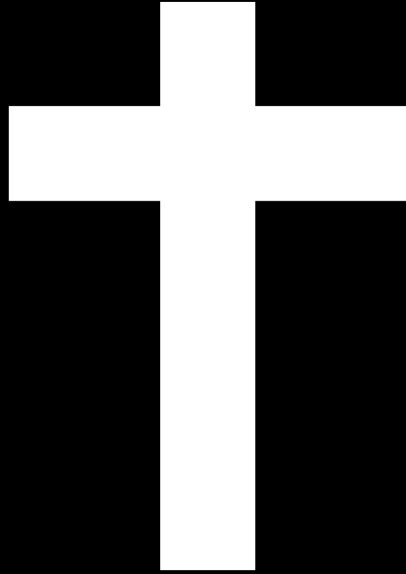

Liá'a Chuánshi Dios
Shínaa

Achagua Partial NT [aca] -Colombia 2013

Liá'a Chuánshi Dios Shínaa
Achagua Partial NT [aca] -Colombia 2013

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Achagua

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
89800e26-7a01-5d4e-9138-09f536d25dde

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	67
SAN LUCAS	105
HECHOS	169
EFESIOS	224
1 TESALONICENSES	232
2 TESALONICENSES	237
1 TIMOTEO	240
2 TIMOTEO	247
SAN JUDAS	252

Evangelio según SAN MATEO

*Náa'a nawérrinaibimica Cristo béecha sánamica
(Lc 3:23-38)*

¹ Liáni áabai lista nashínaa náa'a Jesucristo wérrinaimica, rey David cúuleemi ya Abrahám.

² Abrahámcala Isaac sálijinaa,
Isaac Jacob sálijinaa,
Jacob Judá sálijinaa ya náa'a libécanata náajcha náa'a líshiibimica.

³ Judá Fares ya Zérah sálijinaa, natúwa náarra Tamarca.
Fares Esrom sálijinaa,
Esrom Arám sálijinaa.

⁴ Arám Aminadab sálijinaa,
Aminadab Nahasón sálijinaa
ya Nahasón Salmón sálijinaa.

⁵ Salmón Booz sálijinaa, rucúulee ruá'a Rahab;
Booz Obed sálijinaa, rucúulee ruá'a Rut.
Obed Isaí sálijinaa.

⁶ Isaí rey David sálijinaa.
Rey David Salomón sálijinaa, ne ruá'a Salomón túwaca ruyáwa línumi
liá'a Uríasca.

⁷ Salomón Roboam sálijinaa,
Roboam Abías sálijinaa,
ya Abías Ása sálijinaa.

⁸ Ása Josafat sálijinaa
ya Josafat Joram sálijinaa
ya Joram Uzías wérrimi.

⁹ Uzías Jotam sálijinaa náimi,
Jotam Acáz sálijinaa
ya Acáz Ezequías sálijinaa.

¹⁰ Ezequías Manasés sálijinaa,
Manasés Amón sálijinaa
ya Amón Josías sálijinaa.

¹¹ Josías Jeconías sálijinaa ya náa'a léenajinaibimi, liyáli éerrimi
natée'inaami israelítabini preso Babiloniala.

¹² Liáwinaami liá'a presocaica, Jeconías Salatiel sálijinaa ya Salatiel
Zorobabel sálijinaa.

¹³ Zorobabel Abihud sálijinaa,
Abihud Eliaquim sálijinaa
ya Eliaquim Azor sálijinaa.

¹⁴ Azor Sadoc sálijinaa,
Sadoc Aquín sálijinaa
ya Aquín Eliud sálijinaa.

¹⁵ Eliud Eleazar sálijinaa,
Eleazar Matán sálijinaa
ya Matán Jacob sálijinaa.

¹⁶ Jacob José sálijinaa, liá'a Joséca rúnirrimi ruá'a Maríaca,

ya ruyá litúwa liá'a Jesúsca, liá'a wáni jí'inaa Mesíasca.* Ne jócani yáa náajcha wáacoo újnibii.

¹⁷ Néenee wacába catorce generaciones Abrahám néenee, cáashia línu David néerra; David néenee áabata catorce generaciones, natée'inaami israelítabini preso Babiloniala, ya áabata catorce néenee presoquictami náa'a israelítabinica cáashia lijiácoo liá'a Mesíasca.

Jesús jiáctau
(Lc 2:1-7)

¹⁸ Quéechanacu'inaa Jesucristo jiácoo cháji'i: Ruá'a María litúwaca comprométechoo rucásacoo liájcha liá'a Joséca. Libéecha'inaa nayá náajcha wáacoo, náa léenaa quéenibi ruyá Espíritu Santo dánaniyu.

¹⁹ Litáaniaca'ee ruájcha, liá'a José washialicuerrri sáicaica, jócai liwówa chóniwenai yáa léenaa ruiiwanaa, jáiwa'ee liwówai limáaca ruyái cabáyainta.

²⁰ Néenee nácula lipénsaa linácu liáni, báqueerri ángel Dios shínaa iyadau lirrú dajuíshi rícueji, limá lirrú: “José, rey David táqueerrimi, ucáarru jitée María újni jíinucaa, léecaa liárta yéerri ruáwi rícu ruwáaliani Espíritu Santoyu.

²¹ María rucúulicuminaa rucúulejoo, jiáminaa lijí'inaa Jesúsjoo, liyáca wásedeerri'inaa lishínaa chóniwenai najíconaa yúchau.”

²² Quíninama liáni bésuneerrii quéewique'e licúmpliacoo, liá'a Wawácali máyu'umica linúma licuéji liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacumi, limá'inaa:

²³ “Báquetoo miyácau jócau cúnusia máachu, quéenibiminaa rumáacacoo ya ruwáalia báqueerri rucúuleu, náani'inaa jí'inaa Emanuel”

(liwówau'u limáca: “Dios wáajcha”).

²⁴ Néenee licáwia'inau liá'a Joséca, liméda léjta Dios shínaa ángel máyu'u lirrú, lirrishibia María línuyu. ²⁵ Ne jócau limáa yáajcha, cáashia rucúlicu liá'a rucúuleecoo quéechanacu sáica, liá'a José yáni jí'inaa JESÚS.

2

Áabi chóniwenai cawíteeni mawí déecucha sana ínuenai nacába Jesús

¹ Jesús jiá'inau lirrícu liá'a Belénca, yéerri áabai cáinabi íta'aa jí'ineerri Judea, liyáali éerri Herodes máanuica jái reycai. Néenee náiiinu Jerusalén néerra áabi chóniwenai cawíteeni mawí, ínuenai cáiwia jiáctejcoo, nashínaa tráawajo éewidenaiu sáalii nácu

² Nasáta'ee néemiu: “¿Tanácucha liyá léji liá'a jíeirricoo judíobinica shínaa rey'inaaca? Níwata wacábacaala sáalii jiácoo, wayá éebidenai wacába lijiácalawai, tánda wáiiinu wáa lirrú sáicai.”

³ Liá'a rey Herodes éemi'inaa liáni, néenee urrúni liwówa léemicani, chacábacanaa nabésunacoo quíninama náa'a chóniwenai yéenai Jerusalén rícu.

⁴ Néenee rey wána namáida nayá quíninama náa'a sacerdote wácanaica, ya náa'a éewidenai ley shínaaca, ya lisáta léemiu nayá táshia nácuca'inaa lijiáu jiliá'a Mesíasca.

⁵ Néenee namá lirrú: “Liyá jíeirri'inau Belénca rícu, Judea cáinaberra íta'aa, chácate litánaca liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacumi limá'inaa:

⁶ Ne jiyá chacáalee Belén, liá'a cáinabi Judea shínaa, áawita píituirri jiyá, máanuiminaa jíiwana médacojoo náibicha náa'a chacáalee máanui namánica líta'aa liáni cáinabica;

* **1:16** Cháwa limá Cristo hebreo chuániyu, cháí wówa limá lécchoo ‘Liá'a Dios níwani quéewique'e liwánacaala’.

jiníwata jíbichaminaa lijiáu báqueerri wánacaleerri bánuerri'inaa nanácu náa'a nushínaa chóniwenai náa'a israelítabinica.”

⁷ Néenee Herodes máida nayá cabáyainta náa'a cawíteeni mawí déecucha sána, jáiwa liá léenaa narrícueji liá'a éerri sáica nacába'inaami rujiáctamicoo ruá'a sáalii. ⁸ Néenee libánua nayá Belénra ya limá nalí:

“Yáau néerra isátada émiu sáica linácu liárta samálitaca; jáicta íinu linácujuo, íiwa nulíjoni, quéewique'e nuáacoo nuá lirrú sáicai léchhojoo.”

⁹⁻¹⁰ Néenee nanísa'inaa néemi limáyu'u liá'a reyca, jáiwa náawai Belénra. Quéecha'inaami néejooocoo nacába ruá'a sáliica, sáicta wéerri nawówa, níwata rujínacalau ruáacoo nabéecha, cáashia líinu quirrácuca yáctalaca, jáiwa rubárruawai liwícau. ¹¹ Néenee nawárruawai cuíta lícula, jáiwa nacába liá'a quirrácuca María yáajcha, ruá'a litúwaca; néenee natúyau lirrú náaque'e lirrú sáicai. Jáiwa naméecu nashínaa cajón natéeni náacoo, jáiwa náa lirrú oro, ya áabai sáictai juménibee jí'ineerri incienso, ya áabata juménibee jí'ineerri mirra. ¹² Liáwinaami Dios íiwa nalí dajuíshi rícueji jócubeecha néejoo Herodes néenee, níwata Dios yáirri léenaa Herodes wówai línua liá'a quirrácuca; néenee néejooocoo nashínaa cáinabi ítalau áabai iníjbaa rícu.

Cánaquenaiu Egiptola náa'a José ya María, Jesús yáajcha

¹³ Quéecha'inaa náacuawai náa'a yáine léenaa, néenee José cába báqueerri ángel Dios shínaa dajuíshi rícueji, ángel ma lirrú: “Jibárroo jiwína liárta samálitaca litúwa yáajchau, jícanacau Egipto shínaa cáinabi ítala, jimáacau néerrajoo cáashia nuiwa jirrúni, níwata Herodes wówairri libánua namúrta liárta samálitaca náiiuacoo'ini.” ¹⁴ Néenee licáwacuawai libárruawai liá'a Joséca, liwína liá'a samálitaca litúwa yáajchau táayee lijiáu Egipto néerra, ¹⁵ Namáacau néerrai cáashia máanali liá'a Heródesca. Cháwa lijiácuwai léjta limáyumi liá'a wawácalica linúma licuéji liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacumi, limá'inaa: “Numáidaminaajoo nucúuleu Egiptoeji.”

Herodes wána náiiinua náa'a sáamanaica

¹⁶ Ne Herodes yá'inaa léenaa nachálujueda liyá náa'a yáine léenaa, néenee íwirri wéerri liwówa, liwána náiiinua quinínama náa'a sáamanai máachuca wáalienai chámai camuí cáinacula yéenai Belén rícu, ya quinínama narrícu náa'a chacáaleeca yéenai Belén téjei. Liwána náiiinua nayá léjta éerrimi náiiwa'inaa lirrúni náa'a yáine léenaa*. ¹⁷ Cha licúmpliacuawai liá'a limánimica liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacumi jí'ineerri Jeremías, limá'inaa: ¹⁸ Néemi'e áabau wítama líta'aa liá'a Ramá† néeni, íchenai wéerri cáiwinaa, ruyáwoo Raquelbinica íchanenai nanácueji náa'a natáqueenai'inaaca, jócau índa sáicta naméda ruwówa, níwatajani máanalicai.

¹⁹ Liáwinaami máanali'inaami Herodes, néenee báqueerri ángel Dios shínaa, íyadau Josérru dajuíshi rícueji chalé'e Egiptola. ²⁰ Limá lirrú: “Jibárroo, jiwína liárta samálitaca litúwa yáajchau, jéejoo jíacoo Israel shínaa cáinabi ítala, máanalica náa'a wówainaimi náiiinua liárta samálitaca.” ²¹ Néenee libárruawai liá'a Joséca, liwína liá'a samálitaca

* **2:16** Herodes pénsa'ee lirrúwoo liwánacta'ee náiiinua liá'a samálita Jesúsca jócubeecha ta reyni. † **2:18** Ramá áabai chacáalee píituimi yéerri urrúni Belénru, níwata linácujeji Mateo máni licúni.

litúwa yáajchau, léejoo Israel shínaa cáinabi ítala. ²² Ne liá'inaa léenaa Arquelao wánacaala Judea néeni, liáarrumirra liá'a Heródesca lisálijinaa, néenee cáarru liácoo néerrai liá'a Joséca. Quéecha'inaa Dios íiwa lirrú dajuíshi rícueji, néenee liáu lirrícula liá'a cáinabica jí'ineerri Galilea. ²³ Ne línu'inaa néerrai, néenee liáu liyá áabai chacáalee rícu jí'ineerri Nazaret. Cha licúmpliacuwai liá'a namánimica náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacumi, namá'inaa náaque'e lijí'inaa Nazaret néeni sái.

3

Liá'a Juan Bautista wáunamactalaca (Mr 1:1-8; Lc 3:1-9,15-17)

¹ Íchaba camuí liáwinaami líyadau liá'a Juan Bautístaca á'a cáinabi Judea shínaa wáunamactalaca; néerra chóniwenai yáau néemi lirrú.

² Lichuáni rícuejiu limá'ee: “¡Éejoo Diosru, jiniwata liá'a Dios wánacaalactalaca urrúniyí!” ³ Léewa Juanja lierra Dios máni jinácucha lirrú liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaíasca:

“Báqueerri chóniwerri máidada á'a wáunamactalaca:

‘Ichúni iyáu libéecha quéewique'e irríshibia wawácali jáicta línuí’,”

Léjta nachúni injbaa libéecha liá'a chóniwerri cawéni ínuerri'inaaca.

⁴ Juan íbala yáairri caméeyu íchunayu, libájini líwali rícu áabai ímanaayu; ya líiya langosta, újni irríchu máanuica ya máaba yáamitu.

⁵ Náa'a chóniwenai Jerusalén néeni sánaca, ya íchaba wérri náa'a yéenai Judea téjei, ya náa'a yáanai urrúni méeda jí'ineerri Jordán najiáu néemicani. ⁶ Náiiwanaa najíconau chóniwenai náneewa Diosru ya Juan bautiseerri nayá á'a méeda jí'ineerri Jordán.

⁷ Ne Juan cába'inaa íchaba náa'a fariséobinica ya saduceobinica, náiiu liyáctala quéewique'e Juan bautisa nayá, limá nali: “¡Áai cawálai táqueenaimi! ¿Tána ma irrúi iwásedacaala'inau liúcha liá'a carrúnatabeeca máanui wérrica urrúniyaca?” ⁸ Imédau sáica, chacábacanaa quéewique'e nacábacani icúcani éejuacoo Diosru, ⁹ ya jócu imá irrúwoo iyá jájiu: ‘Jócu cáarru wacába liá'a Dios shínaa carrúnatabeeca, níwata wayá Abrahám táqueenaimi’; Dios éewerri liá irrú carrúnatabee, liyácta rúnaa Abrahám táqueenaimi, liyá éewerri liquénuda nayá matuínaami íbicha áawita íiba íbicha. ¹⁰ Léjta báqueerri washiálicuerri liwínacta lishínaa chúushiu, liwíchuaque'e áabai áicuba yáirri lítau, ya liúca chichái rículani jócta liá lítau sáica, chacábacanaa Dios yáairri urrúni quéewique'e liá lirrú carrúnatabee liá'a jócai chúni liwíteu. ¹¹ Nuyá, yáawaiyi, nubautisa shiátaiyu quéewique'e numáida iyá éejuacoo Diosru; ne liá'a ínuerri'inaa nuíshiirricu, yáirri'inaaminaa irrú Espíritu Santo, quéewique'e icámbia iwítee yáayu'u yáminaa liá'a nali carrúnatabee náa'a jócani éebida infierno shínaa chicháiyu. Liyá mawí cadánani núcha, jini báawita nutéeyu'inaa lishínaa cotiza. ¹² Liá'a wawácalica léjta washiálicuerri cáabanacai téerri licáaji rícuu lipálanu, quéewique'e lisárraa lishínaa trigo, ya licháquidaque'e máashiibee yúcha. Liwáaliaminaa lishínaa trigoca liáarrui rículau, ne léemaminaa liá'a máashiibee chichái rícula jócai chácacajiu. Chacábacanaa Dios shírri náa'a chóniwenai machácanini wítee ya táminaa léema'inaa náa'a chóniwenai jócani éebida áabai chichái rícula jócai chácacajiu.”

*Jesús báutisactau**(Mr 1:9-11; Lc 3:21-22)*

¹³ Jesús yáau Galilea néenee méedala jí'ineerri Jordán, Juan yáctalaca, quéewique'e Juan báutisacani. ¹⁴ Quéechanacu Juan jócai wówai libáutisacani, limá lirrú:

—Nuyá jócai sáicanata báutisa jiyá, jiyáwata arrúnai'inaata báutisa nuyá.

¹⁵ Jesús éeba'ee:

—Jimáaca cha nírra íchaitaa, ne jiniwata arrúnaa wacúmplia quinínama liá'a sáicaica Dios náneewa.

Néenee Juan áabenama liyá. ¹⁶ Ne liyáalimi Jesús báutisa'inau, lijiáu shiátai yáacucha, jáiwa éerri méecu lirrúi, licába'ee liá'a Espíritu Dios shínaaca, yúrrucoo linácula jicá'a áabai paloma. ¹⁷ Néenee léemi'e áabai chuánshi áacaiji, máirri'e: “Léwa nucúulee canínai nucábaca, sáicta nuwówa liájcha.”

4*Wawásimi énederri Jesús**(Mr 1:12-13; Lc 4:1-13)*

¹ Liáwinaami libáutisa'inaa liá'a Jesúsca, Espíritu Santo litée liyá wáunamactala jiníctala yáairri, quéewique'e Wawásimi énedacani.

² Cuarenta éerri Jesús jócai íya, ya cuarenta táayebee, liáwinaami sáamu liwówai. ³ Wawásimi rúniu lirrú lénedaque'e liyá, limá lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jiwánate nanáawacoo náani íibaca íyacaishiyu.

⁴ Néenee Jesús éeba'ee:

—Jóca'inaa numéda. Liá'a tánerricoo máirri: ‘Jócai bácai íyacaishiyu cáwi liá'a washiálicuerri, cáwica liyá lécchoo liyú liá'a Dios chuáni jíeirricoo linúma licuéji.’

⁵ Liáwinaami, Wawásimi téé liájcha Jesús lirrícula liá'a chacáalee majíconaa jí'ineerri Jerusalén, libárruedani templo máanui númacua íta'aa. ⁶ Limá'ee lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jicáteu cáinacula, jái tánacuwai, ‘Dios bánuaminaa lishínaa ángelbini jinácu'inaa, nawínaque'e jiyá nacáaji rícuu, jócubeecha jíinua jíibau íiba nácula.’

⁷ Néenee Jesús ma lirrú:

—Jócai'inaa numéda. Jái tánacuwai lécchu, ‘Ujiméda carrúnatai quéewique'e jéneda wawácali litúyaque'e jiyá.’

⁸ Néenee Wawásimi téé liyá báaniwai áabai dúuli áacai wérri ítala, líyada lirrú quinínama chacáalee cáinabi íta sána, sáictani wérri cawéninamani. ⁹ Limá lirrú:

—Nuá jirrú quinínama léju liéni, jitúyactau jitájeda jinániu nulí jiá nulí sáicai jiwówa yáajchau.

¹⁰ Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Jócai'inaa numéda. Jidánau núcha, Wawásimi, jái tánacuwai: ‘Jiméda lirrú sáicai jiwówa yáajchau liá'a jiwácali Diosca, jishírrueda lirrú bácai.’

¹¹ Néenee Wawásimi shírriu Jesús yúcha, jáiwa ángelbini ínuenai nashírrueda lirrú.

Jesús cháneerri liméda lishínaa tráawaju Galilea rícu
(Mr 1:14-15; Lc 4:14-15)

¹² Néenee Jesús éemi'inaa naníqui Juan cuíta manúmai rícula, léejoo Galilea cáinaberra ítala. ¹³ Ne jócu limáacau Nazaret á'a liyáctamica, jócta liáu liyáca Capernaúm chacáalee rícula, litácoowa liá'a manuá jí'ineerri Galilea, nayácta náa'a tribu Zabulón shínaa ya Neftalí. ¹⁴ Liáni bésuneerriu quéewique'e licúmpliacoo liá'a litánani liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaíasca:

¹⁵ “Cáinabi lishínaa liá'a Zabulón ya Neftalí, bajiála Jordán, manuá tácoowa: Galilea nayácta náa'a jócani éebida.”

¹⁶ Náa'a chóniwenai jínanenai'inaacoo catáwacabee jirrícu, nacábaminaa áabai jucámarrabee* máanui; áabai jucámarrabee úcuni nalí náa'a yáainaimi catáwacabee jirrícu máanalinimica.

¹⁷ Néenee liyáli Jesús lichánau líiwadeda nalí: “Éejoo Diosru, jiníwata Dios wánacaalactalaca jái urrúnicaí.”

Jesús máida cuatro catésucanica
(Mr 1:16-20; Lc 5:1-11)

¹⁸ Jesús jínaneerriu litácoowa liá'a manuá jí'ineerri Galilea, jáiwa licábai chámata washiálicuenai néenajinai wáacoo: báqueerri liá'a Simónca, Jesús yáni'inaa jí'inaa Pé'eru, ya liá'a báqueerrica Andrés. Náani catésucani, yúquenai nayá nashínaa máayau manuá yácula.

¹⁹ Jesús má'ee nalí:

—Yáau nuájcha, numédaminaa iyá cáindacani'inaa chóniwenai Diosru.

²⁰ Liyáalimi namáaca nashínau máayamiu, jáiwa náau liájchai.

²¹ Mawí nabéechala, Jesús cába áabibi chámata washiálicuenai néenajinai wáacoo: Santiago ya Juan, léenibi liá'a Zebedeoca, yéenai nasálijinaa yáajchau áabai bónco rícu, chúneenai nayá namáayaniu. Jáiwa Jesús máida nalí. ²² Liyáalimi namáaca nashínaa bónco ya nasálijinaami, jáiwa náau liájchai liá'a Jesúsca.

Jesús éewida íchaba chóniwenai
(Lc 6:17-19)

²³ Jesús lijínaniu quinínama Galilea shínaa cáinabi, léewida limácoo narrícu náa'a sinagogaca. Líiwadeda linácu liá'a saícai chuánshica linácu liá'a Dios wánacaalactalaca, ya lichúni chóniwenai quinínama bálinaacalashi ya cáiwibee. ²⁴ Natáania Jesús nácu quinínama náa'a yéenai Siria shínaa cáinabi ita'aa, naínda lirrú quinínama náa'a bálinaacoo méenaami bálinaacalashi ya cáiwibee, ya náa'a wáalenai espíritu máashii, ya náa'a cúcunenaacoo, ya náa'a macáwanica. Yá'ee Jesús chúni nayá, ²⁵ íchaba chóniwenai yáau Jesús yáctalaca, náa'a Galilea sánaca, ya náa'a chacáalee Decápolis sánaca, náa'a Jerusalén néenee sánaca, náa'a Judea néenee sánaca, ya náa'a yáine Jordán cáinaberra ítacha cáiwia jiáctejcoo, najínani'eewoo Jesús íshiirricu.

5

Jesús éewiderrri dúuli ita'aa

* **4:16** Jucámarrabee. Áani táanierrri liyá linácu Jesúsca, ya lichuáni wásedeerri'inaa nayá jíconaashi yúcha.

¹ Licába'inaa íchaba wérri chóniwenai, Jesús firrau liwáacoo dúuli lítala quéewique'e léewidaca. Náa'a éewidenaicoo liájcha náinu liyáctalaca, ² jáiwa lichánau léewida nayái, limá'ee:

Liá'a yáawaiyi méda washiálicuerri sáicta liwówa
(Lc 6:20-23)

³ “Sáicta wérri nawówa náa'a yáine léenaa narrúnijinaa cáwicaishi Dios shínaa,
jiníwata nashínaa'inaa liá'a sáicaica Dios wánacaalactalaca.

⁴ Sáicta wérri nawówa náa'a máashiini wówa,
jiníwata Dios yáirri'inaa nalí sáictaque'e nawówa.

⁵ Sáicta wérri nawówa náa'a imíyanica,
jiníwata Dios yáirri'inaa nalí liá'a cáinabi limánimi líshiirri'inaa nalí.

⁶ Sáicta wérri nawówa náa'a wáalianai ínaaishi ya náa'a iméeni wówa namédaque'e léjta Dios wánacaalau'u,
jiníwata liyáminaa liwána licúmpliacoo léjta nawówau'i.

⁷ Sáicta wérri nawówa náa'a carrúni jináatani cába áabi,
jiníwata Dios carrúni jináataminaa licába nayá.

⁸ Sáicta wérri nawówa náa'a masáculani wówa,
jiníwata áabai éerri nayáminaa Dios yáctalaca ya nacábaminaa liyá.

⁹ Sáicta wérri nawówa náa'a múrruenai sáictaque'e nawówa,
jiníwata Dios yáa nají'inaa nayá léenibiyu.

¹⁰ Sáicta wérri nawówa náa'a nacánaquedanica namédacala liá'a Dios bánua namédaca,
jiníwata nashínaa'inaa liá'a Dios wánacaalactaca.

¹¹ “Sáicta wérri iwówa, jáicta chóniwenai báulidacta iyá ya nacáitadedada iyá, ya nunácue jini nawína iyá quinínama númashi yúwicayu. ¹² Jáicta libésunau léju liáni, sáicta iwówa, cachúnica iwówa, jiníwata irríshibiacaala'inaa áabai iwéniu máanui áacairra; cháí lécchoo nacánacaida náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu yáainaimi ibéecha.

Iyája nárra iwíduma ya jucámarrabee cáinabi shínaa
(Mr 9:50; Lc 14:34-35)

¹³ “Iyáwa chánii cábacanaa jicá'a iwíduma cáinabi shínaa. Ne ya limáacacta lijúwacau, ¿chítashia léewa liwína lijúwacau jini? Jái jócu sírbia mawiá, náucaminaani bináawala ya chóniwenai báawedani.

¹⁴ Iyáwa chánii cábacanaa jicá'a jucámarrabee cáinabi shínaa. Léjta jucámarrabee chacáalee shínaa yáairriectani dúuli íta'aa, jócai éewa libáyacoo, chacábacanaa náa'a chóniwenai néewa nacába quinínama iyá imédanica. ¹⁵ Jócu watúculia áabai lámpara waníquique'e áabai cajón rícu; mawí sáicaca, wamáacacani áacai íta'aa liquénaque'e quinínama yáanai cuíta rícu. ¹⁶ Chacábacanaa, imédau machácani, quéewique'e quinínama náa'a chóniwenai néewa nacába liá'a sáicai imédani iyá, ya quinínama náa sáicai lirrú liá'a isáljinaaca yéerri áacairra.

Jesús éewida linácu liá'a leyca

¹⁷ “Iyá u'éebida nuínucala numárda liá'a leyca o liá'a néewidani náa'a cáiiwadedacani Dios chuáni báinacu; nuyá jócai ínu nuá linúmami, nuyá ínuerri nuá lirrú yáawaiyi licábacanaaca. ¹⁸ Ne yáawaiyi numá irrú, nácula liyája liá'a éerrica ya cáinabi, jiníminaa nuédani liúcha liá'a leyca, báawita áabai púnto'inaa báawita áabai letra, cáashia libésunacoo quinínama liá'a arrúnaa libésunacoo. ¹⁹ Tándawa, liá'a jócai éewida néenaa náa'a ley shínaaca, báawita pítuicani, jiní léewidacala

náa'a chóniwenaica éewidacani, nacábadedacani'inaa jiní wéni liúcha liá'a wánacaleerri Dios shínaa. Ne liá'a éewiderrica ya léewida lécchoo áabi méda léjta liyá, mawí'inaa cawéni wérri chaléeni Dios liwánacaalactalaca. ²⁰ Tándá numá irrú, iyá jócta iméda mawí sáica Dios náneewa, náucha náa'a quéewidacani ley shínaaca ya náa'a fariséobinica, jiní wérri wárrroo áacairra Dios yáctalaca.

Jesús éewida linácu liá'a tiwirri wówa
(Lc 12:57-59)

²¹ “Iyá jái éemicai namá nalí náa'a wawérrinaimica: ‘Ujínua, ne liá'a ínuerrica yúquerri'inau carrúnatai rícula.’ ²² Ne nuyá ma irrú, tánashia tiwirri wówa léenajirri yáajchau, yúquerri'inau. Tánashia cáitadedeerri léenajirriu, nacábadedani yáawacta cajíconaajani náa'a nawácanaica; tánashia cáiteerri cáiwinaa wérri léenajirriu, arrúnai'inaa chichái infierno shínaaca.

²³ “Chái jitécta jishínaa ofrendau Dios íbana rícula, jédacanictau áicta jéenajirri wáaliani jiájchau jináculaja, ²⁴ jimáaca jishínaa ofrendau néenijaa, arrúni lirrú liá'a néemacta ofrenda, ya jiáu jéenajirri néerrau jichúni jishínaa wíteshiu quéecha. Ta jéewa jéejocoo jitée jishínaa ofrendau Diosru, néemactala'inaacani.

²⁵ “Ya áicta yáirri jijíconaaja ya liwówai jiyá máashictala néerra, jenedau jimédacoo áabena liájcha nácula jócu libésunajau, jócubeecha léejueda jiyá juezru; táda jóctacala, liá'a juez yúquerri'inaa jiyá ya léentregaa jiyá nalí náa'a catúyacanica ya naníqui jiyá cuíta manúmai rícula. ²⁶ Numá jirrú yáawaa, jócala jijiáu chéni jóctacala jipáida quinínamani liá'a jimówinianica.*

Jesús éewida linácu liá'a méderrri máashii línaayu

²⁷ “Iyá éemini quéecha namáyu'u: ‘Ujiméda jirrúwoo liá'a máashii jínayu.’ ²⁸ Ne nuyá ma irrú, tánashia liá'a cáberri báquetoo ínetoo liméda rúnainaa, jáiyi méda máashii ruájchai liwówa licuéjiwai.

²⁹ “Chacábacanaa, jituícta sáicaquictejica liwána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicábau újni jijédacchu jituú ya jiúca jiúchau déecuchalani; mawí sáicaca jipérdia áabai jitánai sái, ne jócaita quinínama jináananaica liúcacoo infierno rícula. ³⁰ Jicáaji sáicaquictejica wánacta jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicába újni jiwíchuacchu jicáajiu ya jiúca jiúchau déecuchalani; mawí sáicaca jipérdia áabai jitánai sái, ne jócaicta quinínama jináananaica liúcacoo infierno rícula.

Jesús éewida linácu liá'a máaca yáquenaicoo
(Mt 19:9; Mr 10:11-12; Lc 16:18)

³¹ “Cha lécchoo Moisés litána quéechanacumi: ‘Tánashia máaquerri línuu, arrúnaa liá rulí áabai cáashta limáctaca shírrida yáaqueneu.’ ³² Ne nuyá ma irrú, báqueerri washíalicuerri máacacta línuu, ne jócta ruméda ruínayu máashii, limáacani carrúnata ruméda máashii ruínayu, ya liá'a cásairricoo ruájcha ruá'a namáacanimi, liméda máashii línaayu lécchoo.

Jesús éewida linácu liá'a júlerricoo

³³ “Iyá éemenai lécchoo liá'a Moisés tánani nalí náa'a iwérrinaibimica: ‘U'imíya máecha iméda liá'a imánimi iméda iwácalirru juraméntoyu.’

* 5:26 Jédacaniu arrúnaa jichúni'inaa jicáwicau Dios yáajcha jóctanaa máanali jiyá.

³⁴ Ne nuyá ma irrú: 'U'ijúrau mawiá. U'ijúra linácu liá'a éerri áacairra sáica, jiníwata liyáwa Dios yáctalaca.' ³⁵ Jiní liá'a cáinabica, níwata Dios wánacaalacta líta'aa lécchoo; báawita Jerusalén nácu, níwata liá'a chacáaleeca lishínaa liá'a Dios máanui wéerri reyca. ³⁶ Jiní ijúracalau inácu iyá jájiu, jiníwata jócta éewa iméda cabálai ya cachájulai báawita bácu iwíta báinau. ³⁷ Imácta iyá 'jajá', jajá'inaa; imácta iyá 'jócai', jócai'inaa, ne liá'a shírrerriu liúcha liáni, máashiyyii.

Jesús éewida linácu liá'a éejueda júnibau
(Lc 6:29-30)

³⁸ "Iyá éemini namáyu'u quéecha: 'tuíshiyu'inaa ya éeshiyu'inaa.' ³⁹ Ne nuyá ma irrú: Ujiméda lirrú máashii liá'a méderri máashii; mawí sáictaca, jáicta básierri jináni sáicaquicteji já'a, jináawida lirrú béema. ⁴⁰ Ya áicta yáirri jijíconaaja ya wówerri léda jicámisani já'a, jínda litée lécchoo liá'a jishínaa cápaca. ⁴¹ Ne báqueerri wánacaleerri liwánacta jitée jíánairrau áabai déecuchala, jitée chámaichu lidécuchaca. ⁴² Jáicta báqueerri sáteerri áabai rúni jináshi já'a, yáa lirrúni; ya áicta báqueerri sátani préstau jíuchaja, jiprésta lirrúni.

Jesús éewida linácu liá'a canínaa wacába náa'a wajínaica
(Lc 6:27-28,32-36)

⁴³ "Iyá éemenai lécchoo namá irrú: 'Canínaa icába náa'a ijúninaica ya cadéni icába náa'a ijínaica.' ⁴⁴ Ne nuyá ma irrú: Arrúnaa canínaa icába ijínaiu lécchoo, ya i'óra nanácu náa'a cánaquedeena iyá. ⁴⁵ Iméda liáni, cháminaa léenibi iyá liá'a Dios isálijinaa yéerri áacairra; ya liyá wáneerri cáiwia jíacoo nanácu náa'a sáicanica ya máashiinica, libánua única sáicani nácu ya máashiini nácu. ⁴⁶ Jiníwata canínacta jicába náa'a canínaani icába iyá, ¿tána iwéni irríshibia? Báawita náa'a cóbrenai impuesto Romarru cháni médacajau, ya iyá pénsenai máashiica wéerri nayá. ⁴⁷ Ne itácta nalí rímija náa'a éenajinaica, ¿tána iméda mawí sáicacai? Báawita náa'a jócani éewida médenaiu chá'a. ⁴⁸ Iyáyu machácani, ya canínaa icába lécchoo náa'a cadénini cába iyá, chaléjta isálijinaa yéerri áacairra machácani.

6

Jesús éewida linácu liá'a wamédacta sáicai

¹ "Ujéneda linácu liá'a jiwíteecoo, quéeuque'e chóniwenai cába iyá sáicai. Jimédacta cháni, isálijinaa liá'a yéerri áacairra, jiníminaa iwéni liéni'inaa irrú.

² "Tándawa jiyúdacta náa'a carrúni jináatanica, ujíwadede matuínaamini, chaléjta namédani náa'a chámai wítee sinagoga rícu, ya namédani bináawala chóniwenai natáaniaque'e nanácu sáica. Yáawaiyi numá irrú, linácu jiliéni jái nisa nawáalia nawéniwai, Dios jócai liá nalí nawéni mawí. ³ Ne jiyúdacta náa'a rúnenaicani, ujíwadedani báawita jijúnicairru wáni; ⁴ jimédaca cabáyaintani. Ya Jisálijinaa licábani jimédani cabáyainta, liáminaa jirrú jiwéni.

Jesús éewida nasátacoo
(Lc 11:2-4)

⁵ "Jáicta i'orawai, uchá iyá léjta náa'a chámaini wítee, ísenai nabárruacoo na'óraca sinagoga rícu ya plaza táiba, quéeuque'e chóniwenai cába nayá. Yáawaiyi numá irrú, linácu jiliéni jái nisa nawáalia nawéniwai. ⁶ Jiyá jáicta jí'óra, jiwáaroo jíibana licúlau, jibáya

cuíta núma ya ji'óra jisálijinau yáairri bácai jiájcha, ya jisálijinaa licábani jimédani cabáyainta, liáminaa jirru jiwéni.

⁷ “Jáicta ji'óra ujéneda chuánshi jócai sírbia, chaléjta namédani náa'a jócani éebida, namá nalíwoo, ne mawícta'ee natáaniaca, mawíminaa'ee Dios méda nalí nawánacaala. ⁸ Uchá cábacanaa iyá léjta nayá, jiniwata isálijinaa jái yáa léenaa liá'a jirruaanica, libéecha isáta liúchani. ⁹ Ne iyá éewenai i'óra chá'a:

‘Wasálijinaa yáairri áacairra,
chóniwenai cawáunta nacába jijí'inaa.

¹⁰ Jíinu chérta jiwánacaala áani,
jiméda jiwánacaalau áani cáinabi íta'aa,
chaléjta jimédau'inaa áacairra.

¹¹ Jiá walí iyacaishi warrúnaanica éerri jútainchu.

¹² Jipérdona wáucha máashii wamédanica,
chaléjta wapérdonau wayá,
náa'a médenai walí máashii.

¹³ Ujínnda wacácoo máashii rícula,
jitúya wayá liúcha liá'a wawásimica.’

¹⁴ “Ipérdonaa náa'a médenai irrú máashii, níwata chacábacanaa, liá'a Isálijinaa yáairri áacairra, lipérdonaaminaa iyá lécchoo; ¹⁵ Ne jócta ipérdonaa áabi, chacábacanaa jócu Isálijinaa pérdonaa iyájoo ijíconaa lécchoo.

Jesús éewida nayá ayuno nácu

¹⁶ “Iyá jáicta iyúnaa, umáashii iméda inániu máashii wówa chaléjta náa'a chámai wítee, iyadeneu nayá jájiu máashii naméda nawówau chóniwenai cábaque'e nayá cháji'i. Yáawaiyi numá irrú, liyú léja lierra iwáalia iwéniu. ¹⁷ Jiyá, jáicta jiyúnaa, jibádeda jinániu jichúndaniu sáica, ¹⁸ quéewique'e náa'a chóniwenai jócu yáa léenaa jinácu jiyúnaaca. Bácai rími jisálijinaa yáa léenaani, báawita jócu wacábani, liyá cáberri quinínama liá léenaa linácu, ya yáairri jiájcha, liyá yáa jirru jiwéniu.

Rícucaishi yáairri áacairra

(Lc 12:33-34)

¹⁹ “Oyáawaqueda warrúwa líta'aa liéni cáinabica, á'a wijí márdacta'inaa ya shínaashi amáarrai'inaa o yúquerri'inau, nayácta náa'a canédica nawáaroo nanéduca. ²⁰ Mawí sáicaca, iméda liá'a sáictai Dios cábaca, imédacta chacábacanaa, chaléjta wáalenai rícucai éerri ítala, níwata Dios yáa iwéniu. ²¹ Édacaniu, táshia nácuha jiwáaliacta jirricucau, jiwówa néeni yáa lécchoo.

Jucámarrabee yáairri wanácu

(Lc 11:34-36)

²² “Náa'a watuíca jicá'a lámpara wanáanairru, nayú wéewa wacába matuínaami. Tándawa, ituí sáicai, éewa nacába sáica quinínama. Chái cábacanaa, jócai camáisani ya náa'a iwáalinica, iyá éewenai yáa léenaa atéwa quinínama liá'a Dios wówerri iyá yáni léenaa. ²³ Ne máashicta náa'a ituíca, iyá jócu éewa icába sáica matuínaami. Ya líani mamáarraca namédacoo chá'a, líinuminaa liá'a éerrica jáicta jiní éewani icábaca. Iyáminaa quinínama catáwacabee rícu. Chái cábacanaa, mamáarraca namédacoo camáisaniniyu, quinínama icáwica yáairri catáwacabee rícu. Quinínamacta iyá éewani icába ya iwítee pénsani náa'a matuínaami éerri shínanaa, quinínamaminaa liá'a imédanica máashii'inaa.

Dios ya warrúwa
(Lc 16:13)

²⁴ “Jiní éewerri lishírrueda chámatacta liwácali, jiníwata máashii licába báqueerri, ya caníinaa licába liá'a báqueerrica, jócta machácani báqueerrirruni ya lichánini liá'a báqueerrica. Jócai wéewa washírrueda Diosru ya warrúwarru. Chái cábacanaa, iyá jócai éewa yáa icáwica Diosru ya lécchoo yáa icáwica yáawacaidaque'e warrúwa ya matuínaami.

Dios túyerri léenibiu
(Lc 12:22-31)

²⁵ “Tánda numá irrú: O'urrúni iwówa linácueji liá'a iyacaishi, ya irra'inaa nácu ya iyáayu'inaa, jiní íbalashi nácu lécchoo liá'a isúwani'inaaca. ¿Jócu cawéni icáwica mawí yúcha liá'a iyacaishica ya ináanai liúcha liá'a íbalashica? ²⁶ Icába náa'a míshiiduca yáarraneneecoó áacai: Jócani yáabana, jócani yáawaqueda, jócani wáalia iyacaishi náabana lícuu; ne liá'a isálijinaa yáairri áacairra yáairri náaya'inaa. ¡Ne iyá mawí cawéni náucha náa'a míshiiduca! ²⁷ Ne máayabaca, báawita íchaba urrúni wawówa, ¿chíta quéewau jini wadáwineda wacáwicau jini báawita áabai hóra'inaa? Néenee iyá jócai urrúni wówa iyacaishi nácu jócta íbalashi nácu.

²⁸ “¿Tánda bájjiala urrúni iwówa íbalashi nácu? Icábau chítashia lidáwinau'u náa'a íwinaashi yáairri bacháida rícu: jócani tráawajaa, jócani súcuéda. ²⁹ Ne áawita chácani, numá irrú, áawita rey Salomón, quinínama lishínaa chúnica, jócu lisúweda líbalau saícabeetaica léjta íwinaashi. ³⁰ Ne Dios súwacta chacábacanaa íwinaashi saíctani wérri, wáalee liyá bacháida rícu, ya cajójcha léemau chichái rícula, ¡mawíminaa liá'a íbalajoo, chóniwenai cháuctani éebidaca! ³¹ Dios caníinaa licába iyá, tánda cha numá irrú jócubeécha isátada éemiú: ‘¿Tána'ee wáayai?’ o ‘¿Tána'ee wáirrai?’ o ‘¿Tána'ee wasúwai?’ ³² Quinínama líeni wáneerri urrúni nawówa náani jócani éebida, ne iyá wáalianai báqueerri isálijinau yáairri áacairra ya yáairri léenaa liá'a irrúnaanica. ³³ Tándawa numá irrú ya liwíbanaa líeni numáni irrú Dios wánacaalactalaca, imédaque'e lirrú léjta liwówau, chacábacanaa irríshibia quinínama méenaami. ³⁴ U'urrúni iwówa linácu liá'a cajójcha saí éerrica, jiníwata cajójcha aí éerri já'a urrúni iwówa. Éerri jútainchu wáalianai lishínaa chúnsai máashiica. Tándawa, jócu urrúni iwówa libéecha liá'a éerrica.

7

Ojimá báqueerri nácuha máashiicalani
(Lc 6:37-38,41-42)

¹ “Ujitáania máashii linácu liá'a namédanica náa'a áabica, quéewique'e Dios jócu litáania máashii linácu liá'a imédani iyá. ² Chacábacanaa Dios yúca jiyá máashictala lécchoo, jimédacta máashii báqueerrirru; ne liyúja liá'a jéneuca iyá lécchoo, Dios éejoo léneda iyá liyú lécchoo. ³ ¿Tánda arrúnaa jicába jéenajirri tuí rícu liá'a catábibee liwáalianica, ne jócai jicába liá'a jiwáaliani áicuba shírricu yáairri jituí rícu lécchoo? ⁴ Ne jiwáaliacta jituí rícu áabai áicuba shírricu, ¿chíta quéewa jimá jéenajirrirru jini: ‘Jínda nujéda jiúcha liá'a catábibee yáairri jituí rícu?’ ⁵ ¡Chámai wítee! jijéda quéechanacu liá'a áicuba

shírricuca yáairri jituí rícu, chámínaajoo jéewa jicába sáica, jéewaque'e jédaca liwáalia lituí rícu jéenajirrica.

⁶ “Ujiá nalí náa'a yáawaiyi dujíwala chuánshi sáicai Dios bánuani, nalí náa'a chóniwenai cháneenai ya jócu nawówai néemica. Lierra léjta wácta áulirru, jócu náa léenaa néemica ya néewa náamuéda iyá; jócta jiá íiba cawénii puítirru, jócani yáa léenaa íiba cawénii ya éewenai nabáwedani.

Sáteerri ya múrruerri ya máiderri cuíta núma lícu

(Lc 11:9-13; 6:31)

⁷ “Isátau, ya Dios yáminaa irrújoni; imúrru, ya ínumínaajoni; imáida cuíta núma lícu, ya liméecuminau irrújoo. ⁸ Jiníwata liá'a sáterraica, lirrishibiaminaani; liá'a múrruerricani, línumínaa; liá'a máiderri cuíta núma lícu, liméecuminau lirrú.

⁹ “Néenee Jesús liméda liáni licábacanaa: ¿Ne éenamínaa iyá yáa licúulee íyau bátui íiba, jáicta lisáta líyau jiúcha páani? ¹⁰ ¿O lisáta líyau jiúcha cubái, jiáminaa líya bácuá áai cawáai? ¹¹ Ne chaléjta iyá báawita máashii, éewa yáa sáicai éenibirru, ¡chítashia mawí jini isálijinaa sáicai yáairri áacairra liá irrú, méenaami sáicai wérrri tánashia nasátani liúchai!

¹² “Chacábacanaa, iméda náajcha náa'a áabi chóniwenai, chaléjta iwówa naméda yáajcha náa'a áabica; jiníwata cháwa libánuacani liéni leyca, nashínaaminaa náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacumi.

Cuíta núma pítui

(Lc 13:24)

¹³ “Jesús liméda liáni licábacanaa, limá nalí: Iwárroo rícuba liá'a cuíta núma áulabai téerri'inaa iyá áacairra. Níwata liá'a linúma ya iníjbaa téerri'inaa máashictala manúshidai ya jócai tráawajui wáacoo rícu, ya íchabaminaajoo wárroo lirrícubajoo; ¹⁴ ne liá'a linúma ya iníjbaa téerri'inaa liá'a cáwicaishi jócai amáarra, áulabani wérrri ya tráawajui wérrri wáau rícu, ya áulabani rími náiinujoni.

Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácueji

(Lc 6:43-44)

¹⁵ “Cáwiwa icába yúchau náa'a chóniwenai médenai númashi yúwica, quéewique'e nawána áabi éebidacani nayá táanianai Dios nácu, ne jócai yáawaiyi. Náinu iyáctala náabala léjta oveja, ne yáawaiyi nawówa lícueji chaléjta cháawi carrúnatai. ¹⁶ ¿Chíta quéewau yáa léenaa tánashia cachálujedacani? Iyá éewani icúnusiaca tánashia jiliá'a namédanica, jócu wéewa nawína uva áabai banácali catúwirre ítacha, jócu wéewa wawína ítashi banácali máashii nácuca. ¹⁷ Chacábacanaa, quinínama banácali sáicaitani yáairri lítau sáica, ne liá'a banácali máashictani liá lítau máashii lécchoo. ¹⁸ Liá'a banácali sáicaitani jócai éewa liá lítau máashii, jini banácali máashii éewau liá lítau sáica. Cha lécchoo nabésunau náa'a chóniwenai. ¹⁹ Quinínama banácali jócai yáa lítau sáica, nawíchuani ya náuca chichái rículani. Cha lécchoo Dios méda náajcha náa'a chóniwenai cachálujedacanic. ²⁰ Iyáminaa yáa léenaaajoo icúnusia yúchau linácu liá'a namédanicojoo.

Jócumínaa quinínama nawárroo Dios wánacaalactalaca

(Lc 13:25-27)

²¹ “Jesús má'ee: jócumínaa quinínama náa'a máine nulí: ‘Nuwácali, nuwácali’, nawárroominaajoo Dios wánacaalactalaca,

nayá ríminaaajoo wárruaujoo náa'a médenai nusálijinaa wánacaala yáairri áacairra. ²² Liyáali éerriminaajoo íchaba ma nuljoo: 'Nuwácali, nuwácali, wayá arrúnaa jída wawárruacoo Dios wánacaalactala, níwata wayá táanianai jijí'inaa nácu, jijí'inaa nácu wajéda demonio chóniwenai yúcha, jijí'inaa nácu waméda íchaba jócai wacába cáji.' ²³ Néenee nuéebaminaa nachuánijoo numá nalí: 'Jócuwa nucúnusia iyá; ¡ishírriu núcha iyá camédacani máashii!' "

Náa'a chámái dánanica
(Mr 1:22; Lc 6:47-49)

²⁴ Jesús má'ee chóniwenairru: "Táda numá, tánashia éemerri líani nuhuánica ya liméda léjta numáyu'u, cháí léjta báqueerri washiálicuerri cawítee bárruedeerri líibanau íiba íta'aa. ²⁵ Néenee únía yúwawai manúta quinínama méeda, cáuli cánaca'eewoowai lécchoo, náiiinu linácula quinínama liá'a cuítaca, ne jócu licáwai, níwata'ee lidáni bárruerriu íiba íta'aa cabálininaa. ²⁶ Ne tánashia éemerri líani nuhuánica ya jócai liméda léjta numáyu'u, cháí léjta báqueerri washiálicuerri mawítee, bárruedeerri líibanau cáina íta'aa. ²⁷ Néenee únía yúwawai manútai quinínama méeda, cáuli cánaca'eewoowai lécchoo, náiiinu linácula quinínama liá'a cuítaca néenee licáwai. ¡Licáarraliawai quinínama!" ²⁸ Néenee Jesús nisa'inaa litániacai, quinínama náa'a chóniwenai nacáarruda'eewoo néemica léewidau nayá Jesús, ²⁹ níwata léewida nayá léjta báqueerri yáirri léenaa linácu liá'a léewidani liyáca, jócani chaléjta náa'a géewidacani ley shínaaca.

8

Jesús chúni báqueerri bálinerriu lepra nácu
(Mr 1:40-45; Lc 5:12-16)

¹ Quéecha'inaa Jesús yúrrucuacoo dúuli ítacha, íchaba chóniwenai yáa líshirricu. ² Liyáalimi'e lirrúniu báqueerri bálinerriu lepra nácu, jáiwa litúyau liúrruimiyu Jesús náneewa, limá'ee lirrú:

—Nuwácali, jiwówaicta, jéewaminaata jichúni nuyá liúcha liá'a nubálinacaalaca.

³ Jesús dúnu'e licáajiyu wáni, limá'ee lirrú:

—Jajá nuwówai. ¡Jimáacacoo masáculaiyu!

Liyáalimi, liá'a bálinerriico lepra nácu limáacacoo masáculai. ⁴ Jesús má'ee lirrú mawí:

—Jicábate, ówa jiiwa jiyá áabirrujoni jiní wérri; jimédani já'a jiá namówai jiyadacoo lirrú liá'a sacerdotéca, jitée lierra ofrendaca Moisés wánani yáaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáicala masáculai jiyái jishínaa bálinaacalashi yúchau.

Jesús chúni báqueerri icúlirrijui tráawajairri soldádobini wácalirru
(Lc 7:1-10)

⁵ Jái'inaa Jesús wárruau lirrícula liá'a chacáaleeca jí'ineerri Capernaúm, néenee báqueerri soldado wácali romano, lirrúniu lirrú lisáta liwówa yáajchau liúcha. ⁶ Limá lirrú:

—Nuwácali, liá'a icúlirrijui tráawajairri nulí bálinerriu, jócai éewa libárruacoo ái ruwáirriu núbana néeni, súfriერი cáiwibee.

⁷ Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Nuáu nuchúnicani.

⁸ Jáiwa soldado wácali léeba'ee:

—Nuwácali, nuyá jócai saícanata jiwárruacoo núbana rícula, jimá cháji'i liárta chuánshica, lichúnique'iniujoo liá'a icúlirrijuica. ⁹ Níwata ái áabi wánacaleenai cadájcueta nuyája'a, nuyá chá wánacaala léchchoo soldado. Numácta báqueerrirru jiá namówai, yáairriu. Numácta báqueerrirru jínu chérta, ínuerri néenee. Numácta lirrú liá'a nushínaa tráawajairri nulí, jiméda liáni, liméda jíni.

¹⁰ Jesús nísá'inaa léemiqui jíni, néenee licáarrudau léemiqui jíni saícta liwówa léchchoo, limá'ee nalí náa'a máinecoo liájcha:

—Yáawaiyíi numá irrú, jíní nuínuni nácu náa'a israelítabinica, báawita bácairrimi, éebiderri'inaa nunácu, léjta liáni washílicuerri.

¹¹ Numá irrú íchabaminaa chóniwenai ínu déecuchejijoo cáiwia jiáctejcoo ya cáiwia wárruactalacoo, nawáau náaya liájcha liá'a Abrahám, ya Isaac ya Jacob, chaléeni Dios wánacaalactalaca. ¹² Ne náa'a Dios máidani quéechanacu, arrúnaa nayá Dios wánacaalactalaca, náucaminaa nayájoo bináawala catáwacactaca. Néenee náichaminaajoo ya náamuéda néu licáicha.

¹³ Néenee Jesús ma lirrú liá'a soldado wácalica:

—Jiá namówai, jíibana néerra, cha limédacoo jirrú léjta jéebidau'u.

Liyáalimija liá'a tráawajairri lirrú limáacau saíca.

Jesús chúni Pé'eru néerru

(Mr 1:29-31; Lc 4:38-39)

¹⁴ Jesús yáa'eewoo Pé'eru íibana néerra, jáiwa'ee línu Pé'eru néerru runácue yáaichoo cama íta'aa bálinechoo licámunayu. ¹⁵ Jáiwa Jesús dúnu rucáaji nácu, ya liyáalimi licámuna éedau rúchai, jáiwa'ee rubárruawai, ya ruchána rushírrueda náaya'inaa.

Jesús chúni íchaba bálíneneu

(Mr 1:32-34; Lc 4:40-41)

¹⁶ Catáwaca'inaa liácuwai natée'e Jesúsru íchaba chóniwenai wáalenai espíritu máashii; áabai wánacaalashiyu já'a lijéda espíritu máashiini, yá'ee léchchoo lichúni'e quinínama bálíneneecoo. ¹⁷ Liéni bésuneerriu quéewique'e licúmpliacoo líwadedani báinacu liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu liá'a Isaíasca, limá'inaa:

“Liyá'ee liwína washínaa májinabee

ya litée washínaa bálínacaalashi.”

Náa'a wówenai náacoo Jesús íshiirricu

(Lc 9:57-62)

¹⁸ Jesús, cába'inaa'ee liyáu cashiámu litéji chóniwenai, limá'ee wabésunau bajíala manú. ¹⁹ Libéecha nabésunacoo bájjala, lirrúni lirrú báqueerri quéewidacai ley shínanaa, limá'ee lirrú:

—Quéewidacai, nuwówai nuáacoo jiájcha táshia jiáctalau jíni.

²⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Náa'a iyáliduca wáalenai náutabeu, ya náa'a míshiiduca wáalenai namúrrubeu, ne nuyá washílicuerri Dios cúuleeca, jócai wíta wáalia núbanau chúnsai táshia nurrúwaida'inaa nuwítu.

²¹ Báqueerri'e lishínaa éewiderricoo, limá'ee lirrú:

—Nuwácali, jínda nuáacoo quéechanacu nuquéni nusálijinau.

²² Jesús éeba'ee lichuáni:

—Jiáu nuíshiirricu, ya jimáaca namáanalínica* naquéni nashínaa máanalínica.

* **8:22** Liwówau limá áani, náa'a jócani éebida Cristo nácu, jócaita náa'a máanali náanai.

*Jesús iyabaida cáuli ya marrádaca**(Mr 4:35-41; Lc 8:22-25)*

²³ Jesús yúrrucoo lancha rícula, lishínaa éewidenaicoo natálideda liyá. ²⁴ Jáiwa cawíquinta áabai cáuli cadánani wérri ínu manuá yáacu, jáiwa'ee marrádaca ísau lancha rículai. Né'e liá'a Jesúsca máairri liácoo.

²⁵ Néenee náau nacáweda liyá náa'a lishínaa éewidenaicoo, namá lirrú:
—¡Wawácali, jiwáseda wayá! ¡wayájani waquétacoo wayácai!

²⁶ Néenee léeba'ee nalí:

—¿Tánda cáarru wérri iyá? ¡Iyá píituirrimi imáaca iwówau nunácu!

Limá'inaa liáni, libárruau'eewoo liá'ee áabai wánacaalashi lirrú liá'a cáulica ya lirrú liá'a manuáca, quinínama limáacau machúnucunaa wérri. ²⁷ Néenee nacáarrudau nacábaqui jíni nasáta néemiu wáacoo:

—¿Tána washiálicuerri léji liáni, báawita cáuli ya manuá éewidani lirrú?

*Jesús chúni báqueerri Gerasa sái wálierri íchaba espíritu máashiini**(Mr 5:1-20; Lc 8:26-39)*

²⁸ Néenee Jesús ínu'inaa bajiála manuá, nashínaa cáinabi náa'a Gerasaca, jáiwa chámata wáalenai demonio jíaneu útawi rícuca máanalini yáarruica, jáiwa narrúniu Jesúsru. Nayá carrúnatani wérri, jíní éewerri libésunacoo lirrícuba liá'a iníjbaaca; ²⁹ Jáiwa nachánau namáidadaca namá'ee:

—¡Ujiníqui wáajcha, jiyá Jesús, Dios cúulee! ¿Jínu áani jiwánau'e wasúfriaca libéecha liá'a éerrica?

³⁰ Ne urrúni néeni já'a íchaba puíti íyenai'e nayáca, ³¹ náa'a demonioca namésuda Jesúsru:

—Jijédacta wayá, jínda wawárrucoo nalí náa'a puítica.

³² Jesús ma nalí:

—Yáa namówai.

Náa'a demonio najiáu náucha náa'a washiálicuenaica, jáiwa nawárroo nalí náa'a puítica; ne liyáalimi náa'a puítica, jáiwa nacánacawai báju rícula cáashia náiiu manuá néerra, néeni'e nasácumawai.

³³ Náa'a túyenaimi puíti najiáu nacánacacoo nacárruniu, náiiu'inaami lirrícuba liá'a chacáaleeca, nachánau náiiwadedaca liá'a bésuneerricoo, quinínama libésunacoo náajcha náa'a wáalenai demonio. ³⁴ Néenee bájalanaa náa'a chacáalee rícu sánaca, najiáu chaléeni Jesús yáctalaca, nacába'inaami jíni namá lirrú lijíaque'iu lirrícucha liá'a nashínaa cáinabica.

9*Jesús lichúni báqueerri macáwai**(Mr 2:1-12; Lc 5:17-26)*

¹ Néenee liáwinaami liéni, Jesús yúrrucoo áabai lancha rícula, lichuáu bajiála manuá, liyáctala quéecha, jáiwa línui lishínaa chacáalee rículawai. ² Néeni natée lirrú báqueerri macáwai, rúwerriu áabai yáarruishi ita'aa; Jesús cába'inaa'ee néebida linácu, limá lirrú liá'a bálinerriicoo:

—Cadánani jiyá, nucuúlee, jishínaa jíconaashi jái méetuacuwai.

³ Áabibi qéewidacani ley shínaa, namá'ee nawówa licuéjiu: “Limáni jiliéni máashii Dios nácucha, níwata liyá táanierri újni Dios.” ⁴ Ne Jesús yáa léenaa liá'a namáni nalíwoo, lisáta léemiu nayá:

—¿Tánda iwáalia iwíteu máashii wérri? ⁵ ¿Tána mawí jócui tráawajui, numácai: ‘Jijíconaa jái méetuacuwai’, jócta numá ‘Jibárroo

jijínau'? Nulí áabenai jócai tráawajui numéetua jíconaashi jócta nuchúni bálinaaalashi. ⁶ Ne núyadaminaa irrúni nuyá, Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáalierrri wánacaalashi líta'aa liéni cáinabi liméetua'inaa jíconaashi. Néenee limá macáwairru:

—Jibárruau, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jíibana néerrau.

⁷ Liá'a macáwaica jáiwa libárruawai, jáiwa liáwai líibana néerrau.

⁸ Nacába'inaa liáni, náa'a chóniwenai, jáiwa cáarru nayái, jáiwa náa saícai Diosrui, liácala lidánaniu nalí náa'a washiálicuenaica.

Jesús máida Mateo limédaque'e liwánacaala

(Mr 2:13-17; Lc 5:27-32)

⁹ Liáwinaami Jesús yáau néenee. Néenee licába báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Mateo wáairriu liyá á'a licóbracta liyá impuesto Romarru. Jáiwa'ee Jesús ma lirrú:

—Jíinu nuájcha, quéewique'e jéewida'au nunácu.

Néenee Mateo bárruawai ya liáu liájchai.

¹⁰ Libésunaute quéecha Jesús íya liyáca Mateo íibana rícu, jáiwa náa'a íchaba cóbrenai impuesto wánacaalactalaca Romarru, ya áabi chóniwenai máashiini íiwanaa, náiiinu'e nawáacoo mésa nácu lécchoo, Jesús yáajcha ya lishínaa éewidenaicoo. ¹¹ Ne nacába'inaa liáni náa'a fariséobinica, néenee nasáta néemi náa'a éewidenaicoo liájcha:

—¿Tánda ishínaa quéewidacai íya náajcha náa'a cóbrenai impuesto Romarru ya náajcha náa'a áabi cajíconaanica?

¹² Jesús éemi'inaa liá'a namánica, limá nalí:

—Náa'a yáainai saíca ya jócu nabálinau, jócani rúnaa médico, náwa rúnaani náa'a bálinaicoo. ¹³ Yáau éewidacoo chítashia liwówau'i limáqui jini liá'a tánerricoo: 'Uwówai mawí carrúni jináata icába áabi, náucha náa'a cuéshinai éemanica altarca íta'aa.' Jiníwata nuyá jócaita íinu numáida náa'a namáni nalíwoo majíconaa nayá, nuíinu numáida náa'a cajíconaanica, quéewique'e nacámbia nawíteu.

Nasáta néemiu ayuno nácu

(Mr 2:18-22; Lc 5:33-39)

¹⁴ Náa'a jinanenaicoo liájcha liá'a Juan Bautístaca, narrúniu Jesúsru nasátaque'e néemiu liyá namá'ee:

—Wayá ya náa'a fariséobinica wayúnaa bájjiala, ¿tánda jishínaa éewidenaicoo jócu nayúnaa?

¹⁵ Jesús éeba'ee:

—¿Ya néewaminau máashii nawówa náa'a nacúmiani áabai bódarru, nácula liá'a nashínaaca yáa náajcha? Ne líinuminaa liá'a éerrica jinícta'inaa nuyá náajcha; jáicta líinu liá'a éerrica, néenee liyáali éerriminaa nayúnaaca.

¹⁶ Jiní chúneerri áabai íibalashi dánumimi áabai wáarruma wáalii yáajcha, jiníwata liá'a wáarruma wáaliica liáwaqueda liá'a íibalashi dánumimica jái lisúbirria jini, ya liá'a shírricuerrri mawí máanuique'e jini. ¹⁷ Chacábacanaa jócu wachácuma vino wáalii* íimanaashi dánumimica rícu, jiníwata carrúnatai dúwacoo, chacábacanaa liúcacoo liá'a vinoca léjta íimanaashi jái liúcawai. Tándawa arrúnaa wanuá liá'a

* **9:17** Liá'a namédanimi náa'a judíobini báinacumi, léjta nawíteemi, lierra léjta íibalashi dánumimi ya vino dánumimi. Chóque'e éerri jiníbinai. Náa'a saícai chuánshi, náa'a éebidenaica ya wíteeshi Jesús índani, chaléjta áabai wárruma wáalii jócta vino wáalii. Néenee jócai sírbia chánaida liá'a wáalii lidánimi yáajcha; wéebidacta Jesús nácu, jócu arrúnaa wapénsaa léjta wapénsani quéecha wéebida linácu.

vinoca wáalii lirrícu liá'a ímanaashi wáaliica, quéewique'e sáica nayá chámainaa.

Jesús chúni Jairo miyácaula, ya báquetoo ínetoo dúnuechoo líbala
(Mr 5:21-43; Lc 8:40-56)

¹⁸ Nácula Jesús táania liyáca chóniwenairru, báqueerri nawácali náa'a judíobinica línu, litúyau lináneewa, limá lirrú:

—Numíyacaula máanalíuyi chóca rímijani; ne jiáctau jichánaa jicáajiu runácu rucáwiaminaujoo.

¹⁹ Jesús bárruawai ya liáwai lishínaa éewidenaicoo yáajchau.
²⁰ Néenee báquetoo ínetoo bálínechoo doce camuí, írrai éechani, rurrúniu Jesúsru liwójune, rudúnu líbala númacua nácu. ²¹ Jiníwata rumá'ee rulíwoo: “Lécta nudúnucta líbala nácu, sáicaminaa nuyájoo.”

²² Ne Jesús náawau, licába ruá'a ínetooca, ya limá rulí:

—Cha jiwítemija'a, numíyacaula, jéebidacala nunácu sáica jiyái.

Liyáalimi éerri sáica ruyái.

²³ Néenee Jesús ínui'inaami líbana néerra liá'a judío wácalica, licába'ee náa'a músicoca ya náa'a chóniwenaica máidadenai náichaca máashiica nawówa, naméda bájiala nawítamau. ²⁴ Jesús má'ee nalí:

—Ijiáyu mayéji áani, ne ruá'a miyácauca jócau máanali,† máichoo ruyáca.

Nacáida'ee Jesús náa'a chóniwenaica, náaca léenaa ruá'a miyácauca máanali. ²⁵ Jáiwa liwána najiácuwai; néenee liwárruawai liwína rucáajiu nácu ruá'a miyácauca, liyáalimi rubárruawai. ²⁶ Ya quinínama líta'aa liá'a cáinabica, líwanaa cánacacoo liá'a bésuneerricoo.

Jesús chúni chámata matuúni

²⁷ Jesús jiá'inaamiu Jairo íbana rícuha, chámata matuúni jiáu liánai namáidadaca:

—¡Carrúni jináata jicába wayá, David táqueerrimi!

²⁸ Néenee Jesús wárroo áabai cuíta rícula, náa'a matuúnica narrúniu lirrú, néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Eebidaminaa nuéewacta nuchúni iyá?

—Nayá néeba'ee lirrú: —Jajá, wawácali.

²⁹ Néenee Jesús dúnu natuí nácu, ya limá nalí:

—Nuchúni iyá éebidaque'e nunácu.

³⁰ Liyáalimi néewa nacába báaniu. Jesús má'ee nalí bájiala:

—Jiní jibéecha yáa léenaani.

³¹ Ne, liyáalimi najiáwai, náiiwadede jíni quinínama cáinabi liá'a Jesús médani náajcha.

Jesús chúni báqueerri jócai éewa litáaniaca

³² Nácula najiáu náa'a matuúnica, áabibi chóniwenai naínda Jesúsru báqueerri jócai éewa litáaniaca, liwáaliaca demonio. ³³ Ne liyáalimi Jesús jéda'inaa demonio, liá'a jócaimi éewa litáaniaca, jáiwa litáania. Náa'a chóniwenaica nacáarruda'eewoo, namá'ee:

—¡Jócai wacába cáji líta'aa liéni Israel shínaa cáinabica cháí cábacanaa jí'i!

³⁴ Ne namá'ee náa'a fariséobinica:

—Léeminawa chúnsai demonio wácali, liáni'inaa liéni lidánani lijéda demonio náuchani.

† 9:24 Jesús liáni léenaa ruá'a miyácauca máanaliu, ne liyá éewerri licába náa'a máanalínica újni namáccu nayáca ya léewa licáweda nayá.

Carrúni jináata Jesús cába náa'a chóniwenaica

³⁵ Jesús jínaniu quinínama chacáalee ya náa'a chacáalee júbini rímica, léewidaca narrícu náa'a sinagogaca. Líiwadeda chuánshi saícaica liá'a Diosca wánacaleerrica, ya lichúni quinínama bálínacaalashi ya cáiwibee.

³⁶ Licába'inaa náa'a chóniwenaica, carrúni jináata wérri licába nayá, jiníwata yáainai urrúni wérri nawówa ya jiní néewactalau, chaléjta náa'a oveja jinínicta túyanini. ³⁷ Néenee Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Yáawaiyi wéerri liá'a shínaashica íchabai, ne náa'a tráawajadorbinica áulabani. Chacábacanaa, éerri rícu ái íchaba chóniwenai jócani yáa léenaa Dios nácu, ne náa'a íiwadedenai nalí Dios chuáni áulabani rími. ³⁸ Tándawa, cháucta tráawajadorbini arrúnaa isáta liúcha liá'a shínaashi wácalica, libánuaque'e mawí tráawajadorbini quéewique'e náawaquedacani. Chacábacanaa, isáta Dios yúcha, libánuaque'e mawí náa'a íiwadedenai Dios chuáni nalí náa'a chóniwenai.

10

Jesús wína náa'a doce éewidenaicoo liájcha

(Mr 3:13-19; Lc 6:12-16)

¹ Jesús máida lishínaa doce éewidenaicoo, liáque'e nalí lidánaniu quéewique'e najéda náa'a espíritu máashiinica, ya quéewique'e lichúni quinínama bálínacaalashi ya cáiwibee. ² Léewa liáni nají'inaa náa'a doce apóstolucá: Quéechanacu lijí'inaa Simón, lijí'inaa lécchoo Pé'eru ya limérrerri Andrés; Santiago ya léenajirri Juan, licúulee liá'a Zebedeoca; ³ Felipe ya Bartolomé; ya Tomás ya Mateo cacóbraica impuesto Romarru; Santiago Alfeo cúulee, ya Tadeo; ⁴ Simón liá'a cananita,* ya Judas Iscariote, liáwinaami éntregueerri'inaa Jesús lijínairru.

Jesús bánua lishínaa éewidenaicoo náiiwaque'e Dios wánacaalactalaca

(Mr 6:7-13; Lc 9:1-6)

⁵ Jesús bánua náani doce apóstolucá, liájcha liá'a tánashia namédani'inaaca: Uyáu nashínaa cáinabi ítala náa'a jócani judío, u'iwárrroo lirrícúla náa'a chacáalee Samariaca;† ⁶ Yáau machácani chaléeni nayáctala náa'a Israel shínaa cáinabi ítala, nalí náa'a chóniwenaica yáainai jicá'a oveja yúquenai. ⁷ Yáayu íiwadedaca urrúnicala liá'a Dios wánacaalactaca. ⁸ Ichúniu náa'a bálínenaiçoo, icáweda náa'a máanalínica, iméetua nashínaa bálínacaalashi náa'a chorrówai sánaca ya ijéda demonio. Iyá irrishibia mawéni liáni danáanshica; u'icóbra náucha wéni'inaami ichúni nayá.

⁹ U'itée oro, báawita warrúwa ya cobre, ¹⁰ jiní chácála'inaa iníjbaa lícu. Jiní itéeca íibalau áabai mawiá, báawita cotiza, báawita icháque'e, jiníwata liá'a catráawajaacaica arrúnaa liwáalia líya'inau.

¹¹ Jáicta ínu áabai chacáalee rículai, jócta chacáalee júbini rími, imúrru áabi chóniwenai saícanictani, iyá nábana néeni cáashia yáacoo lirrícúcha liá'a chacáaleeca. ¹² Jáicta iwárrroojoo nábana rícula, itáa nalí náa'a yéenai lirrícu liá'a cuítaca. ¹³ Náa'a chóniwenaica cuíta narríshibiacta saíca iyá, saícabee wérri'inaa nalí; inísa iméda saícai, ne jócta narríshibia iyá saíca, Dios jócu liméda nalí saícai lécchoo.

* **10:4** Liéni Simón néenaa náa'a chóniwenai wówainai najéda Israel cáinaberra ítacha, náa'a jócani judíobini wánacaleenai judíobini ita'aa. † **10:5** Náa'a samarítanobinica jócani chúnsana judíobini, níwata quéewisani áabi chóniwenai yáajcha jócani judíobini.

¹⁴ Jócta narríshibia iyá, ya jócu nawówai néemi irrú, ijiáyu lirrícucha liá'a cuítaca, jócta chacáalee rícuha ya icúsudau íiba nácuha liá'a pucúpucubeeca, quéewique'e náa'a chóniwenai náaque'e léena Dios íiwirri liwówa náajcha, níwata nayá nachánicala liyá. ¹⁵ Ne éemi saíca numáni irrú, liyáali éerri amáarracta'inaa cáinabi, Dios cástigaaminaa mawí nárra chóniwenai, jócani wówai narríshibia iyá ya jócu néemi irrú, náucha náa'a chóniwenaimica yáainaimi cáinabi íta'aa Sodoma ya Gomorra rícu.

Chítashia nasúfriau'inaa náawa éebidenai Jesús nácu

¹⁶ “¡Icábate! Nubánua iyá léjta oveja náa'a níquenai'inau béewami cháawirru. Imédau léjta liá'a áai cawíte wérrica, báawita iyá arrúnaa lécchoo léjta paloma jócani méda máashii. ¹⁷ Cá'wa yúchajoo, jiníwata néntregaa iyájoo nalí náa'a cawánacaalanica, nabáteda iyájoo narrícu náa'a sinagogaca, ¹⁸ ya cáashia náyadaminaa iyá nanáneewa náa'a cawánacaalanica ya reybini nunácu; cháminaa éewa íiwadeda chuánshi saícaica nunácu nanáneewa náa'a jócani judíobini. ¹⁹ Ne jáicta néntregaa iyái nalí náa'a wánacaleenaica, cha iwíteemija'a linácu liá'a imáni'inaaca, léjta liá'a imáni'inaaca, jiníwata jáicta línujoo táaniacta'inaaca, Dios yáminaa ichuánijoo. ²⁰ Ne jócuminaa iyájoo cha táaniaca, Isálijinaa shínaa Espíritu táaniaminaa irrícueji.

²¹ “Néenajinai néntregaaminaa néenajinaiu náiinuaque'e nayá, ya náa'a nasálijinaaca néntregaaminaa néenibiu; náa'a néenibica nanáawaminau nasálijinaa náculau náiinuaque'ini. ²² Íchabaminaa chóniwenai máashiiminaa nacába iyá nunácu; ne liá'a cabálininaa wérrí yáca nunácu, liyáminaa liwásedajoo. ²³ Jáicta namúrru iyái áabai chacáalee rícu, yáau áabai rícula; ne yáawaiyi numá irrú, nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, nuínuminaajoo‡ jóctanaa icánaqueda quinínama chacáalee Israel shínaaca.

²⁴ “Jiní wérrí báqueerri éewidenaicoo mawíyi lishínaa quéewidacai yúchau, jiní wérrí catráawajaacai mawíyi liwácali yúchau. ²⁵ O'inénda chóniwenai méda báqueerri éewiderri mawí saícai lishínaa quéewidacai yúcha, jócta naméda báqueerri shírruederri mawí saícai liwácali yúcha. Chái cábacanaa, níwata nuyá ishínaa quéewidacai, iyá arrúnaa inénda chóniwenai méda irrú máashii, níwatajani méda nulí máashii. Ne mawí, iyá arrúnaa inénda náa'a chóniwenai naméda máashii iyá, léjta naméda nuyá. Nayá nacáitadedada nuyá náa nují'inaa Beelzebú,§ néenee yáawaiyii iyá mawí wérrí naméda irrú máashii.

Tána arrúnaa cáarru wacábacai
(Lc 12:2-7)

²⁶ “Ucáarru icába náa'a chóniwenai. Jiníwata quinínama liá'a cabáyaintaica, áabai éerri'inaa náa léenaajoni; quinínama liá'a yéerri báyeerricoo, áabai éerri'inaa náa léenaani. ²⁷ Liá'a numáni irrú catáwacabee rícu, íiwa jucámarrabee jirrículani; ya liá'a numáni cabáyainta, imáidadau íiwacani cuíta íta'aa. ²⁸ Ucáarru icába náa'a íinuenai ináanai, ne jócani éewa náiinua liá'a icáwicaca; saícanata cáarru icábaca liá'a éewerri línuaca* ya lécchoo éewerri limárdaca iyá infierno rícula mamáarraca éerri.

‡ **10:23** Áani Jesús táanierrí liyáca léejoctacoo cáinabi ítala léjta Rey, liáwinaami máanalicaní ya licáwiacoo náibicha náa'a máanalínica. § **10:25** Beelzebú: Léwa áabai lijí'inaa líeni Wawásimica. * **10:28** Náa'a chuánshi ínuerri ya limárdaca áani, wówerri limáca liá'a carrúnatabee infierno rícula.

²⁹ “¿Jócu iwénda chámai míshiidu áabai moneda rími nácueji? Ne jini wérri, áabai néenaa máanali, jóctaca wasálijinaa Dios wówai. ³⁰ Báawita iyá jájiu, cáashia iwíta báinaa liwáaliani jútaderriu bácuanama. ³¹ Tándá ucáarru iyá: Iyá cawénini wérri mawí náucha náa'a míshiidu rími íchabanica.

Náa'a íiwadedenai Jesucristo chóniwenai náneewa

(Lc 12:8-9)

³² “Báqueerrieta íiwadeda nunácu nanáneewa náa'a washiálicuenaica, nuyá lécchoo nuíiwadeda lináawa nusálijinaarru liá'a yéerri áacairra. ³³ Ne liá'a báyeerri nunáawa náucha náa'a chóniwenai, nuyá lécchoo nubáyaminaa, lináawa lécchoo liúcha liá'a nusálijinaa yéerri áacairra.

Jesús linácu liá'a lishírridauca

(Lc 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “U'éebida irrúwoo nuínucala nuíndacala saíctacta nawówa lítala líeni éerrica; nuyá jócai ínu nuínda saíctacta nawówa, nuyá índerri jináawiu. ³⁵ Nuyá ínuerri nuwánaque'e liá'a washiálicuerrica lináwacoo lijúnta liá'a lisálijinaacoo, ya rumíyacaula rutúwa júntau, ya ruá'a runírruca rúneerru júntau; ³⁶ nayáminaa nája nárra éenajinai bácainaa, nayáminaa íjinai'inaa nárra.

³⁷ “Liá'a wówerri wérri lisálijinau jócta litúwa mawí núcha, jócai éewa nushínaaca; liá'a wówerri wérri licúuleu jócta limíyacaula mawí núcha, jócai éewa nushínaaca; ³⁸ liá'a jócai wówai carrúni jináata limédacoo nunácueji, ya jócu lisíguia nuyá, jócai éewa nushínaaca. ³⁹ Tánashia náa'a báyenai nuyá chóniwenai náneewa, jócu nabéecha náiinua liyá, jócai nacáwi Dios yáajcha mamáarraca. Ne liá'a máirrica léebidaca nunácu, báawita náiinua liyá, cáwiminaa liyá Dios yáajcha mamáarraca.

Náa'a wénishi'inaaca

(Mr 9:41)

⁴⁰ “Jesús síguerri limáca: Liá'a ríshibierri iyá, ríshibierri nuyá, ne liá'a ríshibierri nuyá, ríshibierri liá'a nusálijinaa bánuerri nuyá. ⁴¹ Liá'a ríshibierri báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, lirríshibiaminaa liyá liwénui, léjta liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni; ne liá'a ríshibierri báqueerri saícaica, jiníwata saícacalani, lirríshibiaminaa chacábacanaa áabai liwénui léjta liyá. ⁴² Ne tánashia yáirri náirra shiátai casálini, náani júbinica máinecoo nuájcha nasíguiaca nuyá, yáawaiyi numá irrú, liwáaliaminaa liwénuijoo.”

11

Náa'a Juan Bautista bánuanica

(Lc 7:18-35)

¹ Quéecha'inaa Jesús nisa líiwadeda nalí náa'a doce éewidenaicoo, liáu néenee líiwadedaca ya léewidaca liá'a chuánshica Dios shínaa nalí náa'a chacáaleeca liá'a shínaa cáinabica.

² Juan, yéerri cuíta manúmai rícula, léemi líiwanaa liá'a Cristo médani liyáca. Néenee libánua áabibi néenaa náa'a jinanenaicoo liájcha, ³ nasátaque'e néemiu Jesús liyácta yáawaa liá'a Cristoca léjta náiiwadedau náa'a cáiiwadedacani Dios chuáni báiinacu ínuerri'inaaca, jócta arrúnaa nanénda báqueerri.

⁴ Jesús éeba'ee nalí: “Yáa namówai íiwa Juanruni liá'a icábanica ya liá'a éeminica. ⁵ Íiwa Juanruni náa'a matuínica cábenai, náa'a macáwanica

éewenai najínacoo, náa'a chorrówai sánaca saícani nabálinacaalashi yúchau, náa'a mawíbanica éewenai néemica, náa'a máanalínimica éejueneu nacáwiacoo, náa'a carrúni jináatanica náiiwadedada nalí liá'a chuánshi saícaica wásedeerri'inaa nayá. ⁶ ¡Ya saíctai wérri liwówa liá'a jócai éejueda liwówau núcha!”

⁷ Néenee náa'ináamiwai, jáiwa Jesús táania nalí náa'a chóniwenai linácu liá'a Juanca, limá'ee: “¿Tána ijiáu icábacai á'a wáunamactalaca? ¿Báqueerri washiálicuerri éerri jútainchu lináawida lichuániu? Jócai. ⁸ Jiníctani, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri washiálicuerri saíctai wérri íbala? Iyá yáine léenaa náa'a súwedenai íbalashi saíctai yáainai návana rícu náa'a reybinica. ⁹ Ya jócta, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Icába báqueerri íiwadedeerri Dios chuáni? Jajá, yáawaiyi, Juan mawíyi wérri náucha náa'a íiwadedeenai Dios chuáni báinacu. ¹⁰ Juan léewa liá'a limáni jiliá'a tánerricoo cáashta íta'aa:

‘Nuyá bánua cáiiwadecai chuánshi jibéecha,
 quéewique'e lichúni* liá'a iníjbaa.’

¹¹ Ne yáawai numá irrú, jiní náiiibicha náa'a washiálicuenaica, jiní wérri mawí máanui liúcha liá'a Juan Bautístaca; ne máayabacaminaa, nayá náa'a chóniwenai máaquenai nawówau Dios nácu, mawíni cawéni Juan yúcha, báawita nayá jiní nawéni.

¹² “Néenee liyáali éerri jáicta Juan Bautista íneda líiwa Dios chuáni chóque'e, liá'a Dios wánacaalactaca súfrierrri jináwiu, ya náa'a médenai danáanshi nénedaque'e namárdacani. ¹³ Quíninama náa'a íiwadedeenai Dios chuáni ya liá'a leyca yáainai bácai náiiwadedacánica linácucha liá'a wánacaalactaca, cáashia Juan ínuca; ¹⁴ ne iyá iwówaicta éebida liáni, Juan† léjta liá'a Elíasca íiwadedeerri Dios chuáni ínuerri'inaaca. ¹⁵ Iyá iwówaicta yáa léenaa liáni numánica, arrúnaa édacanicoo saíca. ¹⁶ ¿Chíta nacábacanaa náa'a chóniwenai chóque'e? Iyá cháni léjta sáamanai jócani wówai naséwica áabi sáamanai yáajcha, wáanenaicoo plaza rícu namáidadaca najúnicairru:

¹⁷ ‘Wáiiuante íiwa,
 ne iyá jócuwa iwáilaa;
 warrábate shímashi cáiwii,
 ne iyá jócute iwowai ichálujueda íchaca chaléjta wawówau imédacani.’

¹⁸ Jiníwata Juan ínuerri, jócai íya jiní líirracca, iyá imá'ee liwáaliaca'ee espíritu máashii, níwata jócai iwówai néemica lirrú. ¹⁹ Néenee nuínui nuyá washiálicuerri Dios cúuleeca, íyeerrica ya nuírra, iyá imá'ee cáayacai ya cáirracalai, najúnicaí náa'a cóbrenai impuesto Romarru ya áabi chóniwenai máashiini íiwanaa. Ne liá'a Dios wíteeca íyaderriu liyú liá'a méderricoo quíninamarru.”

*Náa'a chacáalee jócani éebida
 (Lc 10:13-15)*

²⁰ Néenee Jesús, báawita jócu liyá náiiibi, lichána liárraca náa'a chacáaleeca á'a limédacta mawí máanuica jóca nacába cáji, jiníwata náa'a chóniwenai yáainai náiiibi jócani éejueda nayáu Diosru. Jesús má'ee: ²¹ “¡Ái jiyámi carrúni jináata, Corazín! ¡Ái jiyámi carrúni jináata, Betsaida! Jiníwata á'a Tiro néeni ya Sidón néenictata naméda jócai

* **11:10** ‘jibéecha’ ya ‘lichúni’ líyada Cristoja. † **11:14** Juan liyáwa liá'a náiiwadedanimi Dios chuáni nácu báinacu, namá'ee liá'a ínuerri'inaaca lichúnique'e chóniwenai libéecha líinu liá'a Cristoca.

nacába cáji, namédani íibi, báinacuminaata éejueda nayáwai Diosru, náayadaminata nasúwa íibalashi cadúrruderri ya nawáta báali nawíteu. ²² Ne numá irrú liyáali éerri amáarraquicta cáinabiminaajoo, mawí'inaa máanuica ishínaa cástigu náucha náa'a chóniwenai yáainai Tiro ya Sidón rícu. ²³ Ya jiyá, chacáalee Capernaúm, ¿jéebidaminaa jinácudacoo áacairra? Jócai, ¡mawíminaa dujíwala wérri jiáu útawica! Jiniwata á'a Sodoma néeni naméda liáni jócai nacába cáji, liá'a méderricoo íibi, liarra chacáaleeca yéerri'inaata chóque'e. ²⁴ Ne numá irrú liyáali éerri amáarraquicta cáinabiminaajoo, mawí'inaa máanuica ishínaa cástigu náucha náa'a chóniwenai yéenaimi Sodoma shínaa cáinabi íta'aa."

Ínu nulí iwówa íyaba'au
(Lc 10:21-22)

²⁵ Ne liyáali éerri Jesús ma: Nuá jirru sáicai nusálijinaa cawánacaalacai áacairra ya cáinabi, jiniwata jíyadaca nalí náa'a imíyanica iwíteu, ya jibáyate náucha náa'a yáainai léenaa ya náa'a cawíteenica. ²⁶ Jajá, nusálijinaa, jiniwata le jiwówau jáni. ²⁷ "Nusálijinaa liá nulí quinínama wíteeshica. Jini wérri cúnusierrri yáawaa nuyá liá'a licúuleeca, léerrimija liá'a lisálijinaaca; jini wérri cúnusierrri yáawaa liá'a lisálijinaaca, léerrimija nuyá liá'a licúuleeca ya léerrimija náa'a nuyá licúulee wówaini liméda nacúnusiacani. ²⁸ Ínu nulí quinínama iyá sámunica ishínaa tráawajuyu ya cadúcunibeeca, nuyáminaa wána iwówa íyabacoo. ²⁹ Irríshibia nulíni liá'a cadúcunini nuáni irrú, ya éewidau nunácu, nuyácala sáicai wáaleerri nuwówau imíyai; cháminaa ínu iwówa íyabacoo. ³⁰ Jiniwata liá'a nuwánanica ya liá'a cadúcunibeeca nuá irrú, itéeni'inaa madéjcanamai."

12

Náa'a éewidenaicoo éerruenai trigo dácue éerdi nawówa íyabactacoo
(Mr 2:23-28; Lc 6:1-5)

¹ Ne liyáali éerri, áabai éerri nawówa íyabactacoo, Jesús jínaneerriu náabanacta banácali. Lishínaa éewidenaicoo, jáiwa sámú nawówai, jáiwa nachána néerrueda líta liá'a trigoca náyaque'e líta. ² Náa'a fariséobinica nacába'inaamini liá'a namédani nayáca, namá'ee Jesúsru: —Jicábate, jishínaa éewidenaicoo médani nayáca báawita jócai wéewa wamédaca éerri wawówa íyabactacoo.

³ Jesús éeba'ee nalí:

—¿Jócu iliá éemiu liá'a David médanica, liyáali éerrimi liyá ya lijúnicaibinica sámú'inaa nawówa? ⁴ Ne liwárruateu Dios íbana rícula, jáiwa líya liá'a páanica Dios shínaaca, jócai'inaa ta sáicanaa líyaca, liyá ya náa'a limánabacaca, liyárrimi léja liá'a sacerdotébinica, ya Dios jócai licástigaa naméda linácueji. ⁵ ¿Jócu iliá éemiu Moisés shínaa ley rícu, náa'a sacerdotéca templo rícu jócani méda cajíconau, báawita natráawajaaca liá'a éerri nawówa íyabactacoo? ⁶ Ne numá irrú ái ája áani, báqueerri* mawí cawénica templo yúcha. ⁷ Iyá jócani yáa léenaa éemi limáni nácuha liáni tánerricoo: 'Nuwówa iyá carrúni jináataiyu, jócubecha éema cuéshinai. Yácta ta léenaa éemicani, jócuminaa ta yúca chóniwenai chaléjta éebidenaicoo nuájcha, jiníni

* **12:6** Áani Jesús táanierri liyá linácuchau, ne jócai líiwa jucámarranaa, liyá máirri liwáaliacala wánacaalashi mawí liúcha liá'a ley templo shínaaca; ne náa'a chóniwenica arrúnaacala naméda liwánacaala liúcha liá'a áabata leyca.

méda máashii.' ⁸ Ne sáicai, nuyá Washiálicuerrica Dios Cúuleeca, wáalierrri wánacaalashi lirrícu liá'a éerri nawówa iyabactacoo.

Liá'a washiálicuerrri cáaji íshiderricoo

(Mr 3:1-6; Lc 6:6-11)

⁹ Néenee Jesús yáau náabanactalaca, liyáali éerri sábadoca, jáiwa liwárroo sinagoga† rícula yéerri néeni. ¹⁰ Néeni lirrícuja'a báqueerri washiálicuerrri cáaji íshiderriu; namúrrucala chítashia néewau'inaa náuca Jesús, nasáta néemiu liyá:

—¿Léewaminau wachúni báqueerri léerdi wáalee liá'a wawówa iyabactacoo?

¹¹ Jesús éeba'ee nalí:

—¿Tána éenaa iyái, wáaleerri áabai oveja licáctau áabai útawi rícula, á'a nawówa iyabactacoo, jócuminaa yáau ijédacani? ¹² ¡Mawí cawénica báqueerri washiálicuerrri oveja yúcha! Yáawaiyi sáica waméda liá'a sáicabeeca éerrica nawówa iyabactacoo lécchoo.

¹³ Néenee Jesús ma lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidáquina jicáajiu.

Jáiwa dáquina licáajiu liá'a washiálicuerrica, limáacau lirrú sáica léjta ruá'a béemaca. ¹⁴ Ne náa'a fariséobinica, jócai sáicta nawówa, quéecha'inaa najiácoo nachána natáania nalíwoo chítashia néewau'inaa náinua Jesús jíni.

Áabibi chuánshi linácueji liá'a Jesúsca jóctanaa línu

¹⁵ Jesús yáa léenaa nawówai náinua liyá liáu néenee, íchaba chóniwenai yáau liájcha. Jesús chúni quinínama náa'a bálnenaicoo, ¹⁶ limá'ee nalí jócubeecha natáania linácu chóniwenai íibi. ¹⁷ Léja líani licúmpliaque'iu liá'a limánimi liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaíasca, limá'inaami:

¹⁸ “Ái ája áani nushínaa cashírruedacaica, liá'a nuwínanica, liá'a canínai nucábaca, sáicta nuwówa nucábacani.

Nuáminaa lirrú nushínaa Espíritu,

ya líiwadeda machácani quinínama cáinabi íta'aa.

¹⁹ Jócai'inaa litáania chuánshi amuáiyu,

jócuminaa lécchu limáidada,

jiní lécchoo éemenai'inaa lichuáni cáaye rícuba béewami chacáalee.

²⁰ Limédaminaa‡ nalí sáica náa'a máajinaa néebidauca,

cháni léjta liá'a basuéca wówerri litúcuacoo,

cháni léjta lámpara iyacua májtarrimi jéda íisa.

Limédaminaa chájoni cáashia machácanicani liwánacaalactala'inaa quinínama cáinabi íta'aa.

²¹ Ya chóniwenaiquinínama cáinabi íta'aa sánaca, namáacaminaa nanéndacaishi linácu.”

Náa Jesús jíconaa lirríshibiaca demonio wítee

(Mr 3:20-30; Lc 11:14-23; 12:10)

²² Natée Jesúsru báqueerri washiálicuerrri matuíyii ya jócai éewa litáaniaca, níwata wáaleerri demonio, jáiwa Jesús éejua liwána

† **12:9** Liá'a Sinagoga yáarruishi náawacactacoo náa'a judíobinica, néeni néewidau linácu liá'a táaneerricoo báinacu, néeni natáania comunidad nácu, ya lécchoo lisírbia léjta néewidactacoo.

‡ **12:20** Áani wówairri limáca, Jesús yéerri madánainaa lisúfriaca ya máanalicani wáarru rícu, wayá náa'a máajinanaanica ya máaquenai bácai cajíconaanica, quéewique'e wawáalia wawásedau'inau, ya liá'a machácanibeeca Dios yánica Jesús nácueji.

licába báníwai ya léewa litáaniaca jáicta Jesús jéda liúcha demonio. ²³ Quinínama nacáarrudau nasáta néemiú nali wáacoo: “¿Liyáminaa léja liáni Cristo, litáqueerrimi liá'a washínaa rey Davidca?”

²⁴ Néemi'inaamini liáni, náa'a fariséobinica namá'ee: “Beelzebú, liá'a demonio wácalica, liyája lierra yáairri lidánani lieni washílicuerri lijédaque'e demonio.”

²⁵ Jesús, yáirri léenaa liá'a napénsaa nayáca, limá nali: “Quinínama país náawaca yáacaquictau máashii nacába yáacacoo, namárda yáacau nayá jájiu; áabai chacáaleeca o néenajinai yáacoo máashii nacába yáacacoo, jócani éewa nayá saíca, amáarrani'inaa. ²⁶ Chacábacanaa, Wawásimi jédacta lishínaa chúnsana demonio, liyá jájiu limárdau; ¿chíta quéewau liwáalia lidánaniu jini? ²⁷ Iyá máinai nujédacala demonio Beelzebú dánaniyu; ne cháctani, ¿tána yáa irrú náa'a ijúnicaica liá'a danáanshica quéewique'e ijéda demonio? Tándawa nayája náiiwa ináawa iyáca yúqueneu. ²⁸ Jiniwata nujédacta demonio Espíritu Dios dánaniyu, liwówau limáca liá'a wánacaleerri Dios shínaa jái ínu irrú.

²⁹ “Nuá irrú áabai licábacanaa nuiwaque'e tádashia nuyá nuéewa nujéda demonio: ¿Chíta quéewoo liwárruacoo báqueerri shínaa cuíta rícula jini liá'a washílicuerri cadánanica lédaque'e lishínaa, jócta libájida liúchau quéechani? Táminaa, libájidaqui jini léewa lijédaque'e lishínaa.

³⁰ “Liá'a jócai yáau nuájcha, yáairrii báawachala núcha; liá'a jócai yáawaqueda nuájcha, cárralerrí'inau. §

³¹ “Tánda numá irrú Dios pérdonaa náa'a washílicuenaica quinínama jíconaashi, ya quinínama máashii namánica, ne jócuminaa lipérdonaa liá'a namáni máashiica Espíritu Santo nácucha. ³² Dios pérdonaa minaa quinínama cha lécchoo táaneerri máashii nuyá washílicuerri Dios Cúuleeca; ne táaneerriicta máashii Espíritu Santo nácucha, jócuminaa lipérdonaa ni nácula cáwi liyá líta'aa liáni cáinabica, ne jini áabata léerdi liáwinaami liáni.

Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu
(Lc 6:43-45)

³³ “Yáabanau saíca áabai banácali, iwáalia'a lítau saíca; yáabanau máashii iwáalia'a lítau máashii; ne liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu. ³⁴ ¡Áai éenajinai! ¿Chíta quéewoo imá chuánshi saícai jini, ne iyá jájiu máashiini? Liá'a yéerri iwówa lícu, litáania inúma licuéji. ³⁵ Liá'a washílicuerri saícaica táaneerri chuánshi saícai, jiniwata saícaca liyá, ne liá'a washílicuerri máashiica táaneerri chuánshi máashii, jiniwata máashii yéerri linácu. ³⁶ Ne numá irrú liyáli éerri Dios márdacta'inaa cáinabi, arrúnaa náa nashínaa cuenta quinínama chuánshi mawénii namánica. ³⁷ Ne linácueji liá'a chúnsai jichuánica namáni jiyácta saícai jócta cajíconai.”

Náa'a chóniwenai máashiinica sátenai áabai señal jócai nacába cáji
(Mr 8:12; Lc 11:29-32)

³⁸ Áabi néenaa náa'a fariséobinica ya néenaa náa'a áabibi quéewidacani ley shínaaca, néenee namá'ee Jesúsru:

§ 12:30 Jini éwerri limáacacoo béewami nulí. Ne náa'a jócani éebida léca liá'a espíritu Santo liá nulí wánacaalashi quéewique'e nujéda demonio, yáainai nayá nujúnta, ne náa'a jócani índa nulí chóniwenai quéewique'e namédacoo nushínaa éewidacanicoo, naméda náani chóniwenai náacoo jini éebidenai nunácu.

—Quéewidacai, wawówai wacábaca jimédaca áabai cábacanaashi jócai wacába cáji.

³⁹ Néenee Jesús éeba'ee nali:

—Nárra chóniwenai máashiini ne yáawaiyi jócai éebida Dios nácu, nasáta'ee áabai jócai nacába cáji; íyadaque'e nusálijinaa Dios bánuani nuyá, ne jócuminaa nuá mawí señal léjta liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Jonás. ⁴⁰ Chaléjta Jonás yáayumi matáli éerri ya matáli táayebee liáawi rícu liá'a cubái máanuica, chacábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuyáminaa matáli éerri ya matáli táayebee cáinabi yáajabala. ⁴¹ Náa'a yáainaimi Nínive rícu nacáwiaminaujoo máanalicai yúcha amáarracta'inaa cáinabi, ya natáaniaminaa ijúnta iyá quéewique'e Dios cástigaa iyá; níwata nárra chóniwenai yáawani nanáawida nacáwicau néemi'inaami liá'a chuánshi Jonás íiwani nali. Ne iyá éemenai nuchuáni ne jócai éebida, báawita nuyá mawí cáiwanaa Jonás yúcha. ⁴² Ruá'a reina wánacaleechoo chaléeni sur néerra, rubárruaminau amáarracta'inaa cáinabi, jáicta liúca chóniwenai le éerri jiliéni, ya rutáaniaminaa ijúnta iyá, níwata ruyá íinuechoo déecuheji wéerri cáinabica, quéewique'e ruéemi Salomón wítee. Ne iyá jócani wówai éemica nuéewidacala, báawita nuyá mawí cáiwanaa Salomón yúcha.

Liá'a espíritu máashiica éejuerricoo

(Lc 11:24-26)

⁴³ “Jáicta áabai espíritu máashii lijiáu báqueerri washiálicuerri yúchai, jínaneerriu yáarrushi máacarrai rícu múrruerri limáacoo liárrui; ne jinícta línuni limá lirrúwoo: ⁴⁴ ‘Nuéejo'quictátawai núbana rículau báaniu nujiáctejmicoo.’ Jáicta léjta yáawai, línu linácu liárra washiálicuerrica, léjta áabai cuíta máisaictani, jíchuderrictau wáni ya nachúndadanini. ⁴⁵ Néenee liáwai liáwaqueda áabi siete espíritu íchaba mawí máashiini wéerri liúcha, ya quinínama nárra sieteca nawárruau lirrú liá'a washiálicuerrica, mawíque'e nawána máashii wéerri mawijani. Chacábacanaani'inaa bésunacoo nárra chóniwenai máashiini wéerri.”

Litúwa ya léenajinaica liá'a Jesúsca

(Mr 3:31-35; Lc 8:19-21)

⁴⁶ Jesús táania'inaa liyá újnibii nali náa'a chóniwenai, jáiwa náiiinu lirrú lécchoo ruá'a litúwaca ya léenajinai, nawówaica'ee natáania liájcha. Ne jáiwa namáacoo bináaweji, ⁴⁷ néenee báqueerri íiwa Jesúsru jini:

—Jitúwa ya jéenajinai yáaine bináaweji, wówenai natáania jiájcha.

⁴⁸ Néenee Jesús éeba'ee liá'a íiwerrri lirrúni:

—¿Tána nutúwai ya nuéenajinaica?

⁴⁹ Néenee, lidúcuá náatala náa'a lishínaa éewidenaicoo, limá'ee:

—Náawa nutúwa ya nuéenajinai náani. ⁵⁰ Níwata tánashia méderri liwánacaala liá'a nusálijinaa yéerri áacairra, nuwówai lécchoo cháí cábacanaa léjta nuéenajirri, nuéenajetoo ya léjta nutúwa.

13

Licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica

(Mr 4:1-9; Lc 8:4-8)

¹ Liyáli éerrimija lijiáu liá'a Jesúsca lirrícucha liá'a cuítaca léewidacta liyáca, néenee liáu liwáacoo manuá tácoowala. ² Ne íchabaca wéerri

chóniwenai yáawacacoo Jesúsru, jáiwa Jesús yúrrucuaú áabai lancha rícula, jáiwa liwáawai léewidaque'e, nácula náa'a chóniwenai máaquenai cáina íta'aa. ³ Néenee litáania nalí íchaba nácu licábacanaayu. Limá'ee nalí:

“Báqueerri cáabanacai liáu licása banácali íimi. ⁴ Ne liábana'inaa áabata léenaa liá'a límica cáu iníjbaa lícu, náinu náa'a míshiduca, jáiwa náya jíni. ⁵ Áabata cáirriu íiba íibirra, jinícta sáica cáinabi; jáiwa liárra límica páquiau madéjcata, jiníwata jinírru cáinabi dujíwala; ⁶ ne liá'a cáiwaiacá lijíá'inaamiwai, jáiwa léema jíni, jiníwata jiní jíchu sáica, jáiwa léemawai míshii jíni. ⁷ Áabata léenaa liá'a límica cáirriu túwirri íibi, ne jáiwa lidáwinau náa'a túwirrica, jáiwa lisácumeda jíni. ⁸ Ne áabata liá'a banácalica cáirriu sáiquitacta cáinabi, jáiwa liá lítau sáica; áabata yáa lítau újni cien líimi máanabaca, áabata sesenta líimi máanabaca, áabata treinta limáanabaca. ⁹ Ne iwówaicta liwárrueda lírrú liá'a numánica, arrúnaa e'écánicoo sáica.”

Tánda Jesús éewida licábacanaayu
(Mr 4:10-12; Lc 8:9-10)

¹⁰ Náa'a lishínaa éewidenaicoo liá'a Jesúsca náinu lírrú nasáta néemiu liyá, tándashia léewida chóniwenai licábacanaayu. ¹¹ Jesús éeba'ee nalí: “Iyá Dios wána yáa léenaa cabáyainta liá'a liwánacaalanica, ne nalí jócai. ¹² Cháwajani, éemiu sáica, liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá példerri'inaa liá'a píitui rími líáni léenaa nácu. ¹³ Tándawa nutáania nalí licábacanaayu; níwata nayá báawita néemi nuchuáni, néemi bácai licábacanaa, cháija ne yáawaa jócai wárrueda nalí limáyuca yáawaiyí liá'a numáni nácu. ¹⁴ Cháminaa léjta nabésunau nayá, licúmpliawai liá'a limánimi liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaías, limá'inaate:

‘Iyá éemiminaa liá'a numánica,
ne jócuminaa liwárrueda lírrú.
Iyá síguiaminaa icába liá'a numédanica,
ne jócuminaa liwárrueda líeni limáyuca.’

¹⁵ Ne nawítee náani chóniwenai yáainai mawíteeni,
níwata jócani wówai liwárrueda nalí,
wáalianai nawíbau báyeerriu,
wáalianai natuí báyeerriu,
quéewique'e jócu néewa nacába ya néemica,
ya jócubeecha náa léenaa;
jócubeecha néejoo nulí, nuchúni nayá.’

¹⁶ “Ne Dios sáicta wéerri liwówa yáajcha, níwata iyá cábenai liá'a numédanica, ya yáayu léenaa liá'a numánica. ¹⁷ Ne numá lírrú yáawaa, íchaba cáiiwadedacani Dios chuáni báinacu ya chóniwenai sáicanica, wówenai nacába líáni icábani iyá, ne jócu néenaa nacábaqui jíni; nawówai néemi líáni éemini iyáca, ne jócu néenaa néemiqui jíni.”

Jesús íiwa licábacanaa nácu liá'a cáabanacaica
(Mr 4:13-20; Lc 8:11-15)

¹⁸ Liáwinaami, Jesús ma nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo: “Éemite líáni liwówau'i límacá liá'a licábacanaa líncu liá'a cáabanacaica. ¹⁹ Náa'a éemenai liá'a chuánshi Dios shínaa líncu liá'a Dios wánacaalactalaca, ne jócu náa léenaa néemicani, nayá léjta liá'a banácali íimica cáirricoo iníjbaa lícu; líinu liá'a Wawásimica líjéda liá'a

Dios chuáni liáabanani liwówa lícu. ²⁰ Liá'a banácali ímica cáirricoo íiba íbirra, cháí licábacanaa léjta náa'a chóniwenaica éemenai Dios chuáni, narríshibia sáicta néemicani, ²¹ ne jóca liwáalia lijíchu sáica, jócani yáa cabálininaa, ne jáicta linácue liá'a Dios chuánica, nasúfria carrúni jináata nayá o nacánaqueda nayá namúrru namédaque'e nalí máashii, náuca náuchau liá'a néebidauca. ²² Liá'a banácali ími cáirricoo túwirri íibi, léjta náa'a chóniwerrica éemenai Dios chuáni, ne nawówai namédacoo cawárruanicajiyu, néenee nayá urrúni nawówa bácai linácu liá'a shínaashica. Libésunau'e nalí namiya máecha liá'a Dios chuánica ya jócu naméda liá'a shínaashica Dios wówaini'e nayá médaca. ²³ Ne liá'a banácali ími yáabaneerricoo cáinabi sáicai ita'aa, cháí léjta náa'a chóniwenaica éemenai Dios chuáni, náa léenaa néemicani. Natráawajaa Diosru sáica, áabi cháni léjta liá'a banácali ímica yáairri cien lítau, naméda bájjialanaa, áabi léjta límica yáirri sesenta, naméda íchaba mawí, ya áabi cháni léjta límica yáirri treinta, naméda píituita."

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máashiibee trigo íibi

²⁴ Néenee Jesús íiwa báaniu áabata licábacanaa: "Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí léjta báqueerri washiálicuerri yáabaneerri banácali ími sáicai bacháida lícu. ²⁵ Ne quinínama namáa'inaami nayáca, línu báqueerri najínai, jáiwa liáabanai máashiibee máashii nashínaa trigo íibi, jáiwa liáwai. ²⁶ Ne jái'inaami lidáwinau liá'a trigoca, jáiwa líwinaa jiáwai lécchoo, néenee lijiáu lécchoo máashii máashibeeca. ²⁷ Néenee náa'a tráawajadorbinica náawai náiiwa lirrúni liá'a liwácalica: 'Wawácali, liá'a banácali ími jiáabanica bacháida lícu sáicaica, ¿chíta lijiáu jiliá'a máashii máashibeeca?' ²⁸ Liá'a liwácalica limá nalí: 'Báqueerri wajínai médaniminaa liáni.' Náa'a catráawajaacanica nasáta néemiu liyá: '¿Jiwówai jiyá wáacoo wéerruaque'e liá'a máashii máashibeeca?' ²⁹ Néenee limá nalí: 'Jóca, éerruacta liá'a máashii máashibeeca, carrúnata éerrua lécchoo liá'a trigoca. ³⁰ Mawí sáica waínda lidáwinacoo áabena, cáashia lidáwinacoo wawínaquicta'inaacani; néeneeminaajoo nubánua náawaquedacoojoni, nashírique'e quéecha liá'a máashii máashibeeca, nabáji macáishitani, wémaque'ini, ne liábinaami nawína ya náawaqueda liá'a trigoca nushínaa liárrui rículau.' "

Liá'a licábacanaa linácu liá'a lími jí'ineerri mostaza.

(Mr 4:30-32; Lc 13:18-19)

³¹ Jesús íiwa nalí lécchoo liéni licábacanaa: "Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí léjta áabai lími jí'ineerri mostaza, báqueerri washiálicuerri yáabanani bacháida lícu. ³² Liéni yáawaiyi, áabau néenaa náa'a mawí píituica quinínama náiiibicha náa'a límica; ne jáicta lidáwinawai mawí máanuica liúcha liá'a yéerri lirrícu liá'a náabanactacani, lidáwinau léjta áabai áicuba máanui, máanui wérri míshiidu íinu naméda líbanau linácai nácu." Cha lécchoo, liá'a Dios chuánica náiiwani ya lichána píitui rimiyu, néenee lidáwinawai máanui limédacuwai.

Liá'a licábacanaa wáneerri páani múrracacoo lij'inaa levadura

(Lc 13:20-21)

³³ Jesús íiwa nalí lécchoo liéni licábacanaayu: "Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí léjta liá'a múrracairricoo, báquetoo ínetoo píilechoo matálinai harina íinabi, quéewique'e cáiwique'ini quinínamani liá'a liinábica."

*Tánda Jesús táania licábacanaayu
(Mr 4:33-34)*

³⁴ Jesús táania quinínama liáni nalí náa'a chóniwenairru linácueji liéni licábacanaayu, cháiji jócai táania nalí liyáwoo licábacanaayu. ³⁵ Cháwa quéewique'e licúmpliacoo liá'a limáni liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni báiñacu:

“Nutáaniaminaa liyáwoo licábacanaayu;

núíwa áabata yéerri cabáyainta liyáalimi Dios liquénuda'inaami cáinabi”.

Jesús íwa licábacanaa máashii máashibeeca trigo íbi

³⁶ Néenee Jesús íwa lináwau nalí náa'a chóniwenai, jáiwa liwárrawai áabai cuíta rícula, jáiwa lishínaa éwidenaicoo narrúni lirrú, ya nasáta néemi liyá namá lirrú líiwaque'e nalí linácu liá'a licábacanaa liá'a máashii máashibeeca yéerri bacháida rícu. ³⁷ Jesús éeba'ee nalí: “Liá'a yáabaneerri lími sáicaica, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ³⁸ léja lierra bacháidaca liyáwa éerrija. Liá'a lími sáicaica, wówerri limáca náa'a médenai Dios wówainica, ya liá'a máashii máashibeeca wówerri limáca náa'a médenai Wawásimi wówainica, ³⁹ liá'a wajínai yáabaneerri máashii máashiibece íbi, léwa Wawásimi lierra. Liá'a lítaca wówerri limáca amáarrau'inaa liá'a cáinabica, náa'a yáawacadenai banácali íta, náawa ángelbini nárra.

⁴⁰ Licábacanaa léjta náawaquedau máashii máashibeeca náucaque'ini chichái tuírricula lémaque'iu, chacábacanaa libésunacoo nalí náa'a Wawásimi shínaaca jáicta amáarra cáinabijoo. ⁴¹ Nuyá Washiálicuerri Dios cúuleeca, nubánuaminaa nushínaa ángelbiniu, náawaquedaque'e nushínaa nuwánacaalactaca, náa'a quinínama wánenai naméda máashii chóniwenai cajíconaica, ya náa'a médenai máashii. ⁴² Náucani'inaa lirrícula liá'a chichái túculerricoo, náichactala'inaa náamueda néu quirríquirrinaa licáichau. ⁴³ Néenee náa'a médenaica léjta Dios máyu'uca, quéenenai'inaa chaléjta cáiwia quéenau chaléni wánacaalactalaca nusálijinaa néerra. Iyá iwówaicta yáa léenaa liáni numánica, arrúnaa édacanicoo sáica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a cawénii báyeerricoo

⁴⁴ “Jesús má'ee nalí: Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí jicá'a áabai cawéni wérrica báyeerricoo cáinabi yáawi rícula. Báqueerri washiálicuerri ínu linácu liá'a cawéni wérrica, ya léejoo libáya néeni jini; liwówa chúnicaú liáu liwénda quinínama liá'a liwáalianica, ya liwéni lierra cáinabica, quéewique'e liá'a cawéniica lishínaacani.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a íba úcuni cawénica

⁴⁵ “Jesús má'ee nalí lécchoo: Liá'a Dios wánacaalactalaca, cháí léjta báqueerri cawéndacai jínaneerriu limúrruerri íba úcunini cawéninamai;” ⁴⁶ jái'inaa línu linácu liá'a áabai cawéni wérrica báqueerri yúcha, liáu liwénda quinínama liá'a liwáalianica, ya liwéni liá'a íba úcuni cawéniica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máaya nawínau cubái

⁴⁷ “Jesús má'ee báaniu, lé'e liá'a Dios wánacaalactaca cháí'e léjta áabai máaya náucanicta manuá yáaculani, lijéda matuínaami cubái cábacanaa. ⁴⁸ Jáicta cashiámu léji liá'a máayaca, náa'a catésucanica

* **13:45** Áani wówerri limáca báqueerri éebiderri Dios nácu, arrúnaa liá lirrú bájjialanaa liwéni jáicta Dios shínaa jini liwánacaalactaca. Arrúnaa limáca quinínama liá'a méenaami éerri shínaaca jócai índa limédacoo Dios shínaayu.

najédani cáina ítala, nawáctala'inau naniwacani náa'a cubáica; nawáaliani náa'a cubái saícanica náarrui rículau ya náuca liá'a máashiica. ⁴⁹ Chacábacanaa jáicta amáarra léju liá'a cáinabica; Dios bánuaminaa náa'a ángelbinica nashírridaque'e máashiinica báawachala ya náa'a saícanica, ⁵⁰ náucani'inaa náa'a máashiinica lirrícua liá'a infiernoca írranii chicháiyu, náichactala'inaa ya náamuactala'inaa néu quirríquirrinaa licáichau."

Cawéninamai wáliica ya liá'a lidánimimica

⁵¹ Néenee Jesús sáta léemiú nayá:

—¿Éemi jini quinínama liáni?

—Jajá, wawácali —namá'ee.

⁵² Néenee Jesús má'ee nalí:

—Jáicta báqueerri quéewidacai ley shínaa léewidau saíca linácu liá'a Dios wánacaalactalaca, cháí léjta báqueerri cuíta wácali, liá'a liwáalianica liá léenaa lijéda méenaami wáliica ya liá'a lidánimimica.

Jesús Nazaret néeni

(Mr 6:1-6; Lc 4:16-30)

⁵³ Ne Jesús nisa'inaa liiwadeda liyú liá'a licábacanaaca, néenee liáwai néeneeji, ⁵⁴ jáiwa línui lishínaa cáinabi néerrau, jí'ineerri Nazaret, jáiwa lichánau léewidaca lirrícua liá'a sinagogaca. Náa'a chóniwenai nacáarruda'eewoo, namá'ee:

—¿Tanácucha jéewidau linácu quinínama liéni jiáni léenaa? ¿Chíta quéewau jéewa jiméda léji lierra jócai wacába cáaji? ⁵⁵ ¿Jócaita le licúulee liá'a camédacai méenaami áicubayu, ya María cúulee? ¿Jócaita le Santiago éenajirri ya José ya Simón ya Judas, ⁵⁶ ya léenajinai ína yéenai léchho wáiiibi áani? ¿Néenee tána bésunawai chóque'e litáania íchaba wíteeshiyu ya léewa liméda jócai wacába cáji?

⁵⁷ Tándawa jóca nawówai naméda liwánacaala. Tándawa Jesús má'ee nalí:

—Jáicta báqueerri cáiiwadecai litáania Dios chuáni nácu, báawachala jócaita lishínaa cáinabi, náa'a chóniwenai ca wáunta ya néebida lirrú, ne jáicta litáania nalí náa'a chóniwenai lishínaa chacáalee rícu sánaca o á'a líibana néeni, nayá jócu cawáunta nacábacani jini néebidaca lirrú.

⁵⁸ Jini limédani íchaba jócai nacába cáji néerra, jiniwata náa'a chóniwenai jócani éebida liyácala liá'a Mesíasca.

14

Juan Bautista máanalicami

(Mr 6:14-29; Lc 9:7-9)

¹ Liyáali éerrimi, Herodes Antipas, wánacaleerri léjta rey á'a Galilea, léemi'e natáania Jesús nácu. ² Herodes má'ee lishínaa tráawajadorbinirru: "Le Juan Bautístaja lierra cha cáwiaco; tádawa léewa liméda jócai wacába cáji."

³ Jiniwata quéechami liá'a Heródesca wáneerri nawína Juan preso, liwánani nabájida cadénayu natéque'ini cuíta manúmai rícula. Herodes wánaca nawárrueda Juan preso ruwánaca ruá'a Herodíasca, línu liá'a Felipeca Herodes éenajirri. ⁴ Jiniwata Juan máirrite Heródesru: "Jócai éewoo jijéda jíinu ruarra ínetoo ca wicalani rúnirri liá'a jéenajirrica."

⁵ Linácueji Herodes wówai línu Juan, ne cáarru licába náa'a chóniwenai, jiniwata quinínamarru néebida liá'a Juanica cawéni wérri

liiwadedaca Dios chuáni. ⁶ Ne liyáali éerri Herodes shínaa licúmpliacta camuí, rumíyacaula ruá'a Herodíasca rujiáu ruwáilaca nanáneewa náa'a namáidanica, Herodes gusta ruyá ruwáilauca bájialanaa, ⁷ tánda Herodes ma ruló liwánacaala nácu, liáminaa ruló tánashia rusátani liúchai. ⁸ Néenee ruá'a miyácauca rutúwa éewidaca'ee ruwítee, rumá'ee Heródesru:

—Jiá nulí áabai mitájia rícu, liá'a liwítami liá'a Juan Bautístaca, nacábaque'ini.

⁹ Linácueji liwána máashii wérri liwówa liá'a rey Heródesca; ne jiníwata arrúnaa licúmplia liá'a limánimica nanáneewa náa'a limáidanica, liwána náa ruló. ¹⁰ Libánua báqueerri soldado nawíchua Juan wáa cuíta manúmai rícula. ¹¹ Jáiwa natée liwítamica báji mitájia rícu náa ruló jini ruá'a miyácauca, jáiwa rutée jini rutúwaru.

¹² Néenee náiiinu náa'a jinanenaicoo Juan yáajcha, natée limáashiicaimi nabáyaque'ini, liáwinaami náawai náiiwacani Jesúsru jini.

Jesús yáa náaya náa'a cinco mil washíalicuenica

(Mr 6:30-44; Lc 9:10-17)

¹³ Jesús éemi'inaa liéni chuánshica liáu lancha rícu náajcha náa'a éebidenaicoo liájcha, liáu chaléeni báawachala. Ne chóniwenai éemi'inaa jini, jáiwa najiáwai chacáalee rícuca, quéewique'e náacoo lijúnta macáshtai. ¹⁴ Jesús jiá'inau lancha rícuca, licába chóniwenai íchabani, carrúni jináata licába nayá, jáiwa lichúni náa'a bálinaicoo natéenica. ¹⁵ Jái'inaa samásamai liácuwai, náa'a lishínaa éewidenaicoo narrúniu namá'ee lirrú:

—Jái táicalacai, liáni júshiquitawa áani. Jíiwana náacoo náa'a chóniwenica, náaque'iu nawéni náayau lirrícua liá'a chacáalee júbininica.

¹⁶ Jesús éeba'ee nalí:

—Jócai arrúnaa náacoo; yáa náaya iyá.

¹⁷ Néenee néeba'ee lirrú:

—Wawáalia áani bácai cinco páani rími ya chámacua cubái.

¹⁸ Jesús má'ee nalí:

—Índa nulíni ájini áani.

¹⁹ Néenee liwána náa'a chóniwenai máanabanaamica nawáaque'iu imíshi ita'aa. Jáiwa liwína licáaji rícu náa'a cinco páanica ya náa'a chámacua cubáica, licába áacairra, liá saícai Diosru, litúcueda liá'a páanica, ya náa'a cubáica; liá jini lishínaa éewidenaicoorru, nayá nashírridaque'ini chóniwenairru. ²⁰ Quíninama náaya cáashia cáawai wérri nayá, ya újnibii nacámusheda doce canasta lishídanaami máaquerricoo. ²¹ Namáanabaca náa'a íyenaica cinco mil washíalicuenai nayáwoo, jócani jútada ína ya sáamanai léchho.

Jesús jínerru shiátai náani nácu

(Mr 6:45-52)

²² Liáwinaami, Jesús bánua náa'a lishínaa éewidenaicoo náurrucocoo lancha rícula, nachuáque'iu bajiála manúa libéecha, nácula líiwa lináwau nalí náa'a chóniwenica. ²³ Jái'inaa líiwa lináwau nalí náa'a chóniwenica, Jesús lírrau áabai dúuli ítala quéewique'e líoraca bácai. Líinu'inaa liá'a catáwacabeeca yéerri néeni bácai, ²⁴ nácula liá'a lanchaca jái yáacuwei déecuchala litácoowa yúcha. Liá'a marrádacaca ínuerri lancha nácula cadánani, jiníwata cáuli ínuerri

najúnta. ²⁵ Jái'inaa újni cátaí Jesús jíinau najúnta shiátai náani nácu. ²⁶ Nacába'inaateni lishínaa éewidenaicoo lijínacoo shiátai náninacu, nacáarrudau wérri, namáidada nacáarruniu namá'ee:

—¡Wówanaashimi cháí jínacoo!

²⁷ Ne Jesús táania nalí, limá'ee:

—¡Ya iwówau cadánani, nuyácani, ucáarru iyá!

²⁸ Néenee Pé'eru éeba'ee lirrú:

—Nuwácali, jiyáquictani, jiwána nujínacoo jiyáctala shiátai náani nácu.

²⁹ —Jesús má'ee lirrú: —Jínu chérra.

Néenee Pé'eru yúrrucoo barco rícuha, jáiwa lichána lijínacoo shiátai náani nácu Jesús yáctalaca. ³⁰ Ne licába'inaa náa'a marrádaca ya cáuli máanui wérriyu, jáiwa cáarru jíni; jái'inaa liwówai liájuacuwei, jáiwa limáidadai:

—¡Jiwáseda nuyá, nuwácali!

³¹ Liyáalimi'e Jesús wína licáaji nácuí, limá'ee lirrú:

—¡Jiyá jócai máacai jiwówau nunácu saíca! ¿Tánda jócu jéebida nuyá wásedeerri jiyá?

³² Náirra'inaamiwai lancha rícula, machúnucunaa liá'a cáulica.

³³ Néenee liyáli, náa'a yáainai lancha rícu, jáiwa natúyau náurruí juátamiyu Jesús náneewa, namá'ee lirrú:

—¡Yáawaiyi jiyá Dios Cúulee!

Jesús chúni náa'a bálinenaicoo Genesaret néeni

(Mr 6:53-56)

³⁴ Nachuáu bajiála manuá, jáiwa náinuque'e lishínaa cáinabi ítala liá'a Genesaret. ³⁵ Náa'a chóniwenai néeni sánaça nacúnusia nacába liá'a Jesúsca, lichuáni licáarraliau quinínama liá'a cáinabica. Natée Jesúsru náa'a bálinenaicoo, ³⁶ ya namésuda'ee liwówa namá'ee lirrú jínda nadúnu líbala númacua nácu cadánia; ya quinínama náa'a dúnueaicaní, saícaní máacacoo.

15

Liá'a wáneerri casácula washílicuerri

(Mr 7:1-23)

¹ Narrúniu Jesúsru áabibi fariséobini ya áabibi quéewidacani ley shínaa, ínuenai Jerusalén néenee, ya nasáta néemiu liyá:

² —¿Tánda jishínaa éewidenaicoo jócu néewida nawítee náa'a wawérrinaimica? ¿Ya tánda jócu nacúmplia nawítee nabádeda nacáajiu quéecha jóctanaa náaya, chaléjta nawánau'i naméda náa'a wawérrinaibimica?

³ Jesús má'ee nalí:

—Iyá jócani arrúnaa yáasacalaca náa'a éewidenaicoo nuájcha, níwata iyá iméda máashii mawí, ne iyá jócani méda Dios chuáni wánacaala, imédaque'e chaléja limáyu'u liá'a iwíteeca. ⁴ Jiníwata Dios má'ee: 'Cawáunta jiyá jítúya jisálijinau ya jítúwa,' ya 'liá'a máashii núma lisálijinaa nácu, ya litúwa nácu lécchoo, arrúnai'inaa náinuaca.' ⁵ Ne iyá máinai yáawaa báqueerri washílicuerri éewerri limá lisálijinaarru jócta litúwarru: 'Jócu nuéewa nuyúda jiyá, jiníwata liá'a nuwáaliani quinínama nuáni'inaa Diosru'; ⁶ ya tánashia máirri liáni, jócai éewa liyúda lisálijinau jócta litúwa. Chacábacanaa iyá jócani éewida Dios chuáni, quéewique'e iméda léjta iwítee wówau'ca. ⁷ ¡Iyá chámainsi

iwítee! Sáicai litáania liá'a Isaíasca íiwadedeerrimi Dios chuáni báinacu, limá'inaami inácu iyá:

⁸ 'Náani chóniwenaica éebidenai nanúmayu cháji'i,
ne nawówa déecuchai yáa núcha.

⁹ Jiní wéni báawita naméda culto nulí;

ne éewida nuchuáni nácu,
ya éewida liá'a napénsanica namáta náa'a nawánacaalactaca,
ne liyáwoo washiálicuenai chuáni bácai.'

¹⁰ Jáiwa Jesús máida náa'a chóniwenaica, limá'ee:

—Éemini ya yáa léenaa: ¹¹ Liá'a wárruerricoo washiálicuerri núma lícueji, jócai wána casácula liwówa. Ta léja liá'a jiérricoo washiálicuerri núma lícueji, wáneerri casácula liwówa.

¹² Néenee náa'a lishínaa éewidenaicoo liá'a Jesúsca narrúniu lirrú, jáiwa nasáta néemiu liyá:

—¿Jiá léenaa íiwirri nawówa náa'a fariséoca néemi'inaa liáni jimánica?

¹³ Jesús éeba'ee limá'ee nalí liyú liáni licábacanaaca:

—Nusálijinaa liá'a yáairri áacairra, liúcaminaa bináawala quinínama náa'a éewidenai méenaami yáairri báawachala yáawaiyi yúcha, chaléjta liá'a cáabanacaica léerrua liúca quinínama lijíchu yáajchau náa'a banácali jócani liáabana. ¹⁴ Imáacani, matuíyii lierra cháí téé áabi matuíyii. Ne báqueerri matuíyii técta báqueerri matuíyii, chámataanaa nacáaçoó útawi rícula.

¹⁵ Néenee Pé'eru ma Jesúsru:

—Jichúni jíiwadeda walí liá'a jimánica.

¹⁶ Jesús éeba'ee:

—Nuyá máashii wówa níwata iyá jócu yáa léenaa liá'a nuéewidanica.

¹⁷ Iyá arrúnaa yáa léenaa liá'a quinínama wárruerricoo wanúma lícu, yáairriu wáayacua rícula, qéewique'e liáwinaami lijíáu wáibicha. ¹⁸ Ne lijíérricoo linúma lícueji, jiérriu liwówa lícueji liá'a washiálicuerrica, léwa lierra cháí wána casácula liyá. ¹⁹ Níwata liwówa liá'a washiálicuerrica najiáu náa'a máashii liwíteeca, liá'a náinua'inaaca, namáa washiálicuerri yáajcha jócai náanirri, ya ínetoo rumáa washiálicuerri yáajcha jócai rúnirri; camédacani máashii náinaayu, náa'a nédishica, nanúma yúwica, ya liá'a nacáitauca. ²⁰ Léewa liéni wáneerri casácula liá'a washiálicuerrica; ne náayacta ya jócu nacúmplia nabádeda nacáajiu, jócai wána casácula liyá.

Báquetoo ínetoo bájirra cáinabi ítee sáú éebidechoo Jesús nácu

(Mr 7:24-30)

²¹ Jesús yáau chéni Genesaret néenee liáque'iu cáinabi Tiro ya Sidón néerra. ²² Báquetoo ínetoo Caná néenee sáú, yéechoo líta'aa liá'a cáinabica jí'ineerri Tiro, ruínu Jesúsru rumáidadaca:

—¡Nuwácali, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá! ¡Numíyacaula wáalechoo áabai espíritu máashii méderri rulí máashii!

²³ Jesús jócai éeba ruchuáni. Néenee lishínaa éewidenaicoo rúniu lirrú, nasáta'ee liúcha:

—Jíiwa rulíni ruáque'iu wáucha ruá'a ínetooca bájialaca rumáidadaca wáishiirricu.

²⁴ Jesús má'ee:

—Dios bánuerri nuyá nalí náa'a bácai náa'a chóniwenai yéenai Israel néeni, léjta oveja yúquenaicta wáni.

²⁵ Ne ruá'a ínetoo ruáu rutúyacoo rúrrui juátamiyu Jesúsru, rumá lirrú'e:

—¡Nuwácali, jiyúda nuyá!

²⁶ Jesús éeba'ee ruchuáni:

—Jócai sáicanata wéda náayanibi náa'a wéenibicoo wáaque'e nalí náa'a áulica.

²⁷ Ruyá rumá'ee:

—Yáawaiyi, nuwácali; ne náa'a áulica íyenai liá'a lítabi cáirricoo nawácanai shínaa mesa yáajabala.

²⁸ Néenee Jesús ma rulí:

—¡ínetoo, máanui wérrí liá'a jéebidauca! Liméda jirru léjta jiwówauca.

Liyáalimi rumíyacaula ruá'a ínetooca sáica jíni.

Jesús chúni íchaba bálínenai

²⁹ Jesús jiáu néeni, jáiwa línu á'a litácoowa liá'a lishínaa manuí liá'a Galileaca; néenee lírrau áabai dúuli ítala, jáiwa liwáawai. ³⁰ Íchaba chóniwenai yáawacau Jesúsru. Natée lírru macáwani, matuíni, ya máacarrani cáaji, jócai éewa natániaca, ya áabibi wáalenai íchaba bálínacaalashi, náindani Jesús yáctalaca, jáiwa lichúni nayái. ³¹ Tándá náa'a chóniwenai cáarrudeneu, nacába natániacala náa'a jócanimi éewa natániaca, ya náa'a máacarrani cáaji, namáacau sáica léccchu, náa'a macáwanimica éewenai najínacoo, ya náa'a matuínica néewa nacábaca. Jáiwa nachána náa lírru sáicai liá'a Dios chóniwenai Israel shínaaca.

Jesús yáa náaya náa'a cuatro mil washiálicuenaica

(Mr 8:1-10)

³² Jesús máida lishínaa éewidenaicoorru, limá'ee nalí:

—Carrúni jináata nucába náani chóniwenai, jiníwata nawáalia matáli éerri nayá nuájcha áani, jinícala nalí náayani'inaa. Jócu nuwówai nubánua nayá máayaca náabana néerrau, carrúnataca májina nayá iníjbaa lícu.

³³ Lishínaa éewidenaicoo namá'ee lírru:

—Ne ¿chíta quéewau wáinu iyacashi áji'ani náaya náa'a chóniwenai íchabanica, líta'aa líani júshiquitaca jinícta yáairri?

³⁴ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Chíta máanaba páani iwáalia jíni?

—Siete páani ya píitui rími cubái júbinini, —néeba'ee nayá.

³⁵ Néenee Jesús wána nawáacoo cáinabi rícu náa'a chóniwenai, ³⁶ jáiwa liwína jíni náa'a siete páanica ya náa'a cubái rími, jáiwa liá sáicai Diosrui, lipúrriada, jáiwa liá lishínaa éewidenaicoorru jíni, néenee nashírrida jíni nalí náa'a chóniwenai. ³⁷ Quíninama náaya cáawaina wérrí, néenee náawaqueda néenamíu liá'a máaquerricoo siete canasta liyú liá'a litábimi máaquerricoo. ³⁸ Náa'a íyenaica cuatro mil namáanabaca washiálicuenaica, jócani najútada náa'a ínaca ya sáamanai. ³⁹ Néenee Jesús íiwa lináawau nalí náa'a chóniwenai, jáiwa lírrawai lancha rícula, jáiwa liáwai chaléeni áabai cáinabi jí'ineerri Magadán.

16

Náa'a fariséobinica ya náa'a saduceobinica nasáta áabai señal jócai nacába cáji

(Mr 8:11-13; Lc 12:54-56)

¹ Naa'a fariséobini ya naa'a saduceobini naau nacaba Jesús neerra, nawowa namédaque'e lirrú áabai trampa, namá lirrú limédaque'e áabai señal jócai nacaba cáji, néenedaque'i nacábawani yáawaicta ínuerri Dios néenee jini, ne nanúma yúwicawajani. ² Ne Jesús éeba'ee nalí: "Táicala imá iyájoo: 'Sáitai'inaa liá'a éerrica, jiniwata liá'a éerrica chunídai wérr'i'inaa'; ³ manúlacaiba namá'ee: 'Wáalee máashii'inaa éerri, jiniwata liá'a éerrica quíirrai ya casáculai'. Ne yácta léenaa icába liá'a éerri cábacanaa, ¿chíta quéewau'u jócu éewa yáa léenaa liá'a Dios médanica? ⁴ Iyá chóniwenai máashiini jócani éebida yáawaiyiyu, nasáta áabai señal jócai nacaba cáji; ne jócuminaa nuá irrú áabai señal mawiá léjta Jonás." Jáiwa limáaca nayái, liáwai.

Néewida jócai yáawaiyi nashínaa naa'a fariséobinica
(Mr 8:14-21)

⁵ Quéecha'inaami nabésunacoo bajíala manuá, naa'a éewidenaicoo namiya máecha natée páani. ⁶ Néenee Jesús ma nalí:

—Icábate, cáwi icába yúchau levadura fariséobini shínaaca ya saduceobinica.

⁷ Naa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha jócu naa léenaa néemicani limánica, táda cha namá nayá jájiu:

—¡Jócuwa'ee waínda páanii!

⁸ Jesús yáa léenaa nanácu, limá'ee nalí:

—¿Táda imá jiníca irrú páani? ¡Píitui rími éebidaca yáawaa! ⁹ Nuyá máashii wówa níwata iyá únibi jócai yáa léenaa éemicani nuyá éewerri numéda jócai icába cáji, jiní éedanicoo linácu liá'a cinco páani nushírridani nalí naa'a cinco mil washíalicuenaica. ¿Ya chíta máanaba canasta yáawaqueda jini? ¹⁰ ¿Jini édacanicalau léchchoo linácu liá'a siete páani, nushírridani nalí naa'a cuatro mil, ya chíta máanaba canasta yáawaqueda jini? ¹¹ ¿Chíta jócu yáa léenaa éemiqui jini jóca nutáania nuyá páani nácu? Cáwi icá'a yúchau naa'a jócani éewida yáawaiyi fariséobini shínaaca ya saduceobini shínaaca.

¹² Néenee naa léenaa néemiqui jini, Jesús jócai ma liyáca itúyaque'iu liúcha liá'a wáneerri páani múrracacoo, jócta quéewique'e cáwi nacá'a náuchau liá'a éewidacaishi nashínaa naa'a fariséobinica ya naa'a saduceobinica.

Pé'eru máirri Jesús liyáca Mesíasca
(Mr 8:27-30; Lc 9:18-21)

¹³ Quéecha'inaami Jesús ínucai lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Cesarea Filipo shínaaca, lisáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Tána namá nunácu cháí naa'a chóniwenai nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca?

¹⁴ Néeba'ee lichuáni:

—Áabi máinei jiyácala'ee Juan Bautista cáwerriwai; áabi máinei jiyácala'ee Elías cáwerriwai, ya áabi máinei jiyácala'ee Jeremías cáwerriwai o áabimi cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu cáweneu.

¹⁵ —Ya iyá, ¿tánashia imá nuyái? —Lisáta léemiu nayá.

¹⁶ Simón Pé'eru éeba'ee:

—Jiyá walierra, Mesíasca, liá'a Dios Cúulee cáwiica mamáarraca éerri'inaa.

¹⁷ Néenee Jesús ma lirrú:

—Sáicta wérr'i jiwówa, Simón Jonás cúulee, jiniwata jiní báqueerri washíalicuerri íyaderri jirrú liáni, liyárrimija liá'a nusálijinaa yáairri áacairra. ¹⁸ Ne nuyá ma jirrú jiyácala Pé'eru, linácueji liáni jinísani

jimáca, jicá'a áabai íiba nubárruedaque'e nushínaa iglésiau, jiníminaa máanalicai shínaa danáanshi éenaaca limárdaca nushínaa iglesia. ¹⁹ Nuáminaa jirru wánacaalashi áacai sái jicá'a áabai yáawi; liá'a jibájini líta cáinabi liáni, ne cháminaa limáacacoo libáji áacairrajoo, ne liá'a jiyá liwásedanica líta cáinabi liáni, cháminaa limáacacoo liwásedacoo áacairra.

²⁰ Jáiwa Jesús bánua lishínaa éewidenaicoorru jócubeecha náiiwadede matuínaamirru liyácala liá'a Mesíasca.

Jesús íiwadeda limáanalicau
(Mr 8:31-9:1; Lc 9:22-27)

²¹ Liáwinaami liáni Jesús chánau líiwadeda lishínaa éewidenaicoorru, arrúnaaca'ee liácoo Jerusalénra, ya chaléeni náa'a salínai, sacerdotébini wácanai, ya géewidacani ley shínaabinica, nawánaminaa carrúni jináata bájjalanaa. Limá nalí nuyá náinuaminaajoni, ne nucáwiauujoo matáli éerri rícula. ²² Néenee Pé'eru téé liyá báawachalani, jáiwa lichánau licáita Jesús, limá lirrú:

—¡Dios jócu wówai, nuwácali! ¡Liéni jócai éewa libésunacoo jiájcha!

²³ Jáiwa Jesús náawawai, limá Pé'erurru:

—¡Jishírriu núcha, níwata jiyá péenserri ya jitáania jiyáca chaléjta limédau'u liá'a Wawásimica, linácu jiliéni jimánica carrúnata jiwánata jócu néewida nusálijinaarru! Jiyá jócai cábau léjta Dios cábau'u, jiyá cáberri léjta nacábau náa'a washiálicuenaica.

²⁴ Jáiwa, Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Tánashia wówerri nushínaa éewiderricoo, limíya máecha liyá jájiu, yéerri liyá báitanacu lirrú liá'a carrúnataica ya cáashia máanalictalacani léewaqué'e línu nuíshirricu, chaléjta litécta áabai cruz. ²⁵ Jiníwata liá'a wówerri liwáseda licáwicau jócai amáarra, yúquerri'inau; ne liá'a yúquerri licáwicau jócai amáarra nunácueji, línuminaa cáwicaiishi jócai amáarra. ²⁶ ¿Tána liwéni lirrú liá'a washiálicuerrica ligáanacta quinínama cáinabi, ya líuca licáwicau jócai amáarra jóca limédau chaléjta éewidenaicoo nuájcha? ¿O chíta máanaba lénaa lipáida liá'a washiálicuerri licáwica jócai amáarra nácueji? Jiní wérri léewa liwárruacoo áacairra báawita lipáidaca. ²⁷ Tándawa, yáau nuíshirricu báawita libésunacoo liá'a bésuneerri'inaacoo, jiníwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuínuminaa nusálijinaa wítee yáajchau ya nushínaa ángelbinica, ya néenee nupáidaminaa bácaínaa tánashia namédanii. ²⁸ Ne yáawaiyi numá irrú, áabi yáainai áani jócuminaa máanali nayá, cáashia nacába nuyá Washiálicuerri Dios Cúulee nuínu nuwánacaalaca.

17

Jesús báwachactau
(Mr 9:2-13; Lc 9:28-36)

¹ Seis éerri liáwinaami, Jesús téé liájchau Pé'eru, Santiago ya Juan Santiago éenajirrica, ya liáu náajcha báawachala áabai dúuli áacai wérri ítala. ² Néeni libáwachau nanáneewa licábacanau liá'a Jesúsca. Lináni quéneerri jicá'a cáiwia, ya líbala náawerriu cabálaiyu jicá'a jucámarrabee. ³ Liyáli nacába Moisés ya Elías táanianai nayá Jesús yáajcha. ⁴ Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, ¡sáicai wérri wayá áani! Jiwówaicta, waméda'a matálii cúita rími; áabai jirru sái'inaa, áabai Moisésru, ya áabai Elíasru.

⁵ Nácula Pé'eru táania liyáca, áabai sáanaí quirrámini lirríjcueda nayá catámuabeeyu, líbee sánaica áabai chuánshi jiáu, máirri nalí: “Léewa nucúulee canínai nucábaca, lierra nuwínanica, éemiu lirrú.”

⁶ Néemi'inaamini liáni, náa'a éewidenaicoo natúyau náurruí juátamiyu, náa nanániu cáinabi nácula, cáarru wérri nayá. ⁷ Jáiwa Jesús rúniu nalí, lidúnu nanácu limá'ee nalí:

—Ibárroo, ucáarru iyá.

⁸ Quéecha'inaami nacábacani, jiní néeni Moisés ya Elías, Jesús bácai yáa néeni.

⁹ Nácula náurrucoo dúuli ítacha, Jesús ma nalí:

—Jiníqui béecha náiiwadedá rúni liá'a nacábanica, cáashia nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca cáwíacoó máanalini íbicha.

¹⁰ Néenee náa'a éewidenaicoo nasáta'ee néemiu Jesús:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca Elías ínucala'ee libéechalawau liá'a Mesíasca?

¹¹ Jesús éeba'ee:

—Yáawaiyi báqueerri léjta Elías ínuca quéechanacu, ne liyáminaajoo lipréparaminaa nawówa nayá quinínamajoo. ¹² Ne nuyá ma irrú Elías jái nísá línucai, ne nayá jócu nacúnusia nacábaque'e jini, ne naméda liájcha máashii quinínama liá'a nawówaini naméda lirrú. Chacábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nusúfria nacáaji rícujo.

¹³ Néenee lishínaa éewidenaicoo yáa léenaa néemica, Jesús táaniaca liyá Juan Bautista nácucha, litáania'inaa liyáca jicá'a Elías.

Jesús chúni báqueerri icúlirrijui wálierri espíritu máashii

(Mr 9:14-29; Lc 9:37-43)

¹⁴ Náiiinu'inaami Jesús ya matálitai éewidenaicoo liájcha néerra báaniu chóniwenai yáctala ya náa'a áabi éewidenaicoo liájcha, báqueerri washiálicuerri rúniu Jesúsru, túyerriu lináneewa limá lirrú:

¹⁵ —Nuwácali, carrúni jináata jicába nucúulee, súfrierri bájiala liwáliaca espíritu máashii, wánacaleerri liyá, jiníwata íchabachu licáacoó chichái rícula, jócta shiátai yáacula lécchoo. ¹⁶ Áani nuínda nalíni náa'a jishínaa éewidenaicoo, ne jócai néenaa nachúnica.

¹⁷ Jáiwa Jesús éeba jini:

—¡Wóo, iyá chóniwenai jócani éebida, ya máashiicani! ¿Chacálita arrúnaa nuyá yáajcha jini? ¿Chacálita arrúnaa nuwánta yáajcha jini? Índa nulí áani lierra icúlirrijuica.

¹⁸ Néenee Jesús licáita jini liá'a espíritu máashii ya jáiwa liwána lijiácuwai icúlirrijui yúcha, jáiwa limáacau sáicai liyáalimi.

¹⁹ Liáwinaami náa'a lishínaa éewidenaicoo linácu natáania liájcha báawacha Jesús, jáiwa nasáta néemiu jini:

—¿Tánda jócu wéenaa wajéda liá'a espíritu máashii wayá?

²⁰ Néenee Jesús ma nalí:

—Iyá jócani éenaa ijéda bináawalani liá'a espíritu máashii, níwata jócala éebida Dios dánaniyu éewa imédacani. Yáawaiyii numá irrú, iwáliactata liá'a éebidauca, áawita píitui rími léjta áabai ítashi íimi rími jí'ineerri mostaza, néenee éewa imá lirrú liáni dúulica: ‘Jishírrroo chérta, ya jiáu báawachala’, ya dúuli lishírrrooinau. Yácta léenaa éebidaca, éewa iméda quinínama. [²¹ Ne lierra licábacanaa espíritu máashiica, jócai najiáu jócta na'óraa Dios ya nayúnaca.]

Jesús íiwadedá limáanalica nácuu

(Mr 9:30-32; Lc 9:43-45)

22 Nácula lijínaniu náajcha líta'aa liá'a cáinabi Galilea shínaaca, Jesús má'ee nalí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néejuedani'inaa nacáaji rícu'inaa nalí náa'a washiálicuenai, ²³ ya náinuaminaa nuyájoo; ne matálii éerri ricúla nucáwiauujoo.

Néemi'inaami liá'a chuánshi limáni nalí, máashii wérri nawówai.

Napáidau'u impuesto templorru

24 Quéecha'inaami Jesús ya lishínaa éewidenaicoo ínu Capernaúmra, náa'a cóbrenai impuesto templorru, náuu nacába Pé'eru, jáiwa nasáta néemiu liyá:

—¿Ishínaa quéewidacai lipáida impuesto templorru?

25 Pé'eru éeba'ee:

—Jajá, lipáidani. Jáiwa, Pé'eru wárruo'inaamiu cuíta lícula, Jesús táania'ee lirrú quéechanacu, limá'ee lirrú:

—¿Chíta jimáqui jíni, Simón? ¿Tána yúcha nacobra impuesto ya náawaqueda yúcha náa'a reyebini cáinabi íta'aa sánaca: Náa'a chúnsana ásana áani o náweji náa'a bájirra cáinabi ítee sánaca?

26 Pé'eru éeba'ee lirrú:

—Náa'a bájirra cáinabi ítee sánaca.

Jesús má'ee mawí:

—Cháwajani náa'a chúnsana ásana áani, jócani rúnaa páidaca. ²⁷ Ne, jiníqui béecha wáucani chuáni, jáá namówai jitésuca manuála, jiúca jicúlupaniu úniacula, ya jijéda quéechanacu sái cubái wíneerri jirrú. Linúma lícu liá'a cubáica jíinuminaajoo áabai moneda, liyáminaa éenaa lipáida impuesto nushínaaca ya jishínaa, jitéeyuni jáu jipáidaca.

18

¿Tána jiliá'a mawíyíi cawénica?

(Mr 9:33-37; Lc 9:46-48)

1 Liyáalimi éerri náa'a éewidenaicoo rúniu Jesúsru, nasáta'ee néemiwani:

—¿Tána mawí cawéni wérri cáí Dios médacta jiyá reyyu?

2 Néenee Jesús máida báqueerri samálita, libárrueda nalí béewamini, ³ ya limá'ee:

—Yáawaiyi numá irrú, jóctaca ináawida iwíteu ya éejoo jicá'a liéni samálitaca, jócuminaa éewa iwárruacoo Dios wánacaalactalaca.

4 Liá'a mawí cawéni wérri Dios wánacaalactalaca, liyáwa arrúnaa imíyái limédacoo, ya limédactau jicá'a liéni samálitaca níwata náa'a sáamanaica jócani pénsaa nayáca cawénini náiiibi náa'a máanui namánica. ⁵ Ya liá'a ríshibierrri nuji'inaa nácu báqueerri samálita léjta liéni, lirríshibiaminaa nuyá lécchoo.

Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula

(Mr 9:42-48; Lc 17:1-2)

6 “Matuínaami tánashia wáneerri nacáacoo jíconaashi rícula, bácai náani júbini éebidenai nunácu, mawíminata cawéni lirrú náajuedactatani dujíwala wérri manuá yáacula, áabai íbayu máanui wérri molino shínaa, nabájini liwáa nácu. ⁷ ¡Tándawa máashii wérri náani chóniwenai yáainai cáinabi íta'aa íchabacala máida naméda najíconau! Chái'inaa mamáarraca, ne ¡carrúni jináatai rími liá'a washiálicuerri wáneerri naméda najíconau áabica, súfrierrri'inaa mawí bájalanaa castíguca!

8 “Lítala mawí, jicáajicta o jíiba wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a jiwíchuani ya jiúca jiúchau déecuchalani, mawí saícaca jiwárrocoo áacairra macáaji o máiba, ne jócubeecha jiáu chámainaa jicáaji ya jíiba, jiácoo chichái rícula jócai amáarra. 9 Jituícta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a jijéda jiúchau ya jiúca déecuchalani, mawí saícaca jiwárruacoo cáwicashi rícula, bátui jituí yáajchau, ne jócubeecha jiáu chámai jituí yáajchau infierno rícula.

Licábacanaa linácu liá'a oveja yúquerricoo
(Lc 15:3-7)

10 “Jini icháanini náani júbini* rímica. Ne numá irrú, áacairra nashínaa ángelbini yáainai séewirri nusálijinaa náneewa áacairra. [11 Jiniwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuerri nuwásedaca náa'a yúquenaimicoo nayáca.]

12 “¿Chíta icábaqui jinini? Báqueerricta washílicuerri wáliacta cien oveja, ya áabai yúquerriu liúcha, ¿jócuminaata limáaca náa'a noventa nueve awáca íbi, liáque'iu limúrru ruá'a áabai oveja jiáchocoo liúcha? 13 Ne léenactata línu runácu, ne yáawaiyi saíctai wéerricta liwówa runácue ruárra ovejaca, náucha náa'a noventa nueveveca jócani yúcau. 14 Cháwa cábacanaa lécchoo liá'a Isálijinaaca yáairri áacairra, jócai wówai náucacoo liúcha naáni júbinini rímica.

Chíta wéewau wapérdonaa wéenajirriu jini
(Lc 17:3)

15 “Ne jéenajirri médacta jirru máashii, jitáania liájcha bácai, ya jiwána liá léenaa lijíconau. Ne limédacta jiwánacaala, jái jigáana liá'a jéenajirricoo. 16 Ne jócta liméda jiwánacaala, jimáida jiájchau báqueerri o chámata chóniwenai mawí, quéewique'e quinínama náa lijíconaa, limáaque'iu chámata o matálitai chóniwenai náneewa náa'a yáainai léenaa linácu. 17 Ne jócta liméda nawánacaala lécchoo, íiwa nalíni náa'a iglesia ísanaca éebidenai Dios chuáni; ne jócta liméda iglesia wánacaala, néeneeminaa imáacani léjta jócai éebida Dios nácu,† o léjta náa'a cóbrenai impuesto Romarru.

18 “Yáawaiyi numá irrú, liá'a ibájini mayéji áani cáinabi íteeji, lécchoo chalé'inaa ya áacairra, ne quinínama liá'a iwásedani mayéji áani cáinabi íteeji, chámínaa cábacanaa liwásacoo áacairra.

19 “Liéni numá irrú: Ne chámata iyá, áabeenacta iwówa cáinabi íta'aa, quéewique'e isáta máayabaca oraciónyu, nusálijinaa yáairri áacairra, lámínaa irrúni. 20 Níwata chámata o matálitai yáawacactacoo nují'inaa nácu, néenimínaa nuyá béewami nalí, néemique'e nalí ya nusátaque'e Dios nanácu.

21 Néenee Pé'eru yáau lisáta léemiu Jesús:

—Nuwácali, ¿chíta máanabachu arrúnaa nupérdonaa nuéenajirriu méderricta nulí máashii mamáarracani? ¿Sietechu limáanabaca?

22 Néenee Jesús éeba'ee:

—Jócai numá jirru siétechucalani, numá jirru setentachu‡ siete namáanabaca.

* **18:10** Ne litáaniacta nanácu náa'a 'júbinica' versículo néeni 6, 10 ya 14 liwówau'inaa limáca quinínama náa'a éebidenaica, báawita náa'a imíyani wéerri. † **18:17** Náa'a judiobinica léjta nawítee séewirrinaa namáaca báawachala náa'a chóniwenai Dios shínaaca, náa'a jócani éebida, náa'a cóbrenai impuesto Romarru ya áabi chóniwenai cábeneu cajíconai máanui wéerri. ‡ **18:22** Jesús liwówau'inaa limá áani, wayá arrúnaa wapérdonaa máanamachu naméda walí máashii.

Liá'a bésuneerricoo liájcha liá'a jócani wówai lipérdonaaca

²³ Numéda irrú áabai licábacanaa quéewique'e yáa léenaa tándá iyá arrúnaa ipérdonaa liá'a méderri máashii irrú. “Liá'a Dios wánacaalactalaca, cháí cábacanaa léjta báqueerri rey wówerri liméda cuenta lishínaa tráawajadorbini yáajchau. ²⁴ Wáali'inaate liméda liyáca, quéecha'inaami náayada lirrú báqueerri mówinierri máanui wérri millones. ²⁵ Ne liá'a catráawajaacai quiníyu léenaa lipáidaca, jáiwa liá'a reyca liwána nawénda liyái léjta esclavo, chámataanaa líinu yáajcha, ya léenibi, ya quinínama liá'a liwáalianica, quéewique'e limáacacoo páiderriu limówinialcalau.

²⁶ “Liá'a catráawajaacaica, jáiwa litúyawai liúrrui juátamiyu lináneewa liá'a reyca, ya lisáta liúcha cáiwinaa, limá'ee: ‘Nuwácali, carrúni jináata jicába nuyá, mátaminaa nupáida jirrú quinínamani.’ ²⁷ Néenee liá'a reyca, jáiwa carrúni jináata licábaqui jíni, jáiwa lipérdonaa liúcha quinínama liá'a limówinianica, jócu liwána liácuwai cuíta manúmai rículai.

²⁸ “Ne quéecha'inaami lijiácoo, liá'a mówinierrimica, jáiwa lijúnta báqueerri lijúnicaí yáajcha, limówinierri lirrú píitui rími warrúwa. Jáiwa liwína liwáa nácuí, lichána lisácumedacani, ta limá lirrú: ‘Jipáida nuyá liá'a jimówinianica!’ ²⁹ Ne liá'a lijúnicaica, litúyau liúrrui juátamiyu lináneewa, limá'ee lirrú cáiwinaa: ‘Carrúni jináata jicába nuyá, mátaminaa nupáida jirrú quinínamajoni.’ ³⁰ Ne liá'a lijúnicaica jócu liwówai lipérdonaa liúcha jíni, jáiwa liwána naníquiqui jíni cuíta manúmai rícula, cáashia lipáida limówinialcalau lirrú. ³¹ Jáiwa cáíwi liyá nalí náa'a áabi tráawajadorbinica rey shínaa, náau náíiwa reyrru quinínama liá'a bésuneerricoo. ³² Néenee rey wána namáida liyái, jáiwa limá lirrú: ‘¡Máashiicai jiyá! Nupérdonaa jiúcha quinínama liá'a jimówinianimica, jiniwata jisátawa núchani cáiwinaa. ³³ Ne jiyá lécchoo éewerriicta carrúni jináata jicábacani liá'a jijúnicaica, chacábacanaa léjta carrúni jináata nucába jiyá lécchoo.’ ³⁴ Néenee íiwirri wérri liwówa liá'a reyca, jáiwa liwána nacástigaa cáiwinaa jíni, cáashia lipáida quinínama liá'a limówinialcalacoo.”

³⁵ Jesús má'ee nalí mawí:

—Cháminaa cábacanaa liméda yáajcha liá'a nusálijinaa yáairri áacairra, jóctaca bácaínaa ipérdonaa iwówa yáajchau éenajirriu.

19

Jesús éewida linácu liá'a jócubeecha namáaca nanúinaiu

(Mr 10:1-12; Lc 16:18)

¹ Liáwinaami limá quinínama liáni, Jesús yáau Galilea néenee, jáiwa líinu Judea shínaa cáinabi ítala, yéerri Jordán nácué cáíwia jíáctejcoo.

² Íchaba chóniwenai yáau liájcha, néeni lichúni náa'a bálinenaicoo.

³ Áabi fariséobini narrúniu Jesúsru, quéewique'e naméda lirrú áabai trampa, ne nasáta néemiú liyá:

—¿Léewaminau báqueerri máaca líinu matuínaami nácuéji?

⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Léjta iyájani ilíá Dios chuáni rícuéji, arrúnaa yáa léenaa jái'inaa Dios liquénuda chóniwenai, liyá liquénuda báqueerri washíalicuerri, néenee liméda báquetoo íinetoo quéewique'e líinucani liá'a washíalicuerri.

⁵ Jáiwa limá'ee: ‘Tándawa, liá'a washíalicuerri lishírriminau lisálijinaa yúchau ya litúwa, quéewique'e lirrúnicoo líinu yáajchau, ne nayá

namédaminau léjta bácai rími chóniwerri.’ ⁶ Tándawa, jócu chámata nayá mawiá, Dios náneewa nayá léjta bácai rími. Tándawa liá'a washiálicuerri jócu arrúnaa lishírrida liá'a Dios rúndanica.

⁷ Nayá nasáta néemiu liyá:

—¿Ne tánda libánua Moisés liá'a washiálicuerri liwówai limáaca línu, liyá liá lirrú ruá'a línuca, áabai cáashta quéewique'e limáaca ruyái ya libánuacani?

⁸ Jesús má'ee nalí:

—Tándawa, jócala iwówai éebida Dios chuáni, Moisés wána imáaca ruá'a ínuca; ne quéechanacumi jócaimi chárta. ⁹ Numá irrú liá'a máaquerrri línu, jócaita linácu ruyá médechoo máashii báqueerri washiálicuerri yáajcha, ya liyá licásau báquetoo yáajcha, liméda máashii línyu. Ya liá'a éederri línu máaquechoo rúnirriu, liméda máashii línyu lécchoo.

¹⁰ Namá lirrú éewidenaicoo:

—Cháctaca libésunacoo liáni washiálicuerri línu yáajchau, jócai saícanata léda línuu.

¹¹ Jesús éeba'ee nalí:

—Jócai quinínama néewa náa léenaa linácu liáni, ne nayá rími yáa léenaa néemicani náa'a Dios wánani náa léenaani. ¹² Ne ái íchaba nácueji liá'a jócai índa washiálicuenai múrru náinu: Áabi jíaniu méewi, táda jócu arrúnaa cáinu nayá; ya áabi náa'a washiálicuenai jócu naínda néewa namúrru náinu náijudaca nayá máashiiyu, áabi yáainai léjta jócani éewoo linácueji liá'a Dios wánacaalactalaca. Náa'a éewenai cáinuca nacásaque'iu, ne náa'a éewenai nayá bácai, nayáque'e cha járta.

Jesús yáa saícai nalí náa'a sáamanaica

(Mr 10:13-16; Lc 18:15-17)

¹³ Natée áabi sáamanai Jesúsru, quéewique'e lichánaa licáajiu nanácu ya líoraque'e nanácu; ne náa'a éewidenaicoo, jáiwa nachánau nacáita náa'a téenai nayá. ¹⁴ Néenee Jesús ma nalí:

—Imáaca náinu nulí náa'a sáamanaica, u'imáisanía núchani, jiníwata liá'a wánacaalactalaca Dios shínaa, cháni léjta náa'a éebidenai Dios nácu léjta sáamanaica.

¹⁵ Jáiwa Jesús chánaa licáajiu nanácu náa'a sáamanaica, jáiwa líau náuchai néeneeji.

Báqueerri icúlirrijui rícuerrri litáania Jesús yáajcha.

(Mr 10:17-31; Lc 18:18-30)

¹⁶ Báqueerri icúlirrijui yáau licába Jesús, ya lisáta léemiwani:

—Quéewidacai, ¿Tána saícai arrúnaa numédacai nuwáaliaque'e liá'a cáwicashi jócai amáarra?

¹⁷ Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Tánda jisáta jéemiu nuyá linácu liá'a saícaica? Liá'a saícaica bácairrimi, Dios. Ne jiwówaicta jiwárruacoo cáwicashi jócai amáarra, jicúmplia náa'a wánacaalashi Dios máacánica Moisés nácueji.

¹⁸ —¿Tána jiliá? —Lisáta léemiu liá'a icúlirrijuica.

Ya Jesús ma lirrú:

—Ujínua, ujiméda máashii jíinayu, ujinédu; ujiméda jinúma yúwicau újnii áabi nácueji, ¹⁹ cawáunta jiyúda jisálijinau ya jitúwa, ya canínaa jicába jiyácchuniu, léjta canínau jicába jiyá jájiu.

²⁰ —Quinínama liérta jái nunísa numédacai, —limá liá'a icúlirrijuica—. ¿Tána cháucta mawí numédacai?

21 Jesús éeba lirrú:

—Jiwówaicta machácani jiyá, jiáu jiwénda liá'a jiwáalianica ya jiá nalíni náa'a carrúni jináatanica. Cháminaa jiwáalia jirrícucáu áacairra. Néenee jíinu jiáu nuíshiirricu.

22 Néenee léemi'inaami liáni liá'a icúlirrijuica, jáiwa liáawai máashiita liwówa, jiniwata bájalai rícuerrica, ya jócute liwówai liá lirrícucáu nalí náa'a carrúni jináatanica.

23 Néenee Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Yáawaiyi numá irrú, tráawajuminaa nalí náa'a rí cubinica namáaca Dios wánacaala nacáwica. 24 Nuéejoo numá irrú, áabai caméeyu jócai léewa libésunacoo lituí rícu liá'a áabai ishíduica, ne mawí tráawajuca báqueerri rícuerrirru léewa liwárruacoo Dios wánacaalactalaca.

25 Néemi'inaamini, náa'a lishínaa éewidenaicoo mawí nacáarrudacoo néemicani,* ya namá'ee:

—¿Néenee tána éewa liwásedacai?

26 Jesús cába'ee nalí ya léeba'ee:

—Washiálicuenairru liéni jócaiminaa néenaa namédaca, ne Dios jócai, Dios éewerri liméda quinínama.

27 Néenee Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Wayá máaquenai quinínama liá'a wawáalianimica, quéewique'e wáacoo jíshiirricu, ¿tána'inaa warríshibia?

28 Jesús éeba'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, jáictaminaa línu liyáali éerri quinínama wáliiminaajoni, jáicta nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáau nuárrubaishi balíbali ita'aajoo, iyáminaa ínuenai nuíshiirricu, iwáaminau léquichoo doce yáarrubaishi, quéewique'e iwánacaala náa'a doce tribu Israel shínaaca. 29 Ne quinínama náa'a máaquenai nunácueji náabanau, o néenajinai, o néenajetoo, o nasálijinaa, ya natúwa, o néenibi, o cáinabi, narríshibiaminaa cien máanabachu mawí liá'a namáacadanica, ya léchchoo narríshibiaminaa cáwicashi jócai amáarra. 30 Ne íchaba chóque'e náa'a cawéninica, jócani'inaa cawéni, ya náa'a mawéninica chóque'e, nayáminaa cawénini'inaa.

20

Licábacanaa nanácu náa'a tráawajadorbinica

1 “Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí cábacanaa jicá'a báqueerri finca wácali, lijíáu manúlacaiba wérrri limúrru tráawajadorbini quéewique'e natráawajaa lishínaa uva yáanai ita'aa. 2 Línu'inaami nanácuí náa'a tráawajadorbini, lichúni liwéni náajcha áabai éerriquictacani, ya ta libánua natráawajaacai lishínaa uva yáanai ita'aa. 3 Liáwinaami léejoo lijíácoo las nueve manúlacaiba, jáiwa licába áabi yáainai nayá plaza rícu, jiníni médani nayáca. 4 Néenee limá nalí: ‘Yáau iyá léchchoo itráawajaaca nushínaa uva yáanai ítala, máta nupáida iyá saícai.’ Jáiwa náawai natráawajaaca. 5 Uva wácalica léejoo lijíácoo wíyaicumí, ya las tres táicala léejoo lijíácoo léchchoo, chacábacanaa léejoo liméda náajcha. 6 Léejoo lijíácoo plaza néerra las cinco táicala rími, jáiwa licába áabi báníwai jiníni médani nayáca, lisáta léemiú nayá: ‘¿Tánda iyá áani éerri

* 19:25 Náa'a judíoca éebidene liá'a rícucaishica nalí áabai señal liá'a Diosca wínanica báqueerri chóniwerri ya liá lirrú saícai (Salmo 128; Proverbios 10:22). Tádawa náa'a éewidenaicoo nacárrudau wérrri néemi'inaami liá'a Jesús mánica; ne nayá namá naliwoo náa'a rí cubinica, nayáwa Dios yáni irrú saícai, ne jócu néewa nawásedacoo, néenee jini'inaa éewerri línu áacairra.

yáajinaa jócani tráawajaa?’ ⁷ Néenee néeba lirrú: ‘Níwata jiní ínuerri litáa wáajcha.’ Néenee limá nalí: ‘Yáayu iyá lécchoo itráawajaa nushínaa uva yáanai ítala.’

⁸ “Jái'inaa táayebee ínuí, liwácali máida lishínaa wánacaleerri náa'a tráawajadorbinica, limá lirrú: ‘Jimáida náa'a tráawajadorbinica ya ta jipáidaqui jini, quéechanacu náa'a wárruenaicoo natráawajaa amáarractalacani, ya liáwinaami náajcha náa'a wárruenaicoo quéechanacu.’ ⁹ Ne náinu'inaa éena, wárruenaicoo natráawajaa las cinco táicala rími, ya ta narríshibia nawéniwai áabena áabai éerriquictacani. ¹⁰ Liáwinaami náinu'inaa náa'a wárruenaicoo natráawajaa quéechanacu, napénsaa nalíwoo narríshibiacala'inaa mawí, ne bácaínaa nayá narríshibia nawéniu áabai éerriquictacani.

¹¹ Nacóbra'inaamini nachánau namúnumunuacoo linácula liá'a nawácalica, ¹² namá'ee: ‘Náani ínuenaimi éerri éenaami nácu, natráawajaa áabai rími hóraa, jiyá páidenai nayá áabena wáajcha, wayá wántenai liá'a tráawajo ya cáiwia amuá quinínama éerri.’ ¹³ Ne liá'a chúnsai nawácalica léeba'ee báqueerri chuáni: ‘Nujúnicaí, jiní máashii numédani nuyá jirrú. ¿Jócute wachúni liwéni liá'a áabai éerri jitráawajaani nulí? ¹⁴ Ya jiwína jiwéniu ya jiá namówai. Ne nuwówaicta nupáida liéni wárruerricoo litráawajaa hóraa éenami nácu, áabena léjta nupáidau jiyá, ¹⁵ léewa nuwówau'u numédaca nuwárruani yáajchau. ¿O cadéniwee jiyá saícacala nuyá?’

¹⁶ “Chái'inaa cábacanaa léjta Dios yá'inaa nawéni náa'a chóniwenai áacairra; chóque'e náa'a cawéninica, liáwinaami'inaa jócai cawéni, ya chóque'e jiníni wéni, liáwinaami cawéniminaa nayá.

Jesús íiwa báaniu limáanalicau

(Mr 10:32-34; Lc 18:31-34)

¹⁷ Liáwinaami Jesús lijínau liácoo iníjbaa lícu Jerusalén néerra'inaa, limáida báawachala lishínaa éewidenaicoo ya limá'ee nalí:

¹⁸ —Léjta icábau'ini, chócaja'a wáau Jerusalén néerraminaa, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregaaminaa nuyá nalí náa'a sacerdotébini wácanaica, ya nalí náa'a quéewidacani ley shínaa, máine'inaa arrúnaaca náinua nuyá, ¹⁹ ya néejuedaminaa nuyá nalí náa'a bájirra cáinabi ítesanaca, quéewique'e nacáida nacábau nuyá, ya náinuuda nuyá, ya nacúajidaque'e nuyá cruz nácu; ne matálii éerri rícula nucáwiaminaujoo máanalicaí yúcha.

Liá'a rusátani ruá'a Santiago ya Juan túwaca

(Mr 10:35-45)

²⁰ Natúwa náa'a Zebedeo éenibica, náajcha náa'a ruéenibica rurrúniu Jesúsru, jáiwa rutúyau lináneewai rusátaque'e liúcha áabai saícaí.

²¹ Jesús sáta léemiu ruyá:

—¿Tána jiwówai?

Rumá'ee lirrú:

—Jiwána nawáacoo náani nuéenibica chaléeni jiwánacaalactalaca, nawáacoo báqueerri saícaquictejica ya báqueerri apáulicue jíajchau.

²² Jesús éeba'ee nalí:

—Iyá jócani yáa léena isátanica. ¿Ya éewaminaa isúfria chaléjta nusúfriau'inaa?

Néenee namá'ee lirrú:

—Wéewani.

²³ Jesús éeba'ee:

—Iyá yáawani'inaa isúfriaca léjta nuyá, ne liá'a wáairri'inaacoo nuémanacu saícaquictejica o apáulicueji, jócai arrúnaa nuyá yáa irrú, liyáminaa yáa nalíni náa'a nusálijinaa chúninica.

²⁴ Quéecha'inaami néemicani náa'a áabi diez éewidenaicoo liájcha, jáiwa íiwirri nawówai náa'a chámataca léenajinaica. ²⁵ Ne Jesús máida nalí limá'ee:

—Léjta yáayu léenaani, náibi náa'a jócani éebida Dios nácu, nawácanai wánacaleenai máashii náa'a nashínaa chóniwenaica, ya náa'a nawácanaica mawíni máanuica, saíctani wánacaala áabibi. ²⁶ Ne íibicha jócai éewa chácaarra. Arrúnaa báawatacani, íibicha iyá tánashia wówerri máanui limédacoo Dios náneewa, arrúnaa lisírbia quinínamaru. ²⁷ Ne liá'a íibicha iyá, tánashia wówerri quéechanacu sái'inaa, arrúnaa línda nawánacaala liyá. ²⁸ Iyá arrúnaa éenueda nuyá, báawita nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jócai nuínu quéewique'e nasírbia nulí, nuyá ínuerri nusírbiaque'e nalí, ya máanali nuyá quéewique'e nuwáseda íchaba jíconaa.

Jesús chúni chámata matuín

(Mr 10:46-52; Lc 18:35-43)

²⁹ Najiá'inaamiu nayá Jericó rícuca, íchaba chóniwenai náau Jesús íshiirricu. ³⁰ Chámata matuín wáineu nayáca iníjbaa éema nácu, néemi'inaami Jesús bésunacoo, namáidada'ee:

—¡Wawácali, David táqueerrimi,* carrúni jináata jicába wayá!

³¹ Náa'a chóniwenai nacáita nayá quéewique'e manúmata, ne nayá namáidada mawí cadánani:

—¡Wawácali, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába wayá!

³² Néenee Jesús báruawai, limáida náa'a matuínica lisáta léemi u nayá:

—¿Tána iwówai numéda irrúi?

³³ Néeba'ee lirrú:

—Wawácali, wéjuaque'iu wacába báaniu.

³⁴ Jesús carrúni jináata licába nayái, jáiwa lidúnu natuí. Liyáalimi náa'a matuínica néewa nacába báaniu, ya ta náacoo Jesús íshiirricui.

21

Jesús wáaroo Jerusalén néerra

(Mr 11:1-11; Lc 19:28-40)

¹ Quéecha'inaami urrúni nayá Jerusalénru, liá'a Jesúsca náa'a lishínaa éewidenaicoo yáajchau, náinu'inaa'ee áabai chacáaleerru jí'ineerri Betfagé, yéerri áabai dúuli yáajba jí'ineerri Olivos, Jesús bánua chámata lishínaa éewidenaicoo liájcha, ² limá'ee nalí:

—Yáau chaléeni lirrícula liá'a chacáalee rímica yéerri wajúntami. Néenimichu ínu runácujoó áabai burro nabájini rucúulee yáajchau. Iwáseda wáajooni índa nulíjoni rucúulee yáajchaujoó. ³ Áicta báqueerri máni irrú já'a, imáwa lirrújoó, Wawácali rúnaani, liyáalimi léejuedanijoo.

⁴ Liéni bésuneerricoo quéewique'e licúmpliacoo léjta limáyu'u liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacumi, litána'inaamica:

⁵ “Imá nalí chóniwenaica yéenai lirrúcu liá'a chacáaleeca jí'ineerri Sión:

‘Icábateni, ishínaa Rey ínuerri liáacoo irrú,

* **20:30** David táqueerrimi”, náa'a judíobinica jóca náa lijí'inaa quinínama litáqueerrimi liá'a rey David, bácairrimi liá'a Mesíasca, liá'a Cristoca ínuerri'inaaca; néenee liéni namáni nayá áani, jiyáwajani liá'a Mesíasca’.

imíyayu, írrerriu burro íta'aa,
 áabai burro rími, licúulee liá'a cuésherri cadúcunibee shínanaaca.'

⁶ Néenee náa'eewoowai náa'a lishínaa éewidenaicoo naméda'ee lirrú léjta Jesús bánua'u nayá, ⁷ Natée'e ruá'a búroca rucúulee yáajchau, namáaca náabalau líta'aa, jáiwa Jesús wáa'eewoo líta'aa liá'a búroca. ⁸ Íchaba wérri chóniwenai. Áabibi nadáquinieda'ee nashínaa capa iníjbaa lícu, ya áabi nawíchueda'ee cushíbai báinaa ya áicuba náacai nadáquinieda iníjbaa lícu. ⁹ Náa'a chóniwenai yáainecoo libéecha ya náa'a ínuenai líshiirricu namáidada'ee namá'ee:

—¡Wáa lirrú saícai liá'a Rey David táqueerrimi! ¡Saícai wérri bájjalanaa liá'a ínuerrica lijí'inaa nácu Wawácali! ¡Wáa lirrú cawéni wérri liá'a yáairri áacairra!

¹⁰ Jesús wárrua'inaa'eewoo Jerusalén rícula, quinínama chóniwenai chacáalee rícu sánaca nacáarralia'eewau, ya íchaba nasáta néemiu:

—¿Tána léji liáni?

¹¹ Néenee náa'a chóniwenai náa'ee:

—Léwa Jesús íwadedeerri Dios chuáni, Nazaret saí wáalierra yéerri Galilea rícu.

Jesús chúndeda liá'a templo

(Mr 11:15-19; Lc 19:45-48)

¹² Jesús wárruo templo rícula, jáiwa lijéda náa'a wéndenai nayáca ya náa'a wéneenai nayáca. Lináawida nashínaa mesa náa'a cámbianai nayá warrúwa chóniwenairru, ya náarrubai náa'a wéndenai palomas; ¹³ ya limá nalí:

—Áa Dios chuáni íta'aa limá: 'Núbana jí'ineerriminaa cuíta oración shínanaa', ne iyá médenaini áabai cuíta chaléjta canédibini íibana.

¹⁴ Narrúniu Jesúsru templo rícula, náa'a matuínica, ya náa'a macáwanica, jáiwa lichúni nayái. ¹⁵ Ne quéecha'inaami náa'a nawácanai sacerdotebínica ya éewidenaica ley shínaaca, nacába jócai nacába cáji limédanica, ya néemi sáamanai máidada templo rícu, namá'ee: "¡Wáa lirrú saícai liá'a David táqueerrimi!", jáiwa íwirri nawówai éemiqui jíni, ¹⁶ ya namá'ee Jesúsru:

—¿Jéemi jiyá liá'a namáni náa'a sáamanaica?

Jesús éeba'ee nachuáni:

—Jajá, nuéemini. Ne ¿jócu iliá icábau Dios chuáni litáaniacta nanácu náani sáamanaica? Limá chá'a:

'Náa'a sáamanai júbínica,
 ya náa'a quirrácuá újnibii,
 narrábaminaa saícai wérri jirrújoo,'

¹⁷ Néenee limáaca nayái, jáiwa liáu chacáalee rícu chai Betania néerra, libésuneda táayebee.

Jesús máandisierra higuera jiní ita

(Mr 11:12-14,20-26)

¹⁸ Manúlacaiba, Jesús éejoo'inaami chacáalee rícula, jáiwa ínaaishi lirrú. ¹⁹ Licába'inaami áabai higuera urrúni iníjbaa, jáiwa lirrúniu néerrai, ne línu liyáwoo libáinaa. Néenee limá higuérarrui:

—¡Jiníminaa jéejoo jíá jítau mawíá!

Ne liyáalimi míshii liá'a higuéramica.

²⁰ Nacába'inaami liá'a bésuneerricoo, nacáarruda'eewoo náa'a éewidenaicoo, nasáta'ee néemiu Jesúsru:

—¿Chíta quéewoo míshii higuérami madéjcanaa jíni?

²¹ Jesús éeba'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, éebidacta yáawaiyi, ya jócu éejueda iwówau, jócai bábaujuta éewa iméda liéni numédani higuera yáajcha, éenamínaa iméda mawíyi liájcha liáni dúulica imácta lirrú: ‘Cachéerra jichácau manuá yáacula’, ya chámínaa libésunacoo irrú. ²² Ne quinínama iyá isátacta i'óracoo ya éebidani, chámínaa limédacoo irrú léjta isátau'uni.

Liá'a wánacaalashi Jesús shínaa

(Mr 11:27-33; Lc 20:1-8)

²³ Liáwinaami liáni, Jesús wárroo templo rícula. Nácula léewida liyá néeni narrúniu lirrú náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica ya náa'a salínai judíobinica, nasáta néemiu wáni:

—¿Tána wánacaalashiyu jiméda léji liéni? ¿Tána yáa jirrú wánacaalashi?

²⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Nuyá lécchoo nusáta nuéemiu iyá áabai chuánshi nácu: ¿Tána bánua Juan báutisacai, Dios o washíalicuenai? Ne éewacta éeba nuchuáni, nuyá lécchoo nuíwaminaa irrú tánashia wánacaalashiyu numéda léji liéni.

²⁵ Jáiwa nachánau najútacoo nalí wáacuwai, namá'ee: “Ne wamácta lirrú Dios bánuani Juan, limámínaajoo walí: ‘Néenee, ¿ne tánda jócai éebida lirrú?’ ²⁶ Jiní wéewaca wamá washíalicuenai, jiníwata cáarru wacába náa'a chóniwenaica, jiníwata quinínama éebidenai Juan táaniacala Dios chuáni rícueji.” ²⁷ Jáiwa néeba'ee Jesúsru:

—Jócu wáa léena.

Néenee Jesús éebai:

—Ya nuyá cha já'a jóca nuéewa irrú tánashia wánacaalashiyu numéda léji liéni.

Liá'a licábacanaa nanácu náa'a chámata cúuleeca

²⁸ Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Chíta liyáyu'u irrú léji liéni? Báqueerri washíalicuerri wálierri chámata licúuleu, jáiwa limá báqueerriru: ‘Nucúulee, jiáu wáalee jitráawajaa nushínaa uva yáanai ítala.’ ²⁹ Jáiwa licúulee éeba'ee lirrú: ‘Jócu nuwówai nuáacoo!’ Ne liáwinaami lipénsaa lirrúwoo báaniu, jáiwa liáwai. ³⁰ Jáiwa lisálijinaa yáau linácula liá'a báqueerrica, néenee limá lirrú chacábacanaa. Néenee léeba lisálijinaa chuániwai: ‘Jajá, nusálijinaa, nuáaminajoo.’ Ne jócu liáwai. ³¹ ¿Tána náji náani chámataca méderri lisálijinaa liwówainica?

—Liá'a quéechanacu sáica, néeba'ee Jesúsru.

Néenee Jesús má'ee nalí:

—Yáawaiyi numá irrú, náa'a cóbrenai impuesto Romarru, ya náa'a rúmbaca, wárruenai'inau Dios wánacaalactalaca liárrumirra'inaa iyáca.

³² Jiníwata Juan liá'a Bautístaca ínuerri léewida chítashia arrúnau'inau iyáqui jini, ne iyá jócu éebida lirrú; ne ta nája náa'a cóbrenai impuesto ya náa'a rúmbaca éebidenai lichuáni. Ne iyá, áawita icába quinínama liáni, jócu éena ináawida iwíteu quéewique'e éebida lirrú.

Licábacanaa nanácu náa'a máashiicani tráawajadorbinica

(Mr 12:1-12; Lc 20:9-19)

³³ Jesús má'ee nalí: “Éemiu áabai licábacanaa báaniu: Báqueerri finca wácali, liáabana áabai shínaashi uva yáanai ya ta lirríjcueda litéejii, lichúni áabai yáarrushi limédacta'inaa vino, ya libárrueda áabai torre quéewique'e litúyacani lishínaa shínaashi. Néenee limáaca

nalí liá'a cáinabi shínaashi áabi tráawajadorbinica, quéewique'e na-tráawajaacani ya nashírri lishínaa éenaa lirrú, jáiwa liáwai áabai viaje. ³⁴ Quéecha'inaami línucai éerri salírriquicta quinínama liá'a lishínaa shínaashica, jáiwa libánua áabi náa'a shírruedenai lirrú, nasátaque'e lirrú náucha náa'a tráawajadorbinica liá'a léenaa liá'a lishínaa shínaashica. ³⁵ Ne náa'a tráawajadorbinica, jáiwa nawína náaji náa'a shírruedenai lirrú: ya ta náiinueda báqueerri, ya náinua báqueerri, ya báqueerri náiinueda íibayu. ³⁶ Néenee liwácali liá'a shínaashica, léejoo libánua mawí shírruedenai lirrú quéechasanami yúcha; ne náa'a tráawajadorbinica, jáiwa naméda náajcha léjta licábacanaa.

³⁷ “Ne liáwinaami ya ta libánua chúnsai licúuleewai, limá lirrúwoo: ‘Yáawaiyimináa nucúulee cawáuntai ya páiderri lirrú.’ ³⁸ Ne nacába'inaami licúulee ínuca, náa'a tráawajadorbinica namá nalí wáacoo: ‘Léwa licúulee liá'a shínaashi wácalica, lé'inawaa máaquerriu lirrúwoo liájcha liá'a shínaashica; wáinuani quéewique'e wamáacacoo liájcha liáni cáinabica.’ ³⁹ Jáiwa nawína jíni, najéda shínaashi ítacha jíni, ya ta náiinuaqui jíni.

⁴⁰ “Ya chóque'e, jáicta línu liá'a shínaashi wácalica, ¿tána imá irrúwoowai tánashia liméda náajcha jinárta tráawajadorbini máashiinica?”

⁴¹ Néeba'ee Jesúsru:

—Jócuminaa carrúni jináata licába nayá, línuaminaa nayá limáashiicayu, ne táminaa liá áabi tráawajadorbinirru liá'a shínaashimica, yáaine'inaa lishínaa shínaashi éenaa lirrú, jáicta léerdi nawína lítai.

⁴² Néenee Jesús má'ee nalí:

—¿Jócai cáji iliá icábau Dios chuáni cáashta ita'aa? Limá'ee: ‘Liá'a íibaca nacháaninimi náa'a camédacani cuíta, náawerriu íiba quéechanacu sáiyu.

Liáni limédani liá'a wawácalica, tándawa wayá cáarrudenai.’

⁴³ Jiníwata iyá yáasacalaca nuyá núíwa irrú, léedacala'inau yúcha liá'a Dios wánacaalactalaca, ya táminaa liá nalíni náa'a chóniwenai namédenai léjta Dios wówainica. [⁴⁴ Ne linácu liá'a íibaca,* tánashia cáirriu linácula limáacani lishídanaamiyu, ne íibacta cáu báqueerri ita'aa, limédaminaa pucúpucunani.]

⁴⁵ Náa'a nawácanai náa'a sacerdotébini ya fariséobinica, néemi'inaami náa'a licábacanaa Jesús íiwadedani liyáca, jáiwa náa léenaa néemicani litáania liyá nanácu. ⁴⁶ Néenee nawówai nawína Jesús preso, ne cáarru nayá, jiníwata náa'a chóniwenai éebidenai Jesús báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni.

22

*Licábacanaa linácu liá'a sáictacta nawówa liá'a cáserricoo
(Lc 14:15-24)*

* **21:44** Liá'a íiba liyáwa Jesús, náa'a chóniwenai, nayáwa yáasacalenai Jesús, nayáwa licástigaani'inaa.

¹ Jesús lichána litáania nalí báaniu, limá'ee nalí: Nanácu náa'a chóniwenai jócai ríshibia Dios wánacaalactaca chaléjta liwówau'u, nuá irrú áabai licábacanaa.*

² “Liá'a Dios wánacaalactalaca cháí jicá'a liá'a báqueerri rey méderri áabai saíctacta nawówa cáserricoo licúulee shínaa. ³ Libánua lishínaa náa'a shírruedenai lirrú náaque'iu namáida náa'a nawánani ínuca, ne náani jócu nawówai náacuwai. ⁴ Léejoo libánua áabi lishínaa shírruedenai lirrú, licárgueda nalí: ‘Imá nalí náa'a wamáidanica, jáica wanísa waméda íyacaishii. Nuwánacaala náiinua pacáa ya cuéshinai quéenanaica, ya quinínama jái yácai; quéewique'e náiiinu licásactalacoo.’ ⁵ Ne náa'a náanicoo namáidaca jócu naméda nawánacaala. Báqueerri néenaa yáau lishínaa cáinabi itala, báqueerri yáau liwéndaque'e lishínau, ⁶ ne náa'a áabica jáiwa nawína náa'a shírruedenai reyrru, jáiwa náiinueda jíni cáashia náiinua nayá. ⁷ Néenee liá'a reyca íwirri liwówa bájjiala, jáiwa libánua lishínaa soldado náiinuaque'e'inaa cáiiinuacanaica ya néema nashínaa chacáalee. ⁸ Jáiwa limá nalí náa'a lishínaa shírruedenai lirrú: ‘Quinínama jái yácai cáserrinaacoo, ne náa'a wamáidanica jócani saícanata ínuca. ⁹ Yáa namówai iyá, cáaye cawéni mawí, imáida quinínama náa'a tánashia ínuni nácuí cáserricoo.’ ¹⁰ Náa'a shírruedenai lirrú liá'a nawácali saíctacta nawówa, najiáu cáaye rícula, jáiwa náawaqueda quinínama náa'a náiinuni nácu, náa'a máashiinica ya náa'a saícanica, jáiwa cashiámu chóniwenaiyu liá'a cuítaca.

¹¹ “Jáiwa liwárrua'inaamiu liá'a reyca licába náa'a namáidanica fiestarru, ya licába báqueerri washiálicuerri jócai yáau íbalashi rícu liwárruaque'iu nacásactalacoo. ¹² Liá'a rey sáta'ee léemiu: ‘Nujúnicaí, ¿chíta quéewoo'u jiwárruacoo áji áani, jiyá jócai ínu íbalashi cáserricoo shínanaaca?’ Ne liá'a washiálicuerrica manúma'ee liyá. ¹³ Néenee rey má'ee nalí náa'a shírruedenai mesa nácula: ‘Tbáji líiba ya licáaji, yúca bináawala catáwacactalaca, néeniminaa lícha lirrúwoo liámueda léu cáiwinaa.’ ¹⁴ Jiniwata Dios máida íchaba chóniwenai, ne áulabaniminaa náa'a liwínanica.”†

Nanácu náa'a impuestoca

(Mr 12:13-17; Lc 20:20-26)

¹⁵ Liáwinaami liáni, náa'a fariséobini nacúmida yáacau, quéewique'e nawána Jesús cácoo áabai máashictaca, quéewique'e néewa náa lijíconaa. ¹⁶ Néenee nabánua'ee áabi nashínaa chóniwenai náajcha, náajcha náa'a chóniwenai Herodes shínaaca, quéewique'e namá lirrú:

—Quéewidacai, wáa léenaa jimánica yáawaiyi, ya jéewidacala yáawaa léjta Dios wówau'u wayáca, jóca jiméda nawánacaala náa'a chóniwenai léjta namáyu'u, jiniwata jócai jicába náa'a washiálicuenai

* **22:1** Linácu liáni licábcanaaca, liá'a reyca íyaderri liyá Dios, ya liá'a licúulee liá'a reyca íyaderri liyá Jesús; ya náa'a cashírruedacanaica o catéecanica rey chuáni, íyadenai nayá náa'a cáiiwadedacani Dios chuáni, báawitami léji liá'a Juan Bautístaca. Náa'a namáidanica quéecha, íyadenai nayá judíobini nacháani Dios máidau nayá. Náa'a namáidanica liáwinaami, íyadenai nayá quinínama áabi chóniwenai, mawí náa'a jócani judíobini narríshibia liá'a Dios máidau nayá. Liá'a íbalashica íyaderri liá'a machácanica. † **22:14** Dios narrícué náa'a téene lichuáni limáida quinínama chóniwenai nasíguiaque'e liyá ya nayáque'e léjta liwówau'u, íchaba nacháani liá'a limáidau nayá, áabi báawita narríshibia liyá, jócani yáa léjta liwówau'u; quinínama náani jócani liníwa. Ne náa'a ríshibiani liá'a limáidauca, ya narrépintiau ya nayá léjta Dios wówau'u, nayáwa náarra liníwanica.

máanuini cábacoo, áabebactani jicábaca.‡ 17 Jíiwate walí, chítashia jimáyu jíni: ¿Sáicai wérri wapáidacta impuesto lirrú liá'a romano wácali jí'ineerri César, o jócuwee wapáida?

18 Jesús, yá'inaami léenaa nashínaa nawítee máashiica natéenica, limá'ee nalí:

—Chámai wítee, ¿Tánda imáaca nulí trampa? 19 Íyada nulí liá'a moneda ipáidaníyu impuesto.

Jáiwa naínda lirrúí áabai moneda jí'ineerri denario. 20 Néenee Jesús sáta léemíu nayái:

—¿Tána náani léji liéni yáairri moneda nácu, ya lijí'inaa tánerricoo áani?

21 Néeba'ee Jesúsru:

—Liwácali liá'a Romaca, jí'ineerri César.

Néenee Jesús ma nalí:

—Ne yáa lirrú liá'a Roma wácalirru liá'a lisátanica, ya yáa Diosru liá'a lisátanica.

22 Néemi'inaami liá'a Jesús mánica, jáiwa nacáarrudau néemiqui jíni, ne lishínaa léebau'u jócu línda náa lijíconaa.

*Nasáta néemíu linácu liá'a nacáwiactacoo
(Mr 12:18-27; Lc 20:27-40)*

23 Liyáali éerrimi, áabi chóniwenai jí'ineenai saduceobini, náau nacába Jesús. Náa'a saduceobinica namá'ee jíní nacáwiactau náa'a máanalínica; tánda náiiwa Jesúsru liá'a bésuneerrimiteu náiiibi:

24 —Quéewidacai, Moisés máirrite báqueerricta máanalí, ya jócu limáaca licúuleu, léenajirri arrúnaa liwína línu ruá'a máanalí íinirri, liáque'e licúulee liá'a léenajirri máanalíca, quéewique'e náa'a chóniwenai nacába léjta licúulee liá'a máanalíca. 25 Ne sáicai, áani wáiiibi, áija'a siete néenajinai wáacoo. Liá'a natátanica lédate línu, jáiwa máanalí jíni. Ne jócala liwáalia licúuleu, limáaca ruá'a máanirriuca léenajirri líshimirru. 26 Chacábacanaa libésunacoo líshimica, ya liáwinaami matálitai yáajcha, ya chacábacanaa cáashia máanalí náa'a sieteca néenajinai. 27 Ne liáwinaami quinínama máanalí lécchu ruá'a íinetoomica. 28 Ne sáicai, jáicta nacáwiawai náju náa'a máanalínimica, ¿tána'inaa chúnasai rúnirri róju ruáni ínetooca, jíníwata quinínamaními rúnirrica náani siete néenajinai yáacau?

29 Jesús éeba'ee nalí:

—Iyá yúquenaiu iyáca, jíníwata jócani yáa léenaa liá'a Dios chuánica, jíní icúnusiaca lécchoo Dios wítee quéewique'e licáweda máanalíni.

30 Jáicta máanalínimí cáwiaujoo, náa'a washíalicuenai ya náa'a ínaca jócuminaa nacásau mawiá, ne cháminaa nayá léjta ángelbini yáainai áacairra. 31 Ne nanácu náa'a máanalíni cáwienai'inaacoo, ¿jócu ilíá iyá Diosja chuáni limáctaca: 32 'Nuyáwa liá'a Diosca Abrahám shínaaca, ya Isaac ya Jacob'? ¡Ya Dios jócai máanalí shínaa, Dios nashínaa náa'a cáwinica, áawita máanalíni nayá cáwiniyaca!

33 Néemi'inaami liéni, náa'a chóniwenai ca nacáarrudau namáacacoo néemi Jesús éewidacala.

‡ 22:16 Náa'a fariséobini ya náa'a chóniwenai ca yáainai áabenama náajcha, namá nalíwoo jócala arrúnaa napáida impuesto Roma wácalirru, jócta nalí náa'a judíobinica; ne néenaa náa'a chóniwenai ca lishínaa liá'a Herodes Antipas, limáacani nalí liá'a nawácanai náa'a Romanoca, namá nalíwoo jócubecha napáida impuesto judíobinirru, jócta lirrú léji liá'a Roma wácalica.

*Liá'a wánacaalashi mawíyi cawénica**(Mr 12:28-34)*

³⁴ Naa'a fariséobinica náawaca'eewoo ná'inaami léenaa Jesús wána manúma namáacacoo náa'a saduceobinica. ³⁵ Ne báqueerri néenaa náa'a quéewidacai ley shínaaca, quéewique'e limáaca áabai trampa Jesúsru, limá'ee:

³⁶ —Quéewidacai, ¿tánawa wánacaalashi mawíyii cawénicai líta'aa liá'a leyca?

³⁷ Jesús má'ee lirrú:

—'Caníinaa jicába Jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, ya quinínama jicáwica yáajchau, ya quinínama jiwítee yáajchau.' ³⁸ Léwa mawí cawéniyi liéni ya quéechanacu sái wánacaalashica. ³⁹ Ya liá'a áabaica atéwai chacábacanaa léjta liáni; limá cha: 'Caníinaa jicába jiyácchuniu léjta caníinau'u jicába jiyá jájiu.' ⁴⁰ Liéni chámai wánacaalashica[§] léwa cawénii ley íta'aa, ya le néewidau'unaa íiwadedenai Dios chuáni báinacu.

*¿Tána rícueji línu léju liá'a Mesíasca?**(Mr 12:35-37; Lc 20:41-44)*

⁴¹ Nácula náawacau újnibi náa'a fariséobinica, ⁴² Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Chíta imá irrúwoo jini linácueji liá'a Mesíasca? ¿Tána nasálijinaa báinacu sáimi rícueji línu?

Néeba'ee lichuáni:

—Ínuerri wawérrinaimi David éenibi rícueji.

⁴³ Néenee Jesús má'ee nalí:

—¿Ta quéewoo Espíritu Santo wítabee rícueji, David, limá lirrú nuwácali? Jiniwata David má'ee:

⁴⁴ 'Dios má'ee nuwácalirru liá'a Mesíasca:

Jiwáayuu nuéema nácu saícaquictejica, cáashia numáaca jijínai jíiba yáajbeji quéewique'e naméda léjta jiwówau'u.'

⁴⁵ ¿Chíta géewau Mesías ínu David éenibi rícueji jini, Davidmija ma lirrú nuwácali? Néenee liá'a Mesías jócai éewa báacai David táqueerrica. Liyá arrúnaa mawí cawénica David yúcha.

⁴⁶ Jiní éeneerri léeba áabai chuánshi lirrú, ne liyáli éerrimi, jiní yáairri liwówau lisáta léemiu mawíá jini.

23*Jesús liá najíconaa náa'a fariséobinica ya quéewidacani ley nácu**(Mr 12:38-40; Lc 11:37-54; 20:45-47)*

¹ Liáwinaami quinínama liáni, Jesús má'ee nalí náa'a chóniwenaica ya lishínaa éewidenai coo liájcha: ² "Naa'a quéewidacani ley shínaaca ya fariséobini, wáalianai néewidaque'e ya náiiwa Moisés shínaa ley.

³ Tándawa éewida nalí iyá ya iméda quinínama liá'a namánica; ne u'iwína nawítee, jiniwata nayá namá áabai chuánshi, ne nayá naméda áabai.

⁴ Éewidenai wánacaalashi nácu liá'a tráawajui wérri naméda'inaa, ne nayá jiní wérri namédani nacúmpliani'inaa; chaléjta liá'a méderri cadúcuni máanui wéerri, náaque'ini naséjcu íta'aa náa'a áabica, ne nayá jócai nawówai nadúnu báju nacáajiyu. ⁵ Quinínama naméda

[§] 22:40 Áabai cábacanaa quéewique'e wamá liáni: 'Báqueerricta méda náani chámaica Wánacaalashi, méderri liyáca quinínama náa'a áabica wánacaalashica'.

liéni quéewique'e chóniwenai cába nayá. Chacábacanaa, nabústani natéeca nanáni ita'aa ya naná nácu Dios chuáni, tánerriu ya naníquini náusacai rícuu nabájidani naná nácu manújirrai cínata ímanaayu; ya nabústa nasúwaca náabalau saíctai dírrirri lichílinaa máanui yáajchau manújirrai númacua. ⁶ Wówenai nawáalia náarru saíctacta'inaa náayactaca, ya yáarrubaishi quéecha nácu saíca ya cawéni wérrí sinagoga rícu, ⁷ ya wówenai quéewique'e chóniwenai ta nalí cawáunta cáaye rícuba ya namáque'e irrú quéewidacanica.

⁸ “Ne iyá jócani arrúnaa iméda liáni, quéewique'e chóniwenai máida irrú quéewidacanica, jiniwata iyá quinínama éenajinai wáacoo, wáalianai bácairrimi quéewidacai. ⁹ Ya iyá u'imá ábirru nusálijinaa cáinabi ita'aa sánaca, jiniwata iyá wáalienai bácairrimi isálijinau: Liá'a Dios yáairri ácairra. ¹⁰ Jini imédacala quéewique'e namá irrú wawácali, jiniwata nuyá Cristo bácairrimi iwácalica. ¹¹ Bácainaa iyá wówenai quéewique'e Dios cába iyá cawényu, arrúnaa ishírueda nalí náa'a áabica. ¹² Jiniwata liá'a mawí máanui médacoo jiyá jájiu, léwa jini'inaa wéni lierra; ne liá'a imíyai médacoo, liyá'inaawa máanui lierra.

¹³ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobinica, chámainsi wítee!, báyeenai linúma liá'a Dios wánacaalactaca, quéewique'e jócu néewa nawárruacoo náa'a áabica. Jini iwárruacalau iyá jájiu, jini índaca nawárruacoo náa'a wówenai namédacani.

[¹⁴ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobinica, chámainsi wítee!, jiniwata éedacala rúbana náa'a máanirriuca, ya quéewique'e áabi pénsaa saíca inácueji, imédaca oración machénii. Tándawa linácu jiliéni irríshibiaminaajoo máanui wéerri liá'a carrúnataica.]

¹⁵ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacanica ley shínaaca ya fariséobinica, chámainsi wítee!, iyá iméda quinínama liá'a éenanica, quéewique'e igáanaa báqueerri irrúwoo, ne jáicta inísa imédaqui jini, imédaminau liá'a chóniwerrica, chámaichu mawí saícaminaata liáacoo infierno rícua, chaléjta iyá jájiu.

¹⁶ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, jicá'a náa'a matuínica jinedenai náa'a chóniwenai, imá'ee: ‘Báqueerriicta liméda áabai promesa, lijúracoo templo nácula, jócai'inaa cawéni lirrú; jócta liméda liá'a limánica, ne ta lijúractau oro nácu yáairri templo nácu, néeneeminaa ta cha cawéni lirrújani.’ ¹⁷ ¡Iyá mawíteeni ya léjta matuíni! ¿Tána mawí cawénica: liá'a óroca o léwee jiliá'a templo, wáneerri oro máacacoo madúnucunai Diosru? Arrúnaa yáa lénaa liá'a templo mawí cawénica. ¹⁸ Iyá máinai léchho: ‘Báqueerriicta ma liá'a limédani'inaa, lijúractau altar nácu, jócai'inaa cawéni lirrú; ne ta lijúractau ofrenda yáairri altar ita'aa, néeneeminaa ta cha cawéni lirrújani.’ ¹⁹ ¡Matuíni! ¿Tána mawí cawénica, liá'a ofrendaca o léwee jiliá'a altarca, wáneerri ofrenda máacacoo madúnucunai Diosru? Arrúnaa yáa lénaa liá'a altar mawí cawénica. ²⁰ Ya liá'a júlerricoo altar nácu, jócaita báabajuta júracoo altar nácu, limédani liyá quinínama yáairri altar ita'aa; ²¹ ya liá'a júlerricoo templo nácu, jócaita báabajuta júracoo liyá templo nácu, ne jóctata léchhui Dios wánacai liá'a yáairri néeni. ²² Ya liá'a júlerricoo éerri

nácu, júlerriu* liyáca Dios yáarrubai nácu, ya Dios nácu, wáairricoo liyá liárrubai ita'au néeni.

²³ “¡Ái iyámi, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaa ya fariséobinica, chámainsi wítee!, shírrenai Diosru quinínama ishínaa banácali éena diezmoyu, áawita banácali píitui léjta menta ya anís ya comino éenaani yáaca, ne jócani méda liwánacaala liá'a néewidauca mawíyii cawénica ley shínaaca, léjta liá'a imédau'u saícai quinínama, ya carrúni jináatau jicá'a áabi ya síguia machácanii iwítee. Léwa arrúnaa iméda líerra, jiní imáacacala liá'a áabata lécchoo. ²⁴ ¡Iyá, cajínedacani matuíni, jínedenai chóniwenai wítee, iyá léjta náa'a jíchuenai malíwi, quéewique'e jócu íya irrúwoo wáni, ne jócai yáa léena íyau'u áabai cuésherri caméeyu máanui!

²⁵ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaa ya fariséobinica, chámainsi wítee!, iyá léjta náa'a méetuedenai baso ya mitájia íteeji, quéewique'e nacábacoo majíconaaníyu chóniwenai náneewa, ne liwówa lícu cashiámui liyú liá'a quinínama inédunica, ya liá'a éedani áabi wójunaa íteeji yawíquica iyá. ²⁶ ¡Fariseo matuíyii: quéechanacu iméetueda baso rícu, cháque'e cábacanaa masácula líteeji lécchoo!

²⁷ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaa ya fariséobinica, chámainsi wítee!, cháni cábacanaa léjta liá'a máanalini yáarrui nasáquedani líta'aa, saíctai líteeji, ne iwówa lícu léjta liá'a máanalini yáaruica cashiámui iyájimíyu ya íchaba cacháninabee lírrícu. ²⁸ Cháwa cábacanaa iyá jírra: íteeji íyada jicá'a náa'a saícani chóniwenai náneewa, ne iwówa lícu cashiámui ya liyú liá'a ichálujuedauca ya áabata máashii mawí.

²⁹ “¡Ái iyája, carrúni jináatani'inaa, quéewidacánica ley shínaaca ya fariséobinica, chámainsi wítee!, médenai nayájide yáarrui saíca náa'a cáiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, ya ichúni cuíta júbini rími cachílinani náa'a chóniwenai saícanimica, ³⁰ ya ta imácai: ‘Wayáquictactai liyáali éerrimi cáwi'inaami wawérrinaibimi, jócaminaata wayúda náinua náji náa'a cáiwadedacanimi Dios chuáni báinacu.’ ³¹ Chái cábacanaa iyá íiwactani néenibimica ya quéewidacani náa'a ínuenaimi náa'a íwadedenai Dios chuáni báinacumi. ³² ¡Inísa imédacani, náa'a iwérrinaibimi nachánanimi naméda báinacu!

³³ “¡Iyá máashiini wérrí! Iyá carrúnatani wérrí chaléjta náa'a áaica wáalierrí veneno. ¿Iyá pénsenai jócu yáau infierno rícula chalée'i Dios cástigactala'inaa náa'a chóniwenai máashiinica? ³⁴ Linácue jiliéni nubánuaminaa irrú áabi cáiwadedacani Dios chuáni, cawíteenica, ya náa'a quéewidacánica. Ne iyáminaa ínuaminaa néenajoo ya icuájida nayá cruz nácu néena nárra náinuaque'ini, ya áabi nabásedami'inaa nayájoo sinagoga rícu, ya táminaa icánaqueda nayájoo chacáalee jútainchu. ³⁵ Cháminaa línu inácujuo carrúnatai wérrí, linácueji quinínama náa'a chóniwenai saícani náinuédanimica, rícuete náinua Abel majíconaica, cáashia Zacarías Berequíás cúlee, liá'a ínuanimica templo rícu altar éema nácu. ³⁶ Ne yáawaiyi numá irrú, liá'a carrúnatai wérrica quinínama'inaa líani nacáminau nanácu náani chóniwenai chóque'e sánaca.

* **23:22** Jesús táanierri cadánaniyu nalí náa'a quéewidacánica ley nácu ya nalí náa'a fariséobini, linácueji náa'a wíteesi mawíteeca linácueji liá'a najúrauca namáaque'e yáawaiyiica nacúmplianí liá'a namánica, ne mawí saícaca nacúmpliaque'ini.

Jesús ícha Jerusalén nácu
(Lc 13:34-35)

³⁷ “¡Chóniwenai Jerusalén rícu sána, chóniwenai Jerusalén rícu sána, ínuenai náa'a íwadedenai Dios chuáni ya náa'a ínuedaniami íbayu náa'a índenaimi nalí náiiwa Dios chuáni libánuacala nayá! ¡Chíta máanabachu nuwówai nuáawaqueda nayá jéenibiu, léjta ruá'a cawáamaica yáawaquedau ruéenibiu rubáinaa yáajabalau, ne nayá jócani wówai! ³⁸ Ne icábate, liá'a íibanaca† máaquerri'inau juíshi jinícta'inaa yáairri; ³⁹ ne numá irrú, liáwinaami liáni éerrica, jócuminaa éejoo icába nuyá mawiá, cáashia imáca: ‘¡Sáictai wérrí liá'a ínuerrica líjí'inaa nácu liá'a wawácalica!’ ”

24

Jesús íiwa linácu liá'a templo máanui cáarralerrí'inaacoo
(Mr 13:1-2; Lc 21:5-6)

¹ Quéecha'inaa Jesús jíacoo templo máanui rícuha, ya yáairriu liácoo, néenee narrúniu lirrú náa'a lishínaa éewidenaicoo, nachána náyada lirrú náa'a lishínaa cuítaca máanui liá'a temploa. ² Néenee Jesús má'ee nalí: ¿Icába quinínama liáni? Yáawaiyíi numá irrú, náani íiba máanuica templo shínanaaca, jócani wérrí'inaa máacau nayáca nátaba wáacoo. Quinínama cáarralerrí'inau.

Liá'a bésuneerrí'inaacoo libéecha jóctanaa amáarra quinínama éerri
(Mr 13:3-23; Lc 21:7-24; 17:22-24)

³ Jáiwa náawai lítala liá'a dúuli jí'ineerri Olivos, Jesús wáairriu náajcha náa'a éewidenaicoo liájcha, ya narrúniu lirrú náa'a éewidenaicoo liájcha nasátaque'e néemiú báawachala:

—Wawówai jíiwa walíni chacálitashia libésuna léji liáni. ¿Tánashia jíyada licábacanaajoo jáicta jéejoo jíinucojoo, ya amáarractala'inaa liá'a éerrica?

⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—Cáwiwa yúchaujoo jiníbeeche chálujuedeerri iyájoo. ⁵ Jiniwata ínujoo íchaba nují'inaa nácu, nanúma yúwicau nunácueji, namájoo: ‘Nuyáwaa liá'a Mesíasca’, ya nachálujueda'inaa íchaba chóniwenaijoo. ⁶ Néenee éemijoo liwítama urrúni léju liá'a jináwiucojoo áani ya déecuhejijoo; ne úwa icáarrudaujoo, Dios ma arrúnaa cha libésunacoo; ne máayabaca, jócai amáarra újnibi. ⁷ Níwata náa'a chóniwenai áabai cáinabi íta sánaca, náiinua yáacau najúnta, ya bájirra cáinabi, íinua yáacau bájirra cáinabi júnta; ya íinuminaajoo ínaaishijoo, ya cáinabi cúsuminau matuínaami. ⁸ Ne quinínama liáni píitui rími cáiwibeeca quéechanacu sái'inaa nalí náa'a chóniwenai; néenee libésunauminaajoo áabata máashiica liwánaminaa íchaba cáiwibee.

⁹ “Néenee néejuedaminaa iyájoo náiinuedaque'e iyá; ne áabata náiinuuminaa iyájoo, ya quinínama chóniwenai máashiiminaa nacába iyájoo nunácueji. ¹⁰ Liyáli éerriminaajoo íchaba chóniwenai namáacaminaa liá'a néebidauca, máashiiminaa nacába yáacacoojoo, ya íchabaminaa táania nanácu wáacoo. ¹¹ Náyadaminajoo íchabaminaa cáiiwadedacani Dios chuáni jócai yáawaiyi, ya nachálujuedaminaa

† **23:38** Ne jíibanaminaa cájbami táaneerri liyá templo nácu, macáishitaque'e nayá judíobini yáajcha Dios yáajcha chaléjta náa'a chóniwenai nawínanica. Quéecha'inaa judíobini cháani liá'a Jesúsca, léji liá'a macáishitaimica lisúbirriwai, néenee limáacau bácai liá'a temploa.

íchaba chóniwenai; ¹² íchabaminaa máashijoo, tándawa íchaba chóniwenai jócu caníinaa nacába áabi. ¹³ Ne náa'a máaquerri liwówau Dios nácu mamáarracaa, nayáminaajoo Dios wásedajoo. ¹⁴ Náiiwaminaa linácu liá'a chuánshi saícaica, linácu liá'a Dios wánacaalau'uca quinínama cáinabi ítala, quéewique'e quinínama chóniwenai yáa léenaa. Néenee ta ínuminaa amáarraqui jíni.

¹⁵ “Liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Daniel, litána linácu liá'a lijíconaa cacháninai wérrica. Jáicta icába jíni o éemicani á'a yáarruishi majíconai rícu —liá'a liérrica, liá léenaa—, ¹⁶ néenee tánashia yáainai Judea shínaa cáinabi ítala, quéewique'e nacánacacoo dúuli íbirra. ¹⁷ Tánashia yáairri áacai líbana íta'au, ujiúrrucóo jijéda jishínau cuíta lícucha; jiá namówai ujíwárruau cuíta licúla; ¹⁸ ne tánashia yáairri bacháida lícu, ujéjoo wíttau liáwaqueda líibalau. ¹⁹ ¡Carrúni jináata náa'a ínaca liyáali éerrica yáawirricuenaica, o náa'a júbinini éenibi írrenaica! Níwata tráawajui wérrí náucha namánicoo. ²⁰ Isáttau Dios yúcha, jócubeecha ijiáu icánacacoo uniábi yáaji, jiní éerdi nawówa iyabactacoo; ²¹ Jiníwata línuminaa áabata carrúni jináata máanui wérrí, jiní cháí cábacanaa rícue cáinabi, cáashia chóque'e, jiní liyácala liáwinaami. ²² Ne jóctata Dios wána chúcu éerri jiliérra, jinícata wásedeerriwai; ne liwánaminaa chúcucani nanácueji'inaa liwínanica.

²³ “Néenee áabi mácta irrú: ‘Icábateni Mesías liéni yáa áani,’ o namáweeca, ‘icábateni liá'a yáa á'a’, u'éebidani u'iméda liwánacaala. ²⁴ Jiníwata náinuminaa náa'a Mesías jócai yáawai, ya náa'a íiwadedenai Dios chuáni jócai yáawai; ya namédaminaa máanui wérrí licábacanaa ya jócai nacába cáji, quéewique'e néewacta nachálujueda áawita náa'a éebidenai Dios wínanica. ²⁵ Tándawa núiiwa irrúni libéecha libésunacoo. ²⁶ Tándawa, namácta irrú: ‘Icábateni, liá'a Mesías yáa á'a, jiníctala yáairri’, uyáu néerra; o namáwee irrú: ‘Icábateni, libáyau áani’, u'éebidani. ²⁷ Jiníwata jicá'a áabai éenu cámarraa liquénacta cáiwia jíáctejcoo cáashia liwárractalacoo, cháwa cábacanaa jáicta nuéjoojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ²⁸ Jiníwaa táshia máanalini máashiicaimi yáctami jíni, néeni wáachuli yáawacau. Chacábacanaa, jáicta icába náani señalca, quinínama éewa yáa léenaa yáawaiyiyu nuyá ínuerri'inaa madéjcanaa.

Léejuactacoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca

(Mr 13:24-37; Lc 17:26-30,34-36; 21:25-33)

²⁹ “Cawíquinta libésunacoo liá'a éerri cacháninai wérrica, liá'a cáiwiaa lichácaminau catáwacanaa, ya quéerrica jócuminaa ruá rucáamarrau, ya sáalii cáinenau áacaiji, ya espíritu wánacaleenai áacai éerri rícu nachéchinaminau. ³⁰ Néenee nacábaminaa áacairra nácu, liá'a licábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nacáarrudaminau bájjiala náa'a quinínama chacáalee yáairri cáinabi íta'aa, náichaminaa ya ta nacába nuyá washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuerri sánai íibi éerri íteeji quinínama máanui nudánani yáajchau nucáamarrayu. ³¹ Ya nubánuaminaa nushínaa ángelbiniu, quéewique'e náiinua cadánani trompeta, quéewique'e náawaqueda náa'a Dios wínanica quinínama yáainai éerri rícu, ya náa'a yáainai cáinabi íta'aa cáiwia jíáctejcoo cáashia cáiwia wárruactalacoo.

³² “Éewidau linácu liéni áicuba higuéraca: Jáicta icába wáalii libáinaa ya icába libáinaa páquiacoo, yáa léenaa jáica urrúni camuí.* ³³ Cháwa

* **24:32** Cháwa'ee israel shínaa cáinabi íta'aa.

cábacanaa, jáicta icába quinínama liáni, bésuneerricoo, yáa léenaa jáica urrúni nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ³⁴ Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama libésucala'inau liéni, jóctanaa máanali náani chóniwenai liyáali éerri sánaca. ³⁵ Iyá éewenai iyá yáawaiyiyu quinínama liáni numáni irrú bésuneerri'inau. Liá'a éerrica ya cáinabi amáarrai'inaa, ne liá'a nuchuánica jócainaa arrúnai'inaa cúmpliacoo.

³⁶ “Ne liá'a éerrica, ya liá'a hóraaca jiní yáa léenaa, jiní áawita náa'a ángelbinica yáainai áacairra, báawita Licúulee. Bácairrimi liá léenaa liá'a lisáljinaaca.

³⁷ “Léjta libésuna'inaamiu Noé éerdimica, cháwa cábacanaa lécchoo jáicta nuéejoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ³⁸ Ne liyáali éerrimi libéecha liá'a unésaca wérrica, cáashia Noé wárruacoo barco rícua, náa'a chóniwenai náaya ya náirra ya nacásau, jócani édacaniu Dios nácu. ³⁹ Ne á'a jócta naméda nayácani, línu léji liá'a unésaca wérrimica, jáiwa litée quinínama nayái. Chái cábacanaa'inaa nacárrudau jáicta nuéejoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ⁴⁰ Ne liyáali éerriminaa, jócu nutée quinínama chóniwenai áacairra, bácai rími náa'a éebidenai nunácu, léjta liéni: Chámata washiálicuenai yáaminaa nayá bacháidala, báqueerriminaa natée liyájoo, ya báqueerriminaa namáaca liyájoo. ⁴¹ Chámata ínaminaa júli nayá molino rícueji, báquetoominaa natée ruyájoo, ya báquetoominaa namáaca ruyájoo.

⁴² “Arrúnaa cáwi iyá iyáca, jiníwata jócai yáa léenaa liá'a éerri táshia línu liá'a iwácalica. ⁴³ Ne yáa léenaa linácu liáni, báqueerri cuíta wácali yáctata léenaa táshia hóraa táayebee línu liá'a canédica, linéduca, cáwicata liyá cá jócata línca liwárruacoo líbana licúlai linéduca. ⁴⁴ Tándawa, iyá lécchoo arrúnaa iyá sáica; jiníwata nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca ínuerri'inaa jócta inénda iyácani.

*Liá'a tráawajador sáicaica ya tráawajador máashiica
(Lc 12:41-48)*

⁴⁵ “¿Tánawa léji liá'a tráawajador sáicaica cáwi wítee yáca, jáicta liwácali limáaca lirrú cuíta ísana yáaca, quéewique'e licábadeda áabi ya liá náaya léerdictaca lécchoo? ⁴⁶ Sáicta liá'a tráawajador liwácali máacani, jáicta línu linácu méderri liyá léjta limáyu lirrú sáictaminaa liwówa liá'a liwácalica. ⁴⁷ Ne yáawaiyi numá irrú, liwácali máacaminaa lirrú quinínama liá'a lishínaaca licáaji rícu. ⁴⁸ Ne liá'a tráawajador máashiictani, ya lipénsaa lirrúwoo liwácali déecudacalau ⁴⁹ ya ta lichána máashii náajcha náa'a áabi tráawajadorbinica, ya ta liwína yáacacoo náajcha camáiwanaica líya náajcha ya lírraca, ⁵⁰ liyáali éerri jócta linénda liyácani, ya áabai hóraa jócta liá léenaa, línuminaa liá'a liwácalica ⁵¹ ya táminaa línueda liyájoo, carrúni jináataminaa liméda liyájoo léjta náa'a chámai wítee. Néeneeminaa líchajoo ya lámuedaminaa léujoo licáichajoo.

25

Liá'a licábacanaa nanácu náa'a diez miyácanaica

¹ “Numá irrú áabai mawí linácu liá'a liyáali éerri jáicta nuéejoo áaqueji léjta rey. Íchaba chóniwenai namá'ee nacúnusiaca nuyá, nabésunaaminau léjta nabésu náa'a diez miyácanai áabai sáictata nawówa nacásactacoo. Náa'a miyácanai nawína nashínaa lámparau acéiteyu sáica, jáiwa najiáu nashínaa cuíta najúntedaque'e liá'a

nashínaacoo, ya natálideda liyá licásactalacoo. ² Cinco néenaa mawíteeni, ya cinco cáwini wítee. ³ Náa'a mawíteenica natée nashínaa lámparau, ne jócu natée aceite nacámushedaque'e báaniwani; ⁴ ne ta nája náa'a cawíteenica, natée nashínaa aceite botella rícu ya nashínaa lámpara. ⁵ Ne lidécudacalau línu liá'a nashínaacoo, jáiwa cadájuni nayái quinínamai, ya ta namáacai. ⁶ Ya wówai'inaami béewami táayebee cáí, jáiwa néemi namáidadaca: '¡jáí línu chéjirra nashínaacoo! ¡ljiáyu irríshibiacani!' ⁷ Quinínama náa'a miyácanaimica nabárruau, jáiwa nachána nachúndadani nashínaa lámparau. ⁸ Néenee náa'a cinco mawíteenica, namá'ee nalí náa'a cinco cawíteenica: 'Yáa walí piítui ishínaa aceite éenau, jiníwata washínaa lámpara cháqueneu nayáca.' ⁹ Ne náa'a cinco miyácanai cawíteenica néeba'ee: 'Jóca, jiníwata jóca léenaa walí jiní irrú. Mawí cawénica yáacoo chaléeni nawéndactalacani iwénique'e irrúwoo iyá jájiwani.' ¹⁰ Ne nácula náa'a cinco miyácanaica náau nawéni aceite, jáiwa línu léji liá'a nashínaacoo, ne náa'a cinco cawíteeninica nawárruo liájcha boda rícula, jáiwa cuíta númaca báyeerriwai. ¹¹ Ne liáwinaami náinu náa'a áabi miyácanaimi namá'ee: '¡Wawácali, wawácali, jiméecu wáajaba cuíta númaca!' ¹² Ne léeba'ee nalí: 'Ne yáawaiyi numá irrú, jócai nucúnusia iyá, tándawa jócai numéecu cuíta núma.'

¹³ "Cáwi iwítee yáca, jiníwata jócai yáa léenaa, tánashia éerri rícu, ya hóraa nuínui. —Jesús má'ee.

Liá'a licábacanaa warrúwa nácu
(Lc 19:11-27)

¹⁴ Linácu liá'a nuéejoojoo áacairra néeni léjta rey, nuá irrú áabai licábacanaa. "Dios wánacaalactalaca cháí cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri, wówerri liácoo liyáca áabai cáinabi itala, limáida lishínaa tráawajadorbinu, jáiwa licárgueda nalí natúyaque'e liwárruanica. ¹⁵ Báqueerri néenaarru léntregaa lirrú cinco mil monedayu, báqueerriru dos mil moneda, ya báqueerri mil moneda. Bácaínaa liá nalí léjta nawítee éenau'u liá léenaami. Jáiwa liáwai áabai cáinabi néerra. ¹⁶ Liá'a tráawajadorca ríshibierri cinco mil moneda, néenee liméda negocio liyú liá'a warrúwaca, jáiwa ligána áabata cinco mil moneda liyú. ¹⁷ Chacábacanaa liá'a ríshibierri dos mil moneda, ligána áabata dos mil mawí. ¹⁸ Ne liá'a ríshibierri mil moneda, jáiwa liáwai libáya liwácali wárruaniwai, útawi rícu liméda cáinabi rícu, quéewique'e léejueda liwácalirru wáni.

¹⁹ "Íchaba éerri liáwinaami léejoo liá'a nawácalica náa'a tráawajadorbinica, jáiwa lichánau liméda náajcha cuenta. ²⁰ Quéechanacu línu liá'a ríshibierri cinco mil moneda, jáiwa léejueda liwácalirru áabata cinco mil, limá'ee: 'Nuwácali, jiyá yáirri nulí cinco mil, áajee áabata cinco mil nugáanani jirru.' ²¹ Liwácali má'ee lirrú: 'Sáicai wéerri, jiyá tráawajador sáicai machácanii wítee; ne machánica jiyá liyú liéni piítuica, numáacaminaa jiyá jiwánacaala áabata mawí. Jiwárruo sáicta jiwówau nuájcha.' ²² Liáwinaami línu liá'a tráawajadorca ríshibierri dos mil moneda, limá'ee: 'Nuwácali, jiyá yáirri nulí dos mil moneda, áajee áabata dos mil nugáanani jirru.' ²³ Liwácali má'ee lirrú: 'Sáicai wéerri, jiyá tráawajador sáicai machácani wítee; ne machánica jiyá liyú liéni piítuica, numáacaminaa jiwánacaala áabata mawí. Jiwárruo sáicta jiwówau nuájcha.'

²⁴ “Ne quéecha'inaami línu liá'a tráawajador ríshibierri mil moneda, limá'ee liwácalirru: ‘Nuwácali, nuyá yáairri léenaa jiyáca washiálicuerri cabálini wérri, léjta liyá yáawaquederrri ítashi áabi shínaa bacháida rícu, ya jiáwaqueda á'a jócta jiábana. ²⁵ Cáarru nuyái wísta jócu nugáana ya nupérdia jiwárruani, tándawa nuáu nubáya jiwárruani cáinabi yáajabala. Ne áajee liéni jiwárruanica jishínaaca.’ ²⁶ Liwácali éeba'ee lirrú: ‘Jiyá tráawajador máashii ya íinui, ne jiácta léenaa nuáwaqueda banácali á'a jócta nuábana ya nuáwaqueda á'a jócta nucása, ²⁷ jirrúna'inaa jitée ta nuwárruani banco rícula, ya jáicta nuéjoowai nurríshibiacta nuwárruanu ya ta liá'a ligáanani nulí lítala.’ ²⁸ Néenee liwácali ma nalí náa'a yáainai nayá néeni: ‘Éeda liúcha liérri mil monedaca, ya yáa lirrúni liá'a wálierrri diez mil. ²⁹ Liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderrri'inaa liá'a píitui rími líani léenaa nácu. ³⁰ Ya liéni tráawajador jiní sírbiani, ijéda bináawalani catáwacactalaca. Néeneeminaa líchajoo ya liámuedaminaa léujoo licáichajoo.

Liá'a bésuneerri'inaacoo quinínama chóniwenai jáicta amáarra cáinabijoo

³¹ “Jáicta nuyá washiálicuerri Dios Cúulee, íinujoo quinínama macájirra nucáamarra yáajchau, ya quinínama nushínaa ángelbini, nuwáaminau nuárrubai balíbalí íta'au. ³² Quinínama chóniwenai cáinabi íta'aa sánaca, náawacaminau nunáneewa, ya táminaa nushírrida nayái bácaínaa, jicá'a báqueerri pastor shírridau'u lishínaa ovejau cabra íbicha. ³³ Léjta pastor máidau oveja sáicaquictejica ya náa'a cabraca apáuliquictéjica; chacábacanaa numéda'inaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, numáidaminaa náa'a Dios wínanica sáicaquictejica, ya náa'a chóniwenai máashiinica numáidaminaa apáuliquictéjica. ³⁴ Numáminaa nuyá Reyca nalí náa'a yáainai sáicaquictejica: ‘Íinu chérri iyá, nusálijinaa yáaque'e irrú sáicabee; irríshibia liá'a wánacaalactalaca níseerri lichúnicuwai irrú, rícuete Dios méda éerrica. ³⁵ Quéecha'inaamite ínaaishi nulí, iyáte yáate núya; iméete nuwówa, yáate nuírra shiátai; nujínani'inaamiteu jiní núbana, yáate nuárrui. ³⁶ Cháuctate núbala, yáate nulíni; nubáalina'inaamiteu, yáateu iyúda nuyá; nuyá'inaamite cuíta manúmai rícula, ínute icába nuyá.’ ³⁷ Néenee nasátaminaa néemiu náa'a majíconaanica Dios wínanica: ‘Wawácali, ¿chacálitate wacába ínaaishi jirrú jiní, ya wáate jíya? ¿O chacálitate wacába imée jiwówa jiní, ya wáate jírra shiátai? ³⁸ ¿Chacálitate wacába jiní jiárrui jiní, wáate jiárrui, o cháucta'inaamite jíibala, ya wáate jirrúni? ³⁹ ¿Chacálitamite wacába jibálinacoo jiní, ya jiyá cuíta manúmai rícula, ya wáateu wacába jiyá?’ ⁴⁰ Nuyá Rey nuéebaminaa nalí: ‘Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liá'a imédani nalí náani nuéenajinai* mawíni rími imíyaca, nulí iméda iyácani.’

⁴¹ “Néenee nuyá Rey máminaa nalí náa'a yáainai apáuliquictéji: ‘Tshírru núcha iyá náa'a Dios nísani limárru nayácala licástigaani'inaa; yáa namówai infierno rícula méderricoo Wawásimirru ya lishínaa ángelbinica. ⁴² Iyá'ee éenalicuni yáacoo infierno rícula, níwata ínaaishite nulí, ne jóctate yáa núya; iméete nuwówa, ne jóctate yáa nuírra shiátai, ⁴³ nujínaniteu déecucha nucáinaberra yúchau, ne jóctate yáa nulí yáarrushi. Cháuctate núbala, ne jóctate yáa nulíni; nubáliniteu

* **25:40** Jáicta Jesús táania áani léenajinai náacuchau, wówairri limáca náa'a éebidenaica.

ya nuyá cuíta manúmai rícula, ne jóctate ínu iyúda nuyá.' ⁴⁴ Néenee nasátaminaa néemiui liyá: 'Wawácali, ¿chacálitate wacába ínaaishi jirru, o imée jiwówa, o léjta liá'a jiní yáarrui liyácta'inaa, o cháucta jíibala, o jibálinacoo, o cuíta manúmai rícula, ne jóctate wayúda jiyá?' ⁴⁵ Nuyá liá'a Reyca léebaminaa nalí: 'Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liá'a jócai iméda nalí náani éebidenaica imíyani rímica, chacábacanaa jóca iméda nulíni.' ⁴⁶ Náaminau náani carrúnatai néerra jócai amáarra, ne náa'a majíconaica náaminau cáwicashi néerra jócai amáarra."

26

Náa'a chóniwenaica napénsaa chítashia néewo'inaa nawína Jesús preso jíni

(Mr 14:1-2; Lc 22:1-2)

¹ Liáwinaami linísa'inaami limá quinínama léji liáni, Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoo:

² —Léjta yáyu'u léenani, chámai éerri rícula, fiestaminaa pascua shínaaca, ya nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néejuedaminaa nuyá quéewique'e natáata nuyá cruz nácu.

³ Liyáali éerrimi, náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica ya náa'a salínai judíobinica, jáiwa náawacawai Caifás shínaa cuíta máanui néeni, chúnsai sacerdotébini wácalica, ⁴ namá'ee nalíwau chítashia néewau'inaa nawína Jesús jíni númashi yúwica nácue jíni, náiiinuaque'ini. ⁵ Ne namá'ee:

—Ne jócu wamedani fiesta éerdi rícu, quéewique'e jócu nacáarraliau chóniwenai.

Báquetoo ínetoo nuádedeechoo Jesús nácu juménibee

(Mr 14:3-9)

⁶ Jesús jínaniu áabai chacáalee jí'ineerri Betania, líibana néeni Simónca náaniami jí'inaa chorrówai sái; ⁷ nácula lirrúwedau, báquetoo ínetoo rúniu lirrú, téechoo ruácoo áabai urrúwa rími, namédani íibayu jí'ineerri alabastro, cashiámui juménibeeyu cawéni wérri. Nácula Jesús rúweda liyáu liyaca, jáiwa runuádeda Jesús juáta licué jíni. ⁸ Náa'a lishínaa éewidenaicoo, nacába'inaamini, jáiwa íiwirri nawówai ya nachána namá'ee nalí wáacoo:

—¿Tánda ruíinu runuádeda léji liérra juménibeeca? ⁹ Sáicaicta nawéndaca máanui warrúwa nacuéjica, quéewiquinicta wayúda náa'a carrúni jináatanica.

¹⁰ Jesús éemi'inaani, limá'ee nalí: —¿Tánda ijódia ruáni ínetooca? Liéni rumédani ruyáca nuájcha sáicai. ¹¹ Ne náa'a carrúni jináatanica mamáarracani'inaa yáa íibijoo, ne nuyá jócainaa mamáarraca yáa yáajcha. ¹² Liéni rumédani nuájcha ruáni ínetooca, runuádedau'u juménibee nutánai, chúnechoo ruyá nuyá urrúnica naquéni nuyá.

¹³ Ne yáawaiyi numá irrú, táshia nácuca quinínama cáinabi íta'aa náiiwadedacta liáni chuánshi wásedeerri'inaaca, natáaniaminaa runácu lécchoo liá'a rumédani ruáni ínetooca, cháminaa nédacanicoo runácujuo lécchoo.

Judas náawerri'inaa Jesús júnta

(Mr 14:10-11; Lc 22:3-6)

¹⁴ Judas Iscariote, báawitate néenaa náa'a doce éewidenaicoo, liáu licába nayáctala náa'a sacerdote wácanaica ¹⁵ ya limá'ee nalí:

—¿Chíta máanaba iwówai yáa nulí jíni, nuéntregaaque'e irrú Jesús?

Nayá cháanaa liwénija: Treinta moneda warrúwayu. ¹⁶ Lirricuete liáwinaami Judas limúrru chítashia léewau'u léntregaa Jesús jini.

Liá'a cena Wawácali shínaaca
(Mr 14:12-25; Lc 22:7-23)

¹⁷ Quéechanacu sái éerri fiestaca, éerdi náayacta liá'a páanica jini íibisai wáneerri limúrracacoo, náa'a éewidenaicoo narrúniu Jesúsru nasáta néemiu liyá:

—¿Tanácucha jiwówai wachúni liá'a íyacaishi pascua shínaaca?

¹⁸ Jesús éeba'ee:

—Yáa namówai lirricula liá'a chacáaleeca, líibana néerra liá'a washiálicuerrica nutáaniani'ini irrú nácu, imá lirrú: 'Quéewidacai má'ee: Liá'a éerri numánimi jirrú nácu jái urrúnicai, nuáu jíibana néerra numéda íyacaishi pascua shínanaaca nushínaa éewidenaicoo yáajchau.'

¹⁹ Náa'a éewidenaicoo naméda léjta Jesús bánua'u nayá, ya ta naméda íyacaishi pascua shínanaaca.

²⁰ Quéecha'inaami catáwacacai, Jesús yáau liyá mesa nácula lishínaa doce éewidenaicoo yáajchau; ²¹ ne nácula náaya nayáca Jesús ma nalí: —Ne yáawaiyi numá irrú, báqueerri éena náawerri'inau nujúnta.

²² Jáiwa máashii wéerri nawówai, ya nachána bácaínaa nasátada néemiu liyá:

—Nuwácali, ¿nuyáminaa?

²³ Jesús éeba'ee nalí:

—Báqueerri íyeerri nuájcha, chaléjta nujúnicaí mawíyica, lé'inawa náawerri nujúnta líerra. ²⁴ Nuyá washiálicuerrica Dios Cúuleeca, arrúnaa máanali nuyá, léjta limá liá'a Dios chuáni; ¡ne carrúni jináatai rími'inaa liá'a náawerricoo nujúnta! Sáicanata lirrú jócu lijiáu liúchau cáinabi ítala.

²⁵ Néenee Judasca, náawerri'inaacoo lijúnta, lisáta léemiu Jesús:

—Quéewidacai, ¿nuyá'inaamina?

—Jesús éeba'ee lirrú: —Chái já'a léjta jimáyu'u.

²⁶ Nácula náaya nayáca, Jesús wína licáaji rícuu páani, linísa'inaami liá saícaí Diosru, lisúbirreda ya ta liá lishínaa éewidenaicoorru jini, limá'ee:

—Íyau, léwa nuínaa liéni.

²⁷ Jáiwa liwína licáaji rícuu áabai copa, liá saícaí Diosru, lidúcuá nalíni limá'ee:

—Írrau quinínama iyá liéni cópaca, ²⁸ níwata léwa nuírranaa, liéni nuéejo'u numéda yáajcha áabai wáalii wíteeshica; liéni írraica nuádedeerri'inaaminau íchaba nácueji, quéewique'e najíconaa méetuacoo. ²⁹ Ne numá irrú jócuminaa nuéejoo nuírra liábi liáni uvaca, cáashia liyáali éerri nuírra yáajchani liá'a vino wáalii nusálijinaa wánacaalactalaca.

Jesús íiwa Pé'erurru yáawaa inácala'inaa libáya lináwa
(Mr 13:26-31; Lc 22:31-34)

³⁰ Liáwinaami nanísa'inaami narrába salmo, náau dúuli ítala jí'ineerri Olivos. ³¹ Ya Jesús má'ee nalí:

—Quinínama iyájoo yúrrucuedaminaa éebidauca nunácu wáalee táayee. Cháwa limá tánerricoo cáashta íta'aa:

'Nuwánaca nuínuaminaa liá'a pastorca, ya táminaa oveja nacáarraliacoo.'

* **26:31** Liáni áabai cábacanaa, Jesús chaléjta liá'a pastorca ya náa'a éewidenaicoo liájcha, cháni léjta náa'a ovejaca.

³² Ne quéechanacu jáicta nucáwiauujoo, nuáaminaajoo ibéechajoo Galilea rículajoo.

³³ Pé'eru má'ee lirrú:

—Áawita quinínamacta yúrrucueda néebidauca jinácu, nuyá jócai'inaa yúrrucuedani.

³⁴ Jesús má'ee lirrú:

—Ne yáawaiyi numá jirrú, wáalee béwaami táayee yáawinaami, jóctanaa limáida chámaichu liá'a gáayuca, matálichu jibáyaminaa nunáawa jócala jicúnusia nuyá.

³⁵ Pé'eru éejoo'ee limá mamáarraca:

—Arrúnacta máanali nuyá jiájcha, jócuminaa nubáya jináawa.

Ya quinínama éewidenaicoo liájcha namá'ee chacábacanaa.

Jesús óreerri Getsemaní néeni

(Mr 14:32-42; Lc 22:39-46)

³⁶ Jáiwa Jesús yáau lishínaa éewidenaicoo yáajchau, áabai yáarruishi jí'ineerri Getsemaní, limá'ee nalí:

—Iwáayu áani, nácula nuáu nuóracoo chaléeni.

³⁷ Ne jáiwa litée Pé'eru ya chámata léenibi liá'a Zebedeoca, jáiwa lichánau lisíntia limáashii wérrri liwówai ya cáwi licábacoo. ³⁸ Limá'ee nalí:

—Nusíntia nucáwica nácuu máashii nuwówa máanalicaiyu. Imáacau áani, ya cáwi iyá nuájcha.

³⁹ Liyáalimi Jesús yáau píituirrimi libéechalawoo, litájiau linánimiyu cáinabi nácula, lióra'eewoo limá'ee: “Nusálijinaa, jéewacta jijéda nuyá liúcha liáni carrúnatai wérrica; ne jócubeecha jiméda léjta nuwówau'u, ne jimédaque'e léjta jiwówau'u.”

⁴⁰ Jáiwa léējuawai licába lishínaa matálitai éewidenaicoo néerrawai, línu nanácu máinai nayáca. Limá'ee Pé'erurru:

—¿Ne jócuwita éena cáwi áabai hóraa nuájchai? ⁴¹ Cáwi iyáca ya i'órau, quéeuque'e jócubeecha icáu máashictalaca. Iyá saícani métaa iwówai imédacani, ne ináanai wáneerri máajinaa iyá.

⁴² Chámaichu léejocoo lióraca chá'a: “Nusálijinaa, ne jócta jéewacta jijéda nuyá liúcha liáni carrúnatai wérrica, jimédau léjta jiwówau'u.”

⁴³ Léēja'inaamiu, línu nanácu náa'a éewidenaicoo máinai nayá báaniu, jiníwata natuí báyeerriu dajuíshiyu. ⁴⁴ Limáaca nayái léejoo liácoo li'óracoo matálichu, limá léja liá'a chuánshi cháí cábacanaa.

⁴⁵ Néenee léejoo nayáctala náa'a éewidenaicoo, limá'ee nalí:

—¿Iyá mamáarracani máa iyáca, ya iwówa íyabactacoo? Jái ínu liá'a léerdicai nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregacta'inaa nuyá nacáaji rícula náa'a cajíconaana. ⁴⁶ Ibárroo, wayúwai; jái urrúnicai liá'a éentreguerri'inaa nuyá nujínairru.

Nawína preso Jesús

(Mr 14:43-50; Lc 22:47-53)

⁴⁷ Nácula Jesús táania liyá újnibii, Judas ínu'inaami, báqueerri néena náa'a doce éewidenaicoo, ínuerri íchaba chóniwenai téenai espada ya áicuba yáajcha. Yáaineu nawánacaala nácu náa'a sacerdotébini wácanai ya salínai judíobini wácanai. ⁴⁸ Judas, liá'a náawerri'inaacoo Jesús júnta, liá nalí áabai chítashia quéeu'u náa léena nacábaqui jiníni, limá'ee nalí: “Tánashia icábanii nushíshi wídani, liyáwa léju liárta; iwínani preso áani.” ⁴⁹ Jáiwa'ee, lirrúniu Jesúsru, limá'ee:

—¡Yáali, quéeuidacai!

Jáiwa'ee lishíshi liwídani. ⁵⁰ Jesús éeba'ee lirrú:

—Nujúnicai, liá'a jíinuni jimédaca, jimédani. Néenee náa'a áabica narrúniu, nawína Jesús, natée preso jini.

⁵¹ Liyáalimi, báqueerri néenaa náa'a yáainai Jesús yáajcha, lijéda lishínaa espadau, jáiwa liwíchua liwíba liá'a shírruederri nalí náa'a sacerdotébini wácanaica. ⁵² Jesús má'ee lirrú:

—Jiwáalia jishínaa espadau liárrui rículau. Jiníwata quinínama náa'a íinua yáaquenaicoo espadayu, espadayu lécchu máanali nayá. ⁵³ ¿Jócu jíá léenaa nusáactata nusálijinaa yúchau, libánuaminaata nulí chóca jirrímitaja'a setenta y dos mil ángelbini? ⁵⁴ Ne cháctatani, ¿chítashia quéewaucta licúmpliacoo liá'a cáashta tánerricoo máirrica arrúnaaca libésunacoo cháa?

⁵⁵ Liyáalimi Jesús sáta léemiu náa'a chóniwenaica:

—¿Tánda íinu iyá espada yáajcha ya áicuba iwína nuyá preso, jicá'a liá'a máashiicaica? Éerri jútainchu nuéewida templo máanuica, ne jiníwaa iwínacta nuyá. ⁵⁶ Ne quinínama liéni libésunau quéewique'e licúmpliacoo léjta liá'a namáyu'u náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, tánerricoo cáashta íta'aa. Ne liyáalimi, quinínama éewidenaicoo liájcha, namáaca bácai Jesús, jáiwa nacánacawai.

Jesús natéeni najúnta náa'a judíobini wácanaica

(Mr 14:53-65; Lc 22:54-55,63-71)

⁵⁷ Néenee náa'a wínenai Jesús natée Caifás íibana néerra, liá'a sacerdote wácanaica, náawacai yáacactalau náa'a quéewidacanaica ley shínaa ya náa'a salínaica. ⁵⁸ Pé'eru yáau líshiirricu déecucheji lishínaa patio néerra liá'a sacerdote wácalica. Néenee liwárruau liwáacoo náajcha náa'a soldado túyenai liá'a templo máanuica, quéewique'e licába namédau'e lirrúni quinínama liá'a Jesúsca.

⁵⁹ Náa'a sacerdote wácanai ya quinínama náa'a Judío wácanaica, namúrru áabai chuánshi jicá'a liá'a sáicaica, áawita máashiicani, quéewique'e nawána náiiinuacani liá'a Jesúsca, ⁶⁰ ne jócai náiiinu, áawita íchaba chóniwenai iyadacoo ya náa lijíconaa jócai yáawaiyii. Ne máayabaca náyadacoo chámata mawí, ⁶¹ namá'ee:

—Ne liáni washíalicuerrica limá'ee: 'Nuéewa nucáarralia liá'a templo Dios shínaaca, ya nuéewa nubárrueda báaniwani matálii éerri rícula.'

⁶² Néenee libárrua'eewoo liá'a sacerdote wácalica, lisáta léemiu Jesúsru: ¿Jiní jéebaca? ¿Tána léji liáni namáni nayá jinácucha?

⁶³ Ne Jesús máaquerriu manúma. Jáiwa'ee sacerdote wácali má'ee lirrú:

—Lijí'inaa nácu Dios cáwiica mamáarraca, nubánua jimáque'e liá'a yáawaiyica. Jíiwa walíni, jiyáctani Mesíasca, Dios Cúuleeca.

⁶⁴ Jesús éeba'ee lirrú:

—Chái já'a, léjta jimáyu'u. Ne numá irrú lécchoo iyá icábaminaajoo nuyá Washíalicuerri Dios Cúuleeca, wáairri'inau léema nácu sáicaquicteji liá'a Dios cadánani wítee, ya líinu sánai íibeji áacaiji.

⁶⁵ Néenee lishírricua líibala liá'a sacerdote wácalica, líyadaque'e liyáu íiwirri wérrica liwówa, ya limá'ee:

—¿Liéni washíalicuerrica táanierri léjta liyácchu Dios! ¿Tánda warrúnaa wamúrru áabi mawí táanianai'inaa linácu? Ne iyá ínisa éemi lichuáni, jócala cawáunta licába Dios; ⁶⁶ ¿chíta icábau jiníni?

Jáiwa néeba'ee:

—Jái cajíconaacai, arrúnaa máanalicani.

⁶⁷ Néenee'e nawísada lináni ya náiinuedani. Áabi nabáya lituí tá'ee nabáseda lináni, ⁶⁸ namá'ee lirrú:

—Jiyáwa liá'a Mesíasca, jidiwinate tánashia ínuua jiyái!

Pé'eru báyeerri jócala licúnusia Jesúsca

(Mr 14:66-72; Lc 22:56-62)

⁶⁹ Pé'eru, nácula liwáau liyáca bináawa, patio ita'aa. Liyáalimija, báquetoo ínetoo nawánacaala yáarru rurrúniu Pé'erurru, ya rumá lirrú:

—Jiyá lécchoo yéerrimi Jesús yáajcha, liá'a Galilea néenee sái.

⁷⁰ Ne Pé'eru báya lináawa quinínama náneewa, limá'ee rulí:

—Jócu nuá léenaa liá'a jitáaniani jiyá nácu.

⁷¹ Jáiwa liáwai cuíta núma néerra, néeni báquetoo ínetoo cábani, ya rumá nalí:

—Liérra jínaneerrimiu Jesús yáajcha, liá'a Nazaret néenee sáica.

⁷² Pé'eru báaniu báya lináawa, limá'ee:

—¡Dios cástigaa nuyá jócta numá liá'a yáawaiyi, jócai nucúnusia liérra washiálicuerrica!

⁷³ Íchaitaa liáwinaami, náa'a yéenai néeni narrúniu Pé'erurru ya namá'ee lirrú:

—Yáawaiyi jiyá báqueerri néenaa náa'a jínaneneecoo Jesús yáajcha, níwata jitáaniacala chaléjta nayá.

⁷⁴ Néenee Pé'eru chána limáca cadánani mawí:

—¡Dios cástigaa nuyá jócta numá yáawaiyi, jócu nucúnusia liérra washiálicuerrica!

Liyáalimi já'a, áabai gáayu máidai. ⁷⁵ Néenee Pé'eru édacaniu linácu liá'a Jesús mánimi lirrú: 'Libéecha limáida liá'a gáayuca matálichu jibáya nunáawajoo'. Néenee Pé'eru jiáu néeni, lícha cáiwinaa wérri.

27

Jesús néntregaani Pilatorru

(Mr 15:1; Lc 23:1-2)

¹ Quéecha'inaa jucámarracai, quinínama náa'a sacerdote wácanai, yá'ee náa'a salínai Judíobini shínaaca, náawaqueda yáacau chítashia néewo'inaa nawána náiinua Jesús jíni. ² Naté'inaa jíni nabájini ya néntregaa Pilatorru jíni, liá'a wánacaleerri Roma néenee sái.

Judas máanalica

³ Néenee liá'a Judasca náawerricoo Jesús júnta, licába'inaa náiinua liá'a Jesúsca, jáiwa cáwi liyá lirrú. Néenee lipénsaa léējueta náa'a treinta moneda jiárrunica cawénitani jí'ineerri plata, nalí náa'a sacerdote wácanai yá'ee náa'a salínaica. ⁴ Limá'ee nalí:

—Cajíconaa nuyá nuéntregaacalani máanalique'ini liá'a báqueerri washiálicuerri majíconai.

Néenee néeba'ee lirrú:

—Jiní wéni walí. ¡Jiyáíwa méda jirrúwoojani!

⁵ Néenee'e Judasca liúca náa'a moneda templo rícula, ya lijiáu néenee, jáiwa'ee lijórcawai.

⁶ Néenee'e náa'a sacerdote wácanai náawaqueda liá'a warrúwaca, namá'ee:

—Liéni warrúwaca yáairri casáculai írraiyu, jócai wéewa wamáaca á'a yáarrushi ofrenda shínaaca, níwata liá'a washínaa ley jócai línda.

⁷ Jáiwa'ee naméda áabenaama, nawínaque'e liyú áabai cáinabi jí'ineerri Campo del Alfarero (liwówau'u limáca: lishínaa cáinabi liá'a

washiálicuerri méderri méenaami cáinabiyu) naquénicta'inaa náa'a chóniwenai máanali déecucha sánaca. ⁸ Tándawa, liá'a cáinabica, lijí'inaa chóque'e éerri Yáarruishi íirrai shínaa. ⁹ Cha libésunacuwai léjta limáyu'u liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Jeremías, limá'inaa: “Nawína'inaa náa'a treinta moneda jíarrunica cawénitani jí'ineerri plata, léwa liwéni namáacani náa'a israelítabini wácanaica. ¹⁰ Néenee nawéni'inaa nayú náa'a monedaca liá'a cáinabi lishínaa liá'a tráawajairri méenaami cáinabiyu. Namédani'inaa liáni níwata nuwácali cháa liwówaicani.” Cháwate limá liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Jeremías.

Jesús Pilato náneewa

(Mr 15:2-5; Lc 23:3-5)

¹¹ Náa'a soldádobini natée Jesús lijúnta liá'a wánacaleerrica, néenee wánacaleerri sáta léemiu jini limá'ee:

—¿Jiyá rey judíobini shínaaca?

Jesús léeba'ee lirrú:

—Chái já'a, léjta jimáyu'u.

¹² Nácula náa'a sacerdote wácanaica ya náa'a salínaica náa lijíconaa, Jesús jini jócai éeba. ¹³ Tándawa Pilato sáta léemiu Jesús:

—¿Jóca jéemi quinínama liá'a namáni jinácucha? ¿Táda jócu jéeba?

¹⁴ Ne Jesús jiniwita áabai chuánshi léebani Pilatorru; tándawa licáarrudau wérri licábacani liá'a wánacaleerrica.

Jesús nawánani náinuaca

(Mr 15:6-20; Lc 23:13-25)

¹⁵ Nácula liyá liá'a fiesta jí'ineerri pascua, liá'a wánacaleerrica séewirrinaa liwásaida báqueerri preso, tánashia chóniwenai wínanii.

¹⁶ Ái báqueerri preso cáiwanaí jí'ineerri Jesús Barrabás; ¹⁷ ya nácula náawacaida yáacau quinínama, Pilato sáta léemiu nayá:

—¿Tána iwówai nuwásedacai: Jesús Barrabás o liyáwee Jesús, liá'a náa jí'ineerri Mesías?

¹⁸ Jiniwata liáca léenaa néntregaa liyá cadénica nayá, ne jáiwa nasáta'inaa liúcha liwáseda.

¹⁹ Nácula Pilato wáau liyáca á'a lijí'inacta tribunal, líinu rubánua namá lirrú: “Ujiméda máashii lirrú lierra washiálicuerrica sáicaica, jiniwata táayee nudájuni áabai dajuíshi cáarrui wérri linácueji.”

²⁰ Ne náa'a chóniwenai nawówai'e Pilato liwáseda liá'a Barrabásca, ya lishínaa soldádobini náinuaque'e Jesús, léjta sacerdotébini wácanai ya salínai wówau'u. ²¹ Liá'a wánacaleerri lisáta léemiu nayá báaniu:

—¿Tána néenaa náa'a chámataca iwówai nuwásedaca?

Néeba'ee liúchani:

—¡Barrabás!

²² Pilato sáta léemiu nayá:

—¿Ya tánaque'e numéda liájcha lierra Jesús, namáni nácuha Mesías? Quinínama néeba'ee:

—¡Jitáata cruz nácuni!

²³ Pilato limá'ee nalí: Ne ¿tána máashii limédai? Ne nayá namáidada báaniu: —¡Jitáata cruz nácuni!

²⁴ Jái'inaa Pilato cába jócu léenaa lináawida nawítee náa'a chóniwenai, mawí'e naméda nawítamau, libánua náacoo néeda shiátai ya libádeda licáajiu quinínama náneewa, limá cháa:

—Nuyá jócai wárruo limáanalicau nácu liáni washiálicuerrica; ishínaa ítalashi iyá jájiu.

²⁵ Quinínama chóniwenai néeba'ee:

—¡Wayá ya wéenibi ta wayá waméda limáanalica!

²⁶ Néenee Pilato wáseda liá'a Barrabásca; jáiwa liwána nabásaida Jesús ya léntregaa nalí náa'a soldádoca quéewique'e natáata liyá cruz nácu.

²⁷ Náa'a soldádoca lishínaa liá'a wánacaleerrica, natée Jesús líibana máanui néerra, ya náawacau litéeji quinínama náa'a áabibi soldádoca.

²⁸ Namídu líibala, nasúwa linácu áabai capa quíirrai, léjta báqueerri rey,

²⁹ ya namáaca liwíta nácu áabai túwirri yáacanaa chaléjta corona, ya báju vara licáaji saícaquicteji léjta nawáaliani reybinica. Jáiwa natúyau lináneewa, nacáida liyá namá'ee lirrú:

—¡Jiyá yéerri íchaba camuí, jiyá rey judíobini shínaa!

³⁰ Yá'ee nawísada lécchoo, yá'ee liyú liá'a varaca nabása'ee liwíta nácu.

³¹ Liáwinaami nacáidaqui jíni, namídu'e liúcha íibalashi quíirrai, néejo'e nasúwa linácu líibala, yá'ee natée quéewique'e natáata cruz náconi.

Jesús natátani'inaa cruz nácu

(Mr 15:21-32; Lc 23:26-43)

³² Quéechanacu'inaa najíau náacoo, Jesús litécta liácoo lishínaa cruz, náiiinu linácu báqueerri washiálicuerrica jí'ineerri Simón, áabai chacáalee saí jí'ineerri Cirene, ne liáni nawána máashiiyu liyúda litée Jesús shínaa cruz.

³³ Náiiinu'inaa linácu áabai dúuli rími lijí'inacta Gólgota, (wówerri limáca: “Iyájimi yáarru”). ³⁴ Néenee náa líirrai liá'a Jesúsca vino éewiderriu ténaashiyu; ne Jesús jáiwa linísa'inaa'ee liprówaqui jíni, jócai liwówa líirraqui jíni.

³⁵ Néenee namídu líibala ya nanísa'inaa natáataniqui jíni cruz nácu, náa'a soldádoca náuqueda tánashia wishii, náaque'e léenaa tánashia máacau nashírdaque'e nalí wáacoo líibala liá'a Jesúsca. ³⁶ Jáiwa nawáau néeni natúyaque'e liá'a Jesúsca. ³⁷ Namáaca liwíta wícau áabai tánerriu íiwerri tándashia náiinua jíni, máirri'e: “Le Jesúsja liáni, rey Judíobini shínaa.”

³⁸ Natáata cruz nácu lécchoo liájcha liá'a Jesúsca, chámata canédi, báqueerri saícaquicteji ya báqueerri apáuliquictéji. ³⁹ Náa'a chóniwenai bésunenaicoo néeni nacáitani ya nacúsuda nawíta nacáidaque'e, ⁴⁰ ya namá'ee:

—¡Yáawaicta Dios cúulee jiyá, jiúrrucoo cruz nácu! ¡Jiyá máirri jéenacala jicáarralia liá'a temploc, jéejoo jinácuda báaniujoni matálii éerri rícula, jiwásedateu jiyá jájiu!

⁴¹ Chacábacanaa nacáida liyá náa'a sacerdotébinica wácanaica náajcha náa'a qéewidacani ley shínaaca yá'ee náajcha náa'a salínei lécchoo. Namá'ee nalí wáacoo:

⁴² —Jiyá chúneerri náa'a bálíneecoo ya jicáweda náa'a máanalica, ne jócu jéewa jiwásedacoo náinueda'echa jiyá. Israel shínaa reyca walierra: ¡icúwaa liúrrucuacoojoo chóca já'a cruz nácu! ya wéebidaque'e linácu! ⁴³ Liyá máirri limáaca liwówau Dios nácu: ¡ne Dios wáseda chócu jini'i, yáawaicta caníinaa licába liyá! ¿Jócai limácala Dios cúuleecaalani?

⁴⁴ Chacábacanaa lécchoo natáania máashii linácu náa'a canédibinica táateneecoo cruz nácu liájcha liá'a Jesúsca.

Jesús máanalica

(Mr 15:33-41; Lc 23:44-49)

⁴⁵ Néenee'e catáawaca quinínama cáinabi wíyaicumi cáashia las tresca. ⁴⁶ Liyáli hóraami, Jesús máidada'ee cadánani limá'ee: “Elí,

Elí, ¿lema sabactani?" (wówerri limáca: "nushínaa Dios, nushínaa Dios, ¿tánda jimáaca nuyá bácai?")

⁴⁷ Néenee nanísa'inaa néemi qui jini náa'a áabica namánabaca yáainai néeni, namá'ee:

—Liáni washiálicuerri máiderri liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Elías.

⁴⁸ Néenee báqueerri yáau madéjcanaa línda esponja, újni espumaca. Néenee'e lisábida jini liyú liá'a vino íjishiyyu,* jáiwa libájini báju shitúwa, jáiwa liá Jesús íirraqui jini. ⁴⁹ Ne náa'a áabica namá'ee:

—Jimáacani, wacába'aa Elías ínucta liwásedacani.

⁵⁰ Jesús limáidada cadánani báaniu, jáiwa máanali jini. ⁵¹ Liyáalimi, liá'a cortina templo núma lícu sáica, lishírricuawai† béewami áaqueji cáinaculanaa. Cáinabi cúsuwai yá'ee íiba wérrri páquiawai. ⁵² Yá'ee útawi namáacacta máanalinimi méecuenai'eewoo, néenee íchaba washiálicuenai Dios shínaa máanalícaí néejoocoo nacáwíacoo. ⁵³ Néenee licáwia'inau báaniu liá'a Jesúsca, najiáu útawi rícuha náa'a mashíquishimica, nawárruau lírrícu la liá'a chacáalee Dios shínaa jí'ineerri Jerusalén, ya íchaba chóniwenai cábacta nayá.

⁵⁴ Jái'inaa liá'a soldado wácalica ya náa'a yáaine liájcha néeni túyenai Jesús, nacába'inaa cáinabi cúsucoo yá'ee quinínama liá'a bésuneerrícoo, cáarru wérrri'e nayá ya namá'ee:

—¡Yáawaiyí liáni washiálicuerrica Dios Cúulee!

⁵⁵ Íchaba ína yáa néeni cábenai nayá déecucheji, ínuenai Jesús yájcha Galilea rícuha nayúda liyá. ⁵⁶ Náibi ruyá léchchoo ruá'a María Magdalenaca ya ruá'a báquetoo Maríaca natúwa náa'a Santiago ya José, ya ruá'a natúwa náa'a nacúulee liá'a Zebedeoca.

Jesús naquénini

(Mr 15:42-47; Lc 23:50-56)

⁵⁷ Jái'inaa catáwacai, línu báqueerri washiálicuerri rícuerri jí'ineerri José, Arimatea néenee sái, liá'a léchchoo éebiderri Jesús nácu. ⁵⁸ José yáau licába Pilato néerra, ya lisáta liúcha Jesús máshicaími quéewique'e líquénicani. Pilato bánua néntregaa Jesús náanaimi Josérru. ⁵⁹ Jáiwa José ya áabi nawína limáshicaími, nawówanaani áabai wárruma íbi jí'ineerri lino, masáculai, ⁶⁰ ya liwárrueda útawi wáalii rícuha José shínaa, liwánani naquéní íiba máanui rícu. Liáwinaami linísa'inaa libáya útawi íiba máanuiyú jini, jáiwa liáwai. ⁶¹ Ne ruá'a María Magdalena ya ruá'a báquetoo Maríaca namáacau nawáanicoo útawi júntami.

Catúyacani Jesús shínaa útawi

⁶² Cajóchanaami, liwówai limá, liá'a éerri nawówa íyabactacoo, náa'a sacerdote wácanaica ya náa'a fariséobini náau nacába Pilato, ⁶³ ya namá lírrú:

—Wawácali, wayá édacanineu liá'a limáni liá'a canúma yúwicaica, cáwi'inaami liyá únibi, limá'inaa matáli éerri yáwinaami máanalícani shínaa, licáwíominaa báaniu. ⁶⁴ Táda, bánua náa'a soldádoca natúyaque'e útawi, cáashia matáli éerri bésunacoo, jócubeecha náinu táayee náa'a lishínaa éewidenaicoo ya nanédu limáshicaími, ya

* **27:48** Liá'a vino íjishiica áabai íirracaishi mawénitai, ne náírrani náa'a chóniwenai carrúni jináatanica ya báawita léchchoo náírrani náa'a soldádoca quéewique'e léda nawówa méeca.

† **27:51** Liéni wówerri limáca, chóque'e méenaami chóniwerri éewerri liwárruacoo Dios náneewa. Nanácu nawítee náa'a judíobinica bácai liá'a sacerdotéca éewerri liwárruacoo néeni, ya bácai báitachu camuí máanabaca.

liáwinaami namá chóniwenairru licáwiacaalawai. Libésunactau liáni chá'a, liá'a amáarractalacani númashi yúwica máashii mawí liúcha liá'a quéechanacu sáimica.

⁶⁵ Pilato limá'ee nalí:

—Soldado nárra iwáalia áarra natúyaque'e. Yáau itúya útawi léjta yáayu'i léenaa.

⁶⁶ Náau nachúni sáica wérrí útawi núma, namáaca sello íiba nácu nabáyau liá'a útawica, quéewique'e nayá náa léenaa tánashia méecu jíni, jáiwa namáaca soldádoca túyacani.

28

Jesús cáwiarriu máanalicai yúcha

(Mr 16:1-8; Lc 24:1-12)

¹ Libésuna'inau liá'a éerri nawówa íyabactacoo, jái'inaa jucámarrai liá'a éerri quéecha sái semana nácu, María Magdalena ya báquetoo María náau nacába útawi. ² Cawíquinta cáinabi cúsucoo cadánani, jiníwata báqueerri ángel wawácali shínaa yúrrucuerríu áacai, ya lirrúniu útawirru, léeda íiba nabáyau'i útawi núma, jáiwa liwáau líta'aa. ³ Liá'a ángelca licámarra quéenaca újni éenu bérrudau'i, ya líibala cabálai wérrí. ⁴ Nacába'inaa ángel, náa'a soldádoca nachéchinou nacáarruniu ya namáacau újni máanalínica. ⁵ Liá'a ángel limá nalí náa'a íinaca:

—O'icáarrudau iyá. Nuá léenaa imúrru imácoo Jesús, liá'a natáatanimi cruz nácu. ⁶ Jiní áani, cáwierriwai, léjta limáyu'umi. Íinu icába áani namáacactami limáshicaimi. ⁷ Yáa namówai madéjcalicu ya íiwa nalíni náa'a éewidenaícoo: 'Cáwerriwai, ya liáu íbéecha Galilearra, néerra icábajoni.' Léwa arrúnai'inaa núíwa irrú liáni, —limá'ee liá'a ángelca.

⁸ Náa'a íinaca náau madéjcanaa útawi néenee, cáarruni ne sáicta wérrí nawówa, ya nacánacau natée chuánshi sáicaica nalí náa'a éewidenaícoo.

⁹ Liyáalimi rímija Jesús jiáu nalí najúnta yáa litáa nalí. Narrúniu Jesúsru natúyau nanánimiyu lirrú ya nashíquia licáwa nácu. ¹⁰ Jáiwa Jesús ma nalí:

—Ocáarru iyá. Yáau íiwa nalí náa'a éewidenaícoo nuájcha, náaque'iniu Galilearra, ya néerra nacába nuyájoo.

Náiiwani náa'a soldádoca linácu liá'a bésuneerrícoo

¹¹ Nácula náa'a íinaca náau náiiwa nalíni náa'a éewidenaícoo, néenaa náa'a soldado túyenai útawi, náiiu chacáalee rícula, ya náiiwa sacerdote wácanairru quinínama liá'a bésuneerrícoo. ¹² Náani nawácanaica náau natáania náajcha náa'a salínai wácanaica quéewique'e áabenaa nawówa náajcha. Yá'ee náa íchaba warrúwa nalí náa'a soldádoca, quéewique'e áabenamaa nayáca ya náiiwaque'e léja liá'a namáni náa'a nawácanaica.

¹³ Náa'a nawácanaica néewida nawítee náa'a soldádoca chá'a:

—Máta imájoo táayeemi, nácula wamáa wayáca, náa'a éewidenaícoo Jesús shínaaca, náiiu nanédu Jesús máshicaimi. ¹⁴ Ya wánacalerri wérrí yácta léenaa liáni, wayá wachúni quinínama liájcha, jiní éecha íbésunau'iu.

¹⁵ Náa'a soldádoca nawína liá'a warrúwa, jáiwa'ee naméda léjta namáyu'i nalí. Íchaba chóniwenai éemi liáni íiwadedeerri, ya cáashia chóque'e éerri náa'a judíobini namá chá'a.

Jesús íiwata nalí náa'a éewidenaícoo namédaque'e léjta liwówau'i

(Mr 16:14-18; Lc 24:36-49)

¹⁶ Liáwinaami, náa'a once éewidenaicoo náau Galilea néerra, lítala liá'a dúulii Jesús máni nácucha nalí. ¹⁷ Ya nacába'inaa Jesús, natúyau nanánimiyu lirrú, báawita áabi éewidenaicoo napénsaa nalíwoo jócai liyá liá'a Jesúsca. ¹⁸ Jesús rúniu nalí ya limá'ee:

—Dios yáa nulí quinínama lidánaniyu áacairra ya cáinabi íta'aa. ¹⁹ Yáau nalí náa'a chóniwenai yéenai quinínama cáinabi ítala, ya éewida nayá quéewique'e nushínaa éewidenaicoo nulí; ibáutisa nayá nusálijinaa jí'inaa nácu, ya licúulee ya Espíritu Santo, ²⁰ ya éewida nayá naméda liwánacaala liáni quinínama nuwánini iméda iyá. Nuyáminaa, yáajcha éerri jútainchu, cáashia amáarra liá'a éerrica.

Evangelio según SAN MARCOS

Liá'a Juan Bautístaca jiníctala yáairri

(Mt 3:1-12; Lc 3:1-9,15-17)

- ¹ Quéechanacu saícai chuánshi bangéliu* Jesucristo Dios Cúulee shínaa.
² Liá'a íiwadedeerrri Dios chuáni báinacu Isaías litánanimica limáni Licúuleerru:
 “Nubánua nubéechau íwerri'inaa nuchuáni jibéecha,
 quéewique'e lichúni iníjbaa.
³ Báqueerri chóniwerri máidaderri jiníctala yáairri:
 Ichúni iníjbaa íiwaca lirrú;
 iméecu áabai iníjbaa machácani”.
- ⁴ Libésunate'eewoo Juan Bautista iyadau wáunamactaca libáutisa chóniwenai; limá'ee nalí, arrúnaa éejuederri iyáu Diosru ya ibáutisacoo, quéewique'e Dios méetuerrri ijíconaa. ⁵ Íchaba náa'a yáainai Judea shínaa cáinabi ita'aa, ya liá'a chacáalee Jerusalén najíáu néemicani. Náiiwa najíconaa Diosru, ya Juan báutisa nayá méeda Jordán yáacula.
⁶ Juan íibala yáairri caméeyu íchunayu, libájini líiwali rícu áabai íimanaayu, ya líya langosta, újni irríchu máanuica ya máaba yáamitu awáca íibisai. ⁷ Léewidacala limá'ee: “Nuáwinaami báqueerri ínu mawí cadánani núcha, jócaita cawówanaa nutájiacoo nuwáseda lishínaa sandalia báji. ⁸ Nuyá báutiseerri iyá shiátaiyu; ne liyá liáminaa irrújoo iyá Espíritu Santoyu.”

Jesús báutiseerri

(Mt 3:13-17; Lc 3:21-22)

- ⁹ Liyáali éerrimite, Jesús jiáu Nazaret rícuha yáairri cáinabi Galilea rícu, ya Juan báutisa méeda Jordán yáacu jíni. ¹⁰ Quéecha'inaami lijíacoo shiátai yáacucha, Jesús cába éerri méecucoo ya Espíritu Santo yúrrucoo linácula jicá'a áabai paloma. ¹¹ Jáiwa'ee Jesús éemi Lisálijinaa chuániu éerri rícueji, máirri'ee: “Jiyáwa Nucúulee caníinai nucábaca, liá'a nuwínanica”. —Cháwa'ee Dios ma licúuleerru.

Wawásimi wówairri licába Jesús cáacoo

(Mt 4:1-11; Lc 4:1-13)

- ¹² Liáwinaami liáni, liá'a Espíritu Santo libánua Jesús liáque'iu jiníctala yáairri. ¹³ Néerra liyá cuarenta éerri, liyá cuéshinai cawálani íibi ya Wawásimi wówairri licába licáacoo liá'a Jesúsca; ya ángelbini ínuenai ya nasírbia lirrú.

Jesús prínsipia lishínaa tráawaju Galilea rícu

(Mt 4:12-17; Lc 4:14-15)

- ¹⁴ Liáwinaami naníqui Juan cúita manúmai rícula, Jesús yáau Galilea néerra líiwa liá'a chuánshi saícaica Dios bánuani líiwaca. ¹⁵ Jesús má'ee chóniwenairru: “Jái ínucai liá'a léerdica, ya liá'a Dios wánacaalauca urrúni. Éejoo Diosru ya irríshibia éebidayu liá'a saícai chuánshica”.

Jesús máida cuatro catésucani

(Mt 4:18-22; Lc 5:1-11)

* **1:1** bangéliuBangéliu liwówai limá liá'a chuánshi saícaica.

¹⁶ Áabai éerri Jesús bésuneerriu liácoo Galilea shínaa manuá tácoowa, licába'inaa Simón ya léenajirri Andrés. Yúquenai nayá nashínaa máaya shiátai yáacula. ¹⁷ Jesús limá'ee nalí:

—Yáau nuájcha, ya nuyá numéda iyájoo catésucani washiálicuenai.

¹⁸ Liyáalimi namáaca namáayaniu ya náau liájchai.

¹⁹ Píitui rími libéechalata, Jesús cába Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, yéenai áabai lancha rícu nachúni nashínaa máayau.

²⁰ Liyáalimi limáida nalí, ya jáiwa'ee namáaca nasálijinaa Zebedeo lancha rícu náajcha náa'a yúdainai liyá, ya náau Jesús yáajchai.

Báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii

(Lc 4:31-37)

²¹ Náiinu Capernaúm néerra, lirrícula éerrica liwówa iyabactacoo, Jesús wáaroo sinagoga† rícu (cuíta náawacatau náa'a judíobini) ya lichána léewida'ee nayá chóniwenaica. ²² Náa'a chóniwenaica nacáarrudau nacába léewidacala, jiníwata limédacala quinínama wánacaalashiyuni, ya jócala léewida léjta náa'a éewidenai ley nácu. ²³ Chacáalee shínaa sinagoga rícu ái báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii, liyá limáidada'ee Jesúsru:

²⁴ —¿Táda jiwáaroo wáajcha Jesús Nazaret néenee sái? ¿Jiyá ínuerri limárda wayá? Nucúnusia jiyá, nuá léenaa jiyá Santo Dios shínaa. Chá'ee limá Jesúsru liá'a espíritu máashiica.

²⁵ Jesús cáita liá'a espíritu limá lirrú:

—¡Manúmata jimáaca washiálicuerri liéni!

²⁶ Liá'a espíritu máashiica licúsuda liá'a washiálicuerrica, ya limáidada cadánani lijiáu liúchai. ²⁷ Quinínama nacáarrudau, ya nasáta néemi nayá wáacoo:

—¿Tána léji liéni? ¡Léewidaca wáaliyu, ya wáalierrri quinínama libánuaca! ¡Lécchoo liá nalí bánua náa'a espíritu máashii ya naméda liwánacaala!

²⁸ Ya liyáalimi náa léenaa Jesús íiwanaa quinínama Galilea shínaa cáinabi íta'aa.

Jesús chúni Simón Pé'eru néerru

(Mt 8:14-15; Lc 5:38-39)

²⁹ Quéecha'inaami najiácoo sinagoga rícuha, Jesús yáa'eewoo Santiago ya Juan yáajcha, náabana néerra náa'a Simón ya Andrés. ³⁰ Ruá'a Simón néerruca rúwechoo cama íta'aa bálínechoo ruwáalia licámuna. Jáiwa náiiwa Jesúsru jini, ³¹ jáiwa lirrúniwai, liwína rucáaji nácu libárrueda ruyá; liyáalimija léedau rúcha liá'a licámuna, jáiwa rusírbia nalí.

Jesús chúni íchaba bálíneue

(Mt 8:16-17; Lc 4:40-41)

³² Wówai'inaami cáiwia wárruacuwai samáaque'e, natée quinínama náa'a bálíneecoo ya náa'a wáalianai demonio Jesúsru, ³³ ya quinínama chacáalee náawacau cuíta núma lícu. ³⁴ Jesús chúni matuínaami bálínacaalashi chóniwenai wáalianica, ya lijéda íchaba demonio; ne jócai líná natáaniaca náa'a demonioca, níwata nacúnusiani.

Jesús éewiderrri sáicai chuánshi náa'a sinagoga rícu

(Lc 4:42-44)

† 1:21 sinagoga Yáarruishi náawacactacoo náa'a judíobinica.

³⁵ Ujnicáta'inaa, catáwacai újñibii, Jesús bárroo ya lijiáu chacáalee rícuha quéewique'e liácoo lióracoo chalée jiníctala yáairri. ³⁶ Simón ya lijúnicaí náau namúrru Jesús, ³⁷ ya náinu'inaami jíni namá'ee lirrú:

—Quinínama namúrru jiyá.

³⁸ Ne léeba'ee nachuáni:

—Wáau áabata chalée urrúnicta mawí; néeni lécchoo nurrúnaa nuiíwa sáicai chuánshica, linácuejiwa nujiáu liáni.

³⁹ Cháwa'ee Jesús jínanicoo quinínama Galilea, líiwa limácoo sáicai chuánshica sinagoga rícuba ya lijéda demonio.

Jesús chúni báqueerri leproso

(Mt 8:1-4; Lc 5:12-16)

⁴⁰ Báqueerri washiálicuerri bálinnerriu chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra[‡] nácu, irrúniu Jesúsru, ya litúyau liúrruiú íta'aa limá'ee:

—Jiwówaicta jéewa jichúni nushínaa bálínacaalashi.

⁴¹ Jesús carrúni jináata licábacani; lidúnuni licáajiyu wáni limá:

—Jajá, nuwówai ¡Jimáacau sáica!

⁴² Liyáalimi léedau liúcha lepraca bálinnerrimicoo ya limáacau sáica.

⁴³ Jesús wána liácoo liyáalimi, ya líiwa lirrú bájialanani:

⁴⁴ —Jicábateni, ujíiwa áabirruni; bácai rími jiáu jiyadacoo sacerdoterru, ya jitée jishínaa jiméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wánanimiti imédaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica sáica jiyái jibálinacaala yúchau.

⁴⁵ Ne liá'a washiálicuerri liáwai, jáiwa líiwadeda quinínamarru jíni liá'a bésuneerricoo. Tándawa Jesús jócai éewa liwárruacoo matuínaami chacáalee rícu, arrúnaa limáacacoo bináaweji, á'a báawachala jinícta chóniwenai; ne quinínama matuínaami náinu nacába liyá.

2

Jesús lichúni báqueerri macáwai

(Mt 9:1-8; Lc 5:17-26)

¹ Áabi éerri liáwinaami, Jesús éejoo liwárruacoo Capernaúm rícua. Quéecha'inaami náa'a chóniwenai náa léenaa liyá cuíta lícu, ² jáiwa náawacau íchaba chóniwenai jócani éenaa cuíta nánibala; ya líiwa nalí sáicai chuánshica. ³ Néenee, cuatro washiálicuenai téé lirrú, báqueerri macáwai. ⁴ Ne bájialaca chóniwenai jóca néewa narrúnda Jesúsruni, jáiwa náirrau cuíta íta'aa néeda áabai libáinaa á'a liyáctaca, súwarra rícueji náurruueda liá'a bálinnerricoo liárrubai íta'au lirrú wáctacoo.

⁵ Jesús cába'inaami néebida linácu, limá lirrú liá'a bálinnerricoo:

—Nucúulee, jijíconaa máaquerriu liméetuacoo.

⁶ Áabi éewidenai yáaine léenaa ley wáaineu nayáca, napénsaa: ⁷ ¿Chíta quéewoo litániaca cháji líeni? Lichuáni táanierrri máashii Dios nácula. Bácairrimi Dios éewerri liméetua jíconaashi. ⁸ Ne Jesús liyáalimi liá léenaa liá'a napénsani nayáca, néenee lisáta léemiú nayá:

—¿Tánda ipénsa chárta? ⁹ ¿Tána mawí jócai tráawajui, numá macáwai: “Jijíconaa máaquerriu liméetuacoo”, o numá lirrú: “Jibárroo, jiwína jiárrubaiú jijínau”? ¹⁰ Ne núyadaminaa irrúni nuyá, Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wálierrri wánacaalashi cáinabi íta'aa liméetua'inaa jíconaashi.

Néenee limá macáwairru:

¹¹ —Numá jirrú, jibárruau, jiwína jiárrubaiú ya jiáu jíbana néerrau.

[‡] 1:40 lepra Bálínacaalashi íyeerri náinaa.

¹² Liá'a bálínerricoo libárroo cawíquinta, ya liwína liárrubaiu lijiáu néenee, natuími rícula quinínama. Linácue jiliéni, nacáarrudau quinínama, jáiwa náa saícai Diosrui, namá'ee:

—Jócai wacába cáji cháí bésunacoo.

Jesús máida Leví lishírruedaque'e lirrú

(Mt 9:9-13; Lc 5:27-32)

¹³ Liáwinaami Jesús yáu báaniu manuá tácoowala; náa'a chóniwenai yáawacau lirrú, ya liyá léewida nayá. ¹⁴ Libésuna'inaamiu licába Leví, licúulee liá'a Alfeo, wáairriu liyáca náarrui náa'a cóbrenai impuesto Romarru. Jesús ma lirrú:

—Jínu nuájcha.

Leví bárroowai liáu liájchai.

¹⁵ Jáiwa'ee Jesús íyeerri liyáca Leví íibana néeni, ya íchaba cóbrenai impuesto Romarru, ya áabi chóniwenai máashiini íiwanaa, wáaine'eewoo mésa nácu léchchoo, Jesús yáajcha ya lishínaa éewidenaicoo, jiniwata íchabani náa'a yáainecoo liájcha. ¹⁶ Áabi éewidenai ley shínaa, náa'a fariséoca, nacába'inaami Jesúsca íyeerri liyáca náajcha quinínama náa'a, nasáta néemi náa'a éewidenaicoo:

—¿Tánda ishínaa qéewidacai íya náajcha náa'a cóbrenai impuesto ya náa'a cajíconaanaica?

¹⁷ Jesús éemi'e jini, yá'ee limá nalí:

—Náa'a saícanica jócani rúnaa médico, náwa rúnaani náa'a bálinaicoo. Chacábacanaa, nuyá jócai íinu numáida náa'a máinai saícaca nayá, náwa nuínu numáida náa'a cajíconaanaica.

Nasáta néemiu ayuno nácu

(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

¹⁸ Báitate yúnenai nayáca náa'a éewidenaicoo Juan Bautista ya náa'a fariséoca, néenee áabi chóniwenai náa'a'eewoo Jesús néerra nasáta néemiu wáni:

—Náa'a Juan shínaa éewidenaicoo ya náa'a fariséoca yúnenai: ¿Tánda jóca jishínaa éewidenaica nayúna?

¹⁹ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Ya néewa nayúnaa náa'a nabítani áabai boda, nácula nashínaa novio yáa náajcha? Nácula liyá náajcha nashínaa novioca jócani éewa nayúnaaca. ²⁰ Ne línuminaa liá'a éerrica natécta'inaa nuyá léjta nashínaa novio; jáicta línu liá'a éerrica, néenee liyáli éerriminaa nayúnaa.

²¹ Jesús íyada chuánshi mawí litáania linácu liá'a wáalii léewidani jinácu ya liá'a ajuítai mi nawáalianica quéecha. Jiní chúneerri áabai íbalashi dánumimi áabai wáarruma wáalii yáajcha, jiniwata liá'a wáarruma wáaliica liáwaqueda liá'a íbalashi dánumimica jái lisúbirria jini, ya liá'a shírricuerru mawí máanuique'e jini. ²² Jiní léchchoo yáa vino wáalii ímanaashi lidánumimi rícu, jiniwata liá'a vino wáaliica wáneerri lisúbirriacoo liá'a ímanaashica, ta lipérdiacoo liá'a vinoca ya ímanaashica. Tándawa arrúnaa yáa vino wáalii ímanaashi wáalii rícu.

Náa'a éewidenaicoo éerruenai trigo dácue sábado rícu

²³ Áabai sábado* Jesús jínaneerri náabanacta banácali, ya lishínaa éewidenaicoo nabésunau náacoo, jáiwa néerrua trigo dácue. ²⁴ Jáiwa náa'a fariseo nacába'inaami liáni, nasáta néemiu:

* **2:23** Éerri nawówa íyabactacoo nashínaa náa'a judíobinica

—Jicábate, ¿Tánda naméda náa'a jishínaa éewidenaicoo jócai wéewa waméda sábado rícu?

²⁵ Ne limá nalí:

—¿Jócai cáji iliá icábau Dios chuáni nácu, liá'a David médanimica áabai éerrite quéecha'inaamite liyá ya lijúnicaibinica jáiwate nawáalia jiní rúnijinaa ya nasíntia ínaaishi? ²⁶ Quéecha'inaami Abiatar yáairri sacerdote wácaliyu, David wárruo Dios íbana rícula, jáiwa líiya liá'a páanica Diosru sáica; bácai sacerdotébini éewa náayacani, jáiwa liá náaya lécchoo náa'a chóniwenai yáainecoo liájcha.

²⁷ Jesús túculeda mawí:

—Dios limáaca liá'a sábadoca chóniwenairru, ne jócai chóniwenai sábadorru. Náa'a chóniwenai jócai arrúnaa néndaca táanashia namédani sábado rícuui, jiníwata wawácali nísani limáacai. ²⁸ Linácueji liéni, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wálierrri wánacaalishi lécchoo éerri nawówa íyabactacoo.

3

Liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo

(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

¹ Jesús wárruo báaniu sinagoga rícu; lirrícu báqueerri washiálicuerri wálierrri áabai licáaji íshiderriu. ² Náa'a fariseo néda lituínaa Jesúsca lichúnicta nacába sábado rícu, quéewique'e néewa náa lijíconaa. ³ Jesús ma lirrú liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo:

—Jibárruo jimédau béewami.

⁴ Jáiwa lisáta léemiu náa'a áabica:

—¿Tána wéewa waméda sáica mawí éerri wawówa íyabactacoo: Liá'a sáicaica o léewee jiliá'a máashiica? ¿Wawáseda áabai cáwicashi o wamárdacani?

Ne jáiwa manúma nayái. ⁵ Néenee Jesús cába nalí íiwirri liwówa náa'a yáaine litéjeji, máashii liwówa cabálinica nawówa, limá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidáquinia jicáajiu.

Liá'a washiálicuerri dáquinia jíni, ya licáaji chúniwai.

⁶ Quéecha'inaami najiácoo fariséoca, nachánau naméda natáaniaca náajcha náa'a heródesbinica quéewique'e náiinua Jesús.

Íchaba chóniwenai manúa tácoowa

⁷ Jesús, náaniu íshíirricu íchaba chóniwenai Galilea sánaca, ya liáu lishínaa éewidenaicoo manúa tácoowala. ⁸ Quéecha'inaami náa léenaa máanui limédanica, jáiwa íchaba lécchoo náau nacábacani náa'a Judea sánaca, ya Jerusalén, ya Idumea, cáiwia jiáctejcoo Jordánca ya náa'a cáinabi Tiro ya Sidón. ⁹ Tádawa linácu jiliéni, Jesús bánua jishínaa éewidenaicorru nawáaliaque'e libéecha madánainaa áabai lancha, quéewique'e jóca chóniwenai bádadani. ¹⁰ Jiníwata íchaba lichúni, quinínama náa'a bálinenaicoo náinu linácula nadúnuque'ini.

¹¹ Quéecha'inaami espíritu máashiini cábacani, nacáu náurruimiyu lináneewa namáidada'ee:

—¡Jiyáwa Dios Cúulee!

¹² Ne Jesús liwána jócu natáania linácu quinínama chóniwenai náneewa.

Jesús níwa doce apóstolubinica

(Mt 10:1-4; Lc 6:12-16)

¹³ Liáwinaami Jesús írrerriu dúuli ítala, jáiwa limáida léjta liwówau. Báitate náawacau, ¹⁴ liníwa náiiibicha doce, quéewique'e natálidedacani ya quéewique'e libánua náiiwa saícai chuánshica. Náani liá nají'inaa apóstolubínica. ¹⁵ Ya liá nalí wánacaalashi najédau'inaa demonio chóniwenai yúcha. ¹⁶ Náawa liníwani doce náani: Simón, liáni jí'inaa Pé'eru; ¹⁷ Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, limáni jí'inaa Boanerges (liwówa limáca "túrrunerriu éenibi"); ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, ya Santiago, Alfeo cúulee; Tadeo, Simón cananeo saí, ¹⁹ ya Judas Iscariote, liáwinaami wáneerri'inaa náiinua Jesús.

Náa Jesús jíconaa

(Mt 12:22-32; Lc 11:14-23; 12:10)

²⁰ Liáwinaami Jesús wáaroo áabai cuíta rícu, éejoo náawacacoo íchaba chóniwenai, jócai éewa líiyaca ya lishínaa éewidenaicoo. ²¹ Náa'inaami léenaani náa'a Jesús éenajinaica, náau natéecani, namá'ee lócucala éewani.

²² Lécchoo quéewidacani ley shínaaca ínuenai Jerusalén néenee namá'ee: "Beelzebú, chúnsai demonio wácalica, léewa yáairri lirrú liéni washiálicuerrica wánacaalashi léewau'inaa lijédacani chóniwenai yúcha".

²³ Jesús máida nayá, jáiwa liá nalí áabai licábacanaa limá'ee nalí: "Wawásimi jócai jéda chúnsai Wawásimica. ²⁴ Áabai país shírrerriu yáaineu grupoyu máashiini cába yáacacoo, jócani éewa nayá machúnua; ²⁵ ya áabai éenajinai shírreneu, jócai éewa nayáca. ²⁶ Cháwa lécchoo ya Wawásimi lishírrictau ya libáaroo lináculawoo, jóca éewa liyáca; líinuminaa amáarractala liyá.

²⁷ "Litáania chítashia wéewau'inaa wagáanaqui jini Wawásimica, liá'a cadánani wérrica, Jesús má'ee: Jiní éewerri liwárruacoo líibana rícula washiálicuerri cadánanirru ya linédu lishínaa, jóctaca libájidaque'e cháani; bácai cha já'a léewa linéducani.

²⁸ "Núíwa irrú Dios éewerri liméetua quinínama washiálicuenai jíconaa ya quinínama liá'a máashii namánica: ²⁹ Ne liá'a táanierrri máashii Espíritu Santo nácu, jócuminaa lédacaniu linácu liá'a limédanica, máaquerrimau cajíconaiyu mamáarraca."

³⁰ Liéni Jesús máni'e, jiniwata namácala'ee liwáaliacala espíritu máashii.

Litúwa ya Jesús éenajinai

(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

³¹ Néenimichu ruínu ruá'a litúwaca ya Jesús éenajinai, jáiwa namáacau bináaweji nabánua namáidacani. ³² Náa'a chóniwenai wáainecoo Jesús tééji namá lirrú'e:

—Jitúwa, ya jéenajinai ya jéenajetoo yáaine bináawa, namúrru jiyá.

³³ Jesús éeba nachuáni:

—¿Tána nutúwai ya nuéenajinai?

³⁴ Jáiwa, licába náa'a wáainecoo litééji, lidúcuéda'ee:

—Náawa nutúwa ya nuéenajinai náani. ³⁵ Quinínama náa'a médenai Dios wánacaala, léewa nuéenajirri lierra, ya nuéenajetoo ya nutúwa.

4

Jesús méderri licábacanaa liá'a cáabanacaica

(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

1 Báaniu lichána léewidaca calísa tácoowa liá'a Jesúsca. Jáiwa náawacau lirrú íchaba wérri chóniwenai, néenee Jesús irrau áabai lancha rícula lierra calísa yáacu, jáiwa liwáawai, nácula chóniwenai máacau litácoowa. 2 Néenee léewida nayá íchaba nácu chá'a licábacanaayu. Liyú liá'a léewidau'u limá nalí: 3 “Éemi liáni: báqueerri cáabanacai liáu licása banácali íimi. 4 Liábana'inaa liyáca áabata líimi cáu liúcha iníjbaa lícu, náinu náa'a míshiiduca jáiwa náaya jíni. 5 Áabata cáu líibi íibaca, jinícta sáica cáinabi, lierra banácalica, jáiwa lipáquiau madéjcata, jócala sáica cáinabi, dujíwalanaa liá'a cáinabica; 6 Néenee cáiwia éema jíni lipáquia'inaamiu jiníwata lijíchui, máacarra jíni. 7 Áabata léenaa liá'a banácalica cáirriu túwirri íibi, jáiwa túwirri dáwinawai línua jíni jócu liá lítawai. 8 Ne áabata liá'a banácalica cáirriu sáiquitacta cáinabi, lidáwinawai liá lítau sáica; áabata yáa lítau léjta treinta bátuinaa, áabata sesenta lítau ya áabata cien.” 9 Ne Jesús túculedani mawí: “Náa'a wáalianai nawíbau, néemi'a.”

Jesús ma tánda liméda licábacanaa
(Mt 13:10-17; Lc 8:9-10)

10 Néenee liáwinaami, Jesús máaca'inaamiu bácai, náa'a yéenai urrúni lirrú náajcha náa'a doce léewidanicoo, nasáta néemiu Jesús tánashia liwówai limá léji liéni licábacanaaca. 11 Jesús éeba'ee limá'ee nalí: “Iyá Dios wána yáa léenaa jócai náa léenaa liwánacaalactaca shínaaca; ne náa'a jócani éebida Dios nácu numá nalí quinínama licábacanaayu, 12 quéewique'e nacába mawí, ne jócai nacába, ne mawícta éemica jócai éemi, quéewique'e jócai éejoo Diosru, ya tándawa jócai Dios pérdonaa nayá.”

Jesús íiwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica
(Mt 13:18-23; Lc 8:11-15)

13 Jáiwa limá nalí: “¿Iyá jócani yáa léenaa éemi licábacanaa liéni? ¿Chíta quéewoo yáa léenaa éemi quinínama áabata?” 14 Liá'a yáabaneerri líimi chaléjta liá'a íiwadedeerri Dios shínaa chuánshi. 15 Ái áabi chaléjta líimi cáirricoo iníjbaa lícu: Néemini liá'a Dios shínaa chuánshi, ne liáwinaami néemicani línu liá'a Wawásimi ya lijéda liá'a Dios chuáni yáairri nawówa lícu, léjta míshiidu íyau'u banácali íimi cáirricoo iníjbaa lícu. 16 Ái áabi já'a léjta líimi liá'a náabanani íiba íibi: Éemenai Dios chuáni narríshibia nawówa yáajchau ya néejoo Diosrui, 17 ne jócala liwáalia lijíchui sáica, léjta banácali íimi cáirricoo íiba íibi, jócu léewa machácani liyáca; táda linácueji, Dios chuáni nácueji naméda máashii nalí, jócai namáaca nawówa Dios nácu, tánda néewa nacáaco Dios chuáni yúcha. 18 Áabi chaléjta náa'a líimi náabanani túwirri íibi: Éemenai Dios chuáni, 19 ne náa'a shínaashica yéenai áani cáinabi íta'aa, nawána urrúni liwówa bájjala, lináinaa liá'a rícucai lichálujueda nayá, nawówaicta nawáalia quinínama cábacanaa. Quinínama liáni liwárroo nanácu, ya jócu línua nadáwinacoo Dios chuáni nácu, léjta banácali jócai éewa liá lítau. 20 Ne ái áabi éemenai Dios chuáni ya narríshibiani, nayá médenai sáicai, chaléjta líimi náabanani sáicacta cáinabi. Áabi néenaa náani cháí léjta lítau yáainai treinta lítau bátui líimi nácu, naméda píituica, áabi chaléjta yáairri lítau sesenta, naméda íchaba mawí, ya áabi chaléjta yáairri cien lítau, naméda bájjalanaa.

Jesús táania licábacanaa liá'a lámpara
(Lc 8:16-18)

²¹ Ne limá'ee nalí lécchoo: “¿Ne léquichoo naínda áabai lámpara namáacani cajón yáajaba ya cama yáajaba? Jócai, áabai lámpara namáacani áacai, liquénique'e. ²² Chacábacanaa, jiní éenaa libáyacoo liúcha quinínama liá'a léenaajoo, jiní cabáyaintai máacacoo. ²³ Náa'a nawáalianai nawíbau, néemique'e.” ²⁴ Ne limá'ee nalí lécchoo: “Yáa liwówanaa linácu sáica liá'a éemini lécchoo. Ne liá'a néenee dáuca liyú Dios éeneda iyá lécchoo; ya liáminaa irrú mawíjoo. ²⁵ Liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderri'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu.”

Jesús táania licábacanaa liá'a líimi dáwinerricoo

²⁶ Jesús má'ee lécchoo: “Dios wánacaala chacábacanaa jicá'a báqueerri washiálicuerri yáabaneerri liáabanacaalau cáinabi ita'aa: ²⁷ Chacábacanaa újni jimácta, chacábacanaa újni cábichu liyá, chacábacanaa léjta táayee, léjta éerrinacu, liá'a líimi páquerriu dáwinerriu jócai liá léenaa dáwinau'iu. ²⁸ Liyá jájiu liá'a cáinabica liwána: Quéechanacu lipáquiau áabai máashiibeeca, néenee lidáwinau liwínaca, néenee liáwinaami líta cámushederri'inaa lináanaa. ²⁹ Jáicta salírrii lítai, liwína jíní, jiníwata jái yácai léerdi rícuwai.” Cháwa jáicta amáarra liáni éerrica, Dios yúcaminaa wayájoo, o lirríshibiaminaa wayájoo áacairra.

Jesús táania licábacanaa liá'a mostaza ímica
(Mt 13:31-32; Lc 13:18-19)

³⁰ Jesús má'ee lécchoo: “¿Chíta licábacanaa irrú jíní Dios wánacaala? ¿Tánayu ta wéewa wacómparaqui jíní? ³¹ Chaléjta mostaza íimi náabanane cáinabi ita'aa. Léwa áabai banácali íimi mawí píituica yáairri quinínama cáinabi ita'aa. ³² Ne liáwinaami náabana'inaa jíní, jáiwa lidáwinawai mawí máanui quinínama banácali yúcha, léjta áabai áicuba, linácai máanui namái míshíidu éenaa naméda nábanau, libáinaa yáajba. Cha lécchoo, liá'a Dios chuánica náiiwani ya lichána píitui rímiyu, néenee lidáwinawai máanui limédacuwai.”

Liá'a limédani Jesús licábacanaayu
(Mt 13:34-35)

³³ Chacábacanaa Jesús éewida nayá linácu liá'a lichuánica, léewida nayá chacábacanaa léjta licábacanaa, limáyu liáni táshia náctala néemiqui jíní. ³⁴ Ne jócai limá jiní licábacanaa, báawita éewidenaicoo íiwa quinínama báawachala.

Jesús íyabaida cáuli ya marrádaca
(Mt 8:23-27; Lc 8:22-25)

³⁵ Liyáali éerri táayeemi, Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoorru: —Wáau bajíala manuá, —limá'ee nalí.
³⁶ Néenee namáaca náa'a chóniwenaica ya natée Jesús lirrícu liá'a lancha liániu liácoo rícu; ya áabi lancha natálideda náacoo liyá. ³⁷ Cawíquinta íinuerrri cáuli wérri, áabai cáuli cadánani wérri marrádaca íserriu lancha rícula, jái wáuwai cashiámu shiátaiyui. ³⁸ Ne Jesús máairri liáju néenee, ruwáirriu liwíta yáarrubai ita'au. Jái nacáweda jíní, namá'ee lirrú:
—¿Quéewidacai! ¿Tánda jiní jiwéni jicába wayá báawita jicába waquétacoo wayáca?

³⁹ Jesús bárruawai limá'ee cáulirru, ya limá'ee manuárru:

—¡Jibórroo! ¡machúnuca!

Néenee libárru cáuli, ya quinínama machúnucai. ⁴⁰ Liáwinaami Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoorru:

—¿Tánda bájjiala cáarru iyá? ¿Ái újnibii jócu éebida nunácu já'a?

⁴¹ Ne nayá bájjialani wérrri cáarruca, ya nasáta néemiu nayá wáacoo:

—¿Tánashia léji liéni, cáuli ya manuá éewidani lirrú?

5

*Jesús chúni báqueerri Gadara sái wáalierrri íchaba espíritu máashiini
(Mt 8:28-34; Lc 8:26-39)*

¹ Jesús bésunau bajiála manuá náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo, áabai cáinabi ítala, urrúni áabai chacáaleerru jí'ineerri Gerasa. ² Jáyaali Jesús jiáu lancha rícuha, néenee báqueerri washíalicuerri rúniu lirrú, wáalierrri espíritu máashii, ínu lijúnta lirrícucha náa'a útawi yéenai máanali íibi. ³ Ne liyá yéerri narrícu náa'a útawica liáni washíalicuerrica, jiní éewa libájica, báawita cadénayu. ⁴ Nabájidanimi íchabachu cadénayu licáaji nácu ya jiárruyú líiba nácu, jiníwata carrúnatai, ne liwíchua náucha liá'a cadénaca ya liá'a jiárruca liwíchua liúchau léchchoo, jiní éenaa libárruedaca. ⁵ Limáu séewirrinaa éerrinacu ya táayee limáidada narrícula náa'a útawica ya náibi náa'a dúulica, ya ínuederriu íibayu. ⁶ Licába'inaa Jesús déecucheji, néenee licánacau litúyau Jesúsru. ⁷ Néenee liá'a espíritu máashii máidada cadánani limá'ee: ¿Táda jiwárruau nuájcha, Jesús, licúulee liá'a Diosca yéerri áacairra quinínama ita'aa? ¡Nusáta Dios yúcha jócubeecha carrúni jináata nuyá bájjiala!

⁸ Limáni liáni Jesúsca ma liyá lirrú:

—¡Espíritu máashii, jijiáu liúcha liárra washíalicuerrica!

⁹ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Tána jijí'inaa?

Ne liyá ma Jesúsru:

—Nují'inaa íchabani, jiníwata wayáca íchabani.

¹⁰ Néenee liá'a espíritu máashiica lisáta'ee bájjiala Jesús yúcha, jócu lijéda nayá báawachala liúcha liá'a cáinabica nayáctaca. ¹¹ Ái íchaba puíti urrúni nalí íyenai dúuli ita'aa. ¹² Táda nasáta Jesús yúcha namá'ee:

—Jibánua wayá nanácula puíti náa'a wawárruaque'iu nawówa rícula.

¹³ Néenee línda náacoo nawárruacoo. Néenee náa'a espíritu máashiinica najiáu liúcha liá'a washíalicuerrica nawárruaque'iu narrícula náa'a puítica, újni dos mil namánabaca, néenee nacánacau danáanshiyu carrátalia íteeji, náa'a puítica nacáacoo manuá yáacula nasácumactala'inau.

¹⁴ Néenee náa'a natúyenai puíti nacánacawai náiiwaque'e chacáalee rículani ya nalí náa'a yéenai bacháida lícu. Néenee náa'a chóniwenai éemenai liáni ínuenai nacába liá'a bésuneerricoo. ¹⁵ Náiiu'inaa Jesús néerra, néenee nacába liá'a washíalicuerrica wáalierrimi náa'a espíritu máashiica, náa'a espíritu máashiini íchabanica. Nacába liyá wáairriu, líbala rícu, jái sáica wítee, cáarru nacábaqui jini. ¹⁶ Néenee náa'a cábeneemi liá'a bésuneerricoo, náiiwadede nalí chítashia libésunau'u jiliá'a washíalicuerri wáalierrimi náa'a espíritu máashiinica, ya nanácu léchchoo náa'a puítica. ¹⁷ Táda linácueji nasáta Jesús yúcha nawówa

yáajchau, quéewique'e liácoo nashínaa cáinabi ítacha, jiníwata cáarrui nacábaca linácu liá'a Jesús médanica.

¹⁸ Jesús wárrua'inau liyáca lancha rícua liáque'iu, néenee liá'a wálierrimi náa'a espíritu máashiini lisáta liúcha liwówa yáajchau liáque'iu liájcha. ¹⁹ Ne Jesús jócai índá liácoo liájcha, limá lirrú:

—Jiáu jíibana néerrau jéenajinai íbirrau, jíiwadeda quinínama liáni jiwácali médani jirrú ya chítashia carrúni jináatau'u licába jiyá jini.

²⁰ Néenee liá'a washiálicuerrica liáwai, íineda lichánacoo líiwadedaca narrícuba náa'a chacáaleeca Decápolis shínaaca, liá'a Jesús médanica lirrú, ya quinínama namácau nacáarrudacoo.

Jesús chúni Jairo míyacaula, ya báquetoo ínetoo dúnechoo líbala
(Mt 9:18-26; Lc 8:40-56)

²¹ Quéecha'inaa Jesús éejuacoo lichuácoo bajiála manuá, náawacau lirrú íchaba chóniwenai, liyá yáairri manuá tácoowa. ²² Liyáalimi línu liá'a liwácali liá'a báqueerrica nawácanai náa'a sinagogaca, jí'ineerri Jairo, licába'inaa Jesús litúyau líba néeni. ²³ Liyá sáteerri wérri, liwówa limá lirrú:

—Numíyacaula máanaliuyaca; jíinu jicháanaa jicáajiu runácu saícaque'e ya cáwique'e ruyá.

²⁴ Jesús yáau liájcha, ya íchaba chóniwenai yáau liájcha bádada yáaquenaiu litéeji. ²⁵ Náiibi náa'a chóniwenai báquetoo ínetoo bálínechoo doce camuí, íirrai éechani. ²⁶ Carrúni jináatau bájjialanaa íchaba médico cáaji rícueji, rugástaa quinínama liá'a ruwáalianimica, jini wéni rulí, mawíu rubálinacuwai. ²⁷ Ruéemi'inaami cáiwanaa Jesús chúnica, jáiwa ruáni ínetoooca rurrúniu liwójuna íteeji, chóniwenai íibi, jáiwa rudúnu Jesús íbala nácu. ²⁸ Jiníwata rumá'ee rulíwoo: “Nudúnucta líbala nácu, saícaminaa nuyájoo”. ²⁹ Liyáalimi, liá'a íirraica libárruo rúcha, ya rusíntia rutácai rushínaa bálínacaalashi saíca ruyái. ³⁰ Jesús, yá'inaa léenaa lijíácoo liá'a lidánanica lináwau licába chóniwenairru, ya lisáta léemiu nayá:

—¿Tána dúnu núbala nácu?

³¹ Lishínaa éewidenaicoo ma lirrú:

—Jicába chóniwenai bádada yáaquenaiu, ya jisáta jéemiu “¿Tána dúnu nuyái?”

³² Ne Jesús licábadeda litéejiu, tánashia licába dúnu liyái. ³³ Néenee ruá'a ínetoooca, cáarru wérri chéchinecho ruáca léenaa liá'a rubésunaucoo, jáiwa ruáwai rutúyacoo lináneewai, rúíwa lirrú quinínama yáawaiyi. ³⁴ Jesús ma rulí:

—Numíyacaula, jéebidaca nunácu jisánawai. Jiá namówai chajiwíteemija'a ya saíca jiyái.

³⁵ Újnibii Jesús táaneerri liyáca, náiiinu lirrú áabi líbana néenee liá'a sinagoga wácanaica, namá'ee lirrú liá'a samáshta sálijinaacarru:

—Jimíyacaula máanaliuyi. ¿Táda jijódia liá'a quéewidacaica?

³⁶ Ne Jesús, jini limédaca nawánacaala, limá sinagoga wácalirru:

—Ocáarru jiyá, jéebida nunácu cháji'i.

³⁷ Ya nayárrimi já'a tálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan, Santiago éenajirri. ³⁸ Línu'inaa liácoo líbana néerra liá'a sinagoga wácalica, Jesús éemi nawítama ya licába chóniwenai íchaca ya namáidadaca.

³⁹ Liwárruo ya limá nalí:

—¿Táda bájjiala iméda iwítamau ya ícha chárta? Ruá'a samáshta jócau máanali, máichoo ruyáca.

⁴⁰ Náa'a chóniwenai nacáida Jesús nácu, ne liyá liwána najiácoo bináawala quinínama, ya liwína rusálijinaa ya rutúwa ya náa'a liájcha sánaca, liwáaroo ruyáctala ruá'a samáshtaca máanaliuca. ⁴¹ Liwína rucáaji nácu ya limá rulí:

—Talita, cumi (liwówau'i limáca: “miyácau, numá jirru jibáaroo.”)

⁴² Liyáalimi, ruá'a miyácau, wáalechoo doce camuí, rubáaroowai ya rujínawai. Ya chóniwenai nacáarrudau nacábacani. ⁴³ Ne Jesús bánua wérri nayá jiní éécharru náiiwani, ya jáiwa libánua náaque'e rúya ruá'a samáshtaca.

6

Jesús Nazaret néeni sái (Mt 13:53-58; Lc 4:16-30)

¹ Jesús jíerriu lítacha cáinabi néenee liáwai lishínaa cáinabi néerrau, ya lishínaa éewidenaicoo yáaineu liájcha. ² Línu'inaa liá'a éerri nawówa iyabactacoo, lichána léewidacai sinagoga rícu. Manuábani chóniwenai, néemi ná'ee Jesús éewidaca, nasáta néemiu nacáarrudau néemicani:

—¿Tanácucha léewidau léji liéni bájjala liá'a léenaa? ¿Tanácucha lijéda léji liéni liwíteeshica ya léji liéni jócai wacába cáji limédanica?

³ Léwa carpintero liáni, María cúuleeca, Santiago, José ya Judas ya Simón léenajirri, léenajinai ína yáainai wáiiibi áani.

Tánda jóca néewa naméda liwánacaala. ⁴ Ne Jesús má'ee nalí:

—Quinínama cáinabi naméda liwánaca liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu, ne jócaita lishínaa cáinabi íta'au, jócaita léenajinai íibi ya líibana rícu.

⁵ Jóca léewa liméda jócai wacába cáji, bácai rími licháanaa licáajiu nanácu áabi nabálineneecoo ya lichúnique'e nayá, jiníwita jócala quinínama néebida linácu. ^{6a} Licáarrudau licába nayá jócala chóniwenai éebida linácu.

Jesús bánua lishínaa éewidenaicoo náiiwaque'e Dios wánacaalactala (Mt 10:5-15; Lc 9:1-6)

^{6b} Jesús jínaniu chacáalee júbini rími urrúni léewida limácoo. ⁷ Limáida nayá náa'a doce éewidenaicoo Jesús yáajcha, jáiwa libánua jini chámataanaa, liá nadánani najédau'inaa espíritu máashiini. ⁸ Jáiwa limá nalí jiní béecha natéeni iníjbaa lícu, báajui rími licháque'e. Jóca néewa naté chácala ya páani ya warrúwa. ⁹ Néewa nasúwa cotiza, ne jóca naté íbalashi áabai rími. ¹⁰ Limá'ee nalí:

—Jáicta iwáaroo áabai chacáalee rículai, imáacau áabai cuíta lícu já'a cáashia yáacoo néenee. ¹¹ Táshia jócta nawówai narríshibia iyá jini, jócta nawówa néemirru, ijiáu liúcha icúsudau íiba tábiu, quéewique'e jái náiiwa nalí bésuneerri'inaacoo.

¹² Néenee najiáwai náa'a éewidenaicoo namá'ee chóniwenairru néejuedaque'e nayáu Diosru. ¹³ Íchaba espíritu máashii najéda léchchoo, ya íchaba nachúni bálineneu nachánaa nanácu aceite.

Herodes bánua náiihua Juan Bautístaca (Mt 14:1-12; Lc 9:7-9)

¹⁴ Rey Herodes léemi natáania Jesús nácu, líiwanaa cáarralia'eewoo quinínama. Ya limá'ee Heródesca: “Juan Bautista jái cáwiauwei báaniu, tánda liwáalia lidánaniu, limédau jócai wacába cáji.”

¹⁵ Áabi má'ee: “Léewa liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Elías ya áabi: Chaléjta íiwadedeerri Dios chuáni báinacu sánamica.”

¹⁶ Ne Herodes, léemi'inaa lé'ilieni, limá'ee:

—Juan waliérta, nuyá wána nawíchua liwíta, ne léejoo licáwiauwei.

¹⁷ Ruwánaca ruá'a Herodíasca, Herodes wána nawína Juan ya nawána nabájanani cadénayu ya nawárueda cuíta manúmai rícula, Herodías línu liá'a Felipeca, éenajirri liá'a Herodes, ne Herodes cáaserri ruájcha.

¹⁸ Juan má'ee Heródesru: “Jóca jéewa jiwáalia jíinuyu wáni, jiniwata jéenajirri ínu.”

¹⁹ Herodías máashii rucába Juan limáca ruló jóca ruéewa rumáacoo liá'a Herodes, ne ruwówaine ruínuaca; ne jócai ruéewa ruínuaca.

²⁰ Jiniwata cáarruca Herodes, yáa léenaa liyá washiálicuerri saícai wíte ne litúyani. Libánua namáidaca quéewique'e litáaniani lirrú, báawita léemicani jini léewa limédacani, Herodes saíctaimi éemi Juan mánica.

²¹ Né'e Herodías rucába'inaami éerri ínu ruló léjta ruwówau ruínua Juan, ne línu'inaa'ee lirrú liá'a Herodes licúmplia camuí, liméda áabai fiesta máanui nalí náa'a nawácanai mawí máanuica ya nalí náa'a chóniwenaica cawéni wérri náa'a Galilea sánaca. ²² Né'e Herodías míyacaula, ruwárrro saíctacactala wérri nawówa rícula, Jáiwa'ee ruwáila, jáiwa'ee Herodes ligústaa wérri ya náa'a íyanai liájcha, ne rey má'ee ruló ínetooca:

—Jisáta núcha tánashia jiwówaini, nuáni'inaa jirrú.

²³ Yá'ee lijúra'eewoo limá'ee ruló yáawaiyi numá jirrú, nuáminaa jirrú tánashia sátani núchai, báawita arrúnaa nuá jirrú béewami cáinabi.

²⁴ Jáiwa'ee rujiáwai rusáta ruéemiu rutúwau:

—¿Tána nusátaí?

Jáiwa'ee rumá ruló:

—Sáta Juan Bautista wíta.

²⁵ Ruá'a ínetooca jáiwa'ee ruwárrro madéjcanaa liyácta liá'a reyca, ya rumá'ee lirrú:

—Nuwówai madéjcanaa jiá nulí Juan Bautista wítami mitájia rícu, quéewique'e quinínama cábacani.

²⁶ Rey éemi'inaami ruchuáni, jáiwa máashii liwówai; ne lijúracala'eewau nanáneewa náa'a chóniwenai limáidanica, jócai liwówa liásacala rúcha liá'a rusáta liúcha. ²⁷ Néenimichu'e libánua báqueerri soldado lishínaa wánacaleerri rícueji litéque'e lirrú Juan wítami. ²⁸ Liá'a soldado liáu cuíta manúmai rícula, jáiwa liwíchua Juan wítai, jáiwa litée mitájia rícu jini. Jáiwa'ee liá ruló jini ruá'a ínetooca, ne ruyá jáiwa ruá rutúwarru jini.

²⁹ Náa'inaa léenaa jini náa'a máinecoo Juan yáajcha, jáiwa nawína limáashiicaimi, jáiwa'ee náau nabáyaqui jini.

Jesús yáa cinco mil washiálicuenai íya

(Mt 14:13-21; Lc 9:10-17)

³⁰ Quéecha'inaami néejoochoo chacáalee rícuca náa'a Jesús bánuani náiiwadede Dios chuáni, náawacau Jesús yáajcha, náiiwadede lirrú quinínama liá'a namédanica ya liá'a néewidauca. ³¹ Jesús má'ee nalí:

—Ínucherra, iyáawoo iyábitau wá'au wawówa íyabactacoo íchaitaa á'a wáunamactaca.

Jiniwata íchaba chóniwenai yáainaiu ya éejuenaiu, nayá jini nalí yáarrushi náayau'inaa. ³² Jesús ya lishínaa éewideneubinica yáainaiu áabai lancha rícu chaléeni wáunamactalaca. ³³ Ne íchaba cába náacoo, ya nacúnusia nayá; néenee quinínama náa'a chacáalee rícu sánaca

nacánacau néerra, náinu'e nabéecha. ³⁴ Liúrrucua'inaawai lancha rícuha, licába íchaba chóniwenai, jáiwa'ee carrúni jináata licába nayái, jiníwata yáainai bácaínaa léjta oveja jinícta shínaa pastor, ya jáiwa léewida nayái íchaba Dios chuáni nácu. ³⁵ Táicala náawacau lirrú náa'a lishínaa éewideneu namá lirrú:

—Jái táicala cáí áani jiníctawa yáairri liáni. ³⁶ Jíiwa jináwau nalí náa'a chóniwenai, quéewique'e náau bacháidala ya chacáalee júbini yáainai litéeji ya nawéni íyacaishi náayau.

³⁷ Ne Jesús má'ee nalí:

—Yáa náaya iyá.

Namá'ee:

—¿Jiwówai wáa'au wawéni páani, cháí léjta tráawajo doscientos éerri tácani liwéni, quéewique'e wáa náaya? Íchabani, jócani wénaa wáa íya.

³⁸ Jesús má'ee nalí:

—¿Ta mánabaca páani iwáalia jíni? Yáau icábacani.

Quéecha'inaa nacábaqui jíni, namá lirrú:

—Cinco páani rími ya chámai cubái.

³⁹ Jáiwa limá nalí libánua nayá nawáaque'eu macáishita imíshi ulé íta'aa. ⁴⁰ Jáiwa nawáawai macáishita áabi wáau cien ya áabi cincúntanaa. ⁴¹ Néenee Jesús wína licáaji rícuu, liá'a cinco páanica ya náa'a chámai cubáica, jáiwa licába áacairra, liá saícai Diosru, litúcueda liá páanica lishínaa éewideneurru nachújidaque'ini chóniwenairru. Lichújida lécchoo liá'a chámai cubáica quinínama chóniwenai nácu. ⁴² Quinínama náaya cáawaina wéerri namáacau saícta nawówa. ⁴³ Jáiwa náawaqueda léenaami liá'a máaquerricoo páanica ya cubái ya nacámusheda doce canastas. ⁴⁴ Náa'a íyenaicani liá'a páanica cinco mil washiálicuenai.

Jesús jínerru shiátai náani nácu

(Mt 14:22-27)

⁴⁵ Jesús nísá'inaa'ee liá chóniwenai íyai, liwána'ee nawáruacoo náa'a lishínaa éewideneu lancha rícula nabésunaque'iu libéecha bajiála áabai chacáaleerra jí'ineerri Betsaida, nácula libánua náacoo náabana néerrau náa'a chóniwenai. ⁴⁶ Linísá'inaa'ee libánua náacoo náabana néerrau, lijíáu dúuli ítala li'óraca. ⁴⁷ Néenee samásama'inaa, liá'a lanchaca jái ya béewami manuá. Yá Jesús máaquerru macáshtai bácai; ⁴⁸ licába'ee tráawaju naténiaca, cáuli cánacacaa'eewoo najúnta. Ujnicáta'inaa'ee, lirrúni'eewoo nanácula jínerru'eewoo shiátai náninacu jái'e wówai libésunacuwai. ⁴⁹ Nacába'inaa'ee lijínacoo shiátai náninacu, napénsa'ee natuí rícusai cháí léjta wówanaashi, néenee namáidada'ee; ⁵⁰ jiníwata nacába'ee quinínama cáarru'e nacábacani. Ne madéjcanaa litáania náajcha limá'ee nalí:

—¡Nuyácani, saícta iwówa! ¡O'icáarrudau!

⁵¹ Linísá'inaa'ee litáania náajchai, liwárrua'eewoo náajcha lancha rícula. Linísá'inaa'ee liwárruacuwai, cáuli íyaba'eewowai, nacáarrudau wéerri'e nacábacani. ⁵² Jócta néenaa nédacanicoo linácu páanimica, nawítee cabálini, jócala néenaa náa léenaa saíca Jesús nácu.

Jesús chúni'inaa bálineneecoo Genesaret rícu sánaca

(Mt 14:34-36)

⁵³ Jesús lishínaa éewideneu yáajchau nabésunau bajiála manuá náinu lijí'inacta Genesaret, nabájita nashínaa lancha manuá tácoowa.

⁵⁴ Cawíquinta najiá'inau lancha rícuha náa'a chóniwenai náa léenaa Jesúsqui jini. ⁵⁵ Najia'eewoo quininama lirrícu liá'a nayáctaca, nachána'ee natéeca liárrubai ita'au náa'a bálineneecoo nácta léenaa Jesús yáaca. ⁵⁶ Táshia Jesús wárruactau liácoo jini, báawita báawachalacani, chacáalee júbini rícula, o chacáalee rícula o bacháida lícu, najéda náa'a bálineneecoo bináawala ya namésuda Jesús wówa nadúnuque'e líbala númacua nácu; ya quininama nadúnuenai linácu namáacau saíca nayái.

7

Liá'a wáneerri casácula washialicuerrri (Mt 15:1-20)

¹ Narrúniu lirrú fariséoca Jesúsru, náajcha náa'a áabi quéewidacani ley shínanaaca ínuenai Jerusalén néenee. ² Náani, nacába'inaa néenaa náa'a Jesús shínaa éewidenaicoo, náaya nacáaji sáculau, liwówau'i limáca, jócu nabádeda nacáajiu éerri jútainchu, natáania máashii nanácu. ³ Jiníwata náa'a fariséobini ya quininama judíobinica nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócani íya jócta nabádeda nacáajiu léjta arrúnaa nabádedacani. ⁴ Ya néejo'inau nawéniqui téejica, jócau íya jóctanaa nabádeda icáajiu libéecha. Ya lécchoo nawáalia íchaba áabi wíteeshi, léjta nabádedau báasu, náa'a jáarru, náa'a mulíquia jíarru shínaa ya náa'a camaca. ⁵ Táda, náa'a fariséobini ya náa'a quéewidacani ley shínaa nasáta néemiu Jesús:

—¿Táda jishínaa éewidenaicoo jócani síguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócta náaya nacáajiu masáculai?

⁶ Jesús éeba'ee nayá:

—Sáicai litáania nácu liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Isaíasca ishínaa chámai wítee, litána'inaa linácu:

'Liéni chacáalee nanúmayu natáania nanácu saíca,
ne nawówa déecuchai ya núcha, jócani éemi nulí.

⁷ Jiní sírbiani naméda culto nulí,
nashínaa néewidacala washialicuerrri wánacaala.'

⁸ Táda iyá imáaca liá'a Dios bánuani namédacala, quéewique'e nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi washialicuerrri shínaa.

⁹ Lécchoo limá nalí:

—Quéewique'e nawáalia mamáarraca naméda nawítee báinacu sáimi, iyá bésuneneu liwícau liá'a Dios bánuani imédaca. ¹⁰ Táda Moisés ma: 'Caníinaa jicába jisálijinau ya jítúwa', ya liá'a mándisierrri jisálijinau ya jítúwa, éewerri máanalica. ¹¹ Ne iyá imá yáawacaala báqueerri washialicuerrri éewerri limá lisálijinaarru o litúwarru: "Jócu nuéwa nuyúda jiyá, jiníwata quininama liá'a nuwáalianica 'corbán' (liwówau'i limáca, fréserrri Diosru)"; ¹² ya lécchoo yáawacaala tánashia máirri liéni jái jócai arrúnaa yúda jisálijinau o jítúwa. ¹³ Chái lierra iyá quiní wéni liá'a Dios bánuanica liyú liá'a naméda liwítee báinacu sáimi liá'a ibésunaidani irrú wáacoo. Ya iméda áabata íchaba méenaami áabenamai.

¹⁴ Jáiwa Jesús máida chóniwenai ya limá:

—Éemi nulí quininama ya yáa léenaa éemica: ¹⁵ Jiní liá'a wárruerricoo bináaweji (íyacaishi wáayanica) léewa máashii liméda chóniwenai. Liá'a liérricoo washialicuerrri wówa lícúeji liyáwa wáneerri máashii chóniwenai. [¹⁶ Iyá wáalenee iwíbau éemiu.]

¹⁷ Quéecha'inaa Jesús máaca chóniwenai ya liwárroo cuíta lícula, lishínaa éewidenaicoo nasáta néemi liyá linácu liáni léewidauca. ¹⁸ Liyá ma nalí:

—¿Cha iyá lécchoo jócai yáa léenaa? ¿Jóca yáa léenaa éemi quiní liá'a wárruerricoo bináawe éewa máashii liméda chóniwenai, ¹⁹ táda jócai wárroo wówashi rícula, jócta yáawaishi rícula, quéewique'e liáwinaami lijiácoo tácaishi yúcha?

Liyú liáni léewidauca liwówa limá quinínama íyacaishi masáculani.

²⁰ Limá lécchoo:

—Liá'a jiérricoo washiálicuerri yúcha, ta liyá méderriu casáculai liá'a washiálicuerri. ²¹ Táda lirrícueji, liwówa limáca, nawówa licuéji náa'a washiálicuenaica, najiáu náa'a máashiini ínuerri nawíta lícu, máashii namédani náinaayu, náa'a nédishi, cáinuacabini, ²² náa'a báawachala línu yúchau, wówairri lirrúwoo quinínama, náa'a máashiicaica, liá'a cháluedacalashi, náa'a ísadenecoo naméda máashii, cadéni cába áabi shínaa, náa'a númashi yúwica, saíctai cábacoo áabi yúcha, ya cháucta liwítee pénsaca. ²³ Quinínama náani méenaami máashiinica jiáneu narrícueji ya naméda máashii chóniwenairru.

*Báquetoo báawatau éebidechoo Jesús nácu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Néenee lijiáu Jesús lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro. Liwárroo áabai cuíta rícula, jiní liwówaini yáa léenaa; ne jócai léewa libáyacoo.

²⁵ Madéjcanaa ruá léenaa rutúwa ruá'a báquetoo miyácauca wáalechoo áabai espíritu casáculai, ruyá ruáni ínetoo ca ruíinu rutúyacoo Jesús íiba néeni. ²⁶ Ruá'a ínetoo áabai cáinabi báawata ítesana, yéechoo sirofenicia rícu. Néenee ruáu, ya rusáta bájjiala Jesús quéewique'e lijéda rumíyacaula yúcha liá'a demonioca. ²⁷ Ne Jesús ma rulí:

—Jída náaya quéecha náa'a néenibica náa'a judíobinica, jiníwata jócai saíca néda náucha páani náa'a néenibica náaque'e nalí náa'a áulica, náa'a báawacha sánaca.

²⁸ Ruyá ruéeba liúchani:

—Jajá, nuwácali, ne cáashia áuli íyene mésa yáajaba lítabi náidani cáacoo náa'a néenibica.

²⁹ Jesús ma rulí:

—Jiyá táaniechoo saíca; jéewa jiácowai. Liá'a demonioca jái jiácoo jimíyacaula yúchai.

³⁰ Jái'inaa ruíinu rúbana néerrau, ruíinu rumíyacaula cama íta'aa, ne demonio jái jiácoo rúchai.

Jesús chúni báqueerri jócai éemi ya jócai táania

³¹ Jesús éejoo lijiácoo lítacha liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro, ya libésunau Sidón, ya náa'a chacáalee yáaine lirrícu liá'a cáinabi jí'ineerri Decápolis, línu Galilea shínaa manuí néerra. ³² Néeni naínda lirrú báqueerri jócai éemi ya jócai táaniaca, ya nasáta liúcha lichánaque'e licáajiu linácu.

³³ Jesús téé báawachala, náucha náa'a chóniwenai, liníqui licáaji shíwianaa liwíba rícu, ya jáiwa lérrueyu lidúnu línane. ³⁴ Jáiwa, licába áacairra, léejueda licálesau máanui ya limá lirrú liá'a washiálicuerrica: “¡Efata!” (liwówa limáca, “¡jiméecu!”).

³⁵ Liyáalimi, liwíba liá'a jócani éemi liméecuwai, ya línane máacau saíca léewa litáaniacai saícai. ³⁶ Jesús bánua nayá jiní éecharru náiiwani; ne áawita libánua jócubeecha náiiwani, mawí náiiwadedaca. ³⁷ Bájjialai nacáarrudacoo nacábaca, namá: “Quinínama liméda saícai. ¡Cáashia

léewa liméda náa'a jócani éemi néemique'e ya náa'a jócani táania natáaniaque'e!"

8

Jesús yáa cuatro mil chóniwenai íya (Mt 15:32-39)

¹ Áabai éerri báaniu náawacau íchaba chóniwenai ya jiní nawáalia náaya'inaaca, Jesús máida lishínaa éewidenaicoo ya limá nalí:

² —Nusíntia carrúni jináata náani chóniwenai, jiníwata jái matálii éerri nayá nuájcha áani ya jiní wáaliani náaya'inaa. ³ Ya nubánuacta nayá jiní náayaca nábana néerrau, néewa májina nayá iníjbaa lícu, jiníwata áabi ínuene déecucheji.

⁴ Lishínaa éewidenaicoo néeba liúcha:

—¿Ne chíta quéewoo wáa náaya áani, jinícta yéerri?

⁵ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Chíta máanaba páani iwáalia iyá jini?

—Siete —néeba nayáni.

⁶ Néenee libánua nawáacoo náa'a chóniwenai cáinabi rícu, liwína licáaji rícu náa'a siete páanica, ya néenee liáwinaami liá sáica Diosru, lipúrroida ya liá lishínaa éewidenaicoorru, ya nayá jáiwa nashírrida chóniwenai nácu. ⁷ Nawáalia lécchoo jócai íchaba cubái rími; Jesús yá sáicai Diosru nanácu, ya lécchoo libánua nashírrida. ⁸ Quíninama náayaca cáashia namáacacoo cáawaina, ya újnibii cashiámui siete canasta liyú liá'a litábimi máaquerricoo. ⁹ Náa'a íyeneca urrúnini yáca cuatro mílru. Jáiwa Jesús líiwa lináwau, ¹⁰ liwáaroo lancha rícula lishínaa éewideneu yáajchau, ya liáu liá'a cáinabi jí'ineerri Dalmanuta.

Náa'a fariséobini nasáta áabai señaal jócai nacába cáji (Mt 16:1-4; Lc 12:54-56)

¹¹ Náiiinu náa'a fariséobinica naméda yáacacoo Jesús yáajcha. Ya quéewique'e naméda lirrú áabai trampa, nasáta liúcha limédaque'e áabai jócai nacába cáji, quéewique'e néeneda yáawacta Dios bánuajani.

¹² Jesús léejueda licálesau máanui ya limá:

—¿Táda nasáta náani chóniwenai áabai jócai nacába cáji? Nuyá yáawai numáca irrú jiníminaa numédani icába.

¹³ Néenee limáaca nayá, ya léejoo liúrrucocoo lancha rícula liáu bajiála manúa.

Éewidacaishi jócai yáawaiyi nashínaa náa'a fariséobinica (Mt 16:5-12)

¹⁴ Náa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha namíya máecha natée íyacaishi, ya bánai rími báshida páani nawáalia lancha rícu. ¹⁵ Jesús íiwa nalí:

—Icába, yúchau liá'a levadura fariséobini shínaaca ya lécchoo liá'a Herodes shínaaca.

¹⁶ Ne jócu náa léenaa néemi Jesús wówaini limáca, náa'a lishínaa éewidenaicoo Jesús yáajcha, natáania'ee nalí wáacoo:

—Limá walí liáni jócala waínda páani.

¹⁷ Jesús yáa'inaa léenaa, limá nalí:

—¿Táda imá jiníca irrú páani? ¿Újnibii jócai yáa léenaa éemica jiní yáaca léenaa? ¿Iwáalia iwíteu cabálini wéerri? ¹⁸ ¿Iwáalia ituúu ya jócai icábaca, ya iwíba jócai éemi? ¿Jócu édacaniu? ¹⁹ Quéecha'inaa

nuchújida cinco páani nanácu náa'a cinco mil washiálicuenai, ¿chíta máanaba canasta cashiámui lishídami yáawacaida jíni?

Nayá éeba:

—Doce.

²⁰ —Ya quéecha'inaa nuchújida náa'a siete páani nanácu náa'a cuatro mílca, ¿chíta máanaba canasta cashiámui yáawacaida jíni?

Nayá éeba:

—Siete.

²¹ Néenee limá nalí:

—¿Újnibii jócu yáa léenaa?

Jesús chúni báqueerri matuíyii lirrícu liá'a chacáaleca jí'ineerri Betsaida

²² Liáwinaami Jesús ya lishínaa éewidenaicoo náinu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Betsaida, néenee náinda lirrú báqueerri matuíyii nasáta liyá nawówa yáajchau lidúnuque'e linácu, lichúnique'ini. ²³ Néenee Jesús wína licáaji nácu liá'a matuíyiica lijéda báawachala chacáalee yúcha jíni. Néenee liwísa lituí ita'aa lichánaa náa'a licáajicoo linácu lisáta léemiu liyá áicta léewani licábaca já'a. ²⁴ Néenee licába liá'a matuíyiica limá'ee:

—Nucába washiálicuenai újnini áicubaca ne jíneneu.

²⁵ Néenee Jesús chánaa náa'a licáajicoo lituí ita'aa báníu néenee liwána licábacai. Néenee lichúniwai liá'a matuíyiica licába quinínama jucámarranaa. ²⁶ Néenee Jesús bánua líbana néerra jíni limá lirrú:

—Ojiwárruau chacáalee rículajoo, jiní jíwanirru néerrajooni.

Pé'eru máirri Jesús liyáca Mesías

(Mt 16:13-20; Lc 9:18-21)

²⁷ Liáwinaami liéni, Jesús ya lishínaa éewideneu náau náa'a chacáalee júbini lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Cesarea Filipino shínaa. Iníjbaa lícu Jesús sáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Tána namá náa'a chóniwenai tánashia nuyá?

²⁸ Nayá éebani:

—Áabi ma jiyácala liá'a Juan Bautista, áabi ma jiyácala liá'a íiwaderri Dios chuáni báinacu Elías, ya áabi ma jiyácala báqueerri néenaa náa'a éewidenai Dios chuáni báinacumi.

²⁹ —Ya iyá ¿tánashia imá nuyái? —lisáta nayá.

Pé'eru éeba liúcha:

—Jiyáwa liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani liméda sáicai chóniwenairru.

³⁰ Ne Jesús bánua nayá jócubecha natáania linácu, liyácala liá'a Mesíasca.

Jesús íiwadeda limánalicau

(Mt 16:21-28; Lc 9:22-27)

³¹ Jesús chánau léewida nayá, Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca arrúnai'inaa carrúni jináata'inaa médacoo bájjala, ya nacháani nuyá náa'a salínaica, náa'a sacerdotébini wácanai ya náa'a quéevidacani ley shínaa. Limá nalí, nuyá náinuani'inaa, ne matálii éerri rícula nucáwiaujo. ³² Liáni líwani nalí jucámarranaa. Néenee Pé'eru téé liyá báawachalani ya licáitacani. ³³ Ne Jesús linácuau, licába nalí náa'a éewidenecoo ya licáita Pé'eru, limá lirrú:

—¡Jidánau núcha, Wawásimi! Jiyá jócai cába léjta Dios cábau'u, jiyá cáberri léjta washiálicuenai cábau'u.

³⁴ Jáiwa Jesús limáida náa'a lishínaa éewidenaicoo ya chóniwenai, ya limá:

—Tánashia wówairri limédacoo nushínaa éewidenaicoo, limíya máecha liyá jájiu, liánaida lishínaa cruz ya jiáu nuíshirricu. ³⁵ Jiníwata liá'a wówerri liyá léjta liwítee wówau'u, jócuminaa línu licáwicau sáica Dios yáajcha; ne liá'a yúquerri licáwicau nunácueji ya linácueji liá'a chuánshi wásedeerrica, liwásedaminajoo. ³⁶ ¿Tána lisírbia washílicuerrirru ligáanacta quinínama éerri, ya liúcacta licáwicau Dios yúcha báawachala? ³⁷ Jiní éeneerri washílicuerrica lipáida quéewique'e liwáalia licáwicau Dios yáajcha. ³⁸ Áicta áabi báini nunácueji ya nushínaa chuánshi nácueji nanáneewa náani chóniwenai jócani éebida ya mamáarraca cajíconaani, cha lécchoo nuyá Washílicuerri Dios Cúuleeca báiminaa nucába liyá, jáicta nuínu nusálijinaa balíbalicta lichúnicayu ya nuájcha majíconaani náa'a ángelbini.

9

¹ Jesús lécchoo limá nalí: Numá irrú yáawaiyi néenaa náani yáaine áani nunáneewa jócani'inaa máanali cáashia nacába liá'a Dios wánacaalaca línu lidánaniyu.

Jesús báwachactau
(Mt 17:1-13; Lc 9:28-36)

² Seis éerri liáwinaami, Jesús yáu áabai dúuli áacai ítala, litée liájcha yáu Pé'eru, ya Santiago ya Juan. Néeni, nanáneewa, libáwachau licábacanau liá'a Jesúsca. ³ Líbala náawerriu quirrámini, cabálai wéerri quinínama yúcha liá'a nabádedaniquictani. ⁴ Jáiwa nacába Elías ya Moisés táanianai nayá Jesús yáajcha. ⁵ Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, ¡sáicai wéerri wayá áani! Waméda matálii cuíta rími: áabai jirru sái'inaa, áabai Moisésru, ya áabai Elíasru.

⁶ Jiníwata náa'a éewidenaicoo cáarrudenaiu, ya Pé'eru jócai liá léenaa liá'a limáni liyáca. ⁷ Liyáalimi, áabai sánai yúrrucoo nanácu catámuana. Jáiwa áabai chuánshi, jiáu sánai íbeji limá'ee: “Léewa nucúulee caníinai nucába liéni, éemiu lirrú”. ⁸ Liyáalimi, nacába'inaami natéejiu, jiní nacábani náajcha, Jesús bácai rími.

⁹ Nácula náurrucoo náacoo dúuli ítacha, Jesús yáarra nayá jócubeecha náiiwadede nayá áabi rúni liá'a nacábanica, cáashia Nuyá Washílicuerri Dios Cúuleeca cáwiacoo máanali íbicha. ¹⁰ Linácu jiliéni nawáliadani nawíta lícuu, áawita nasáta néemiu nayá jájiu tánashia léji liá'a licáwiacoo máanalini íbicha. ¹¹ Nasáta'ee néemiu Jesús:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca Elíasca'ee arrúnai ínu quéecha nácu?

¹² Néenee léeba nachuáni:

—Yáawaiyi arrúnaa Elías ínu quéecha nácu, liyáminaajoo lichúni quinínamani. Tándawa namá náa'a cáashtaca arrúnaacala Nuyá Washílicuerri Dios Cúuleeca carrúni jinátayu ya nacháani nuyá. ¹³ Ne nuyá ma irrú Elías jái ínucai, ne nayá naméda liájcha léjta nawówau, léjta litánau'inimi limáyu'u linácu cháa.

Jesús chúni báqueerri icúulirrijui wálierri espíritu máashii
(Mt 17:14-21; Lc 9:37-43)

¹⁴ Quéecha nácu'inaami néejoocoo náacoo nayáctala náa'a áabi néenaaca éewidenaicoo Jesús yáajcha, náinu nanácu íchabani wéerri

chóniwenai natéeji, ya áabi quéevidacani ley shínaaca méda yaaqueneu nayá náajcha. ¹⁵ Ne nacába'inaami Jesús, quinínama nacánacau natáa lirrú nacáarrudacalau. ¹⁶ Néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Tána ijútau iméda iyá náajchai?

¹⁷ Ne báqueerri yáairri liyá néeni léeba:

—Quéevidacai, nuínda nucuuleu áani, wáaleerri áabai espíritu máaquerri liyá machuáni. ¹⁸ Táshia nácuha liyácta jíni, liá'a espíritu liwínani liúcani cáinabi rícula; ya cacáli jiáu liwálicueji, liwána liá'a muéda léu, ya limáacau cadácani. Ne nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha najédaque'e liúcha liá'a espírituca, ne jócai néenaa.

¹⁹ Jesús éeba'ee:

—¡Chóniwenai jócani éebida! ¿Cachálita arrúnaa nuyá yáajcha mamáarraca jíni? ¿Cachálita arrúnaa nuwánta yáajcha jíni? Índa lierra icúlirrijui máyala áani.

²⁰ Néenee natée liá'a icúlirrijui Jesúsru. Ne quéecha'inaami espíritu cába Jesús, liwána icúlirrijui cúcunacoo, jáiwa licáu cáinabi ricúla liwówanaanicoo cacálibee jiáu liwálicueji. ²¹ Jesús sáta léemiu lisálijinaa:

—¿Cachálitami liwáalia cháiqui jilierra?

Lisálijinaa éeba:

—Rícue samálitaqui jíni. ²² Ya íchabachu lierra espírituca liúcani chichái ricúla ya shiátai yáacula, línuaque'ini. Jéewacta jimédacani walí, carrúni jináata jicába wayá ya jiyúda wayá.

²³ Jesús má'ee lirrú:

—¿Chíta 'Jéewacta jimédacani'? ¡Quinínama éewacoo lirrú liá'a éebiderri nunácu!

²⁴ Néenee lisálijinaa liá'a icúlirrijuica limáidada:

—Nuyá éebiderri. ¡Jiyúda nuéebida mawí!

²⁵ Jesús cába'inaami náawacacoo íchaba chóniwenai, licáita liá'a espíritu máashii, limá'ee:

—Espíritu jócai índa táaniaca ya mawíbai nuyá wána jijíacoo liúcha lierra icúlirrijuica ya ujéejoo jiwárruacoo linácu mawíá.

²⁶ Liá'a espíritu limáidada, liwána icúlirrijui cúcunacoo. Jáiwa lijíáu liúchai, limáacani jicá'a máanali, tánda íchaba ma máanalicalani. ²⁷ Ne Jesús wína licáaji nácu, libárruedaque'ini; jáiwa libárru liá'a icúlirrijuica.

²⁸ Néenee Jesús wárru áabai cuíta licúla, jáiwa lishínaa éewidenaicoo sáta néemiu liyái nayá bítau:

—¿Tánda jócu wéenaa wajéda lierra espírituca?

²⁹ Ne Jesús éeba'ee:

—Liéni demonio cháica'a jiáirriu bácai oración ya ayúnoyu.

Jesús úiwadeda chámaichu limáanalicau

(Mt 17:22-23; Lc 9:43-45)

³⁰ Quéecha'inaami náacoo chéni, nayáctami nayáca nabésunau Galileai. Ne Jesús jócai liwówai áabi yáa léenaa táshia nayá jíni, ³¹ jiniwata éewiderri liyá lishínaa éewidenaiu liájcha. Limá'ee nalí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nayá nalí náa'a washiálicuenaica, ya náinuaminaa nuyájoo; ne matálii éerri ricúla nucáwiaujoyoo máanalicai yúcha.

³² Ne nayá jócai náa léenaa néemica liúcha cáarru nasáta néemiwani.

*¿Tánaji liá'a mawíyii cawénica?
(Mt 18:1-5; Lc 9:46-48)*

³³ Néenee náinu chacáalee jí'ineerri Capernaúm. Nayá'inaami cuíta ricúla, Jesús sáta léemiu nayá éewidenaicoo liájcha:

—¿Tána ijútau yáacoo iníjbaa lícui?

³⁴ Ne jáiwa manúma nayái, jiniwata iníjbaa lícuu jútenaiu náinuca tánashia mawí cawénii wérri náibicha. ³⁵ Néenee Jesús liwáawai, limáida náa'a doceca, limá nalí:

—Tánashia wówerri quéecha nácu, arrúnai'inaa náishiirricuu quinínama yúcha, ya lishírrueda nalí quinínama.

³⁶ Jáiwa libárrueda béewami nalí báqueerri samálita, jáiwa liwína liná licúlau jini limá nalí:

³⁷ —Tánashia ríshibierri nují'inaa nácu báqueerri samálita léjta liéni, ríshibierri nuyá; ya liá'a ríshibierricta nuyáni, jócai bábaujta lirríshibia nuyá, ya léchchoo liá'a bánuerri nuyá.

*Ne liá'a jócaicta yáa wajúntani, yáairri wáajcha
(Mt 10:42; Lc 9:49-50)*

³⁸ Juan má'ee lirrú:

—Quéewidacai, wacába báqueerri jéderri demonio jijí'inaa nácu, ne jócaica wáajcha sái jini, jáiwa waprúbibia liúcha jini.

³⁹ Jáiwa Jesús éeba'ee:

—Jócai iprúbibia liúchani, jiniwata liá'a méderri jócai nacába cáji nují'inaa nácu, jócai éewa litáania máashii nunácueji. ⁴⁰ Ne liá'a jócaicta ya wajúntami, yáairri wáajcha. ⁴¹ Matuínaami tánashia yáairri írra áabai báasu shiátai iyá Cristo shínaaca, yáawai numá irrú liwáaliaminaa liwéniujoo.

*Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula
(Mt 18:6-9; Lc 17:1-2)*

⁴² “Matuínaami tánashia wáneerri nacáacoo jíconaashi rícula náani áabi júbini éebidenai nunácu, Dios cástigaa liyá, saíctami náuca manuá yáaculani áabai íiba wérri liwánacoo nabájini linácula. ⁴³ Ne jicáajiquicta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerri jicáajiyu; saícai jiwárruacoo macáaji áacairra, ne jócubeecha chámai jicáajiyu jiáu jibárruacoo infierno rícula, chaléeni jóctala chichái éewa lichácacoo. [⁴⁴ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.] ⁴⁵ Ne jíibacta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerri jíibau; saícai jiwárruacoo áacairra macáwa, ne jócubeecha chámai jíibayuyú jiáu jibárruacoo infierno rícula. [⁴⁶ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacau.] ⁴⁷ Ne jituícta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a jijédanica jituú; saícai jiwárruacoo bátui tuíshiyu Dios wánacaalactaca ricúla, ne jócubeecha chámatui jituúyú jicáu infierno ricúla. ⁴⁸ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.

⁴⁹ “Jiniwata quinínama mináajoo nasálau chicháiyu, liwówau limáaca arrúnaa wabésunacoo íchaba cacháninai íibeji. ⁵⁰ Iwíduma saícai; ne jáicta majúwacani, ¿chíta quéewau éewa iwána lisírbia báníu jini? Iyá léjta iwíduma saícaica, saíca iyá iyáwaacoo.”

10

Jesús éewida linácu liá'a jócubeecha namáaca yáacau

(Mt 19:1-12; Lc 16:18)

¹ Jesús jiáu Capernaúm néenee, jáiwa liáu Judea shínaa cáinabi ítala, cáiwia jiáctejcoo Jordán shínaa cáinabi ítala. Néeni néejoo náawacacoo lirrú náa'a chóniwenai, jáiwa léejoo léewida nayái léjta limédau'uni séewirrinaa. ² Áabi fariséobini narrúniu Jesúsru, quéewique'e nénéda nacába wáni, nasáta néemiu wáni washiálicuerri léewacta limáaca línu, léjta wawítee báinacu. ³ Jáiwa léeba nachuáni:

—¿Tána Moisés bánua imédacai?

⁴ Namá'ee:

—Moisés máca néewaca namáaca naníinai, liá nalí áabai cáashta namáaca yáaca'inau.

⁵ Néenee Jesús ma nalí:

—Moisés yáa irrú lierra wánacaalashica liyá júrricacala iyá. ⁶ Ne quéechanacu'inaami Dios quénuda cáinabi, Dios quénuda washiálicuerri ya ínetoo, ⁷ Linácu jiliéni washiálicuerri shírriu lisálijinaa yúcha ya litúwa quéewique'e cáinu liyá. ⁸ Ne nayá chámata léjta chóniwenai áabaiminaa nayája. Chá'a jóca chámata nayá mawiájani bácaicai. ⁹ Linácue jiliéni liá'a washiálicuerrica jócai éewa lishírrica liá'a Dios rúndanica.

¹⁰ Jái'inaami nayá cuíta rículai lishínaa éewidenaicoo sáta néemiu liyá linácue jiliéni. ¹¹ Jesús má'ee nalí:

—Tánashia liá'a máaquerrri línu ya licásau báquetoo yáajcha, liméda máashii línayu runácula ruá'a quéecha nácu sáumica. ¹² Ya ínetoo máacta rúneerriu ya rucásau báqueerri yáajcha, cháí cábacanaa ruméda ruínayu máashii.

Jesús yáa sáicai nalí náa'a sáamanaica

(Mt 19:13-15; Lc 18:15-17)

¹³ Natée Jesúsru áabi sáamanai lidúnuque'ini; ne náa'a éewidenaicoo jáiwa nacáita náa'a téenei lirrúni. ¹⁴ Jesús cába'inaami jini líani, íwirri liwówa ya limá nalí:

—Imáaca sáamanai ínu nulí, ya u'ipróbibia núchani, jiníwata náa'a éebidenai Dios nácu, léjta náani sáamanaica, jócai éewa náinuminaa Dios néerra. ¹⁵ Yáawai numá irrú jócta éebida Dios nácu léjta náani sáamanaica, jócai éewa liwárroocoo néerra.

¹⁶ Jáiwa linácuda limá licú sáamanai, jáiwa liá nalí sáicai nayái lichánaa licáajiu nanácu.

Báqueerri washiálicuerri rícuerrri táania Jesús yáajcha

(Mt 19:16-30; Lc 18:18-30)

¹⁷ Jái'inaa Jesús jiáu liwína liájabau, báqueerri washiálicuerri cánacau línuca litúyau lirrú, lisáta léemiu jini limá lirrú:

—Quéewidacai sáicai, ¿tána arrúnaa numédacai quéewique'e nuyá Dios yáajcha mamáarraca?

¹⁸ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Táda jiá nují'inaa sáicai? Jiní sáicai, bácai Dios. ¹⁹ Jiá léena náa'a Dios wánacaalau'uca: 'Ujínua; Ujimá báquetoo yáajcha jínu yúchau, (ujimá báqueerri yáajcha jínirri yúchau lécchoo); ujinédu; ujiméda jinúma yúwicau báqueerri nácuca; ujichálueda; cawáunta jisálijinau ya jitúwa lécchoo.'

²⁰ Néenee limá Jesúsru liá'a washiálicuerrica:

—Quéewidacai, quinínama liáni numédani icúulirrijuicteji nuyá.

²¹ Néenee Jesús cába lirrú caníinaa licába liyái limá lirrú:

—Cháucta jirrú áabai rími mawí: Jiáu, jiwénda quinínama liá'a jiwáalianica ya jiá nalíni náa'a carrúni jináatanica. Jiwáaliaminaa méenaami chaléeni áacairrajoo. Néenee jíinu jijínanicoo nuájcha.

²² Néenee liá'a washiálicuerrica, linísa'inaa léemi liá'a Jesús máni lirrú, liúrrucueda liwówau liáwai máashii wérrica liwówa yáacoo, bájalaca rícuerricani.

²³ Néenee Jesús cába náa'a lishínaa éewidenaicoo yéenai litéeji limá nalí:

—¡Tráawajui wérri nalí náa'a rí cubinica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca!

²⁴ Néenee náa'a lishínaa éewidenaicoo nacáarrudau néemi lichuáni, ne Jesús éejoo limá nalí:

—Nuéenibi, ¡tráawajui wérri nalí náa'a máaquenai nawówau warrúwa nácu nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca! ²⁵ Tráawajui mawí báqueerri rícuerrirru liwárrua'inau Dios wánacaalactalaca liúcha léjta áabai caméeyu jócai éewa libésunacoo ishídui tuí rícueji.

²⁶ Néenee nacáarrudau wérri néemicani namá'ee nalíwaacoo:

—¿Yáawaicta liáni, tána éewa línu Dios néerra?

²⁷ Néenee Jesús cába nalí limá nalí:

—Chóniwenai jócai néewa naméda liáni, ne Dios, léewaca liméda, ne Dios léewaca liméda quinínama.

²⁸ Jáiwa Pé'eru ma lirrú:

—Wayá wamáacani quinínama liá'a wawáalianimica, quéewique'e wéewa wasíguia jiyá.

²⁹ Jesús éeba'ee:

—Ne yáawaiyi namá irrú matuínaami máaquerricta nunácueji o nuchuáni nácueji sálwerrica limáacacta líbanau, o léenajinai, o léenajetoo, o litúwa, o lisálijinaa, o léenibi, o cáinabi, ³⁰ lirríshibiaminaa lirrícu liéni éerrica, cien cuíta yúcha mawí, léenajinai, léenajetoo, litúwanai, léenibi ya cáinabi, báawita namúrru iyá namédaque'e irrú máashii; ya liá'a éerri ínuerrica iwáaliaminaa cáwicashi jócai amáarra.

³¹ Ne íchaba náa'a chóque'e cawéninica, nayáminaa mawénini'inaa; ya íchabaminaa chóque'e náa'a mawéninimica, nayáminaa cawénini'inaa.

Jesús íiwadederri matálichu máanalicala'inaa liyá

(Mt 20:17-19; Lc 18:31-34)

³² Ná'eewoo Jerusalénra, Jesús jínerriu éewidenaicoo béecha. Ne nayá cáarrudenaiu, ne náa'a yáainecoo líshiirricu cáarruni. Jesús éejoo limáida náa'a doce éewidenaicoo báawachala, jáiwa líiwa nalí liá'a libésuna'inaacoo. ³³ “Léjta icábau'uni, wayá yáaineu Jerusalénra, chaléeni nuyá Washiálicuerri Dios Cúlee'inaaca néntregaani'inaa nuyá nalí náa'a sacerdotébini wácanaica, ya nalí náa'a quéewidacai ley shínaa, nawánaminaa náinuacojoni nuyá, ya néntregaaminaajoni nuyá nalí náa'a bájirra cáinabi ítesanaca. ³⁴ Nacáidaminaa nuyájoo, nawísadaminaa nuyá, náinuadaminaa nuyá ya náinuaminaa nuyájoo; ne matáli éerri yáwinaami nucáwiaminaujoo máanalicalai yúcha.”

Santiago ya Juan sátenai áabai sáicai

(Mt 20:20-28)

³⁵ Santiago ya Juan, Zebedeo éenibi, narrúniu Jesúsru namá'ee lirrú:

—Quéewidacai, wawówai jiméda walí áabai saícai wasátani'inaa jiúcha.

³⁶ Ne lisáta léemiu nayái:

—¿Tána iwówai numéda irrúi?

³⁷ Namá'ee lirrú:

—Jimáca walí jiwána wawáacoo jiwánacaalactaca balíbalictaca báqueerri saícaquicteji ya báqueerri apáulicueji.

³⁸ Jesús éeba'ee:

—Iyá jócai yáa léenaa isátanica. Nuyá carrúni jináata'inaa namédaca ya náiinua nuyá. ¿Iyá éenaa iméda carrúni jináata ya máanali iyá léjta nuyá?

³⁹ Jáiwa néebai:

—Wéenani.

Jesús má'ee nalí:

—Iyá carrúni jináatani namédaca ya máanali iyá léjta máanali nuyá;

⁴⁰ Ne iwáayu'inau saícaquictejica o apáulicueji, jócai nutóca nuá irrú, ne náa'a nusálijinaa wínani quéecha, náwa wáaine'inau néeni nárra.

⁴¹ Quéecha'inaami néemicani náa'a áabi diez éewidenaicoo, jáiwa íwirri nawówai Santiago yáajcha ya Juan. ⁴² Ne Jesús máida'ee nalí limá'ee:

—Léjta yáayu léenani, náibi náa'a jócani éebida, aí wánacaleerri nayá já'a mawí máanui cábacoo náucha, ya náa'a máanuini cábacoo áacai nacábacoo áabi yúcha. ⁴³ Ne íbicha jócai éewa chácaarra. Báawacha wáucha, iyá, liá'a wówerri máanui limédacoo íbicha, arrúnaa lisírbia quinámarru. ⁴⁴ Ne liá'a íbicha wówerri limédacoo cawéniyu arrúnaa lishírrueda áabirru. ⁴⁵ Jiníwata Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuca jócai nasírbia nulí, nuyá ínuerri nusírbiaque'e nalí, ya máanali nuyá quéewique'e nuwáseda íchaba jíconaa.

Jesús chúni Bartimeo matuíyica

(Mt 20:29-34; Lc 18:35-43)

⁴⁶ Liáwinaami Jesús ínu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Jericó náajcha náa'a lishínaa éewideneu. Jáyaali najiáu Jericó rícula, íchaba chóniwenai yáajcha, néenee báqueerri matuíyii jí'ineerri Bartimeo, licúulee liá'a Timeoca, wáairriu liyáca iníjbaa éemanacu sáteerri warrúwa chóniwenai yúcha. ⁴⁷ Léemi'inaa liyáca Jesús Nasaret saí, néenee limáida liá'a matuíyica limá'ee:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁸ Néenee íchaba cáita liyá quéewique'e manúmata liyáca, ne limáidada danáanshiyu mawí:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁹ Néenee Jesús bárruawai limá'ee:

—Imáida lirrú.

Néenee namáida lirrúi matuíyica namá lirrú:

—Cadánani, jiwówa, jibárroo, limáida jirrú liá'a Jesúsca.

⁵⁰ Néenee liúca lishínaa sábanawai léjta ruana liá'a Bartimeoca léenu libárruacoo línu Jesús néerra. ⁵¹ Néenee Jesús sáta léemiu jini limá lirrú:

—¿Tána jiwówai numéda jirrúi?

Liá'a matuíyica limá Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai nucábaca báaniu.

⁵² Néenee Jesús ma lirrú:

—Jéewa jiácuwai. Nunísa nuchúni jiyái jéebidacala nunácu. Madéjcanaa léewa licábaca liá'a matuýiica liáu Jesús yáajcha injbaa lícui.

11

Jesús wáaroo Jerusalénra (Mt 21:1-11; Lc 19:28-40)

¹ Quéecha'inaami urrúni nayá Jerusalénru, á'a chacáalee Betfagé ya Betania rícu, urrúni lirrú liá'a Olivos shínaa awácaca, Jesús bánua chámata lishínaa éewidenaicoo, ² limá'ee nalí:

—Yáayu'u áabai chacáalee píitui rími júntami, iwárruaminau néerrajoo ínuminaa áabai burro bájerriu, jiní írracajiu íta'aa újnibii. Iwásedani ya ta índaque'e jini. ³ Ne áabi sátacta néemi iyá tándá imédani, imá nalí wawácalirru náani, ne liyáalimin léējuéda irrújoni.

⁴ Jáiwa náawai, náinu linácu liá'a búrruca cáaye rícu, bájerriu cuíta núma lícu, jáiwa nawáseda jini. ⁵ Áabi yáaine nayá néeni nasáta néemi nayá:

—¿Tána imédai? ¿Tándá iwáseda líarra búrruca?

⁶ Ne néeba nachuáni léjta Jesús máyu'u nalí; jáiwa naínda náacuwai. ⁷ Néenee namáaca náabalau burro íta'aa ta natée Jesúsru jini. Jáiwa Jesús írrau burro íta'aa. ⁸ Íchaba dáquinia náabalau injbaa lícu, liá'a Jesús bésunactacoo, ya áabi dáquinia áicuba nácai nawíchua bacháida lícu. ⁹ Ya náa'a yáainecoo libéecha ya líshiirricu, namáidada'ee:

—¡Cawéni wérrí! ¡Sáicai wérrí ínuerri lijí'inaa nácu Wawácali Diosca! ¹⁰ ¡Sáicai wérrí línuca liá'a wánacaleerrica, léjta wawérrí Davidmi wánacaalactamica lishínaami sáictai wérrí! ¡Cawéni wérrí Jesúsru áacairra!

¹¹ Jesús wáaroo Jerusalénra jáiwa liáu templo néerra. Licábadedá litéejiu néenee ta líacoo Betania néerra náajcha náa'a doce éewidenaicoo, níwata jái táicalacai.

Jesús mándisierrí higuera jiní ita (Mt 21:18-19)

¹² Áabai éerri ricúla, najiá'inaamiu Betania rícueji, Jesús síntia ínaaishi. ¹³ Déecucheji licába áabai higuera cabáinai, jáiwa lirrúniwai licába cáctactani, ne línu licába liyáwoo libáinaaca, jócala léerdi liá'a lítau.

¹⁴ Néenee limá higuérrui:

—¡Jiníminaa mawiá éejoo líiya jíta mawiá!

Lishínaa éewidenaicoo néemini.

Jesús yúca templo rícuha náa'a wéndenaica (Mt 21:12-17; Lc 19:45-48)

¹⁵ Liáwinaami Jesús ínu Jerusalénra náajcha náa'a lishínaa éewidenaicooca. Quéecha'inaa liwárruacuwai (lishínaa patio ítala liá'a) templo máanuica, néenee licába náa'a wéndenai néeni ya náa'a wéneenai léccchoo. Néenee ya ta líuca bináawala jini. Lináawida nashínaa mésa náa'a cámbianai warrúwa chóniwenairru, ya náarrubai náa'a wéndenai paloma, ¹⁶ jócu línda jiní'eecha bésuneerriu templo rícueji tánashia natéeni. ¹⁷ Néenee léewida nayá limá nalí:

—Jái tánacuwai,

'Núbana jí'inaaminaa cuíta na'óracta'inaa náa'a quinínama chóniwenai yéenai cáinabi íta'aa',

ne iyá médani léjta áabai útawi canédibini shínaa. (Jesús ma nalí liáni náa'a wéndenaica nachálujuedacala chóniwenai.)

¹⁸ Néemi'inaa liá'a Jesús médani náa'a sacerdote wácanai ya náa'a quéewidacai ley shínaa, néenee namúrru chítashia náiinuu'u'inaa Jesús jíni, cáarruca nacábacani, níwata quinínama chóniwenai cáarrudau néemi léewidacala, saícta néemi léccchuni. ¹⁹ Ne catáawaca'inaa, Jesús jiáu lirrícucha liá'a chacáaleeca lishínaa éewidenaicoo yáajcha.

Higuera máataica múshiyii

(Mt 21:20-22)

²⁰ Manúlacai'inaami néejoo nabésunacoo higuera júntami, jáiwa nacába jíni míshii lijíchu yáajchau. ²¹ Néenee Pé'eru, lédacaniu bésuneerricoo, limá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jicábate, liá'a higuera jimándisiani míshiyii.

²² Jesús éeba'ee:

—Éebida Dios nácu. ²³ Ne báqueerri chóniwerri éebidacta liwówa yáajchau Dios nácu éewerri limá lirrú liáni dúulica: ‘¡Cachéerra, jichánau manúa yáacula!’, ya yáawaa léebidaca cháminaa libésunacoo léjta limáyu. ²⁴ Tándawa numá irrú quinínama liá'a isátani Dios yúcha, éebidani jái ínucai, ya irríshibiaminaajoni. ²⁵ Ne jáicta isáta iyá Dios, ipérdonaa yáacau jáicta máashii imédani irrúwacoo, quéewique'e isálijinaa yáairri áacai liméetuaque'e ijíconaa léccchoo. [²⁶ Ne jóctaca ipérdonaa, chacábacanaa isálijinaa yáairri áacai jócai lipérdonaa ijíconaa léccchoo.]

Liá'a wánacaalacta Jesús shínaa

(Mt 21:23-27; Lc 20:1-8)

²⁷ Liáwinaami liáni néejoo Jerusalénra. Nácula Jesús jínaniu templo rícu, jáiwa narrúniu lirrúí náa'a sacerdotébini wácanai, náa'a quéewidacai ley shínaaca, ya náa'a salínaica, ²⁸ ya nasáta néemiu wáni:

—¿Tána wíteeshiyu jiúqueda nashínaa náa'a cawéndacani templo rícu? ¿Tána yáa jirrú wíteeshi jimédau'inaani?

²⁹⁻³⁰ Jesús éeba'ee nachuáni:

—Nuyá léccchoo nusáta nuéemiu iyá: ¿Tána bánua Juan Bautístaca, Dios o washiálicuenai? Éeba nulíni. Ne íiwacta nulíni, nuyáminaa léccchoo núiwaminaa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

³¹ Jáiwa nachánau najútacoo nayá wáacoo: “Ne wamácta lirrú Dios bánuani, limáminaaajoo: ‘Néenee, ¿ne tánda jóca éebida lirrúí?’

³² Ne wamácta washiálicuenai bánuani,” íiwirriminaa chóniwenai wówa wáajcha, quinínama yáine léenaa yáawaiyii, Juan táania yáawaiyi Dios rícueji. ³³ Jáiwa néeba Jesúsru:

—Jócu wáa léenaa.

Néenee Jesús éebai:

—Ya nuyá chajá'a jóca núíwa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

12

Liá'a licábacanaaca náa'a catráawajaacánica máashiicanica

(Mt 21:33-36; Lc 20:9-19)

¹ Jesús litáania nalí licábacanaayu. Limá'ee nalí: “Báqueerri washiálicuerri liáabana uva yáanai, jáiwa lirríjcueda litéejii; lichánau lichúni liárrui limédacta'inaa vino, jáiwa libárrueda áabai torre

quéewique'e litúyacani quinínama. Néenee liá nalí jíni lishínaa shínaashiwai áabi tráawajadorbinirru, jáiwa liáwai. ² Léerdi'inaami náawaqueda banácali íta, libánua báqueerri lishínaa tráawajadorru yáairri liájcha, lisáta náucha náa'a cáabanacani lishínaa cáinabi íta'aa, léenaa liá'a shínaashi éenaaca banácali íta litócani'inaaca. ³ Ne jáiwa nawína liyái, náiiuuedaque'ini nabánuani cháaji macáaji rícu sái. ⁴ Néenee liá'a liwácalica libánua báqueerri léenaa, ne liáni nawánani catúca liwíta nácu ya nacáitadedada liyá. ⁵ Libánua báqueerri jáiwa náiihua jíni. Liáwinaami libánua áabi íchabani; ya áabi nabásedani ya áabi náiihuani.

⁶ “Újnibii limáacau lirrú báqueerri: Licúulee, caníinai wérri licábaca. Último libánua liyá lipénsaa lirrúwoo: ‘Cájbami cawáunta nacába liáni nucúuleeca.’ ⁷ Ne namá nalíwoo, náa'a cáabanacánica: ‘Lé'inaa léju liáni ríshibierrri'inaa liá'a máacaderricoo jáicta máanali lisálijinaajoo, wáiihuani washínaa áani quinínama.’ ⁸ Jáiwa'ee nawína jíni, náiihua jíni ya náuca jíni limáashiicaimi bináawala banácali yúcha.

⁹ “¿Ya tána imá irrúwoo tána liméda liá'a liwácali liá'a banácalica? Ya liáminau línuaca náa'a cáabanacánica, liáminaa liá'a banácalica áabirru.

¹⁰ “¿Jóca iliá icábau liá'a Dios chuánica? Limáctaca: ‘Cristo léjta liá'a íbaca nacháninica náa'a camédacaica, liyá'inaawa íba chúnsai saícaca.

¹¹ Liáni limédani liá'a Wánaçaleerrica, ya wayá cárrudenai.’ ”

¹² Néenee náa'a wánacaleenai judíobini nawówai'e natée Jesús preso, jiniwata náaca léenaa liméda licábacanaa nanácula. Ne cáarru nayái chóniwenai nácueji, néenee namáaca jíni, ya náawai.

Linácu liá'a napáidau impuesto

(Mt 22:15-22; Lc 20:20-26)

¹³ Nabánua Jesús náa'a áabica fariséobinica ya lishínaa néenaa náa'a Heródesca, quéewique'e nawána limá áabata náucaque'e linácue jíni.

¹⁴ Nayá janárta ma lirrúni:

—Quéewidacai, wáa léenaa jimáni yáawaiyi, jócala jínda natée jiwíte jini cáarrucala jicába chóniwenai, áabenaacala jimédacoo quinínama chóniwenai yáajcha. Jiyá éewiderriu yáawaa léjta Dios máyu'u. ¿Sáicai wérri wapáidacta impuesto lirrú liá'a romano wácalirru, o jócta wapáida? ¿Arrúnaa wapáida o jócuwee wapáidani?

¹⁵ Ne Jesús, yáirri léenaa nawówaicala naméda lirrú máashii, limá nalí:

—¿Tánda iméda nulí trampa? Índa nulí áabai moneda nucába áani.

¹⁶ Natée jíni, ya Jesús ma nalí:

—¿Tána náani léji lierra ya lierra jí'inaa tánerricoo lináni nácu?

Namá'ee néebacani:

—César, romanobini wácali.

¹⁷ Néenee Jesús ma nalí:

—Ne yáa lirrú liá'a César tánashia lishínaa, ya Diosru liá'a lishínaa lécchoo.

Ya liá'a léebau náuchani nacáarrudau wérri néemicani.

Liá'a nasátau néemiu linácu liá'a nacáwiactacoo

(Mt 22:23-33; Lc 20:27-40)

¹⁸ Néenee náau nacába Jesús áabi néenaa náa'a saduceoca. Namá'ee náani náa'a máanalínica jócani éewa nacáwiacoo mawiá; táda náau nalí namá chá'a:

¹⁹ —Quéewidacai, Moisés máacani tánerriu báqueerri washiálicuerri máanali cáinui ya jiní licúulee ruájcha ruá'a línuca, liá'a léenajirrica liwínaminaa línu ruá'a máanirriuca, náa'a léenibi jiáinecoo, máaquenaimicoo léenibiyu liá'a léenajirri máanalimica. ²⁰ Wée saícai wérri, áitee já'a siete léenajinai, liá'a quéecha nácu saíca cáserriu, jáiwa máanali jini jócai máaca licúuleu. ²¹ Néenee liá'a líshiirricusaica licásau ruájcha ruá'a mánirriuca, liyá cháí máanalica jiní máacani licúuleu. Chacábacanaa liá'a báqueerri léenajirri líshiirricusai lécchoo, ²² ya náajcha náa'a sieteca; ne jiní wérri éeneerri limáca licúuleu. Néenee máanali ruá'a línumica. ²³ Wée saícai wérri, jáicta rucáwiauujoo, nayá náajcha wáacojoo báaniu, ¿Tánashia néenaa náani rúnirri'inaa náani sieteca yéenaimi ruájcha cásenaimiu?

²⁴ Jesús má'ee nalí:

—Iyá yúquenaiu wérri iyáca, jócala yáa léenaa liá'a tánerricoo ya liá'a Dios wíteeca. ²⁵ Jáicta máanalini cáwiauujoo, náa'a washiálicuenaica ya náa'a íinaca jócuminaa nacásau, ne cháminaa nayá léjta ángelbini yéenai áacairra. ²⁶ Léjta jáicta máanalini cáwiawai, ¿Jócu iliá iyá, liá'a cáashta Moisés tánanimica? Moisés cába'inaami áabai banácali éemacoo liyáca ne jiní bálanaa. Dios má'ee Moisésru: —Nuyá jáa liérta Dios néebidanimi nácu liá'a Abrahámca, ya Isaac ya Jacob. ²⁷ ¡Ya Dios jócai máanalini shínaa, Dios nashínaa náa'a cáwinica! Tándawa iwítee wérri iyá yúquerriu liyáca. Dios má'ee chá'a áawita máanalini nayá, cáwiniyaca.

Liwánacaala mawí cawéni wérrica
(Mt 22:34-40)

²⁸ Lirrúniu Jesúsru báqueerri néenaa náa'a éewidenai Moisés chuáni éemerrimi Jesús méda yáacau'u chóniwenai yáajcha. Liá'inaa léenaa Jesús éeba nachuáni saíca, néenee lisáta léemiu jiní lécchoo limá'ee lirrú:

—¿Tána náibicha náa'a Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha?

²⁹ Ne Jesús ma lirrú:

—Le Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha liáni: 'Israel shínaa chóniwenai, éemite liáni: Wawácali, washínaa Dios, Wawácali Dios bácai rími. ³⁰ Táda arrúnaa caníinaa jicába jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jiwítee yáajchau ya quinínama jidánani yáajchau.' Liyáwa Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha liáni. ³¹ Ya liá'a yéerri líshiirricu liá'a Dios wánacaalau'u cawéniica cha léjta liáni: 'Arrúnaa caníinaa jicába áabi léjta jiyá jájiu.' Jiní áabai Dios wánacaalau'u mawí cawéniica náuchaja liáni.

³² Néenee liá'a éewiderri Moisés chuáni ma lirrú liá'a Jesúsca:

—Saícai jimáca, Quéewidacai. Yáawaiyi jimácaa bácai rími Dios, jiní báqueerri mawí liúcha. ³³ Arrúnaa caníinaa wacába Dios quinínama wawówa yáajchau, ya quinínama wawítee yáajchau, ya quinínama wacáwica yáajchau ya quinínama wadánani yáajchau. Arrúnaa caníinaa wacába wayácchuniu léjta wayá jájiu. Cawénii mawí náucha náa'a cuéshinai wéemani wáa Diosruni, ya quinínama náucha náa'a áabata náiiindani altar ítala.

³⁴ Jesús cába'inaa liá'a quéewidacai ley shínaaca, léeba liwítee saícaiyu jiní, néenee limá lirrú:

—Jócai déecucha yáaca Dios wánacaalactalaca.

Néenee náa'a éemenai nayácani, jócu náa'a nawówau nasátau néemiu liá'a Jesúsca.

¿Tána lisálijinaa báinacu sánami liá'a Mesíasca?

(Mt 22:41-46; Lc 20:41-44)

³⁵ Jesús yéerri liyáca templo rícu éewiderri liyáca, ya lisáta léemiu:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca lécala liá'a Mesíasca néenaa náa'a Davidca? ³⁶ Le Davidja lierra, táanierri Espíritu Santo dánaniyu limá'ee:

‘Liá'a Diosca limá nushínaa cawánacaalacai:

Jiwáau nulí saícaquictejica,

cáashia nuwáalia jijínaiu jiájabalau’.

³⁷ ¿Chíta quéewau liá'a Mesíasca David cúuleequi jiníni, liyá jájiu limáni liwácalica? Náa'a chóniwenai, íchabani néemi nawówa yáajchau Jesús chuáni.

Jesús liá najíconaa náa'a quéewidacani ley shínaaca

(Mt 23:1-36; Lc 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesús má'ee já'a léewidacta liyáca: “Itúyau náucha náa'a quéewidacani shínaa leyca, náa'a wówenai namáacoo machénita náabala ya natáaque'e saíca nawówa yáajchau plaza rícu. ³⁹ Níiwenai yáarrubaishi mawí saícaca sinagoga rícu, ya níiwenai liá'a yáarrushi mawí saítaca ya iyacaishi saícaica. ⁴⁰ Ya néda náabana náa'a máanirrinica, nawówaiyu ta náa'a óraca machéni. Nayá rishíbenai'inaa carrúnatabee máanui mawí.”

Ofrenda rushínaa ruá'a máanirriuca ruyá carrúni jináatau

(Lc 21:1-4)

⁴¹ Jesús yéerrite lijúntami náa'acaja náawaquedani rícu warrúwa nachúnique'e liyú templo, licába liyáca náayu'u warrúwa lirrícula. Íchaba rí cubini yáa íchaba warrúwa. ⁴² Jáiwa'ee ruínu báquetoo máanirriu carrúni jináatau, jáiwa'ee ruácaja rícula chámai moneda rími cobre, jiníjtai wéni. ⁴³ Néenee Jesús máida lishínaa éewidenaicoo, ya limá nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú ruáni máanirriuca carrúni jináatau yáichoo lirrícula mawí máanui náucha náa'a áabibica; ⁴⁴ ne yáainai quinínama liá'a sóbrierri nalí, ne ruyá carrúni jináatau ruáni quinínama carrúni jináataiyu ruyáu'inaa.

13

Jesús íiwadeda linácu liá'a templo cáarralerrí'inau

(Mt 24:1-2; Lc 21:5-6)

¹ Jesús jiá'inaamiu templo rícuca, báqueerri néenaa náa'a lishínaa éewidenaicoo limá Jesúsru:

—¿Quéewidacai, jicábateja íiba ya cuíta máanui namáni saíquitani!

² Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Jicába náani cuíta máanui namánica? Ne jócai éenaa lichánacu linácula íiba líta'aa wáacoo. Quinínama cáarralerrí'inau.

Jócai icába cáji libéechalau amáarractala'inaa cáinabi

(Mt 24:3-28; Lc 21:7-24; 17:22-24)

³ Jáiwa náawai awáca íibirra jí'ineerri Olivos, yéerri templo júntami. Jesús wáairriu ya Pé'eru ya Santiago ya Juan ya Andrés nasátani néemiu

báawacha ⁴ chacálita'inaa libésunau jiliérta, tánashia lishínaa señal liá'a bésuneerri'inaacoo urrúniquictacani.

⁵ Jesús éeba'ee limá'ee nalí: “Cá'wa yúchaujoo jiní béecha chálujueda iyájoo. ⁶ Jiníwata ínuenai'inaa íchaba ménai nuyája liéni Cristo. Namá'ee nuyája liáni Cristoca, nachálujueda'inaa íchaba chóniwenaijoo.

⁷ “Jáicta éemi jináawiu íbana áanijoo ya chaléeni, u'icáarrudau. Arrúnaawa chácani, libésunacoo, ne jócai amáarra újnibi. ⁸ Jiníwata áabi cáinabi ínua yáacaminau áabi cáinabi júnta, ya áabi chóniwenai naméda jináawiu nalí wáacoo, ya cáinabi cúsuu matuínaami, já'inaa ínaaishi. Liyáminaa wacábani quééchanacu carrúnatabeeca.

⁹ “Itúya iyáu; jiníwata náa'inaa iyá nalí náa'a wánacaleenaica carrúnatanica ya básaida iyá sinagoga rícu lécchoo. Nawánaminaa yáacoo nanáneewa náa'a wánacaleenaica ya reybini náneewa éebidacala nunácueji; cháminaa éewa itáania éebidau'u nunácu nanáneewa. ¹⁰ Quééchanacu jóctanaa amáarrajani, liá'a chuánshica wásedeerrica arrúnaa cáiiwanacani quinínama cáinabi. ¹¹ Ne u'urrúni iwówa iyá linácue liá'a imánica jáicta néntregaa iyájoo lirrú liá'a carrúnataica. Jáicta nasáta néemiu iyá, imáyu liá'a Dios wánani imáca, jiníwata jócta iyá táania léja liá'a Espíritu Santo táanierri'inaa nalí irrícueji. ¹² Néenajinai wáacoo néntregaaminaa néenajinaiu náiiinuaque'inini, ya nasálijinaa néntregaa néenibiu lécchu; ya náa'a néenibica nanáwaminau náiiinua nasálijinau. ¹³ Quinínama chóniwenai máashii nacába iyá éebidacala nunácu; ne liá'a báruerricoo machácani cáashia quiníctala mawiá, liyáminaa wásedeerri'inau.

¹⁴ “Jáicta icábajoo línuminaa líerra chóniwerri máashiicai wérrica, Dios jínaica. Liwáruaminau Dios íbana licúla, jóctala léewa liwáruacoo, —Liá'a líerrica léemini—, jáicta libésunau léju liáni, náa'a yéenai Judea rícu, náau awáca íbirra nabáyacoo, ¹⁵ ya liá'a yéerrica líibana lícu jócu limúrru lishínau, jiníwata liyáali éerri carrúnatai wérrinaaca, cánacau ibáyacoo. ¹⁶ Néenee liá'a yéerri bacháida lícu jócu léejoo líibana néerra liáwaqueda líibalau. ¹⁷ ¡Carrúni jináatani náa'a ínaca máanuini yáawai, ya náa'a wáalenai sáamanai írrenai náini! ¹⁸ Isátau Dios yúcha jócubeecha uniábi yáajini, ¹⁹ jiníwata liyáali éerrica bájjialai cacháninaca, jócai wacábacaji líta'aa liéni cáinabi limédanica, jiníminaa mawiá cháí. ²⁰ Jóctata Dios wána amáarraitai liyáali éerrica, jiníminata wásedeerriwai; ne amáarraitai nanácueji, náa'a lishínaacoo liníwanica, jócubeecha carrúni jináata bájjiala nayá.

²¹ “Ne jáicta máirri irrú já'a ‘Cristo liéni yáa áani, o icábateni liá'a yáa á'a’, u'éebidani”. ²² Jiníwata náiiinuminaa chóniwenai máinei'inaa nayáca'ee Cristo, ya íiwadedenai chuáni báawachala. Namédaminaa íchaba señal ya méenaami, quéewique'e nachálujueda chóniwenai, áawita néewacta náa'a Dios wínanica. ²³ ¡Cá'wa yúchaujoo! Quinínama liáni nunísani núíwa irrú jóctanaa libésunajau.

*Léejuactacoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca
(Mt 24:29-35,42,44; Lc 21:25-36)*

²⁴ “Ne liyáali éerri'inaa, libésunactacoo carrúnatacaica, liá'a cáiiwaca lichácaminau, liá'a quéerrica jócai'inaa quéena, ²⁵ ya sáalii cáinenau áacai ya náa'a quinínama yáinai áacai nachéchinaminau lécchu. ²⁶ Néenee nacábaninaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca líinu'inaa sáanai íibeji lichúnicayu lidánaniyu. ²⁷ Nubánuaminaa nushínaa ángelbinu, náawaquedaminaa náa'a nushínaa chóniwenaiquinínama

cáinabi ita'aa, quinínama licúchui rícu liá'a cáinabica cáashia último licúchui rícueji áacairranaa.

²⁸ “Éewidau linácu liáni licábacanaa áicuba báinaca: Jáicta icá'a libáinaa páquiawai wáa léenaa ái urrúni camuí. (Cháwa'ee Israel shínaa cáinabi ita'aa). ²⁹ Chacábacanaa, jáicta icábai libésunacoo liá'a núiwani irrú, yáa léenaa urrúni núinuca, Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ³⁰ Numá irrú yáawaa quinínama lierra bésuneerri'inau yáawaa jóctanaa máanali náa'a chóniwenaica cábenai liáni bésuneerricoo liyáca. ³¹ Quinínama cáinabi itasai ya éerri rícu amáarrai'inaa, ne nuchuáni arrúnaa licúmpliacoo.

³² “Ne liá'a éerrica ya liá'a hóraaca jiní yáa léenaa, báawita náa'a ángelbinica yéenai áacai, báawita Licúulee. Bácai yáa léenaa liá'a Lisálijinaaca.

³³ “Tanda, arrúnaa iyá cáwitui yáca icábateda iyáca, jócta yáa léenaa chacálishia núinujoni. ³⁴ Chái cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri, yáairrietau liyácani bájirra cáinabi itala, licárgueda lishínaa tráawajadorbinu natúyaque'e líbana. Bácainaa nabánua natráawajaaca ya libánua liá'a catúyacai cuíta núma cáberri liyá línuquicta. ³⁵ Chacábacanaa, cáwitui yáca, jócta yáa léenaa chacálishia núinojoni nuyá cuíta wácalica, jócta samásamanaa, jócta béewami táayebée, jócta á'a cawáamai máidactaca, jócta manúlacaiba; ³⁶ jócubeecha núinu walíqueda núinu'inaacu máinei iyáca. ³⁷ Liéni núiwani irrú, núiwani irrú quinínama: ¡Cáwique'e ituí yáca quinínama!”

14

Nacúmida yáacau nawínaque'e Jesús preso

(Mt 26:1-5; Lc 22:1-2)

¹ Cháucta chámai éerri liyáali lishínaa saíctacta nawówa lijí'inaa pas-cuaca, náayacta'inaa liá'a páanica jócai múrracau. Náa'a nawácanaica, náa'a sacerdotébinica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca náawacau natáania nalí wáacoo, chítashia néewoo nawínaque'e Jesús natéque'e cuíta manúmai rículani, númashi yúwica nácueji ya náiinuaque'inini.

² Ne áabi má'ee:

—Jócaita fiesta éerdi rícu, jócubeecha íwirri chóniwenai wówa naméda máashii.

Báquetoo ínetoo nuádeda juménibee Jesús nácu

(Mt 26:6-13)

³ Jesús yáairriu Betániala, Simón íbana néerra, liá'a Simónca wálierrimite lepra; nácula liwáau mésa nácula, ruínu báquetoo ínetoo índechoo áabai frasco alabastro yúsai cashiámui juménibeeyu jí'ineerri nardo liyáwoo, cawéni wérri. Lisúwirria liá'a frascoca léewaqué'e liméecucoo ya linuádeda liá'a juménibeeca Jesús wíta nácu. ⁴ Áabibi náa'a yéenei néenee íwirrini wówa, namá'ee nalí wáacoo:

—¿Táda namáshida liá'a juménibeeca? ⁵ Éewerrieta wawéndaca áabai camuíta liwéni liá'a tráawajuca, quéewique'e nayúda náa'a carrúni jináatanica.

Ya táania máashii runácula ruá'a ínetooca.

⁶ Ne Jesús má'ee:

—Imáacani; ¿tánda ijóadiani? Liáni rumédani nulí saícai wérri. ⁷ Ne náa'a carrúni jináatanica arrúnaa iyá íibi, ya éewani iméda irrú saícai

táshia éewacta jiníni; ne nuyá jócai'inaa nayá íibi mamáarraca. ⁸ Ruáni ínetoooca le ruénani rumédacaja liáni: Rujúsueda nunácu juménibee jóctanaa naquéni nuyá. ⁹ Ne yáawaiyi numá irrú, táshia nácuha cáinabi jíni táshia náiiwadedacta liá'a chuánshica wásedau'inaacoo, natáaniaminaa runácu ruá'a ínetoooca liá'a rumédanica, cháminaa nédacanicoo runácujo.

Judas fréserra léntregaa Jesús
(Mt 26:14-16; Lc 22:3-6)

¹⁰ Judas Iscarioteca, néenaa náa'a doce éewideneu, yáairriu licábaca nawácanai náa'a sacerdotébinica quéewique'e chítashia léewoo'u léntregaa nalí Jesús. ¹¹ Néemi'inaami, sáita nawówa ya nafrésia náa lirrú warrúwa liá'a Judasca, liyá prínsipierri limúrru liyáalimi sáica léntregaaque'e Jesúsca.

Liá'a santa cena Wawácali shínaaca
(Mt 26:17-29; Lc 22:7-23)

¹² Quéechanacu áabai éerri liá'a fiestaca náayacta liá'a páanica jócai náarru limúrracau'u, quéecha'inaa náiinua liá'a cordéroca pascua shínanaaca, náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácuha jiwówai jiyá jíni wáacoo waméda liá'a íyacashica pascua shínaaca jirrú jíni?

¹³ Néenee'e libánua chámata lishínaa éewidenaicoo ma nalí:

—Yáa namówai lirrícula liá'a chacáaleeca. Néeni ínujoo báqueerri washiálicuerri téerri áabai cántaru shiátai; yáau liánai, ¹⁴ táshia liwárruactau jíni, imá lirrú liá'a cuíta wácalica: 'Liá'a quéewidacai lisáta léemiu: ¿Tanácuha liyá jíni liá'a cuartoca núyacta'inaa nushínaa éewidenaicoo yáajchau pascua íyaninaaca?' ¹⁵ Liyá líyadaminaa irrú liá'a piso áacaica áabai cuarto máanui, ichúnini ya listo náayacta'inaa cena. Iméda árra quinínama liá'a arrúnai'inaa wáayaca.

¹⁶ Néenee náa'a éewidenaicoo jáiwa náawai chacáalee rícula. Náiiinu quinínama léjta Jesús máyu'u nalí, ya naméda liá'a cenaca pascua shínanaaca.

¹⁷ Quéecha'inaa samáacai, líinu liá'a Jesúsca cuarto rícula lishínaa doce éewidenaicoo yáajchau. ¹⁸ Nácula'ee nawáacoo náayaque'e Jesús má'ee nalí:

—Yáawai'inaa numá irrú, ái báqueerri íibi já'a íyeerri nuájcha éntregueerri'inaa nuyá náiinuaque'e nuyá.

¹⁹ Néenee máashii nawówai náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu liyá bácainaa namá'ee:

—¿Nuyáminaani? Báqueerri ma lécchoo: —¿Nuyáminaani?

²⁰ Jesús ma nalí:

—Báqueerri íibi iyá doceca íyeerri nuájcha lirrícu liáni mitájiaca.

²¹ Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuerri Dios néenee yáairri'inau máanalica léjta litánau'u Dios chuáni rícu. Ne máashii wéerri lijiácoo lirrú liá'a washiálicuerri léejueda'inaa náiinua nuyá. Sáictaminaata jíni jóctata lijiáwai liá'a washiálicuerrica cáinabi íta'aa.

²² Nácula náaya náa'a éewidenaicoo liájcha liá'a Jesúsca, liwína páani, liá Diosru sáicai linácu liá'a páanica. Linísa'inaa liá Diosru sáicai linácu liá'a páanica, litúcuedani liá nalí, limá'ee:

—Íyau, nuúinaa walierra.

²³ Néenee liwína vino áabai báasu liá Diosru saícai linácu. Linísa'inaa liá Diosru saícai linácu, liá jíni nali náirra quinínama báasu rícueji.

²⁴ Limá nali:

—Liáni wówerri limáaca nuírranacaalani, nuádedani'inaa íchaba jíconaashi nácueji. Liyú liáni írraica, numéda nuyá léjta Dios máyu'u numédaque'ini quéewique'e numéetua íchaba jícona. ²⁵ Yáawaayii numá jóca nuírra liábi liá'a uvaca mawiá ne liyáali éerri'inaajoo nuírra liábi liá'a wáliica chaléeni áacairra Dios wánacaalactalaca.

Jesús íwa Pé'erurru libáyaque'e lináawa liá'a Jesúsca
(Mt 26:30-35; Lc 22:31-34)

²⁶ Quéecha'inaa narrába áabai shímashi, jáiwa najiáu cuíta lícucha náau áabai dúuli néerra jí'ineerri Olivos. ²⁷ Néenee'e Jesús má'ee nali náa'a éewidenaicoo:

—Quinínama iyájoo yúrrucuedaminaajoo iwówaujoo nunácueji wáalee táayee, imáaca nuyá bácai, jiníwata jái tánacuwai wanácu: 'Nuínuaminaajoo léju liá'a pastorcojoo, náju náa'a ovejaca nacáarraliaminaujoo.'

²⁸ Ne quéechanacu jáicta nucáwiauujoo, nuáuminaajoo ibéechajoo Galilea rículajoo.

²⁹ Néenee'e Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Áawita náurrucueda nawówaujoo quinínamajoo namáaca jiyá bácai, nuyá jócai'inaa.

³⁰ Néenee'e Jesús éeba'ee Pé'eru chuáni: —Yáawaiyii numá jirru jiyá, wáalee táayee, jóctanaa limáida chámaichu liá'a gáayuca, jibáya jináawaujoo matálichujoo nunácueji, jócala yáa léenaa nunácu.

³¹ Ne limá'ee Jesúsru danáanshiyu mawí:

—Áawita rúnaa máanali nuyá jiájchajoo, jóca nuéjoo nubáya jináawa mawiá.

Quinínama cha namácai.

Jesús óreerri Getsemaní néeni
(Mt 26:36-46; Lc 22:39-46)

³² Jáiwa náawai chaléeni jí'ineerri Getsemaní. Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Iwáayu íchaitaa áani nácula, nuáu nu'óracoo.

³³ Ya litée Pé'eru, ya Santiago ya Juan, ya néenee lisíntia bájjiala máashii liwówa cáwi licábacoo lécchu. ³⁴ Limá nali:

—Nusíntia nácuu máashii máanalicai. Imáacau áani, úwa imáajoo.

³⁵ Liyáalimi Jesús yáu libéechalawoo mawí, litájiau cáashia lináni dúnu cáinabi, lisáta'eewoo Dios yúcha, jócubeecha línda carrúni jináata limédacoo bájjiala. ³⁶ Á'a li'óractacoo limá'ee: Nusálijinaa, jiyá éewerri jiméda quinínama: Jéda nútacha liáni carrúnatai wérrica; ne jócubeecha jiméda léjta nuwówau'u, ne jimédaque'e léjta jiwówau'u. ³⁷ Néenee léējuawai chaléeni nayáctalaca ya línu nanácu máainai. Limá'ee Pé'erurru:

—Simón, ¿jimáa jiyáca? ¿Jócu wíta áabai hóraa jéewa jiyá cáwi jitalideda nuyá? ³⁸ Arrúnaa cáwi iyáca ya i'órau, quéewique'e jócubeecha licáu irrú liá'a máashiica. Iyá saícai iwówa, ne ínaa wáneerri cáarru iyá.

³⁹ Ne liáu báaniu, ya li'órau lirrípitia liyája chuánshicaja. ⁴⁰ Néenee léjúua'inau báaniu, línu nanácu náa'a éewidenaicoo báaniu máainai,

jiníwata dajuíshi báya wérri natuí. Jiní náa léenaa namá lirrú. ⁴¹ Léejoo matálichu, ya limá nalí:

—¿Isíguia imáaca ya iwówa íyabacoo? Cáí ája árra, línu léji liárta hóraaca Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nacáaji ricúla náa'a cajíconaanica. ⁴² Ibárrro, wáawai; áí urrúnicaí liá'a éntregueerri'inaa nuyá nujínairru.

Natée preso liá'a Jesúsca

(Mt 26:47-56; Lc 22:47-53)

⁴³ Jesús táania'inaa liyá újni'ii, línu néerrai liá'a Judasca néenaa náa'a doce éewidenaicoo, íchabani chóniwenai yáajcha índenai espada ya áicuba. Ínuenai nawánacaala nácu náa'a sacerdote wácanaica, náa'a íiwadenai Moisés chuáni, yá'ee náa'a salínaica. ⁴⁴ Liá'a Judasca éntregueerri nalí Jesús linísa líiwa nalí chítashia quéewo'oo náa léenaa Jesúsqui jíni:

—Léju liárta nushíshi linánijoo, liyáwa léju liárta. Iprésudani itée saícani.

⁴⁵ Línu'inaa liá'a Judasca, lirrúniu Jesúsru madéjcalicunaa limá lirrú:

—¿Quéewidacai!

Néenee lishíshi jíni. ⁴⁶ Linísa'inaa lishíshiqui jíni, néenee nawína jíni natée preso jíni.

⁴⁷ Néenee báqueerri néenaa yáainai néeni, lijéda lishínaa espada líimanaca licúchau, jáiwa líju le jiliá'a sacerdote wácali shínaa chóniwerri tráawajairri lirrú liwíchua liwíbai. ⁴⁸ Ya Jesús lisáta léemiu náa'a chóniwenaa:

—¿Tánda índá espada ya áicuba quéewique'e iwína nuyá preso, jicá'a liá'a máashiicaica? ⁴⁹ Éerri jútainchu nuyá yáajcha nuéewida iyá lirrúcu liá'a templo máanuica, jócai iwína nuyá preso. Ne liáni imédani iyáca léjta limáyu'u liá'a Dios chuánica.

⁵⁰ Néenee quinínama náa'a lishínaa éewidenaicoo namáaca jíni liá'a Jesúsca nacánacau líuchai. ⁵¹ Ne báqueerri icúlirrijui yáau liánai, dájiderrii áabai éeyaishiyu. Ne liárta jáiwa nawína jíni. ⁵² Ne liyá jáiwa liwáseda lishínaa éeyaishimiwai jáiwa licánacau jushícai.

Jesús náajcha náa'a judío wácanaica

(Mt 26:57-68; Lc 22:54-55,63-71)

⁵³ Natée Jesús lirrú liá'a sacerdote wácalirru, ya náawacau quinínama náa'a wácanaica sacerdótebinica, náa'a salínaica ya náa'a quéewidacánica ley shínaaca. ⁵⁴ Pé'eru yáau líshiirricu déecuchata, cáashia línu patio ítala lishínaa cuíta liá'a sacerdote wácalica, ya jáiwa limáacawai náajcha náa'a catúyacani templo, licámudau liyá chichái téiji.

⁵⁵ Náa'a sacerdótebini wácanaica ya quinínama nawácanaica, namúrru'e chítashia quéewau'inaa cajíconaa nalí Jesús náiinuaque'inini; ne jócai jiáu nalí léjta nawówau. ⁵⁶ Jiníwata báawita namá íchaba ne jócai yáawaiyi, namá'ee nalí wáacoo bácaínaa. ⁵⁷ Áabi bárroo namáca újnií namé'e nanúma yúbicau:

⁵⁸ —Wayá éemenai limáca: 'Nuyá cáarralerrí'inaa liáni templocá namédani náa'a washiálicuenaica, ya matáli éerri nubárrueda áabai ya jócai namédacala náa'a washiálicuenaica.'

⁵⁹ Ne jiní éewiderrini liá'a namánica.

⁶⁰ Néenee liá'a sacerdótebini wácanaica libárrroo béewami nalí quinínama, ya lisáta léemiu liá'a Jesúsca:

—¿Jiní éebaca? ¿Tána léji liéni namáni nayá jáica jiyá jíni?

⁶¹ Ne Jesús máacau manúma, jiní éebacta; jiníwata náa'aca léenaa jócu liwáalia ítalashi. Liá'a sacerdotébini wácanaica léejoo lisáta léemiuni:

—¿Jiyá jiliérra Mesías, liá'a licúulee Dios saícaica?

⁶² Jesús ma lirrú:

—Jajá, nuyá. Ya iyá icábaminaajoo nuyá Licúulee liá'a Washiálicuerrica wáairriu chéni saícaquictejica liá'a Dios cadánani wítee, ya líinu sáanai íbeji.

⁶³ Néenee liá'a sacerdotébini wácanaica jáiwa lishírricua líibalawai liwówau limáca íwirricala liwówa, ya limá'ee:

—¿Tána arrúnaa warrúnaacai nacábaque'e mawí jíni? ⁶⁴ Iyá éemenai limá chuánshi máashii Dios nácu. ¿Chíta icábau jiníni? Quíninama namá cajíconaacalani ya arrúnaacala máanalicani.

⁶⁵ Áabibi chánau nawísadacani, ya nabáya lituí ya nabásaida liyá, namá lirrú:

—¡Jiácta léenaa tánashia básaida jiyái!

Ya náa'a catúyacani templo nabáseda lináni.

Pé'eru báyeerri jócala licúnusia Jesúsca

(Mt 26:69-75; Lc 22:56-62)

⁶⁶ Nácula Pé'eru yáa liyáca cáinacula patio íta'aa, néenee ruínu ruá'a báquetoo néenaa náa'a sacerdote wácali shínaa chóniwenai néeni sána yáca. ⁶⁷ Rucába'inaa Pé'eru nábeerri liyáca chichái dáninacu, néenee'e rucába'ee lirrú rumá'ee lirrú:

—Jiyácani yáairrimi liájcha lécchoo liá'a Jesús Nazaret saíca.

⁶⁸ Ne Pé'eru báya jíni limá'ee:

—Jócai nucúnusia liyá, jiní nuá léenaa liá'a tánashia jitáaniaca.

Néenee lijíáu bináawalai cuíta núma licúla néenee gáayu máidai.

⁶⁹ Rucába'inaa lirrú báaniu ruá'a chóniwetooa, néenee rumá nalí náa'a yáinai néerra:

—Léwa báqueerri néenaa liárta náa'a yéeneemi Jesús yáajcha.

⁷⁰ Néenee Pé'eru léejoo libáya báaniu jíni liá'a Jesús náwa. Íchaitaa rími liáwinaami, náa'a yáainai néerra namáwee Pé'erurru báaniu:

—Yáawaiyíi, jiyá báqueerri néenaa, níwata jiyá Galilea saí lécchoo, jitáaniacala léjta nayá.

⁷¹ Néenee'e lijúrawai limá'ee:

—Dios cástigaa nuyá jócta numá liá'a yáawaiyiica. “Dios yáa léenaa jócai nucúnusia liá'a washiálicuerrica cháí itáania iyá nácu”.

⁷² Liyáalimi já'a, gáayu éejoo limáida báaniu. Néenee'e líinu Pé'eru liwíta lículai liá'a chuánshica Jesús mánimi lirrú:

—Jóctanaa gáayu máida chámaichu, jibáya nunáawa matálichu.

Ne lédacani'inau linácu liáni, néenee líchai.

15

Jesús Pilato náneewa

(Mt 27:1-2,11-14; Lc 23:1-5)

¹ Jucámarra'inaami liácuwai, nawáca yáacau náa'a sacerdotébini wácanaica náajcha náa'a salínaica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca, quíninama judío wácanaica. Ya natée Jesús libáji rícuu, jáiwa néntregaa jíni Pilatorru. ² Pilato sáta léemiuni:

—¿Jiyá jiliérra rey judíobini shínaaca?

—Jiyái máca, —Jesús éeba'ee.

³ Jiniwata sacerdotebini wacanaica náani nalíta'aa íchaba chuánshi,
⁴ Pilato éejoo lisáta léemiuni:

—¿Jini jéebacta? Jicába chítashia mánaba najútacoo jini.

⁵ Ne Jesús jócai éeba lichuáni; jáiwa'ee Pilato cáarrudawai.

Jesús nawána náinuaca

(Mt 27:15-31; Lc 23:13-25)

⁶ (Nuwówai núiwa irrú áabai chuánshi rími). Lijútainchu liá'a fiestaca jí'ineerri pascua, Pilato wáseda nalí náa'a judíobinica báqueerri preso tánashia nasátani. ⁷ Ái báqueerri cuíta manúmai rícula já'a jí'ineerri Barrabás náajcha náa'a limánabacaca, ínuenai chóniwenai lirrú liá'a jináwiuca namédani náajcha náa'a gobierno shínaa chóniwenai, ya náinuaca báqueerri chóniwerrite. ⁸ Néenee narrúni'inau Pilatorru náa'a chóniwenai íchabanica, néenee nasáta limédaque'e nalí léjta liwítee séewirrinaa. ⁹ Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Iwówai nuwáseda irrúni liá'a Judíobini shínaa reyca?

¹⁰ Pilato liáca léenaa náa'a sacerdotebini wacanaica, néejueda Jesús lirrú cadénica nayá. ¹¹ Ne náa'a sacerdoteca wáneenai nacáarraliacoo náa'a chóniwenai queewique'e nasáta Pilato wáseda sáica mawí liá'a Barrabásca. ¹² Néenee Pilato má'ee nalí báaniu:

—¿Tánawa iwówai numéda liájcha liá'a imáni liá'a imáni nácucha judíobini shínaa reyca?

¹³ Néenee namáidada báaniwai namá'ee:

—¡Jínua cruz nácuni!

¹⁴ Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Tánawa máashii limédai?

Ne namáidada danáanshiyu mawí namá'ee:

—¡Jínua cruz nácuni!

¹⁵ Néenee Pilato wówai limáacacoo sáica chóniwenai yáajcha, néenee liwáseda nalí jini liá'a Barrabásca. Néenee'e liwána nabása liyá danáanshiyu mawí liá'a Jesúsca. Nanísa'inaa nabásaqui jini, néenee'e liá nalí jini queewique'e máanali cruz nácuni.

¹⁶ Néenee náa'a soldádoca nanísa'inaa natée Jesús lítala liá'a cuíta wérrica shínaa bináawaca, néenee náawaqueda yáacuwai náa'a soldado íchabani mawí. ¹⁷ Néenee nasúwa lirrú liá'a líbala quíirrai wérrica léjta rey íbala, jáiwa'ee nanísa'inaa nayáaqui jini liá'a túwirrica macájcuiyu újni corónaca, nasúwa liwíta nácu jini. ¹⁸ Néenee'e ya ta nachána namáidadaca namá'ee lirrú:

—¡Yáali, Judíobini shínaa Rey!

¹⁹ Nanísa'inaa natáa lirrú jini, néenee nabáseda náacoo jini liwíta nácu varayu, nawísadani náacoo natúyau náacoo náurrui íta'au lirrú naméda náacoo lirrú nacáidaque'inini. ²⁰ Nanísa'inaa nacáidaqui jini, néenee namídu líbalami liá'a quíirrai wérrica néenee nasúwa lirrú le jiliá'a líbalaca. Néenee natée jini náinuaque'e cruz nácuni.

Jesús natáatani'inaa cruz nácu

(Mt 27:32-44; Lc 23:26-43)

²¹ Báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sái, jí'ineerri Simón, liá'a lisálijinaa liá'a Alejandro ya Rufo, ínuerri bacháideji. Libésuna'inaamiu á'a, nawána litée máashiiyu Jesús shínaa cruz. ²² Natée Jesús áabai sitio jí'ineerri Gólgota (wówerri limáca: “iyájimi yáarru”); ²³ Náa líirra vino éewiderriu mirra yáajcha, áabai debé cáiwibeeyuca, jí'ineerri mirra, ne Jesús jócai líirra náuchani. ²⁴ Ne jáiwa natáata jini. Ya náa'a soldádoca

jáiwa nachújida nalí wáacoo líbalami liá'a Jesúsca, nacába tánashia natée nalí wáacuwai.

²⁵ Manúlacaiba las nueve natáata'inaamini liá'a Jesúsca. ²⁶ Ya nachánaa áabai letra cruz nácu wówerri limáca tándashia nácueji náiinua jíni, limá: “*Rey judíobini shínaa*”. ²⁷ Liájcha natáata chámata máashiinini léchchoo, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáuliquicteji. [²⁸ Cha licúmpliacoo liá'a tánerricoo: “Naníquini náibi náa'a máashiinica”.]

²⁹ Náa'a bésunenaicoo náacoo nacáita liyá, nacúsuda nawítau ya namá lirrú:

—¡Jéemite, jiyá cárralerrri templo ya matáli éerri jinácuda báaniu wáni, ³⁰ Jiwásedateu jiyá jájiu ya jiúrrucoo cruz nácucha!

³¹ Chacábacanaa nacáida liyá náa'a sacerdotébinica wácanaica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca. Namá'ee: —liwáseda áabi, ne liyá jájiu jócai éewa liwásedacoo. ³² ¡Jiúrrucoo cruz nácucha liá'a Mesíasca, Rey Israel shínaa, quéewique'e wacábacani ya wéebidaque'ini! Ya náa'a chámataca táatenaicoo liájcha nacáitade liyá.

Jesús máanalica

(Mt 27:45-56; Lc 23:44-49)

³³ Ne wówai'inaami wíyaicumi cái, quinínama cáinabi máaquerriu catáwaca cáashia las tresca. ³⁴ Liyáali hóraami Jesús máidada cadánani: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?” (wówerri limáca: “Nushínaa Dios, nushínaa Dios, ¿Tánda jimáca nuyá bácai?”)

³⁵ Áabi náa'a yéenai á'a, néemini namá'ee:

—Éemite, máiderri liá'a íiwadederri Dios chuáni Elíasca.

³⁶ Néenee báqueerri néenaa jáiwa licánacawai, jáiwa lisábida áabai esponja vino ijshiiyu, libájini báju shitúwa juáta lícu, jáiwa lidúcu Jesúsru jíni quéewique'e lírracani, limá'ee:

—Imáacani, wacába Elías ínucta liúrrucueda cruz nácuchajoni.

³⁷ Ne Jesús jáiwa limáidada cadánani wérri, jáiwa máanali jíni. ³⁸ Ne liá'a cortinaca templo núma lícu sáica jáiwa lishírricuawai béewami cáinacueji áacairra. ³⁹ Liá'a wánacaleerri romanoca, yéerri Jesús júntami, licába'inaa máanali Jesús, limá'ee:

—Yáawaiyi liéni washíálicuerrica Dios Cúulee.

⁴⁰ Léchchoo ái áabi ína já'a cábenai nayá déecucheji; náibi ruyá ruá'a María Magdalena, María litúwa liá'a Santiago líshimica ya José, ya Salomé. ⁴¹ Náani ínaca yáainaiu Jesús yáajcha ya nayúda liyá quéecha'inaa liyá Galilea néeni. Ái áabi mawí já'a áani íchaba áabi yéenaiu liájcha Jerusalén néerra.

Jesús naquéenini

(Mt 27:57-61; Lc 23:50-56)

⁴² Jesús máanali'inaami liyáali éerrica náa'a judíoca nachúnicta quinínama nayáca liá'a éerrica sábadoca, liwówai limá walí, libéecha liá'a éerri nawówa iyabactacoo, táda samáabee béecha. ⁴³ Jáiwa, báqueerri washíálicuerri Arimatea sái jí'ineerri José ínuerri. Liá'a Joséca wánacaleerri áacai náibi náa'a wánacaleenai judíobini, néenderri Dios wánacaalau'u léchchoo, jócai cáarrunaa wárrucacoo Pilato néerra lisátaque'e liúcha Jesús náanaimi. ⁴⁴ Néenee Pilato cáarrudau léemi jáica máanali liá'a Jesúsca néenee limáida lirrú liá'a soldado wácalica lisátaque'e léemiu liyá jáicta máanali jíni. ⁴⁵ Jáyaali soldado wácali íiwa lirrú jíni, néenee Pilato línda áabi éntregaa Josérruni Jesús

náanaimi. ⁴⁶ Néenee José wéni bájjirra wáarruma mawíyii cawénica. Liúrrucoo Jesús cruz liúcha jíni, linísa'inaa lidájidaqui jíni, néenee libáyani útawi rícu wáalii jíni naquénini íiba íibi. Linísa'inaa libáya útawi rícu jíni, néenee liwówaneda áabai íiba libáyaque'e útawi núma. ⁴⁷ Ruá'a María Magdalena ruájcha ruá'a María José túwaca nacábani liá'a namáacactacani.

16

Jesús cáwiactau

(Mt 28:1-10; Lc 24:1-12)

¹ Libésuna'inau liá'a éerri nawówa íyabactacoo, ruá'a María Magdalena, ruájcha ruá'a María Santiago túwaca ya ruá'a Saloméca, nawéni juménibee náaque'iu najúsua Jesús náanai nácuni (jócubeecha máashii líisaani). ² Domingo manúlacaiba wérri, cáiwia wáalii jíacuwai, náau útawi néerra. ³ Namá'ee náacoo naliwaacoo:

—¿Tána wówanaida walí útawi núma rícuha liá'a íbaca?

⁴ Ne nacába'inaa nabéechau, nacába liá'a íbaca shírruerrii liárru rícuha liá'a íiba máanui wérrica. ⁵ Néenee nawárrua'inau útawi rícula, nacába báqueerri icúlirrijui wáacoo liyáca saícacaquictejica wáalierrri líibalau cabálai dírrirri néenee nacáarrudau bájjiala. ⁶ Ne limá nalí:

—O'icáarrudau. Imúrru imácoo liá'a Jesús Nazaret saíca liá'a náinuanimi cruz nácu. Ne cáweerriwai, jiní áani. Icábateni áani namáacactamicani. ⁷ Yáa namówai, íiwa nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo ya Pé'erurru lécchoo: 'Liácalau nabéecha Galilearra. Icába néerrajoni, léjta limáyu'umi irrúni.'

⁸ Néenee najiáu nacánacacoo útawi yúcha náa'a íinaca, níwata chéchineneu, nacáarrudacalau. Jiní namá áabirru jiníwata cáarruca nayá.

Jesús íyaderrii María Magdalenarru

[⁹ Quéecha'inaa Jesús cáwicuwai domingo manúlacaiba wérri, líyadau rulí quéechanacu ruá'a María Magdalenaca, lijédanimi yúcha siete espíritu máashiini. ¹⁰ Néenee ruáu ruiíwa nalí náa'a yéenaimi Jesús liájcha náa'a máashiini wówa íchenaica. ¹¹ Néemi'inaa cáwicaa Jesús báaniu rucábacalani, ne nayá jócai néebida rulí.

Jesús íyaderrii chámata lishínaa éewidenaicoo

(Lc 24:13-35)

¹² Liáwinaami, Jesús íyaderrii nalí áabaiyu nalí náa'a chámata limáanabaca yéenaimi liájcha yáaineu náacoo náibayu bacháidala. ¹³ Néenee néejoo náaque'iu náiiwa áabi apóstolu Jesús yáajcha, ne nayá jócai néebida nalí lécchoo.

Jesús íiwacta nalí náa'a apóstolucá namédaque'e léjta liwówau'i

(Mt 28:16-20; Lc 24:36-49)

¹⁴ Liáwinaami, Jesús íyadau nalí náa'a once éewidenaicoo nalí já'a nácula náaya nayácaaca, néenee licáita nayá cháuctaca néebidaca ya cabálinicala nawówa níwata jócai néebida nalí náa'a cábeneemi licáwicoo. ¹⁵ Néenee limá nalí: "Yáau quinínama cáinabi íiwa líani chuánshica wásedeerri'inaa quinínamarru. ¹⁶ Tánashia éebiderri liá'a chuánshi saícaicoo libáutisacoo, liáminaa Dios néerra, ne tánashia jócai éebida liá'a chuánshijoo, jócani liwásedaujoo, liúcaminau máashiiquictalaca. ¹⁷ Namédaminaa léju líani, náa'a éebidenai

nuchuáni: Nují'inaa nácu najédaminaa espíritu máashii chóniwenai yúchajoo; natáaniaminaa chuánshi wáaliyujoo; ¹⁸ Nawínaminaa áai nacáaji rícujuo; ya náirracta'ee méenaami máanalicaica, jócuminaa máashii liméda nalíjuo; ya mawí'inaajoo jáicta nachánaminaa nacáajiu nanácu náa'a bálíneecoo saícaminaa nayájoo.”

Jesús írrerriu áacairra

(Lc 24:50-53)

¹⁹ Linísa'inaa litáania náajcha liá'a Nawácali Jesúsca, néenee linácudawai narríshibia áacairra jíni, liwáau Dios éemanacu saícaquictejica, wáaque'e léenaa Dios máaca liyá áacai wérri. ²⁰ Néenee najíau náa'a éewidenaicoo náiiwa liá'a chuánshi saícaica matuínaamirru. Liyá Nawácali yúda nayá líyadaque'e quinínamarru lichuáni saícai nayú náa'a méenaami libánuani lichuáni yáajchau. Chácajani.]

Evangelio según SAN LUCAS

Quéechanacu sái

¹ Íchaba chóniwenai natána liá'a quéecha sáimi bésunacoo wáiiibi. ² Chaléjta néewidaumi náa'a chóniwenai cábenai quéechanacumi, ya narríshibia liá'a libánuani namédaca náiiwa liá'a sáica chuánshica Jesucristo shínaaca. ³ Nuyá Lucas, lécchoo nujúnicaí cawéni wérri Teófilo, nunísa nuá léenaa quinínama sáica quéechanacu sáimica, nucába lirrúnaacoo nácu íchaba nutána jirru quinínama liáni nuchúni jirru sáicani, ⁴ quéeuque'e jicúnusia sáica liá'a yáawaiyiica néewidani jiyá nácu.

Báqueerri ángel úwa Juan Bautista jiácta'inaacoo

⁵ Liyáli éerrimi liwánacaala'inaami liá'a rey Heródesca líta'aa liá'a cáinabi jí'ineerri Judea, yéerri néeni báqueerri sacerdote jí'ineerri Zacarías, báqueerri Abías táqueerri éenaami. Línu liá'a Zacaríasca rují'inaa Isabel Aarón táquetoomi. ⁶ Chámatanaa nayá majíconaani Dios náneewa ya naméda liwánacaala liá'a Dios wánani namédaca, táda jiní éewa liá najícona. ⁷ Ne jócai nawáalia néenibiu, jiníwata Isabel jócau éewa quéenibica; ya mawíjani salínai cáí.

⁸ Áabai éerri arrúnaa naméda nashínaa tráawaju náa'a Zacarías máanabaca Dios náneewa, ⁹ léjta séewirrinaa nawítee nayáwacoo náa'a sacerdotébinica, naníwani náiihibiu tánashia wárruerri'inau templo rícula, jáiwa lijiáwai Zacaríasru arrúnaa liwárruacoo Dios shínaa templo rícula quéeuque'e léema juménibee nafrésiani Diosru. ¹⁰ Nácula léema liá'a juménibeeca Diosru, quinínama chóniwenai na'óraa nayáca bináaweji. ¹¹ Liyáalimija báqueerri ángel Dios shínaa iyadau Zacaríasru, bárruerri altar éema nácu sáicaquictejica néemactaca juménibee jí'ineerri incienso. ¹² Jáí'inaa Zacarías cába ángel, jáiwa licáarrudawai. ¹³ Ne ángel má'ee lirrú:

—Zacarías, ocáarru jiyá, jiníwata Dios éemerri jisátau'u liúcha, ya ruá'a jíinu Isabelca wáaleecho'inaa rucúuleu, jáicta samálita jiáujoo jíáni'inaa jí'inaa Juan. ¹⁴ Iyá sáictai wérri'inaa iwówa, ya íchabaminaa sáicta wówajoo jáicta lijiáujoo. ¹⁵ Jiníwata jicúulee cadánani'inaa wítee Dios náneewa. Jócai'inaa írra írracaishi cáiwii, cashiámui'inaa Espíritu Santoyu jóctanaa lijiájau. ¹⁶ Liwánaminaa íchaba éejueda nawítee nashínaa Diosru, náa'a chóniwenai Israel rícu sánaca. ¹⁷ Liéni Juan yáairri'inau, Wawácali béecha, Espíritu dánaniyu ya liwítee léjta liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Elías, quéeuque'e néejocoo áabenaawówa nasálijinaa néenibi yáajchau ya náa'a máashiinica néewidaque'iu naméda sáicai. Cha licábacanaa lichúni náa'a chóniwenai narríshibia'inaaque'e Wawácali. —Limá'ee liáni ángelca.

¹⁸ Zacarías sáta léemiu ángelca:

—¿Chíta quéeuque'e nuá léenaa nuéewa nuwáalia nucúuleu níwata nuyá bájjalal salírranica ya nuínu lécchoo.

¹⁹ Ángel éeba'ee lichuáni:

—Nuyá Gabriel ya nutráawajaa Diosru; liyá bánuerri nuyá nutáaniaque'e jiájcha, ya nuiwa jirru liáni saícai chuánshica. ²⁰ Ne wáalee, níwata jócai jéebida liáni chuánshica numáni nácuha jirru, jiyá manúmai'inaa; jócuminaa jéewa jitániacojoo, cáashia libésunacoo quinínama liáni.

²¹ Nácula, náa'a chóniwenai nanénda Zacarías bináaweji ya nasáta néemiu nayá jájiu táda lidécudau bájjala lijiácoo templo rícuha. ²² Lijiá'inaawai, jócai éewa litáania nalí; néenee náa léenaa jini licábaca lituirricu saíu templo rícu, litáania nalí señalyu; cha lisíguiacoo jócu litáania.

²³ Linísa'inaa liméda lishínaa tráawaju Diosru templo rícu, Zacaríasca jáiwa léejoo libana néerrawai. ²⁴ Liáwinaami liáni, ruá'a línu Isabelca ruáwi rícu, ya nácula cinco quéerri jócau jiáu rúbana yúchau, rupénsaa rumá ruliwoo: ²⁵ “Liá'a Nuwácali chóque'e liméda nulí liáni, quéewique'e náa'a chóniwenai jócubeecha nacháani nuyá mawiá.”

Báqueerri ángel úwa Maríarru linácu liá'a Jesús jiácta'inaacoo

²⁶ Ruwáalia'inaa seis quéerri ruáwi rícucai ruá Isabelca, néenee Dios bánua báqueerri ángel jí'ineerri Gabriel, lirrícula liá'a chacáalee jí'ineerri Nazaret, yéerri áabai cáinabi ita'aa judíobini shínaa jí'ineerri Galilea, ²⁷ quéewique'e litáania ruájcha ruá'a miyácau jócai yáacaji washíalicuerri yáajcha, jí'ineechoo María, comprométechoo rucásacoo báqueerri washíalicuerri yáajcha jí'ineerri José, litáqueerrimi liá'a rey David. ²⁸ Néenee liwárruau ruyáctala liá'a ángelca limá ruli:

—¡Nutáa jirru, Dios wówairri liméda jirru áabai saícabee máanui! Wawácali yéerri jiájcha. Dios méderri saícai mawí náucha náa'a fina quinínama.

²⁹ Ne rucába'inaa ángel ruá'a Maríaca, jáiwa rucáarrudau ruéemi lichuáni, rumá ruliwoo tádashia línu limá ruli cháji'i. ³⁰ Néenee liá'a ángel ma ruli:

—Ocáarru jiyá, María, níwata Dios wówairri liméda jirru saícai. ³¹ Jiáwi rícuminaajoo, jiwáaliaminaa jicúuleujoo, jiáminaa lijí'inaa Jesúsjoo. ³² Liyá saícai'inaa chóniwenai yúcha, jí'ineerri'inaa Licúulee liá'a Dios yéerri áacairra wéri, ya Wawácali Dios méderri'inaa liyá reyyui liwánacaalacoo'e léjta liwérrimi David. ³³ Liwánacaalamináa náa'a israelítacujoo Jacob éenibimica mamáarraca éerri, liá'a liwánacaalau'uca jócai'inaa amáarra.

³⁴ Néenee ruá'a Maríaca rumá ángelrru:

—¿Chítai'inaa libésuna'inau liáni? nuyá jócai yáacaji washíalicuerri yáajcha.

³⁵ Néenee limá ruli liá'a ángelca:

—Liá'a Espíritu Santoca ínuerri'inaa jináculajoo ya lidánani liá'a Dios yéerri áacairra wéri liúrrucominau lidájida jiyájoo léjta áabai saánai. Tándawa liá'a samálita jiéirri'inaacoo jí'ineerri'inaa majíconai Dios Cúulee. ³⁶ Ya jéemite liáni: —Ruá'a jéenajetoo déecucheji jí'ineechoo Isabelca, ruyá jáu yáawi rícu lécchoo, báawita salítueni ruyá. Namánimi nácuha jócala éewa quéenibi ruyá, ne chóque'e ruáwi rícu, ruwáalia seis quéerri, ³⁷ “níwata Dios éewerri liméda quinínama.”

³⁸ Néenee rumá ruá'a Maríaca:

—Nuyá yéerri Dios wánacaala nácu. Dios méda'aa nulí léjta jimáyu'u nulí.

Néenee ángel jiáu rúchai.

María yáau rupáshia Isabel néerra

³⁹ Liyáali éerrimica, María yáau madéjcanaa áabai chacáalee rícula yéerri dúuli namáctalaca Judea shínaa cáinabi ita'aa. ⁴⁰ Ruwárroo Zacarías íbana rícula ya rutáa Isabelru. ⁴¹ Jái'inaa Isabel éemi María taa ruli, liá'a samálita ruáwi rícu saíca jáiwa lichúnuniwai, ya Isabel máacau cashiámu Espíritu Santoyu. ⁴² Néenee Isabel rumá cadánani chuánshiyu: —¡María, Dios túya jiyá mawí náucha náa'a quinínama íinaca, ya litúya jicúulee! ⁴³ ¿Tána nuyái? Nuyá jócai cawéni quéewique'e jíinu jipáshia nuyáctalaca Nuwácali túwaca. ⁴⁴ Nuéemi'inaa jitáa nulí, nucuúlee chúnuniu liwówa chúnica nuáwi rícu. ⁴⁵ ¡Sáicta jiwówa jiyá jéebidacala liá'a cúmplerri'inaacoo Wawácali máni nácuha jirru!

⁴⁶ María má'ee:

“Nucáwica méda saícai lirrú liá'a Nuwácali máanui wérrica;

⁴⁷ nushínaa espíritu saícta liwówa Dios nácu liwáseda nuyá.

⁴⁸ Jiníwata Dios cába nulí saíca, nuyá imíyau, cashírruedacau jirru, ya chóquejoo chóniwenai ma nunácuha saíctau wówa;

⁴⁹ jiníwata liá'a Dios éewerri liméda quinínama liméda nulí máanui wérrí saícaica majíconaa lijí'inaa.

⁵⁰ Dios wáalia séewirrinaa carrúni jináata licába náa'a cawáunta liyá.

⁵¹ Dios méda íchaba quinínama liwítee dánaniyu, licáarralia náucha nashínaa náa'a fachósunica.

⁵² Liúrrucueda náa'a reyebini náarrubai ítachau ya limáaca áacai náa'a imíyanica.

⁵³ Dios yáa saícai nalí náa'a sámuni wówa ya liwána náacoo macáaji rícu saí náa'a rí古巴nica.

⁵⁴ Liyúda nayá chóniwenai Israel shínaaca sírbeerri lirrú, ya jócai limíya máecha nayá liméda saícaica carrúni jináataca licába nayá.

⁵⁵ Dios íiwanimi báinacu wawérrinaimirru, ya Abrahámru ya náa'a jitáqueenemi jiénecoo liáwinaami liéni.”

⁵⁶ María máacau ruájcha ruá'a Isabelca matálicua quéerri, liáwinaami ruéejoo rúbana néerrau.

Juan Bautista jiácta'inaacoo

⁵⁷ Líinu'inaa liá'a éerrica, Isabel cúlicuctála'inaaca, jáiwa ruwáalia rucúuleewai. ⁵⁸ Náa'a yéenai urrúni ya náa'a ruéenajinai náau nawána saícta ruwówa náa'inaa léenaa Dios méda ruli saícai, liá rucúulee.

⁵⁹ Liwáalia'inaa ocho éerri natée liá'a samálitaca namédaque'e lirrú náiju nachípi juáta líimana, ya nawówai náa lijí'inaa léjta lisálijinaa, Zacarías.

⁶⁰ Ne litúwa rumá nalí:

—Jócai. Arrúnaa yáa lijí'inaa Juan.

⁶¹ Néeba'eerru chuáni:

—Jini jéenajinai wáaleerri lijí'inau chárta.

⁶² Néenee natáania nacáajiyu samálita sálijinaarru, náaque'e léenaa tánashia jí'inaashi liwówai licúuleerru. ⁶³ Zacarías sáta náucha áabai tablero piitui litánaque'e ya jáiwa litána: ‘Lijí'inaa Juan’. Ya jáiwa báawata liyá nalí quinínama. ⁶⁴ Liyáalimi rímija Zacarías léewa litáania báaniuwai, ya lichána liá saícai Diosru. ⁶⁵ Quinínama náa'a yéenai urrúni báawatai wérrí yájnali, ya quinínama liá'a cáinabi yéenai dúuli íibi Judea shínaaca, náiiwadedá liá'a bésuneerricoo. ⁶⁶ Quinínama náa'a éemenai liáni nasáta néemiu nayá jájiu: “¿Tánashia liméda liáni samálitaca jáicta máanui jini?” Níwata yáawaiyi Dios íyada liwítee dánaniu liájcha liáni samálitaca.

Zacarías shíma

⁶⁷ Zacarías, samálita sálijinaaca, cashiámui Espíritu Santoyu, ya litáania lijí'inaa nácu, limá:

⁶⁸ “¡Nuá lirrú saícai nuwácalica, Dios Israel shínaaca, jiniwata línuca quéewique'e lishínaa chóniwenai éewaqué'e náacoo áacairra!

⁶⁹ Libánua walí báqueerri cadánani wítee wásedeerri'inaa wayá wajíconaa yúchau,

báqueerri David táqueerrimi sírbeerrimi lirrú.

⁷⁰ Liyáwa limánimi liá'a walí báinacu, náiiwanimi náa'a majíconaani íiwadedenai Dios chuáni báinacu.

⁷¹ Liwásedaqué'e wayá wajínai yúcha, ya quinínama náucha náa'a máashiini cába wayá,

⁷² ya licába carrúni jináataiyu wawérrinaimica, ya jócai limíya máecha liá'a limánimi limédaca wawérrinaimi yáajcha.

⁷³ Liyáwa liéni yáawaiyi Dios máni nácuca lirrú liá'a wasálijinaa Abrahámmica:

⁷⁴ Liwásedacala'inaa wayá náucha náa'a wajínaica, quéewique'e wasírbia lirrú jócu cáarru wayá,

⁷⁵ ya wayá lináneewa machácaniyu ya majíconaani, ya quinínama éerri jútainchu wacáwica.

⁷⁶ Ya jiyá, nucúlee rími, jiyá jí'ineerri'inaa cáiiwadedaca Dios chuáni, lishínaa liá'a Diosca máanui wérri yéerri áacairra wérri, níwata yáairri'inau libéecha liá'a Wawácali jichúnique'e libéecha iníjbaa.

⁷⁷ Quéewique'e jiwána náa léenaa náa'a lishínaa chóniwenai Dios méetuerrri najíconaa ya línda nawárruacoo liyáctalaca.

⁷⁸ Jiniwata washínaa Dios, carrúni jináataca wérri, liwána jucámarra wawítee, újni líndachu cáiwia chaléjta éerri wáalii.

⁷⁹ Quéewique'e liá nali cámarashi náa'a yéenai dujíwala catáwacabee rícu, quéewique'e litée wayá lirrícuba liá'a iníjbaa saíctactaca wawówa.”

Limá liá'a Zacarías.

⁸⁰ Liá'a samálitaca lidáwinau ya liwíteu cadánani liwítee Dios wíteeyu, ya liyá jiníctala yéerri, cáashia línu liá'a éerri liyadactacoo nacába náa'a israelitabinica.

2*Jesús jíactau*

(Mt 1:18-25)

¹ Liyáali éerrimi, liá'a wánacaleerri íchaba cáinabi jí'ineerri Augusto César, liwána, natána nají'inau quinínama náa'a chóniwenai cáashta íta'aa lijútadaqué'e nayá. ² Liáni quéechanacu saí natána najiá'inau chóniwenai quéecha'inaa Cirenio ya lishínaa wánacaleerri liá'a cáinabica jí'ineerri Siria. ³ Quinínama arrúnaa náacoo natána nají'inau chúnsai nashínaa chacáalee rícula. ⁴ Tándawa José jiáu liúcha liá'a chacáaleeca jí'ineerri Nazaret yéerri áabai cáinabi rícu jí'ineerri Galilea, ya liáque'iu áabai chacáalee néerra jí'ineerri Belén, yéerri áabai cáinabi jí'ineerri Judea rey David jíactamicoo, Josécala David táqueerrimi. ⁵ Liáu néerra quéewique'e litána lijí'inau cáashta íta'aa ruájcha ruá'a línu'inaa Mariaca comprométechoo rucásacoo liájcha, liyáali éerri jáu yáawi rícucai. ⁶ Néenee nácula nayá'inaa Belénra, línu

liá'a éerdi María cúlicucta'inaaca, ⁷ jáiwa lijiáu néenii quéechanacu sái rucúuleeca, jáiwa rudájida jíni wáarruma shídami íibi, rurrúwaida cuéshinai íibana rícu jíni, jinícala náarrui nayácta'inaa cuíta rícu.

Ángelbini ya pastorbini

⁸ Urrúni Belénru áabi washíalicuenai catúyacani ovejas, nají'inaa pastorbini, nayá bésunedenai táayebée bacháida rícu túyenai nashínaa ovejaca. ⁹ Cawíquinta báqueerri ángel Dios shínaa iyadacoo nalí náa'a pastorbinica ya Dios shínaa cámarashi quéena natéji, jáiwa cáarru bájjiala nacábacani. ¹⁰ Ne ángel ma nalí: “Ocáarru iyá, nuínda irrú áabai chuánshi sáicai, quéewique'e sáicta wéerri iwówai quinínama chóniwenai. ¹¹ Wáalee lijiáu irrú, David shínaa chacáalee rícu jí'ineerri Belén, báqueerri cawásedacai iyá cáarrunatai ijíconaa yúchau, Iwácali Cristo'inaaca. ¹² Ne quéewique'e yáa léenaa tánashia jíni, íinuminaa iyájoo linácu liá'a quirrácuaca dájiderriu wáarruma shídami íibi ruwáirriu cuéshinai íibana rícu.”

¹³ Liyáalimi cawíquinta, íchaba ángel áacai sána iyadacoo mawí liájcha liá'a ángelca náa Diosru sáicai namá'ee:

¹⁴ “¡Wáa lirrú sáicai liá'a Diosca yéerri áacai!

¡Sáictaque'e nawówa quinínama yéerri áani cáinabi íta'aa, sáicaque'e chóniwenai!”

¹⁵ Quéecha'inaa jáyaali néejoo áacairra náa'a ángelmica, náa'a pastorbini namá'ee nalí wáacoo:

—Wáateu Belénra, wacába liáni bésuneerricoo Wawácali íiwani walí.

¹⁶ Néenee náau madéjcanaa náinu María ya José ya quirrácu ruwáirriu cuéshinai íibana rícu. ¹⁷ Nacába'inaa jíni, náiiwadede liá'a ángel máni nalí linácu liáni samálitaca. ¹⁸ Ya quinínama náa'a éemenaicani nacáarrudau néemi nachuáni namáni náa'a pastorbinica. ¹⁹ Né'e ruá'a Mariaca ruwáalia ruwówa lícuu quinínama liáni rupénsani'e nácu séewirrinaa. ²⁰ Náa'a pastorbinica néejua'inaa'eewowai náa'ee sáicai Diosru quinínama linácu'e liá'a néeminica yá'ee liá'a nacábanica, ne quinínama bésunau léjta náa'a ángelbini máyu'u nalí.

Liá'a samálita Jesús náyadani templo rícu

²¹ Liwáalia'inaa ocho éerri nacírcuncida* liá'a samálitaca, ya ná'ee lijí'inaa Jesús, liyá'ee jí'inaashica liá'a ángel máni Maríarru jóctanaa quéenibi ruyá.

²² Línu'inaa liá'a éerrica arrúnaa naméda léjta Moisés wánau'mi namédaca masáculaque'e nayá, natée liá'a samálitaca Jerusalénra náyadaque'ini Diosruni. ²³ Cha namédaqui jíni, jiníwata ley lishínaa liá'a wácalishica tánerriu: “Quinínama quéechanacu sái samálitaca arrúnaa nashírri Wawácalirruni.” ²⁴ Néenee náawai nafrésia sacrificio liá'a libánua naméda liá'a ley Wawácali mánica: Chámai paloma wéerri o chámai paloma éenibi.

²⁵ Liyáali éerrimi liyá Jerusalén rícu báqueerri washíalicuerri jí'ineerri Simeón. Liéni washíalicuerri machácani ya sáicai wítee, ya yáairri sáicai Diosru, ya liméda léjta Dios wówau'i, ya linénda liwásaida Israel táqueenaimi. Liá'a Espíritu Santo liyá Simeón yáajcha. ²⁶ Espíritu Santo wána liá léenaa jóctanaa máanali liyá libéecha, cáashia lijiáctala'inaa ya licába liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani'inaaca. ²⁷ Espíritu Santo bánua Simeón liáque'iu templo rícula; ya jái'inaa litúwanai liá'a samálita

* **2:21** Nacírcuncida: Nawíchua lichípi íimanaa dácu

Jesúsca natée liyá lécchoo, nacúmpliaque'e léjta ley wánacaalau'i, náiiu Simeón nácu. Nawíchua lichípi íimanaa dácu. ²⁸ Néenee Simeón liwína liná lícu liá'a samálitaca, liá Diosru saícai limá chá'a:

²⁹ “Ya ta, Nuwácali, jinísa jiméda léjta jimáyumi;
ya ta jéewa jimáaca máanali nuyái jishínaa cha liwíteemija'a, nuyá cashírruedacaica jirru.

³⁰ Jiníwata nunísa nucába liá'a wásedeerri'inaa wayá Dios shínaa máashii yúcha,

³¹ lichána limédacoo quinínama chóniwenai tuími rícula,

³² liá'a cámarashica liquénaminaa nawítee rícuejjoo quinínama chóniwenai,
yáminaa liwánaque'e cawáunta nayá Israel táqueenaimi. Limá liáni Simeónca.”

³³ Néenee José ya litúwa liá'a Jesús nacáarrudau néemi liá'a simeón máni linácucha liéni samálitaca. ³⁴ Néenee Simeón liá nali saícai, ya limá Mariárru, Jesús túwaca:

—Jéemite, liéni samálitaca Dios wínani quéewique'e liméda íchaba chóniwenai israel néenee sána nacáu o nabárroo. Liyá'inaminaa áabai señal, íchabaminaa cháani liyá, ³⁵ quéewique'e liá'a yéerri íchaba wówa lícu líyadaque'iu. Ne quinínama liéni jirru'inaa cáiwí wérri'inaa, chaléjta áabai espada dúurruerri jicáwica íbeeji.

³⁶ Cha lécchoo ruyá néeni báquetoo ínetoo jí'ineechoo Ana, rutáania Dios jí'inaa nácu, limíyacaulami liá'a Panuel, litáqueerrimi liá'a Aser. Ana bájjialau salítuenica, ya rucása'inaamiu miyácau wáaliu rími, ya rúnirri máanali nawáalia'inaa náajcha wáacoo siete camuí; ³⁷ liyáalimi éerri ruwáalia ochenta cuatro camuí, ruyá máanirri. Jócau jiáu templo rícuca, rusírbia Diosru táayenaa ya éerrinacu ayúnoyu ya oraciónyu.

³⁸ Ana ínu liyáalimi jáa, ya ruchánaa ruá Diosru saícai, ya rutáania linácu liá'a samálita Jesúsca ya quinínama náa'a chóniwenai néndenai liwásaida, náa'a chóniwenai yéenai Jerusalén rícu.

Néejoo Nazaret néerra

³⁹ Liáwinaami nanísa'inaa nacúmplia quinínama léjta libánua liá'a ley Wawácali shínaa, jáiwa néejoo Galilea néerra, nashínaa chacáalee jí'ineerri Nazaret. ⁴⁰ Ya liá'a samálita Jesús lidáwinau cadánani ya mawí cawíteeca, ya Dios yáa lirrú saícai mamáarraca.

Liá'a samálitaca Jesús yáairri templo rícu

⁴¹ Jesús túwanai yáaineu Jerusalén néerra camuí jútainchu lirrú liá'a fiestaca jí'ineerri pascua. ⁴² Quéecha'inaa Jesús cúmplia doce camuí, yáaineu Jerusalénra naméda fiesta léjta nawíteeyu. ⁴³ Ne amáarrai'inaa fiestai, néejoowai, ne liá'a samálita Jesús máaquerriu Jerusalén rícu, jócani litúwanai yáa léenaa. ⁴⁴ Namáta'ee Jesús yáairri chóniwenai íibi, najínactacoo áabai éerri iníjbaa lícu. Quéecha'inaa namúrruqui jíni náiiibu náa'a néenaaca náa'a nacúnusianica lécchoo, ⁴⁵ jócai náiiu linácu liá'a Jesúsca. Néenee néejoowai Jerusalén rícula báaniu namúrruque'e néerrani.

⁴⁶ Liáwinaami matálii éerri rícula, náiiu linácu templo rícu, wáairriu liyá náiiibi náa'a éewidenaica Moisés chuáni, éemerri liyá nali ya sáteerri liyá léemiui nayá. ⁴⁷ Ya quinínama náa'a éemenai Jesúsru nacáarrudau néemi liwítee ya léebaca nachuáni. ⁴⁸ Litúwanai cába'inaa jíni, nacáarrudau nacábaque'e jíni, litúwa ma lirrú:

—¿Nucúulee rími, táda jiméda walí liarra? Jicá'ateni, jisálijinaa yáajchau urrúni wawówa wamúrru jiyá.

⁴⁹ Jesús ma nalí:

—¿Táda imúrru nuyá? jócai yáa léenaa arrúnaa báwatui nuyáca linácu liá'a nusálijinaa wówainica?

⁵⁰ Né'e jócai náa léenaa néemi liá'a limáni nalí.

⁵¹ Néenee Jesús léejoo náajcha Nazaret néerra, lisíguia liméda nawánacaala. Quíninama liáni litúwa jócai rumíya máecha, ruwáaliani ruácoo ruwówa lícuu. ⁵² Ya Jesús mamáarracai dáwinacoo linánaica, ya liwítee, ya sáicta liwówa Dios yáajcha chóniwenai yáajcha lécchoo.

3

Juan Bautista yáairri jiníctala yáa

(Mt 3:1-12; Mr 1:1-8)

¹ Jái'inaa quínse camuí liwánacaala liá'a chúnsai wánacaalaca jí'ineerri Tiberio, liyáali éerrimi Poncio Pilato liwánacaala cáinabi jí'ineerri Judea, Herodes liwánacaala cáinabi jí'ineerri Galilea, ya léenajirri Felipe liwánacaala cáinabi jí'ineerri Iturea ya Traconite, ya liá'a Lisinias liwánacaala cáinabi jí'ineerri Abilinia. ² Anás ya Caifás sacerdotébini wácanai. Liyáalite Dios táania Juanru licúulee liá'a Zacaríasca yáairri jiníctala yáa, ³ ya Juan libésunau quíninama cáinabi urrúni méeda jí'ineerri Jordán, limá liácoo chóniwenairru arrúnaa néejooocoo Diosru ya nawána nabáutisa nayá, quéewique'e Dios méetua najíconaa. ⁴ Liáni bésuneerriu léjta litánaumi liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Isaías:

“Báqueerri chóniwerri máidaderri'inaa jiníctala yáairri:

‘Ichúni liá'a iníjbaaca Wawácalirru,
iméecu áabai iníjbaa machácani.

⁵ Quíninama sájaba máanui wérri báyeerri'inau,
quíninama dúuli wérri ya dúuli rími naquénini nabáyaque'e liyáque'e áabee,
náa'a iníjbaa cúwaneerricoo arrúnaa machácanicani,
ya áabee naméda iníjbaa dujíwanamaica.

⁶ Quíninama chóniwenai nacábaminaa liá'a Dios bánuani wáseda wayá.’

⁷ Najiá'inau náa'a chóniwenai quéewique'e Juan báutisa nayá, limá nalí: “¡Iyá léjta áai éenajinai! ¿Tána ma irrúi ibáutisaacalau iwásedacaalau liúcha liá'a carrúnatai rúneerricoo liácoo? Ipénsacta chárria iyá yúquenaiu iyáca. ⁸ Iyá sáica, nacábaque'e yáawacta éejoo Wawácalirru, ya ówa imá irrúwoo: ‘¡Wayá Abrahám táqueenaimi wásedeenai'inau!’ Ne yáawaiyi numá irrú, Dios éewerri lináwida náani íbaca Abrahám táqueenaimiyu. ⁹ Ya mawí, liá'a chúushi jái ya cáí quéewique'e liwíchua áicuba lijíchu yáajchau. Quíninama áicuba jócai yáa lítau sáica, wícherriu ya náuca chichái rículani.”

¹⁰ Néenee chóniwenai sáta néemiu liyá:

—¿Tána wéewa wamédacai?

¹¹ Juan éeba nachuáni:

—Liá'a wáaleerri chámai íibalashi, jíá lirrú áabai liá'a jiní wáaliani; ya liá'a wáaleerri iyacaishi, jishírrida liájcha liá'a jiní wáaliani.

¹² Néenaa náa'a cóbrenai impuesto Romarru narrúniu Juanru quéewique'e nabáutisacoo ya nasáta néemiu liyá:

—Quéewidacai, ¿tána wéewa wamédacai?

¹³ Juan ma nalí:

—Jócai cobra bájjiala liúcha liá'a léjta nawánau icóbraca.

¹⁴ Néenaa náa'a soldado nasáta néemiu lécchoo:

—Ya wayá ¿tána arrúnaa wamédacai?

Juan éeba nachuáni:

—Jiní éedani náucha cháji'i, jiní ibáulidaca nayá, uyáa najíconaa cháji'i jócai naméda; ya saícta iwówa liájcha lierra iwénica napáida iyá.

¹⁵ Náa'a chóniwenai nanénda nacábau tána'inaa bésunawai, nasáta néemiu nayá wáacoo Mesías liá'a Juanca; ¹⁶ Ne Juan ma nalí quinínama: “Nuyá yáawaa nubáutisa shiátaiyu; ne báqueerri ínuminaa báutiseerri'inaa Espíritu Santo wíteeyu, ya chicháiyu. Liyá mawí cadánani wítee núcha, jócai saícaminaata nutájjiacoo nuwáseda lishínaa cotiza báji. ¹⁷ Línda licáaji rícuu léjta áabai pala, quéewique'e liáwaqueda trigo ya lishírrini máashiibee liúcha. Liwáaliaminaa trigo líibana rículau, ne léemaminaa liá'a máashiibeeca chichái rícula jócai chácacajiu.” Líáni wówerri limáca lishírri náa'a saícanica, ya máashii liúcani'inaa chichái rícula jócai chácacajiu.

¹⁸ Cháwate Juan íiwa nalíni, ya áabi íchaba wítee lécchoo, Juan íiwa nalí saícai chuánshi chóniwenairru. ¹⁹ Ya lécchoo licáita Herodes wánacaleerri Galilea shínaa cáinabi, jiníwata liwáaliaca línuyu ruá'a Herodíasca, léenajirri Felipe ínucoo, ya lécchoo quinínama máashii limédanica; ²⁰ Ne Herodes jócai méda liwánacaala liá'a Juanca, litúculeda áabai máashii mawí: liwárrueda Juan cuíta manúmai rícula.

Juan Bautista báutiseerri Jesús

(Mt 3:13-17; Mr 1:9-11)

²¹ Jóctanaa Juan yáa cuíta manúmai rícula, báutisa'inaa quinínama chóniwenai, Jesús báutisau lécchoo; ya nácula li'óra, liá'a Jesús éerri méecu lirrú, ²² ya Espíritu Santo yúrrucoo linácula léjta áabai paloma, ya nacábani; ya léemi áabai chuánshi áacai méerri lirrú:

—Jiyá Nucúulee nuwówaini, jiyáwa nuwínani.

Náa'a nawérrinaibimica Cristo béecha sánamica

(Mt 1:1-17)

²³ Jesús wáalia'inaa újni treinta camuíca lichánau liméda lishínaa tráawajo.

Léjta néebidau'u José cúuleecani.

José Elí cúuleemi,

²⁴ Elí Matat cúuleemi,

Matat Leví cúuleemi,

Leví Melqui cúuleemi,

Melqui Jana cúuleemi,

Jana José cúuleemi,

²⁵ José Matatías cúuleemi,

Matatías Amós cúuleemi,

Amós Nahum cúuleemi,

Nahum Eslí cúuleemi,

Eslí Nagai cúuleemi,

²⁶ Nagai Maat cúuleemi,

Maat Matatías cúuleemi,

Matatías Simeí cúuleemi,

Simeí Josec cúuleemi,

Josec Judá cúuleemi,

27 Judá Joanán cúuleemi,
Joanán Resa cúuleemi,
Resa Zorobabel cúuleemi,
Zorobabel Salatiel cúuleemi,
Salatiel Neri cúuleemi,
28 Neri Melqui cúuleemi,
Melqui Adi cúuleemi,
Adi Cosam cúuleemi,
Cosam Elmadam cúuleemi,
Elmadam Er cúuleemi,
29 Er Jesús cúuleemi,
Jesús Eliezer cúuleemi,
Eliezer Jorim cúuleemi,
Jorim Matat cúuleemi,
30 Matat Leví cúuleemi,
Leví Simeón cúuleemi,
Simeón Judá cúuleemi,
Judá José cúuleemi,
José Jonam cúuleemi,
Jonam Eliaquim cúuleemi,
31 Eliaquim Melea cúuleemi,
Melea Mena cúuleemi,
Mena Matata cúuleemi,
Matata Natán cúuleemi,
32 Natán David cúuleemi,
David Isaí cúuleemi,
Isaí Obed cúuleemi,
Obed Booz cúuleemi,
Booz Sala cúuleemi,
Sala Nahasón cúuleemi,
33 Nahasón Aminadab cúuleemi,
Aminadab Admin cúuleemi,
Admin Arni cúuleemi,
Arni Esrom cúuleemi,
Esrom Fares cúuleemi,
Fares Judá cúuleemi,
34 Judá Jacob cúuleemi,
Jacob Isaac cúuleemi,
Isaac Abrahám cúuleemi,
Abrahám Taré cúuleemi,
Taré Nacor cúuleemi,
35 Nacor Serug cúuleemi,
Serug Ragau cúuleemi,
Ragau Peleg cúuleemi,
Peleg Heber cúuleemi,
Heber Sala cúuleemi,
36 Sala Cainán cúuleemi,
Cainán Arfaxad cúuleemi,
Arfaxad Sem cúuleemi,
Sem Noé cúuleemi,
Noé Lamec cúuleemi,
37 Lamec Matusalén cúuleemi,
Matusalén Enoc cúuleemi,
Enoc Jared cúuleemi,
Jared Mahalaleel cúuleemi,
Mahalaleel Cainán cúuleemi,

38 Cainán Enós cúuleemi,
Enós Set cúuleemi,
Set Adán cúuleemi,
Adán Dios cúuleemi.

4

Wawásimi wówai Jesús méda lijíconau
(Mt 4:1-11; Mr 1:12-13)

1 Jesús Espíritu Santo cámuisheda liwítee, léejoo méeda Jordán néenee, ya Espíritu litée jiníctala yáairri. 2 Néerra liyá cuarenta éerri, ya liá'a Wawásimi wówai Jesús méda lijíconau. Jesús jiní íyani narrícu náa'a éerrica, táda cha liáwinaami lisíntia ínaaishi. 3 Néenee Wawásimi ma lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jiwánate lináawacoo liéni íibaca páaniyu.

4 Jesús éeba'ee:

—Limá'ee liá'a Dios chuáni jái tánacuwai: 'jócai bácai íyacaishiyu liyá liá'a washiálicuerrica.'

5 Néenee Wawásimi írrida Jesús ya líyada lirrú quinínama náa'a país éerri rícu, 6 limá lirrú:

—Nuá jirrú quinínama jiwánacaalake'e éerri rícu cawéninica. Níwata nuyá nunísani nurríshibiaca, ya nuá tánashia nuwówaini nuárru jíní. 7 Jitúyactau nulí ya jái nulí saícai, quinínama jishínaaminaa.

8 Jesús éeba'ee lichuáni:

—Nuyá jócai túyau jirrú, jiníwata limá liá'a tánerricoo: 'Jitúyau Diosruja, ya jisírbia lirrú bácai.'

9 Liáwinaami Wawásimi téé Jesús chacáalee Jerusalénra, lírrida liyá templo ítala mawíta áacaica ya limá lirrú:

—Yáawaicta Dios Cúulee jiyá, jicáteu cáinabi rícula wayéji áani;

10 Jiníwata limá liá'a tánerricoo:

'Dios bánuaminaa lishínaa ángelbini nayúda ya natúya jiyá.

11 Nanácudaminaa jiyá nacáaji rícuu, jócubeecha jíinuau íiba nácula'.

12 Jesús éeba'ee Wawásimi chuáni:

—Limá léchchoo liá'a tánerricoo: 'Ujimáca máashii Diosru jiwówaini limédaca.'

13 Quéecha'inaami Wawásimi jócu léenaa liwána Jesús méda lijíconau, néenee Wawásimi dáanau liúcha íchaba éerri.

Jesús chánau liméda lishínaa tráawaju Diosru Galilea rícu
(Mt 4:12-17; Mr 1:14-15)

14 Liáwinaami Jesús éejoo lishínaa cáinabi ítalau jí'ineerri Galilea Espíritu Santo dánaniyu, néenee natáania linácu quinínama lirrícu liá'a cáinabica yéerri litéeji. 15 Ne léewida nayá narrícu náa'a cuíta jí'ineenai sinagoga, ya náa lirrú quinínama saícai.

Jesús Nazaret néeni
(Mt 13:53-58; Mr 6:1-6)

16 Jesús yáau Nazaret néerra, chacáalee lidáwinactamicoo. Léerdi nawówa íyabactacoo liwárrroo sinagoga rícula, léjta liwíteeja, jáiwa libárruawai quéewique'e liliá Dios Chuáni. 17 Náa liliá cáashta litánaniami liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Isaíasca, limécua'inaamini línu linácu liá'a tánerricoo chá'a:

18 "Espíritu nuwácali shínaa yáairri nunácu,

jiníwata liníwaca nuyá quéewique'e nutée chuánshi wáalii nalí náa'a carrúni jináatanica;

libánua nuyá nuíwadede chítashia éwau'inaa mabáji náa'a presoca ya nuéejueda natuí náa'a matuínica;

nuchánaa nuéda nabáji náa'a nabáadanica;

¹⁹ nuíwa liá'a camuí saíctaica Wawácali shínaaca.”

²⁰ Liáwinaami Jesús támu liá'a cáashta, jáiwa liá lirrú jini liá'a yúderri nayá sinagoga rícu, jáiwa liwáawai. Quinínama náa'a yáaine néeni nacába lirrú. ²¹ Jáiwa lichánau litániacai limá'ee:

—Wáalee éerri linísa licúmpliacoo liéni tánerricoo ináneewa.

²² Quinínama natáania Jesús nácu saíca ya nacáarrudau nacába liá'a limánica saíctaica. Nasátada'ee néemi nayá wáacoo:

—¿Jócaita le José cúulee léji liéni?

²³ Jesús éeba'ee nalí:

—Yáawaiyi numá irrú, imáminaa nulí léju liéni chuánshica: ‘Médico, jichúni jiyá jájiu.’ Mawí imáminaa nulíjoo: ‘Liá'a wéeminica jimédani Capernaúm rícu, jiméda lécchoo ája áani chúnsai jicáinabeerra ita'au.’

²⁴ Ne mamáarraca limá'ee: —Ne yáawaiyi jiní báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, jócai saíca narríshibia lishínaa cáinabi ita'au. ²⁵ Yáawai méetaa íchabate máanirriini Israel rícu, éerri liyá'inaami liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Elíasca, quéecha'inaamite jócu liúwau matálii camuí ya béewami mawí, jáiwa íchaba ínaishi quinínama Israel cáinaberra ita'aa; ²⁶ ne Elías Dios jócai libánua nalí náa'a máanirrinica Israel rícu, ne ta chaléjani Sarepta néerra, urrúni lirrú liá'a chacáalee Sidónca. ²⁷ Chacábacanaa íchabate bálinenaiu liyú liá'a chorrówa íyeerri náinaa Israel rícu, éerrimi liyá liá'a cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu Eliseoca, ne jiní éeneerri lichúnicoo néenaaca bácai rími Naamán, chéesaicani Siria saíca.

²⁸ Quéecha'inaami néemi quinínama liéni, náa'a yáaine sinagoga rícu íwirri wérri nawówa bájjialanaa. ²⁹ Nabárrua'inaamiu, jáiwa najéda chacáalee rícuha Jesús, natée'e wáni dúuli áacai ítala chacáalee yáctaca, quéewique'e najúsunedacani cáinacula néenini. ³⁰ Ne Jesús bésunau nadécumi quinínama, jáiwa liáu néenee.

Báqueerri washíalicuerri wáalierrri áabai espíritu máashii

(Mr 1:21-28)

³¹ Jesús yá'eewoo Capernaúmra, áabai chacáalee Galilea saí, ne léerdi nawówa íyabactacoo léewida náa'a chóniwenica. ³² Ne náa'a chóniwenai nacáarrudau nacába léewidacalaca, jiníwata táanierri quinínama wánacaalashiyu.

³³ Sinagoga rícu báqueerri washíalicuerri yá'ee wáalierrri demonio, jáiwa'ee limáidada lidánaniyuwai:

³⁴ ¡Jimáaca wayá! ¿Tánda jiníquiu wáajcha, Jesús Nazaret néenee saí? ¿Jiyá ínuerri'e jimárda wayá? Nuyá cúnusierrri jiyá, nuá léenaa jiyá majíconaica Dios shínaaca.

³⁵ Jesús cáita'ee liá'a demonioca limá'ee lirrú:

—¡Manúmata ya jimáaca liéni washíalicuerrica! Néenee liá'a demonio liúca liá'a washíalicuerrimica cáinabi rícula nanáneewa quinínama, ya jáiwa lijíáu liúchai jiní limédacta lirrú máashii. ³⁶ Quinínama nacáarrudau'eewoo, ya namá'ee nalí wáacoo:

—¿Tána chuánshiqui jiliéni? Quíninama liá'a wánacaleerrica ya liwítee dánani liéni washiálicuerrica liwána najiácoo náa'a espíritu máashiinica, ¡ya nayá jiáneu!

³⁷ Ya natáania sáica Jesús nácue quíninama líta'aa liá'a quíninama cáinabica.

Jesús chúni Simón Pé'eru néerru
(Mt 8:14-15; Mr 1:29-31)

³⁸ Jesús jiá'inaamiu sinagoga rícuha ya jáiwa liwárruo líibana lícula liá'a Simónca. Linéerru liá'a Simónca bálínechoo'eewoo ruyáca, máanu wérri licámuna, nasáta Jesús yúcha runácu. ³⁹ Jesús tájia'eewoo ruyáctaca ya jáiwa licáita liá'a licámunacaa, jáiwa licámuna éedawai, liyáalimi, jáiwa rubárruawai ya ruchánau rushírrueda nalí.

Jesús chúni íchaba Chóniwenai bálíneue
(Mt 8:16-17; Mr 1:32-34)

⁴⁰ Éerri wárruau'inaami liyá cáí, quíninama náa'a nawáalia bálínacaalashi, matuínaami bálínacaalashi natée'e nayá Jesúsru; ne jáiwa licháanaa licáajiu nanácuí bácainaa, jáiwa lichúni nayái. ⁴¹ Ne náiiibicha náa'a bálínehaicoo íchaba lécchoo najiáu náa'a demonioca, namáidadaca namá'ee: —¡Jiyáwa liérra Dios Cúuleeca! Ne Jesús cáita náa'a demonioca, ya jócu línda natániaca, jiníwata náaca léenaa liyá liá'a Mesíasca.

Jesús íiwa liá'a chuánshica sinagoga rícu
(Mr 1:35-39)

⁴² Jucámarra'inaami, Jesús jáu chacáalee rícuha, áabai yáarruishi jiníctala yáairri. Ne náa'a chóniwenai namúrru liyá, jáiwa náiiinu liyáctala liyáca. Nawówai náayabedacani jócubeechata liáu, ⁴³ ne Jesús má'ee nalí:

—Lécchoo arrúnaa nuíwa liáni chuánshi sáicaica linácue sái liá'a Dios wánacaalactalaca nalí náa'a áabi chacáaleeca, linácueji liéni Dios bánua nuyá máyala áani.

⁴⁴ Cháwa'ee Jesús íiwa liácoo liá'a chuánshica sinagoga rícuba cáinabi nashínaa náa'a judíobinica.

5

Natésu jócai nacába cáji
(Mt 4:18-22; Mr 1:16-20)

¹ Áabai éerrite, Jesús yáa liyáca litácoowa liá'a manuá jí'ineerri Genesaret, lisíntia nabádeda liyá náa'a chóniwenai máanabanaamica wówenai néemi Dios chuáni. ² Jesús cába chámai lancha cáina nácu. Máisananiyaca níwata náa'a catésucanica yúrrucuenaiu lirrícucha nabádeda nashínaa máayau. ³ Jesús yúrrucoo áabai lancha rícula, Simón shínaaca, jáiwa liwána lidánaa pítuíta litácooweji bachátairra. Jáiwa liwáau lirrícu liá'a lanchaca néenee lichánau léewida náa'a chóniwenai. ⁴ Linísa'inaami litániacai, limá'ee Simónru:

—Jitée liá'a lanchaca chaléeni bachátala dujíwactalaca, ya ta yúca ishínaa máayawai itésuque'e.

⁵ Simón éeba'ee:

—Quéewidacai, táayenaa watráawajaaca watésuca, ne jiní wérri wajédani; ne jiyáctaca bánuani, nuá'au nudáquinia numáayani.

⁶ Ne naméda'inaami jini, náawaqueda bájialanaa cubái liá'a namáayani atéwanamai súbirriaco. ⁷ Néenee namáida náa'a nashínaa najúnicaica

máinecoo áabai lancha rícu, quéewique'e náacoo nayúda nayá. Néenee náau néerrai, nacámusheda náa'a chámai lanchaca atéwa namácta natámucoo. ⁸ Simón Pé'eru cába'inaami liéni, litúyau liúrruimiyu Jesús náneewa limá'ee lirrú:

—jishírriu núcha, Nuwácali, níwata nuyá cajíconai!

⁹ Jiníwata Simón ya quinínama cáarrudenaiu nacába liá'a najédau cubái, máanaba náami jócai nacába cáji. ¹⁰ Lécchoo cáarrudenaiu náa'a Santiago ya Juan, Zebedeo éenibica, Simón máanabacaca. Ne Jesús má'ee Simónru:

—Ocáarru jiyá; léjta jinísau jitésucaí, chacábacanaa jimúrru nulí chóque'e chóniwenai nasíguia nuyá.

¹¹ Néenee natée lanchami litácoowalai, namáaca quinínama, jáiwa náau Jesús yáajchai.

Jesús chúni báqueerri bálinnerriu lepra

(Mt 8:1-4; Mr 1:40-45)

¹² Áabai éerrite, Jesús yáa liyáca áabai chacáalee rícu, líinu báqueerri washíalicuerri bálinnerriu chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra; licába'inaami Jesús litájiau linánimiyu cáinabi nácula, lisáta'ee liúcha:

—Nuwácali, jiwówaicta, jichúni nuyá nubálinacaala yúcha.

¹³ Jesús dúnu'e licáajiyu wáni, limá'ee:

—Nuwówai, jichúnicoo! Liyáalimi libálinacaala'ee chorrówa íyeerri líinaa éedau liúcha, ¹⁴ Jáiwa Jesús ma lirrú:

—Jiníwaa jíiwani jiyárrujoni; bácai rímii jiáu jíyadacoo sacerdote náneewa, ya jitée jishínaa jiméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wánanimi imédaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica sáica jiyái jibálinacaala yúchau.

¹⁵ Ne mamáarraca, Jesús íiwanaa cáarraliacoo quinínama matuínaami, ya íchaba chóniwenai yáawacau néemique'e lichuáni ya lichúnique'e nabálinacaala. ¹⁶ Ne Jesús lishírriu jiníctala yáairri quéewique'e li'óracoo.

Jesús chúni báqueerri macáwai

(Mt 9:1-8; Mr 2:1-12)

¹⁷ Áabai éerri Jesús éewidacta liyáca, nawáau nayá néeni náa'a áabi fariséobini ya quéewidacanica ley shínaabinica ínuenai quinínama chacáalee rími Galilea shínaaca, ya Judea ya Jerusalén néenee. Ya Dios wítee iyadau Jesús nácu lichúni náa'a bálinaicoo. ¹⁸ Néenee áabi washíalicuenai ínu indenai báqueerri macáwai liárrubai íta'au. Nawówaicta'ee nawárrueda cuíta licúlani ya náyada Jesús náneewani; ¹⁹ Ne jócu náinu táshia nácuha nawárrua jini, jiníwata bájialaca íchaba chóniwenai; jáiwa náirda liyá cuíta íteeji, néeda bájirra cuíta báinaa ya náurrucedaque'e liyá néenee bálinnerrico liárrubai íta'au, néeni béewami nalí quinínama, Jesús náneewa. ²⁰ Quéecha'inaami Jesús yáa léenaa néebida'inaa linácu, limá'ee lirrú liá'a bálinnerrico:

—Nujúnicaí, jjíconaa jái méetuacuwai.

²¹ Néenee náa'a quéewidacanica ley shínaabinica ya náa'a fariséobinica nachánau napénsaaca: “¿Tána léji liéni éeneerri limá chá'a chuánshi máashii Dios nácula? Bácai rími Dios éeneerri liméetua jíconaashi.”

²² Ne Jesús yáirri léenaa liá'a napénsaani nayáca, lisáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána ipénsa irrúwoo chárta? ²³ —¿Tána mawí jócu tráawajui, wamácaí: ‘Jjíconaa máaquerriu liméetuacuwai’, o numáca: ‘Jibárroo

jijínau?' ²⁴ Ne nuyadaminaa irrú, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca wáalierrri wánacaalashi cáinabi ita'aa liméetua'inaa jíconaashi.

Néenee limá lirrú liá'a macáwaica:

—Numá jirrú, jibárrroo, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jíibana néerrau.

²⁵ Liyáalimi, liá'a macáwaica léenuu libárruacoo quinínama náneewa, liwína liárrubaiu lirrú wánimicoo ita'aa, jáiwa liáu líibana néerrawai liá saícai Diosru. ²⁶ Quinínama nacáarrudau nacábacani, jáiwa náa saícai Diosrui ya bájjialanaa nacáarrudacoo namá'ee:

—Wáalee wacába watuíyu jócai wacába cáji.

Jesús máida Levírru

(Mt 9:9-13; Mr 2:13-17)

²⁷ Liáwinaami liéni, Jesús jiáu, jáiwa licába báqueerri cacóbracai impuesto Romarru. Jí'ineerrimi Leví, wáairriu liyáca yáarrubaishi ita'aa licóbra liyá impuesto. Jesús má'ee lirrú:

—Jisíguia nuyá.

²⁸ Néenee Leví bárroowai, limáaca quinínama, jáiwa liáu Jesús yájchai. ²⁹ Táicala'inaami mawí, Leví méda áabai fiesta máanui wérrri líibana néeniu Jesúsru; ya íchaba náa'a cóbrenai impuesto Romarru, náajcha náa'a áabi chóniwenaica, wáaineu nayáca mesa nácula náajcha. ³⁰ Ne náa'a fariséobinica ya náa'a quéewidacánica ley shínaabinica néenaacajaa, nachánau nacáida Jesús shínaa éewidenaicoo. Namá'ee nalí:

—¿Tánda íya ya írra náajcha nárra cacóbracani impuesto ya cajíconaánica?

³¹ Jesús éeba'ee nachuáni: —Náa'a saícanica, jócani rúnaa médico, ta nayá náa'a bálinenaicoo. ³² Nuyá jócai íinu numáida náa'a saícanica, nuíinu numáida náa'a cajíconaánica, quéewique'e néejueda nayáu Diosru.

Linácue saí liá'a ayúnoca

(Mt 9:14-17; Mr 2:18-22)

³³ Néenee namá'ee Jesúsru:

—Náa'a casíguiacani Juan ya fariséobini shínaaca yúnenai bájjialanaa ya naméda bájjialanaa oración, ne jishínaa éewidenaicoo jíajcha éerri jútainchu náaya ya náirra.

³⁴ Jesús éeba'ee nalí:

—¿Léewaminaatau éewa iwána nayúnna náa'a namáidani áabai matrimóniorru, nácula liyá náajcha néeni liá'a novioca? ³⁵ Ne líinuminna liá'a éerrica, natécta'inaa liá'a novioca; jáicta líinu liá'a éerrica, liyáaliminna nayúnaajoo.

³⁶ Chá'a lécchoo líiwa nalí áabai licábacanaa:

—Jiní dáulerrri áabai íbalashi wáalii quéewique'e lichánaida áabai íbalashi dánumimi. Ne limédactacala cháni'i, ya táminna líuca liá'a íbalashi wáliimica; mawíyi liá'a shídanaamica wálii, jócai saícta máacacoo íbalashi dánumimi yájcha. ³⁷ Ne jiní lécchoo wanúcala vino wálii áabai ímanaashi salírrani rícula, níwata liá'a vino wáliica wáneerri lisúbirriacoo liá'a ímanaashi dánumimica, léjta liá'a ímanaashi ya liá'a vinoca jái líucawai. ³⁸ Tádawa arrúnaa wanú vino wálii lirrícula liá'a ímanaashi wáliica. ³⁹ Ne liá'a írrerri vino salírrani, jócai wówai liáwinaami vino wálii, jiníwata jái limái: 'Liá'a vino salírranica mawí saíctaca.'

6

Náa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha éerruedenai trigo ita léerdi nawówa íyabactacoo

(Mt 12:1-8; Mr 2:23-28)

¹ Áabai éerri nawówa íyabactacoo Jesús jínaniu nabáanacaala íibi. Lishínaa éewidenaicoo liájcha néerrua líta liá'a trigoca, ya ta nacárra nacáaji rícuu jíni ya ta náaya líimii. ² Jáiwa áabi fariséobini nacába'inaami liáni, nasáta néemiu:

—¿Tánda iméda iyá liérra jócai wéewa waméda éerdi wawówa íyabactacoo? Jiniwata jócai ley índa wamédaca.

³ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Jócai iliá icábau Dios chuáni nácu báitate David ya náa'a limánabaca nawáaliante ínaaishi? ⁴ Jáiwate liwárruawai Dios íibana rícula, jáiwa liwína náji náa'a páanica nashírrini Diosru, líya liyái ya liá náaya lécchoo náa'a limánabaca, báawita bácai rími ta náa'a sacerdotébinica éewata náayacani bácai liá'a páanica.

⁵ Néenee Jesús ma mawí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáalia wánacaalashi linácu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo.

Liá'a washiálicuerrica máacarraí cáaji

(Mt 12:9-14; Mr 3:1-6)

⁶ Áabai éerri nawówa íyabactacoo náa'a judíobinica, Jesús wárruerriu sinagoga rícu ya lichánau léewidaca. Báqueerri washiálicuerri yáairri néeni máacarraí cáaji ché'e saícaquictejica. ⁷ Néenee néeda lítuínaa liá'a Jesúsca náa'a éewidenaica Moisés shínaa ley ya fariséobini lécchoo, nacábaque'e lichúnicta liá'a máacarraí cáaji, lirrícu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo, néewaqué'e náa lijíconaa liá'a Jesúsca. ⁸ Ne liá'a Jesúsca, liá léenaa chítashia nawítee jíni, limá lirrú liá'a washiálicuerrica máacarraí cáaji:

—Jibárrroo, jimédau béewami.

Néenee libárruawai. ⁹ Néenee Jesús ma nalí náa'a áabica:

—Nuwówai nusáta nuéemiu iyá áabai chuánshi rími: ¿Lirrícu liá'a éerrica wawówa íyabacoo, wéewa waméda saícai o máashii? ¿Wawáseda cáwicaishi o wamárdacani?

¹⁰ Linísa litáania náajcha, liá'a Jesúsca licába quinínama litéejiu limá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidúcua jicáajiu.

Liméda jíni, saícai báaniu jíni licáajica. ¹¹ Ne náa'a áabica íiwírrini wéerri nawówa. (Namáctacala'ee Jesús méda lijíconau litráawajaaca lirrícu liá'a éerrica nawówa íyabactacoo). Táda natáania nalí wáacoo tánashia néewa namédaca Jesús júnta.

Jesús níwa náa'a doce éewidenaicoo

(Mt 10:1-4; Mr 3:13-19)

¹² Liyáli éerrite, Jesús yáau áabai dúuli ítala li'óracoo, libésuneda quinínama táayebee li'óracoo Diosru. ¹³ Quéecha'inaami jucámarra cáí, limáida lishínaa éewidenaicoo, jáiwa liwína doce néenaa, liá nají'inaa apóstolu. (Wówerri limá bánuani naméda áabai tráawajuca). ¹⁴ Léewa nají'inaa liáni: Simón, liá líeni jí'inaa Pé'eru; Andrés, Simón éenajirrica; Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago, licúulee liá'a Alfeo; Simón liá'a Celote, ¹⁶ Judas, Santiago cúuleeca, ya Judas Iscariote, liá'a náawiderriu liwítee máashii éejuederri'inaa Jesús.

Jesús éewida íchaba chóniwenai
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Jesús yúrrucoo dúuli ítacha lishínaa apóstolu yáajcha, jáiwa limácau áabai bacháida lícui. Néeni náawacau íchaba náa'a síguianai liyá, ya íchaba chóniwenai Judea shínaa cáinabi ítesanaca ya Jerusalén ya litácooweji liá'a Tiroca ya Sidón. Ínuenai néemique'e Jesús chuáni ya quéewique'e lichúni nashínaa bálínacaalashi. ¹⁸ Ya náa'a carrúni jináata nanácueji náa'a espíritu máashii, máaquenai léchchoo saíca. ¹⁹ Chacábacanaa quinínama Chóniwenai wówenai nadúnu Jesús nácu, níwata lichúnicala nayá quinínama liyú liá'a Dios wítee jiáirricoo linácucha.

Liá'a saíctacta nawówa ya máashicta nawówa
(Mt 5:1-12)

²⁰ Jesús cába'ee lishínaa náa'a éewidenaicoo liájcha, ya limá'ee nalí: “Saícta iwówa iyá carrúni jináatanica, níwata liá'a Dios wánacaalactalaca ishínaa.

²¹ Saícta iwówa iyá chóque'e ínaaishinirru, jiníwata imáacaminajoo cáawai.

Saícta iwówa chóque'e iyá íchenaica, jiníwata liáwinaamiminaa icáidaminaajoo.

²² “Saícta iwówa iyá jáicta máashii chóniwenai cába iyái, jáicta nawáana yáacuwai, jáicta máashii nanúma irrúu ya jáicta nacháani iyái jicá'a náa'a máashiinica, nunácueji nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca,

²³ Saícta wérri iméda iwówau, cashiámu iméda iwówau liyú liá'a saícai liyáali éerri, níwata iyá ríshibianai'inaa máanui wérri saícai áacairra; cháwa cábacanaa náinueda náa'a nawérrinaibimi chóniwenai náa'a íiwadedeenaimi Dios chuáni báinacu nabéecha.

²⁴ “Ne, ¡ái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá ricubinica, jáni nisa saícta iméda iwówawai!

²⁵ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináata iyá chóque'e nisenai cáawaica, ne liáwinaami'inaa ínaaishi irrújoo!

“¡Ái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá chóque'e cáidenaica, ne liáwinaami'inaa ícha irrúwoo máashii'inaa iméda iwówau!

²⁶ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináata'inaa iyá quinínama cáinabi ítesana náa irrú saícai, ne cháwa cábacanaa nabésunacoo náajcha náa'a chóniwenai íbéecha sánaca, náajcha náa'a íiwadedenai Dios chuáni jócai yáawaiyi!

Caníinaa wacába wajínaiu
(Mt 5:38-48; 7:12)

²⁷ “Ne iyá éemenai nulí numá irrú: Caníinaa icába ijínaiu, iméda nalí saícai náa'a máashiini cába iyá. ²⁸ Yáa nalí saícai náa'a mándisieni iyá, i'óra nanácu náa'a máashiini numá inácucha. ²⁹ Áiwee báseerri jiwídani já'a, jináawida lirrú béema; ne áiwee éederri jisácuni já'a, jimáaca léchchoo litée jicámisani. ³⁰ Ne matuínaami tánashia nasátani jiúcha, jiá lirrúni, ne léedacta jishínaa, ujisáta liúchani. ³¹ Iméda náajcha náa'a chóniwenai, chaléjta iwówa naméda yáajcha náa'a áabica.

³² “Ne iyá caníinacta icába iyá jájiu liá'a caníinai cába iyá, ¿tána iwáalia mawí saícacai? Áawita náa'a cajíconaanica caníinaa nacába yáacacoo.

³³ Ne imédacta nalí saícai náa'a médenai irrú saícai iyá jájiu, ¿tána iwáalia mawí saícacai? Áawita náa'a cajíconaanica naméda saícai nalí wáacoo. ³⁴ Ne ipréstacta nalí bácai náa'a ipénsani éejueda irrú lijúnta

náa'a sái, ¿tána iyada néenii iwíteecoowai? Lécchoo náa'a cajíconaanaica préstenai nashínaa wáacoo bácaínaa napénsaa narríshibia lijúnta sái náucha wáacoo. ³⁵ Iyá éewenai canínaa icába ijínaiu, ya iméda nalí saícai, ya éewa iprésta ishínau jiní inéndacala néējuéda irrú lijúntanaa sái. Cháminaa máanui ishínaa saícabee ya iyáminaa léenibi liá'a Dios áacai saíca, liá'a lécchoo saícaica náajcha náa'a chóniwenai cháaninica, ya náa'a máashiinica. ³⁶ Arrúnaa iyá carrúni jináata icába áabi, léjta carrúni jináata isálijinaa Dios cába iyá.

Ujiúca áabi máashiiquictala
(Mt 7:1-5)

³⁷ “Ojiúca áabi máashiiquictala, jócubeecha Dios yúca jiyá máashiiquictala lécchoo. Jócu jíá áabi jíconaa, ya Dios jócuminaa liá ijíconaa lécchoo. Jimíya máecha áabi jíconaa, ya Dios pérdongaminaa iyá. ³⁸ Yáa áabirru, ya Dios liáminaa irrú lécchoo. Liáminaa ishínaa cháacala rícu áabai léenedayu'inaa saícai wérri, libádadani, licúsudani ya cashiámunaa. Dios éenedaminaa iyá lécchoo léjta cábacanaa éenedau'u áabibi.”

³⁹ Jesús máaca nalí liéni licábacanaa: “¿Léewaminau báqueerri matuíyii lijíneda báqueerri matuíyii wítabii? ¿Jócuminaa nacáu chámataanaa útawi rícula? ⁴⁰ Jiní báqueerri éewiderricoo mawíyii lishínaa quéewidacai yúchau; jáicta limárda lishínaa estúdiowai líinuminaa limédacoo léjta lishínaa quéewidacai.

⁴¹ “¿Tánda jicába jéenajirri tuí rícu catábibee, ne jócu jicába liá'a áicuba dánumimi yáairri jituí rícu? ⁴² Ne jócta jíá léenaa jiwáalia'u áicuba dánumimi chúnsai jituí rícu, ¿chíta jéenau'u jimá jéenajirrirru jini: ‘Nuéenajirri, jinda nujéda'aa jituí rícu cha liérta catábibeeca?’ ¿Chámai wíte! Jijédau quéechanacu liérta áicuba dánumimi yáairri jituí rícu, táminaa cha jéewa jicába saíca quéewique'e jéewa jijéda jéenajirri tuí rícu cha catábibee.

Liá'a banácalica wacúnusiani líta nácuejiu
(Mt 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ “Jiní banácali saícai éewa liá lítau máashii, jiní banácali máashii éewa liá lítau saíca. ⁴⁴ Quíninama banácali wáa léenaa wacába líta nácuejiu: Jócu wéewa wawína ítashi saícai áabai túwirri náanai ítacha, jiní wéewaca wawína uva catácali ítacha. ⁴⁵ Liá'a washialicuerrri saícaica, táanierri chuánshi saícai, níwata saícacala liá'a yáairri liwówa lícu, liá'a washialicuerrri máashiica, táanierri chuánshii cacháninai, jiníwata máashii liá'a yáairri liwówa lícu. Ne tándawa liá'a cashiámui ya liwówa lícu, léewa linúma táaniani liérta.

Náa'a chámai cuíta dánanica
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ “¿Tánda imá nulí, ‘nuwácali, nuwácali’, ne jócani méda léjta numáyu'u irrú? ⁴⁷ Nuíwa'ee irrú liá'a cháí cábacanaa ínuerri nulí léemi nuchuáni ya limédani liá'a numáni lirrú: ⁴⁸ cháí cábacanaa léjta báqueerri washialicuerrri, jáicta libárueda líibanawai, quéechanacu liméda dújwala útawi, ya ta limáaca lidánani íba íta'aa. Quéecha'inaami manútaa méedai, unésaca ínu linácula liá'a cuítaca, ne jócu léenaa lichúndaqui jini, níwata báruerri saíca íba íta'aa. ⁴⁹ Ne liá'a éemerri nuchuáni, ya jócu liméda liá'a numáni lirrú, cháí cábacanaa léjta báqueerri washialicuerrri báruedeerri líibanau cáina íta'aa, jáiwa

jócu liá'a lidánani dujíwalai; quéecha'inaami manútaa méedai unésaca ínu lítala liá'a cuítamica, jáiwa licáuwei limáacacoo licáarraliacoo.”

7

Jesús chúni báqueerri shírruederri lirrú liá'a wánacaleerri romano sái (Mt 8:5-13)

¹ Jesús nísá'inaami litáania náajcha náa'a chóniwenaica, jáiwa liáwai Capernaúm néerra. ² Néeni báqueerri yáa Roma sái nawácali náa'a soldádoca, wáalierrri báqueerri shírruederri lirrú caníinai wérrri licábaca, bálinerrriuminaatanaa atéwacta máanalicani. ³ Quéecha'inaami romanobini wácali éemi natáania Jesús nácu, libánua áabi salínai judíobini shínaaca, quéeewique'e nasáta liúcha liá'acoo lichúni liá'a shírruederri lirrú liá'a romano wácalica. ⁴ Jáiwa náinu Jesús yáctalai nasáta liúcha cáiwinaa namá'ee lirrú:

—Liéni wawácalica saícanatai jiyúdaca, ⁵ jiníwata caníinai licába washínaa chóniwenai quinínama, ya liwána naméda walí washínaa sinagoga.

⁶ Jesús yáau náajchai, ne quéecha'inaami urrúni línu cuítarrui, liá'a nawácalica libánua áabi lijúninaiu namá lirrú: “Nuwácali, chajiwítemija, jiníwata nuyá jócai saícanata jiwárruacoo núbana rícula; ⁷ tándawa, jócu nuáu nuyá jájiu numúrru jiyá. Bácai rími já wánacaleerri chuánshi quéeewique'e jichúni shírruederri nulí. ⁸ Jiníwata nuyá jájiu yáairri nuwánacaala nácu lécchoo, liyáalimi lécchoo nuwáalia náa'a soldado nuwánacaalaninica. Jáicta numá néenaa báqueerrirui jáiyu, arrúnaa liá'acoo; jáicta numá báqueerrirui jínuu, arrúnaa línuca; ya jáicta nubánua nushínaa shírruederri nulí liméda nuwánacaala, jái liméda jini.”

⁹ Jesús cáarrudau léemi jiliéni, licábadeda nalí náa'a chóniwenai yáaineu líshirricu, limá'ee nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú, jiníwita Israel rícu nuínuni nácu éebiderri wérrri léjta liáni washiálicuerrica.

¹⁰ Quéecha'inaami néejocoo cuíta néerra, náa'a libánuanimica náinu linácu liá'a cashírruedacaica, jái saícacai.

Jesús cáweda rucúulee ruá'a báquetoo ínetoo máanalíu únirrimi

¹¹ Liáwinaami Jesús yáau áabai chacáaleerra jí'ineerri Naín, náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo ya íchaba chóniwenai liájcha mawí.

¹² Línu'inaa urrúni chacáalee numá lícula, licába náinda náacoo báqueerri máanalíi naquénique'inini. Liyámi'e bácairrimi rucúuleeca ruá'a máanalíu únirrimi, ya íchaba chóniwenai chacáalee rícu sána yáaineu ruájcha. ¹³ Jesús cába'inaa ruyái, néenee carrúni jináata licába ruyái limá rulí:

—Ujícha.

¹⁴ Néenee Jesús rúniu lidúnu cajón nácu, néenee nabárruawai náa'a indenai náacoo liá'a máanalica. Néenee limá lirrú liá'a máanalica:

—Icúlririjui, numá jirrú: jibárroo!

¹⁵ Néenee libárrueda liá'a máanalimica ya ta litániaca, néenee Jesús éejueda litúwarru jini. ¹⁶ Nacába'inaa liáni, cáarru quinínama náa'a chóniwenaica náa Diosru saícai namá'ee:

—Báqueerri cawénii cáiwadedacani Dios chuáni járrui wáibi.

Namá'ee lécchoo:

—Dios ínuerri liyúda lishínaa chóniwenai.

¹⁷ Néenee náiiwadedá liá'a namáni Jesús nácucha quinínama lirrícu liá'a Judeaca rícu lécchoo liá'a cáinabi yéerri Judea tééji.

Náa'a Juan Bautista bánuanica
(Mt 11:2-19)

¹⁸ Juan éemi quinínama liá'a Jesús médanica, náiiwacala lirrúnini náa'a máinecoo liájcha. Limáida chámata néenaa, ¹⁹ jáiwa libánua Jesús néerra jíni, nasátaque'e néemiuni liyácta yáawaa liá'a nanéendani nayáca, o wanéendawee báqueerri. ²⁰ Náa'a Juan bánuanica narrúni'eewoo Jesúsru namá'ee lirrú:

—Juan liá'a Bautístaca libánua wayá wasátaque'e wéemiu, jiyácta liá'a wanéendani wayáca o arrúnaawee wanéenda báqueerri.

²¹ Liyáalimi nanáneewa Jesús chúni íchaba chóniwenai bálinaicoo ya liá'a máashii yáairri nanácu, ya náa'a wáalianai espíritu máashii, jáiwa liwána íchaba matuíni cábaca. ²² Néenee léeba nachuánii: —yáyau Juan néerra íiwa lirrú liá'a icábanica ya liá'a éeminica. Íiwadedá lirrú náa'a matuínica éewenai nacábaca, náa'a macáwanica éewenai najínacoo, náa'a cacháunanica méetuerru náucha liá'a nabálinacaalaca, náa'a mawíbanica éewenai néemica, náa'a máanalínimica éejueneu nacáwiacoo, ya nalí náa'a carrúni jináatanica náiiwa liá'a chuánshi wásedeerri'inaaca. ²³ Sáicta liwówa liá'a chóniwerri éebiderri nunácu mamáarraca, jócai náawida liwíteu núcha.

²⁴ Quéecha'inaami náacoo náji náa'a Juan bánuanimica, Jesús chánau litáania chóniwenairru Juan nácu, limá'ee nalí: “¿Tána ijiáu icábacai iyá chaléeni jiníctala yáairri? ¿Áabai basué cáuli cúsudani? ²⁵ Ne jócta, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri washiálicuerri cawéni namái íibala? Iyá yáine léenaa náa'a súwedenai íibalashi cáwena namái yáainei nawíteeyu, yáainai nábana rícu náa'a wánacaleenaica. ²⁶ Ne cháctani, ¿tána ijiáu icábacai? ¿Báqueerri íiwadedeerri Dios chuáni? Jajá, yáawaiyíi, ne báqueerri ta mawíyíi máanui liúcha liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu. ²⁷ Juan liá'a litáanianimi nácu liá'a cáashtaca:

‘Nubánua catéecai nuchuáni jibéecha,
quéewique'e lichúni jibéecha iníjbaa.’

²⁸ Ne yáawaiyíi numá irrú, náiiibicha quinínama náa'a washiálicuenaica, jiní máanui Juan yúcha mawí; ne áawita liá'a mawí píitui Dios wánacaalactalaca mawíyíi máanui liúcha.”

²⁹ Quinínama náa'a éemenai Juan chuáni, áawita náa'a cacóbracani impuesto Romarru, wánenai Juan bautisa nayá, néebidacala yáawaa Dios machácanii; ³⁰ Ne náa'a fariséoca ya náa'a quéewidacánica ley shínaaca, jócani índa Juan bautisa nayá, nacháani quinínama liéni Dios wóweni liméda nawícaubali.

³¹ “¿Chíta nacábacanaa náa'a chóniwenai chóque'e sánaca? ¿Chíta nacábacanaa jíni? ³² Cháni cábacanaa léjta náa'a sáamanaica wáainecoo naséwicaca plaza rícu ya ta namáidada najúnicairruwai:

‘Wáinuuate irrú butútu,
ne iyá jócani báaweda;
warrábate shímashi cáiwíi wítama,
ne iyá jócani ícha.’

³³ Áawita Juan Bautista ínuca, jócai íya páani jiní lírraca vino, ne iyá máinai jáica liwáalia áabai demonio. ³⁴ Néenee liáwinaami nuínu nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, íyeerrica ya nuírra, ne iyá máinai jáica yawíqui jíni ya cáirracalai, najúnicai náa'a chóniwenai máashiini

íiwanaa ya náa'a cacóbracani impuesto Romarru. ³⁵ Ne Dios íyada quinínama liwíteu linácueji liá'a limédanica.”

Jesús líibana néerra liá'a Simón fariséoca

³⁶ Báqueerri fariseo cúmida Jesús íya liájcha, jáiwa Jesús yáau líibana néerrai. Liwáau liyá mesa nácula, ³⁷ jáiwa báquetoo ínetoo máashiu íiwanaa yáichoo lirrícu léja liá'a chacáaleeca, jáiwa ruá léenaa Jesús yáacoo líiya líibana néerra liá'a fariséoca, ruíinda áabai frasco jí'ineerri alabastro* cashiámu juménibee. ³⁸ Ruchánau ruíchaca Jesús íiba néeni, rusábida rutuí yáabiyu. Jáiwa rumácarra ruwíta báinayu, ya ta rushíshi líibai, jáiwa runuádeda juménibee linácuí. ³⁹ Liá'a fariseo cúmideerri Jesús, licába'inaamini liéni limá'ee lirrúwoo: “Liéni washiálicuerrica yáawaictata báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni, liá'aca ta léenaa tánashia chóniwetooa róji ruárta dúnuechoo ruyá linácu: báquetoo ínetoo máashiu íiwanaa.” ⁴⁰ Néenee Jesús ma lirrú liá'a fariséoca:

—Simón, nuwáalia áabai chuánshi nuíiwani'inaa jirrú.

Léeba'ee liá'a fariséoca:

—Jíiwate nulíni, quéewidacai.

⁴¹ Néenee Jesús má'ee lirrú: —Chámata washiálicuenai mówiniate warrúwa báqueerri caprétacai warrúwa. Báqueerri mówiniate léjta liwéni liéni quinientos éerriactaca, ya liá'a báqueerrica cincuenta éerriactaca; ⁴² ne jócala néenaa napáida lirrúni, liá'a caprétacai nalíni, jáiwa jócu liwána néējueta lirrúni líerrumirrai náa'a chámataca jíni. Ya ta jíiwa nulí jíni, ¿tána néenaa canínaa licába mawí?

⁴³ Simón éeba'ee lichuáni:

—Nulí tá'ee liá'a washiálicuerrica mawíyíi mówiniaca.

Jesús má'ee lirrú:

—Yáawaiyi jimácaa.

⁴⁴ Néenee licába rulí ruá'a ínetooa, Jesús má'ee Simónru: —¿Jicába róji ruáni ínetooa? Nuwárrroo jíibana rícula, ne jócu jíi nulí shiátai nubádeda'inaa nuíibau; ne ta rója ruáni ínetooa bádedeechoo nuíiba rutuí yáawiyu, ya ta rumácarra ruwíta báinayu jíni. ⁴⁵ Jócai shíshi nuyá, ne ruyá rícue ruwárruacuwai jócau máaca rushíshi nuíiba. ⁴⁶ Jóca jíinu nuwíta nácu aceite, ne ruyá nuádedeechoo juménibee nuíiba nácu. ⁴⁷ Tándawa numá jirrú íchaba wérri rujíconaa méetuerru, níwata bájjalaca canínaa rucábaca; ne liá'a chóniwerri píitui mówiniaca, píitui líyada canínau'u licá'aca.

⁴⁸ Néenee Jesús má'ee rulí ruá'a ínetooa:

—Jíjiconaa jái méetuacuwai.

⁴⁹ Náa'a áabi yáainai nayá néeni, nachánau nasáta néemiui nayá jájii:

—¿Tána léji liéni éeneerri liméetua jíconaashi?

⁵⁰ Ne Jesús má'ee mawí, rulí ruá'a ínetooa:

—Jéebidacala jíyá'au jíconaa méetuacuwai; jíáu chaiwíteemija'a.

8

Náa'a íinaca yúdenai Jesús

¹ Liáwinaami liéni, Jesús jínanu íchaba chacáalee rícu ya náa'a júbininica, lichánau léewidaca ya líiwadeda Dios wánacaalactaca. Náa'a doce apóstolu natálideda liyá. ² Ya léchchoo áabi íina tálideda liyá, náa'a liwásedani espíritu máashii yúcha ya áabata bálinaaalashi;

* 7:37 Áabai íiba namédau náa'a frascoca.

náiiibicha lécchoo ruáu ruá'a María jí'ineechoo Magdalena, siete demonio jánimicoo yúcha; ³ lécchoo Juanaca, línu liá'a Cúzaca, liá'a wánacaleerrimi Heródesru; ya Susana, ya áabi íchaba mawí ná'a yúdenaimi nayá liyú liá'a nawáalianica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica
(Mt 13:1-9; Mr 4:1-9)

⁴ Íchaba jáú chacáalee rícuha quéewique'e nacába Jesús, jáiwa náawacawai íchaba chóniwenai. Néenee líiwa nalí liéni áabai licábacanaa: ⁵ “Báqueerri cáabanacai jáú licása líimi liá'a liáabanani'inaaca. Licása'inaamini, áabata líimi cáu injbaa lícu, jáiwa nabáweda jíní ya ta míshiidu íyaqui jíní. ⁶ Áabata lénaa cáu íiba íibi; ne quéecha'inaami lipáquiacoo, jáiwa máacarra jíní cháuctacala lirrú shiátai. ⁷ Áabata lénaa liá'a líimica cáu túwirri íbirra; ne quéecha'inaami lipáquiacuwai túwirri yáajcha, jáiwa lisácumeda jíní. ⁸ Ne áabata cáu sáicai cáinabi íta'aa; jáiwa lidáwinawai, liá lítau manuába, cáashia liá cien líimiu líta nácuu.” Léewa Jesús máni liéni, jáiwa limá mawí cadánani: “¡Náa'a wáalianai nawíbau, néemique'e!”

Tánda Jesús léewida chacábacanaayu
(Mt 13:10-17; Mr 4:10-12)

⁹ Néenee lishínaa éewidenaicoo sáta néemiuni, chítashia liwówau'u limá léji liá'a licábacanaa. ¹⁰ Jesús má'ee nalí: “Iyá Dios iyadani irrú liá'a báyeerricoo liwánacaalactalaca; ne áabimi nutáanianirru licábacanaayu; ya áawita nacábaca jócai nénaa nacába sáica, ya áawita néemica jócai nénaa náa lénaa.

Jesús chúni líiwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica
(Mt 13:18-23; Mr 4:13-20)

¹¹ “Léewa liwówau'u limá liéni licábacanaa: Liá'a banácali íimica wówerri limáca léewa Dios chuáni lierra; ¹² ne liá'a áabata líimi liá'a banácalica cáirricoo injbaa lícu, wówerri limáca náa'a éemenai Dios chuáni, ne Wawásimi íinu, jáiwa lijéda Dios chuáni nawówa rícuha, jócubecha néebida ya jócu néewa nawárruacoo Dios yáctalaca. ¹³ Liá'a líimi cáirricoo íiba íibi wówerri limáca, náa'a éemenai Dios chuáni narríshibia nawówa yáajcha wáni, ne jócani wáalia sáica najíchu; néebida áabata éerri rími, ne jáicta carrúnatai íinu náatalai jái namáaca Dios chuáni. ¹⁴ Liá'a líimi cáirricoo túwirri íbirra, wówerri limáca, náa'a éemenai Dios chuáni, ne arrájuatayu náinda lisácumacoo nawówa lícu Dios chuánica nafánacalau éerri shínanaa nácu, namúrru warrúwa ya sáicta nacába liá'a éerri iyadanica, chacábacanaa jócu néewa náa'a naméda sáicai Diosru. ¹⁵ Ne liá'a líimi cáirricoo sáicai cáinabi íbirra, náwa chóniwenai méecuenai nawówau sáica máaqueneu nayáu néemi Dios chuáni namédaque'e léjta liwówau'u, ya ta nayá machácanii náayada nayáu léjta banácali yáairri lítau sáica.

Jesús táania licábacanaa liá'a lámparaca
(Mr 4:21-25)

¹⁶ “Jíní túculeerri áabai lámpara ya ta libáyaqui jíní o limáaca cama yáajbalani, litúculiactani limáacani áacai, quéewique'e nawáalia jucámarrabee náa'a wárruenaicoo. ¹⁷ Ne cháwa cábacanaa, jíní báyeerriu néenaani'inaa náa lénaa, jíní liá'a cabáyaintaica éeneerri'inaa náa lénaa ya limáacacoo jucámarranaa. ¹⁸ Cháwa jáni, éemiu sáica, liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa lénaa mawí, ne liá'a jócai

éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderrí'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu."

Jesús túwa ya léenajinai
(Mt 12:46-50; Mr 3:31-35)

¹⁹ Jesús túwa ya léenajinai náinu liyáctalaca, ne jócu néenaa narrúnicoo lirrú, íchabaca wérri chóniwenai. ²⁰ Áabi náibicha íwa Jesúsruni:

—Jítúwa ya jéenajinai náa'a yáa bináawa, wówenai nacába jiyá.

²¹ Jesús éeba'ee:

—Náa'a éemenai Dios chuáni, ya naméda liwánacaala, náwa nutúwa ya nuéenajinai nárra.

Jesús íyabaida cáuli ya marrádaca
(Mt 8:23-27; Mr 4:35-41)

²² Áabai éerri, Jesús yúrrucoo áabai lancha rícula lishínaa éewidenaicoo yáajchau, limá'ee nalí:

—Wáau bajiála manuá. Jáiwa náawai. ²³ Nácula nachuáu manuá íwalirricu, Jesús máairri. Liyáalimi áabai cáuli wérri ínu manuá yáacoo, jáiwa'ee liá'a lanchaca lichána cashiámu shiátaiyu, ya atéwacta natámucocoo. ²⁴ Néenee náau nacáweda Jesús namá'ee lirrú:

—¡Quéewidacai! ¡quéewidacai! ¡Watámucocoo wayácai! Jesús bárrua'inaamiu litáania cáulirru ya marrádacarru, jáiwa machúnucunaa limáacacocoo quinínama chawítemija'a. ²⁵ Néenee limá lishínaa éewidenaicoo liájcha:

—¿Ta liáu éebidaumi jíni?

Ne nayá, cárdaneeneu nacábadedanica, nasátada'ee néemiu nayá wáacoo:

—¿Tánashia léji liéni, táanierri cáulirru ya shiátairru ya léewida lichuáni?

Jesús chúni báqueerri Gerasa néeni sái wáalierrri íchaba espíritu máashiini
(Mt 8:28-34; Mr 5:1-20)

²⁶ Déecu'inaami wáli náinu licáinaberra ítala liá'a Gerasaca, yáairri bajiála manuá, lijúntami liá'a Galileaca. ²⁷ Jesús yúrrucue'inaami lancha rícuha cáinabi ítala, báqueerri washíalicuerri jiáu chacálee rícuha, wáalierrri demonio, jáiwa lirrúniwai Jesúsru. Íchaba wérri éerri jócai súwa líbalau jiní liyácala cuíta lícu, níwata yáairri útawi rícuha máanalini yáarruica. ²⁸ Quéecha'inaami licába Jesús, licáu liúrruimiyu Jesús náneewa, limáidada'ee:

—¡Ujníquiu nuájcha, Jesús Dios Cúulee áacai sáica! ¡Nusátani wérri jiúcha jócubeecha jiwána nusúfria bájjala!

²⁹ Limá liáni jiníwata Jesús wáneerri lijíacoo liá'a espíritu máashiica liúcha. Íchabachu liá'a demonioca wáarroo lirrú; áawita chóniwenai bájjida liná ya líba cadénayu quéewique'e nawínacani, liyá léenaani lisúbirriaca, ya liá'a demonio wána licánacacocoo liáacoo jiníctala yáairri.

³⁰ Jesús sáta'ee léemiu wáni:

—¿Tána jijí'inaa?

Liyá'ee léeba'ee:

—Nují'inaa legión. Limá liáni jiníwata íchaba wérri demonio cha wáarruacocoo lirrú. ³¹ Náa'a demonio nasáta Jesús yúcha jócubeecha libánua nayá liwítabami rícula chaléeni cástigu yáctala'inaa nalí.

³² Ne néeni íchaba puíti íyenai namáacoo dúuli nácu, náa'a espíritu nasáta Jesús yúcha líndaque'e nawáarruacoo puítirru; jáiwa Jesús índa nawárruacoo nalí. ³³ Néenee najiáu náa'a demonioca liúcha liá'a washiálicuerrica, jáiwa nawáarroo puítirru, najiáu nacánacau najusunacoo cáinacula shiátai yáacula, jáiwa néeni nasácumacuwai.

³⁴ Náa'a túyenai nayá puíti, quéecha'inaami nacába liá'a bésuneerricoo, najiáu nacánacacoo, jáiwa náau náiiwadede chacáalee rícula jíni ya litéejibaa. ³⁵ Náa'a chóniwenai najiáu nacábaca liá'a bésuneerricoo. Ne quéecha'inaami náiiinu Jesús yáctalaca, náiiinu linácu liá'a wálierrimi demonio, wáairriu liyáca Jesús íiba néeni, jái cáabalacai, jócai mawítee mawiá, jáiwa cáarru nayái. ³⁶ Náa'a cábenai liá'a bésuneerricoo, náiiwadede chítashia liwásedau'u jiníni liá'a wálierrimi demonio. ³⁷ Quinínama náa'a chóniwenai yáainai Gerasa cáinaberra íta'aa, nachánau nasáta Jesús yúcha quéewique'e liácoo nacáinaberra ítacha, níwata bájjialaca cáarru nayá. Jócala nacába cáji liá'a bésuneerricoo. Jáiwa Jesús yúrruacoo lancha rículai, jáiwa liáwai. ³⁸ Liá'a washiálicuerrimi demonio jíánicoo yúcha, lisáta Jesús yúcha quéewiquini'e liácoo liájcha, ne Jesús wána'ee limáacacoo limá'ee lirrú:

³⁹ —Jéejoo jíibana néerrau ya jíiwadede quinínama liá'a Dios médani jirrú.

Liá'a washiálicuerrica, jáiwa liáwai ya líiwadede quinínama chacáalee rícu liá'a Jesús médani liájcha.

*Jairo míyacaula ya báquetoo ínetoo dúnuechoo Jesús íibala nácu
(Mt 9:18-26; Mr 5:21-43)*

⁴⁰ Quéecha'inaami Jesús éejuacuwai báaniu bajiála manuá, náa'a chóniwenai sáicta nawówa níwata nanéndacala nayácani. ⁴¹ Liyáalimi báqueerri ínu jí'ineerri Jairo, liwácali liá'a sinagogaca. Liéni washiálicuerrica litúyau Jesús íiba néeni, lisáta liúcha liáque'iu líibana néerra, ⁴² níwata liwáliacala bácau rími limíyacalau, wáliachoo doce camuí, wówechoo máanali ruyáca. Nácula Jesús yáau, lisíntia nabádeda liyá náa'a chóniwenai íchabanica yáaineu líshiirricu. ⁴³ Náiiibicha náa'a chóniwenai báquetoo ínetoo rícuete doce camuí ruwáalia bálinaaalashi íirrai éechani, [ya rugástaa quinínama ruwáliánica nanácula náa'a medicoca,] ne jíní éeneerri lichúni ruyá. ⁴⁴ Ruáni ínetooca rurrúniu Jesúsru liwójuna itéeji, jáiwa rudúnu líibala númacua, liyáalimi libárruau rúcha liá'a íirrai éechau'u ruyá. ⁴⁵ Néenee Jesús sáta léemiu:

—¿Tána dúnu nunácuí?

Ne quinínama nabáyaca liúchani, nadúnu, Pedro má'ee:

—Quéewidacai, náa'a chóniwenai nabádeda jiyá, ya nadáanai jiyá matuínaami.

⁴⁶ Ne Jesús má'ee mamáarraca:

—Ái dúnuerri nunácu já'a, nuáca léenaa nunácuha jíerriu liá'a cadánani wíteeshica.

⁴⁷ Ruá'a ínetooca ruá'inaa léenaa jócu ruéenaa rubáyaqui jíni, jáiwa ruchéchinou ruácoo rutúyacoo Jesús íiba néeni. Rúiwa quinínama náneewani tánashia rudúnu jíni, chítashia sáicau ruchúnicoo liyáalimi jíni. ⁴⁸ Jesús má'ee rulí:

—Numíyacaula, jéebidacala Dios nácu sáica jiyái, jíá namówai chai-jiwítemija'a.

⁴⁹ Jesús táaniacta liyá újnibi, báqueerri ínu índeerri chuánshi limá'ee lirrú liá'a sinagoga wácalica:

—Jimíyacaula máanaliuyii; ujijódia mawiá lierra quéewidacaica.

⁵⁰ Ne Jesús éemi'inaamini limá'ee:

—Ucáarru jiyá, bácai rími jéebida Dios nácu, ya jimíyacaula saícaminaa ruyájoo.

⁵¹ Quéecha'inaami náinu cuíta néerra, jiní líndani wárruacoo liájcha bácai rímii Pé'eru ya Santiago ya Juan ya rusálijinaa ya rutúwa ruá'a samáshtaca. ⁵² Quíninama íchenai nayáca ya cáwi wérrí nacábacoo runácueji ruá'a samáshtaca, ne Jesús má'ee nalí:

—U'ícha, ruárta samáshta jócauwa máanali ruárta, máichoo ruyá cháji'i.

⁵³ Quíninama nacáida'ee Jesús, níwata náa'aca'ee léenaa máanali ruyá.

⁵⁴ Néenee Jesús wína rucáaji nácu, limá'ee danáanshiyu:

—¡Miyácau, jibárruau!

⁵⁵ Jáiwa rucáwica éejoo rulí; liyáalimi rubárruawai, néenee Jesús bánua náa rúyai. ⁵⁶ Rusálijinaa ya rutúwa nacáarrudau nacábacani; ne Jesús wána'ee jiníbeechea náiiwadedanirruni liá'a bésuneerricoo.

9

Jesús bánua náa'a lishínaa éewidenaicoo náiiwa Dios wánacaalactalaca

(Mt 10:5-15; Mr 6:7-13)

¹ Liáwinaami, Jesús yáawacaida náa'a lishínaa doce éewidenaicoo liá nalí néewaqué'e najéda quíninama demonio ya nachúnique'e bálínacaalashi. ² Libánua náiiwadede chítashia Dios wówau'u liwánacaala cáinabi ita'aa jini, ya nachúni náa'a bálíneneecoo. ³ Limá'ee nalí:

—Jiní itéeni iníjbaa lícujoo, jiní áicuba icháqui'inaa, jiní chácala, jiní iyacaishi, jiní warrúwa, itée áabai rími íibalashi, jiní mawiá. ⁴ Tánashia cuíta íinuni nácu, iyá néenijoo cáashia ijiácoo néenee. ⁵ Ne tánashia chacáalee jócai wówai narríshibia iyá, ijiáu lirrícucha lierra chacáaleeca ya itútuda liá'a pucúpucubee yéerri íiba nácu, quéewique'e náa léenaa jáicala jócu saíca nayá náa'a chóniwenaica jóca narríshibia iyá.

⁶ Néenee najiáu nawárruanicoo narrícua náa'a chacáaleeca quíninama, náiiwa liá'a Dios chuánica nachúni chóniwenai léchho.

Herodes jócai éenajta éebidaca

(Mt 14:1-12; Mr 6:14-29)

⁷ Liá'a rey Herodes éemi natáania Jesús nácu quíninama liá'a limédanica, ne jócai éenajta éebidaca, áabi mácala Juancala éejoo licáwiacoo, ⁸ áabi ma jáicala'ee liá'a cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu Elíasca cha iyadacuwai, ya áabi ma jáicala'ee cáiiwadedacaimi Dios chuáni báinacu wérrí cha éejooocoo licáwiacoo. ⁹ Ne Herodes má'ee:

—Nuyá jájiu nuwána nawíchua Juan wíta liwáa nómami. ¿Tánashia léji lierra, cha nuéemi náiiwadede íiwanaa bájiala?

Tándawa'ee Herodes wówerri licába Jesús.

Jesús yáa náaya náa'a cinco mil washíalicuenaica

(Mt 14:13-21; Mr 6:30-44)

¹⁰ Quéecha'inaa'ee néējuacoo Jesúsru náa'a éewidenaicoo, náiiwadede'ee lirrú liá'a namédanica. Néenee'e litée'e nayái náa'eeuwai báawachala chaléeni urrúni lirrú liá'a chacáaleeca

jí'ineerri Betsaida. ¹¹ Quéecha'inaa'ee chóniwenai yáa léenaa jíni, náa'eewoo líshirricu, jáiwa Jesús lirríshibia nayái, litáania nalí chítashia Dios wówau'u liwánacaala nayá jíni ya lichúni náa'a bálinaicoo.

¹² Quéecha'inaa táicala liácuwai, narrúni'e náacoo Jesúsru náa'a doce éewidenaicoo liájcha namá'ee lirrú:

—Jiwána chóniwenai yáacuwai, náaque'iniu nawówa iyabacoo ya namúrruque'e náayau chacáalee júbini rícu ya bacháida urrúnii nalí, níwata áani wayáctaca jinícta yáairri.

¹³ Néenee'e Jesús ma nalí náa'a éewidenaicoo:

—Yáa náaya iyá.

Néenee namá'ee lirrú:

—Wawáalia rími cinco páani ya chámacua cubái, yáshiawa wáacoo wawéni náaya'inaa náani quinínama chóniwenai.

¹⁴ Léjta'ee cinco mil washiálicuenai máanabaca. Ne Jesús má'ee nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo:

—Iwána nawáacoo cincúentanaa namáanabaca.

¹⁵ Chá'ee namédaqui jíni, jáiwa nawáau quinínamai. ¹⁶ Néenee'e Jesús wína náa'a cinco páanica ya náa'a chámacua cubáica ya licába'ee áacairra, liá'ee Diosru sáicai linácueji liá'a iyacaishica. Linísa'inaami liá Diosru sáicai, lisúbirreda jíni, jáiwa liá nalí jíni náa'a lishínaa éewidenaicoo quéewique'e nachújida chóniwenai iyani.

¹⁷ Náa'a chóniwenai náaya quinínamai cáashia cáawai nayá, ya néenaa náawaqueda doce canasta liá'a máacaderricoo léenaamica.

Pedro íiwa jucámarranaa Jesúsca la liá'a Mesíasca

(Mt 16:13-19; Mr 8:27-29)

¹⁸ Áabai éerri Jesús óractau liyá bácai ya lishínaa éewidenaicoo yáainai liájcha, lisáta'ee léemiu nayá:

—¿Tána chóniwenai ma nunácucai tánashia nuyái?

¹⁹ Néeba'ee lichuáni:

—Áabi máinei jiyáca'ee Juan Bautista, áabi máinei jiyáca'ee Elías, ya áabi máinei jiyáca'ee liá'a báqueerri íiwadedeerrimi Dios chuáni báiñacu éejuerri'eewoo licáwiacoo.

²⁰ Ne Jesús éejoo'e lisáta léemiu nayá:

—Ya iyá, ¿tána imácai tánashia nuyái?

Jáiwa'ee Pé'eru éebai:

—Jiyáwa lierra Mesías* Dios shínaaca.

Jesús íiwa limáanalicau

(Mt 16:20-28; Mr 8:30-9:1)

²¹ Ne Jesús má'ee nalí jíní béecha íiwerri liyácani liyáwa Mesías.

²² Limá'ee nalí linácu cháú:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, arrúnai'inaa nusúfria bájialanaa, ya nacháaniminaajoni náa'a salínaica, ya nawácanai náa'a sacerdotébinica, ya náa'a quéewidanica ley shínaabinica. Náiinuinajoni, ne matálii éerri rícula nucáwiaminaujoo.

²³ Néenee limá nalí quinínama:

—Ne áicta wówerri já'a limédacoo nushínaa ewidenaicooyu, limíya máechau liyá jájiu liwánacaalacoo, ya línca Dios wánacaala licáwica nácu éerri jútainchu, liyá lichúni carrúni jináatau'inaa ya máanali liyá nunácueji. ²⁴ Jiníwata liá'a caníñai cába licáwicau líta'aa líeni

* **9:20** Mesías Cháwa limá Cristo hebreo chuániyu, cháí wówa limá léchchoo 'Liá'a Dios níwani quéewique'e liwánacaala'.

éerrica, liúca licáwicau jócai amáarra, ne liá'a jócai canfinaa cába licáwicau lítacha liéni éerrica nunácueji, ligáanaminaa lirrúwoo liá'a cáwicashi jócai amáarra. ²⁵ ¿Tána lishírbia lirrú liá'a washiálicuerrica ligáanacta quinínama éerri rícu sái yáca, ya liúca lishínaa licáwicau ya licáarraliau liyá jájiu? ²⁶ Ne tánashia báiyii nunácueji ya nuchuáni nácueji, nuyá lécchoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca báiminaa nuíwa lináawa lécchoo, jáicta nuínujoo quinínama nucáamarra yáajchau, ya nusálijinaa cáamarra ya liwítee yáajchau, ya náa'a majíconaa ángelbini shírruedenai nulí. ²⁷ Ne yáawaiyii numá irrú áabi néenaa náani yáainai áani nunáneewa, jócuminaa máanali nayá cáashia nacába liá'a Dios wánacaalactaca.

Jesús bawachactau
(Mt 17:1-8; Mr 9:2-8)

²⁸ Liáwinaami ocho éerri néenee litániactami liyá nalí, Jesús írrau áabai dúuli ítala li'óraco, natálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan. ²⁹ Ne nácula li'óracta liyáca, lináni cábacanaa bawachau, ya líbala náawau cabálai ya úcuni lécchoo. ³⁰ Jáiwa najiáu lirrúi chámata washiálicuenai natáania nayá liájcha. Náawa'ee Moisés ya Elías. ³¹ Yáainai nayáca natéeji áabai cáamarrashi úcuni sáictai wérri, ya natáania linácu liá'a Jesús máanalicaica licúmpliani'inaaca Jerusalén néerra. ³² Áawita Pé'eruca ya náa'a limánabacaca cadájuni wérri nayá, jáiwa cáwi nayácai, nacába Jesús cáamarra ya náa'a chámata washiálicuenai yáainai liájcha néeni. ³³ Quécha'inaami náacoo náacuwei náa'a washiálicuenaica Jesús yúcha, limá'ee Pé'eruca Jesúsru:

—Quéewidacai, ¡sáictai walí wayáca áani! Waméda'aa matálii cuíta rími: áabai jirru, áabai Moisésru ya áabai Elíasru.

Ne Pé'eru jócai yáa léenaa tánashia limácai. ³⁴ Nácula litáania liyáca, áabai sáanaí yúrrucoo libáya nayái, nacába'inaami sáanaí dájida nayái, jáiwa cáarru nayái. ³⁵ Néenee sáanaí íbeeji lijiáu áabai chuánshi máirri'e: “Léewa Nucúulee, nuníwani, éemiu lirrú.”

³⁶ Linísa'inaa néemi liá'a chuánshica, Jesús máacau bácai. Jáiwa'ee náa'a éewidenaicoo jiní wérri náiiwadedacta liá'a nacábanimica liyáali éerri.

Jesús chúni báqueerri icúlirrijui wáalierrri espíritu máashii
(Mt 17:14-21; Mr 9:14-29)

³⁷ Áabai éerri rícula cajójchanaami, náurrucoo'inaamiu dúuli ítacha, chóniwenai máanabanaami jiáu najúnteda Jesús. ³⁸ Ya báqueerri washiálicuerri máidada náiiibicha limá'ee cadánani wérri:

—Quéewidacai, jiméda nulí sáicai, jicábate nucúulee bácai rímii nuwáalianica. ³⁹ Áabai espíritu wínani, liwána limáidadaca ya liwána licúcunacoo ya cacálibee jiáu linúma licuéji, liwána línuedacoo jócai liwówai limáacaca. ⁴⁰ Nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha, najédaque'e liúchani lierra espírituca, ne jócai néenaa najédaca.

⁴¹ Jesús éeba'ee:

—¡Wóo, chóniwenai jiníni éebidacta ya máashiicani! ¿Chacálita iwówai nuyá yáajcha mamáarraca jiní ya nuwánta yáajcha jiníni? Jínda lierra jicúuleecoo áani.

⁴² Quécha'inaami lirrúnicoo liá'a icúlirrijuica, liá'a demonio yúca cáinabi ricúla, liwána licúcunacoo báaniu; ne Jesús cáita liá'a espíritu máashiica, jáiwa lichúni léji liá'a icúlirrijuimica, ya ta léejueda

lisálijinaarru jíni. ^{43a} Ya quinínama namáacau nacáarrudacoo nacába Dios wítee máanuica.

Jesús íiwa chámaichu limáanalicau nácula quinínama
(Mt 17:22-23; Mr 9:30-32)

^{43b} Nacáarrudau nacábacani liá'a Jesús médanica, limá'ee lishínaa éewidenáicoo:

⁴⁴ —Éemi saíca liéni ya u'imíya máechani: Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, néentregaani'inaami náa'a nacáaji rícula náa'a washiálicuenaica quéewique'e naméda nuájcha léjta nawówau.

⁴⁵ Ne nayá jócai náa léenaa néemica liá'a limánica, níwata Dios báya nawítee nájbeecha léenaa néemicani; mawí lécchoo cáarru nayá nasáta néemiu Jesús líiwaquinicta nalíni jucámarranaa.

¿Tánashia néenaa liá'a mawíyii cawéni náibichá?
(Mt 18:1-5; Mr 9:33-37)

⁴⁶ Ya néenee náa'a éewidenáicoo nachánau najútacoo nalíwaacoo tánashia néenaa liá'a mawíyii cawéni náibichai. ⁴⁷ Jesús, yá'inaami léenaa liá'a nédacanicoo nácu nayáca, liwína'ee báqueerri samálita, libárrueda'ee léema nácuu wáni. ⁴⁸ Jáiwa limá'ee nalí:

—Liá'a ríshibierrri samálitaca nují'inaa nácu, lirríshibiaminaa nuyá, ne liá'a ríshibierrri nuyá, lirríshibiaminaa lécchoo liá'a bánuerri nuyá áaqueji. Tándawa liá'a mawíyii mawéni icábaca quinínama íbichau, léewa cawénii wérrri líerra.

Ne liá'a jócaita ya wajúntani, léewa wáajcha saí líerra
(Mr 9:38-40)

⁴⁹ Juan má'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, wacába báqueerri jédeerri demonio jijí'inaa nácu, jáiwa jócu waínda limédaqui jíni, jiniwata jóca wáajcha saíni.

⁵⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—U'imáisaniani líuchani, jiniwata liá'a jócai médau wajúnta, léewa wáajcha saí líerra.

Jesús cáita Santiago ya Juan

⁵¹ Quéecha'inaami urrúni liá'a éerrica Jesús íirrectala'inaacoo áacairra, liá'a liwówa dánaniu liácoo Jerusalénra. ⁵² Libánua libéechau catéecani chuánshi, náaque'iu áabai chacáalee júbini rícula yáainai Samaria, quéewique'e namúrru liárrui limáacacta'inaacoo. ⁵³ Ne náa'a samarítanobinica jócai nawówai narríshibiaca, náaca léenaa liácoo Jerusalénra. ⁵⁴ Quéecha'inaami lishínaa éewidenáicoo Santiago ya Juan cába léji liéni, namá'ee lirrú:

—Wawácali, ¿jiiwówai jiwána wáurrucueda chichái áaqueji, quéewique'e wamárdá nayá quinínama?

⁵⁵ Ne Jesús náawau nanácula, jáiwa licáita nayái máashiica nawítee.

⁵⁶ Néenee Jesús má'ee: Nuyá jócai íinu nuá chóniwenai jíconaa, nuyá ínuerri nuwáseda nayá najíconaa yúchau. Néenee náau áabata chacáalee júbini rículai.

Náa'a wówenai nasíguia Jesús
(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Nácula náau náacoo iníjbaa lícu, báqueerri washiálicuerri má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówaicta nusíguia jiyá táshia jiáctalau jíni.

⁵⁸ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Náa'a iyáliduca wáalianai útawi nayácta'inaa nawówa íyabacoo ya náa'a míshiiduca wáalianai namúrrubeu; ne nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jiní wíta wáliacta nuwíta yáarrubai nuwówa íyabacta'inaacoo.

⁵⁹ Jesús má'ee báqueerrirru:

—Jínu nuíshirricu.

Ne léeba'ee:

—Nuwácali, jinda nuáacoo quéecha nuquéni nusálijinau.

⁶⁰ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Jinda máanalini quénicoo nayá jájiu, ne jiyá jiáu jíwadedada Dios wánacaalactaca.

⁶¹ Báqueerri má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai méetaa nusíguia jiyá, ne quéecha jinda nuáacoo nuíwa nunáawau nuéenajinairru.

⁶² Jesús éeba'ee lichuáni:

—Liá'a canínai cába éerri shínanaa, cháí jicá'a liá'a tráawajeerricta liácuwani, ya licába liwójunalau, jócai éewa lipíqueda cáinabi, cháwa limédacoo chóniwerri jírra jócai'inaa sírbia Dios wánacaalactalaca.

10

Jesús bánua náa'a setenta y dosca

¹ Liáwinaami liáni, Wawácalica, liwína lécchoo áabi setenta y dos éewidenaicoo, ya libánua nayá libéechau chámataanaa, quinínama chacáalee ya júbini arrúnactala'inaa liácoo.

² Limá'ee nalí: “Chái cábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca léjta áabai finca, íchabacta banácali náawaquedani'inaa, ne náa'a tráawajadorbinica áulabani, tándawa isáta liúcha liá'a banácali wácalica, libánuaque'e íchaba tráawajadorbini náawaquedacani. ³ Yáau iyá, icábateni, nubánua iyá léjta oveja béewami cháawirru. ⁴ U'itée chácala ya warrúwa yáarrui, jiní zapatos; ya jócu ibárruo itáa déecu ijúntacta báqueerri iníjbaa lícu. ⁵ Jáicta iwárruo áabai cuíta lícui, itáa ibéechau quéechanacu ya ta imácai: ‘sáica iyáca quinínama lirrícu liáni cuítaca’. ⁶ Ne áicta néeni chóniwenai sáicani wítee já'a, liá'a nawítee sáicaica licúmpliaminau liyá náajcha; ne jócta sáica nawítee, jócuminaa licúmpliau nalí. ⁷ Imácau néeni já'a lirrícu liá'a cuítaca, ya íya ya írrau liá'a nawáaliani néeni, níwata liá'a tráawajeerrica íwerri Dios chuáni, rúni jínerrí liwéníu. U'ijínaniu cuíta jútainchu. ⁸ Jáicta ínu áabai chacáalee rículai narríshibiacta iyá sáica, íyau tánashia náani iyai; ⁹ ichúni náa'a bálinaicoo néeni, ya imá nalí: ‘Liá'a Dios wánacaalactaca jái ya urrúni irrúi.’ ¹⁰ Ne ínucta áabai chacáalee rícula ya jócu narríshibia iyá, ijiáyu imáidada cáaye rícula chá'a: ¹¹ ‘¡Áawita liá'a pucúpucubee yáairri ishínaa chacáalee rícu, liá'a cháneerricoo wáiiiba nácu, watútuda ináneewani! Yáaque'e léenaa linácu liéni, Dios wánacaalactaca jái ya urrúni irrúi.’ ¹² Numá irrú liyáli éerriminaa liá'a carrúnatabeeca lirrú liéni chacáaleeca mawí'inaa cacháninaca, náucha náa'a chóniwenai bini yáainai Sodoma rícu.

Náa'a chacáalee jócani éebida

(Mt 11:20-24)

¹³ “¡Áchunu carrúni jináata jiyámi Corazín! ¡Áchunu carrúni jináata jiyámi Betsaida! Jiníwata á'a Tiro néeni ya Sidón néeni Dios médactata liá'a jócai nacába cáji médanicta íbini, báinacuminaata néejueda

nayáwai Diosru, ya nasúwa náabalau jarrájarrai ya nawáacoo báali íibi quéewique'e náayada néejueda nayáu Diosru. ¹⁴ Ne éerri amáarrau'u cáinabi liá'a carrúnatabeeca mawí'inaa cachánina irrú, náucha náa'a chóniwenai yáainai Tiro rícu ya Sidón. ¹⁵ Ya jiyá, chacáalee Capernaúm, ¿jirruminaata jéena jínacudacoo áacairra? ¡Jiúrrucaminau mawí cáinacula wérrí dujíwala jiúcacoo!

¹⁶ “Liá'a éemerri ichuáni, léemiminaa nulí, ne liá'a cháaneerri iyá, licháani nuyá; ne liá'a cháaneerri nuyá, licháaniminaa liá'a bánuerri nuyá.”

Néejuactacoo náa'a setenta y dosca

¹⁷ Náa'a setenta y dosca néejua'inaamiu sáicta wérrí'e nawówa, namá'ee:

—¡Wawácali, áawita náa'a demonioca médenai wawánacaala najiáacoo jiji'inaa nácu!

¹⁸ Jesús má'ee nalí:

—Jajá, yáawaiyi, ne nuyá cábeerri Wawásimi cácoo áaqueji léjta éenu íimi únía shínaaca. ¹⁹ Nuyá yáirri irrú wíteeshi cadánani quéewique'e ijínanicoo áai íibi ya aquétu íibi, ya éenaque'e igáanaa quinínama danáanshi lishínaa liá'a wajínaica Wawásimica, jócubeecha liméda irrú máashii. ²⁰ Usáicta iwówa namédacala iwánacala irrú náa'a espírituca, sáicta iméda iwówau mawí jáicala ijí'inaa tánau áacairrai.

Jesús sáictai wówa

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ne liyáalimi éerri, Jesús sáictai wérrí liwówa Espíritu Santoyu, limá'ee: “Nuá jirru sáicai nusálijinaa, Wácalishi wánacaleerri áacai ya áani cáinabi íta'aa, jíyadacala nalí náa'a imíyanica liá'a báyeerrimicoo náucha náa'a yáine léena ya néemica. Jajá, Nusálijinaa, léewa jiwówau jáni.

²² “Nusálijinaa éejueda nulí quinínama. Jiní yáirri léena tánashia Licúulee nácu, Lisálijinaa rímii; jiní yáirri léena tánashia Lisálijinaa, bácai rími Licúulee yáa léena jáni, ne tánashia Licúulee wówaini líyadarru jini licúnusiaque'ini.”

²³ Lináawa'eewoo lishínaa éewidenaicoo náculau, limá'ee nalí báawachala: “Sáicta nawówa náa'a cábenai liá'a icábani iyáca; ²⁴ níwata núiwa irrú íchaba cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu ya náa'a reybinica wówenaimi nacába liáni icábani iyáca, ne jócu nacába jini; nawówai néemi liá'a éemini iyáca, ne jócu néemi jini.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a samaritano sáicaica

²⁵ Báqueerri quéewidacai ley nácu yáau litáania Jesús yáajcha, ya léenedaque'e licábau limá'ee:

—Quéewidacai, ¿tána nuéewa numédacai nuwáaliaque'e nucáwicau jócai amáarra?

²⁶ Jesús má'ee lirrú:

—¿Tána jiliá'a tánerricoo ley rícu? ¿Tána léji liá'a jiliénica?

²⁷ Liá'a quéewidacai ley nácu léeba'ee:

—Caníinaaminaa jicába jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jidánani yáajchau ya quinínama jiwítee yáajchau; ya arrúnaa caníinaa jicába jiyácachuni chóniwenai léjta caníinau jicába jiyá jájiu.

²⁸ Jesús ma lirrú:

—Jéebani sáica liáni. Jimédacta liáni, jiwáaliaminaa jicáwicau mamáarraca.

²⁹ Ne liá'a quéewidacai ley shínaaca, liwówai limáacacoo sáica, lisáta'ee léemiú Jesús limá'ee

—¿Ya tána arrúnaa nuyúdacai?

³⁰ Néenee Jesús éeba'ee lirrú:

—Báqueerri washiálicuerri yáairriu Jerusalén yáajba náalicu Jericó néerra'inaa, jáiwa áabi canédibini jiáu lirrú, jáiwa nanédu jini néedacta liá'a líibalaca; náiinueda jini, jáiwa náawai atéwai náinuaca.

³¹ Chítashiawa wánaca jini báqueerri sacerdote bésunau néenee jini lirrú liá'a iníjbaaca, jáiwa licába jini, jáiwa líshirriu liúcha liáawai.

³² Cha lécchoo báqueerri néenaa náa'a levítaca libésunau néeni, ne licába'inaamini líshirriu liúcha, jáiwa liáawai.

³³ Ne báqueerri washiálicuerri Samaria néenee sái yáairriu lirrícuba léja liá'a iníjbaaca, licába'inaamini, carrúni jináata licábaqui jini. ³⁴ Lirrúniu lirrú, jáiwa liméda lídabee acéiteyu ya vino, jáiwa lidájida litúcai. Jáiwa lírda jini lishínaa éema ítalau, litée jini áabai cuíta rícula litúya jini.

³⁵ Cajójchanaami, liá'a samarítanoca lijéda léjta chámai éerricta lishínaa tráawaju wéni, jáiwa liá lirrú jini liá'a cuíta wácalica ya limá'ee lirrú: 'Jitúya liáni washiálicuerri, ne jigáastacta áabata mawí, nupáidaminaa jirrújoni jáicta nuéejoo.' ³⁶ Sáicai wérrí, ¿tána néenaa náani matálitaica canínai cába liá'a washiálicuerri canédi ínuedanímica?

³⁷ Liá'a quéewidacai ley shínaaca léeba'ee:

—Liá'a carrúni jináatai cába liyá.

Jesús má'ee lirrú:

—Ya jiáu jiméda chacábacanaa.

Jesús yáairri rúbana néerra ruá'a Marta ya Maríaca

³⁸ Jesús síguia lishínaa iníjbau (náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo) jáiwa liwárrroo áabai chacáalee rími, báquetoo ínetoo yácta jí'ineechoo Marta rurríshibia liyá rúbana rícula.

³⁹ Marta wáalia báquetoo ruéenajetoo jí'ineechoo María, wáaichoo ruyáca Jesús íiba néeni ruémique'e liá'a limáni liyáca. ⁴⁰ Ne Marta urrúniu wówa linácu liá'a íchaba arrúnai'inaa rumédaca, tándawa rurrúniu Jesúsru rumá'ee lirrú:

—Nuwácali, ¿jiní wéni jirrú nuéenajetooca rumáacau'u nuyá bácai quinínama liájcha liáni tráawajuca? Jíiwa rulíni, ruyúda'aa nuyá.

⁴¹ Ne Jesús éeba'ee rulí:

—Marta, Marta, urrúni jiwówa ya máashii jiwówa íchaba jishínaa nácueji. ⁴² Ne ái áabai mawíyii chúnsaica já'a. Maríaca ruwína mawíyii saíctaca, ya jiní'inaa éenaa léeda rúcha.

11

Jesús ya liá'a oraciónca

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Báitate Jesús órau liyá áabai yáarruishimi, ne quéecha'inaami linísa lí'óracuwai, báqueerri néenaa náa'a lishínaa éewidenaicoo má'ee lirrú:

—Wawácali, jéewida wa'óracoo, léjta Juan éewidau'u lishínaa éewidenaicoo.

² Jesús má'ee nalí:

—Jáicta i'órawai imá chá'a:

'Wasálijinaa yáairri áacairra, chóniwenai cáarru nacába jijí'inaa.

Jíinu chérra liá'a jiwánacaalactaca.

³ Jiá walí íyacaishi warrúnaani éerri jútainchu.

⁴ Jimíya máecha wajíconaa níwata wayá lécchoo wamíya máecha najíconaa quinínama náa'a médenai walí máashii.

Jáicta máashii ínu wáatalai ujínda wacácoo jíconaashi rícula.'

⁵ Jesús má'ee lécchoo nalí:

—Wamáacate báqueerri éenaa wálierri báqueerri lijúnicaui, yá'ee béewami táayebée'inaa liá'eewoo jíibana néerra ya limá'ee jirru: 'Nujúnicaui, jiprésta nulí matálii páani, ⁶ níwata báqueerri nujúnicaui chóca rímii nisa línu déecucheji núbana néerra, ya jiní nuwáaliani nuáni'inaa lirrú.' ⁷ Ne yáawaiyi jócta léeba jichuáni cuíta lícucha limáminaa jirru: 'Ujijódia nuyá, cuíta núma báyeerriu, ya nuéenibi ya nuyájani rúwacuwai; jócu nuéewa nubárruacoo nuá jirru.' ⁸ Ne numá irru áawita jócu libárru liá irru liá'a jirruanica áawita jijúnicaicani, liáminaa jimésudacta liwówa, ya liáminaa jirru quinínama liá'a jirruanica. ⁹ Tándawa numá irru: Isátau, ya Dios yáaminaa irru; imúrru, ya ínuminaa linácu; imáida cuíta náanibala, ya liméecuminau irru. ¹⁰ Jiníwata liá'a sáterraica, lirrishibiaminaani; ya liá'a múrruerricani, línuminaa linácu; ya liá'a máiderri cuíta núma lícu, liméecuminau lirrú.

¹¹ “¿Áiminaa báqueerri éenaa já'a cacúlectani, ya licúulee sáacta liúcha áabai cubái, léenaaminaa liá lirrú bácuá áai? ¹² ¿O lisátawee jiúcha bátui éewishi, éenaaminaa jiá lirrú áabai aquétu? ¹³ Ne iyá máashiicani séewirri, yáaine léenaa yáa éenibirru saícabeeca, ¡chítashia ta mawí jini Isálijinaa yáairri áacai liáminaa irru Espíritu Santo isáacta liúchani!”

*Náa Jesús jíconaa lirrishibia demonio wítee
(Mt 12:22-30; Mr 3:20-27)*

¹⁴ Jesús jéderrite liyáca áabai demonio báqueerri washiálicuerri wáneerrite limáacacoo manúma; ne quéecha'inaami lijiácoo liá'a demonioca, jáiwa léewa litáaniacai. Náa'a chóniwenai nacáarrudau nacábacani. ¹⁵ Ne áabi má'ee: “Beelzebú, demonio wácalica, léwa cha yáa lirrú liwíteu liáni washiálicuerrica léewaqué'e lijéda demonio.”

¹⁶ Ne áabibi, namédaquini'e lirrú áabai trampa, nasáta'ee liúcha áabai jócai nacába cáji áaqueji. ¹⁷ Ne Jesús, liáca'e léenaa liá'a nédacanicoo nayá nácu, limá'ee nalí:

“Quinínama país nashírrictau nayá wáacoo, ya máashii nacába yáacacoo, jócani éewa nayá jájiu, ya náa'a chóniwenai jócuminaa nayá saíca nayá wáacoo, cháiminaa cábacanaa nalí, léjta áabai néenajinai náiinua yáacaminau nayá wáacoo. ¹⁸ Cháiminaa cábacanaa, Wawásimi máashiiquicta licába yáacacoo liyá jájiu, ¿chíta quéewau'u cadánani liwítee cábacoo jini? Numá irru liáni, imácala jáica nujéda demonio Beelzebú wítee dánaniyu. ¹⁹ Ne cháctacalani, ¿tána yáa ishínaa chóniwenai irruí wíteeshi danáanshi najédaqué'e demonio? Tándawa, nayá jájiu náayada liá'a yáawaiyica, ne iyácala yúquenaueu iyáca. ²⁰ Jiníwata nuyácta jéda demonio numédani nuyáca Dios wíteeyu, liáni wówerri limáca Dios wánacaalactaca jái ínu irruí.

²¹ “Áicta báqueerri washiálicuerri cadánani já'a ya liwáalia íchaba arma ya litúya líbanau, liá'a liwáaliani líbana lícuu jiní éenaa linédu liúcha. ²² Ne áicta báqueerri ínuerri liyáctalaca mawí cadánani liúcha ya ligáanani, léeda liúcha lishínaa ármami liwínani liwówau nácula, ya quinínama línda litée liá'a liwáalianimica limédaqué'e léjta liwówau'u.

²³ “Liá'a yáa nuájcha áabena, léewa nujínai liérta, ne liá'a jócaicta yáawaqueda nuájcha, léewa cacáarraliacai liérta.

Liá'a espíritu máashii éjuerricoo
(Mt 12:43-45)

²⁴ “Jáicta áabai espíritu máashii jiáu báqueerri washiálicuerri yúchai, jínaneerriu yáarruishi máacarractaca limúrru liwówa íyabacta'inaacoo; ne jinícta línuctani, lédacanictau lirrúwoo: ‘Nuéjocatawai núbana rículau nujiáctejimicoo.’ ²⁵ Jáicta léjuawai, línu linácu liá'a washiálicuerrica léjta áabai cuíta máisai jíchuderrriu ya nachúndadanini sáica. ²⁶ Néenee liáu liáawaqueda siete espíritu lítalau mawíni máashiicaca liúcha, ya quinínama nawárruau nayá liwówa lícu liá'a washiálicuerrica, mawíque'e nawána máashii wérri liyá quéecha yúcha.”

Wówashí sáictai wérri yáawaiyica

²⁷ Nácula Jesús táania liyáca linácueji quinínama liáni, báquetoo ínetoo chóniwenai íbicha rumáidada'ee rumáca:

—¡Sáicta ruá'a ínetoo ca cúlícuechoo jiyá ya rudáwinaa jiyá!

²⁸ Jesús éeba'ee:

—¡Sáicta mawí tánashia liá'a éemerri Dios chuáni, ya liméda liwánacaala!

Náa'a chóniwenai máashiinica sátenai áabai señal jiní éena limédaca
(Mt 12:38-42; Mr 8:12)

²⁹ Náa'a chóniwenai máanabacanaamica náawaca'eewoo Jesús téjei, jáiwa lichánau léewida nayái limá'ee: “Náani chóniwenai chóque'e sánaca bájjalani máashiicaca; nasáta'ee ya nawówai nacába jócai nacába cáji, ne Dios jócai éejoo liméda nalí léjta limédau Jonás yáajcha.

³⁰ Ne léjta Jonás liyá señal nalí náa'a chóniwenai yáainemi Nínive, chacábacanaa lécchoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, núyadaminaa nuyáu léjta áabai señal nalí sána'inaa náa'a chóniwenai chóque'e sánaca'a. ³¹ Jáicta amáarra cáinabijoo limáidacta'inaa quinínama náani chóniwenai chóque'e sánaca, rubárruaminau ruá'a reinaca ínuechoomi déecucheji rumáminaa jóca sáica nayáca; jiníwata ruyá ínuechoo déecucheji wérri bájjirra cáinabi íteeji, quéewique'e ruéemi Salomón wíteeca, ne nuyá yáairri yáajcha chóca rími áani, mawíyii cawéni Salomón yúcha. ³² Chacábacanaa lécchoo jáicta amáarra cáinabijoo, nabárruaminajoo náa'a Nínive sánaca quéewique'e namá náani chóniwenai jócani saícayaca; níwata náa'a Nínive sánaca, néemi'inaami Jonás chuáni, jáiwa néejoo Diosrui, ne nuyá yáairri chóca rími áani, mawíyii cawéni Jonás yúcha.

Liá'a lámpara yáairri'inaa nanácu
(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ “Jiní túculierri áabai lámpara ya ta libáyaqui jini, jiní limáacalani áabai cajón yáajabani, limáacaminaani áacai, quéewique'e náa'a wárruenaicoo nawáalia jucámarrabee. ³⁴ Jitúí cháí cábacanaa léjta áabai lámpara jináanairru; sáicaquicta jitúí, quinínama jináanai liwáaliaminaa jucámarrabee; ne máashictani, quinínama jináanai yáairri catáwacacta. ³⁵ Jicáwaa jiúchaujoo quéewique'e liá'a jucámarrabee yáairri jinácu, jócu lináwau catáwacabeeyu, quéewique'e quinínama liá'a jimédanica lijíaque'iu jirru sáica. ³⁶ Ne quinínama jináanai liwáaliacta jucámarrabee sáicaica, jiní éewo'u jiyá catáwacacta,

jicábaminaa quinínama jucámarranaa liá'a jimédanica, léjta áabai lámpara jáicta liquénai quinínama cábani cámarraa.”

Jesús má'ee nanácucha náa'a fariséobinica ya quéewidacaica ley shínaabinica jócala machácani nawítee

(Mt 23:1-36; Mr 12:38-40; Lc 20:45-47)

³⁷ Quéecha'inaami Jesús nisa litáaniacai, báqueerri fariseo cúmida líya líibana néerra, jáiwa Jesús wárruau liwáacoo mesa nácula. ³⁸ Liá'a fariséoca, licáarrudau licába jóca liméda liwánacaala liá'a nawítee nabádeda nacáajiu jóctanaa náayaa. ³⁹ Ne Jesús má'ee lirrú:

—Iyá fariséobinica méetuedenai líteeji liá'a básoca ya mitájia, ne iwówa lícu cashiámui yáca liyú liá'a shínaashica inédunica ya liá'a iwítee máashiica. ⁴⁰ ¡Chóniwenai jócani éewa nédacanicoo saíca! ¿Jócu yáa léenaa liá'a méderri bináawe saí ya liméda liá'a yáairri lirrícu lécchoo? ⁴¹ Yáa ishínau limósnau liá'a yáairri iwówa lícu, cháminaa limáacacoo masácula.

⁴² “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá fariséobinica! shírrenai Diosru diésnaa méenaami éenaa áabata méenaami éenaa liá'a íbánacalaca pítuinamai jí'ineerri menta, ya ruda ya quinínama méenaami banácali júbinica, ne jócani méda machácanica ya caníinaabeeca Diosru. Léewa éewani iméda liárta, ya jócu imáaca iméda lécchu liá'a áabatata.

⁴³ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá, fariséobinica! wówenai iwáalia yáarrubaiu mawí cawéninamaica sinagoga rícu, ya iwówai chóniwenai natáa irrú saícaí wérri cáaye rícuba.

⁴⁴ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá cháni cábacanaa léjta útawi máanalini yáarrui, jócai iyadau chóniwenai tuírriicu, náa'a chóniwenai báawedani jócta náa léenaa jini!

⁴⁵ Néenee báqueerri quéewidacai ley shínaa éeba'ee, limá'ee:

—Quéewidacai, líeni jimáni jiyá nalí náani, jócai saíca cáacoo walí lécchoo.

⁴⁶ Ne Jesús má'ee:

—¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá lécchoo, quéewidacaica ley shínaaca!, yáainei áabirru cadúcunibee léjta náayu'u éemarru cadúcunibee, ne iyá jócai iwówechoo idúnu nácu icáajiyu.

⁴⁷ “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá!, chúndenai iméda náutabee náa'a íiwadedeenaimi Dios chuáni báinacu, náa'a iwérrinaibimi ínuanimi báinacu. ⁴⁸ Liyú liárta iwówau'u imáca áabenaaca iwíteu náajcha iwérrinaibimi médani báinacu, ne nayá ínuenai yáawaa náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni, ya iyá médenai bárrueda náutabee.

⁴⁹ “Tándawa, Dios liwítee rícuejiu limá'ee: ‘Nubánuaminaa irrú íiwadedeerri nuchuáni ya quéewidacani, ne ínuaminaa áabi néenaajoo, ya áabiminaa icánaquedanijóo.’ ⁵⁰ Ne náa'a chóniwenai chóque'e sánaca, Dios sátaminaa náucha nanácue saí liá'a náirranaami náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, rícuete cáinabi quénucuwai, ⁵¹ rícuete Abel íirranaami néenee cáashia Zacarías íirranaami néerra, liá'a náiiuanimi béewami lirrú altarca ya templo. Tándawa Dios sátaminaa lijúniba saí liá'a limáanalicaca náucha náa'a chóniwenai chóque'e sánaca ya licástigaaminaa nayá.

⁵² “¡Ái éenaa já'a carrúni jináatani'inaa iyá, éewidenai ley shínaa nácu!, iyá léjta náa'a túyenai cuíta núma Dios shínaa, jiní yácala léenaa linácu sáica, jiní ijínacalau Dios yáajabalicu, jiní índaca áabi jínacoo.

⁵³ Jesús nísá'inaami limá nalí léji liéni, náa'a quéewidacaica ley shínaaca ya fariséobinica, jáiwa íiwirri wérrí nawówai, ya ta nachánau najódia nasátada néemiu liyá íchaba chuánshiyu, ⁵⁴ naméda'ee lirrú trampa quéewiquinicta nachálujedaca liyá cháquinicta néewa náa lijíconaa liyú liá'a chuánshi limánicaja.

12

Jesús éewida'ee lijúnta sái liá'a chámainsi wítee

(Mt 10:26-27)

¹ Nácula íchaitaa náawacau miles ya miles chóniwenai, bájjialacalani nadánaida yáacau nayá wáacoo. Jáiwa Jesús chánau litáaniacai, limá'ee lishínaa éewidacoo quéechanacu: “Cáwi icába yúchau néewidacala náa'a fariséobinica, liwówau'u limáca, chámaica nawítee. ² Jiníwata liá'a báyeerrimicoo néenaani'inaa náa léenaa nácu, áawita liá'a báyeerrimicoo arrúnai'inaa jiácoo jucámarrái rícula náaque'e léenani. ³ Tándawa, quinínama liá'a itáanianica catáwacacta, jíerri'ináu jucámarrái jíirricula; ya liá'a imáni cabáyainta áawita ibáya íbana númau, arrúnai'inaa namáidada cuíta íteeji.

Tána arrúnaa cáarru wacábacai

(Mt 10:28-31)

⁴ “Iyá nujúninai, numá irrú: jócai éewa cáarru icába liá'a máanaliu wanáanai, ne jiní léewani liméda mawiá. ⁵ Nuíwa irrú sáica liá'a tánashia éewani cáarru icába yáawaa: ‘Cáarru icába liá'a wálierri wánacaalashi cáwicaishi nácu léewacala lédacani ya ta libánua infierno* rícula jini. Léewa éewani cáarru icába lierra.’

⁶ “¿Jócai iwénda cinco míshiidu chámai moneda nácueji rími? Ne áawita chácani Dios jócai míya máecha áabai néenaa. ⁷ Ne áawita iyá jájiu, iwíta báinaa lijúntadani máanabaca báajunaa. Tándawa jócu éewa cáarru iyá. Iyá cawénini mawí íchaba míshiidu yúcha.

Náa'a jócani báí Jesucristo nácueji chóniwenai náneewa

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Numá irrú áicta báqueerri chóniwerri jócai báí íiwa nunáawa chóniwenai náneewa, chámínaa cábacanaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, jócuminaa báí núíwa lináawa lécchoo nanáneewa náa'a ángelbini Dios shínaaca. ⁹ Ne liá'a báiyii íiwa nunáawa chóniwenai náneewa, báimínaa núíwa lináawa lécchoo nanáneewa náa'a ángelbini Dios shínaaca.

¹⁰ “Dios méetuaminaa lijíconaa liá'a chóniwerri táanierri máashii nunácucha nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca; ne jócuminaa liméetua lijíconaa liá'a táanierri máashii Espíritu Santo nácueji.

¹¹ “Jáicta natée iyái sinagoga rícula o lináneewa náa'a chóniwenai yáairri léenaa léemi sáicani o máashiibeecani o nanáneewa náa'a wánacaleenaica, o'icáarrudau chítashia éewo'inaa ijiácoo o imáqui jini, ¹² jiníwata jáicta líinu liá'a éerrica itáaniacta'inaaca, liá'a Espíritu Santoca léewidaminaa iyá, tánashia itáaniani'inaa.”

* **12:5** infierno Yáarruishi náctalau náa'a máanalini nawówanaami jócani éejueda nayáu Diosru.

Carrúnatai nawáaliacta narrícucau

¹³ Báqueerri náiiibicha náa'a chóniwenaica limá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jimá lirrú liá'a nuéenajirrica, liáque'e nushínaa léenaa liá'a shínaashi máaquerricoo walí.

¹⁴ Jáiwa'ee Jesús éeba lichuánii:

—Nujúnicai, ¿tána máaca nuyái irrúi léjta liá'a yaárri léenaa licába saícani o máashictani o cashírruedacaica?

¹⁵ Limá'ee lécchoo: Itúyau iyá quinínama liúcha liá'a iwówau'u iwáalia méenaami quinínama; níwata liá'a cáwicaishica jócai ínu lirrícueji liá'a wawáaliacta méenaami.

¹⁶ Néenee líiwa nalí liéni áabai cha licábacanaa: “Báqueerri washiálicuerri rícuerrri, yáte lirrú lishínaa cáinabi banácali manuábai íta.

¹⁷ Liá'a rícuerrrica lichánau lipénsaa lirrúwoo: ‘¿Tána'ee numédajoo? jócai nuwáalia liárru nuwáaliacta'inaa nushínaa shínaashi íta.’

¹⁸ Limá'ee lirrúwoo: ‘Ya ta nuá léenaa numédani'inaa, Nucáarraliaminaa nushínaa banácali yáarrui, ya ta numéda áabi mawí máanuica, quéewique'e nuwáliada néeni nushínaa banácali íta, ya quinínama liá'a nuwáalianica.

¹⁹ Ne ya ta numá nulíwoowai nuyá jájiu: Nujúnicai, jiwáalia íchaba wérri shínaashi éeneerri'inaa jirrú íchaba wérri camuí; jiwówa íyabau, jíyau, jíirra, saícta jiméda jiwówau.’

²⁰ Ne Dios má'ee lirrú: ‘Mawítee, wáalee táayee máanali jiyájoo, ya liá'a jiwáliadanica ¿tánarru saí'inaa jini?’

²¹ Cháwa cábacanaa libésunacoo liájcha liá'a washiálicuerri yáawaquederri lirrícucáu liyá jájiu ne carrúni jináatai Dios náneewa.”

Dios túya léenibiu

(Mt 6:25-34)

²² Liáwinaami Jesús ma lishínaa éewidenaicoo: “Liáni numá irrú: O'urrúni iwówa linácueji liá'a íyacaishica éewau'inaa cáwi iyá, jiní íbala nácuu isúwani'inaaca.

²³ Liá'a cáwicaishica mawí cawénica íyacaishi yúcha, ya liá'a náanaishica mawí cawénica íbalashi yúcha.

²⁴ Éeda natuúnaa náa'a míshiiduca: Jócani yáabana, jiní nawáliacala nashínau, jócani wáalia nábanau nawáliadacta'inaa náaya'inau; ne áawita chácani, Dios yáirri náaya'inaa. ¡Chíta mawí jini iyá cawénini míshiidu yúcha!

²⁵ Ne áawita chácani, iméda urrúni iwówau, ¿tána éenaa idáwineda icáwicau áabai hóraa mawí?

²⁶ Ne jócta éenaa imédacani liá'a mawí pítuica, ¿tánda urrúni iwówa linácueji liá'a mawí méenaamica?

²⁷ “Éeda natuúnaa náa'a íiwinaashica chítashia nadáwinau'u jini: jócani tráawajaa jiní natíticala. Ne áawita chácani, numá irrú liá'a rey Salomónimica, áawita liwáalia quinínama lishínaa méenaami cawéninamaica, jócai súweda líibalau léjta íiwinaashi.

²⁸ Ne Dios yácta saícta nacábacanaa náa'a íiwinaashica yáaine chóque'e bacháida lícu, ya cajójchanaami léemawai, ¡chíta mawí iyá jini liáminaa irrú íbala irrúnaanica, iyá chóniwenai jócai éenaa éebidaca!

²⁹ Ne tándawa, umáashii iwówa máacoo, imúrru tánashia íinuni'inaa íyawai ya írra'inaa.

³⁰ Jiníwata quinínama liáni, léewa wáneerri urrúni chóniwenai wówa náa'a éerri rícu sánaca, ne iyá wáalianai báqueerri isálijinau áacai, yáirri léenaa tánashia irrúnaanica.

³¹ Iyá imáaca iwíteu linácula liá'a Dios wánacaalactalaca, ya táminaa irríshibia quinínama léji liéni.

Rícucaishi yáairri áacairra
(Mt 6:19-21)

³² “Ucáarru iyá nushínaa oveja jínanenaiu nuájcha, iyá áulabani rími, ne Nusálijinaa sáicalani liwówaiyu liá irrú lishínaa wánacaalashi. ³³ Iwénda liá'a iwáalianica, ya yáa nalíni náa'a carrúni jináatanica; éeneda iwáalia chácala wáalii, jócai salírrani, cháminaa máanui wérri rícucaishi áacairra jócai amáarra, jóctala canédi éewa liwárruacoo jiní camárra iyacala shínaashi néerra. ³⁴ Táshia nácucha iwáaliacta ishínaa cawéninamai, iwówa néeniya lécchoo.

Arrúnaa wachúnicoo

³⁵ “Léjta náa'a cashírruedacanica súwedenai nábalau sáica ya nashínaa lámpara túculerriu, nanénda nawácali ínuca, chacábacanaa iyá chúni jáicta línu léji liá'a Wawácalica. ³⁶ Imédau léjta náa'a tráawajadorbinica néndenai nayáca nawácali éejoocoo áabai boda yúcha, jáicta línueda cuíta númai le naméecu lirrú jiliá'a. ³⁷ Sáicta náa'a cashírruedacanica jáicta línu léji liá'a nawácalica, ya línu nanácu cáwi. Ne yáawaiyi numá irrú nawácalicaja liwána nawáacoo mesa nácula, ya táminaa lishírrueda náayai. ³⁸ Sáicta wérri nayá, línueta nanácu cáwi béewami táayebée o mésactala éerri. ³⁹ Yáa léenaa sáica linácu liéni: Liá'a cuíta wácalica liáctata léenaa táshia hóraa línu léji liá'a canédica, jócata línda naméecu líbanai nanéduque'e lishínaa. ⁴⁰ Iyá lécchoo ichúniu; jiniwata nuyá Washiálicuerri Díos Cúuleeca, nuínuminaa jócta nanénda nayá nuyá.”

Liá'a cashírruedacaica machácaniyaca ya liá'a cashírruedacai jócai machácaniyaca
(Mt 24:45-51)

⁴¹ Pé'eru sáta'ee léemiu Jesús:

—Nuwácali, ¿jiiwadedá líani licábacanaa walí sái'inaa já'a bácai o quinínamarru sái'inaa wéeca?

⁴² Limá'ee liá'a Wácalishica: “¿Tána léji liá'a chóniwerri liwácali máacánica machácani liyáca ya cáwi wíteeyaca, liwácali máacani lirrú litúyaque'e líbana, quéewique'e liá iyacaishi éerdi náayaca? ⁴³ Sáicta liá'a cashírruedacaica, jáicta liwácali ínuí méderrii liyá léjta limáyu'u lirrú. ⁴⁴ Ne yáawaiyi numá irrú, liwácali máacaminaa liwánacaala quinínama liá'a liwáalianica. ⁴⁵ Ne liá'a cashírruedacaica lipénsacta lirrúwoo liwácali déecudacalau, lichánau liméda máashii nanácula náa'a áabi cashírruedacani ya náa'a ínaca cashírruedacani, ya lichánau líyaca ya lírraca licámadectalaca, ⁴⁶ liá'a éerrica jócta linénda liyá liwácaliu, ya áabai hóraa jócai liá léenaa nácu, liwácali ínuminaa ya ta licástigaa cáiwinaa jini, liúcaminaa liyá chacábacanaa léjta náa'a jócani machácaniyaca.

⁴⁷ “Liá'a cashírruedacaica yáirri léenaa tánashia liwówai liwána liméda liá'a liwácalica, ne jócai chúni liyáca, jiní léewidacala, licástigaaminaani libásaidaminaa liyá íchabachu. ⁴⁸ Ne liá'a cashírruedacaica jócai yáa léenaa liméda liá'a máashiica, jócai'inaami náa bájjala libásaca. Liá'a náani lirrú mawí íchaba, chacábacanaa lécchoo nasáta liúcha íchaba; ne liá'a namáacani lirrú nashínaa chawítemija'a, chacábacanaa nawána liméda mawí máanui lécchoo.

Náa'a chóniwenai shírridenaiu Jesús nácueji
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ “Nuyá ínuerri éerri rícula nutúcula chichái; ya ¡chítata nuwówau'u nucába léemau'u jíni! ⁵⁰ Arrúnaa nusúfria bájjalanaa, ¡ne máashii wéerri nuwówa nunénda libésunacoo quinínama lierra! ⁵¹ ¿Éebida nuínucala éerri rícula nuínda saítaque'e iwówa iyáca? Numá irrú jócala, indeerri quéewique'e ishírrida yáacaque'iu. ⁵² Ne chóque'e wabéechalawoo, cinco néenajinai wáacoo áabai cuíta lícu máashiiminaa nacába yáacacoo, matálitai chámata júnta, chámata matálitai júnta. ⁵³ Liá'a lisálijinaaca máashiiminaa licába licúuleu, liá'a licúuleeca máashiiminaa licába lisálijinau; ruá'a natúwaca máashiiminaa rucába rumíyacalau ya rumíyacaula máashiiminaa rucába rutúwau; ruá'a rúneerruca máashiiminaa rucába runírru ya runírru máashiiminaa rucába rúneerru.”

Chíta quéewau'u wáa léenaa linácu liá'a éerrica
(Mt 16:1-4; Mr 8:11-13)

⁵⁴ Jesús má'ee lécchoo chóniwenairru: “Jáicta icába sánai nácu dacoo chéni éerri wárruactalacoo, imá'ee yúwerri'inau, ne yáawaiyi imáca. ⁵⁵ Ne áicta cáuli cánacau bácheji imá amuábeecala'inaa chunídanaa, ne yáawaiyi imáca. ⁵⁶ ¡Chámainsi wítee!, Ne yácta léenaa icába éerri cábacanaa bésuneerri'inaacoo cáinabi íta'aa, ¿chíta quéewau'u jócu yáa léenaa icába liéni éerri Dios íyadani liyá icába?

Arrúnaa jéeneda jiyá liájcha saíca liá'a jijínaica
(Mt 5:25-26)

⁵⁷ “Jesús má'ee nalí: ‘¿Tánda jócu yáa léenaa icábacoo saícaacta o máashicta iyá jájiu imá tánashia saícai? ⁵⁸ Báqueerri yácta jijíconaa, ya litée jiyá jiyadacoo nalí náa'a wánacaleenaica, arrúnaa jéeneda jichúnicoo jóctanaa natée jiyá ái éerri já'a jéewaque'e jichúnicaní, quéewique'e jócu natée jiyá lináneewa liá'a yáirri léenaa licába saícaactani o máashictani; léejuedaminaa jiyá nalí náa'a soldado, ya táminaa naníqui jiyái cuíta manúmai rícula. ⁵⁹ Ne numá jirru jócuminaa jijíáu néenee, cáashia jipáida quinínama liá'a jimówinianica.’ ”

13

Liá'a mawí cawénica wéjuacoo Diosru wajíconaa yúchau

¹ Liyáalimi éerri áabi yáau nacába Jesús, náiiwadede'ee lirrú Pilato bánuaca náinua áabii washíalicuenai Galilea néenee sánami, yá'ee léewida náirra náa'a cuéshinai úrranaa íibi sacrificioyu. ² Jesús má'ee nalí: “¿Imáuminau irrúwau libésunacalau liéni náajcha náa'a washíalicuenaimica yáainaimi Galilea rícu, níwata nalí mawíni cajíconaaca náucha náa'a ishínaa cáinabi íta sánaca? ³ Numá irrú jócala; ne iyá jájiu jóctacala éejueda iyáu Diosru, cháí'inaa cábacanaa máanali iyá. ⁴ ¿O imáuminau irrúwau nanácu náa'a dieciocho máanalinimica lícá'inaamiu nawítee liá'a cuíta áacai yáairrimi chacáalee Siloé rícu, nalí mawíni cajíconaaca náucha náa'a yáaine Jerusalén rícu? ⁵ Numá irrú jócala; ne iyá jájiu jóctacala éejueda iyáu Diosru, cháí'inaa cábacanaa máanali iyá.”

Liá'a licábacanaa linácu liá'a higuera jiníyii íta

⁶ Jesús íiwa'ee nalí liáni licábacanaaca: “Báqueerri washíalicuerri wáaliate áabai banácali jí'ineerri higuera lishínaa shínaashi íta'au, liá'inaamiu licába liácta higos, ne jiní línucta líta. ⁷ Jáiwa'ee limá lirrú liá'a washíalicuerri túyerri lishínaa shínaashi: ‘Jicábateni, matáli

camuí nuínuca numúrru líta liáni higuéraca, ne jiní wérri nuínucta líta. Jiwíchuani, ¿tándashia ta liwína liyá néeni cáinabi újni?' ⁸ Ne liá'a túyerri lirrú cáinabi limá'ee léeba lichuáni: Nuwácali, jimáaca újnibini le camuícaja liáni; nuwáseda'a lirrú cáinabi nuáque'e lirrú abono. ⁹ Cháminaa cájbami liá lítau; ne jóctacala, ya ta jiwíchuacojoni."

Jesús chúni báquetoo ínetoo mulídu wójunaa éerdi nawówa íyabactacoo

¹⁰ Áabai éerri, éerdi nawówa íyabactacoo, Jesús chánau léewidaca áabai sinagoga rícu; ¹¹ ya néeni báquetoo ínetoo bálínechoo báinacu wérri dieciocho camuí. Áabai espíritu máashii máacani mulídu ruwójuna, jócau éewa rumáchiquiniaacoo saíca. ¹² Quéecha'inaami Jesús cába ruyái, limáida rulí limá'ee:

—Ínetoo, jiyá'au chúnicuwai jishínaa bálínacaalashi yúcha.

¹³ Néenee lichánaa licáajiu runácu, liyáalimi ruéewa rumáchiquiniaacoo, jáiwa ruchánau ruá saícai Diosrui. ¹⁴ Ne liá'a sinagoga wácalica íwirri liwówa, níwata Jesús chúnica'ee ruyá éerdi nawówa íyabactacoo, limá'ee nalí náa'a chóniwenaica:

—Ái seis éerri já'a éerdi natráawajaaca; ínu liyáali éerri quéewique'e ichúnicoo ibálinacaala yúcha, ne jócai éerdictaca nawówa íyabactacoo.

¹⁵ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Chámai wítee, ¿jócu iwáseda ishínaa pacáa o burro léerdi nawówa íyabactacoo, quéewique'e itée líirra shiátai? ¹⁶ Ne ruáni ínetooca, Abrahám táquetoomica, Wawásimi ya rulí liéni bálínacaalashica dieciocho camuí, ¿ne jócuminaata nuéewa nuchúni nuwáseda rúcha léerdi nawówa íyabactacoo?

¹⁷ Quéecha'inaami Jesús ma léji liéni, lijínai máaqueneu báinata; ne quinínama náa'a chóniwenaica saícta nawówa nacába liá'a máanui Jesús médanica.

Liá'a licábacanaa líimi nácuha liá'a banácali jí'ineerri mostaza
(Mt 13:31-32; Mr 4:30-32)

¹⁸ Jesús má'ee lécchoo: "¿Chíta licábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca ya tána cábacanaa núíwa irrú jini? ¹⁹ Chái léjta áabai mostaza íimi báqueerri washílicuerri yáabanani lishínaa shínaashi íta'au, ya ta lidáwinacuwai máanui, cáashia limédacoo áicubayu máanui ya ta náinu náa'a míshiiduca naméda nábanau linácai nácu."

Liá'a licábacanaa linácu liá'a wáneerri páani múrracacoo
(Mt 13:33)

²⁰ Jesús má'ee lécchoo: "¿Chíta nuéewa numéda licábacanaa liá'a Dios wánacaalactaca? ²¹ Chái cábacanaa léjta liá'a wáneerri páani múrracacoo báquetoo ínetoo ruéewidani matáalii íinabishi íibirra, quéewique'e liwána íinabishi múrracacoo quinínama."

Áulabai cuíta núma
(Mt 7:13-14,21-23)

²² Jesús liá'a'inaamiu liácoo iníjbaa lícu Jerusalénra, Jesús éewida liácoo chacáalee máanuini rícu ya júbini libésunactacoo liácoo.

²³ Báqueerri sáta'ee léemiwani:

—Nuwácali, ¿áulabani yáainecoo'inaa Dios néerra?

Jesús éeba'ee lichuáni:

²⁴ —Éeneda iméda idánaniu iwárruacoo lirrícu liá'a cuíta nánibala áulabaica; jiníwata numá irrú íchaba éenedaminaa nawárruacoo, ne jócuminaa nawárruacoo. ²⁵ Liáwinaami libárruacoo liá'a cuíta wácalica ya libáya cuíta núma, iyá yáaine bináawa imáidaminaa iyáca: 'Wawácali, jiméecu walí cuíta núma.' Ne léebaminaa ichuáni: 'jócu nuá léenaa chítashia sána iyái.' ²⁶ Néenee ichánaminau imáca: 'Wayáwa nárra íyenaimi ya wáirra jiájcha, ya jéewidate washínaa cáaye rícuba.' ²⁷ Ne léebaminaa ichuáni: 'Jái nunísa numá irrú, jócu nuá léenaa chítashia sána iyái. ¡Ishírriu núcha iyá médenai máashii!' ²⁸ Néeniminaa ícha irrúwoo cáiwinaa yáamuedacta éeu chíchichinaa, icába nawáacoo Abrahám, Isaac, Jacob ya quinínama náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu yáainai Dios wánacaalactalaca, ne ya iyá najédani bináawala. ²⁹ Jiníwata náiiinuminaa chóniwenai matuínaami íiba nácueji, ya báacheeji, ya cáirricueji ya áaqueji náawacaque'iu nawáacoo náayaca Dios wánacaalactalaca. ³⁰ Néenee áabiminaa chóque'e náa'a jócani cawéni cábacoo éenajta, náa'inaminaa cawénini'inaa, ya chóque'e náa'a cawénini cábacoo nayá'inaa mawénini'inaa.

Jesús ícha Jerusalén nácu
(Mt 23:37-39)

³¹ Néenee náiiinu léchcho áabi fariséobini namá'ee Jesúsru:
—Jiáu mayéji áani níwata Herodes wówerri línua jiyá.

³² Jesús éeba'ee nachuáni:

—Yáa namówai imá lirrú lierra újni iyáliduca: 'Jicábateni, wáalee ya cajójcha nujéda demonio ya nuchúni náa'a bálinaicoo ya batáijinaami nunísajoo.' ³³ Ne arrúnaa nusíguia nushínaa iníjbau wáalee, cajójcha ya batáijinaami, jiníwata jócai éewau máanali báqueerri cáiiwadedacai Dios chuáni Jerusalén yúcha báawachala.

³⁴ ¡Chóniwenai Jerusalén rícu sána, chóniwenai Jerusalén rícu sána, ínuenai náa'a íiwadedeenai Dios chuáni ya ínueda íbayuni náa'a índenai irrú ínuenai náiiwa irrú Dios chuáni libánuacala nayá! ¡Chíta máanabachu nuwówai nuáawaqueda iyá nuéenibiyu, léjta ruá'a cawáamai yáawaquedau ruéenibiu rubáinaa yáajbau, ne iyá jócani wówai! ³⁵ Ne icábate, liá'a iyáctaca máaqueerri'inau jinícta'inaa yáairri; ne numá irrú jócuminaa éejoo icába nuyá, cáashia línu liá'a éerrica imácta'inaaca: '¡Sáictai wérrí liá'a ínuerrica lijí'inaa liá'a wácalishica!'

14

Jesús chúni báqueerri bálinerriu iméemai náanai

¹ Libésunateu áabai éerrii léerdi nawówa íyabactacoo, Jesús yáau líiyaca líibana néerra liá'a fariséobini wácalica, ne áabi fariséobini néeda'ee nayá natuínaa. ² Néeni léchcho báqueerri washiálicuerri yáa Jesús náneewa, bálinerriu liyú liá'a iméemai wána lináanai. ³ Jesús sáta'ee léemiu náa'a éewidenai ley nácu ya náa'a fariséobinica:

—¿Tána imá iyái? ¿Dios índaminaa wachúni bálinerriu léerdi nawówa íyabactacoo, jajá o jócuweeca?

⁴ Ne nayá namáaca'eewoo manúma. Néenee liwína liá'a bálinerriicoo, lichúni'e jíni ya ta limá lirrú léewaqué'e liácuwai. ⁵ Ya fariséobinirru limá'ee:

—¿Tána éenaa iyái, jicúulee o jishínaa pacáa cáctau útawi rícua, jócu ijéda liyáalimijani, áawita léerdi nawówa íyabactacoo?

⁶ Ne jócu néewa néeba lichuánii.

Náa'a nacúmidani áabai fiestarru boda shínanaaca

⁷ Jesús cába'inaami'e náa'a nacúmidanica namúrru yáarrubaishi mawíyii cawéni namáaca nawáaque'iu líta'aa mesa nácula, liá'ee nawítee limá'ee nalí:

⁸—Jáicta báqueerri cúmida iyái áabai fiestarrui licásaque'iniu, u'iwáau náarrubai íta'aa náa'a cawénini yúcha mawí, éewerri báqueerri ínu mawí cawéni yúcha; ⁹ ne liá'a cúmideerri iyá chámataanaa éewerri línu limá jirru: 'Jimáaca liáarrubai liáni báqueerrica'. Ne ya táminaa báinata jibárruacoo jíacoo jiwáacoo último yáarrubaishi íta'aa. ¹⁰ Báawacha wáucha, nuyá ma jirru:

Jáicta nacúmida jiyái, jiwáayu quéecha nácu sái yáarrubaishi íta'aa, quéewique'e áicta línu léji liá'a cúmideerri jiyá, limá jirru:

—'Nujúnicaí, jibésunau jiwáacoo áabai yáarrubaishi cawéni mawí ítala.' Cháminaa liwána cawéni jiyá nanáneewa náa'a wáainecoo nayá jíjcha mesa nácula. ¹¹ Jiníwata liá'a máanui jicábacoo, carrúni jináatai'inaa médacoo; ne liá'a carrúni jináatai médacoo, máanui'inaaminaa médacoo.

¹² Jesús má'ee lirrú lécchoo liá'a cúmideerri liyá:

—Jáicta jiwáalia áabai fiesta o léerdi jíyaca, ujicúmida náa'a jijúninaica, ya jéenajinai, o wéena, jiní náa'a rícubini yáainai jirru urrúni; níwata nayá lécchoo nacúmidaminaa jiyá chacábacanaa, cháminaa jinísa jimáacacoo cawéni.

¹³ Ne uliámaca, numá irrú:

—Jáicta jiméda áabai fiestai, jicúmida náa'a carrúni jináatanica, náa'a jócani éewa najínacoo, náa'a tucútucuni jínacoo, ya náa'a matuínica. ¹⁴ Cháminaa sáicta jiwówa. Nayácala jócani éewa napáida jiyá lijúniba, ne jiyáminaa wáaleerri'inaa jiwéniu, éerri nacáwio náa'a chóniwenai sáicanimica.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a máanui'inaa íyacaishica

(Mt 22:1-10)

¹⁵ Néemi'inaami liéni báqueerri wáairricoo liyá mesa nácula, limá'ee Jesúsru:

—¡Sáicta wérri liá'a íyeerri'inaa íyacaishi máanui wérri Dios wánacaalactalaca!

¹⁶ Jesús má'ee lirrú:

—Báqueerri washiálicuerri méda áabai íyacaishi wérri, ya ta libánua nacúmida íchaba wérri chóniwenai. ¹⁷ Quéecha'inaami léerdicaí liá'a íyacaishica, libánua lishínaa cashírruedacai lirrú líiwa nalíni náa'a nacúmidanica: 'Déjcaa jái ya sáicai quinínamai.' ¹⁸ Ne quinínama nachána'eewoo namáaca. Limá'ee liá'a báqueerri quéechanacu: 'Chóca rími nunísa nuwéni áabai cáinabi, arrúnaa nuáacoo nucábacani. Ne nusáta jíucha jócubeecha máashii liyá jirru.' ¹⁹ Báqueerri má'ee: 'Nunísa nuwéni diez pacáa, píquedenai'inaa cáinabi, arrúnaa nuáacoo nuénda nucába wáni. Ne nusáta jíucha jócubeecha máashii liyá jirru.' ²⁰ Ya báqueerri má'ee: 'Nunísa nucásacoo chóca rími já'a, jócu nuéewa nuáacoo.' ²¹ Liá'a cashírruedacaica léejo'eewoo liwácali néerrau, líiwa'ee liwácalirru quinínama, jócau'u nawówai náinuca. Néenee íwirri wérri liwówa liá'a liwácalica, ya tá'ee limá lirrú liá'a cashírruedacai lirrú: 'Jiá namówai madéjcanaa cáaye rícula ya plaza rícula chacáalee shínaaca, ya jínda áani náa'a carrúni jináatanica, náa'a macáwanica ya náa'a matuínica ya náa'a tucútucunica.' ²² Déecu'inaami'e mawí cashírruedacai má'ee:

'Nuwácali, nunísa numéda jirru jiwánani numédaca, ái újnibi já'a yáarruishi.' ²³ Néenee liwácali má'ee lirrú liá'a cashírruedacaica: 'Jíáu iníjbaa lícu ya náa'a yáainai carretera éemanacu, ya jimésuda nawówa náinuque'e nawáarruaco, quéewique'e cashiámu núbana. ²⁴ Jiníwata numá irrú, jiní'inaa néenaa náa'a nacúmida quéechanacu jócani'inaa éenaa náaya núya nuíbi.'

Chíta quéewau wáacoo Cristo íshiirricu jini
(Mt 10:37-38)

²⁵ Íchaba chóniwenai yáau Jesús íshiirricu; jáiwa léejoo limá'ee nalí:
²⁶ "Ne báqueerrieta ínu nulí, ya jócu canínaa licába nuyá mawí lisálijinaa yúchau, ya litúwa, ya línu, ya léenibi, ya léenajinai, ya léenajetoo, ya liyá jájiu mawí, jócai éewa nushínaa éewidenaicoo.
²⁷ Ne liá'a jócai wówai carrúni jináata limédacoo nunácueji, ya jócu línu nuíshiirricu, jócai éewa nushínaa éewidenaicoo nuájcha. ²⁸ Ne báqueerrieta éenaa wówai liméda áabai cuíta wérri, ¿jócuminaa quéechanacu liwáau lijútada léenacta linísacani? ²⁹ Ne áabatayu, liúacta lidáni ya liáwinaami jócu léenaa linísacani, quinínama náa'a cábenaicani, nachána'inaa nacáidaminaa líwanaa, ³⁰ namá'ee: 'Liéni washiálicuerrica lichánau liméda cuíta, ne jócai léenaa linísaca.' ³¹ O báqueerri rey yáctau jináwiurru báqueerri rey júnta, ¿jócuminaa liwáau quéechanacu lijútada, léenacta diez mil soldado yáajcha léewa limédacoo lijúnta liá'a ínuerri lijúnta veinte mil soldado yáajcha?
³² Ne jócta léenaa línu yáacacoo lijúnta, áicta újnibi déecucheji liyá báqueerri reyca, libánuaminaa catéecai chuánshi yáajcha lijúnta jócubecha naméda jináwiu. ³³ Cháwa licábacanaa, matuínaami éenaa jócai wówai limáaca quinínama liwáalianica, jócai éewa nushínaa éewidenaicoo nuájcha.

Jáicta iwíduma jócu liá'a lijúwacawai
(Mt 5:13; Mr 9:50)

³⁴ "Liá'a iwídumaca saícai; ne jócta liá'a lijúwacau, ¿chítaminaa léejoo limédacoo saícai jini? ³⁵ jócai éewau áawita cáinabirru, jiní léewacalau namédaque'e liyú abono. Jiní wéni náucaca. Nawáalianai nawíbau éemiu."

15

Jesús méderri áabai licábacanaa linácu liá'a oveja yúquerricoo
(Mt 18:10-14)

¹ Narrúni'eewoo Jesúsru íchaba néenaa náa'a jédenai warrúwa chóniwenai yúcha gobiernorru, ya náa'a áabi chóniwenai máashiini íwanaa cajíconaanica, léchhoó néemi'e lirrú. ² Néenee náa'a fariséobinica ya náa'a éewidenai ley Moisés shínaa natáania máashii linácu liá'a Jesúsca namá'ee:
—Liáni chóniwerrica lirríshibia náa'a cajíconaanica ya líiya náajcha.

³ Néenee Jesús íiwa nalí áabai licábacanaa, limá'ee: ⁴ "¿Áicta báqueerri íibi já'a wálierri cien oveja ne liúca áabai, jócuminaata limáaca náa'a noventa y nueve chaléeni bacháidala, ya ta limúrru liáaco liá'a áabai oveja yúcairrimicoo cáashiaque'e línu linácu? ⁵ Jáicta línu linácu, saícta liwówa liúca liséjcu íta'auni, ⁶ jáicta línu líbana néerrawai, liáawaqueda lijúninai ya náa'a yáainai lirrú urrúni, limá'ee nalí: 'Sáicta iméda iwówau nuájcha, jáicala nuínu linácu liá'a oveja yúquerrimicoo

núcha.' ⁷ Numá irrú cháí cábacanaa sáicta wérri wówashí áacairra báqueerri cajíconai nácueji éejuederrieta liwíteu Diosru, náucha náa'a noventa y nueve chóniwenai sáicanica jócani arrúnaa éejueda nayáu Diosru.

Liá'a licábacanaa linácu liá'a báquetoo ínetoo únuechoo rushínaa moneda nácuu

⁸ "O lécchoo, ¿cháta báquetoo ínetoo wáaliechoeta diez monedani ya bátui yúcau rúcha, jócuminaa rutúculia áabai lámpara ya ta rujíchuda cuíta lícui, rumúrru arrájuata cáashia ruínu linácu? ⁹ Ne jáicta ruínu linácu, ruáawaqueda rujúninaiu ya náa'a yáainai ruló urrúni, rumá nalí: 'Sáicta iméda iwówau nuájcha, jáicala nuínu linácu liá'a moneda yúquerrimicoo núcha.' ¹⁰ Numá irrú chacábacanaa lécchoo ái sáictani wówa náa'a ángelbini Dios shínaaca báqueerri cajíconaica éejueda liwíteu Diosru."

Liá'a licábacanaa linácu liá'a lisálijinaa míya máecha licúulee jíconau

¹¹ Jesús íiwadeda'ee lécchoo: "Báqueerri washíalicuerri wáalieta chámata léenibiu. ¹² Liá'a, mawí icúlirrijuica, limá'ee lisálijinaarru: 'Nusálijinaa, jáá nulí léenaa liá'a nushínaa jiwáaliani nulí sái'inaaca.' Néenee nasálijinaa shírrieta nalí quinínama liá'a liwáalianica nanácu. ¹³ Jócai íchaba éerri néenee liáwinaami, liá'a licúulee náishiimica liwénda lishínaa quinínama éenaa, ya liyú liá'a warrúwaca liáu déecuchala áabai cáinabi ítala, ligástactala máashii quinínama liá'a liwáalianica, liyáeta cáwicaishi cacháninai rícu. ¹⁴ Ne linísa'inaami ligáeta quinínama liwárruanu, jáiwa áabai ínaaishi wérri ínu lítala liá'a cáinabi liyáctalaca, néenee liwántedani lináiwai. ¹⁵ Jáiwa liáu lisáta lirrúwoo tráawaju báqueerri washíalicuerri yúcha, lítala liá'a cáinabi yáctalaca, jáiwa libánua lishínaa finca néerrau jíní litúya puítí. ¹⁶ Liá'a icúlirrijuica wówerrieta'ee líiya cáawaina liá'a puítí íyanibica, ne jíní yáirri líiyani. ¹⁷ Néenee'e lipénsaa lirrúwoo limá'ee: 'Íchaba tráawajadorbini ya nusálijinaa íbana néeni wáalianai íyacaishi yúactacoo, nácula nuyá áani máanali nuyá nunáiu! ¹⁸ Nuéejotatawai nusálijinaa íbana néerrawai, ya numáminaa lirrújuo: Nusálijinaa, numéda nujíconau Diosru ya jirrú lécchoo; ¹⁹ nuyá jócai sáicanata jimáida jicúuleeyu mawíá; jicába nuyá léjta báqueerri jishínaa tráawajadorbinu.' ²⁰ Néenee liwína'ee iníjbaa ya tá'ee léejocoo lisálijinaa íbana néerrawai.

"Línu'inaa déecucheji újni'ii, lisálijinaa cába'ee jíní carrúni jináata'ee licábaqui jíní. Licánaca'eewoo licúulee júntau lishíquia'ee ya lishíshi liwídani. ²¹ Néenee licúulee má'ee lirrú: 'Nusálijinaa, nuyá méderri nujíconau Diosru ya jirrú lécchoo. Nuyá jócai sáicanata jimáida cúuleeyu mawíá.' ²² Ne lisálijinaa má'ee nalí náa'a lishínaa chóniwenai tráawajainai lirrú: 'Íjéda liá'a íbalashi mawí sáictaca isúwa linácu. Ya isúwa áabai aníiyu licáaji nácu ya áabai zapato líiba nácu. ²³ Índa liá'a becerro mawí quéenaaca ya ínuani, wáya áani waméda'aa fiesta sáicta'a wawówa. ²⁴ Léca líáni nucúuleeca nédacanímicoo nácu máanalica, ne éejuerri licáwicoo, nédacanímicoo nácu yúcacoo, ne wáinu linácu.' Jáiwa nachánau naméda fiesta sáicta nawówai.

²⁵ "Ne nácula liá'a licúulee nabéecanaataca chalé'e yáa bacháidala. Línu'inaa urrúni cuítarru, léemi'e shímashi wítama yá'ee nawáilaaca. ²⁶ Néenee'e limáida báqueerri icúlirrijui, ya lisáta'ee léemiu liyá tánashia léji líerra. ²⁷ Icúlirrijui má'ee lirrú: 'Jéenajirri jái éejucuwai,

tánda jisálijinaa wána wáiinua liá'a becerro mawí quéenaaca, licúulee éejuacalau lirrú sáica cáwicalani.' ²⁸ Ne jáiwa'ee bájjala íwirri liwówai, jóca'ee liwówai liwárruacoo. Néenee táda'ee lisálijinaa jiáu litáania liájcha liwówa yáajchau liwárruaque'iu. ²⁹ Ne limá'ee lisálijinaarru: 'Jicábateni íchaba camuí nutráawajaa jirrú, séewirri numéda jiwánacaala, ne jiyá jócai yáacaji nulí áabai cabra rími nuúinaaque'ini sáictaque'e nuwówa nujúnicaibini yáajchau. ³⁰ Ne líinu'inaa líeni jicúuleeca, gástairri máashii jishínaa warrúwa rúmbabini nácula, ái jáji jiyá wáneerri náiinua lirrú becerro mawí quéenaaca.'

³¹ "Ne lisálijinaa éeba'ee lichuáni: 'Nucúulee, jiyá séewirrinaa yáa nuájcha, quinínama líani nuwáalianica jishínawa líerra. ³² Tánda arrúnaa waméda fiesta, sáictaque'e wawówa léchcho, léca líani jéenajirrica nuédacanimicoo nácu máanalica, ne éejuerriu licáwiacoo, nuédacanimicoo yúcacoo, ne wáinu linácu.' "

16

Liá'a licábacanaa linácu liá'a catúyacaica jócai machácani

¹ Jesús íwa'ee lishínaa éewidenaicoo líani: "Báqueerri washiálicuerri rícuerri liwáaliante báqueerri túyerri lishínaa; jáiwa'ee áabi yáau náiiwa lirrú liá'a rícuerrica léca'ee liá'a limáacani túya lishínaa, gásteerri'e liyá máashii lishínaa. ² Liwácali máida'ee lirrú ya tá'ee limá lirrú: '¿Tána léji líeni namáni nulí jinácucha? Jíiwadeda nulí chítashia liá'a quinínama jishínaa tráawajuca, jiyá jócai éewa jitúya nushínaa mawiá.' ³ Lédacani'eewoo lirrúwoo liá'a catúyacaimi rícuerri shínaa: '¿Tána'ee numéda chóquejoo nuwácali jócai yáa nulí mawiá tráawaju? Jiní nudánani nutráawajau'inaa nulíwoo cáinabi, ya báibee nujínanicoo nusáta áabi yúcha. ⁴ Ya ta nuá léenaa tánashia numédani'inaa, quéewique'e ái rishibierri nuyá já'a návana licúlau, jáicta numáacau jiní nulí tráawajujo.' ⁵ Néenee limáida'ee bácaínaa náa'a mówinianai liwácalirru. Lisáta'ee léemiu báqueerri quéechanacu: '¿Chíta máanaba jimówinia nuwácalirru jini?' ⁶ Léeba'ee lichuáni: 'Numówinia lirrú cien tímbu aceite.' Limá'ee liá'a catúyacai rícuerri shínaa: 'Jishínaa recibo líani yáa áani; jiwáayu madéjcanaa ya jitána áabata cincuenta, béewamicta bácaijani.' ⁷ Néenee liáwinaami lisáta léemiu báqueerri: '¿ya jiyá, chíta máanaba jimówinia lirrú jini?' Léeba'ee lichuáni: 'Cien máanabaca trigo ínaabishi.' Limá'ee lirrú: 'Jishínaa recibo líeni; jiméda áabata ochenta, béewamicta máayabacajani.' ⁸ Liá'a liwácali yáa léenaa licába liá'a limáacani wánacaala, yáairri léenaa liyá liméda léjta liwówau'u. Ne jáicta chúnsai nashínaa negocioca, náa'a máinecoo éerri rícu, mawíni cáwi tuí naméda nashínau, náucha náa'a éewidenai Dios chuáni.

⁹ "Ne nuá iwítee iyá wáalianai irrícucau éerri rícu cajíconaica, igáanaque'e ijúninaiu, quéewique'e jáicta amáarra rícucaishi áani, narríshibia iyá návana licúlau jócai amáarra.

¹⁰ "Liá'a sáicai médacoo áulabai yáajcha, cháminaa cábacanaa léchcho sáica limédacoo íchaba yáajcha; ne liá'a jócai sáica áulaba yáajcha, cháí cábacanaa léchcho jócai éewa sáica limédacoo íchaba yáajcha. ¹¹ Ne cháwa cábacanaa, liyú líani rícucau éerri rícu sái cajíconaica, iyá jócani sáica médacoo, ¿tánaminaa éewida'inaacu yáawaa, nácta irrú liá'a rícucau jócai amáarra? ¹² Ne jóctaca imédau sáica liájcha liá'a jócai ishínaa, ¿tánaminaa yáa irrú ishínaa'inaa yáawaa?

13 “Jini cashírruedacai éewacala lishírrueda chámata liwácanairru; jiniwata máashiiminaa licába báqueerri ya canínaa licába báqueerri, o machácaniwee báqueerrirruni o lichániwee báqueerri. Jócai éewa washírrueda Diosru ya rícuairru.” 14 Naa'a fariséobinica máanalini warrúwa nácu, néemi'inaa quinínama liáni nacáida'ee Jesús náawa. 15 Jesús má'ee nalí: “Iyá wanárra bésunenaicoo sáicaniyu chóniwenai náneewa, ne Dios yáirri léenaa iwówa; ne liá'a washiálicuerri wáaliani áacai mawí, Dios cháanini.

Liá'a ley ya Dios wánacaalactalaca

16 “Jócu'inaami Juan Bautista ínu újnibi, Dios wówerriicta nayá náa'a chóniwenai áabenaa nawówa liájcha liá'a leyca ya liá'a natánanimica náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni. Néeneete nuúiwadedá sáicai chuánshica Dios wánacaalactala nácu, ya quinínama naméda nadánaniu quéewiquinicta nawárruacoo.

17 “Mawí jócu tráawaju amáarra liá'a éerrica ya cáinabi liúcha liá'a licúmpliacoo quinínama tánerricoo ley rícu.

Jesús éewida linácu liá'a namáaca yáacactau

(Mt 19:1-12; Mr 10:1-12)

18 “Báqueerri washiálicuerri máacacta línuu ya léeda línuu báquetoo, liméda máashii línayu; ya liá'a éederri línu ruá'a máaquechoo rúnirriu, cháí lécchoo méda máashii línayu.

Liá'a rícuerrica ya liá'a Lázaro carrúni jináataica

19 “Báqueerri washiálicuerri rícuerrri yáate, séewirrinaa lisúweda líibala cawéninamai ya sáicabeetai, ya éerri jútainchu liméda fiesta máanui wérri. 20 Báqueerri lécchoo carrúni jináatai jí'ineerri Lázaro, yáairri cacháunai wérri liwá'eewoo cáinabi rícu líibana núma lícu liá'a rícuerrica. 21 Liéni washiálicuerri carrúni jináataica wówerri'e cáawaica liyú liá'a iyacaishi tábi cáirricoo rícuerrri shínaa mesa ítacha; yá'ee áuli narrúni'eewoo nabérruda lichúrruani. 22 Áabai éerri'e máanalí léji liá'a carrúni jináataimica, yá'ee náa'a ángelbinica natée'e liyá Abrahám néerra paraíso rícula. Liá'a rícuerrimi máanalí lécchoo jini, jáiwa'ee nabáya jini.

23 “Nácula carrúni jináata rícuerrri yáca náarrui rícula náa'a máanalínica, linácuda'ee linániu licába'ee déecucheji Abrahám, ya Lázaro liájcha. 24 Néenee'e limáidada liá'a rícuerrica limá'ee: ‘¡Nuwérri Abrahám, carrúni jináata jicába nuyá! Jibánua Lázaro jisábida licáaji juátau shiátai yáacula, ya línuque'e lidúji nuínanee náculani, níwata carrúni jináata nuyá bájjialanaa lirrícu liáni chicháica.’ 25 Ne Abrahám éeba'ee lichuáni: ‘Nutáqueerri, jedacaniu linácu liá'a sáica'umi jiyá cáinabi íta'aa, yá'ee Lázaro máashiimiyaca. Chóque'e sáicta lirríshibia liméda liwówau áani, ya nácula jiyá carrúni jináata. 26 Nácula liúcha liáni, ái áabai carrátalia wérri wáucha wáacoo já'a ya jiájcha; tándawa náa'a wówerri nabésunacoo mayéji áani jiyáctalaca, jócani éewa nabésunacoo, áawita náa'a yáaine chérra wówai nabésunacoo máyala áani, jócani éewa lécchoo nabésunacoo máyala áani.

27 “Limá'ee liá'a rícuerrica: ‘Nusátani wérri jíúcha, nuwérri Abrahám, jibánuaque'e Lázaro nusálijinaa íibana néerra, 28 nuwáaliacta cinco nuéenajinaiu, quéewique'e litáania líiwa nalí, jócubeecha náiiinu máyala áani carrúni jináata nuyá.’ 29 Abrahám éeba'ee lichuáni: ‘Nayá jái wáalia liá'a Moisés tánanimica ya nachuánimi náa'a cáiiwadedacanimi

Dios chuáni báinacu; ¡namédaque'e nawánacaala!' ³⁰ Léeba'ee liá'a rícuerrimica: 'Jajá, nuwérri Abrahám, ne báqueerri máanalimicta éejoo licáwiacoo, ya líiyadau nalí, ya táminaa néejueda nawíteu.' ³¹ Ne Abrahám má'ee lirrú: 'Ne jócta nawówai néemi Moisés chuánimi tánerricoo, ya nachuáni náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu, jócuminaa néebida lécchoo áawitata báqueerri máanali cáwiacoo nalí.'

17

Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula (Mt 18:6-7,21-22; Mr 9:42)

¹ Jesús ma nalí náa'a éewidenaicoo: "Ái séewirrinaa cúmid eerri naméda jíconaashi; ne ¡carrúni jináatai liá'a washiálicuerri wáneerri naméda najíconau! ² Sáicaita lierra chóniwerri náuca manúa yáaculani nabáji liwáa nácu bátui íba máanui wérri, liwánaca naméda najíconau náani júbini rímica. ³ ¡Cáwiwa yúchajoo!

"Jéenajirri médacta máashii jirrú, jiárra liyá; ne licámbiacta liwíteu, jimíya máecha lijíconaa limédani jirrú. ⁴ Éewita liméda jirrú máashii sietechu áabai éerri, ya sietechu línu limá jirrú: 'jóca nuéejoo numéda jirrú máashii', sietechu arrúnaa jimíya máecha lijíconaa."

Éebida Dios nácu léewa liméda íchaba

⁵ Náa'a apóstolu nasáta Jesús yúcha: —Jiá walí wéebidaque'e mawí. ⁶ Jesús éeba'ee: —Iwáaliactata éebidau, éewita píitui rími, léjta bátui líta ími liá'a mostaza, éewa imá lirrú liáni banácali jí'ineerri sicómoro: 'Jéerruau wayéji áani, ya jiáabanau manúa yáacula', ya banácali liméda liwánacaala.

Tána arrúnaa liméda liá'a cashírruedacaica

⁷ "Báqueerri éena liwáaliacta báqueerri cashírruedacai éejuerriu bacháideji liáwinaami liyá lipúrreda cáinabi o litúya pacáa, ¿Limáminaa, jiwárrroo jiwácoo jíyaca? ⁸ jócai, újni limá lirrú: 'jiwárrroo jichúni núyanibi, ya lístau quéewique'e jiméda nuwánacaala, nácula núya ya nuírra. Liáwinaami jéewa jíya ya jíirrai.' ⁹ Ya lécchoo jócani liá saícai cashírruedacairru, tánashia liá'a liwána limédaca. ¹⁰ Cha lécchoo iyá, jáicta ínisa iméda quinínama liá'a Dios wánani limédaca, ya ta éewa imáca: 'Wayá cashírruedacani jócani cawéni, níwata waméda bácai liá'a arrúnai wamédaca.'

Jesús chúni náa'a diez washiálicuenai bálíneneu chorrówayu

¹¹ Quéecha'inaa'ee Jesús yáacoo Jerusalén néerra, libésunau béewami náa'a cáinabica jí'ineenai Samaria ya Galilea. ¹² Liwárrua'inaa'eewoo áabai chacáalee rími rícu, najiáu lijúnta náa'a diez washiálicuenai bálíneneu chorrówa nácu, nabárrua'eewoo déecucheji, ¹³ namáidada'ee cadánani namá'ee: ¡Jesús, quéewidacai, carrúni jináata jicába wayá! ¹⁴ Licába'inaa'ee nayá liá'a Jesúsca, limá'ee nalí: —Yáau iyadacoo sacerdótebinirru. Nácula'ee náawai, saíca jini náa'a bálíneneemicoo. ¹⁵ Néenee'e báqueerri néena licába'inaa saíca liyái, léejua'eewowai liá'ee Diosru saícai cadánani, ¹⁶ litúyau linánimiyu cáinabi nácula Jesús náneewa, liá lirrú saícai. Liáni washiálicuerrica, licáinaberra jí'ineerri Samaria. ¹⁷ Néenee'e Jesús má'ee: —¿Ya jócai diez namáanabaca náa'a chúneneecoo? ¿Ya náa'a nueve, tanácucha nayá jini? ¹⁸ ¿Jini éejueneu

náa Diosru saícai mawí bácai rími liáni déecucha saíca? ¹⁹ Néenee'e Jesús ma lirrú, —Jibárroo, jiá namówai, jéebidacala saíca jiyá.

Chíta línu'inaa jini liá'a Dios wánacaalactaca
(Mt 24:23-28,36-41)

²⁰ Náa'a fariséobini nasáta néemiu Jesús, chacálita'inaa línu liá'a Dios wánacaalactaca, ya liyá léeba náuchani:

—Jáicta línu Dios wánacaalactaca iyá jócainaa jéewa icábaca.

²¹ Jiní namá irrú: 'Liáni yáa áani', 'jócta liá'a yáa á'a'; níwata Dios wánacaalactaca jái yáa íibii.

²² Ya Jesús ma lishínaa éewidenaicoo: —Línuminaa éerri iwówaiminaa icábacani nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ne jócaininaa icába.

²³ Áabi máminaa: 'Liáni yáa áani', jócta 'Liá'a yáa á'a'; ne oyáau néerra, jiní isíguiacalani. ²⁴ Cháminaaajoni icába éenu bérrudeerrica jáicta liquénai quinínama éerri rícu, cháminaa nuínucojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ²⁵ Ne quéechanacu rúnaa nusúfria bájjalanaa, ya nacháani nuyá náa'a chóniwenai liyáali éerri. ²⁶ Cháminaa libésunacoo léjta Noé yá'inaami, cháminaa libésunacoo lécchoojoo liáni éerrica rícu léejocata'inaacoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

²⁷ Chóniwenai liyáali éerrimi íyenai ya írrenai ya lécchoo cáseneu, cáashia línu liá'a éerrica Noé wárrua'inau barco rículai, línu'inaa liá'a únésacaca, ya quinínama máanali nayá. ²⁸ Chacábacanaa libésunacoo léjta Lot yá'inaami: Yáanimi rícu, chóniwenai cha nawíteemija náaya ya náirra, nawéni ya nawénda, ya náabana ya naméda nábanau;

²⁹ Ne Lot jiá'inaawai liúcha liá'a chacáalee Sodomaca, liúwa'eewau éerri rícu chichái, ya azufre amuíyíi lécchoo ya quinínama máanali nayái. ³⁰ Cháminaa liéni éerri rícu líyadaminaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.

³¹ "Liyáali éerrijo, línuni nácujo cuíta ita'aa, liúrrucoo liáque'iu machácani, jócubecha liwárroo cuíta rícula léeda lishínaa liá'a yéerri lirrícu; liá'a yéerri bacháida rícu, jócubecha léejoo cuíta néerra.

³² Édacaniteu runácu ruá'a Lot ínumica. ³³ Liá'a cáarrui máanali Dios jí'inaa nácu, liúcaminau; ne liá'a jócai cáarru máanalica Dios jí'inaa nácu, léeminnaa wárruau Dios yáctalaca.

³⁴ "Numá irrú liyáali táayee nayáminaaajoo chámata máaminaa nayá áabai yáarrubaijaa ita'aa: Báqueerriminaa yáujoo, ya báqueerriminaa máacaujoo. ³⁵ Chámata íina júlenai nayáca molinoyu, báqueto yáaicho'inau, báqueto máaquecho'inau. [³⁶ Chámata washíalicuenai yéenai bacháida rícu: báqueerri yáairri'inau, báqueerri máaquerri'inau.]

³⁷ Néenee nasáta néemiu Jesús: —¿Nuwácali, tanácucha'inaa libésunau léju lierra? Néenee'e limá nalí: —Táshia liyácta liá'a máanalimi, náinuminaa náa'a wáachulica néerra.

18

Liá'a licábacanaa linácu ruá'a máanirriuca ya liá'a wánacaleerrica

¹ Jesús íwa'ee nalíni áabai licábacanaa léewidaque'e na'óraca jócubecha sámú nayá. ² Limá nalí: "Ái báqueerri washíalicuerri já'a áabai chacáalee rícu, báqueerri wánacaleerri, jócai cáarru cába Dios, jócai cawáunta chóniwenai. ³ Liyá chacáaleeca ái báqueto máanirri, ruá'eewau liyáctala liá'a wánacaleerrica liyúdaque'e ruyá

licástigaaque'e liá'a washiálicuerrica méderri rulí máashii. ⁴ Íchaba éerri liá'a wánacaleerrica jócai liwówai liyúda ruyá, ne liáwinaami lipénsaa: 'Áawita jócu cáarru nucába Dios, jóca cawáunta washiálicuenai lécchoo', ⁵ ne néenee léjta ruáni máanirriuca éerrii jútainchu ruínu rutáania nuájcha nuyúdaque'e ruyá rushínaa pleito nácu, ya tácoojoo nuyúda ruyájoo, jócubeecha ruínu usébica nuwówa mawiá."

⁶ Jesús má'ee nalí mawí: "Léewa limáni liáni washiálicuerri wánacaleerrica máashiica. ⁷ Wée, saíca cajáni, ¿ya jócuminaa Dios túya lécchoo náa'a éebidenai linácu sátenaicoo liúcha éerri jútainchu ya táayee? ¿Liwánaminaa nanéndaca? ⁸ Numáminaajoo léemiminaa ya liyúda nayá madéjcalicunaa. Ne jáicta nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca nuínu, nuínuminaa náa'a chóniwenai yéenai cáinabi ita'aa, ¿áni újni éebida nunácu já'a?"

Liá'a licábacanaa linácu liá'a fariséoca ya liá'a cacóbracai impuesto

⁹ Jesús íiwa'ee nalí liéni áabai licábacanaa áabibirru máine'e nalíwoo nayá saícani wítee náucha náa'a áabica: ¹⁰ "Chámata washiálicuenai yáaineu templo néerra na'óraca: báqueerri fariseo ya báqueerri lierra cacóbracai impuesto Romarru. ¹¹ Liá'a fariséoca, libárruau li'óracoo chá'a: 'Oh Dios, nuyá nuá jirru saícai jiníwata nuyá jócai cha léjta náa'a áabica, canédini, máashiica, méderri línayu máashii línu yúchau, ya jiníwata jócala cha nuyá léjta lierra cáwaquedacai warrúwa chóniwenai yúcha. ¹² Nuyá nuyúnaa chámai éerri semana nácu, ya nuá diezmo liá'a quinínama nugáananica.' ¹³ Ne liá'a cáwaquedacai warrúwa chóniwenai yúcha, limáaca'eewau déecuchata, jócai wíta'ee nácuda linániu áacairra, ta jiáirriu cáinabi nácula cáiwii ya liwówa lícu limá'ee: '¡Oh Dios, carrúni jináata jicába nuyá, nuyá cajíconai!' ¹⁴ Numá jirru liá'a cacóbracai impuesto, léejo'eewoo líbana néerrau jái Dios pérdonaa jíconaa, ne liá'a fariseo jócai Dios pérdonaa jíconaa. Ne liá'a máanui wéerri cábacoo, jócainaa cawéni; liá'a carrúni jináatai cábacoo jiníca, léewani máanui'inaa Dios yáa wítee."

*Jesús dúnu sáamanai nácu quéewique'e Dios yúda nayá
(Mt 19:13-15; Mr 10:13-16)*

¹⁵ Náinda'ee Jesúsru sáamanai júbini lécchoo lidúnuque'e nanácu, quéewique'e Dios yúda nayá. Nacába'inaa'ee jini náa'a éewidenaicoo, nárra'ee nayá náa'a índenaí sáamanai. ¹⁶ Néenee'e Jesús máida sáamanairru limá'ee:

—Imáaca náarra sáamanaica náinuque'e nuyáctala, o'iyabaida nayá, nayácala jicá'a sáamanai nawárruaminau á'a Dios wánacaalactalaca. ¹⁷ Yáawaiyíi numá irrú, táanashia jócai wówai Dios wánacaalactalaca liyá léjta báqueerri samálita, jócaininaa'ee liwárruau lirrícula liá'a Dios wánacaalactalaca.

*Báqueerri washiálicuerri rícuerrri ínuerri litáania Jesús yáajcha
(Mt 19:16-30; Mr 10:17-31)*

¹⁸ Báqueerri washiálicuerri wánacaleerri lisáta'ee léemiu Jesús:

—Quéewidacai saícai, ¿tána'inaa numédai nuéewaqué'e nuéena liá'a cáwicashi jócai amáarra?

¹⁹ Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Tánda jimá nulí saícaca nuyá? Saícai ái já'a bácai rímii: Dios. ²⁰ Jái jiá léena linácu liá'a Dios bánuanica: 'Ujiméda jíinayu máashii báquetoo

ínetoo yáajcha, ujíinua, ujinédu, ujiméda jinúma yúwicau báqueerrirru, ya cawáunta ya jitúya jisálijinaarru ya jitúwa lécchoo.'

²¹ Liá'a washiálicuerrica limá'ee Jesúsru:

—Quinínama nucúmplianicai quéecha'inaa icúlirrijui nuyá.

²² Quéecha'inaa Jesús léemiqúi jíni, Jesús má'ee lirrú: cháucta jibéecha áabata mawí: jiwénda quinínama liárta jiwáalianica jiáque'e nalíni náarra carrúni jináatanica. Ya táminaacojoo jiwáalia mawíjoo áacairra. Néenee jíinu chérra jisíguia nuyá.

²³ Né'e léemi'inaa liá'a washiálicuerrica liáni, jáiwa'ee máashii liwówai, níwata liyá rícuerrí wérrí. ²⁴ Jesús cába'inaa máashii liwówa liá'a washiálicuerrica, Jesús má'ee:

—¡Tráawajui wérrí nalíwoo náa'a rí cubinica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca! ²⁵ jócaiminaa tráawaju lirrú liá'a caméyuca liwárruaque'iu lituí rícu liá'a ishídui yájuca, tráawajui wérrí nalíwoo náa'a rí cubinica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca.

²⁶ Náa'a éemenaicani nasáta'ee néemiu:

—¿Tána éena liácoo Dios néerrai?

²⁷ Jesús éeba'ee nalí: Liá'a jócai washiálicuenai éena namédaca, Dios éenaani limédaca.

²⁸ Pé'eru má'ee lirrú:

—Nuwácali, wayá máaquenai quinínama washítau wasíguiaque'e jiyá.

²⁹ Jesús éeba'ee lirrú:

—Yáawaiyi numá irrú tánashia máaquerrí nunácueji, líbanau, ya línu, ya léenajinai, ya lisálijinaa, ya léenibi lécchoo, ³⁰ lirríshibiaminaa máanui wérrí áani líta'aa líeni cáinabica, ne liáwinaami liá'a cáwicashi áani, lirríshibia licáwica jócai amáarra áacairra.

Jesús íwerrí matálichu arrúnaaca máanali liyá

(Mt 20:17-19; Mr 10:32-34)

³¹ Jesús máida'ee báawachala náa'a lishínaa doce éewidenaicoo, limá'ee nalí: “Chóquejoo wáaminajoo chaléeni chacáalee Jerusalén néerra, licúmpliactala'inaacoo quinínama namánimi náa'a íiwadedeene Dios chuáni báinacu natánanimica urrúnicala jíni nuyá Washiálicuerrí Dios Cúuleeca. ³² Néejuedaminaajoni nuyá nalí náa'a chóniwenai báawache sánaca, nacáidaminaa nuyájoo, máashiiminaa nanúma nulíjoo, nawísadaminaa nuyájoo. ³³ Nabásedaminaa nuyájoo ya náinuaminaa nuyájoo; ne matálie éerri rícula nuéejoo nucáwíacoo báaniu.”

³⁴ Nayá jócai yáa léenaa néemi quinínama Jesús mánica, jiní náacala léenaa liá'a litáaniani nácu, ne áabi jócai néenaa náa léenaa nácu.

Jesús chúni'e báqueerrí matuíyíi chacáalee Jericó rícu

(Mt 20:29-34; Mr 10:46-52)

³⁵ Urrúni'inaa Jesús ínu lirrú liá'a chacáalee Jericóca, báqueerrí matuíyíi wáairriu liyá iníjbaa éemanacu, sáteerrí liyá tánashia náani lirrú. ³⁶ Léemi'inaa'ee nawítama bésunacoo náa'a chóniwenaica, lisáta'ee léemiu tána jinárra. ³⁷ Namá'ee lirrú Jesús Nazaret néenee sái líerra bésunau árra, ³⁸ liá'a matuíyíica limáida'ee:

—¡Jesús, David cúulee, carrúni jináata jicába nuyá!

³⁹ Náa'a yáainecoo libéecha jáiwa'ee nacáita jíni, manúmata jíyabau, ne liyá liá'a matuíyíica limáidada mawí cadánani:

—¡David cúulee, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁰ Néene'e Jesús libárroowai liwána naíndacani. Urrúni'inaa'ee liyá línu Jesús néerra lisáta'ee léemiu liyá:

⁴¹ ¿Tána jiwówai numéda jirrúí?

Liá'a matuíyica má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai jiá nulí nutuí nuéewaqué'e nucába báaniu.

⁴² Jesús má'ee lirrú:

—¡Jiwáalia jituí báaniu! Jiwáliaca jéebidaca nunácu sáica jiyái.

⁴³ Liyáalimi'eewai licábai, jáiwa'ee liáwai Jesús íshirricu liá'ee lirrú sáicai Diosru. Quíninama náa'a chóniwenaica nacábani, má'ee sáicai Diosru lécchoo.

19

Jesús táanierrí Zaqueo yáajcha

¹ Néenee Jesús wárruawai á'a Jericó rícula libésunacta'eewoo liácoo néerra. ² Ái báqueerri washiálicuerri néerra jí'ineerri Zaqueo, nawácali náa'a jédenai impuesto Romarru. ³ Liwówa'ee licábacani tánashia jíni liá'a Jesúsca, ne jócai léewa licábacani jócta'ee íchaba chóniwenai yá'ee bájjiala píituicani liá'a Zaqueoca. ⁴ Jáiwa licánacawai Jesús béecha néenee lírrawai áabai áicuba nácu jí'ineerri sicómoro quéewique'e licábacani á'a libésunacta'inaacoo liá'a Jesúsca. ⁵ Quéechanacu Jesús ínuca chalé'e liyáctala liá'a Zaqueoca, licába'ee áacairra, néenee'e licába jíni. Licába'inaa jíni, néenee'e limá lirrúí, “Zaqueo, jiúrrucoo cálicu chérra, arrúnaaca numáacacoo wáalee jíibana néerra.” ⁶ Néenee'e liúrrucua'eewowai madéjcalicu sáicta wérrí liwówa licúmida Jesúsca líbana néerrau. ⁷ Nacába'inaa quíninama léji liáni, natáania'ee máashii linácu liá'a Jesúsca, namá'ee liácala'eewoo limáacacoo chaléeni liájcha liá'a cajíconaica. ⁸ Náiiinu'inaa líbana néerra liá'a Zaqueoca, néenee liáwinaami Zaqueo bárruawai limá'ee liwácalirru:

—Jicábateni, Nuwácali, nuáni'inaa nalí náa'a carrúni jináata béewami liá'a nushínaaca. Tánashia nunéduni náucha náa'a áabica, nuéejueda nalí cuatro mawí.

⁹ Néenee Jesús má'ee lirrú:

—Wáalee línu liwáseda iyá quíninama náani yáainai lirrúcu liáni cuítaca, liyácala liáni washiálicuerrica cháí lécchoo litáqueerrimica liá'a Abrahámca. ¹⁰ Táda'ee nuyá, liá'a Washiálicuerrica Dios Cúuleeca, nuyá ínuerri numúrruca ya nuwásedaca cajíconaani náa'a chóniwenai yúquenaimicoo nayáca.

Liá'a licábacanaa warrúwa nácueji

¹¹ Náa'a chóniwenaica éemenai nayáca Jesús máni liyáca quíninama liáni, jáiwa líiwa nalí áabai licábacanaa, jiníwata urrúnicala náiiinu náacoo Jerusalénra, yá'ee napénsaa náacoo linácu liá'a Dios wánacaalactaca jáicala'ee línu liyáalimi.

¹² Limá'ee nalí:

—Báqueerri washiálicuerri cawénii yáte, jáiwa'ee liáu déecuchala áabai cáinabi ítala, quéewiquini'e namáaca reyni ya ta léejocoo néenee. ¹³ Jóctana'e liájau limáida'ee lishínaa diez tráawajadorbinu, liá'ee nalí bácaínaa manuába warrúwa, ya tá'ee limá nalí: ‘Itráawajaa liyú liáni warrúwaca cáashia nuéejocoo.’ ¹⁴ Ne chóniwenai lishínaa cáinabi lítala sánaca jócai nawówai liyá, nabánua líshirricu áabi téenee lirrú áabai chuánshi máirri'e: ‘Jócu wawówai líeni washiálicuerri washínaa reyyu.’

15 “Ne máayabaca limáacacoo reyyui ya tá'ee léējuacuwai lishínaa cáinabi ítala. Quéecha'inaami línuca libánua namáida lishínaa tráawajadorbiniu, náa'a léējuedaminaa nalí warrúwa, quéewique'e liá léenaa chítashia máanaba nagáana jíni bácaínaa. 16 Quéechanacu sáica línu'e líyadacoo limá'ee: ‘Nuwácali, jiwárruani dáwinerriu mawí diez máanabachu ítala mawí.’ 17 Rey éeba'ee lichuáni: ‘Sáicai wérri, jiyá tráawajador sáicai wérri; machácanicala jimédacoo áulaba yáajcha, numáacaminaa jiwánacaalaca diez chacáalee.’ 18 Línu'e líyadacoo báqueerrica lishínaa tráawajador, limá'ee: ‘Nuwácali, jiwárruani dáwinerriu cinco máanabachu mawí.’ 19 Rey éeba'ee lichuáni líeni lécchoo: ‘Jiyáminaa numáaca jiwánacaala cinco chacáalee.’

20 “Ne báqueerri línu'e líyadacoo limá'ee: ‘Nuwácali, jiwárruani líani ya áani. Nuwáliawa nudájidaqui jíni wárrumashidami íibi; 21 cáarruwa nucába jiyái, níwata jiyá washílicuerri camáashiicaica, yáawaquederri jócta jimáacani ya jiáawaqueda banácali jócta cáji jiábana.’ 22 Néenee limá'ee lirrú liá'a reycá: ‘Tráawajador máashii, jichuániyuja nuá jijíconaa. Ne jiácta léenaa washílicuerri camáashiicai nuyá, nuáawaqueda jócta numáacani ya nuáawaqueda banácali jócta nuábana, 23 ¿tánda jócu jitée nuwárruani lirrícua liá'a cuíta nawáliadacta warrúwa, quéewiquinicta jéejueda nulí ligáananica jáictata nuéejoo cuíta néerrai?’ 24 Rey má'ee nalí náa'a yáaine néeni: ‘Éeda liúcha warrúwa líarra, ya yáa lirrúni liá'a gáneerri diez máanabachu mawí.’ 25 Namá'ee reyrru: ‘Wawácali, ¿ne liyá aí wáalia diez máanabachu mawí!’ 26 Léeba'ee liá'a reycá: ‘Ne numá irrú, liá'a wálierri, náaminaa lirrú mawí; ne liá'a jíní wáliani, áawita áulabai liwáliánica nédaminaa liúchani. 27 Ya náa'a nujínai jócanimi wówai rey nuyá, índá áani áani ya ta íinua nunáneewa jíni.’ ”

Jesús wárroo Jerusalénra

(Mt 21:1-11; Mr 11:1-11)

28 Liáwinaami limá quinínama líani, Jesús síguia lishínaa iníjbau Jerusalénra. 29 Quéecha'inaami urrúni línu nalí náa'a chacáalee júbini jí'ineenai Betfagé ya Betania, urrúni lirrú liá'a dúuli jí'ineerri Olivos, libánua'ee chámata lishínaa éewidenaicoo, 30 limá'ee nalí:

—Yáau narrícua náa'a chacáalee júbinica yáainai ijúntami, jáicta ínu néerrajoo ínuminaa áabai burro bájerriu, jíní írraniu íta'aa újnibi. Iwásedani ya índá nulíni. 31 Ne áicta sáteerri léemiu iyá já'a tádashia iwásedani, imá lirrú wawácali rúnaani.

32 Náa'a éewidenaicoo ná'inaami'eewoo náiiinu linácu quinínama léjta Jesús máyu'u nalí. 33 Nácula nawáseda nayáca liá'a búrruca, nawácali sáta'ee léemiu nayá:

—¿Tánda iwásedani?

34 Nayá néeba'ee lichuáni:

—Jíníwata Wawácali rúnaani.

35 Ne nadáquinia'ee náabalau burro íta'aa, natée'e jíni Jesúsru nawá'ee líirracoo líta'aa. 36 Léjta Jesús jínau'u liácoo, náa'a chóniwenai nadáquinia'ee náabalau iníjbaa lícu. 37 Ya urrúni'inaami liúrrucocoo liácoo dúuli ítacha jí'ineerri Olivos, quinínama náa'a yáainecoo liájcha nachánau namáidadaca nawówa chúnicaú náa sáicai Diosru quinínama linácueji liá'a jócai nacába cáji. 38 Namá'ee:

—¡Sáicta wérri liá'a rey ínuerri Wawácali jí'inaa nácu! ¡Sáictacta nawówa áacairra ya licámarra áacairra wérri!

³⁹ Néenee áabi fariséobini yáainai chóniwenai íibi namá'ee Jesúsru:
—Quéewidacai, jiárra náarra jínanenaicoo jiájcha.

⁴⁰ Ne Jesús éeba'ee nachuáni:

—Ne numá irrú náctaca manúmata náani, íiba máidadaminaa.

⁴¹ Quéecha'inaami urrúni línu Jerusalénra, licába'inaami liá'a chacáaleeca Jesús íicha'ee linácueji, ⁴² limá'ee: “¡Jiáctata léenaa, linácueji liéni éerrica liá'a éewerri liá jirru sáitaque'e liwówa! Ne chóque'e liá'a báyeerricoo jiúcha jócainaa jéewa jicábaca níwata jicháanica nuyá. ⁴³ Ne línuminaa ítala liá'a éerri máashiica, jijínai naméda pared máanui jitéeji ayáacai áani, narríjcuedaminaa jiyá ya natáca iyá matuínaami, ⁴⁴ ya táminaa namárda iyái quinínama. Náinuaminaa quinínama chóniwenai yáainai jirricu, jiníminaa namáacani jirru áawita bátui íiba lítaba wáacoo, jiníwata jócala jiá léenaa jémica éerdi Dios bánua nuwáseda iyá.”

Jesús jéda náa'a wéndenai Templo rícu

(Mt 21:12-17; Mr 11:15-19)

⁴⁵ Liáwinaami liéni, Jesús wárroo templo rícula ya jáiwa lijéda néenee náa'a wéndenai nayá lirrícu, ⁴⁶ ya limá'ee nalí:

—Á'a cáashta ita'aa Dios chuánica limá: ‘Núbanaminaa, cuíta nasáacta'inaacoo’, ne iyá imédani áabai cuíta chaléjta canédibini íibana.

⁴⁷ Éerri jútainchu Jesús éewida templo rícu, ya náa'a sacerdotébini wácanaica ya quéewidacanica ley shínaa, ya náa'a lécchoo chacáalee wácanaica, namúrru namáacoo chítashia náiinua'inaa Jesús. ⁴⁸ Ne jócu náinu chítashia namédau'inaa jíni, jiníwata quinínama chóniwenai éemenai nayá nawówa yáajchau liá'a limánica.

20

Liá'a Jesús wánacaalacta liwítee dánani yáajchau

(Mt 21:23-27; Mr 11:27-33)

¹ Áabai éerri, nácula Jesús yáa liyá templo rícu, léewida liyá náa'a chóniwenai ya líiwa nalí Dios chuáni, náinu náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinaica, ya náa'a éewidenai ley shínaaca, náajcha náa'a salínaica. ² Ya namá'ee lirrú Jesúsca:

—¿Tánayu jéewa jiméda léji liáni? ¿Tána yáa jirru jíni lierra jidánanica?

³ Jesús éeba'ee nalí:

—Nuyá nusáta nuéemiu iyá lécchoo. Éeba nulí: ⁴ ¿Tána bánua Juan báutisacai, Dios o washiálicuenai?

⁵ Jáiwa'ee natáania nalí wáacuwai: “Wamá lirrú Dios bánuani, limá walí: ¿Táda jóca éebida lirrú jíni? ⁶ Quini wéewa wamá lirrú jáica washiálicuenai jíni, táda chóniwenai wówai náiinua wayá íibayu, quinínama néebidaca Dios bánuaca Juan báutisaca.” ⁷ Jáiwa éeba'ee lichuáni jócala náa léenaa tánashia bánua Juan báutisacai. ⁸ Néenee Jesús éeba'ee nachuáni:

—Ne nuyá lécchoo jócai núiwa irrú tánashia dánaniyu jíni numéda léji liáni.

Liá'a licábacanaa nanácu náa'a tráawajadorbini máashiinica

(Mt 21:33-44; Mr 12:1-11)

⁹ Jáiwa lichána litáania nalí chóniwenai ya líiwaque'e liáni licábacanaaca:

—Báqueerri washíalicuerri yáabaneerri áabai shínaashi uva, jáiwa limáaca nalí liá'a cáinabi shínaashi yáctaca nalí náa'a áabi tráawajadorbinica quéewique'e natráawajaacani ya nashírri lishínaa éenaa lirrú, jáiwa liáwai déecuchala wérri. ¹⁰ Liáwinaami linísa liá'a banácalica, libánua báqueerri tráawajadorbini lisáta náucha liá'a banácali ita éenaa náabanonica, ne nayá jáiwa nabása jíní liáu cháji'i. ¹¹ Néenee liwácali bánua báqueerri, ne lécchoo jáiwa nacáita jíní, nabásani ya nabánua cha jíní. ¹² Léejoo libánua báqueerri, ne náa'a tráawajadorbini nawínani catúcaca lécchoo, jáiwa nabánua jíní.

¹³ “Néenee limá jiliá'a cáinabi wácalica: ‘¿Tána numédai? Nubánua nucúuleu caníinai nucábaca; cájbami cawáunta liyá.’ ¹⁴ Ne nacába'inaa jíní náa'a tráawajadorbinica namá'ee, léewata'ee máaquerri'inau liájcha líeni shínaashica, wáinuani, limáaque'iu walí liá'a cáinabica. ¹⁵ Cháwa'ee najéda jíní liúcha liá'a shínaashica, jáiwa náinuua jíní.

“¿Tána imácai, tánashia liméda náajcha liá'a shínaashi wácalica? ¹⁶ Ne liyá yáairriu línuaminaa náa'a tráawajadorbinica ya ta liáminaa shínaashi áabirru”.

Néemi'inaa jíní léji lierra, namá'ee:

—jÓctata'inaa libésunau wáajcha!

¹⁷ Ne Jesús cába nayá limá cháa:

—Néenee ¿tána liwówai limácai Dios chuáni tánerrimicoo?:

‘Liá'a íiba nacháaninica náa'a médenai cuíta, wáalee limáaca lierra íibaca mawíyi rúnaacoo’.

¹⁸ Tánashia cáirriu líta'aa liá'a íibaca lisúbirriaminau, ya íiba cáctau matuínaami ita'aa, limédani'inaa pucúpucubeeyu.

¹⁹ Náa'a wánacaleenai sacerdotébini ya náa'a quéewidacai ley shínaaca, nawówai nawína Jesús preso liyáalimi, níwata náaca léenaa litáania nanácu. Ne cáarru nacába chóniwenai.

Linácu liá'a napáidau impuesto

(Mt 22:15-22; Mr 12:13-17)

²⁰ Liáwinaami nabánua áabi éeda lituínaa, namédacoo washíalicuenai saícanica, namédaque'e Jesúsru líani chuánshica quéewiquinicta nawínacani natéequinictani lirrú liá'a chúnsai wánacaalaca. ²¹ Néenee nasáta néemiu Jesús:

—Quéewidacai, wáa léenaa jéewida machácani, jiyá jinírri liwéni lierra mawí rúnaacau. Jiyá éewiderrri wayáca léjta Dios bánuau.

²² ¿Sáicaminaa wapáida impuesto lirrú liá'a wánacaleerrica Roma saíca, o jócuweeca?

²³ Jesús yáa léenaa nanácu nawítee máashii natéenica náacoo, limá nalí:

²⁴ —Jíyadani nulí áabai moneda. Nabésuneda'inaa lirrú liá'a moneda licábaque'e, lisáta'ee léemi nayá: ¿tánashia náani jíní, tána jí'inaa jíní lierra yéerri moneda nácu?

Néeba'ee lichuáni:

—Wánacaleerrica.

²⁵ Jesús ma nalí:

—Yáa lirrúni liá'a wánacaleerrica lishínaawa jáni, yáa Diosru lishínaaca.

²⁶ Quiní limá nalí chóniwenai náneewa, quiní náiinuni lijíconaaca natéequ'e preso; nacáarrudawai limá nalí manúma nayái.

Nasáta néemiu liá'a Jesúsca linácu liá'a máanali éejoctau nacáwiacoo
(Mt 22:23-33; Mr 12:18-27)

²⁷ Liáwinaami áabi saduceos yáau nacába Jesús. Saduceos namá'ee máanalini jócani cáwiu; táda náiiwa lirrú jíni liáni bésuneerricoo, ne jócai yáawaiyi.

²⁸ Quéewidacai, Moisés limáacani walí tánerriu, báqueerri washiálicuerri cáserriu máanalicta jíni, jiníca léenibi ruájcha ruá'a línuca, liá'a léenajirrica licásau ruájcha ruá'a máanaliu íinirri, limáacaque'e léenibiu lirrú liá'a léenajirri liá'a máanalimica. ²⁹ Ne sáicai, báitate nácu nayá siete léenajinai, quéechanacu sái néenajirrica, nabéecanaataca léeda línuwai, ne máanali jíni, jiní limáacacta cúuleu. ³⁰⁻³¹ Liá'a léenajirri líshiirricu sáica ya liá'a matálitaictacani, léeda línu lécchuni ya quinínama náa'a léenajinai, ne náa'a sieteca jáiwa máanali jíni, jiní namáacala nacúuleu ruájcha. ³² Néenee liáwinaami máanali ruyá lécchoo. ³³ Ne sáicai, ne nacáwiacta'inau ¿tánashia náibicha, náa'a éedenai náiiu ruyá, tána'inaa chúnsai rúnirricai?

³⁴ Jesús éeba'ee nachuáni:

—Líta'aa liáni cáinabica, washiálicuenai cásenenaiu íina yáajcha; ³⁵ náa'a éewenai náiiuca lítala liá'a áabai cáinabica néejoo nacáwiacoo, nayá washiálicuenai jócta íina, jócuminaa néejoo nacásacoo mawiá, ³⁶ jócani éewa máanali mawí. Cháminaa nayá jicá'a ángelbini, Dios éenibiminaa nayá nacáwiacalau liúcha liá'a máanalicaica, tánda jócu néewa nacásacoo mawiá. ³⁷ Moisés liyája limáaca wáa léenaa litániactaca linácu liá'a banácali éemerrimicoo, náa'a máanalini nacáwiacalau báaniu. Á'a limá Wácalishi liá'a Dios shínaa Abrahám, Isaac ya Jacob. ³⁸ ¿Dios jócai máanalini shínaa, nashinanaa cáwinica, quinínama lirrú cáwini!

³⁹ Néenee áabi quéewidacani ley shínaa namá lirrú:

—Sáicai wérri jimáca, quéewidacai.

⁴⁰ Jócuwa'ee náa'a nawówau nasáta néemiu mawiá jíni, carrúnata namáacacoo báí nayá.

¿Tána táqueerri léji liáni Cristoca?

(Mt 22:41-46; Mr 12:35-37)

⁴¹ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Táda imá iyá Cristoca David táqueerrimi? ⁴² Ne David liyája, liá'a cáashta lijí'inaa salmos, limá'ee:

'Dios limá'ee nuwácali:

Jiwáau sáicaquictejica,

⁴³ cáashia nuyá méderri jishínaa jijínai máaqueneu jíiba yáajba.'

⁴⁴ ¿Chíta quéewau'u Cristo David táqueenaimi, David liyája lijí'inaa nuwácalica?

Jesús liá najíconaa náa'a éewidenai ley shínanaaca

(Mt 23:1-36; Mr 12:38-40; Lc 11:37-54)

⁴⁵ Quinínama chóniwenai éemenai nayáca, Jesús ma lishínaa éewidenaicoo liájcha: ⁴⁶ "Itúyau náucha náa'a éewidenai ley nácu, ya sáicta nawówa jínanicoo náabala machéni rícu, náyadaque'e nacábacanau jicá'a náa'a chóniwenai sáicanica. Nawówai itáa nalí cawáuntaiyu plaza rícu. Namúrriu yáarrubaishi mawí sáicaca sinagoga rícu, ya mawí sáictacta yáarruishi náayadaquictaca; ⁴⁷ néeda náabana náa'a máanirrinica, ya náyadaque'e nacábacanau jicá'a náa'a chóniwenai sáicanica; nasátacoo déecu; nayá narríshibiaminaa mawíyíi máashiica".

21

Liá'a warrúwa ruáni ruá'a máanirriu carrúni jináatauca
(Mr 12:41-44)

¹ Jesús cába náa'a rí cubinica náuca warrúwaca liárrui rículau warrúwa yáarruica. ² Jesús cába léchchoo báquetoo ínetoo máanirriu, carrúni jináataurruca chámai moneda rími cóbreyu sana. ³ Néenee Jesús ma: Yáawai numá irrú, ruáni ínetoo carrúni jináatauca yáichoo náucha mawí; ⁴ ne quinínama yáine warrúwa lénabimica nalí, ne ruyá, carrúni jináataca ruyá, ruá quinínama ruwáalianimica ruyá'inaami.

Jesús má'ee templo cárralerrí'inau
(Mt 24:1-2; Mr 13:1-3)

⁵ Áabi táanianai nayáca templo nácu, náa'a íiba saícabeetánica, ya náa'a cachílinaica chóniwenai téenica. Jesús ma nalí: ⁶ Línuminaa éerrica, quiníminaa icábani jiní máaquerri'inau, áawita bátui íbana máaquerri'inaa wítau. Quinínama'inaa cárraliacoo.

Báawataminaa licábacanaa liá'a éerrica jóctanaa amáarra liá'a cáinabica
(Mt 24:3-28; Mr 13:3-23)

⁷ Néenee nasáta néemiu Jesús:

—Quéewidacai, ¿chacálita libésunau léji liéni? ¿Tána léji liéni wacábani wayáca jái atéwa bésunacoo liyácai?

⁸ Jesús éeba'ee nachuáni: “Icábawa yúchajoo nachálujueda'eecha iyájoo. Íchabaca náinucojoo máine'inaa nuyáwa Cristo. Máine'inaa, ‘nuyáwa jáni’ ya ‘wáalee éerrija.’ Ne iyá uwáyau náishiirricujoo. ⁹ Jáicta éemi jináwi íiwanaajoo ya ínuua yáaquenaiu, ówa icáarrudaujoo, léca liéni rúnainaa bésunacoo quéecha, újnibii jócai ínu néerra amáarractalacani.”

¹⁰ Jesús má'ee nalí mawí:

—Áabai cáinabi línuua yáacaminau áabai cáinabi júnta, áabai país limédaminaa jináwiu áabai país júnta. ¹¹ Línuminaajoo liá'a cáinabi cúsuerrí'inaacoo máanui ya ínaaishi ya bálinaaalashi yáirri'inau matuínaami cáinabi ita'aa; éerri náani nácu wacáaminaa íchaba cacháninai wérrí ya máanui wérrí jócai wacába cáji.

¹² Ne quéechanacu mináajoo nawína iyájoo nawánaminaa carrúni jináata iyá, ya nacánaquedaminaa iyájoo. Natéemi'inaa iyájoo sinagogala nacástigaaque'e iyá. Nawárruedaminaa cuíta manúmai rícula. Natéeminaa iyájoo nanáneewa náa'a reyesca ya wánacaleerri náneewa nunácueji. ¹³ Cháminaa éewa itáania nalí liá'a yáaini léenaa nunácueji. ¹⁴ O'ipénsaa libéecha liá'a imáni'inaaca chítashia itúya'inau jini. ¹⁵ Jiníwata nuyá nuá irrú chuánshi wawítee quiníminaa, ijínai jiní éewa'inaa naméda iyá. ¹⁶ Ne iyá néejuedaminaa iyájoo cáashia isálijinaaja, jéenajinai ya ijúnicaí. Éenaaminaa iyájoo náinuaminaa iyájoo. ¹⁷ Ya quinínama chóniwenai íwirri nawówa cába iyá nunácueji. ¹⁸ Ne jiníminaa yúquerriu bácu iwíta báinaa. ¹⁹ ¡Jiyá machácani Dios chuáni nácu, éewaque'e Dios iwáseda iyájoo!

²⁰ “Jáicta icába chacáalee jí'ineerri Jerusalén narríjcuedacani náa'a soldado máanabanaami yáa léenaa cawíquinta'inaa namárdacani. ²¹ Néenee náa'a yáaineca liá'a cáinabi jí'ineerri Judea, cánaquenai'inau awáca íbirra; náa'a yáaine chacáalee rícu jí'ineerri Jerusalén, najiáque'iu chacáalee rícuca. Náa'a yáaine bacháida rícu, jócubeecha

néejoo chacáalee rícula. ²² Liyáali éerriminaajoo línuminaajoo liá'a carrúnataica, jáicta licúmpliaujoo quinínama liá'a Dios chuánica tánerricoo. ²³ ¡Carrúni jináatani náa'a ínaca liyáali éerri quéenibinica, o nawáalia néenibiu irrene náini! Liyáalimi'inaajoo íchaba carrúni jináata cáinabi íta'aa, línuminaa carrúnatai máanui wérri linácula liáni chacáaleeca. ²⁴ Áabiminaa máanalini'inaa espadayu, ya áabiminaa natéeminaa nayá preso áabata cáinabi ítala, náa'a jócani judíobini nabáwedaminaa quinínama macárruninaa ya náiinuedaminaa chóniwenai Jerusalén rícu sána, táshia linúmami Dios wówaiqui jíni.

Jáicta nuéejojoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca
(Mt 24:29-35,42-44; Mr 13:24-37)

²⁵ “Liyáaminaa jócai wacába cáji linácu liá'a cáiwíaca, walícuí nácu ya sáalii nácu; ya liá'a cáinabica náa'a nasiónica jiníminaa nawíteejoo, nacáarrudaminau bájiala, cáiwínaa wérri liwítamayu ya manuáca ya marrádaca shínaa. ²⁶ Náa'a chóniwenai mawíteeminaa nayájoo nacáarruniu libésunau'inau liáni cáinabica; ne náa'a espíritu yéenai áacai lítacha liéni cáinabica wáalenai nadánaniu cháminaa cábacanaa licúsuda nayá. ²⁷ Néenee icábaminaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca nuínuminaa sánai íibeji nudánaniyu nuchúnicayu. ²⁸ Jáicta léju liáni nachána médanicoo, cadánani méda iwíteu ya ibárrueda iwítayu, jiníwata cawíquintaminaa nawáseda iyájoo.”

²⁹ Chacábacanaa liméda nalí liá'a licábacanaa: “Icábate áicuba jí'ineerri higuera jócta áabata áicuba mawiá. ³⁰ Jáicta icába libáinaa cárracuwei, jái urrúni liá'a camuícá*. ³¹ Chacábacanaa, jáicta icába jiliéni libésunacoo liéni, yáa léenaa Dios wánacaleerrica jái urrúnicai. ³² Ne yáawaiyi numá irrú, quinínama liáni bésuneerri'inau, jóctanaa máanali náani chóniwenai liyáali éerri sánaca. ³³ Liá'a éerrica ya liá'a cáinabica amáarrai'inaa, ne nuchuáni jócainaa éenaa amáarraca.

³⁴ “Cábawa yúchajoo u'índa cabálini iwówa linácu liá'a éerri rícu sáica liá'a iwíteu, icámadedauca ya urrúni iwówa linácu liáni icáwica rícu sáica, quéewique'e liyáali éerri jócu licáu cawíquinta íta'aa léjta áabai trampaca. ³⁵ Níwata ínuerri'inaa nanácula quinínama náa'a yéenai líta'aa liéni cáinabica. ³⁶ Iyá ichúni iwówau sáica, isátau éerri jútainchu Dios yúcha, quéewique'e éenaa imánicoo quinínama liúcha liáni bésuneerri'inaujoo, ya quéewique'e éewa iyadacoo sáicai nunáneewa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca.”

³⁷ Liyáali éerri Jesús éewiderri éerrinacu templo rícu, ne táayee liáu limáaca líibi liá'a awáca jí'ineerri Olivos. ³⁸ Ya quinínama náa'a chóniwenai yáaineu manúlacaiba templo rícula néemique'e lirrú.

22

Judas wówairri léejueda Jesús cabáyainta
(Mt 26:1-5,14-16; Mr 14:1-2,10-11)

¹ Jáí'e urrúnicai liá'a fiestaca jí'ineerri'e Pascua náayacta'inaa'ee liá'a páanica jiní'e éewisaa léewaqué'e limúrracacoo. ² Náa'a nawácanaica náa'a sacerdotébinica yá'ee náa'a éewidenai Moisés chuáni, namúrruni chítashia'ee néewau'inaa náiinuaqui jiníni liá'a Jesúsca, né'e cáarru nacába chóniwenai. ³ Néenee Wawásimi wárruau Judas wówa lícu, lé'e liá'a jí'ineerrica Iscariote, namáanabacami náa'a doce apóstolubinica.

* **21:30** Cháwa Israel néerra jíni, ne Colombia íta'aa jócai cha, libáinaa jíerrii jáicta liwárrua liá'a uniábica.

⁴ Quéechanacu'e liáu litáania náajcha náa'a sacerdótebini wácanai, náa'a nawácanai túyenaica templo máanui léchchoo, chítashia'ee léewau'u léejueda nalí jiníni liá'a Jesúsca. ⁵ Nayá'ee saícta'ee nawówa nabáuli'e náa lirrú warrúwa liá'a Judasca. ⁶ Liyá'ee wée limá'ee nalí, ya múrruerri'e chítashia léejuedayu'u'inaa'ee nalíni cabáyainta chóniwenai yúcha.

Jesús íya náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo liájcha pascua léerdi rícu

(Mt 26:17-29; Mr 14:12-25)

⁷ Quéecha'inaa línu liá'a éerrica náayacta liá'a páanica méewisaica, náinuacta liá'a cuésherri jí'ineerri cordero líyani'inaa liá'a fiesta pascuaca. ⁸ Jesús máida liá'a Pé'eruca ya Juan, limá nalí:

—Yáau ichúni liá'a íyacaishi pascua shínanaaca.

⁹ Nayá nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácuha jiwówai wamédaqui jiníni?

¹⁰ Jesús má'ee nalí:

—Yáayu chacáalee néerra, á'a linúma lícu liá'a chacáalee Jerusalénca icába báqueerri washílicuerri téerri shíatai urrúwa rícu. Yáau líshiirricu táshia liwárruaquictalau jíni lirrícula liá'a cuítaca. ¹¹ Imá lirrú liá'a cuíta wácalica: “Liá'a quéewidacai liwówai liá léenaa táshia liyá jiliá'a sala líyacta'inaa lishínaa éewidenaicoo yáajchau táayee pascua éerdi rícu”. ¹² Liyá líyadaminaa irrú cuíta rícu áacairra áabai sala máanui ya lichúnini. Iméda íyau néenii, quinínama tánashia irrúnaani.

¹³ Pé'eru ya Juan náa'eewoo nacábaca náinu'e quinínama léjta Jesús máyu, liyáalimi nachána liá'a íyacashica pascua íyaninaaca.

¹⁴ Línu'inaa léji liá'a hóraaca, Jesús ya lishínaa éewidenaicoo nawáau náayaca. ¹⁵ Néenee Jesús ma nalí: “Nuyá wówerri wérri núya yáajcha le pascua liáni, jóctanaa carrúni jináata nuyá numáanalica béechau. ¹⁶ Ne yáawaa numá irrú, jócuminaa nuéejoo núya yáajcha liáni íyacashica mawiá cáashia linísa limédacoo liáni Dios wánacaalactalaca.”

¹⁷ Néenee liwína áabai copa vino, jáiwa liá saícai Diosru, limá'ee:

—Áajee liáni ichújidau inácu wáacuwani; ¹⁸ ne yáawaiyi numá irrú, jócuminaa núirra vino mawiá, cáashia línu liá'a Dios wánacaalactalaca.

¹⁹ Liáwinaami liwína páani liá saícai linácu Diosru; néenee litúcuedani jíni, liá jíni lishínaa éewidenaicoorru ya limá nalí: —Liyáwa nuínaa liárta, wáni irrú ínuaque'ini numédaque'e irrú saícai. Chóque'e wabéechalawoo iméda liáni édacanique'iu nunácu jáicta isúbirreda liá'a páanica.

²⁰ Chacábacanaa liméda liájcha liá'a cópaca, liáwinaami líiyaca, Jesús má'ee:

—Liéni vinoca léewa núirranaa liérta nuádedeerricoo inácueji. Linácueji liérta Dios méda áabai iwítee wáalii. ²¹ Liá'a éejuederri'inaa nuyá yéerri áani, wáairriu liyáca wáajcha mesa nácula. ²² Nuyá Washílicuerri Dios Cúuleeca, máanaliminaa nuyájoo léjta Dios máyu. Ne liá'a éejuederri nuyá máashii wérriminaajoo libésunacoo.

²³ Jáiwa náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu nayá wáacoo tánashia éenaa liméda liárta léejuedaminaa Jesúsjo.

Liá'a mawí cawítee quinínama yúcha

²⁴ Néenee náa'a éewidenaicoo naméda yáaca'eewau tánashia'ee mawí cawéni náibicha. ²⁵ Néenee Jesús má'ee nalí:

—Líta'aa liéni cáinabica, náa'a reybinica nawánacaala máashii, léjta nawówau'u nachóniwenai. Mawí náa'a nawácanaica wánacaleenai namá'ee náa'a washiálicuenai médenai saícai. ²⁶ Ne iyá jócani éewa médacoo léjta nayá. Iméda báawachala, liá'a mawí cawéni yúcha, éewerricta mawítee yúcha mawí; liá'a nawácalica quinínama arrúnaa liyúda náa'a áabica lécchoo.

²⁷ “Ipénsate liéni: ¿Tána mawí cawénicai, liá'a shírruederri iyacaishi? ¿O léewee jiliá'a wáairricoo líiyaca mesa nácula? ¿Ya jócu liéni liá'a wáairricoo líiya mésa nácula? Ne nuyá yáairri íibi nushírruedaque'e irrú íya quinínama. ²⁸ Iyá tálidedenai nuyá liyáli éerri máashiiquictaca. ²⁹ Tádawa nuá irrú áabai wánacaleerri, léjta nusálijinaa yáu nulí nuwánacaalactaca. ³⁰ Chaléeni nuwánacaalactala'inaaca néerra, iwáaminau iyaminaa ya írra nushínaa mesa íta'aa, iwáaminau nuárrubai íta'aa nuéma nácu íiwaque'e saícacta jócta máashii nayá náa'a doce tribu israelítabinica”.

Jesús íiwa Pé'erurru libáya'inaacala lináwa

(Mt 26:31-35; Mr 14:27-31)

³¹ Néenee Jesús má'ee Pé'erurru:

—Simón Pé'eru, jéemi saícani. Liá'a Wawásimica sáteerri Dios yúcha, lénedaque'e licábau iyá, ya Dios wánaca. ³² Ne nuyá sáteerri Dios jócubecha cháucta jirru liá'a éebidauca, ya jiyá jéejoo'inaa nulí báaniu, jiyúdaque'e jéenajinau, nayáque'e cabálininaa nuchuáni nácu.

³³ Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Nuwácali, rúnacta nuáacoo jiájcha cuíta manúmai rícula, nuáujuo; ne arrúnacta máanali nuyá jiájcha, máanali nuyájuo.

³⁴ Ya Jesús éeba'ee Pé'erurru:

—Pé'eru, numá jirru wáaleejaa, jóctanaa gáayu máida, matálichuminaa jibáya nunáawa jócala jiá léena nunácu.

Líinu urrúni liá'a léerdi liá'a léenedacta'inaa.

³⁵ Néenee Jesús sáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Quéecha'inaa nubánua iyá mashínaa machácalee, jiní shínaa moneda yáarrui, jiní zapato, cháucta irrú áabata mawí? Jiní, namá'ee lirrú.

³⁶ Néenee Jesús má'ee nalí:

—Wée, ya báaniu ái áabatacai, liá'a wáaleerri chácala, litéeni, ya wáaleerri lichácaleu warrúwa yáarru'inaa lécchoo; liá'a jiníctarru espadani jiwénda jisácutu jiwéni'a liyú áabai espada. ³⁷ Ne numá irrú, arrúnaaca libésunacoo nunácu liáni limáni jiliéni Dios chuánica tánerricoo: ‘Ne najútadani náibi náa'a camédacani máashii’. Ne liá'a tánerricoo quinínama nunácueji arrúnai'inaa médacoo.

³⁸ Náa'a éewidenaicoo namá'ee:

—Wawácali, áani ái chámai espada já'a.

Jesús éeba'ee:

—Ája árra.

Jesús óreerri lirrícula liá'a lijí'inactala Getsemani

(Mt 26:36-46; Mr 14:32-42)

³⁹ Jesús nisa'inaa litáania náajchai, lijíawai cuíta rícuha. Léjta liwítee séewirrinaaja, liáwai áabai dúuli ítala jí'ineerri Olivos, náa'a lishínaa éewidenaicoo náau líshiirricui. ⁴⁰ Líinu'inaa néerrai, limá nalí:

—I'óra, jócubecha máashii wíteeshi wárruau irrú, icá'eechau.

⁴¹ Néenee lidáanau náucha píituita liá'a Jesúsca, lidéecucha lidáanacoo náucha léjta báqueerri éenactala liúca bátui íiba, litúyawai

li'óraca. ⁴² Néenee limái: “Nusálijinaa, jijéda nuyá liúcha liá'a cáiwí'inaaca jócubeecha nusúfria bájjiala, jiwówaicta, ne jócaita bésunau nuwánacaala nácu nuyá, ne jiwánacaala nácu jiyá.”

[⁴³ Néenee liýadau lirrú báqueerri ángel ácaai sái quéewique'e liá lidánani liá'a Jesúsca. ⁴⁴ Carrúni jináatai licáwica nácuu órerri danáanshiyu mawí ne lirruéca jicá'a írrai dújuerri máanui cáirri cáinabi rícula.]

⁴⁵ Libárrua'inau liúcha liá'a oraciónca, liáu lishínaa éewidenaicoo néerrau, línu nanácu máainai nayáca máashii wérricala nawówa.

⁴⁶ Limá'ee nalí:

—¿Tánda imá iyáca? Ibarroo ya i'óra jócubeecha icáu máashii rícula.

Nawína preso Jesús

(Mt 26:47-56; Mr 14:43-50)

⁴⁷ Nácula litáania Jesúsca újnibi, náinu lirrú íchaba chóniwenai. Liá'a yáairricoo nabéecha, jí'ineerri Judas, néenaa náa'a lishínaa doce éewidenaicoo. Lierra rúneerri lishíshique'e Jesús wídani. ⁴⁸ Néenee Jesús ma lirrú:

—Judas, ¿ábai ishíshicala nuwídani jimáaca nuyá nacáaji rícu náa'a nujjinaica, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca?

⁴⁹ Quéecha'inaa éewidenaicoo cába liá'a namédani'inaaca, nasáta néemiu liyá liá'a Jesúsca:

—Wawácali, ¿jiwówai wáinua nayá espadayu?

⁵⁰ Néenaa náa'a éewidenaicoo, liwána catúca liá'a méderri liwánacaala liá'a sacerdote wácalica, liwánani catúcaca, liwíchuani wíiba sáicaquictejica. ⁵¹ Néenee Jesús ma nalí:

—Imáacani, ája árra.

Néenee lidúnu liwíba liá'a lishínaa camé'ecai liwánacaala, jáiwa lichúni jíni. ⁵² Néenee Jesús sáta léemiu náa'a sacerdotébini wácanaica, náa'a liwácali náa'a nawácanai túyenai templo, ya náa'a salínaica, ínuenai natéeque'inini:

—¿Tánda índá áicubayu ya espadayu újni icábacuchu canédi nuyá?

⁵³ Éerri jútainchu nuyá yáajcha templo rícu, ne jócai néenaa natée cuíta manúmai rícula. Ne wée, léewa éerdi ishínaa líeni, éerdi liwánacaala liá'a wíteeshi máashiica.

Pé'eru máirri jócala licúnusia Jesús

(Mt 26:57-58,69-75; Mr 14:53-54,66-72)

⁵⁴ Náa'a wínenai Jesús preso natéeni chaléeni náabana néerra náa'a sacerdotébini wácanaica. Pé'eru yáairriu déecuchecta lisíguia liácoo nayá. ⁵⁵ Á'a, béewami patio, natúculia chichái, nawáaniu nanábaca litéeji; ya Pé'eru wáairriu náajcha léchcho. ⁵⁶ Nácula Pé'eru wáau liyá néeni, báquetoo ínetoo camé'ecau nawánacaala, rucába'inaa Pé'eru wáairriu liyáca chichái dáni, rucába jíni, rumá'ee:

—Cháiwatee yáa Jesús yáajcha liárra.

⁵⁷ Pé'eru má'ee jócala licúnusiani, limá'ee:

—Ínetoo, jócu nucúnusia Jesús.

⁵⁸ Néenee íchaitaa rími, báqueerri cába jíni, limá'ee:

—Jiyá néenaa náa'a Jesúsca.

Pé'eru má'ee léebacani:

—Jócu, washiálicuerri, jócu nuyáni.

⁵⁹ Néenee áabai hóraa liáwinaami, báqueerri éejoo limáca:

—Liyáwa yéerrimi Jesús yáajcha liárra. Chái Galilea néenee sái.

⁶⁰ Pé'eru má'ee:

—Washiálicuerri, jócu nuá léenaa tánashia nácu jitáania.

Liyáalimi, litáaniacta liyáca, jáiwa áabai gáayu máida. ⁶¹ Néenee liá'a Jesúsca lináawau licába Pé'erurru, jáiwa Pé'eru lédacaniu liá'a Jesús mánimi lirrú: “Wáaleeminaa, jóctanaa gáayu máida, matálichujoo jimáminaaajoo jócala jáá léenaa nunácu.” ⁶² Pé'eru jiáu néeni, lícha lirrúwoo cáiwinaa wérri.

Náasacala Jesús

(Mt 26:67-68; Mr 14:65)

⁶³ Náa'a washiálicuenaica túyenai nayá Jesús, náasacala ya nabásaida liyá. ⁶⁴ Nabáya lituí, nabásaida liyá, néenee nasáta néemiu liyá:

—¡Jiácta léenaa jiiwa walíni tánashia báseda jiyái!

⁶⁵ Ya máashii nanúma lirrú, namá lirrú íchaba chuánshi mawí máashii.

Jesús nanáneewa náa'a judíobini wácanaica

(Mt 26:59-66; Mr 14:55-64)

⁶⁶ Jái'inai jucámarrai, náawacau náa'a salínai judíobini, náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica, ya náa'a éewidenai ley nácu, ya natée Jesús nalí néenaa náa'a cawénini mawí jí'ineerri Junta Suprema Wácanai.

⁶⁷ Néerra nasátani néemiu liá'a Jesúsca:

—Jiiwa walí: ¿Jiyá liá'a Dios Cúuleeca, liá'a Mesíasca?

Jesús má'ee nalí:

—Numácta irrú jajá, jócai'inaa éebida nulí. ⁶⁸ Nusáctata nuéemiu iyá, jócai'inaa éenaa éeba núcha. ⁶⁹ Ne chóque'e, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, nuwáau saícaquictejica lidáni liá'a Dios cadánani wérri wítee.

⁷⁰ Néenee quinínama nasáta néemiu liyá:

—¿Yáawaiyi jiyá Licúulee liá'a Diosca?

Jesús má'ee nalí:

—Iyá jájiu májani.

⁷¹ Nayá namá'ee:

—Jócu mawiá warrúnaa náa'a íiwenai walíni. Wayá jájiu wéemi lierra jinúma licuéji.

23

Jesús Pilato náneewa

(Mt 27:1-2,11-14; Mr 15:1-5)

¹ Quinínama nabárruo natée Jesús Pilato náneewa. ² Lináneewa nachánau náa lijíconaa, namá'ee:

—Wáiiinu linácu liáni washiálicuerrica cáarrulederri limáacoo washínaa chóniwenai ásana áani cáinabi íta'aa. Limá'ee jócala wéewa wapáida impuesto lirrú liá'a chúnasai wánacaala, ya cadájcueta limá liyácala'ee Dios níwani, reycá liyá.

³ Pilato sáta'ee léemiu wáni:

—¿Yáawaa jiyá rey judíobini shínaaca?

—Jesús éeba'ee: —Jiyái mácaja.

⁴ Néenee Pilato ma nalí náa'a sacerdotébini wácanaica ya chóniwenairru:

—Jini nuínuacta áabai lijíconaa liéni washiálicuerrica.

⁵ Ne nayá namá mamáarraca danánshiyu:

—Liyú liá'a léewidauca wáneerri matuúnaami chóniwenai wítee. Lichánau quéechanacu Galilea shínaa cáinabi íteeji, ya chóque'e lichánau liméda áani áani Judea.

Jesús Herodes náneewa

⁶ Quéecha'inaami Pilato éemi liéni, lisáta'ee léemiu Jesúscta Galilea sái. ⁷ Namá'inaamite lirrú néenee saicalani, libánua'ee Heródesruni, wánacaleerri Galilea shínaa cáinabi ita'aa, ne liyáalimi éerri chalée yáacani Jerusalénra. ⁸ Herodes cába'inaami Jesús, sáita wérri liwówa, jiníwata íchaba wérri éerri liwówa licába Jesús, léemica'ee natáania linácu ya linénda liméda lináneewa áabai jócai licába cáji. ⁹ Ne íchabachu lisáta léemiu Jesús, ne Jesús jócai éeba lichuáni. ¹⁰ Ya néeni nayá lécchu náa'a sacerdotébini wácanaica, ya náa'a éewidenai ley shínaaca, ná'ee lijíconaa mamáarraca. ¹¹ Néenee Herodes ya lishínaa soldado náasacala nacáida nacábacani, ya nacáidaque'e nacábacani nasúwa líibala léjta reybini íibala. Néenee Herodes bánua Pilatorru báaniu jíni. ¹² Liyáali éerrimi saícta nawówa médacoo Pilato ya Herodes, máashiinimi cába yáacacoo quéecha.

Jesús nawánani náinuaca (Mt 27:15-26; Mr 15:6-15)

¹³ Pilato yáawaqueda náa'a sacerdotébini wácanaica, ya náa'a wáalianai wánacaleenaica ya quinínama chóniwenai, ¹⁴ limá'ee nalí:

—Iyá índa nulí liáni washiálicuerrica, liwánaca matuínaami chóniwenai wítee; ne nuyá sátaderri nuéemiu wáni jiní nuínuca áabai lijíconaa liá'a imáni linácucha. ¹⁵ Jiní Herodes ínuca lijíconaa lécchoo, tándawa jicá'a léejueda walí jíni. Jái inísa icábacai jiní lijíconaa, jócai saícanata máanalica. ¹⁶ Nuwána'a nabásedacani ya liáwinaami nuwásedajoni. [¹⁷ Fiesta éerdi rícu Pilato wánaque'e saícta chóniwenai wówa liájcha liwáseda nalí báqueerri preso tánashia nawówaini.]

¹⁸ Ne quinínama nayá nachánau namáidaca:

—¡Jiwána náinuca Jesús! ya ¡Jiwáseda Barrabás!

¹⁹ Liéni Barrabásca, naníquini cuíta manúmai rícula, liwánaca quinínama chóniwenai ínuca yáacacoo lijúnta liá'a wánacaleerri chacáalee rícu, ya línuacala lirrúwoo, báqueerri chóniwerri. ²⁰ Pilato, wówerri liwáseda Jesús, léejoo litáania nalí báaniu; ²¹ ne néejoo namáidada mawí cadánani:

—¡Itáata cruz náculani! ¡Itáata cruz náculani!

²² Matálichu Pilato éejoo limá nalí báaniu:

—Ne ¿tána máashii lijíconaa limédai? Nuyá jiní nuínuca lijíconaa quéewique'e máanalicani. Nuwána'a nabásedacani, néenee ta numáaca machúnucajoni.

²³ Ne nayá namáidada mamáarraca, nawánaque'e natáata cruz náculani; ne namáidadacala mamáarraca nawána náinuca Jesúsmi. ²⁴ Pilato máaca liyáu liá nalí liá'a nasátanica; ²⁵ jáiwa liwáseda nalí liá'a Barrabás nawówaini jiácoo, liá'a yáairrimi cuíta manúmai rícula, línuacala lirrúwoo ya léewidacala chóniwenai wítee máashii, ya ta liá nalí Jesús quéewique'e naméda liájcha léjta nawówau'u.

Jesús natáatani cruz nácula (Mt 27:32-44; Mr 15:21-32)

²⁶ Quéecha'inaami soldado téé Jesús natáataque'inini cruz nácula, iníjbaa lícu náinu báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sái, jí'ineerri Simón, jáiwa'ee nawána litée cruzca Jesús íshiirricu. Liyáali éejuerriu liácoo bacháide, yáairriu chacáalee jí'ineerri Jerusalén.

²⁷ Íchaba chóniwenai ya íchaba íina yáainaiu Jesús, yáainai íchenai ya máidadenai máashiicala nawówa linácu. ²⁸ Néenee Jesús cába nayái náa'a íinaca limá'ee nali:

—Íina Jerusalén néenee sána, u'ícha nunácu, ícha inácu ya éenibi nácu. ²⁹ Jiníwata línuminaajoo liá'a éerrica namáctaca: 'Sáictaminaa nawówa náa'a jócani éewa nawáalia néenibiu, sáictaminaa nawówa náa'a jócani yáawi rícucaji, jiníni éenibi náani'inaa írra'. ³⁰ Néenee nachánaminai namáca náa'a chóniwenai awácarru: '¡Icáu wáata'aa!' ya náa'a dúulirru: '¡Ibáya wayá!' ³¹ Ne nuyá jiní médani máashiica, náiinua nuyá cháa, ¿chítaminaa náji náa'a médenai máashii?

³² Lécchoo natée chámata washiálicuenai máashiini natáataque'e cruz nácuni Jesús yáajcha. ³³ Náinu'inaa liyácta liá'a yáarrushi jí'ineerri iyájiimi, jáiwa natáata Jesús ya náa'a chámata máashiinica, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri máashiquiteji. [³⁴ Jesús má'ee:

—Nusálijinaa, jimíya máecha najíconaa, jiníwata jócai náa léenaa liá'a namédanica.]

Náa'a soldádoca nachújida liá'a íibalashica, tánashia sáicai yáajba máaqueerri'inau Jesús íibala yáajcha. ³⁵ Náa'a chóniwenai yéenai néeni nacábani nayáca; báawita náa'a wánacaleenaica nacáida liyá namá'ee:

—Liwáseda áabi, chacábacanaa liwásedau liyá jájiu, liyácta yáawaa liá'a Cristo, Dios wínanica.

³⁶ Náa'a soldádoca yáasacalenai Jesús lécchu. Narrúniu náa líirra liá'a vinoca ijíshiica, ³⁷ namá'ee lirrú:

—¡Jiyácta liá'a nashínaa rey náa'a judíoca, jiwásedau jiyá jájiu! ³⁸ Ya ái áabai já'a tánerriu liwícau, máirri'e: "*Léwata nashínaa rey náa'a judíoca.*"

³⁹ Báqueerri léenaa, liá'a máashiicaica cuérricoo cruz nácu, licáita'ee limá'ee:

—¡Jiyácta liá'a Cristoca, jiwásedau jiyá jájiu ya wayá lécchu!

⁴⁰ Ne liá'a báqueerrica líarra'ee liá'a lijúnicaicoo limá'ee lirrú:

—¿Jócu cáarru jicá'a Dios, jiyá yáairri jiyá liáajba léja líani cacháninaica? ⁴¹ Wayája carrúni jináatanica, yáawaa níwata wapáida wajíconau liá'a wamédanica; ne líeni washiálicuerrica, jiní médani máashiica.

⁴² Néenee limá mawí:

—Jesús, jédacaniu nunácu jáicta jichánau jiwánacaalacojoo.

⁴³ Jesús éeba'ee lichuáni:

—Numá jirrú yáawaa wáaleeminaa jiyá nuájcha sáictactala wérrica rícula.

Jesús máanalica

(Mt 27:45-56; Mr 15:33-41)

⁴⁴ Wíyaicumí yáwinaami ya léjta las tres táicala'inaami, quinínama cáinabi catáwacai máacacoo. ⁴⁵ Liá'a cáiwíaca jócai quéena, ya liá'a cortinaca lishínaa liá'a templocá shírricuerríu béewami áaqueji cáinaculanaa. ⁴⁶ Jesús máidada cadánani limá'ee:

—¡Nusálijinaa, jicáaji rícu numáaca nushínaa nucáwicau!

Limá'inaa líani, máanali jini.

⁴⁷ Quéecha'inaa liá'a nawácali romanoca licába'inaa líarra bésuneerricoo, jáiwa liá sáicai Diosru limá'ee:

—Yáawaiyi líeni washiálicuerríu jiní jíconaa.

⁴⁸ Quinínama náa'a chóniwenai máanabanaamica yéenai néeni, nacába liá'a bésuneerricoo, yéenai máashiini wówa návana néerrau

náinueta nacútau, náaca léenaa cajíconaa nayá. ⁴⁹ Ne quinínama náa'a Jesús júnicaica, ya náa'a íina yáainai liájcha Galilea néenee namáacau néeni, nacába'ee déecuche liá'a bésuneerricoo.

Jesús naquénini

(Mt 27:57-61; Mr 15:42-47)

⁵⁰⁻⁵¹ Liyáte báqueerri washiálicuerri saícai ya liá'a yáawaiyica, jí'ineerri José che saími chacáalee jí'ineerri Arimatea, yéerri Judea shínaa cáinabi íta'aa. Néenaa náa'a nawácanai náa'a judíobinica. Liyája liárri José, nénderri Dios wánacaalacai líta'aa liáni cáinabi. Liyá jócai áabena wówa náajcha náa'a limáanabaca wánacaleenaica namá'inaa náa'a áabi wánacaleenaica máanalicaala'inaa Jesús. ⁵² Liá'a Joséca yáairriu Pilato néerra, lisáta liúcha Jesús máshicaimi. ⁵³ Néenee liúrrucueda'inaa Jesús máshicaimii liwówanaa jini áabai wáarruma cabálai íibi, limáacani áabai útawi rícu áabai dúuli wáaleerri útawi jócta náucacaji chóniwenai. ⁵⁴ Liyáli éerri biéernimi, náa'a judíoca chúndadeneu nawówa íyabaque'iu lirrícu liá'a sábadoca, níwata ái atéwa íinu néerra liá'a éerrica.

⁵⁵ Náa'a íinaca tálidedeena Jesús chéni Galilea néenee, náau nacába liá'a útawica, ya nacába'ee chítashia namáacau Jesús máshicaimi. ⁵⁶ Néenee néējuawia cuíta néerra, nachúndada juménibee najúsuedaque'e Jesús máshicaimi náconi. Néenee nawówa íyabau sábadu rícu léjta liwánacaalau liá'a Moisés shínaa leyca.

24

Liá'a Jesús cáwiactacoo

(Mt 28:1-10; Mr 16:1-8)

¹ Náa'a íinaca nawówa íyabau sábadu rícu, léjta cábacanaa nawítee yáayu'u, ne domingomi manúlacaiba wéerri néejoo Jesús shínaa útawi néerra, natée liá'a juménibeeca nachúnini. ² Néenee náiiinu'inaa néerrai nacába liá'a íiba nabáyau linúma útawi yáairri báawachala. ³ Néenee nawárruawai útawi rícula, ne jini náiiinu Jesús máshicaimi lirrícu. ⁴ Nayá cáarrudenai, jini náa léenaa naméda árra, ne cawíquinta nacába chámata washiálicuenai bárruenai urrúni nalí, nábala cabálai ya balíbalí wéerri. ⁵ Náa'a íinaca cáarru wéerri nayá natájeda nanániu cáinabi nácula, ne namá nalí náa'a washiálicuenaica:

—¿Tánda imúrru máanalini íibi liá'a cáwica? ⁶ Jini áani, cáwerriwai. Édacaniu linácu liá'a limánimica liyá'inaa újnibi Galilea: ⁷ Liyácala, licúlee liá'a Washiálicuerrica arrúnaacala'inaa néējueta nacáaji rícu náa'a cajíconanica, natáataque'inini cruz nácu, ne matáli éerriminaajoo licáwiaminaujoo.

⁸ Néenee nédacaniwai linácu liá'a Jesús mánimi nalí náa'a íinaca. ⁹ Néenee néejoo'inaawai chéni útawi néenee, náiiwa nalíni náa'a once apóstolua ya nalí náa'a quinínama chóniwenai. ¹⁰ Náa'a téenai liá'a chuánshica nalí náa'a apóstolua ruá'a María Magdalenaca, Juana, María Santiago túwaca ya áabibi íina mawí. ¹¹ Ne náa'a apóstolua namá'ee nalíwoo mawítee yúquenaicoo nárra, ya jócai nawówai néebida nalí.

¹² Ne máayabaca, Pé'eru cánacau liá'acoo útawi néerra; ne licába'inaa lirrícui licába léeyeimica jini néeni. Néenee léējuawai cuíta néerrai, cáarruderri liá'acoo licába liá'a bésuneerricoo.

Iníjbaa yáairricoo chacáalee Emaúsra

(Mr 16:12-13)

¹³ Liyáalimi éerri, chámata éewidenaicoo ná'eewoo áabai chacáalee rícula jí'ineerri Emaús, máaquerricoo once quilómetros Jerusalén yúcha. ¹⁴ Natáania náacoo quinínama linácu liá'a bésuneerricoo. ¹⁵ Nácula natáania náacoo, ya náiiwadede, Jesúsja lirrúni'eewoo nalí, lichána'eewoo lijínacoo náajcha. ¹⁶ Ne áawita nacábacani nayá, jócai'e nacúnusia nacába Jesús shía jíni. ¹⁷ Jesús sáta'ee léemi nayá:

—¿Tána itáania yáacoo nácu iníjbaa lícu?

Jáiwa nabárruawai máashicta nawówa, ¹⁸ báqueerri néenaa jí'ineerri Cleofás léeba'ee:

—¿Jiyá bácai rímii yáairri Jerusalén, jócai yáa léenaa liá'a bésuneerricoo lirrúcu éerri jiliéni?

¹⁹ Jesús sáta'ee léemi wáni:

—¿Tána bésunawai?

Namá'ee lirrú:

—Linácue sái Jesús Nazaret néenee sáica, báqueerri íiwadedeerri Dios chuáni wíteeshi dánaniyu liá'a limédanica, ya lichuáni Dios náneewa ya quinínama chóniwenai náneewa; ²⁰ ne náa'a sacerdotébini wácanaica ya náa'a wáalianai wánacaalashi wéenaaca, jáiwa néejueda nalíni náa'a romanobinica quéewique'e náiiuacani natáata cruz náculani. ²¹ Wayá éebidenaimi liyácala liá'a ínuerri liwáseda Israel quinínama máashii yúcha. Ne jái matálii éerri máanaliqui jíni. ²² Áajuani manúlacaiba áabi íina wéenaaca, nacáarruda wayá, náa'eewoo manúlacaiba wérri namáacactami Jesús, ²³ ne jócala náiiinu limáshicaimi néejoo návana néerrau. Ya náiiwadede áabi ángel iyadau nalí, namá'ee nalí cáwica'ee Jesús. ²⁴ Ne áabi wajúnicaí wéenaa náau liáwinaami nabáyactalami Jesús, cháí yáca léjta namáyu'u náa'a íinaca. Ne Jesús jócai nacába.

²⁵ Néenee Jesús má'ee nalí:

—¡Chábala iwítee báyacoo jírra, ne jócani éenaa éebidaca léjta namáyuni náa'a éewidenai Dios chuáni rícueji! ²⁶ ¿Ya jócu arrúnaa carrúni jináata limédacoo liá'a Cristoca quinínama líani bésuneerricoo, quéecha'inaa jóctanaa Dios yáa lirrú wíteeshi cawénica?

²⁷ Néenee lichánau líiwa nalí sáica liá'a Dios chuánica táanierrri linácu, lichána léewidaca Moisés cáashtami rícueji, ya quinínama lichánau nacáashtami rícueji náa'a íiwadedeenaimi Dios chuánshi rícueji báinacu.

²⁸ Náiiinu'inaami lirrícula liá'a chacáaleeca, Jesús méda'eewoo jicá'a liá'a bésuneerri'inaacoo machácani. ²⁹ Ne jáiwa'ee namáisania jíni namá'ee lirrú:

—Jimáacau wáajcha, jái táicala cáí. Wówerri samáacai.

Jesús wárrua'eewoowai limáacaque'iu náajcha. ³⁰ Ne quéecha'inaami nawáacoo nayá mesa nácula náayaque'e, Jesús wína lícáaji rícu liá'a páani, liá'e sáicai Diosru, litúcueda'ee liá nalí jíni. ³¹ Ne liyáalimi natuí méecu nacúnusia Jesús; jáiwa lichálinawai, náau natuí rícuca.

³² Namá'ee nalí wáacoo:

—¿Jócai újni yáawaa litáania'inaami liáacoo walí iníjbaa lícu lichánau líiwa walí sáica liá'a Dios chuánica, wasíntia wawówa lícuu jicá'a áabai chichái éemerricoo liyáca?

³³ Jócu nanénda mawiá, jáiwa néejoo Jerusalén néerrai, náiiinu nanácu náa'a once apóstolu yáawaquenaiyu ya quinínama najúnicaí. ³⁴ Náa'a apóstolucá namá'ee nalí:

—Yáawaiyi cáwiacoo liá'a wawácalica, líyadau Simónru.

³⁵ Néenee náa'a chámataca náiiwa nalí liá'a bésuneerricoo náajcha iníjbaa lícu, ya néewau'u nacúnusia Jesús quéecha'inaami litúcueda nalí páani.

Jesús iyadau nalí náa'a lishínaa éwidenaicoo liájcha

(Mt 28:16-20; Mr 16:14-18)

³⁶ Natáaniacta nayá újnibi quinínama liá'a bésuneerricoo, jáiwa Jesús iyadau nalí béewami litá'ee limá'ee nalí:

—Sáictacta iyáca.

³⁷ Jáiwa'ee nacáarrudau bájjialai nacábacani nalí tá'ee liwówanaami.

³⁸ Ne Jesús má'ee nalí:

—¿Tánda icáarrudau? ¿Tánda jócai éewa éebida iwówa licuéjiu?

³⁹ Icába nucáaji ya nuíba. Nuyáwajani. Idúnu nunácu ya icába nuyá. Áabai wówanaashimi jócai wáalia líinau ya liyájide, léjta icábau'u nuwáaliacani.

⁴⁰ Limá'inaami liéni, líyada licáajiu nalí ya líiba. ⁴¹ Ne jócala néenaa néebida újnibi sáictaca nawówa ya nacáarrudau, Jesús sáta'ee léemiu nayá:

—¿Iwáalia iyacaishi wáya'inaa?

⁴² Jáiwa natúcua lirrúi bácu cubái mídiquinaa. ⁴³ Jáiwa liwína náucha jini líya nanáneewa jini. ⁴⁴ Néenee limá'ee nalí:

—Liá'a bésuneerricoo nunácula léewa nuíwanimite irrú quéecha nuyá'inaami yáajcha: arrúnai cúmpliacoo nunácue sáica Moisés shínaa ley rícue sáica, ya nacáashta rícuesaimi náa'a tánenaimi Dios chuáni rícueji, ya cáashta salmos shínaaca.

⁴⁵ Néenee liwána náa léenaa sáica liá'a Dios chuáni tánerricoo báinacu. ⁴⁶ Ya limá'ee nalí:

—Jái tánacuwai, arrúnaaca'ee máanali liá'a Cristoca, ya licáwiacoo matáli éerri ricúla. ⁴⁷ Nují'inaa nácu, ya Jerusalén néenee, arrúnaa íiwa quinínama cáinabi néejuedaque'e nawíteu Diosru, quéewique'e liméetua najíconaa. ⁴⁸ Iyá'inaawa nárra arrúnaani'inaa íiwa quinínama liáni. ⁴⁹ Nubánuaminaa irrú liá'a nusálijinaa báulini liá irrú. Ne iyá imáacau áani, chacáalee Jerusalénca, cáashia irríshibia liá'a wíteeshi dánanica ínuerri áaqueji.

Jesús yáairriu áacairra

(Mr 16:19-20)

⁵⁰ Néenee Jesús téé nayá bináawala chacáalee, urrúni Betániarru, linácuda licáajiu liáque'e nalí sáicai. ⁵¹ Nácula liá nalí sáicai, lishírriu náucha, jáiwa liáu áacairrai. ⁵² Nayá nácula, canínaa nacába liyá náa lirrú sáicai, néejoo Jerusalénra sáictani wérri wówa. ⁵³ Éerri jútainchu nayá templo rícu, náa sáicai Diosru.

LOS HECHOS de los Apóstoles

Limáni liáca linácu liá'a Espíritu Santoca

¹ Ne nushínaa quéechanacu sái cáashta, nujúnicaí cawéni wérri Teófilo, tánerri urrúni quinínama liá'a Jesús médanica ya liá'a léewidanica quéechanacu, ² cáashia'inaamitee éerri lírracoo áacairra. Ne jóctanaa liájau áacairra, léewida nayá Espíritu Santo rícueji, náa'a apóstolubínica liwínanica quéecha, liá'a arrúnai'inaa namédaca. ³ Ne liáwinaami máanalini, líyadau cáwi chóniwerriyu, yáawacaala cáwijani. Cuarenta éerri líyadacoo liyá náajcha, litáania nalí Dios wánacaalactala nácu, ne ta liácoo áacairra. ⁴ Quéecha'inaami liyá újnibi náajcha náa'a apóstolubínica, Jesús má'ee nalí jócu béecha éenau chéni Jerusalén néenee. Ne limá nalí:

—Inéndau liá'a nusálijinaa mánimi irrú, linácu liá'a nutáanianimi irrú nácu. ⁵ Ne yáawaiyi liá'a Juanca báutiseerri shiátaiyu, ne wabéechalawoo Dios báutisa iyájoo liá'a Espíritu Santoyu.

Jesús írrerriu áacairra

⁶ Náa'a yéenaimi Jesús yáajcha náawacau nasáta néemiu liyá:

—Wawácali, ¿jiwána nawánacaala báaniu Israel lírrícu éerri jiliéni?

⁷ Néenee Jesús má'ee nalí: —Ne jócai arrúnaa yáa léenaa tánashia éerri o jócta áabata éerri bácai nusálijinaa Dios éewerri liméda liáni. ⁸ Quéecha'inaa líinu liá'a Espíritu Santo inácuda, irríshibiaminaa lidánanijoo, ijiáminau itáania nunácu, á'a Jerusalén, quinínama Judea shínaa cáinabi ita'aa ya Samaria cáinabi ita'aa léechu, ya quinínama déecuchala áabata cáinabi itala.

⁹ Nácula limá nalí léja lierra, nácula nacába nayáca jíni, Jesús nácludau liáque'iu áacairra, jáiwa libáyau sánai íbirra, jócu nacába mawiá jíni.

¹⁰ Nácula nacába Jesús írrau'u áacairra, chámata washíalicuenai jiáu nalí cabálani íbala, ¹¹ namá nalí:

—Chóniwenai Galilea néenee sána, ¿tánda icába iyá áacairra? liyája liárri Jesús yéerrimi yáajcha yáairriu áacairra, línuminaajoo chacábacanaa léjta liáyu'imiu.

Nawína liá'a Matíasca Judas yáarrumirra

¹² Ne chéni lítee liá'a dúlica jí'ineerrica Olivos, néejoo náa'a apóstolubínica Jerusalén néerra; urrúni rími, léjta númami línda najínanicoo liá'a ley liyáali éerri nawówa iyabactacoo. ¹³ Quéecha'inaa náiiinucái lírrícula liá'a chacáaleeca, náirrau lírrícula liá'a cuítaca áacairra namáctala nayáca. Náa'a apóstolucá Pé'eru ya Juan, ya Santiago, ya Andrés, ya Felipe, ya Tomás, ya Bartolomé, ya Mateo, ya Santiago Alfeo cúulee, ya Simón liá'a Celóteca, ya Judas licúulee liá'a Santiagoca. ¹⁴ Quinínama nayá náawacau séewirri quéeunque'e na'óraca náajcha náa'a Jesús éenajinaica, ruájcha ruá'a Mariaca Jesús túwaca, ya náajcha náa'a áabi ínaca.

¹⁵ Liyáalite náawacau náa'a éebidenai Dios nácu, namáanabaca újni ciento veinte chóniwenai, jáiwa Pé'eru táania limá'ee nalí:

¹⁶ “Nuéenajinai, arrúnaa licúmpliacoo liá'a Espíritu Santo máni Davidru, jái limácai lírrícu liá'a tánerrícoo linácu liá'a Judasca, liá'a yúderri

náa'a Jesús jínaica nawínaque'e preso liyá. ¹⁷ Liá'a Judasca wéenaami, wáaleerrimi tráawaju léjta wayá. ¹⁸ Ne jáiwa liáu liwéni áabai cáinabi liyú liá'a warrúwaca ligáanani máashiicaca liyá; néenee licáwai lijuátamiyu, jáiwa lipáquiawai, lijiáu quinínama líyacuaca. ¹⁹ Quéecha'inaa néemiqui jini náa'a yéenai Jerusalén, jáiwa náa lijí'inaa liá'a cáinabica Acéldama, nachuániyu wówerri limáca: 'bacháida íirrai.'

²⁰ Jiniwata líta'aa liá'a cáashta Salmoca limá'ee:

'Liá'a jíibanaca máaquerri'inau bácai, jini'inaa yáa rícu.

Ya limá'ee lécchoo:

Báqueerri wíneerri'inaa jishínaa tráawajumi.' "

²¹ Néenee Pé'eru má'ee nalí: "Wawáalia áani washíalicuenai tálidedeenaimi wayá quinínama éerri Jesús máa'inaami wáajcha, ²² jinanenaiu wáajcha quéecha'inaami libáutisactami Jesús liá'a Juanca, cáashia líirracoo wáucha áacairra. Mawíminaa sáica, néenaa máacacoo wáajcha, quéewique'e áabenaa wáajcha natáania sáica licáwiacaalau liá'a Jesúsca."

²³ Néenee namáaca chámata: José, jí'ineerri Barsabás, ya áabai lijí'inaa Justo, matáli lijí'inaa, lijúnicaí báqueerrica Matías. ²⁴ Ya jáiwa nasátau Dios yúcha cháji'i: "Wawácali, jiyá cúnusierrri nawówa quinínama, jiyada walí tánashia jiwínani néenaa náani chámataca. ²⁵ Quéewique'e liwína tráawajumi apóstolu shínaa, lipérdiani liá'a Judasca lishínaa lijíconaa nácueji, quéecha'inaa liácoo chaléeni liárrui yáctalaca."

²⁶ Naméda léjta judíobini wítee napóstaca. Jáiwa naméda léji liéni Matías gánaa, ne liyáalimi limáacau náaibirrai náa'a once apóstolua.

2

Líinu'inaa liá'a Espíritu Santoca

¹ Liyáalite léerdi íinu'inaa liá'a fiesta jí'ineerri Pentecostés, quinínama náa'a máaquenai nawówa Dios nácu, yáawaqueneu macáishita áabai cuíta rícuu. ² Cawíquinta, néemi áacaiji cawítamai wéerri íinuca, léjta áabai cáuli cadánani, cawítamai wéerri lirrícula liá'a cuítaca nayáctaca. ³ Líyadau nalí léjta chichái íimini bérrucuta, cáirri nanácu quinínama. ⁴ Ya quinínama namáacau cashiámu nayá Espíritu Santoyu, jáiwa nachánau natáania áabi chuánshiyui, léjta Espíritu Santo liwána natáaniaca. ⁵ Liyáli éerri áabi judíobini yéenai Jerusalén rícu, náani éebidenai linácu liáni Dios wánani namédaca, íinuenai bájirra cáinabi íteeji. ⁶ Náa'a chóniwenaica yáawaquenaiu néemi liá'a wítamashi, jini néewau namáca, jiniwata bácaínaa néemicala natáania náa'a éebidenaica Jesús nácu chúnsai nachuániyu. ⁷ Nayá cáarrudedeneu wéerri nasátada néemiu nayá wáacoo:

—¿Ya jócani Galilea néenee sána náji náani cháni wéemi táaniaca?

⁸ ¿Tánda wéemi néewa natáania chúnsai wachuániyu? ⁹ Áani ái chóniwenai já'a báawache sána jí'ineerri Partia, ya Media shínaa, ya Elam shínaa, ya Mesopotamia shínaa, ya Judea shínaa, ya Capadocia shínaa, ya Ponto shínaa, ya Asia shínaa cáinabi, ¹⁰ ya Frigia shínaa, ya Panfilia shínaa, ya Egipto shínaa, ya náa'a cáinabi Libia shínaaca urrúni Cirénerru. Ái áabibi já'a íinuenai Roma néenee; ¹¹ áabi judíobini já'a, áabi náaweneu judíobiniyu. Ya ái chóniwenai já'a íinuenai Creta néenee ya Arabia néenee. ¡Ya quinínama wéemi natáania chúnsai wachuániyu, linácu liá'a Dios médani máanuica!

¹² Quinínama nacáarrudau jiní náa léenaa namáca; ya nasáta néemi nayá wáacoo bácaínaa:

—¿Tánda libésunau liéni cháica?

¹³ Ne áabi nacáida'ee namá'ee:

—¡Cámenai nárra!

Pé'eru úiwadeda Jesús chuáni

¹⁴ Néenee Pé'eru bárruawai náajcha náa'a once apóstolua, limá'ee cadánani: “Judíobini, ya quinínama náa'a yéenai Jerusalén néenee, yáa léenaa quinínama liáni, éemi sáica liáni nuúiwani'inaa irrú. ¹⁵ Náani jócani cáma nayáca léjta imáyu, wáalii las nuevea manúlacaiba. ¹⁶ Jócai cha, léjta limáyumi liá'a úiwadederri Dios chuáni báinacu jí'ineerri Joel, limá'inaami:

¹⁷ ‘Bésuneerri'inau á'a amáarracta'inaa éerri, limá liá'a Diosca, nuwátani'inaa nushínaa Espíritu Santo quinínama chóniwenai íta'aa; náa'a éenibica washíalicuenaica, ya náa'a íinaca éenibinaaca natáaniaminaa nuchuáni nácu chóniwenairru, náa'a icúlinaica nacábaminaa natuírricu sái, ya náa'a salínaica nadájuniminaa dajuíshi.

¹⁸ Ya lécchoo nanácu náa'a médenai nuwánacaala, ya nanácu náa'a íinaca médenai nuwánacaala, chóniwenai nuwátaminaa nalí nuwítee dánaniu liá'a Espíritu Santoca liyáali éerri, natáaniaminaa nunácu.

¹⁹ Éerri rícu núyadaminaa jócai icába cáji, ya cáinabi íta'aa íirrai, ya chichái, ya íisa léjta sáanai cáinabi íta'aa.

²⁰ Liá'a cáiwiaa catáwacai'inaa, ya liá'a quéerrica náawerri'inau léjta íirrai, jóctanaa líinu léja liá'a Wawácalica, léerdi máanui ya sáictai wéerri.

²¹ Ne quinínama náa'a mánulicuenai Wawácali jí'inaa nácu, wáseederri'inaa nayá.'

²² “Éemiu iyá, israelítabinica, liá'a numáni'inaa irrú: Léjta yáa léenau'u sáica, liá'a Jesús Nazaret néenee sáica, liyá washíalicuerri Dios wínani ináneewa limédaca lirrú léjta liwówau'u, Dios méda lirrícueji máanui sáictai wéerrica, jócai icába cáji ya señal íibiu. ²³ Ne quéewanaa ná'inaa néewa náa'a icáaji rícu jíní, léjta limáyu liá'a Dios quéecha, iyája iwínani preso ínuaque'inini itáatani cruz nácu, nawánacanaa washíalicuenai máashiini wéerrica. ²⁴ Ne jáiwa Dios cáweda jíní, liwáseda jíní liúcha liá'a cáiwibeeca máanalicaica, jócai léewa liwáalia néeni mamáarraca jíní. ²⁵ Liá'a rey Davidca, limáte Jesús nácucha:

‘Nuyá cáberri séewirri liá'a Nuwácalica nunáneewa; nuyácta liájcha sáicaquicteji, jiníminaa wána nucáacoo.

²⁶ Tándawa sáicta wéerri nuwówa, ya nurrába nuínaneyu sáictaca nuwówa.

Cadánani nuwówa cábacoo jinácu.

²⁷ Jiníwata jócuminaa jimáaca nunáanai útawi rícula, chacábacanaa jócu jínda nuíinaa bádacoo, nuyáwa jishínaa cashíruedacai jirrú majíconaica.

²⁸ Jíyadate nulí iníjbaa yáirri nucáwica, ya jicámusheda nuyá sáitau'u jiwána nuwówa jináneewa.'

²⁹ “Nuéenajinai, índate nuúíwa irrú quinínama yáawaa liá'a wawéerri Davidca máanaliyi ya naquénini, liá'a lishínaa úta wica yéerri wáibi újnibii. ³⁰ Ne liá'a Davidca úiwadederri Dios chuáni, ne liá

léenaa Dios ma lirrú yáawaiyi liá'a báqueerri litáqueerri rey'inaa.
³¹ Chacábacanaa újni licábani liyáca, David táanierrimi liyáca Cristo cáwiactacoo nácu, ya limá'ee liarra jócai'inaa lináanai máacau útawi rícula, jiní limáshicaimi máashiidacaalau. ³² Ne sáicai, quinínama iyá yáine léenaa Dios cáwedacala liá'a Jesúsca, linácueji quinínama wayá wáiiwadedada líiwanaa. ³³ Jesús nácu derriu quéewique'e liácoo liwáacoo sáicaquictejica Dios lisálijinaa éemanacu, tándawa Lisálijinaa yáa lirrú Espíritu Santo limánimi liáca, tándawa chóque'e Jesús yáa walí léja lierra Espíritu Santo icábani iyáca ya éemini. ³⁴ Wáa léenaa David jócai írrau áacairra, liyá jájiu limá:

'Dios ma Nuwácali, Cristorru:

Jiwáau nuémanacu sáicaquictejica,

³⁵ cáashia numáaca jijínai jíiba yáajba.'

³⁶ "Yáa léenaa quinínama chóniwenai Israel shínaa cáinabi ítesana, quinínama yáawaiyica, liéni Jesús itáatanimi cruz nácula, Dios máacani Wawácaliyu ya Cristo."

³⁷ Náa'a yáawaquenaicoo néemi'inaami liéni, máashii wérri nawówa cáiwinaa, ya nasáta'ee néemiu Pé'eru ya náa'a áabi apóstolucá namá'ee:

—Numánubaca, ¿Tána arrúnaa wamédacai?

³⁸ Pé'eru éeba'ee:

—Éejueda iyáu Diosru, ya ibáutisau bácaínaa Jesucristo jí'inaa nácu, quéewique'e Dios méetuerrri ijíconaa, ya cháminaa liá irrú liá'a Espíritu Santoca. ³⁹ Liáni libáulini liáca irrú sái'inaawa lierra ya éenibirru, ya léchchoo nalí náa'a yáainai déecuchala; liwówau'u limáca, quinínama náa'a Dios wawácali wówaini limáidaca.

⁴⁰ Liyú liáni chuánshica, Pé'eru táania ya liá nawítee limá'ee nalí:

—¡Ishírriu náucha nárra chóniwenai máashiini cajícónaánica!

⁴¹ Ne náa'a éewidenai lichuáni, jáiwa nabáutisawai; ne liyáalimi éerri nawínau náiibirra náa'a éebidenaica namáanabaca tres mil chóniwenai.

⁴² Quinínama nayá cabálininaa léjta apóstolu éewidau nayá, ya nashírdá nanácu wáacoo quinínama liá'a nawáalianica ya na'órau náawacacoo náayaca.

Chíta nayáyu'u quéechanacu náa'a éebidenaimica

⁴³ Quinínama nayá nacáarrudacoo, nacába liá'a jócai nacába cáji Dios médanica narrícueji náa'a apóstolucá, líyadaque'e liwítee dánaniu.

⁴⁴ Náa'a éebidenaica yáawaquenaiu sáictaca nawówa náajcha wáacoo, ya nashírridani nashínau nanácu wáacoo; ⁴⁵ nawéndadani nashínau ya quinínama liá'a nawáalianica, ya nashírridani liá'a warrúwaca nanácu wáacoo náa'a carrúni jináatanica. ⁴⁶ Éerri jútainchu náawacacoo templo rícula, ya nábana lícu wáacoo náaya macáishita sáictaca wérri nawówa, jiní báawatai cábacoo liúcha wáacoo. ⁴⁷ Náa sáicai Diosru, ya quinínama chóniwenai caníinaa nacába nayá; ya éerri jútainchu Wawácali dáwineda namánabaca náa'a liwásedani'inaaca.

3

Báqueerri macáwai chúneerriu

¹ Áabai éerri, Pé'eru ya Juan náau templo rícula táicala las tres, éerdi judíobini óracoo. ² Néeni, templo núma lícu, báqueerri washíalicuerri macáwai lijíaniu yáajcha, natéeni éerri jútainchu linúma licúla liá'a templo jí'ineerri Hermosa, quéewique'e lisáta náucha warrúwa náa'a wárruenaicoo náacoo. ³ Quéecha'inaami macáwai cába Pé'eru ya

Juan, jáni wówai nawárruacuwai templo rícula, lisáta náucha warrúwa.
⁴ Pé'eru ya Juan yáajcha narrátueda'ee lirrú, jáiwa'ee Pé'eru má'ee lirrú:
 —Jicába walí.

⁵ Liá'a washiálicuerri licába'ee nalí, linénda tánashia náa lirrúi. ⁶ Ne Pé'eru má'ee lirrú:

—Jini nulí warrúwa ya oro, ne liá'a nuwáalianica nuá'a jirrúni: Jesucristo Nazaret néenee sái jí'inaa nácu, jibárroo jijínacoo.

⁷ Linísa'inaami limá liáni Pé'eru, wína licáaji saícaquictejica ya libárrueda jini, ya liyáalimi danáanshi ínu líba rícu ya licúdi nácu.

⁸ Liá'a macáwaica léenuu libárruacoo, ya lichánau lijínacoo, jáiwa liwárroo náajcha templo rúculai, chúnsai lijínacoo líbayu, léenunicoo liá saícai Diosru. ⁹ Quíninama náa'a cábenai lijínacoo ya liá saícai Diosru, ¹⁰ nacáarruda'eewoo nacábacani linácueji liá'a bésuneerricoo, náaca'ee léenaa nacába liá'a washiálicuerrica ya náa léenaa liyácala liá'a séewirrimi wáacoo lisáta warrúwa templo núma lícu jí'ineerri Hermosa.

Pé'eru táania templo júntami

¹¹ Liá'a macáwai níseerri saícacai, jócai máaca Pé'eru ya Juan. Quíninama chóniwenai nacáarrudau, nacánacau liyácta liá'a templo númaca néerra jí'ineerri Salomón shínaa, á'a nayácta nayáca. ¹² Pé'eru cába'inaa liáni, limá nalí: “¿Tánda icáarrudau iyá israelítabini? ¿Tánda icába walí újni wayáchu chúni liéni washiálicuerri, újni wayáchu wána lijínacoo wadánaniyu o wéebidaca Dios nácu?” ¹³ Liá'a Abrahám shínaa Diosmica, Isaac ya Jacob, wawérrinai shínaa Dios, liyáwa Dios bánuerri wawácali Jesús, liwánacaalake'e mawí quíninama yúcha. Ne iyá éejueda romanobinirru quéewique'e náinuacani, ya áawita Pilato wówai liwásaidacani, iyá jócai índa liwásaidacani. ¹⁴ Jócubeecha isáta Pilato yúcha liwásedaque'e liá'a majíconaica ya saícaica, iyá isáta liwásedaque'e irrú báqueerri cáinuacai. ¹⁵ Ya cháte ínu liá'a yáirri wacáwica. Ne Dios cáweda báaniu jini, táda linácueji wayá wáiwadeda linácu yáawaiyi. ¹⁶ Liá'a wáneerri cadánani licáwa liéni washiálicuerri icábani iyá icúnusianica, léebidaca lijí'inaa Jesús nácu. Liá'a limáacau liwówau Jesús nácu liyáwa wáneerri lichúnicoo saíca quíninama, léjta icábau'i quíninama.

¹⁷ “Nuá léenaa, nuéenajinai, quéecha'inaa iwácanai ínu Jesús, yáawaiyi iyá ya iwácanai jócai yáa léenaa liá'a imédanica. ¹⁸ Ne Dios méda cha licábacanaa liá'a náiiwanimi libéecha náa'a quíninama íwadedenai Dios chuáni báinacu: Léecala'e liá'a Cristoca máanali'inaa. ¹⁹ Tánda, iyá rúnaa éejuacoo Diosru, ináwida iwíteu, quéewique'e liméetua yúcha ijíconau. Ne cájbami Wawácali bánua irrú éerri iwówa iyabaque'iu, ²⁰ libánua irrú Jesús, liá'a liwínani quéechanacu léjta Cristo irrú'inaa. ²¹ Báawita chóque'e Jesucristo yáa chaléja áacairra, cáashia Dios lichúni quíninama, léjta limáyumi nalí náa'a íwadedeenaimi Dios chuáni báinacu yéenaimi báinacu. ²² Moisés íwadededa nanácu náa'a wawérrinaimica: ‘Liá'a wawácali Diosca liwána báqueerri jíacoo éewiderrri Dios chuáni léjta nuyá. Éewidau lirrú quíninama liá'a limánica, ²³ jiníwata quíninama liáni jócai méda liwánacaala liá'a íwadedeerri Dios chuáni, jierri'inau lirrícucha liáni chacáaleca.’

²⁴ “Ya quíninama náa'a íwadedenai Dios chuáni, ne íwadedeerrini Samuel quéechanacu, natáania lécchu linácu liáni éerrica. ²⁵ Iyája irríshibiaminaa liá'a Dios máni líaca narrícueji náa'a íwadedeenaimi Dios chuáni báinacu, ya lécchoo irríshibiaminaa liá'a Dios mánica nalí

náa'a wawérrinaimica. Ne Dios ma Abrahámru: 'Quinínama náa'a chóniwenai yéenai cáinabi ita'aa narríshibiaminaa sáicai nanácu náa'a natáqueenaimica.' ²⁶ Quéecha'inaa Dios cáweda licúuleu, libánuani quéechanacu iyáctala, quéewique'e litúya iyá, quéewique'e iyá bácaínaa imáacaque'e ijíconau éejuaque'iu lirrú."

4

Pé'eru ya Juan nanáneewa náa'a wánacaleenaica

¹ Újnibii Pé'eru ya Juan táanenaimi nayáca chóniwenairru, jáiwa náiiu nali náa'a sacerdotéca, liájcha liá'a liwácali liá'a catúyacai templo ya náajcha náa'a saduceobinica. ² Íwirri wówa jiníwata Pé'eru ya Juan éewidenai náa'a chóniwenai, ya namá'ee léecala'e liá'a nacáwiactaco máanalicai yúcha yáawaiyi, jiníwata licáwiacaalau liá'a Jesúsca. ³ Jáiwa nawína nayá preso, ya jái táicalacai, nawárrueda nayái cuíta manúma ricúla cáashia jucámarraca. ⁴ Ne íchaba náa'a éemenai lichuáni, náa'a éebidenai Jesús nácu; namáanabaca náa'a chóniwenai éebidenai lichuáni atéwani cinco mílca jócai wajútada náa'a sáamanaica ya íina. ⁵ Cajójchanaami náawacau lirrúcu liá'a Jerusalén náa'a judíobinica wácanaica, ya náa'a salínaica ya náa'a quéewidacanica ley shínaaca. ⁶ Néeni yáca liá'a Anás, nawácali náa'a sacerdotébini, Caifás, Juan, Alejandro ya quinínama náa'a néenajinai náa'a sacerdotébini wácanai éena. ⁷ Nawána natéca Pé'eru ya Juan, naínda nayá nasáta néemiu nayá:

—¿Tána wánacaala nácu, ya tána jí'inaa nácu jini iméda iyáji liáni?

⁸ Jáiwa Pé'eru, cashiámui Espíritu Santoyu, léeba jini:

—Chóniwenai wácanai ya salínaibini: ⁹ Iyá isáta éemiu wayá linácu liáni bálínerricoo, yáaque'e léena chítashia éewau sáicaqui jiníni. ¹⁰ Wée sáicai, wáiiwa irrúni quéewique'e náa léena náa'a quinínama chóniwenai Israel néenee sánaca, ne liéni washíalicuerri yéerri áani, quinínama náneewa, sáicacai Jesucristo jí'inaa nácu Nazaret néenee sái, liyája lierra iwánanaimi natáata cruz nácu, liá'a Dios cáwedanimica. ¹¹ Liéni Jesús léjta íiba iyá camédacani cuíta jócaimi iwówai, ne liyáwa ínuerri limédacoo yáawaiyi íibaca. ¹² Quiní báqueerri mawiá éeneerri litée wayá áacairra, jiníwata mawiá éerri rícu Dios yáni mawiá báqueerri washíalicuerri éeneerri liwáseda wayá, újni Jesúsca.

¹³ Ne nacába'inaa jini, náa'a chóniwenai wácanaica, natáania danáanshiyu náa'a Pé'eru ya Juan, náa léena washíalicuenai jócani éenajta éewa naliáca, yáni léena májta rímii, jáiwa jiní namácai nacáarrudacuwei, ya náa léena jini éewidenaicoo Jesús shínaa. ¹⁴ Mawí'inaa, lécchoo liá'a bálínerrimiu jái sáicacai, néeni limáaca náajcha, tánda quiní néewa namáca linácucha. ¹⁵ Jáiwa nawána najiácuwai náawacactacoo yúcha, jáiwa namácau natáaniaca nayáca nayáwoo. ¹⁶ Nayá namá'ee:

—¿Tána waméda náajcha náani washíalicuenaica? Quinínama chóniwenai yéenai Jerusalén rícu yáine léena namédau liéni jócai wacába cáji, quiní wéewaca wamáca jóca namédani. ¹⁷ Ne léju liáni jócubecha wawówai wéemi nanúma licuéji, wacáarruda nayá, jócu béecha natáania mawiá Jesús jí'inaa nácu.

¹⁸ Jáiwa namáida nayái namá nali jócu béecha natáania mawiá, jócu béecha néewida mawiá, quiní nácu mawiá lijí'inaa nácu liá'a Jesúsca.

¹⁹ Ne liá'a Pé'eru ya Juan néeba nachuáni:

—Isátate éemiu iyá jájiu, saíactani Dios náneewa, wéewidaquicta ichuáni quéechanacu ya jócuweeca wéewida Diosru. ²⁰ Wayá jócani éewa wamáaca wamá liá'a wacábanica ya liá'a wéeminica.

²¹ Náa'a chóniwenai wácanaica nabáulida nayá, ne namáaca nayái. Quní náinu najíconaa, jiniwata náa'a chóniwenai médenai saícai Diosru quinínama, linácucha liá'a bésuneerricoo. ²² Liá'a washiálicuerrica chúneerricoo saíca léjta licábacanaa jócai nacába cáji, wáaleerri'e mawí cuarenta camuí yúcha.

Náa'a éebidenai Jesús nácu sátenai Dios yúcha nadánaniu jócai cáarrunaa

²³ Pé'eru ya Juan jáni nawásedacai, náawacacoo najúnicaí yáajchau náiiwa nalíni quinínama nawácanai náa'a sacerdotébini ya salínai máni nácucha. ²⁴ Néemi'inaamini, quinínama áabebacta nasáta Dios yúcha, namá cháa: “Wawácali, jiyá méderri éerri, ya cáinabi, ya manuí ya quinínama liwáaliani néeni, ²⁵ jimáte lirrícue liá'a Espíritu Santoca ya linúma licuéji liá'a lishínaa cashírruedacai jirru Davidca:

‘¿Tánda cha chóniwenai ya cárra?

¿Tánda naméda mawíteee liáni?

²⁶ Náa'a reyebini ya náa'a wánacaleenai cáinabi íiwirri nawówa, nayá quinínama náajcha áabenaani yáca Dios júnta, ya najúnta liá'a Dios wínanica, liá'a Mesíasca.’

²⁷ “Yáawaiyica lé'e liá'a Heródesca ya Poncio Pilato yáawaqueneu áani, lirrícu liáni chacáaleeca, náajcha náa'a chóniwenai báawatani chuáni ya náa'a israelítabinica, najúnta náa'a jishínaa Santoca shírruederri jirru Jesúsca, léjta liá'a jiwínanica Mesíasca. ²⁸ Cháminaaja, nayá namédaminaa léjta jinísau jimácai, arrúnai'inaa bésunacoo. ²⁹ Wáalee, Wawácali, jicábateni nabáulidau wayá, ne wayá shírruedenai jirru, jiyúda wayá jócubeecha cáarru wáiiwa jichuáni. ³⁰ Ne jidánaniyu saícaque'e náa'a chóniwenai bálinenaicoo, wamédaque'e báawataica ya jócai wacába cáji lijí'inaa nácu liá'a Santo shírruederri jirru Jesúsca.”

³¹ Nanísa'ínaami nasátacuwai, á'a nayáctaca jáiwa licúsuwai; jáiwa cashiámu nayái Espíritu Santoyu, náiiwani cha nawíteemija liá'a Dios chuánica.

Quinínama méenaami nashínaa nashínaa quinínama

³² Náa'a éebidenai íchabani, ne quinínama áabenaawówa náajcha wáacoo. Quiní máirri jishínaacalani bácai, ne nashínaa quinínama. ³³ Náa'a apóstolubini íiwenai cadánani wawácali Jesús cáwiactacoo, ya Dios túya nayá máanui quinínama. ³⁴ Quiní liyáali náiiibi carrúni jináatai, nawáalianai cáinabi, ya cuíta nawéndani, liá'a warrúwaca, ³⁵ náani apóstolubinirru nachújidaque'ini quinínamarru, léjta narrúnijina bácaínaa. ³⁶ Cháwate libésunacoo báqueerrirru néena náa'a levítabinica jí'ineerri José, Chipre néenee saí, liá'a apóstolubini yáni jí'inaashi báawatai jí'ineerri Bernabé (liwówaiyu limáca “Liá saíctai wówa chóniwenai yáajcha”). ³⁷ Liéni washiálicuerrica wáaleerri áabai cáinabi, jáiwa liwénda jini limáaca warrúwa nacáaji rícu náa'a apóstolubínica.

5

Liá'a jíconaashi Ananías shínaaca ya Safira shínaaca

¹ Ne néeni báqueerri, jí'ineerri Ananías, ne nayá Safira línu yáajchau, wéndenai áabai cáinabi. ² Liéni washiálicuerrica, limédani línu yáajchau namáacau warrúwa éenaa yáajcha, ya namáaca áabata warrúwa nacáaji rícu apóstolubinirru. ³ Pé'eru ma Ananíasru:

—Ananías, ¿tánda jínda Wawásimi wárroo jiwówa licúla, jéenedaquinicta lichálujueda jiyáca Espíritu Santoca, áawita jiwína warrúwa éenaa napáidaumi jirru cáinabi? ⁴ ¿Ya jócai jishínaa léji lierra cáinabica? Ya jiwéndana jíni ¿jócai jishínaa lierra warrúwaca? ¿Jiá jiwówai jiméda jinúma yúwicau? Jócai méda jiyá jinúma yúwicau washiálicuenairru, méderrri jiyá jinúma yúwicau Diosru.

⁵ Ananías éemi'inaami liáni, licáu máanalina. Náa'a quinínama yáine léenaa cáarru wérrri nayá. ⁶ Jáiwa áabi icúlinai ínuui, nadájida liá'a limáshicaimi natéeni naquéniqui'ini.

⁷ Újni matáli hora liáwinaami ruwárruau ruá'a Ananías ínuuca, jócu yáa léenaa tánashia bésuneerriwai. ⁸ Pé'eru sáta léemiu ruyá:

—Jíiwa nulíni: ¿Iwénda iyá liárra cáinabica le liwéni imáni nácuha?

Jáiwa ruéba jíni:

—Jajá, léewa liwéni lierra.

⁹ Pé'eru ma rulí:

—¿Tánda itáania chárta éeneda iyáca Espíritu Wawácali shínaa? Náa'a ínuu chéji téenaimi nabáyau jíinirri, chócaja natée jiyá léccchooja.

¹⁰ Jái liyáali rucáu ruá'a Safira máanali'inaa Pé'eru íiba néeni. Nawárruau'inaa icúlinai, náinu runácu máanali, ya natéu naquéni ruyá rúnirri éema nácu. ¹¹ Quinínama náa'a iglesia ísanaca, ya náa'a quinínama yáine léenaa liá'a bésuneerricoo, jáiwa cáarru wérrri nayái.

Íchaba jócai nacába cáji ya méderricoo

¹² Dios yúda apóstolubini namédaque'e jócai nacába cáji ya méderricoo wérrri chóniwenai íibi; ya quinínama yáawaquenaiu templo núma néerra jí'ineerri Salomón shínaa. ¹³ Quiní néenaa náa'a áabica liwówai liwína yáacacoo náajcha, cáarruca nacába nawácanai, báawita quinínama chóniwenai cawáunta nayá natáania nanácuha sáica. ¹⁴ Jáiwa manuába nayá washiálicuenaica ya ínaca, náa'a éebidenaica nawácali nácuu. ¹⁵ Najéda náa'a bálinaicoo cáaye rícula cama ita'aa ya yáarrubaishi ita'aa, jáicta Pé'eru bésunawai, cadánia litáana wínaque'e nayá. ¹⁶ Ya léccchoo áabi chacáalee urrúnini liyáca yáaineu íchaba chóniwenai Jerusalén néerra, téenaiu bálinaicu ya chóniwenai wáaleenai espíritu máashii; ne quinínama sáicani'inaa.

Náa'a apóstolubínica nacánaquedani

¹⁷ Liá'a sacerdotébini wácalica ya náa'a saduceobini éenaaca, yáainai liájcha, jáiwa cadéni nayái. ¹⁸ Jáiwa nawína apóstolubinimi preso naníqui nayá cuíta manúmai rícula chacáalee shínaa. ¹⁹ Ne báqueerri ángel Wawácali shínaa liméecu táayee linúma liá'a cuíta manúmaica, jái lijéda nayái jáiwa limá lirrú: ²⁰ “Yáa namówai, íbayu templo rícula, íiwa chóniwenairruni liéni cáwiacaishi wáliica.” ²¹ Léjta éemiu'inii, cajójchanaami nawárroo manúlacaiba templo rícu, jáiwa néewidai. Nácula, liá'a sacerdotébini wácanai ya náa'a yéenai liájcha, namáida salínaibini israelita áabai yáawaquedenaiu nawácanai nayáwoo, nawána nácu néeda cuíta manúmai rícueji náa'a apóstolubínica. ²² Ne náinu náa'a catúyacani cuíta manúmai rícula, jócu náinu nanácu náa'a apóstolubínica. Jáiwa néejoowai chuánshi yáajcha, ²³ namá'ee:

—Wáiiinu cuíta manúmai báyeerricoo sáica, ya soldado néenini túyaca cuíta núma júntami; ne waméecu'inaani quiní wáiiinuni nácu lirrícula.

²⁴ Quéecha'inaa léemiqui jíni sacerdótebini wácalica, ya liá'a nawácali náa'a catúyacani templo, ya nawácanai náa'a sacerdótebini, nasáta'ee nayá wáacoo táshia liáu léju liáni. ²⁵ Néenimichu báqueerri ínu, limá'ee nalí:

—Náa'a iwárruedanimica cuíta manúmai rícula, náa'a yáa templo rícula éewidenai nayáca chóniwenai.

²⁶ Liá'a nawácali náa'a catúyacanica náajcha náa'a túyenai, náau néeda nayá; ne jócani náinueda, cáarruca nacába chóniwenai ínueda nayá íbayu. ²⁷ Náiiinu'inaami natée nayái najúntanaa nawácanaicoo, liá'a nawácali náa'a sacerdótebini limá nalí:

²⁸ —Wayá wanísa wamá irrúí jócubeecha itáania mawiá, linácu mawiá léji lierra jí'inaashi lierra. ¿Iyá tána imédajoo? Jái cashiámu iméda Jerusalén liyú lierra éewidauca, ya líta'aa mawí iwówai yáa wáta'a limáanalica lierra washiálicuerrica.

²⁹ Pé'eru ya náa'a apóstolubini néeba'ee chá'a:

—Mawí cawéni liá'a Dios wánani wamédaca, liúcha liá'a washiálicuenai shínaaca. ³⁰ Liá'a Dios wawérrinaibimi shínaa cáwedeerri Jesús, léja lierra ínuanimica icuájidani cruz nácu. ³¹ Dios nácuda liyá limáaca liyá machácaniquicteji, limáaca liyá nawíta ya wásedeerri nayá, quéewique'e chóniwenai quinínama Israel shínaa néejoocoo Diosru ya néewaqué'e najiconaa méetuacoo. ³² Wayá yáini léenaa lécchoo wacábacaalani, tánda wáiiwani lécchoo, liá'a Espíritu Santo Dios yáni nalí léquichoo náa'a éebidenaica.

³³ Quéecha'inaa néemi jiliáni, íwirri wérri nawówa, jáiwa nawówai náiiinuaqui jíni. ³⁴ Ne náiiibi náa'a nawácanaica, báqueerri fariseo jí'ineerri Gamaliel, báqueerri quéewidacai ley shínaa, chóniwenai íchaba cawáuntani'e. Jáiwa libárruawai ya liwána najéda nayá náa'a apóstolubini íchaitaa. ³⁵ Néenee limá nalí náa'a áabi wánacaleenaica:

—Israelítabini, cáwi icába yúchaujoni namédani'inaa náani washiálicuenaica. ³⁶ Édacaniu báinacu nácu báqueerri washiálicuerri jíateu jí'ineerri Teudas, máirri'e liyá washiálicuerri wérricala'e liyá, jáiwa'ee cuatrocientos washiálicuenai yáau liájchai. Ne liéni náiiinuanica ya náa'a yáainaimicoo liájcha cáarralianaiwai, jáiwa amáarra quinínama jíni. ³⁷ Néenee liáwinaami, liá'a censo éerdimi, jáiwa lijiáu báqueerri Judas, Galilea néenee sái, jáiwa'ee línu áabi yáaineu liájcha; jáiwa náiiinua jíni lécchoo, ya náa'a yáainaimicoo liájcha cáarralianaiwai. ³⁸ Tánda, nuá iwítee imáaca náani washiálicuenaica, u'iníquiui náajcha. Jiniwata liáni shínaashica washiálicuenai shínactani bésuneerri'inau. ³⁹ Ne Dios shínactani, jócainaa éenaa yáajcha. Cáwiwa icá yúchaujoo, wíshiquicta iméda iyá danáanshi Dios júnta.

Nayá naméda liwánacaala. ⁴⁰ Jáiwa namáida apóstolubini, néenee nabásaida nayá, jáiwa néeneda náiiwaca jócubeecha náiiwa Jesús jí'inaa mawiá; liáwinaami nawáseda nayái. ⁴¹ Náa'a apóstolubínica jáineu nanáneewa náa'a wánacaleenaica sáitani wérri wówa, léca, Dios wówaiyu carrúni jináatai máashiicaishi linácucha liá'a Jesús jí'inaaca. ⁴² Éerri jútainchu néewidaca ya náiiwaca liá'a sáicaica chuánshica Jesús shínaa liá'a Mesíasca, léjta templo rícu ya cuíta lícu.

6

Namáaca siete cayúdacani iglesia rícu

¹ Liyáali éerrimi, namáanabaca náa'a éebidenaica dáwinerri liáacoo mawí, natáania néemi griégoyu, jáiwa najútawai nanácu náa'a táanianai hebreoyu, namá'ee nanácucha náa'a máanirrini griegasca jócala néenaa natúya nayá saíca jáicta éerdi nachújidaca. ² Náa'a doce apóstolubini náawaqueda'ee náa'a éebidenai quinínama, namá'ee nalí:

—Jócai saíca wamáaca liá'a wáiiwadedada Dios chuáni linácu jiliáni washírruedau náaya náa'a chóniwenai carrúni jináatanica. ³ Tándá, wéenajinai, imúrru íibi siete washíalicuenai icúnusiani wítee, cawíteenibinai ya cashiámu Espíritu Santoyu, wamáacaque'e nalí liéni tráawajuca. ⁴ Wayáminaa mamáarraca sátacoo ya wáiiwadedada Dios chuáni.

⁵ Quinínama áabenaá nawówa, jáiwa nawína Esteban, washíalicuerri cashiámui wítee éebiderri ya Espíritu Santo nácu, ya Felipe, ya Prócoro, ya Nicanor, ya Timón, ya Parmenas, ya Nicolás, báqueerri Antioquía saí, quéecha níquerriu judaismo rícula. ⁶ Jáiwa natée nayá apóstolubini néerra, jáiwa nasáta Dios yúcha nanácuda nacáajiu náta'aa, quéewique'e Dios yúda nayá linácu liáni tráawajuca.

⁷ Liá'a Dios chuánica mamáarracai dáwinacoo libéechalawoo, liá'a namáanabaca náa'a éebidenaica mamáarracai manuábaca Jerusalén rícu. Mawíquichuca íchabani sacerdote judío éebidenai linácu.

Nawína preso Esteban

⁸ Esteban cashiámui Dios wíteeyu, ya saícabeeyu Dios shínaa, liméda jócai nacába cáji ya liá'a méderricoo chóniwenai íibi. ⁹ Áabibi sinagoga rícu jí'ineerri cashírruedacani jáni wasácuwai, náajcha náa'a áabi Cirene néenee sána, Alejandría néenee, Cilicia néenee, cáinabi Asia néenee saí, náani chóniwenai jáiwa nacáita yáacawai Esteban yáajcha; ¹⁰ ne jócai néenaa liájcha, jiniwata litáaniacala lidánaniyu liyú liá'a liwíteeyu Espíritu Santo yáni lirrú. ¹¹ Napáida'ee áabibi lécchoo náiiwaque'e Esteban íiwaca chuánshi máashii Moisés júnta yá Dios júnta léquichoo. ¹² Cháwa cábacanaaji nacáarralia chóniwenaiji ya salínai ya quéewidacai ley shínaabini; tándá natáca Estébanmi, nawínani preso, jáiwa natée jini chaléeni nawácanai néerra. ¹³ Jáiwa namúrru chóniwenai canúmai yúwicani, namá'ee:

—Liéni washíalicuerrica jócai éenaa manúmaca lijúnta liáni santo temploca ya lijúnta liá'a leyca. ¹⁴ Ne wéemi jimáca liérrea'ee Jesús Nazaret néenee saíca, licáarraliani'inaa liérrea temploca, náawiderri'inaa liá'a wíteeshica Moisés máacanimica.

¹⁵ Náa'a wánacaleenaica, náa'a quinínama wáainecoo, nacába'inaa Esteban, nacába lináni jicá'a báqueerri ángel.

7

Esteban méderri liwícaubaliu

¹ Liá'a sacerdotébini wácanai lisáta léemiu Esteban, liá'a namáni jinácucha yáawactajani, ² jáiwa léeba jini: “Iyá numánubaca ya iyá nujúnicaica, éemiteni nulíni: Washínaa Dios cadánani balíbalí wérrica, líyada liyáu wawérrimi Abrahámru, liyá'inaami cáinabi Mesopotamia shínaa, jóctanaa liáu liyáca Harán rícula, ³ ne limá lirrú: ‘Jimáaca jishínaa cáinabiu ya náa'a jimánubaca, jiá namówai chaléeni cáinabi núyadani'inaa jirrú.’ ⁴ Jáiwa, Abrahám jiáu chéji

Caldea néenee, jáiwa liáu liyá Harán rículai. Liáwinaami máanali jisálijinaami ya Dios índa Abrahám áani ínuuctala iyá chóque'e. ⁵ Ne quiní lishínaa limáacani néeni; quiní wíta liwáidactana líibau. Ne limá lirrú liáminaa lirrújoo liáni cáinabica quéewique'e liáwinaami máanalicojoni limáacau litáqueenairru, (áawita liyáli éerrijo Abrahám jiníte cúulee). ⁶ Lécchoote, Dios ma lirrú, táqueenaiminaajoo yáaine'inaa chaléjta chóniwenai báawatani áabai cáinabi báawatai ita'aa, chóniwenai íjirra, máashiiminaa nacába nayájoo cha mánubaca cuatrocientos camújoo. ⁷ Lécchoo Dios ma lirrú: Nuyáminaajoo cástigaa nayájoo yáaine líta'aa líerra cáinabi náa'a wánenaica nájirra nayá, liáwinaami'inaajoo najiáminau che jórra náinuminaa nusírbia nulíjoo líta'aa liáni cáinabicojoo. ⁸ Limácanica Dios méda Abrahám yáajcha, liwána náiju nachípi dácu ímanaa. Tándaa, liwáalianami ocho éerri lijiácuwai jicúulee Isaac, Abrahám íju lichípi dácu ímanaa. Cháwa liméda Isaac licúulee Jacob yáajchau, ya Jacob liméda lécchoo léenibi yáajchau, nayáwa'ee nasálijinaa náa'a doce tribu israelítabinica.

⁹ “Náani Jacob éenibica, náa'a wawérrinaibimi quéecha, cadéni'inaa nacába néenajirri José, jáiwa nawénda jini natéque'e jini Egiptola léjta nájirra. Ne Dios yéerri José yáajcha, ¹⁰ ne litúya liyá liúcha liá'a máashiu liwówa. Dios liá lirrú wíteeshi máanui, jáiwa sáica licáacoo Faraónrui, rey Egipto shínaa, jáiwa limáaca Josémi wánacaleerri Egipto rícu ya cuíta máanui wérrí rícula.

¹¹ “Liyáli éerrija inaashi ya máashii wérrí nawówa quinínama cáinabi Egipto rícu ya Canaán rícu ya náa'a quéecha wawérrinaibi quinínibinai wáalia náaya'inau. ¹² Quéecha'inaami Jacob yáa léenaa Egipto néeni ái'e trigoja, libánua'ee néerra léenibiu, nuwówayu numáca náa'a wawérrinaibimica. Léewate quéecha nácuí náctamiu namédanimi liáni. ¹³ Náa'a náau chámaichui, jáiwa José líyadau nalí néenajinaica liyá, jáiwa Faraón yáa léenaa tánashia éenaa léji liá'a Joséca. ¹⁴ Mawí libéechau, jáiwa José libánua jisálijinaa Jacobru ya náa'a jéenajinai, setenta y cinco chóniwenai, natéquene'e nayá Egiptola. ¹⁵ Léewau'inaa Jacob éewa líacoo Egipto néerra; liáwinaami néeni máanali jini, liáwinaami néeni lécchoo máanali náa'a wawérrinaimi. ¹⁶ Liá'a nayájidemi Jacob natéeni Siquem néerra, naquénique'e nayá líta'aa cáinabi liá'a Abrahám liwénini warrúwayu néenibi yúcha náa'a Hamor, Siquem néeni.

¹⁷ “Quéecha'inaami urrúni liá'a éerri licúmpliactala'inaacoo liá'a Dios máni liá'a Abrahámru, náa'a chóniwenai israelítabinica manuába wérrí nadáwinacoo Egipto shínaa cáinabi ita'aa. ¹⁸ Ne liyáli éerri báqueerri rey wánacaala Egipto rícu, jócai cúnusia José. ¹⁹ Liáni rey lichálujuedate washínaa chóniwenai, ya liá nalí cáiwinaa náa'a wawérrinaimica; liwána máashiiyu namáaca ya náiinua nacúuleu wáliimi jíacoo. ²⁰ Ne liyáli éerrimi Moisés jíáu. Liyá samálitaca sáictai Dios cába liwítee, ya lisálijinaa ya litúwa dáwina jini liyá líibana lícuu matáli quéerri. ²¹ Ne quéecha'inaami arrúnaa namáaca liyái, Faraón míyacaula éeda jini ta rudáwinaqui jini jicá'a chúnsai rucúuleeca. ²² Tándawa Moisés éewidau nawítee rícueji náa'a egipcioa, jáiwa lináwau washílicuerri máanui wérrí wítee, chuánshiyu ya liá'a limédani nanáneewa.

²³ “Liwáalia'inaami cuarenta camuí, Moisés yá'eewoo licábadedaca israelítabini, náa'a chúnsana lishínaa chóniwenai lírranaa wéenaica. ²⁴ Ne licába'inaa báqueerri egipcio ínueda liyá báqueerri israelita léenaa, Moisés wárrua'eewoo liyúda léenaaca, jáiwa líinua egipciami.

²⁵ Ne jiníwata Moisés máirri lirrúwoo léenajinai israelítabini yáaquinicta léenaa, lirríjcue'inaacala Dios jéda nayá liúcha liá'a carrúnatabeeca; ne nayá jócu néenaa náa léenaa jíni. ²⁶ Ne áabai éerri ricúla, Moisés ínu licába chámata israelítabini ínuua yáaquenaiu nayáca, ne liwówai lichúni nayá, limá'ee nali: 'Iyá éenajinai yáaquenaiu; ¿tánda ínuueda iyácau? ²⁷ Néenee liá'a báqueerri ínuederri liyá lijúnicaui lidána'ee Moisés limá'ee lirrú: ¿Tána máaca jiyái wawácali ya cáberri'inaa wanácu? ²⁸ ¿Ya jiwówai jínua nuyá lécchoo léjta jínua'u táiquicha egipcioa? ²⁹ Quéecha'inaami léemi liéni, Moisés máni'eewoo liácoo Madián shínaa cáinabi néerra. Néerra liyái áawita jócaimi néerra sáimi, liwáalia chámata léenibiu néerra.

³⁰ "Cuarenta camuí liáwinaami, liyá chaléeni jiníctala yáa, urrúni lirrú liá'a dúuli jí'ineerri Sinaí, báqueerri ángel iyadau lirrú áabai banácali jí'ineerri zarza jújunerriu íbi liyáca. ³¹ Moisés cáarruda'eewoo licába liá'a licábani liyáca, ne quéecha'inaami lirrúnicoo licába mawí urrúni, léemi'e liwácali chuáni, limá'ee lirrú: ³² 'Nuyáwa liá'a Dios iwérrinai shínaaca. Nuyáwa Dios Abrahám shínaa, ya Isaac ya Jacob.' Moisés chána'eewoo lichéchinacoo licáarruniu, jóca'ee liá liwówau licábacani. ³³ Néenee liwácali má'ee lirrú: 'Jimídu jizápatoeu, jiníwata lierra cáinabi jibáwacta jiyáca madúnucunai. ³⁴ Jucámarranaa nucába carrúni jináata nushínaa chóniwenai yáainai Egipto nácu. Nuéemi nawítama jútacoo, tándawa núrrucuaú quéewique'e nujéda nayá máashii yúcha. Tándawa jínu cherra, quéewique'e nubánua jiyá Egiptola.'

³⁵ "Ne áawitate nacháani Moisés ya namáte lirrú: '¿Tána máaca jiyái wawácali cáberri'inaa wanácu?', Dios bánua liyá nawácali'inaa jéderri'inaa nayá máashii yúcha, lirrícueji liá'a ángel iyaderricoo lirrú banácali zarza jújunerriu íbi. ³⁶ Ne Moisés walierra jéderrite wawérrinai Egipto rícuha, liá'a méderrite jócai wacába cáji ya liá'a wacábanica líta'aa liá'a cáinabi Egipto shínaaca, chaléeni manúa quírrai néerra ya chaléeni jiníctala yáairri cuarenta camuí'inaa. ³⁷ Léwa Moisés léja lierra máirrimi nali náa'a israelítabinica: 'Dios wánaminaa lijíacoo íbicha báqueerri cáiiwadedacani nuchuáni léjta nuyá. ³⁸ Léwa Moisés lécchoo léja lierra jinederrimi israelita wítabi jinícta yáairri, liájcha liá'a ángel táanierrimi lirrú dúuli jí'ineerri Sinaí néeni, ya náajcha náa'a wawérrinaibimica; liyáwa liá'a ríshibierrimi chuánshi cáwii quéewique'e libésuneda walíni.

³⁹ "Ne náa'a wawérrinaibimi jócu nawówai néewida lirrú, quéewanaa nacháanicajani nawówai néejoocoo Egiptola. ⁴⁰ Namá'ee Aarónru: 'Jiméda walí áabibi diose jinedeerri'inaa wawítabi, jiníwata jócai wáa léenaa tánashia yéesa léji liéni Moisés jéderrimi wayá Egiptoeji'. ⁴¹ Néenee naméda áabai ídolo léjta pacáa cúulee cábacanaa, náinua lirrú cuéshinai ta naméda liyánaami áabai fiesta wérri, lirrú liá'a becerro cábacanaaca nayái médaca. ⁴² Tándawa linácueji, Dios shírriu náucha línda náa lirrú sáicai náa'a sáliica. Ne cháwa litánacoo nacáshte íta'aa náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu:

'Israelítabini, ¿Ya jócute cuarenta camuí jinícta yáairri, yáate nulí cuéshinai éemanimica ya áabata mawí?

⁴³ Ne jócu cha jíni, quéewanaa yánaida licábacanaa liá'a dios jí'ineerri Moloc, ya liájcha liá'a sálii cábacanaa lishínaa liá'a dios Refán, dios cábacanaa quéewique'e yáa nali sáicai.

Tándawa núcaminaa iyá chaléeni áabai cáinabi ítala, mawí chaléeni jí'ineerri Babilonia.'

⁴⁴ “Wawérrinaibimi wáalianaite chaléeni jinícta yáairri templo licábacanaa léjta tólda máanui, cháí médacoo léjta Dios íiwaumi Moisésruni, léjta líyadau lirrú licábacanaa. ⁴⁵ Naa'a wawérrinaibimica narrishibia liéni templo cábacanaaca máaquerricoo nalí, ya náa'a ínuenaimi Josué yáajcha naínda yáajchau jíni quéecha'inaami néeda áabi chacáalee cáinaberra, náa'a Dios jédani nabéechau. Chacábacanaa cáashia David yáctalaca. ⁴⁶ Liá'a rey Davidca saíca Dios cábaqui jíni, liwówaite liméda áabai yáarruishi nayácta'inaamicta náa'a Jacob táqueenaimica. ⁴⁷ Ne Salomón walierra bárruedeerrimi templo Dios shínaaca. ⁴⁸ Áawita liá'a Dios áaque saíca jócai yáa templo rícu namédani nacáajiyu washiálicuenaica. Léjta limáyu'u liá'a cáiiwadedacani Dios chuáni báinacu:

⁴⁹ 'Liá'a éerrica léwa nuárrui,

liá'a cáinabica léwa numáacacta nuíibau.

¿Chítashia cábacanaa liá'a cuíta nabárruedani nulí?,

limá liá'a wácalishica;

¿tánashia nuárrui nuwówa íyabacta'inau jíni,

⁵⁰ ne nuyáwa líerra méderrri quinínama yáairrica?'

⁵¹ “Ne Esteban má'ee nalí mamáarraca: Iyá mamáarracani mawíteeca, wáalianai iwíbau ya iwówa jócai éebida. Séewirri iyá lijúnta liá'a Espíritu Santoca. Cháni cábacanaa léjta iwérrinaimi. ⁵² ¿Tána náiiibicha náa'a cáiiwadedacanimi Dios chuáni báinacu jócani iwérrinaimi ínueda? Nayá ínuenai náa'a íiwenai líinucala'inaa liá'a chóniwerri machácanica, ne chóque'e linísaca líinu liéni washiálicuerri machácanica, iyá yáa lijíconaa ya ta ínuaquí jíni. ⁵³ Iyá, rishibienai liá'a ley narrícueji náa'a ángelbinica, jócai iméda wánacaala.”

Esteban máanalica

⁵⁴ Quéecha'inaami néemi jiliéni, íiwirri wérrri nawówa, náamuéda néu Esteban júnta. ⁵⁵ Ne liyá, cashiámui Espíritu Santo wíteeyu, licába áacairra licába'ee Dios cámarra, licába'ee Jesús bárruerri liyáca saícaquictejica Dios éema nácu. ⁵⁶ Néenee limá'ee:

—¡Icábate! nucába éerri méecucoo, ya Washiálicuerri Dios Cúuleeca saícaquictejica Diosru.

⁵⁷ Ne nayá nabáya'ee nawíbau, namáidada'ee cadánani náu'eewoo linácula quinínama. ⁵⁸ Najéda'ee chacáalee rícuha jíni ya náiiinueda'ee íibayu jíni; yá'ee yáinai lijíconaa namáaca'ee liá'a líibalaca báqueerri icúlirrijui jí'ineerri Saulo, quéeuque'e litúyacani.

⁵⁹ Nácula náiiinueda íibayuni, Esteban óra'eewoo limá'ee: “Nuwácali Jesús, jirrishibia nucáwica.” ⁶⁰ Néenee litúyau liúrrui juátamiyu limáidada'ee cadánani limá'ee: “¡Nuwácali, ujédacaniu linácu líani najíconaaca!” Ne linísa'inaami limá léji liéni, máanali jíni.

8

¹ Saulo néeni yáaca, áabenai wówa náajcha náiiinua'inaa Esteban.

Saulo cánaquedeerri náa'a éebidenai Dios chuáni

Liyáali éerrimi lichána naméda jináwiu najúnta náa'a éebidenai Dios chuáni Jerusalén rícu. Ne bácai rími náa'a apóstolubini máaquenai Jerusalén rícu, ne náa'a quinínama éebidenai nacáarraliau quinínama cáinabi ítala Judea shínaaca ya Samaria. ² Áabi washiálicuenai saícani

naquéni Estébanmi yá'ee náicha bájjialanaa linácueji. ³ Nácula Saulo licánaqueda náa'a éebidenai Dios chuáni, liwárrua'eewoo cuíta jútainimi lijédaque'e liárdedani washiálicuenai ya ína, ya libánua nayá cuíta manúmai rícula.

Náiiwadedá saícai chuáni Samaria rícu

⁴ Ne náa'a rúnaaniami jiácoo Jerusalén rícuha, náiiwadedá'ee Dios chuáni táshia náctau jíni. ⁵ Felipe, báqueerri néenaa, liá'eewoo chacáalee mawí cáiiwanaca Samaria shínaaca lichána'eewoo litáania nalí Cristo nácue saí. ⁶ Náawaca'eewoo náa'a chóniwenai, quinínama nábedacoo Felipe chuáni nácu, nacábacala liméda jócai nacába cáji nanáneewa. ⁷ Íchaba chóniwenai wáalianai espíritu máashiini chúneneu, ya náa'a espíritu máashiinica najiá'eewoo namáidada náucha, ya lécchoo íchaba macáwani ya náa'a tucútucunica chúneneu. ⁸ Linácueji liéni saícta wérrí nawówa lirrícu liá'a chacáaleeca.

⁹ Ne néeni báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Simón, quéecha éewerri lirrúwoo limálica, lichálujueda chóniwenai Samaria ísanaca libésunacoo washiálicuerri cawéni wérrí. ¹⁰ Quinínama, náa'a sáamanai ya náa'a salínaica, néemi'e lirrú quinínama, ya namá'ee: “Léwa namáni nácucha liáni 'liá'a Dios wíteeca'.”

¹¹ Naméda'ee liwánaca néewida'ee lirrú, jiníwata limálicaji rícujeji, lichálujueda nayá íchaba éerri. ¹² Ne quéecha'inaami néebida saícai chuánshi nácu Felipe íiwadedani, linácueji liá'a Dios wánacaalactalaca, ya linácue saí liá'a Jesucristoca, tándawa washiálicuenai ya ína nabáutisau. ¹³ Áawita Simónimi léebida liwána nabáutisa liyá lécchoo, lichána'eewoo litálideda Felipe, licáarrudau licába liá'a máanui jócai licába cáji ya señal licábanica.

¹⁴ Quéecha'inaami náa léenaa náa'a apóstolu yáaine Jerusalén rícu, Samariacala'ee éebiderri Dios chuáni, nabánua'ee néerra Pé'eru ya Juan. ¹⁵ Náiiinu'inaami néerra, na'óra nanácu náa'a éebidenai Dios chuáni Samaria rícu, quéewique'e narríshibia Espíritu Santo. ¹⁶ Jiníwata jócai ínu nanácu újnibi liá'a Espíritu Santoca; bácai rímii nabáutisau Jesús Wawácali jí'inaa nácu. ¹⁷ Néenee Pé'eru ya Juan nachánaa nacáajiu nanácu, cháwa'ee narríshibia Espíritu Santo.

¹⁸ Simón, licába'inaa Espíritu Santo ínu nanácula, jáicta apóstolubini chánaa nacáajiu chóniwenai nácu, libáuli'e liá nalí warrúwa, ¹⁹ limá'ee nalí:

—Yáa nulí lécchoo lierra wíteeshica, quéewique'e nuchánacta núcáajiu, lirríshibiaque'e lécchoo Espíritu Santo.

²⁰ Néenee Pé'eru éeba'ee lichuáni:

—¡Jiwárruani yúcau jiájcha, jiníwata jimáca jirrúwoo jiwéni warrúwayu liá'a Dios wíteeca! ²¹ Jiyá jiní wána jirríshibia jiyáca, jiníwata Dios náneewa jiwówa jócai machácani. ²² Jimáaca lierra jijíconaacoo, ya jisáta cáiwinaa Dios, cájbamicta liméetua jijíconaa chácala jimá jirrú wawárra. ²³ Nucábacala jiyá cashiámu jiwówa máashiiyu, ya jijíconaa bájidderri jiyá.

²⁴ Simón éeba'ee:

—I'óraa iwácaliu nunácueji, jócubeecha máashii libésunacoo léjta imáyu'u nulí.

²⁵ Liáwinaami quinínama náyada nayáu náiiwadedá Dios chuáni, náa'a apóstoloca náiiwa saícai chuánshica íchaba chacáalee júbini Samaria shínaa rícu, ya tá'ee néejoocoo Jerusalénrai.

Felipe ya liá'a jí'ineerri etiope

²⁶ Liáwinaami liáni, báqueerri ángel wawácali shínaa limá Feliperru: “Jibárruau ya jiáu báchairra, lirrícuba liá'a iníjbaa Jerusalén néenee sáica yáairricoo Gazala.” Liéni iníjbaa bésuneerriu jiníctala yáairri.

²⁷ Felipe bárrua'eewoo, jáiwa liáwai; ne iníjbaa lícu lijúnta yáacau báqueerri cawéni wérri, wánacaleerri ruwárruani ruá'a reina Etiopía sáica. Liéni washiálicuerrica yáairriu Jerusalénra liá sáicai Diosru. ²⁸ Jái éejoocoo liácoo lichácaaleerrau, wáairriu liácoo carroza rícuu ya liliá'ee liácoo licáashtemi liá'a cáiiwadedacai Dios chuáni báinacu, jí'ineerri Isaías.

²⁹ Espíritu má'ee Feliperru: “Jiáyu jirrúniu lirrú lierra carrozaca.”

³⁰ Quéecha'inaami Felipe lirrúnicoo, léemi'e etiope liliá liácoo Isaías cáashtemica; néenee Felipe sáta léemiu jíni:

—¿Jiá léenaa jémica léja lierra jiliéni jiyáca?

³¹ Léeba'ee liá'a etiopeca:

—¿Chíta quéewoo'u nuá léenaa nuémiqui jiníni, jiní yáa léenaa líiwa nulí?

Néenee lisáta Felipe yúcha quéewique'e lírracoo liwáacoo léema nácu. ³² Liá'a tánerricoo cáashta íta'aa liliéni liyáca liwówau limáca:

“Natéete liyá jicá'a áabai oveja natéeni náinuactalacani;

jicá'a áabai oveja máachu, máaquerricoo manúma nanáneewa náa'a dáulenai nayá líichuna,

chacábacanaa lierra washiálicuerrica jócu liméecu linúmau.

³³ Carrúni jináatate namédacani, ya jócu naméda lirrú machácanica;

¿tána éewa natáania litáqueenaimi nácueji?

Jiníwata licáwica nédani cáinabi ítacha.”

³⁴ Liá'a cawénii washiálicuerri etiopeca, lisáta léemiu Felipe:

—Jíiwate nulí, yáawaiyini, ¿tána nácueji litáania liyá léji liéni cáiiwadedacai Dios chuáni báinacu, linácu liyá jájiu o báqueerriweeca?

³⁵ Néenee Felipe, liwína cáashta liliácta liyá quéecha nácu, etiope liéni liyáca, líiwa lirrú sáicai chuánshi Jesús nácue sái. ³⁶ Mátacachu, nabésunau áabai shiátai yácta, limá'ee liá'a cawéni washiálicuerrica:

—Áani ái shiátai já'a; ¿nuéewaminaa nubáutisacoo?

[³⁷ Felipe má'ee lirrú:

—Jéebidacta quinínama jiwówa yáajchau, éewerriu.

Liá'a washiálicuerri léeba'ee:

—Nuéebida Jesucristocala Dios Cúulee.]

³⁸ Néenee liwána carroza bárruacoo; jáiwa náurrucoo chámataanaa shiátai yáacula, jáiwa Felipe báutisa liá'a etiopeca. ³⁹ Quéecha'inaa najiácoo shiátai yácuha, Espíritu Wawácali shínaa litée Felipemi, liá'a cawénii washiálicuerrica jócu léejoo licába mawiá jíni; ne liyá mamáarraca lijínacoo lishínaa iníjbaa lícuu sáicta wérri liwówa. ⁴⁰ Felipe ínu'e Azótola, ya libésunau chacáalee jútainimi líiwa liácoo sáicai chuánshica cáashia líinu Cesareala.

9

Saulo éejueda'inaa liyáú Diosru

(Hch 22:6-16; 26:12-18)

¹ Nácula, Saulo jócai íiyabau libáulida líinua náa'a éebidenaica linácu liá'a Jesúsca. Tándá, liáu sacerdotébini wácanai néerra, ² tándá lisáta líúcha cáashta léewaqué'e limédacani, liáque'iu sinagoga chacáalee

jí'ineerri Damasco, wówerri liácoo limúrruca náa'a éebidenaica Jesús chuáni nácu, chaléjta washiálicuenai íina lécchoo, natéque'e nayá preso Jerusalén rícula. ³ Ne urrúni'inaami línu liácoo chacáalee Damasco, áabai cámarashi ínuerri áaqueji quéena litéeji cawíquinta. ⁴ Saulo cáirriu cáinabi rícula, léemi áabai chuánshi máirri lirrú: “Saulo, Saulo, ¿tánda jicánaqueda nuyá?”

⁵ Saulo sáta léemi: “¿Tána jiyá, nuwácali?” Liwítama éeba lichuáni: “Nuyáwa Jesús, léja liá'a cháí jicánaqueda jimácoo.” ⁶ Jibárrroo jiwárrroo chacáalee rícula, néerraminaa náiiwa jirrú liá'a jimédani'inaaca.

⁷ Náa'a yáainecoo séewirri Saulo yáajcha cáarruni wérrri, néemica áabai chuánshi, ne quiní nacábani. ⁸ Jáiwa, Saulo bárruawai cáinabi ítacha; ne liméecu'inaa lituúu jócu léewa licábaca. Jáiwa nawína licáaji nácu natéque'e liyá Damasco rícula. ⁹ Néeni liyá matálii éerri jócai éewa licábaca, jócai íya ya jócai íirra shiátai.

¹⁰ Á'a Damasco báqueerri washiálicuerri éebiderri Dios chuáni jí'ineerri Ananías, Dios íyadaniu lirrú licábani lituúrricuejiu ya limá lirrú: “¡Ananías!” Jáiwa léeba lichuáni: “nuyá liéni yáa áani, nuwácali.”

¹¹ Liá'a liwácalica ma lirrú: “Jibárrroo ya jiáu jiwína liá'a cáaye jí'ineerri Machácani, Judas íbana néeni, lisáta jéemi báqueerri washiálicuerri Tarso néenee sái, jí'ineerri Saulo. Sátterriu liyáca, ¹² licába lituúrricuejiu báqueerri jí'ineerri Ananías wárruerriu lichánaa licáajiu líta'aa léewaqué'e licába báaniu.”

¹³ Ne léemi'inaami, Ananías má'ee: “Nuwácali, íchaba táania nulí linácu liáni washiálicuerrica, líiwanaa liá'a máashii limédanica Jerusalén rícu jishínaa chóniwenai majíconaani. ¹⁴ Chóque'e ínuerri áani, nawánacaala nácu náa'a sacerdotébini wácanaica, natéque'e preso quinínama náa'a mánulicuenai jiji'inaa.”

¹⁵ Ne liwácali ma lirrú: “Jiá namówai, léca lierra washiálicuerrica nuníwani litániaque'e nují'inaa áabi chóniwenairru bájirra cáinabi ítala, ya nashínaa reybinirru, léquichu israelítabinirru. ¹⁶ Nuyá nuyadaminaa lirrú máanui carrúni jináatau'inaa liyá nunácu.”

¹⁷ Ananías yáu chalée cuíta néerra Saulo yáctaca. Liwárrua'inaami liácoo limáaca licáajiu linácu, ya limá lirrú:

—Nuéenajirri Saulo, liá'a nuwácali Jesús, liá'a jicábanimi iníjbaa lícu jínuctani, jiácoo nuyá libánuani jéewaqué'e jicába báaniu, quéewaqué'e cashiámu jimáacacoo Espiritu Santoyu.

¹⁸ Néenimichu licáu Saulo tuí rícueji jicá'a chíchubeshi, jáiwa léewa licábacai. Jáiwa libárruawai libáutisawai. ¹⁹ Jáiwa líyai, jáiwa cadánani jini, jáiwa limáacau píitui éerri rími náajcha náa'a éebidenai Dios chuáni nácu Damasco rícu.

Saulo úiwerri Dios chuáni Damasco rícu

²⁰ Liáwinaami Saulo lichána íiwa Dios náawa sinagoga lícu, Jesús liá'a Dios Cúuleeca. ²¹ Quinínama náa'a éemenaicani nacáarruda'eewoo néemicani, ya namá'ee:

—¿Jócai liyá léji liéni cánaquedeerri Jerusalén rícu liáni náa'a táanianai Jesús chuáni nácu? ¿Jócai liyá báaniu léji liéni cháí ínu áani liwína preso náa'a éebidenai Jesús nácu, litée léejuedaque'e nayá sacerdotébini wácanairru?

²² Ne liá'a Saulo táanierri ne jócai cáarrunaa, limáaca nayá mawítee náa'a judíobini yéenai Damasco rícu, íyaderri yáawaa lé'e liá'a Jesús léewa'ee Mesías liárta.

Saulo máanerriu judíobini yúcha

²³ Jái'inaami íchaba éerri bésunawai, náa'a judíobini natáania nayá wáacoo náiinuaque'e Saulo. ²⁴ Jáiwa liá léenaa jíni. Éerrinacu ya táayee nanénda liyá linúma lícu liá'a chacáaleeca náiinuaque'ini. ²⁵ Ne náa'a éebidenai Jesús nácu namáaca liyá áabai canasto máanui rícu, ne áabai táayee náurrucueda liyá bádanicaiishi máanui ríjcuederri chacáalee. Cháwa limánicoo jírra.

Saulo yáairri Jerusalén néerra

²⁶ Jái'inaami línu Saulo Jerusalén néerra, liwówai liáawacacoo náajcha náa'a éebidenai Jesús nácu; ne nayá quinínama cáarru nacába liyá, jiníwata jócai néebida Pablo yáawaiyi máacaca liwówau Jesús nácu léchho. ²⁷ Ne jáiwa Bernabé téé jíni, líyada apóstolubinirru jíni Saulo cába'ee Jesús iníjbaa lícu, jáiwa'ee liwácali Jesús táania lirrú, né'e Damasco rícu Saulo íiwa'ee Jesús nácu jócai cáarrunaa. ²⁸ Jáiwa Saulo máacawai Jerusalén rícu, ya jínaneerriu náajcha. Táanierrri liwácali Jesús nácu cadánani liwówa. ²⁹ Táanierrri náajcha ya méda yáaquerri náajcha judíobini náa'a táanianai Griego; ne náani nawówaini náiinuaaca. ³⁰ Náa'a áabi éebidenai Dios chuáni, náa'a náa léenaa nawówai náiinuaacani, natée Saulo lirrícula liá'a chacáalee jí'ineerri Cesarea, néenee nabánua liyá chacáalee jí'ineerri Tarso.

³¹ Néenee liá'a iglésiaca, quinínama liá'a cáinabica Judea shínaaca, Galilea shínaaca ya Samaria chaiwíteemi yácajaa, ya mamáarracai dáwinacoo Dios wíteeshi nácu. Yáainai carrúicai yáajaba nawácali Jesús nácuu, ya liyúda liyá liá'a wíteeshi Espíritu Santoyu, mawí dáwinacoo liáacoo namáanabacoo náa'a éebidenai Jesús nácu.

Pé'eru chúni liá'a Eneasca

³² Pé'eru, jínaneerriu íchaba cáinabi ítaba, licábaque'e liáacoo náa'a éebidenaica wawácali Jesús nácu. Áji éerri léquichoo liáu licába náa'a éebidenai Jesús chuáni nácu yéenai chacáalee rícu jí'ineerri Lida. ³³ Néeni línu báqueerri washíalicuerri jí'ineerri Eneas, jái'e liwáalia ocho camuí liyá yáarrubaishi íta'aa, macáwai. ³⁴ Pé'eru ma lirrú:

—Eneas, Jesucristo chüneerri'inaa jiyá. Jibárroo ya jichúni jíárrubaimiu.

Eneas bárroowai cawíquinta. ³⁵ Ya náa'a yéenai quinínama Lida néeni ya Sarón rícu nacábani bárroo quinínama, jáiwa néejueda nayáu Nawácali Jesúsru.

Tabita éejuechoo rucáwiacoo

³⁶ Liyáli éerri liyáte lirrícu liá'a chacáaleeca jí'ineerri Jope, báquetoo éebidechoo Jesús chuáni jí'ineechoo Tabita, griego liwówayu limáca Dorcas. Ruáni ínetooca ruméda séewirri saícai ya ruyúdaca náa'a carrúni jináatanica. ³⁷ Liyáli éerrica, ruá'a Dorcas rubálinawai néenee máanali ruyái. Rumáshicaimi nanísa'inaa nabádedaqui jíni, namáaca ruyá áabai cuarto rícu áacai piso rícu. ³⁸ Jope yéerri urrúni Lida, Pé'eru yáctaca; ne náa'a náa léenaa náa'a éebidenai Jesús chuáni, Pé'eru néeni yáca, nabánua chámata washíalicuenai náiiwa lirrú: “Jínu chérra Jope néerra madéjcanaa.”

³⁹ Ya Pé'eru yáairriu náajcha. Línu'inaami néerra natée liyá cuarto licúla ruyácta ruá'a mashíquishimi. Ne nayá quinínama náa'a íinaca máanirrinica yáainai Pé'eru téji náichaca, náyada náabalau ya natúnicue

Dorcas médanimi'e quéecha'inaa'ee cáwi ruyá. ⁴⁰ Pé'eru wána na-jiácoo quinínama, jáiwa litúyawai ya lisáta Dios; néenee licába ruá'a máanaliuca, limá:

—¡Tabita, jibárroo!

Ruyá ruméecoo rutuíu, rucába'inaa Pé'eru jáiwa ruwáawai. ⁴¹ Jáiwa liwína rucáaji nácu libárrueda ruyá; jáiwa limáida náa'a éebidenai Jesús chuáni ya náa'a máanirrinica, líyada ruyá cáwiu. ⁴² Liéni quinínama náa léenaa chacáalee Jope shínaaca ya íchaba éebida wawácali Jesús. ⁴³ Pé'eru máacau néeni íchaba éerri lirrícu liá'a chacáaleeca, áabai cuíta báqueerri íbana cachúnicaí ímanaashi jí'ineerri'e Simón.

10

Pé'eru ya Cornelio

¹ Liyáte chacáalee jí'ineerri Cesarea, báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Cornelio, wánacaleerri áabi soldado jí'ineenai Italiano. ² Báqueerri washiálicuerri saícai wérri, quinínama léenajinai yáajcha liá saícai Diosru. Yáirri manuába warrúwa lécchoo liyúdaque'e náa'a judíobini carrúni jináatanica, ya séewirri lisáta Dios lécchoo. ³ Áabai éerri táicalate las trésmi, licábate lituírricu saíu:

Licába jucámarranaa báqueerri ángel Dios shínaa, liwárroo liyáctala limá lirrú: “¡Cornelio!” ⁴ Jáiwa Cornelio cába lítalai liá'a ángel, licáarruni íbejiu lisáta léemiu liyá: “¿Tána jiwówai, nuwácali?” Ángel ma lirrú: “Dios éemi jichuáni ya licába lécchoo liá'a jimédani náajcha náa'a jiyúdacala carrúni jináatani. ⁵ Jibánua báqueerri liá'a chacáalee jí'ineerri Jope jiwánaque'e línu liá'a Simónca, ya áabai lijí'inaa lécchoo Pé'eru. ⁶ Ái yéerri áabai cuíta rícu báqueerri jí'ineerri Simón, báqueerri cachúnicaí ímanaashi yéerri manuá tácoowa.”

⁷ Jái'inaa ángelmi yáawai liá'a táania rími lirrú, Cornelio máida chámata cashírruedacani ya báqueerri soldado bájialai éebidaca ya liá'a líisainica. ⁸ Liáwinaami'inaa líiwa nalí jíni libánua nayá chacáalee jí'ineerri Jope.

⁹ Cajójchanaami, léjtaminaa wíyaicumi, nácula náawa iníjbaa urrúni Joperru, Pé'eru írrau lisáta Dios cuíta juátaba lícu. ¹⁰ Sámui wówa ne liwówai'e líyaca, nácula naméda nayá líya, licába'ee lituírricu saíu: ¹¹ licába'ee éerri méecucoo lirrú, yá'ee liúrrucocoo lirrú cáinabi ítala, áabai újni sábanaca máanui bájerriu quinínama náa'a cuatro lijuátaca. ¹² Líibi liá'a sábanaca nayá'ee quinínama cuéshinai cábacanaa náa'a wáalianai cuatro náibau, ya lécchoo náa'a cuéshinai yáarrudenaícoo ya lécchoo náa'a míshiiduca. ¹³ Pé'eru éemi áabai chuánshi máirri lirrú: “Jibárroo Pé'eru, jínuani ya jíyani.”

¹⁴ Pé'eru éeba'ee lichuáni: “Jócai, nuwácali, nuyá jócai íyacaji íyacaishi casáculai, jócaini línda wáaya liá'a ley Moisés shínaaca.” ¹⁵ Léemi lichuáni wítama báaniu, limá lirrú: “Liá'a Dios yáni jí'inaa saícai, ujimá máashiicalani.”

¹⁶ Jái matálichu libésunacuwai, jáiwa sábaná írrau báaniu áacairra. ¹⁷ Pé'eru urrúni wérri wówa, limá'ee lirrúwoo chítashia liwówau limá jilierra liá'a licábaniu lituírricu, náiiinu'inaami néerra náa'a Cornelio shínaa washiálicuenai cuíta núma néeni, sátenai'e náacoo néemiu Simón íbana nácu. ¹⁸ Náiiinu'inaa néerra, nasáta néemiu cadánani, jáicta'ee néeni líerra jí'ineerri Simón, cháí namájirru lécchoo lijí'inaa Pé'eru.

19 Ne nácula Pé'eru újnibi édacanirriu liyáca linácu liá'a licábani lituirricuu, liá'a Espíritu Santoca limá lirrú: “Jicábateni, matálitai washiálicuenai namúrru jiyá. 20 Jibárroo, jiúrrucóo jiáu náajcha ujiásacala, jiníwata nuyáwa bánua nayá.”

21 Pé'eru yúrrucóo limá nalí náa'a washiálicuenaica:

—Nuyáwajani liá'a cháí imúrruca. ¿Tána ínu imédacai?

22 Nayá néeba chá'a:

—Wayá ínuenai liwánacaala nácu liá'a Cornélioca, báqueerri washiálicuerri majíconai, yá'ee saícai wérrí Diosru. Quíninama náa'a judíobini cawáuntani ya nawówaini. Báqueerri ángel Dios shínaa limá'ee lirrú, quéewiquini'e limáida jiyá jiáqueni'eewoo líbana néerra, léemiquini'e jirrú tánashia jimáni'inaa lirrú.

23 Néenee Pé'eru wána nawárrucóo, jáiwa namáa néeni liyáli táayee. Cajójchanaami, jáiwa Pé'erumi yáu náajcha, ya áabi mawí éebidenai Dios chuáni Jope néenee sána, yáau liájcha.

24 Néenee cajójchanaami náinu Cesarea néerra, chalée Cornelio néndactala liyá nayá, náajcha náa'a áabi chóniwenai léenaaja, ya lijúnicaí urrúni rími, nayá'ee náa'a Cornelio máidani'inaica.

25 Quéecha'inaami Pé'eru ínu líbana néerra, jáiwa Cornelio jiáu lijúntedacani, jáiwa litúyawai lináneewa liá lirrú saícai. 26 Pé'eru nácuda liyá limá lirrú:

—Jibárroo jíbayu, nuyá cháí washiálicuerri lécchoo jicá'a jiyá.

27 Nácula litáania liácoo liájcha, liwárroo'inau liácoo línu íchaba chóniwenai yáainai macábaita. 28 Pé'eru ma nalí:

—Iyá yáine léenaa liá'a judíobini wítee jócai línca liyá litáania áabi chóniwenai yáajcha ya nawárrroo'inau áabi íbana licúla. Ne liá'a Dios éewiderri nuyá jócubeecha nují'inaa máashiicai nuyá ya jócubeecha casácula nuyá quíní chóniwenairru. 29 Tándawa, náiiwa'inaa nulí jíni, nuíinu'inaa jócaita nuínuque'e numéda nuyá máashiica. Nuwówai nuá léenaa tándashia namáida nuyá.

30 Cornelio éeba jíni:

—Jái cuatro éerri néenee, léeminaa hóraa léja líani, nuyá yáairri núbana rícuu yúnerri nuyáca ya méderri oración liyáli táicala, jáiwa báqueerri washiálicuerri iyadau nulí balíbalí íbala. 31 Limá nulí: ‘Cornelio, Dios éemi jishínaa jisátaucoo, lédacani'eewoo linácu liá'a jiyúdayu náa'a carrúni jináatanica. 32 Jiwána línu jiliá'a chacáalee jí'ineerri Jope, jiwána línu néenee liá'a Simónca, liyá cháí jí'inaa lécchoo Pé'eru. Ái ya Simón íbana rícu lécchoo, báqueerri cachúnicaí ímanaashi yáairri manuá tácoowa.’ 33 Tándawa nuwána nácu namúrru jiyá madéjcanaa, ne jiyá nuáni léenaa méda jilierra. Wayá náani ya áani quíninama Dios náneewa, ne wawówai wéemi jirrú liá'a wawácali bánuani jiiwa walí.

Pé'eru táanierrí Cornelio íbana rícu

34 Jáiwa Pé'eru lichána táania liyácai, limá cháa:

—Ta nuá léenaa yáawaiyi Dios jócai cába báawacha áabi chóniwenai yúcha, 35 jócta matuínaami cáinabi ítabaa liwínani nanácucha náa'a éebidenaicani náa'a cawáuntai liyá ya naméda saícai. 36 Dios táania nalí náa'a Israel táqueenairru, íiwenai chuánshi saítacta nawówa Jesucristo chuáníyu, léwa'ee quíninama Wácali. 37 Iyá yáinai léenaa saíca linácu liá'a bésuneerricóo quíninama liá'a cáinabica nashínaa náa'a judíobinica, lichána á'a Galilea néerra, liáwinaami liá'a Juan íwanaa liá'a

narrúnaa nabáutisacoo. ³⁸ Yáa léenate liá Dios cashiámui liwíteeyu, ya Espiritu Santoyu liá'a Jesús Nazaret néenee sái, ya liá'a Jesús jínaneerri liméda saícai, ya lichúnica náa'a quinínama náa'a carrúni jináatanica lirrú liá'a lidánaniyu liá'a Wawásimica. Léewa liméda liáni jiníwata Dios yáani yáajcha. ³⁹ Wayá léchchoo wacábani quinínama liá'a limédanica liá'a Jesúsca á'a líta'aa liá'a Judeaca ya á'a Jerusalén rícu. Liáwinaami liá'a náinua jíni, nacuéjidani áabai cruz nácu. ⁴⁰ Né'e Dios cáweda jíni matáli éerri rícula, jáiwa liméda líyadawai walí. ⁴¹ Jócai iyadau quinínama chóniwenairru, walí rímija, náa'a Dios níwanica quéecha náa'a quéewique'e wáiiwa quinínama wáyu léenaa linácu. Wayá íyenai ya wáirra liájcha liáwinaami liá'a licáwia'inau. ⁴² Liyá bánua wayá wáiiwaque'e chóniwenairru, lé'e liá'a Dios máacánica nawácali náa'a chóniwenanica, cáberri liá'a máashiica ya liá'a saícaica cáberri'inaa cáwinica ya náa'a máanalínica. ⁴³ Quinínama náa'a íwadedenai Dios chuáni báinacu náa'a táanianaica Jesús nácu, ya namá léchchoo tánashia náa'a éebidenai linácu, narríshibia'ee linácu méetuerrí'inaa najíconaa —Pé'eru má'ee nalí.

Náa'a jócani judíobini narríshibia Espiritu Santo léchchoo

⁴⁴ Újnibi Pé'eru táanierrí liyáca, liyáali éerri Espiritu Santo ínu náta'aa náa'a éemenai nayáca liá'a Dios chuáni líiwani liyá nácu. ⁴⁵ Ya náa'a éebidenanica Dios chuáni nácu natáqueenaibimínaa israelítabiní, ínuenai Pé'eru yáajcha, nacáarruda'eewoo nacábacani Espiritu Santo wínaca nayá léchchoo náa'a jócani judíobini, ⁴⁶ néemi'e natáania áabi chuánshi báawataiyu, ya naméda saícai Diosru. ⁴⁷ Néenee Pé'eru má'ee:

—¿Ya nayá jócani'eewoo léchchoo nabáutisacuwai, náani chóniwenanica cháni ríshibia Espiritu Santo léjta wayá?

⁴⁸ Jáiwa libánua nayái nabáutisaque'iu líjí'inaa nácu liá'a Jesucristoca. Liáwinaami náa'a chóniwenanica namá lirrú quéewique'ini'e limáacacoo náajcha áabi éerri rími mawí.

11

Pé'eru íwa chuánshi iglésiabinirru Jerusalén rícu

¹ Náa'a apóstolubínica ya náa'a néenajinai yáainai Judea rícu néemi'e chuánshi léchchoo náa'a jócai judíobini nawína'ee Dios chuáni léchchoo.

² Ne Pé'eru éejoo'inau Jerusalén néerra, natáania máashii linácu náa'a éebidenai Dios chuáni natáqueenaibimí náa'a israelítabiní. ³ Nasáta léemiú liyá:

—¿Tánda jiwárrroo náiibirra náa'a jócani judíobini, jáiwa jimáacoo náajchai, ne tánda jíya náajcha?

⁴ Pé'eru íwa nalí lidáni néenee quinínama liá'a libésunaucoo. Limá nalí:

⁵ —Nuyá yáairri chacáalee jí'ineerri Jope, nácula nutáania Dios yáajcha, nuwáalia áabai nutuírricu sái: Nucába jicá'a áabai sávana máanui nabájerri náa'a cuatro lijuátaca, ínuerri éerri néenee chalée nuyáctalaca. ⁶ Jáiwa nucába saíca jíni tánashia yáa lirrícui, jáiwa nucába líibi cuéshinai cuatroni íiba, ya cuéshinai cawálani, ya náa'a yáarrudenaicoo cáinabi íta'aa ya náa'a míshiiduca. ⁷ Jáiwa nuéemi lichuáni wítama méerri nulí: 'Jibárrroo, Pé'eru, jíinuani ya jíyani.'

⁸ Nuyá éeberri: 'Jócai, Nuwácali, quiní wárruerri nunúma lícu máashiica ya casáculai.' ⁹ Néenee lichuáni wítama éerri néeneeji léejoo litáania nulí: 'Liá'a Dios yáni jí'inaa saícai, ujimá máashiicalani.' ¹⁰ Liáni jái

bésunacuwai matálichu, jáiwa quinínama léejoo lírracuwai áacairra. ¹¹ Liyáalimi, matálitai washiálicuenai nabánuani Cesarea néenee sána namúrru nuyá, náiiinu cuíta néerra á'a nuyáctalaca. ¹² Liá'a Espíritu Santoca libánua nuyá, jócubeecha né'e nuásacala, nuáaquene'eewoo náajcha. Ya náani seis nuéenajinaica yáaineu nuájcha lécchoo. Quinínama wawáruacoo áabai cuíta rícu báqueerri washiálicuerri shínaa, ¹³ líiwa walí licába'ee báqueerri ángel líibana rícu, licába báqueerri ángel bárruacoo, limá lirrú: Jibánua áabibi chalée chacáalee rícula jí'ineerri Jope, jiwánaque'e líinu néenee liá'a jí'ineerri Simónca, ya áabai lijí'inaa lécchoo Pé'eru. ¹⁴ Limáminaa jirrújoo chítashia'eewoo wáseda jiyá ya quinínama yáainai jíbanaa lícu. ¹⁵ Quéecha'inaami nutáania nalí, Espíritu Santo íinu'inaami náta'aa, léjta líinu'inaami wáta'a quéecha. ¹⁶ Jáiwa nuédacani linácu liáni wawácali mánimica: 'Yáawaiyi Juan báutisa shiátaiyu, ne iyáminaa báutiseene'inau Espíritu Santoyu.' ¹⁷ Wée saícai, Dios yácta nalí lécchoo, léjta liá'a Dios yáni walí, wayá éebidenaica wawácali Jesucristo nácu, ¿tána nuyái nuyáque'e Dios júnta?

¹⁸ Quéecha'inaami náa'a néenajinaí yáainai Jerusalén néeni néemi'inaa liáni chuánshica, jáiwa manúma nayái, jáiwa naméda saícai Diosruí namá'ee:

—¡Namá'ee léquichoo náa'a jócani judíobini liá'e nalí néejooque'iu wawácali Diosru, nénaque'e liá'a cáwicashi jócai amáarra!

Liá'a iglesia Antioquía néenee saíca

¹⁹ Liáwinaami liá'a Esteban máanalicamica, jáiwa nacánaquedenai náji náa'a éebidenaica Dios chuáni, néewau nacánacacuwai cáinabi jí'ineerri Fenicia, Chipre ya Antioquía. Néerra náiiwa nalí náa'a judíobinica chuánshi saícai, jócaita áabirru. ²⁰ Ne máayabaca, áabi éebidenai Dios chuáni Chipre néenee sána ya Cirene néenee sána, náiiinu chacáalee jí'ineerri Antioquía néerra, jáiwa natáania nalí léquichoo náa'a jócani judíobini, náiiwa nalí saícai chuánshi nácu linácu liá'a Jesús, wawácalica. ²¹ Liá'a Dios wítee cadánani yéerri náajcha, tánda íchaba máaca nawíteemiu ajuítemi, jáiwa néebida Jesús nácuwai.

²² Náa'a iglesia Jerusalén néenee sána, néemi'inaami liáni chuánshica, nabánua Bernabé Antioquía néerra. ²³ Quéecha'inaami Bernabé íinu néerra, licába Dios túya nayáu, saícta wéerri liwówa. Liá nawítee quinínama namáaca nawówau cadánani linácu liá'a éebidani Jesús nácu. ²⁴ Jiniwata liá'a Bernabé washiálicuerri saícai, cashiámui Espíritu Santoyu ya éebiderri. Tánda íchaba chóniwenai máaca nawówau Wawácali nácu.

²⁵ Liáwinaami liáni, Bernabé yáairriu áabai chacáalee jí'ineerri Tarso néerra, limúrru Saulo. ²⁶ Líinu'inaami linácu, jáiwa litée jini Antioquía. Néenee nayá yáajcha náa'a iglesia ísanaca áabai camuí quinínama, néewida íchaba chóniwenai. Antioquía néeniwa náa'a éewidenaicoo nácta nají'inaa náa'a quéechanacu sánaca cristiánobinica.

²⁷ Liyáali éerri, áabi quéewidacai Dios chuáni yáaineu Jerusalén néenee Antioquía néerra. ²⁸ Báqueerri néenaa náa'a jí'ineerri Agabo, jáiwa libárruawai Espíritu ma lirrú, líiwa'ee áabai ínaaishi wéerri ínuerri'inaa'ee quinínama cáinabi ítala, jáiwa libésunawai yáawaa, léerdimi liá'a wánacaleerri jí'ineerri Claudio. ²⁹ Jáiwa náa'a éebidenai Dios chuáni nácu Antioquía néenee sánaca, jáiwa nawówai nabánua nayúda nayájoo náa'a néenajinaí yéenai Judea néeni, bácaínaa tánashia

néenaani náacai. ³⁰ Jáiwa naméda cha jíni, nawánaca liá'a Bernabé ya Saulo, natée nalí nayúda'u'naa nayá náa'a salínaica yéenai Judea néeni.

12

Santiago máanalica ya nawárrueda Pé'eru cuíta manúmai rícula

¹ Liyáali éerrimi, liá'a rey Heródesmi, jáiwa lichánau licánaquedani nayá náa'a áabi iglesia ísana. ² Libánua línua espada númayu Santiagomi, liá'a Juan éenajirrimica. ³ Licábaca'ee sáica licáacoo judíobinirru, jáiwa nawína preso Pé'erumi. Liáni bésunawai liyáali éerri fiesta'inaami, náaya'inaami páani jócai múrracau. ⁴ Liáwinaamite nawína liyá preso, Herodes wána naníqui liyá Pé'erca cuíta manúmai rícula, éedenai nayáca natúnaa cuatro grupo soldado, ne cuatro soldado grupo namáni máanubaca. Liwówaini líyadaca chóniwenai náneewa quinínama, liáwinaami liá'a fiesta jí'ineerri pascua. ⁵ Liyáali Pé'eru yéerri cuíta manúmai rícula, natúyani wérri, ne náa'a iglesia ísanaca mamáarracani sáta linácu Dios yúcha cadánani wérri.

Dios jéda Pé'eru cuíta manúmai yúcha

⁶ Áabai táayee libéecha liyáali éerri Herodes íyadacta'inaamini chóniwenairruni, Pé'eru máairri liyáca chámata soldado éemanacu, bájerriu chámai cadénayu, nácula áabi soldado yéenai túyenai linúma liá'a cuíta manúmaica. ⁷ Cawíquinta báqueerri ángel íyadacoo Wawácali shínaa, jáiwa cashiámu cámarashiyu liá'a cuíta manúmaica. Liá'a ángel lidúnu Pé'eru bárrai nácu, jáiwa licáweda jíni, limá lirrú: “¡Jibárroo cálicu!” Liyáalimi cadena licáwai Pé'eru cáaji nácuca, ⁸ jáiwa ángel ma lirrú: “Jisúwa jíibalau, jisúwa jishínaa sandalias.” Cháwa Pé'eru médacani, ángel ma lirrú báaniu: “Jisúwa jishínaa capau wayúwai.”

⁹ Pé'eru yáau líshirricu liá'a ángel, jócai liá léenaa yáawashia liá'a ángel médanica. Cájbami lirrúta'ee lituirricu sái cháí licábaca. ¹⁰ Ne nabésuneda quéechanacu sána catúyacanica, néenee néejoo nabésuneda áabi catúyacani báaniu, ne náinu'inaami néerra linánibala jíárrui néerra yáairri bináawe, jáiwa liméecu liá'a linánibala bácai. Najíá'inaamiwai, nanísa'inaami najínacuwai áabai cáaye, ángel máaca liyá bácai.

¹¹ Jáiwa cawítee Pé'erumi, limá'ee: “Chóque'e nucába yáawaiyi, liá'a Wawácali, bánuerri nulí ángel litúyaque'e nuyá Herodes yúcha, náucha léchchoo náa'a quinínama judíobini wówaini naméda nuájcha.” ¹² Liáni léenaa jíni, Pé'eru yáau cuíta María íbana néerra, ruá'a Juan túwaca, jí'ineerri léchchoo Marcos, íchabacta náawacacoo natáania Dios yáajcha. ¹³ Limáida liá'a cuíta núma yéerri cáaye rícueji, báquetoo miyácau jí'ineechoo Rode rujiáu rucába tánashia jíni. ¹⁴ Rucúnusia'inaa ruéemi Pé'eru wawítama, jáiwa sáicta ruwówai jócuwa ruméecu lirrú, jáiwa rucánacawai cuíta licúla rúíwa nalíni, Pé'eru yáairri cuíta núma lícu.

¹⁵ Nayá namá rulí:

—¡Jiyá mawítee!

Ruyá rumá yáawaiyii. Nayá namá'ee:

—Jócai liyá, léwa jishínaa ángel líerra.

¹⁶ Nácula, liyá Pé'eru mamáarracai limáida nalí cuíta núma licué. Naméecu'inaamini, ya nacába liyá, jáiwa nacáarrudawai. ¹⁷ Ne liyá liméda nalí licáajiu, manúmataque'e nayá, jáiwa líiwa nalí jíni chítashia liwácali jédau liyá cuíta manúmai rícueji. Jáiwa limá:

—Jíiwa liáni Santiagorru ya léenajinairru.

Jáiwa lijiáwai liáu báawachalai.

¹⁸ Quéecha'inaami jucámarracai, jáiwa natáania matuínaami nayá wáacoo náa'a soldado, jiníwata jócta náa léenaa chítashia nabésunau'u jíni Pé'eru yáajcha. ¹⁹ Jáiwa Herodes bánua namúrruqui jíni, ne jóca néenaa náinuqui jíni, liáni náata náa'a guárdiaca, jáiwa liwána náinua nayái. Liáwinaami liáni, Herodes jiáu Judea yúcha, jáiwa liáu liyácai Cesarea néerra.

Dios cástigaa Herodes Agripa

²⁰ Herodes íwirri wówa náajcha náa'a chóniwenai yéenaica chacáalee jí'ineerri Tiro ya Sidón. Tándá néenaa náa'a chóniwenai náacoo natáania Herodes yáajcha, jáiwa'ee néenaa naméda najúnicaí liá'a Blástoca, báqueerri chóniwerri cawéni wérrí liájabasai liá'a rey Heródesca. Tándá nabánua nachuániu Blasto yáajcha Heródesru: Wayá jócai wówai wáinua yáacacoo jiájcha, jiníwata wayá cúnsiguenai iyacaishi jishínaa cáinabi. Néenee léchchoo Blasto táania liájcha liá'a Heródesca, quéewique'e lirríshibia nayá. ²¹ Liyáali éerri lirríshibia'inaa jíni liá'a Heródesca lisúwa'ee líibalau rey shínanaa, jáiwa'ee liwárruawai lishínaa liárrubai íta'aa. Néenee'e máanui cábacoo litáania nalí. ²² Néenee'e chóniwenai nachána namáidada'ee: “¡Jócaiwa washiálicuerri liéni cháí jitáania, wamá báqueerri Dios!” ²³ Liyáalimi'e, báqueerri ángel Dios shínaa liwána Herodes bálínacoo, jiníwata liá'a Herodes jócai méda Dios carrúninaa, cáberriu jicá'a dios. Néenee libéechalawoo máanali jíni éenishi íyani.

²⁴ Nácula'ee liá'a Dios chuánica cárralerriu mamáarraca náiiwa quinínama cáinabi íta'aa.

²⁵ Bernabé ya Saulo nanísa'inaa'ee nashínaa tráawaju Jerusalén rícu, néejoo'eewoo Antioquía néerra. Náajcha'eewoo natée Juan lijí'inaa léquichoo Marcos.

13

Bernabé ya Saulo nachána nashínaa tráawaju Diosru

¹ Liá'a iglésiaca yéerri Antioquía ái íwadederri Dios chuáni já'a ya éewiderri. Nayá Bernabé, Simón (yá'ee liá'a jí'ineerri léquichoo cachájulai), yá'ee Lucio Cirene néenee sái, Manaén (liá'a dáwinerricoo Herodes yáajcha, liá'a wánacaleerri Galilea rícu) ya Saulo. ² Áabai éerri, nácula'ee nayá'ee nayá culto rícu lirrú'e Wawácalica liyáali nayá jócai íya, yúnenai, liá'a Espíritu Santo má'ee nalí: “Ishírri nulí liá'a Bernabé ya Saulo lirrú liá'a tráawajuca numáidani nayá nácu.” ³ Néenee, liáwinaami na'óra'inaa ya nayúnaa léquichoo, namáaca'ee nacáajiu nanácu ya tá'ee náiiwa nanáwau nalí.

Téenai Dios chuáni Chipre néerra

⁴ Espíritu Santo bánua nayá, náa'a Bernabé ya Saulo ná'eewau áabai chacáalee jí'ineerri Seleucia, néenee'e ná'eewau náurrucoo lancha ricúla náaque'iu áabai liwówai néerra jí'ineerri Chipre. ⁵ Náiiu'inaa'ee liá'a lancha chánactacoo néeni jí'ineerri Salamina, liwówata néeni jí'ineerri Chipre. Jáiwa nachána'ee náiiwa Dios chuáni lirrícula liá'a sinagoga judíobini shínaa, Juan yáairriu náajcha léquichoo jicá'a liá'a tálidederri nayá.

⁶ Najína'eewau quinínama litéeji liá'a liwówaica náiiinu'e áabai chacáalee jí'ineerri Pafos, náiiinu'e báqueerri washiálicuerri camálicaí judío jí'ineerri Barjesús, washiálicuerri canúma yúwicaí jócai íiwa yáawaiyi Dios chuánica. ⁷ Liéni camálicaica yáairri liyá liájcha liá'a wánacaleerrica jí'ineerri Sergio Paulo, washiálicuerri cawítee. Liá'a wánacaleerri libánua namáidaca Bernabé ya Saulo, jiníwata wówairri léemica Dios chuáni. ⁸ Ne liá'a camálicaica, lijí'inaa griégoyu Elimas, jócu'e liwówai wánacaleerri éebidaca Jesucristo nácu. ⁹ Néenee liá'a Sauloca, jí'ineerri léquichoo Pablo, cashiámui Espíritu Santoyu, licába'ee ya lirrátueda'ee lirrú, ¹⁰ limá'ee lirrú:

—¡Canúma yúwicaí, máashii wítee, Wawásimi cúulee, lijínai liá'a quinínama saícaica! ¿Tánda jísai jináawida báawachala Dios chuáni? ¹¹ Chóquejoo Dios cástiguerri'inaa jiyái: jiyá máaquerri'inau matuí'inaa, íchaba éerriminaajoo, jiyá jócai'inaa éewa jicábaca cáiwia cámarraa. Liyáalimi'e camálicaica Elimasca limáaca'eewoo báitanacu catáwacai rícu, matuí jócai cába, limúrru'e báqueerri washiálicuerri téerri'inaa licáaji nácu jiníwata jócai cába. ¹² Wánacaleerri cába'inaa jíni, jáiwa léebidai Dios chuáni nácuí, jiníwata cáarruderriu léemica liá'a náiiwanica Jesucristo chuánica.

Pablo ya Bernabé téenai Dios chuáni chacáalee jí'ineerri Antioquía Pisidia shínaa

¹³ Pablo ya náa'a máinaicoo liájcha, náurrucoo á'a Pafos néeni lancha ricúla náaque'iniu áabai chacáalee jí'ineerri Perge, cáinabi íta'aa jí'ineerri Panflia; néenee Juan máacau éejoowai Jerusalén néerra. ¹⁴ Náiiinu'inaa Perge néerrai nabésunau Antioquía néerra, yáairri urrúni Pisidia. Néenee, sábadoca, éerri nawówa íyabactacoo, nawárrua'eewoo sinagoga rícu, nawáa'eewawai. ¹⁵ Néenee náa'a sinagoga néenee sána, naliá'inaa cáashta shínaa ley ya náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, nawácanai náa'a sinagogaca namáida nalí ya namá'ee:

—Nuéenajinai, áicta iwáaliani iwówa lícuu já'a íiwa walíni wéemi áani saícta'a wawówa yáajcha, íiwa walíni.

¹⁶ Néenee Pablo libárrua'eewau liméda licáajiu nalí manúmataque'e nayáca, limá'ee:

—Éemiu iyá, israelítabini, iyá chajá chóniwenai báawatani chuáni, cáarruni cába Dios. ¹⁷ Liá'a Dios shínaa chóniwenai Israel wíneerri wawérrinaibimi; liméda chacáalee wérrinai quéecha'inaa nayáca újnibi yáainai báawachala Egipto rícu, néenee lidánaniyu Diosca najiáu néenee lirrícucha liá'a cáinabica. ¹⁸ Dios guánta náajcha liá'a máashii namédani lirrú, chaléeni liá'a cáinabi jiníctala yéerri cájbami cuarenta camuí, ¹⁹ néenee limárda siete naciones cáinabi jí'ineerri Canaán, quéewique'e liá nalí cáinabi náa'a wawérrinaibimi. ²⁰ Quinínama líeni lidécudau újni cuatrocientos cincuenta camuí. Liáwinaami liá wánacaleenai chóniwenairru cáashia liá'a léerdi liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacumi jí'ineerri Samuel. ²¹ Néenee nasáta'ee báqueerri rey wánacaleerri'inaa, ne Dios yáa rey Saul licúulee liá'a Cisca, Benjamín éenajinairru; Saul rey cuarenta camuí. ²² Liáwinaamite Dios éeda liárru liá'a Saúlca, liá rey Davidruni, Dios má'ee David liúcha: 'núinu liá'a washiálicuerri Davidca, licúulee liá'a Isaíca, washiálicuerri nugújtani, méderri quinínama liá'a nuwówainica'. ²³ Néenaa náa'a natáqueenaimi liá'a Davidca, néenaa Jesúsja, liá'a Dios bánuanica quéewique'e liwáseda israelítabini, léjta limáyu liá'a Diosca. ²⁴ Jóctanaa

Jesús ínu, Juan jái íiwa Dios chuáni quinínama chóniwenai Israelru, limá nalí néejooque'iu Diosru nabáutisaque'iniu. ²⁵ Juan urrúni'inaa máanaliqui jíni limá'ee nalí: 'Nuyá jócai léjta imáyu'u irrúwoo; ne liáwinaamijoo línu báqueerri, nuyá jócai nuénaminaa nuwásaidaca líiba nácucha cotizas.'

²⁶ "Nuéenajinai Abrahám táqueenaimi, iyá báawacha sánaca cáarruni cába Dios: liéni chuánshica léewa éwerri litée iyá áacairra. ²⁷ Náa'a yéenaimica Jerusalén rícu, ya náa'a wánacaleenaica, jócani yáa léena tánashia Jesús, jócai néemi léquichoo náiiwani náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, liá'a cáashta iliánica sábado rícu; cháwa nalíwoojoo, namá'inaa Jesús rúnai'inaa máanalica, línu'inaa néerra liá'a Dios máni nácucha báinacu. ²⁸ Jíni náiinuni linácu máashii limédanica néewaqué'e náiiinuacani, nasáta'ee Pilato yúcha nawánaque'e náiiinuacani. ²⁹ Néenee liáwinaami, jái sámú liméda quinínama liá'a limáni nácucha Dios chuáni, náurrucueda cruz nácucha jíni, naquéni jíni. ³⁰ Ne Dios éejoo licáwiadacani. ³¹ Íchaba éerrite, Jesús iyadau nalí náa'a yáainemicoo liájcha Galilea Jerusalén néerra, ne chóque'e nayá náa'a táanenai Jesús nácu chóniwenairru.

³² "Ne cháwa wayá índenai wayá irrú liáni saícai chuánshica: Liá'a Dios máni nácucha nalí náa'a wawérrinaimica, ³³ Ái Dios méda wáajchai, wayá natáqueenaimica. Liéni limédani léejueda Jesús cáwica, újni litánau rey David salmo chámai rícu, linácu liá'a Dios mánimi Jesúsru: 'Jiyá nucúlee, nuyá jisálijinaa yáawaiyi.' ³⁴ Dios jái íiwaqui jíni liyá éejuerri'inau cáwica, jócubeecha máashii liá'a líinaaca, limá'inaate náa'a tánenaicoo: 'Numédani'inaa liá'a majíconaa ya yáawaiyica numánimi Davidru báinacu.' ³⁵ Tándá limá léquichoo áabai rícu: 'Jócuminaa línda lináanai bádacoo liá'a lishínaa majíconaa cashíruedacaica.' ³⁶ Néenee saícáni, yáawaiyi liá'a Davidca sírberri lirrú liá'a chóniwenai lishínaa éerrimi, léjta Dios wánacaalau liyá, néeneete máanalí jíni liáawacau liwérrinaibini náajchau, néenee lináanaimi bádawai. ³⁷ Ne lináanai liá'a Jesús, Dios éejuedani cáwicai, jócu bádacoo. ³⁸ Chái cábacanaa, nuéenajinai, iyá arrúnaa yáa léena léca liá'a lipérdonaayu'u wajíconaa wáiiwani irrú Jesús íiwanaa rícueji. ³⁹ Ne náa'a quinínama máaquenai nawówau Moisés shínaa ley nácu, jócai nawáalia bádedeerri'inaa najíconaa nácuejiu, ne chóque'e quinínama máaquenai nawówau Jesús nácu libádeda najíconaa. ⁴⁰ Icábawa yúchaujoo, jócubeecha licáu inácula liá'a natánani náa'a íiwadenaica Dios chuáni báinacu:

⁴¹ 'Icábani, iyáte cháaneenaini,

icáarrudau ya amáarra iyái,

jíníwata ishínaa éerri numédaminaa máanui wówashica jócai éebida nácu, áiquita íwerri irrújani'i'.

⁴² Liá'a Pabloca ya náa'a lijúnicaica najiá'inau lirrícucha liá'a sinagoga judíobini shínaa, náa'a jócani jiáu judíobini, namésuda'ee nayá néejooque'iu báaniu liá'a áabai sábadoca natáaniaque'e nalí quinínama liáni. ⁴³ Amáarrai'inaami liá'a náawacactacoo sinagoga rícu, íchaba judío ya náa'a báawache sánaca éebidenai nanácu náa'a judíobinica, jáiwa náau yáajchai Pablo ya Bernabé. Ya náa nawítee nayáquini'e machácani mamáarraca linácu liá'a Dios nísau'u limáida nayái.

⁴⁴ Liá'a áabai semana, sábado rícu, atéwa quinínama chóniwenai chacáalee rícu sána yáawaquenai'inau néemique'e Wawácali chuáni.

⁴⁵ Ne náa'a judíobinica nacába'inaa íchaba chóniwenai yáawacacuwai,

jáíwa cadéni nayái, jóca áabenaawówa Pablo yáajchai, ya namá cacháni chuánshi Pablorru. ⁴⁶ Néenee liá'a Pabloca ya liá'a Bernabéca, natáania'ee cadánaniyu, namá'ee nalí:

—Wawáalia arrúnaaca wáiiwa Dios chuáni quéechanacu irrú iyá judíobinica; ne iyá jócani icábau icáwicaca jócai amáarra, yáaliminaa wáujoo nayáctala náa'a jócani judíobini. ⁴⁷ Jiníwata cháwa Dios bánua wayá jírra, limá walí:

‘Numáaca jiyá jicá'a áabai camarrashi quinínama chóniwenairru, itée nuchuáni wáseerri'inaa cáashia ínu amáarractala cáinabi.’

⁴⁸ Néemi'inaa jini, náa'a jócani judíobini saícta'ee nawówa nachána'eewoo namáca liá'a Dios chuánica saícai; yá'ee néebida quinínama náa'a yáainai linácu liwínanica liáque'e nacáwica jócai amáarra. ⁴⁹ Cháwa náiiwa Wácalishi chuáni jírra quinínama cáinabi. ⁵⁰ Ne náa'a judíobinica natáania'ee náajcha náa'a ína saícani wérri ya cawéninica ya washialicuenai cawéninica lirrícu liá'a chacáaleeca, natáania Pablo nácu ya Bernabé quéewique'e nacánaqueda nayá, néewaqué'e najédani lirrícucha liá'a cáinabica. ⁵¹ Néenee Pablo ya lijúnicaica, jáiwa'ee natútuda náiiiba nácuchau liá'a pucúpucubeeca, limáyu'inaa jócani nawówai Dios chuáni náa'a chóniwenai, néenee náa'a éewawai Iconio néerra. ⁵² Ne náa'a éebidenaica cashiámuni Espíritu Santoyu ya saíctani wówa.

14

Pablo ya Bernabé Iconio rícula

¹ Liá'a chacáalee jí'ineerri Iconio, Pablo ya Bernabé nawárrroo lirrícula chámataanaa liá'a sinagoga rícula judíobini shínaa, natáania'ee saícai wérri chuánshica nalí, íchaba'ee chóniwenai éebida nalí liá'a náiiwanica, náa'a judíoca ya náa'a jócani judíobini. ² Ne náa'a judíobinica jócani éebida natáania máashii nalí náa'a jócani judío, nawánaque'e napénsaa máashii nanácucha náa'a néenajinaica. ³ Tándá náa'a apóstoloca namáaca'eewoo néeni íchaba éerri, máaquenai nawówau Dios nácu natáania quinínama yáawaiyi Dios chuáni nácu; ya liá'a wawácalica iyada liá'a namánica liá'a níinaashica Dios wáalianica, liáyu nalí liwíteu namédacai shínaashica ya jócai nacába cáji. ⁴ Ne náa'a chóniwenai chacáalee rícu sánaca jócani áabenaawówa, áabibi judíobini yáajcha, áabibi yéenai apóstoloca yáajcha. ⁵ Néenee náa'a judíobinica, ya náa'a jócani judío natáania'ee náajcha náa'a wánacaleenaica nabásedaque'e nayá ya léquichoo náiiinuaque'e nayá íibayu. ⁶ Ne Pablo ya Bernabé ná'inaa'ee léenaa jini, jáiwa namániwai chacáalee jí'ineerri Lистра rícula, ya léquichoo chacáalee jí'ineerri Derbe, chacáalee cáinabi jí'ineerri Licaonia, ne cáinabi líteeji saíca, ⁷ néeni léquichoo náiiwa nalí Dios chuáni saícaica.

Náiiinueda Pablo íibayu chacáalee Lистра rícu

⁸ Liá'a chacáalee Listraca néeni'e liyá liá'a washialicuerrri jócai éewa lijínacoo. Jócai jínacajiu, jiníwata lijédanirra. Liéni washialicuerrri wáairrii liyáca, ⁹ éemerri liyáca liá'a Pablo íiwanica, liá'a Pabloca cába lirrú, yá'ee licába wálierrri'e éebiderri lichúni'inau. ¹⁰ Néenee Pablo ma lirrú cadánani chuánshiyu:

—jibárrro machácani jicáwayu!

Liá'a washiálicuerrica, jáiwa libárruawai ya léenuwai ya lijínawai.
 11 Naa'a chóniwenai nacába'inaa liá'a Pablo médanica, jáiwa'ee namáidada chuánshi Licaoniayu:

—¡Diose újnini washiálicuenaica yúrrucuenaiu wayáctalaca!

12 Nacába'ee liá'a Bernabéca jicá'ee nashínaa dios jí'ineerri Zeus, ya liá'a Pabloca jicá'ee dios jí'ineerri Hermes, jiniwata liyáwa mawí táaniaca. 13 Liá'a sacerdotéca Zeus shínaa, wáliierri áabai templo iníjbaa wárruerricoo chacáalee rícula, línca'ee pacáa yá'ee cachílinai íwinaashi; liyá'ee ya chóniwenai nawówai'e nasátacoo apóstolubini yúcha, yá'ee náiiinu pacáa néemani'inaa nalí. 14 Ne liá'a Bernabéca ya Pabloca ná'inaa'ee léenaa jini chóniwenai méda nayá náajcha, jáiwa'ee nashírricueda nábalawai, jáiwa nawárroo chóniwenai íbirrai, namáidada'ee:

15 —Washiálicuenai, ¿ne tánda iméda líerra? Wayá washiálicuenai léjta iyá. Tánda jicá'a wáiiinuca wáiiwa irrúni, jócubeecha iméda mawí liá'a jiniyi iwéni, éejooque'iu lirrú liá'a Dios cáwiica, liá'a méderrri éerri ya cáinabi ya manuá ya quinínama yáairri lirrúcu. 16 Báawita íchaba éerri néenee bésuneerricoo Dios máaca bácainaa nawína nashínaa iníjbau, 17 séewirri táania liyá jájiu ne liá'a yáawaiyiica; liyá bánuerri irrú única quéewique'e iwáalia banácali, yáirri quinínama irrú iyacaishi quéewique'e iyacani saíctaque'e iwówa.

18 Ne áawita namá nalí quinínama líani, ne atéwa cabálini wérrri nalí jócu naínda chóniwenai ínua náa'a pacáaca náque'e irrú cuésherri éemerri, ya náa irrú saícai.

19 Ya liyáalimi náiiinu náa'a judío Antioquía néenee sánaca, ya náa'a Iconio néenee sána, natáania'ee náajcha náa'a chóniwenai nanáawidaque'e nawítee; néenee jáiwa náiiinua Pablo íbayu, jáiwa'ee namá'ee nalíwoo máanalíyi, jáiwa'ee nárdá jini bináawala chacáalee yúcha. 20 Né'e náa'a éebidenai jáiwa'ee nayá Pablo téejii, jáiwa'ee libárruawai léejo'eewau chacáalee rícula, áabai éerri cajójcha'inaami jáiwa lijíawai Bernabé yáajcha chacáalee jí'ineerri Derbe.

21 Liáwinaami líiwa'inaa Dios chuáni saícai Derbe rícu, léejuedacta íchaba chóniwenai Diosru, jáiwa'ee néejoo báníwai Listra néerra, Iconio néerra, ya Antioquía néerra léquichoo. 22 Narrícu nárra chacáaleeca náa nadánani'e náa'a éebidenai namá'ee nalí iyáwajoo cadánani Dios chuáni nácujo, namá'ee nalí wawárruaque'iu Dios wánacaalactalaca rúna'ee wabésuneda carrúni jináata liá'a íchaba máashiica. 23 Ne léquichoo namáaca wánacaleenai quinínama iglesia máanabaca, ya liáwinaami na'óra'inaa'ee ya nayúna'inaa, jáiwa'ee namáaca Dios cáaji rícu jini, náa'ee éebidenai.

Pablo ya Bernabé néejoo Antioquía shínaa Siria néerra

24 Nabésuna'eewoo liá'a cáinabi shínaa jí'ineerri Pisidia, náiiinu'e cáinabi jí'ineerri Panfilia néerra. 25 Náiiwa'ee Dios chuáni chacáalee jí'ineerri Perge rícu, jáiwa náawai chacáalee jí'ineerri Atalía néerra; 26 náurrucua'eewoo lancha rículai chacáalee jí'ineerri Antioquía néerra, liá'a chacáalee nasátactani nanácu namáacactani nayá quéechanacu Dios cáaji rícu, linácu liá'a tráawaju jáiyi nanísacai. 27 Náiiinu'inaa Antioquía néerrai, náawaca'eewau náa'a iglesia ísanaca quinínama, ya tá'ee náiiwa'ee nalí quinínama liá'a Dios médani náajcha, ya léjta wácalishi méecu nalí iníjbaa náa'a jócani judíobini, quéewique'e néewa

néebida léquichoo. ²⁸ Pablo ya Bernabé namáaca'eewoo néeni íchaba éerri náajcha náa'a éebidenaica Dios nácu.

15

Náawaca'eewau Jerusalén rícu

¹ Liyáali éerrimi'e, áabibi chóniwenai jiánaimicoo Judea néenee Antioquía néerra, nachána'eewau néewidaca náa'a néenajinaica jócani'e nawásedacoo néebida linácu liá'a náijuque'e nachípi íimanaa juáta, cha léjta Moisés liwána namédaca. ² Pablo ya Bernabé, jáiwa nacáita yáacau wérri náajchai, néenee Pablo ya Bernabé ya áabibi mawí nawína áabai washiálicuenai náaque'iniu Jerusalén néerra ya natáaniaque'e linácu liáni náajcha náa'a apóstolucua ya náa'a salínai iglesia ísanaca Jerusalén néenee sánaca.

³ Nabánua'ee náa'a iglesia Antioquía néenee sánaca, nabésuneda'inaa liá'a cáinabi jí'ineerri Fenicia ya Samaria, jáiwa'ee náiiwa náa'a jócani judíos namáaca'ee nawítee ajuítaimica quéewique'e nasíguia Diosru. Ya quinínama náa'a máaquenai nawówau Dios nácu, sáicta'ee wérri nawówa néemi'inaa liá'a chuánshi sáicaica.

⁴ Náiiinu'inaa Jerusalén néerra, Pablo ya Bernabé narríshibia'ee nayá iglesia ísanaca ya náa'a apóstolucua ya náa'a salínaibinica, náiiwa'ee nalí quinínama liá'a Dios médani náajcha. ⁵ Ne áabi náa'a fariséobinica éebidenai Jesús nácu, nabárrua'eewau ya namá'ee:

—Arrúnaa'ee nawíchua nachípi íimanaa juáta náa'a éebidenaica jócani judío, nabánua'ee nacúmpliaque'e ley Moisés wánani namédaca.

⁶ Jáiwa'ee náawacawai náa'a apóstolubinica ya náa'a salínaica quéewique'e natáaniacani linácu. ⁷ Néenee liáwinaami natáania linácu, jáiwa'ee Pé'eru bárruawai limá'ee nalí:

—Nuéenajinai, iyá yáine léenaa báinacu Dios máiderrite nuyá íbicha núliwaque'e irrú sáicai chuáninica liá'a wásedeerri'inaa nalí náa'a jócani'inai judíobini, quéewique'e nayá néebidaca. ⁸ Dios yáa léenaa wawówa, líiyada'ee walí lirríshibiaca nayá, liá'ee nalí Espíritu Santo, léjta liáyu'u walíni. ⁹ Dios jiní limédani báawatani wítee wáuicha nayá ya wayá, ne léquichoo nayá bádedeenai nawówau níwata namáacaca nawówau linácu. ¹⁰ Ne chóque'e çtánda éeneda Dios iwána namédaca liá'a nawítee ajuítaimica, jócaite wéenaa wacúmpliacte jiní wérri áawita náa'a wawérrinaimica? ¹¹ Báawachala wáuicha, wayá éebidenai wawásedacoo mawéniyu sáicaca wáajcha liá'a Wawácali Jesúsca, nayá wáseneu liúcha liá'a máashii léquichoo léjta wayá.

¹² Quinínama nayá manúmata néemi'e nayáca liá'a Pablo ya Bernabé táaniani liyá nácu liá'a shínaashi ya liá'a jócai wacába cáji Dios médani náajcha náiiibicha náa'a jócani judíobini. ¹³ Jái'inaa nanísa natáaniacai, Santiago má'ee:

—Nuéenajinai, éemite nulí: ¹⁴ Simón íiwa walíni léjta Dios caníinaa licába nayá quéechanacu náa'a jócani judíobini, liwína'ee néenaa chóniwenai namédaque'e chacáalee Diosruja. ¹⁵ Liáni áabenai léjta natánaumini náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu, léjta limáyu Dios chuánica:

¹⁶ 'Ne liáwinaami liáni nuéejoominaajoo nubárrueda báaniuujoni liá'a cuíta cáarralierricoo liyáca David shínaaca;

nuchúniminaa báaniuujoni ya nubárruedaminaa báaniuujoni,

¹⁷ quéewique'e quinínama náajcha náa'a namúrruque'e Wácalishi nawówa yáajchau léquichoo,

náajcha náa'a quinínama cáinabi ítesanaca náa'a máaquenai nayáu báawacha nují'inaa nácu.

¹⁸ Liá'a Wawácalica, wáneerri náa léenaa liáni quinínama báinacumi, liá'a máaquerri lichuániu'.

¹⁹ “Nuá léenaa nulíwoo, jócai sáica wabánua naméda liá'a jócai rúnau náa'a jócani judío, máaquenai nawíteu ajuítaimica nasíguiaque'e Diosru.

²⁰ Rúnaaminaajoo watána nalí nashírrique'iu liúcha liá'a namédani nalí náa'a jócani Dios. Cávique'e nacá'a náuchau naméda máashii náinaayu. Jócubeecha íya liérta cuéshinai sácumenaicoo ínaa, jiní liá'a jórquerricoo, ya jócai léquichoo íirrai. ²¹ Ne wawówaicta wáa léenaa báinacu sáimi ái néenaa já'a chacáalee rícu, náa'a éewidenai Moisés shínaa ley, liá'a naliénica sinagoga rícu éerri jútinchu nawówa iyabactacoo.

Liá'a cáashtaca nalí náa'a jócani judíobinirru

²² Apóstolubínica ya náa'a salínaica, ya náa'a quinínama iglesia ísanaca, jáiwa nawína áabi néenaa náa'a éebidenai nabánuaque'e nayá Antioquía néerra Pablo ya Bernabé yáajcha. Jáiwa'ee nawína Judas, né'e léquichoo lijí'inaa Barsabás, ya Silas, washíalicuenai cawíteenica náibicha náa'a éebidenai, ²³ náajcha nabánua áabai cáashta méerri chá'a:

“Wayá apóstolubínica ya náa'a salínaica náa'a éenajinaica watáa wéenajinai náa'a jócani judíobini, náa'a yéenai Antioquía rícu, ya Siria rícu léquichoo ya Cilicia léquichoo. ²⁴ Wáa léenaa áabi chóniwenai yáaineu wayéji áani jócani wabánua néerra, ijódia'ee liyú liá'a ichuánicoo, jócai náa léenaa chítashia nayáu'inaa jini.

²⁵ Tándá, wáawacawai, sáica wacábaca wawína wéenau náaque'iniu nacába iyáctalaca náajcha náa'a sáictani wéerri wítee wéenajinai Bernabé ya Pablo, ²⁶ náa'a máaqueneu nayáu carrúnatairru Jesucristo jí'inaa nácu. ²⁷ Ne léquichoo wabánua Judas ya Silas léquichoo: Nayájoo natáaniaminaa yáajchajoo náiiwaque'e irrú quinínama liáni.

²⁸ Ne sáicai wéerri wacába liá'a Espíritu Santoca ya wayá léquichoo, jócuminaa wabánua irrú quéewique'e iméda quinínama léjta Moisés tánimica, báawacha liúcha liáni: ²⁹ Jócubeecha íya cuéshinai ínaa náani néemani nalí náa'a jócani diose. Jócubeecha íya íirrai, ya léquichoo náa'a cuéshinai sácumenaicoo, cávique'e nacába náuchau naméda máashii náinaayu. Itúyactau wáujoo liúcha léju liáni, imédaminaa sáicajoo. Sáicaque'e yáajabajoo.”

³⁰ Ne nayájoo, néenee náiiwa'inaa nanáawau, náau Antioquía néerra, náawacacoo'eewau náa'a iglesia ísanaca néntregaa cáashta nalí. ³¹ Náa'a néenajinaica naliá'inaa cáashtai sáicta wéerri nawówa.

³² Liá'a Judasca ya Silasca wáalenai Dios wítee nawówa lícu, náiiwani'inaa chóniwenairru sáicta wéerri'e nawówa néenajinai yáajchau. ³³ Liáwinaami liá'a éerrica, náa'a néenajinaica náiiwa'ee nanáawau nalí, nabánua nachuániu nalí sáicta wéerri nawówa, quéewique'e néejocoo báaniu náa'a bánuenai nayá. [³⁴ Ne liá'a Silasca wówerri limáacacoo.] ³⁵ Ne Pablo ya Bernabé namáacau Antioquía rícu, íchaba yáajcha mamáarraca néewida ya náiiwa Jesucristo chuáni.

Pablo chánau lijíacoo chámaichu'inaa liméda lishínaa tráawaju Diosru

³⁶ Áabai éerri liáwinaami, Pablo má'ee Bernabérru:

—Wáu wacába náibeji báaniu náa'a wéenajinaica chítashia nayáu jíni quinínama chacáalee rícuba, liá'a wáiiwactamite wawácali chuáni, wacábaque'e chítashia nayáu jíni.

³⁷ Bernabé wówerri litée náajchau Juan, liá'a jí'ineerri léquichoo Marcos; ³⁸ Ne Pablo jócai wówai litée Marcos, jiníwata liá'a Marcosca limáaca bácai Pablo ya Bernabé Panfilia rícu, jócai wówai liá'acoo náajcha liá'a tráawaju namédanica. ³⁹ Jáiwa náawacawai naméda yáacacuwai linácu liáni, jáiwa'ee nashírria yáacawai. Bernabé litée'e liájchau Marcos náurrucoo'eewau lancha rícula náaque'iniu liwówai jí'ineerri Chipre, ⁴⁰ nácula Pablo liwówaiyu liwína'a Silas, ya náa'a néenajinaica nasáta'ee nanácu Dios jí'inaa nácu, jáiwa'ee najiá'eewau néenee, ⁴¹ nabésuna'eewau Siria ya Cilicia náa'ee nadánani náa'a néenajinaicoo yáainai iglesia rícu.

16

Timoteo tálideda Pablo ya Silas

¹ Pablo línu'e Derbe ya Listra néerra, línuctala'ee linácu liá'a báqueerri quéebidacai Jesucristo nácu, jí'ineerri Timoteo, rucúulee ruá'a báquetoó ínetoo judía quéebidacau Jesucristo nácu, lisálijinaa griego. ² Náa'a néenajinaica yéenai Listra rícu ya Iconio rícu, natáania'ee saícai wérri linácu. ³ Pablo wówerri'e Timoteo yáacoo liájcha, ne quéechanacu liwána náiju nachípi íimanaa juáta, quéewique'e jóca íiwirri nawówa náa'a judíobinica náa'a yéenaica líta'aa liá'a cáinabica, ne quinínama yáine léenaa Timoteo lisálijinaa griego. ⁴ Quinínama chacáalee nabésunactacoo, náiiwa'ee náacoo néenajinairru, linácu liá'a náiiwani náa'a apóstolubinica ya náa'a salínaibinica náa'a iglesia Jerusalén ísanaca. ⁵ Náa'a iglesia ísanaca, jáiwa'ee nadáwina nawíteewai Jesucristo jí'inaa nácu, náa'a máaquenai cabálininaa, ya liá'a namánaba náa'a éebidenaica lidáwinau mawí.

Pablo dájuni báqueerri washiálicuerri Macedonia rícu saí

⁶ Liá'a Dios shínaa Espíritu Santoca jócai wówai náiiwa Jesucristo chuáni léenaa lirrícu liá'a cáinabi jí'ineerri Asia shínaaca, jáiwa'ee nabésunawai liá'a cáinabi jí'ineerri Frigia ya Galacia, ⁷ náiiu linúmamirra liá'a cáinabica jí'ineerri Misia. Ne néenee namá'inaa'ee nalíwoo nabésunacoo cáinabi jí'ineerri Bitinia, ne liá'a Espíritu Jesús shínaaca, jócai línda jíni. ⁸ Néenee'e, nabésunau machácani Misiarra, náurruca'eewau á'a lancha chánactau jí'ineerri Troas. ⁹ Liyáli éerrimi Pablo dájuni'e dajuíshi táayee; licába'ee báqueerri washiálicuerri shínaa cáinabi jí'ineerri Macedonia, libárrua'eewau limá'ee Pablórru: “Jibésunau Macedonia rícula jiyúda wayá.” ¹⁰ Pablo quéecha'inaa lidájuni'inaa liárra dajuíshica, jáiwa wachúni washínaa iníjbaawai wáaque'iu Macedoniala shínaa cáinabi ítala, yáawaiyi Dios máiderri liyá wayá wáaque'iu wáiiwa nalí saícai chuánshica liá'a Dios chuánica.

Pablo ya Silas Filipos rícu

¹¹ Wáurrucoowai Troas néenee, wáu machácani liwówai jí'ineerri Samotracia, áabai éerri néenee wáiiu áabai chacáalee jí'ineerri Neápolis. ¹² Néenee jáiwa wáawai áabai chacáalee jí'ineerri Filipos, liá'a chacáalee mawí máanuica líta'aa liá'a cáinabi Macedonia shínaaca, nayácta íchaba náa'a romanobini. Néerra wayáte jócai íchaba éerri. ¹³ Áabai éerri liá'a wawówa íyabactacoo, jáiwa wajiáwai

bináawala chacáalee, méeda tácoowala, liá'a wamáacta walíwoo áabai yáarrushi nasáactau náa'a judíobinica. Jáiwa wawáawai watáania sáicai chuánshi, nalí náa'a íinaca yáawaquenaicoo wáajcha. ¹⁴ Báuquetoó néenaa jí'ineechoo Lidia; ruyá néenee sáú áabai chacáalee jí'ineerri Tiatira, wéndechoo wárruma cawéni quíirrai wérri. Ruáni íinetooca, yáichoo sáicai Diosru, émechoo'e ruyáca, liá'a Wawácalica jáiwa lidúnu ruwówai ruéemique'e liá'a Pablo táaniani liyá nácu. ¹⁵ Ruéebida Jesucristo nácuí rubáutisawai, náajcha náa'a quinínama ruéenajinaica, ne liáwinaami, jáiwa rusáta wáuicha:

—Ne iyá imáacta iwówau yáawaiyica yáliminaa nuyá nuéebidaminaa Jesucristo nácu, íinu chérra yáaque'iniu núbana néerra.

Jáiwa ruwána wamáacaque'iniu ruájcha.

¹⁶ Libésunate áabai éerri wá'inaateu chaléeni náctalacoo nasáta Dios yúcha, jáiwa wáiiinu báquetoó miyácau wáalechoo áabai espíritu cadíbinacai. Ruyá nawánacaala yáarru, ruyá yáichoo léenaa wérri jiníwata áabai espíritu máashii íiwaca rulíni. Tándá ruwácanai jéda íchaba warrúwa. ¹⁷ Ruáni miyácauca, jáiwa ruchánau rujínacoo Pablo ya wáajchai, rumáidada'ee ruácoo:

—¡Náani washíalicuenaica sírbenai Diosru liá'a yéerri áacairra, náa'a íiwenai irrú, chítashia Dios éewa'inaa litée iyá áacairra'inaa!

¹⁸ Liáni rumédani íchaba éerri, cáashia Pablo, wówa íiwirri liwówa, jáiwa'ee léejoo báaniu limá'ee lirrú liá'a espíritu yéerri runácu ruá'a miyácauca:

—Lijí'inaa nácu liá'a Jesucristoca, nuwána jijíácoo rúcha.

Liyáalimi espíritu máashiica limáaca ruyái.

¹⁹ Ne náa'a ruwácanaica ruá'a miyácauca, nacába'ee jócai sáica nagáana runácu warrúwa mawí, jáiwa'ee nawína Pablo ya Silas, jáiwa natéeque'e nayá wánacaleenairru, liá'a plaza chúnsaica. ²⁰ Jáiwa nabárrueda nayái nawácanai náneewa namá'ee:

—Náani judíobinica ínuenai naméda walí máashii nacáarralia washínaa chóniwenai, ²¹ éewidenai nawíteeyu wayá jócai wéenaa warríshibiaca, jócai wéenaa namédaca, jiníwata wayá romanobini.

²² Néenee náa'a chóniwenaica nabárruoo nanácula liá'a Pabloca ya Silas, ya namá'ee náa'a nawácanaica namídudaque'e náabala nabásaidaque'e bárayuni. ²³ Néenee nanísa'inaa nabásaida nayái, naníqui jini cuíta manúmai rícula, namá'ee lirrú liá'a catúyacaica liá'a cuíta manúmaica licábaque'e nayá, jócubecha najiáu nayáca. ²⁴ Quéecha'inaa lirríshibia liáni catúyacaica cuíta manúmai liníqui wérri nayá sáica, ya liníqui náiiiba áacairra linácula liá'a áicuba cadúcunica lijí'inaa cepo.

²⁵ Ne liyáalimi béewami táayebee, Pablo ya Silas nasátau ya narrába shímashi Diosru, ya náa'a áabi yáainai cuíta manúmai rícu néemini nayáca, ²⁶ ne liyáalimi licúsu liá'a cáinabica cadánani wérri lichúnda liá'a cuíta manúmaica. Liyáalimi liméecu linúma liá'a cuíta manúmaica quinínama, náa'a yéenai cuíta manúmai rícu liwásau liá'a nashínaa cadénaca. ²⁷ Quéecha'inaa licáwiacoo liá'a catúyacai cuíta manúmai licába quinínama linúma liá'a cuíta manúmaica méecuerriu, lijéda lishínaa espadau línuaque'e liyáu, jiníwata limá lirrúwoo náa'a yéenai cuíta manúmai rícu máanenaiwai. ²⁸ Ne jáiwa Pablo máidada lirrúí:

—¡Ujínua, wayá náani ya áani quinínama!

²⁹ Néenee liá'a catúyacai cuíta manúmai lisáta áabai licámarrau liwárruoo licánacacoo ya chéchinou licáarruniu licuá Pablo ya Silas yáajba.

³⁰ Néenee liá'a catúyacai cuíta manúmai lijéda Pablo ya Silas ya lisáta léemiú nayá:

—Washiálicuenai, ¿tána arrúnaa numédacai nuwáaliaque'e nucáwicau Dios yáajcha?

³¹ Namá'ee lirrú:

—Éebidau linácu liá'a wawácali Jesúsca, jiwáaliaaminaa jicáwicau Dios yáajcha jócai amáarra ya jéenajinai lécchoo.

³² Jáiwa natáania lirrú linácu liá'a Wawácali chuánica ya nalí náa'a yéenaí lishínaa cuíta néeni. ³³ Ne liyáalimi hóraaca táayebeeca, liá'a catúyacai cuíta manúmai litée jíni báawachala libádeda natúca náa'a Pabloca ya Silas, jáiwa nabáutisawai liyá ya léenajinai. ³⁴ Néenee litée nayá líibana néerrau, liá náaya, liyá ya léenajinai sáitani wérri wówa néebidacala Dios nácu.

³⁵ Manúlacaiba, náa'a nawácanaibinica nabánua áabi catúyacani chaléeni catúyacai cuíta manúmai quéewique'e nawáseda Pablo ya Silas.

³⁶ Liá'a catúyacai cuíta manúmai limá'ee Pablórru:

—Náa'a nawácanaibinica nabánua nuwásedaque'e iyá; tánda yáa namówai chaiwíteemija'a.

³⁷ Ne Pablo má'ee nalí náa'a catúyacanica:

—Ne wayá cháni cábacanaa léjta chóniwenai Roma néenee sánaca, nabásaida wayá chóniwenai náneewa, jóctanaa náa léenaa wajíconaa, naníqui wayá cuíta manúmai rícula; ¿ya chóque'e iwówai iwáseda wayá cabáyainta? ¡Ne jóca! Náinuque'e nayá jájiu najéda wayá.

³⁸ Náa'a catúyacani náaniu náiiwaca nalí náa'a nawácanaibinica, jáiwa nacáarrudawai náa'ee léenaa nayá'ee cháni cábacanaa léjta chóniwenai Roma néenee sánaca. ³⁹ Náawai náa'a nawácanaibinica, nasáta perdón Pablo ya Silas yúcha, ya najéda jíni cuíta manúmai rícuca, ya namá'ee nalí najiáque'iu lirrícucha liá'a chacáaleeca. ⁴⁰ Najiá'inau lirrícucha liá'a cuíta manúmai náa'a Pablo ya Silas, jáiwa náawai rúbana néerra ruá'a Lidiaca, néenee nanísa nacába náa'a éebidenai Dios chuáni náa nadánani, jáiwa náau néenee.

17

Nacáarralia yáacacoo Tesalónica rícu

¹ Pablo ya Silas náau mamáarraca nabéechalau. Nabésunau lirrícu náa'a chacáalee jí'ineerri Anfípolis ya Apolonia, jáiwa náiiinui chaléeni chacáalee jí'ineerri Tesalónicaca, nawáaliaacta áabai sinagoga judíobinica. ² Pablo, léjta liwíteeja, liáu chaléeni sinagoga néerra, táshia éerri jíni liwówa íyabactacoo, léjta matálii semana litáania náajcha. Léewida nayá léjta limáyu liá'a Dios chuánica, ³ líiwadeda nalí liá'a Mesíasca arrúnai'inaa máanalica, ne máanalicai yáawinaami licáwiaminau báaniu. Limá nalí:

—Liyája líani Jesús numáni irrú, liyája liérta Mesíasca.

⁴ Áabi néenaa náa'a judíobinica néebidani, nawína yáacau Pablo yáajcha ya Silas. Cha lécchoo néebida íchaba néenaa náa'a griégobinica yáine Diosru sáicai ya íchaba ína cawénini wérri. ⁵ Ne náa'a áabi judíobinica cadéni nayá. Namúrru áabai chóniwenai máashiini jínanenai cáaye rícu jiníni médani, quéewique'e nacáarraliaca ya najódiaque'e chóniwenai chacáalee rícu sánaca. Náani máashiinica lécchoo náau líibana nácula liá'a báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Jasónca, najédaque'e néenee Pablo ya Silas quéewique'e néējuédaque'e

chóniwenairruni. ⁶ Ne jócala náiiinu Pablo ya Silas, jáiwa nárdeda Jasón ya áabi éebidenai Dios nácu nanáneewa náa'a chacáalee wácanaica, máidadenai náacoo:

—¡Nayája náani washiálicuenai jínanenaiu quinínama cáinabi naméda namáacoo quinínama máashii chóniwenai íibi, náiiinu léquichoo áani, ⁷ ya Jasón wína nayá líbana néeniu! ¡Quinínama nayá jócani méda liwánacaala liá'a chúnsai liwácali romano shínaaca, ne namá jáicala báqueerri reyja'a, léja liá'a Jesúscá!

⁸ Néemi'inaa liáni, jáiwa chóniwenai ya náa'a cawánacaalacani cáarrudenaiu. ⁹ Ne Jasón ya náa'a áabibica napáida áabai warrúwa, ya nawáseda nayá.

Pablo ya Silas Berea rícu

¹⁰ Ne táaye'inaami, náa'a éebidenaica nabánua Pablo ya Silas náaque'iu báitanacu chaléeni chacáalee jí'ineerri Berea. Náiiinu'inaami náau báitanacu chaléeni sinagoga néerra judíobini shínaaca. ¹¹ Náani judíoca, mawíni sáica wítee náucha náa'a Tesalónica néenee sánaca, narríshibiani sáica wérri nawówa yáajchau liá'a chuánshica, mawí éerri néewidau Dios chuáni nácu, nacábaque'e namáni nalí yáawaictajani. ¹² Ne íchaba néenaa éebidenai, ya lécchoo néebida íchaba néenaa náa'a griégobinica, cha lécchoo íina cawénini wérrica ya washiálicuenai. ¹³ Ne náa'a judíobinica Tesalónica néenee sánaca, náa léenaa'inaa Pablo íiwadeda liá'a chuánshi Dios shínaa á'a Berea lécchoo, náau néerrai nacáarraliaque'e náa'a chóniwenai. ¹⁴ Ne náa'a áabi éebidenaica nawána Pablo jíacoo madéjcata chaléeni litácoowala liá'a manuáca, ne Silas ya Timoteo máaquenai á'a Berea. ¹⁵ Náa'a tálidedenai Pablo yáaineu liájcha atanúma á'a chacáalee jí'ineerri Atenas. Néenee néējuawai náiiwa nalí náa'a Silasca ya Timoteo náaque'iu madéjcata Pablo íshirricu.

Pablo Atenas rícu

¹⁶ Nácula Pablo nénda á'a Atenas néerra liá'a Silas ya Timoteo, máashii wérri liwówa licábacala liá'a chacáalee cashiámu diosnai jócai yáawaiyi. ¹⁷ Tándawa liméda yáacau sinagoga rícu, náajcha náa'a judíobinica ya áabi chóniwenai yáinai sáicai Diosru, ya éerri jútainchu naméda yáacacoo náajcha náa'a yáawaquenaicoo plaza rícu. ¹⁸ Cha lécchoo áabi quéewidacani néenaa jí'ineenai epicúreos ya estóicos, nachána naméda yáacacoo Pablo yáajcha. Áabi má'ee:

—¿Tána litáania léji liéni catáaniacaica?

Ya áabi má'ee:

—Jicá'a liá'a táaneerri áabata diosnai déecuche sái nácu.

Léewa'ee namáni lierra níwata Pablo íiwadederri linácu liá'a chuánshi sáicaica Jesús nácu, néewacala nacáwiacoo náa'a máanalínica.

¹⁹ Néenee natée jíni chaléeni Areópago néerra. (Atenas néerra jí'ineerri Areópago, náarrui náa'a wánacaleenai chacáalee rícu). Liá'a yáarrushi sáictata nacába náawacacoo, nasáta néemiu Pablo:

—¿Jéewa jíiwa walí liá'a wáalii chuánshi jéewidani nácu jíndani walí?

²⁰ Ne jitáania walí áabata chuánshi báawatai, ya wawówaini wáa léenaa tánashia jiwówai jimácai.

²¹ Ya quinínama náa'a yéenai Atenas néerra, léjta lécchoo náa'a déecuche sánaca yéenaimi á'a, bácainaa sáictai néemica ya natáaniaca chuánshi wáalii.

²² Pablo bárroo nalí béewami Areópago rícu, limá'ee:

—Chóniwenai Atenas néenee sánaca, quinínama liáni nucábanica, iyá chóniwenai éebidenai wérri linácu liá'a wíteeshica. ²³ Nácula nujínaniu chacáalee rícu, nucába iyá isátau íchaba diose yúcha, ya nuínu áabai altar liá'a tánerricoo cháa: 'Liá'a Dios jócai wacúnusia'. Wée sáicai, lierra Dios isátanicoo yúcha jócai icúnusia, linácuwa nutáania irrú.

²⁴ "Liá'a Diosca quénuderrri quinínama cáinabi quinínama liá'a yéerri líta'aa, liyáwaja lierra wácalishi áacai sáica ya cáinabi íta'aa. Jócai yáa lirrícu liá'a temploca washiálicuenai médanica. ²⁵ Jiní lirrúnaani naméda liwícaubali, liyája liarra yáirri wacáwica quinínama, cáuli ya quinínama mawí.

²⁶ "Bácai rímii washiálicuerri rícue quénuderrri quinínama chóniwenai, nayáque'e quinínama cáinabi íta'aa; líyadani nalí liá'a éerrica ya liá'a yáarruishica néewacta nayáca, ²⁷ namúrruque'e Dios, ya cáajbami, újni najisedauca néewaqué'e náinucani, báawita yáawaa jócu Dios ya wáucha déecucha bácaínaa. ²⁸ Jiníwata wayá yéenai Dios nácula, wachúniniu ya wéewa wayáca; ya léjta léquichoo náa'a áabibi éewenai najéda chuánshi nawíta rícuejiu nashínaaca namá'ee: 'Wayáca Dios táqueenaibimi'. ²⁹ Wayácta Dios táquenaibimi, jócu arrúnaa wamá walíwau léecala, liá'a Dios litánaaminaa óroyu, ya platayu, jócta íibayu namédani náa'a washiálicuenaica nawíteeyu. ³⁰ Báinacu Dios míya máecha quinínama namédani liarra, jiníwata jócala náa léenaa liá'a namédanica; ne chóque'e, Dios bánua quinínama chóniwenai, quinínama cáinabi néējuacoo lirrú, néebidaque'e linácu. ³¹ Dios ái wína áabai éerri, ya liyáali éerri, jiní licábacala báqueerri chóniwerri sáicai áabi yúcha; liyáminaa májoo chóniwenai médacta sáictai o máashii. Quinínama lierra limédani'inaa báqueerri washiálicuerri rícueji liá'a liwínanica, jí'ineerri Jesús. Dios íyadani chóniwenairru cháca rúnaa libésunacoo, liyáwa wáneerri Jesús cáwiacoo náibicha náa'a máanalínica".

³² Néemi'inaa liáni nacáwicalau máanalícaí yúcha, áabibi nacáida'ee ya áabi namá'ee:

—Wanísaminaa wéemicojoni áabata yáajcha.

³³ Néenee Pablo máaca nayái, jáiwa liáwai. ³⁴ Ne áabi yáau liájcha néebidani. Náibi yéerri liá'a Dionísioa, néenaa náa'a Areópagoca; ya léquichoo báquetoo íinetoo jí'ineechoo Dámaris, ya áabi mawí.

18

Pablo Corinto rícu

¹ Liáwinaami liáni, Pablo jiáu Atenas rícuha, jáiwa liáwai lirrícula liá'a chacáalee jí'ineerri Corinto. ² Néerra línu báqueerri washiálicuerri judío jí'ineerri Aquila, liyá che sáini cáinabi jí'ineerri Ponto. Liyáali íchaitaa Aquila ya línu Priscila ínuenai lítee liá'a cáinabica jí'ineerri Italia, chéni rúnacte najiácoo jiníwata liá'a nawácali jí'ineerri Claudio, wáneerri najiácoo quinínama náa'a judíobinica, najiáque'iu chacáalee jí'ineerri Roma. Pablo yáairri licába nayá, ³ jiníwata Pablo wáaleerri léenaa liá'a tráawajuca, namédaque'e tólda nawéndacta'inaa nashínau, íchaitaa limáacau náajcha limédaque'e náajcha liá'a tráawaju. ⁴ Ne éerri jútainchu nawówa íyabactacoo, Pablo yáairriu sinagoga rícula, natáaniactaca néewidactaca náa'a judíobinica ya náa'a jócani judío, quéewique'e néebida Jesús nácu.

⁵ Quéecha'inaa Silas ya Timoteo náinu'inaa á'a Macedonia, Pablo liyá'inaaja liiwadeda quinínama éerri liá'a chuánshica, líyadaque'e nalí náa'a judíobinica Jesúsca léja liá'a Mesíasca. ⁶ Ne nayá nachána namédacoo báawacha liúcha namá lirrú chuánshi máashii; jáiwa Pablo tútuda líbalau, liwówau limáca nayá médenai máashii jócai néebida, ya limá nalí:

—Iyáminaa wáalia ítalashi iyá jájiu yúcaque'iu; nuyá jócai wáalia ítalashi. Chóque'e libéechalawoo nuáu jócani judíobini néerra.

⁷ Lijiáu chéni sinagoga, néenee liáu líbana néerra liá'a báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Ticio Justo, sáterriu Dios yúcha, yéerri léema nácu liá'a sinagogaca. ⁸ Báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Crispo, liwácali liá'a sinagogaca, léebida Jesús nácu quinínama yáainai líbana lícu. Ya lécchu quinínama náa'a Corinto sánaca, néemi liá'a Jesús chuánica, jáiwa néebida jini nabáutisawai. ⁹ Áabai táayee, liá'a Wawácalica limá'ee Pablorry liá'a áabai lituirricu sái: “Ucáarru jiyá; jiáyu jiiwadeda liá'a chuánshica mamáarraca. ¹⁰ Jiníwata nuyá yéerri jiájcha, jiní éewa lidúnu jinácu limédaque'e jirrú máashii, ne nuyá wáaleerri íchaba chóniwenai lirrúcu liáni chacáaleeca.” ¹¹ Tándawa Pablo máacau áabai camuí ya béewami á'a Corinto, léewidaca náibi liá'a chuánshica Dios shínaaca.

¹² Ne liyáli éerri liá'a Galiónca wánacaleerri á'a Acaya, náa'a judíobinica náawacau Pablo júnta'inaa; natéeni nawácanaibini júnta, ¹³ ne má'ee lirrú liá'a wánacaleerrica:

—Liáni washiálicuerrica jínaneerriu éewiderrri limácoo náa'a chóniwenai, quéewique'e náa Diosru sáica liyú liá'a áabatata lijúnta liá'a leyca.

¹⁴ Pablo ái'inaata táaniacai, quéecha'inaa Galión máca nalí náa'a judíobinica:

—Ne jíconaashiquictani, jócta cáinuacai áabi, nuyáminaa nuémiminaa irrújoni iyá judíobinica; ¹⁵ ne liyú'inaa lierra chuánshica, jí'inaashi ya ishínaa ley, ichúniu iyá jájiuni, jiníwata nuyá jócai wówai nuwárruacoo linácu liárca.

¹⁶ Ya lijédani lirrúcuha liá'a náawacactacoo náa'a wánacaleenaica. ¹⁷ Néenee nawína báqueerri namánabayu jí'ineerri Sóstenes, liwácali liá'a sinagogaca, nabásaidani néeni, nanáneewa náa'a nawácanaibinica. Ne Galión jiní wéerri wéni lirrú lierra.

Pablo éjuerriu Antioquíarra

¹⁸ Pablo máaquerrri íchaba éerri á'a Corinto. Liáwinaami líiwa lináwawai léenajinairru, liájcha Priscila ya Aquila, náurrucoo náaque'iu lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Siria. Liá'a chacáaleeca jí'ineerri Cencia, jóctanaa liúrrucujau, lirrírreda liwíta báiawai, quéewique'e licúmpliaque'e liá'a chuánshi limánimica. ¹⁹ Quéecha'inaa náinucai á'a Éfeso, Pablo máaca Priscila ya Aquila, jáiwa liáwai sinagoga néerra litániactaca náajcha náa'a judíobinica náawacactacoo. ²⁰ Nayá namésudani wówa namáaque'iu íchaba éerri mawí, ne jócu liwówai, ²¹ ne jáiwa líiwa lináawawai limá'ee nalí: “Dios wówaicta, nuéjuaminajoo nucába iyá báaniu.”

Néenee Pablo yúrrucoo báaniu, jáiwa liáwai Éfeso néenee. ²² Quéecha'inaa línucai á'a chacáalee jí'ineerri Cesarea, liáwai Jerusalén néerra, liáque'iu litáa nalí náa'a éebidenaica Dios nácu, néenee liáu chaléeni Antioquia néerra. ²³ Liáwinaami áabi éerri, liáu báaniu

lijínanicoo áabainaa lirrícu liá'a chacáalee liá'a cáinabi jí'ineerri Galacia ya Frigia, liá nadánani quinínama náa'a éebidenai Dios chuáni.

Apolos íiwadederri Dios chuáni Éfeso rícu

²⁴ Ne liyáali éerrimi línu Éfeso néerra báqueerri judío jí'ineerri Apolos, chacáalee jí'ineerri Alejandría néenee sái. Yáirri wérri léenaa sáica, cúnusierrri sáica liá'a tánerricoo Dios chuánica. ²⁵ Yéerri sáica wérri Dios chuáni nácu, ya táaneerri jucámarranaa liwówa yáajchau, léewidaca jucámarranaa Jesús nácu, báawita bácai licúnusia linácu liá'a bautismoca Juan shínaaca. ²⁶ Liá'a Apólosca libárrroo litániaca chóniwenai náneewa sinagoga rícu; ne néemi'inaami jini Priscilaca ya Aquila, néenee natée jini báawachala náiiwa lirrú jini sáica wérri liá'a Dios chuánica. ²⁷ Quéecha'inaa Apolos wówai liácoo nayáctala náa'a chóniwenai yéenai cáinabi íta'aa jí'ineerri Acaya, néenajinai yúdani, ya natána áabai cáashta nalí náa'a éebidenai Dios nácu néenee sánaca, quéewique'e narríshibia sáicani. Ne línu'inaa Acaya néerrai, liyúda íchaba nalí náa'a éebidenaica, jiníwata Dios sáicai wérri néebidaque'e linácu. ²⁸ Ne quinínama náneewa namá judíobini nácuha, limáni nalí jócai néenaa nabáyaca, líyada Dios chuáni nácu, léewidani yáawacaala léja liá'a Jesúsca liá'a Mesíasca.

19

Pablo Éfeso rícu

¹ Nácula Apolos yáa á'a Corinto, Pablo chuáu líibi liá'a awácaca línu Éfeso néerrai, línu íchaba éebidenai Dios nácu. ² Jáiwa lisáta léemi nayái:

—¿Irríshibia léji liá'a Espíritu Santoca éebida'inaami Jesús nácu?

Nayá néeba liúchani:

—Jócai wíta wéemi natáania nácu liá'a Espíritu Santoca.

³ Pablo sáta léemiu nayá:

—Ne, ¿chíta nabáutisau iyá jini?

Nayá éeba'ee:

—Liyú liá'a bautismo Juan shínaamica.

⁴ Pablo má'ee nalí:

—Jajá, Juan báutiseerri náa'a éejuenaicoo Diosru, ne limá'ee nalí éebida linácu liá'a ínuerri'inaa báaniu nuíshirricu, wówerri limáca, liyáca Jesús.

⁵ Néemi'inaa liáni, jáiwa nabáutisawai Jesús jí'inaa nácu; ⁶ ya néenee Pablo máaca'inaa licáajiu nanácu, línu nanácu liá'a léquichoo liá'a Espíritu Santoca, natáania áabai chuánshi báawatai, néewidau chuánshi Dios yáani nalí. ⁷ Namánabaca doceca náa'a washiálicuenaica.

⁸ Ne liyáali matálii quéerri, Pablo yáairriu liyáca sinagoga néerra, líiwadedacta jócai cáarrunaa chuánshi, cáiteerri nayá yáawai wérriyu, ya liwówai métaa néebidaque'e Dios wánacaalactaca. ⁹ Ne áabibi, liyájurricani, jócani wówai néebidaca, újni chóniwenai náneewa natáania máashii linácu liá'a wáalii chuánshica. Néenee Pablo lishírriu náucha, ya litée náa'a éebidenaica chaléeni escuela néerra lishínaa báqueerri jí'ineerri Tirano. Chaléeni litáania éerri jútainchu, ¹⁰ Cha limédaqui jini chámacua camuí, cháí léjta náa'a yéenai quinínama líta'aa liá'a cáinabi jí'ineerri Asia, ya náa'a judíobinica ya náa'a jócani judío, néemi liá'a wawácali chuánica. ¹¹ Dios limédaca máanui jócai nacába cáji Pablo nácueji, ¹² báawita liá'a pañueloca, ya liá'a íibalashi dúnuerri

lináanai natéeni bálinenairru, ne liáni éderri nabálinacaala ya náa'a espíritu máashiica jíerriu náucha.

¹³ Ne áabibi judíobini, jínanenaiu cáaye rícu jédenai namácoo chóniwenai yúcha espíritu máashii, nawówaini namédaca lijí'inaa lícu liá'a Wawácali Jesúsca; namá'ee nalí náa'a espírituca: “¡Lijí'inaa lícu liá'a wawácali Jesúsca, Pablo íiwanica, nabánua jirrú jijíayu!”

¹⁴ Léwa liáni namédani náa'a siete léenibi liá'a judíoca jí'ineerri Esceva, liá'a báqueerri nawácalica náa'a sacerdotébini. ¹⁵ Ne áabai éerrimite liá'a espíritu máashiica limá'ee: “Nucúnusia Jesús, ya nuá léenaa Pablo; ne iyá ¿tána iyái?”

¹⁶ Ne liyáalimi, liá'a washiálicuerrica wáaleerri espíritu máashii ínuerri nanácula, ya quinínama lidánani yáajchau liméda mawí náucha quinínama, línueda bájjiala nayá carrúnatai, najiáwai návana rícuha jushícai ya catúcai. ¹⁷ Quinínama náa'a yáainai Éfeso rícu, judíobini ya jócani judío, ná'inaa léenaa, jáiwa cáarru wéerri nayái. Ne chacábacanaa licáarraliau Jesús jí'inaa íiwanaa cawéni wérrica.

¹⁸ Ya lécchoo íchaba náa'a éebidenaica náiiinu náiiwadedaca quinínama liá'a máashiica namédani quéecha, ¹⁹ ya íchaba médenaiu camálicaniyu, náinda nashínaa cáashtau néemaque'ini quinínama náneewa. Quéecha'inaa májna nalíwoo liwéni liá'a cáashtaca, liwéni jía'eewoo léjta cincuenta mil éerri tráawaju shínaa. ²⁰ Cha járra liá'a lichuánica liá'a wawácalica yáairriu mamáarraca cáarraliacoo matuínaami, liácoo iyaderriu liácoo liwíteu.

²¹ Liáwinaami liáni bésuneerricoo, Pablo wówai liácoo Macedonia néerra ya Acaya néerra, ya liáu mamáarraca chaléeni Jerusalén néerra. Ya léquichoo limá'ee néenee liáu Jerusalén néerra ya arrúnaa liácoo léquichoo chaléeni Roma néerra. ²² Ya néenee libánua Macedonia néerra chámata liájcha sána, Timoteo ya Erasto, nácula limáacau áabata éerri mawí á'a Asia.

Matuínaamini méda yáacacoo Éfeso rícu

²³ Ne liyáali éerrimi, naméda á'a Éfeso rícu íchaba cáarraleneu nayáca urrúni lirrú liá'a néewidani wáaliiyu, ²⁴ liwánaca liá'a báqueerri jí'ineerri Demetrio, tráawajeerri jíarru sáicai jí'ineerri warrúwa, méderri quinínama méenaami cábacanaa. Liáni washiálicuerrica méderri mawí licábacanaa cuíta píitui rími, léjta templo diosa jí'ineechoo Artemisa, liáni namédanica yáirri nalí manuába warrúwa, lirrú ya náa'a tráawajenai liájcha. ²⁵ Liáawaqueda náani, áabi yáajcha tráawajenai áabena tráawajuca, limá'ee nalí: “Nawácali, yáa léenaa washínaa cashínanica wayáque'e sáica wacábajoni liáni washínaa tráawajuca. ²⁶ Ne iyá cábenai ya éemi, liárta Pabloca máirri limácoo náa'a diosnai washiálicuenai médani áani, jócaita diosnai; cha léewida íchaba chóniwenai, jócaita báabajuta áani Éfeso rícu, á'a atéwa quinínama cáinabi Asia íta'aa. ²⁷ Liáni carrúnatai, jiniwata washínaa negocio carrúnatai yúcacoo, ya léja liá'a temploca lishínaa liá'a diosa cawéninica jí'ineechoo Artemisa, éewerri lipérdia liá'a cawénica lishínaaca, chacábacanaa náuca ruá'a máanui cábacoo jicá'a diosa náani jirrú sáicai á'a Asia ya quinínama macájjirra cáinabi.”

²⁸ Néemi'inaa quinínama liáni, íiwirri wéerri nawówa, jáiwa namáidada namá'ee: “¡Sáicacajani Artemisa efesios sána shínaa!”

²⁹ Jáiwa namáidada mamáarracai lirrícu liá'a chacáaleeca. Jáiwa náiiinu lináculai náa'a Gayo ya Aristarco, chámata washiálicuenai Macedonia sána máinaiu Pablo yáajcha, jáiwa nárda jini chaléeni áabai cuíta máanui wérri quiní báinaa jí'ineerri teatro, náawacactacoo. ³⁰ Pablo wówai liwárruacoo lirrícu liá'a cuíta máanuica, quéewique'e litáania nalí náa'a chóniwenai, ne náa'a éebidenaica jócu náinda jini. ³¹ Ya léquichoo náiiibi náa'a cawánacaalacánica Asia sánaca ái néenaa já'a Pablo júnica, nabánua nachuániu lirrú jócala léewa liwárruacoo néerra. ³² Nácula, lirrícu liá'a náawacactacoo, áabi máidada báawatai, áabi báawata, jiniwata náa'a chóniwenai yáawaquenai matuínaami; náa'a áabibica jócai náa léenaa tándashia náawacawai. ³³ Ne áabi néenaa náiiwa lináwa liá'a Alejandro. Liyá judíobini dáanedani quinínama náneewa. Alejandro nácuda licájiu quéewique'e náyabacoo, litáaniaque'e liwícaubali chóniwenai náneewa. ³⁴ Ne ná'inaa léenaa liá'a Alejándroca judío léchchoo, namáidada quinínama chámai hóraa: “¡Sáicacajani Artemisa efesios sána shínaa!”

³⁵ Báqueerri nawácali náa'a chacáaleeca, léewa'inaa liyábeda náa'a chóniwenai, limá'ee: “Chóniwenai Éfeso sána, quinínama náa'a chóniwenai líana liáni chacáaleeca namáacani túyaca liáni templo shínaa máanuica diosa Artemisa, ya rushínaa tánaashi cáirriu áacaiji. ³⁶ Jiniwata jini éewa libáya liáni, iyabau iyá, u'iméda jóctanaa yáa léenaa sáica. ³⁷ Jiniwata náani washiálicuenaica índanica jócani méda máashii templorru, jini natáaniacala máashii runácucha ruá'a washínaa diosaca. ³⁸ Ya Demetrio ya náa'a tráawajene liájcha wáalenai áabata chuánshi linácucha, wánacaleenai náa'a ya néeni ya náarru náa'a wánacaleenaica; nasátaque'e néemiu nanáneewani náa'a wánacaleenaica natúyaque'iu nashínaa bácaínaa. ³⁹ Ya iyá isátacta áabata mawí, arrúnaa náawacacoo yáawaiyi. ⁴⁰⁻⁴¹ Liá'a bésuneerri wáalee carrúnatai, jiniwata néewa náiiwacai wayá cáiihua yáacacanicoo, jini áabai chuánshi wéewani wáiiwaca, nasátacta néemiu wayá linácu liáni wacáarraliactacoo.” Linísa'inaa limáqui jiliéni, líiwa lináwawai chóniwenairru.

20

Pablo yáairriu Macedonia yá Greciala

¹ Amáarrai'inaa léji liá'a nacáarraliactacoo macáishita, Pablo máida náa'a éebidenaica quéewique'e léewida nawítee. Néenee líiwa lináwau nalí, jáiwa liáwai Macedonia. ² Ne liáu licába nashínaa cáinabi néerra quinínama, liá nadánani íchaba limácala nalí náa'a léenajinaica; ya néenee líinu Greciala. ³ Grecia néerra limácau matálicua quéerri. Áimi yáacoo liyá cá lancha rícula quéewique'e liácoo Siriala, liá'inaa léenaa náa'a judíobinica nawówai naméda lirrú máashii. Néenee liwówai liácoo macáshtai, libésunau báaniu Macedonia. ⁴ Natálideda liyá náa'a Sópater Berea néenee sái, lisálijinaa jí'ineerri Pirro; ya Aristarco ya Segundo Tesalónica néenee sánaca, Gayo, Derbe sái, Timoteo ya léquichoo Tíquico ya Trófimo chésa náani líta'aa liá'a cáinabi jí'ineerri Asia. ⁵ Náani wéenajinaica náau wabéecha nanénda wayá á'a Troas. ⁶ Wayá, liáwinaami liá'a fiestaca wáayacta liá'a páanica méewisaa jócta limúrracau wajiáu chéni Filipos néenee lancha rícu, ne cinco éerri rícula wáiiinu nanácu á'a Troas, wamáacactacoo siete éerri.

Pablo yáairriu Troas néerra

⁷ Ya néenee áabai éerri domingo rícu, wáawaca yáacau náajcha náa'a éebidenai Jesús nácui, wáirraque'e liá'a Santa Cenaca, Pablo táaneerri liyáca náajcha náa'a éebidenaica. Arrúnaaca liácoo cajójchanaami, Pablo íiwa nalí Dios chuáni cáashia béewamicta táayebeeca. ⁸ Wáawaca yáacau áabai cuarto rícu áacairra matálii piso rícula, íchabactala lámpara túculenai; ⁹ ya báqueerri icúlirrijui jí'ineerri Eutico wáairri liyáca ventana númacua íta'aa. Ne Pablo táaniacala déecu wérri, néenee cadájuni jíni liá'a icúlirrijuica, jáiwa limáaca béemi, néenee licáwai chéni matálii piso ítee; jáiwa nabárrueda jíni máanali. ¹⁰ Néenee Pablo yúrucuawai liyácta liá'a icúlirrijuica, liwína jíni lishíquia jíni. Limá'ee léenajinairru:

—U'icáarrudau, cáwi.

¹¹ Néenee Pablo éejoo lírracoo, lisúbirreda páani, wáaya jíni, jáiwa lisíguia litáaniaca cáashia jucámarraca. Néenee liáwai. ¹² Néenee natée jíni liá'a icúlirrijuica, cáwi líbana néerrau, liyú saícta wéerri nawówa.

Yáairriu chaléni Troas néenee Mileto néerra

¹³ Wayá yáainai nabéecha wáau lancha rícu, chaléni Aso néerra wáque'iu wéda Pablo, le namáyu'u, jiníwata liwówaicala liácoo macáshtai. ¹⁴ Quéecha'inaa wáinu linácui á'a Aso, liúrrucoo wáajchai wáawai Mitilene néerra. ¹⁵ Wajiáu néenee, cajójchanaami wabésunau lijúntami liá'a Quío, wáinu áabai éerri liáwinaami liájba lícu liá'a Samos. Ne batáijinaami náau áabai éerri mawí, wáinui Mileto néerra. Liáwinaami wabárruacoo áabai chacáalee jí'ineerri Troguílio. ¹⁶ Liméda cháa, jiníwata Pablo, jócubeecha lidécudau bájjiala Asia néeni, jócu liwówai liácoo Éfeso néerra; liwówai linísacoo madéjcata Jerusalén néerra, léewactau liyáca Jerusalén néerra léerdi liá'a Pentecostés.

Pablo táaneerri náa'a silínaica Éfeso néenee sana

¹⁷ Nayá'inaa chacáalee jí'ineerri Mileto rícu, Pablo wána namáida náa'a salínai yáainai iglesia Éfeso rícu litáaniaque'e náajcha. ¹⁸ Quéecha'inaa náinuca limá'ee nalí: “Iyá yáine léenaa saícai, chítashia nuyáu jíni quéechanacu'inaa nuíinu cáinabi Asia rícula. ¹⁹ Éerri jútainchu nuyá yáajcha nusírbia nuwácali nuwówa yáajchau, rúnaa nuíchaca liá'a máashii nubésunedanica, náa'a nawówaini naméda nuájcha náa'a judíobinica. ²⁰ Ne jócai numáaca iyá nuíwaque'e irrú, liá'a saícai'inaa irrú, nuéewida iyá chóniwenai náneewa ya nábana rícu léchchoo. ²¹ Náa'a judíobinirru ya náa'a jócani judíobini numá nalí éejooque'iu Diosru imáaca iwówau Jesús nácu. ²² Chóque'e nuáu Jerusalén néerra, Espíritu Santo wána nuáacoo néerra, jócai nuá léenaa tánashia yéesa nuyá néerrai. ²³ Ne nuá léenaa máayabaca táshia nuínuca chacáalee náiiwa nulí, Espíritu Santo ma nulí rúnaaminaa natée nuyájoo cuíta manúmai rícula carrúni jináataminaa nuyá néerrajoo. ²⁴ Ne nulí, áawita libésunacoo liáni, jiní wéni máanaliquicta nuyá. Ne nuwówaini nutée liá'a saícai Dios chuánica, Dios caníinaa licába wayá, léjta Jesús nuwácali bánua nuyá.

²⁵⁻²⁶ “Nuyá nuá léenaa yáawaiyi jócuminaa éejoo icába nuyá mawiá, iyá nuíwani irrú Dios chuáni wánacaalactalaca. Nuwówai numá irrú nunísa nuíwa irrú Dios chuáni, tánda linácue jóca nuá léenaa cajíconaa nuyá. ²⁷ Jái nunísa nuíwa irrú Dios chuáni máyu'uca. Jócai nubáya yúcha. ²⁸ Ne rúnaa iyáca, cawíteeyu itúyau'inaa quinínama náa'a máaquenai nawówau; Espíritu Santo máacánica pastorbini, natúyaque'e chóniwenai

iglesia rícu sána Dios shínaaca, liá'a liwénini chúnsai lírranayu. ²⁹ Ne nuá léenaa jáicta nuáawai, náinuminaa áabi chóniwenai, jicá'a náa'a cháawi carrúnatanica, wówainai namáardaca chóniwenai iglesia rícu sána. ³⁰ Ne íbicha lijiáminau chóniwenai íiwadedenai nanúma yúwicau quéewique'e náa'a éebidenaica náaque'iu líshiirricu. ³¹ Yáainai cáwi tuíshiyu; édacaniteu linácu liá'a matáli camuíca, éerrinacu ya táayee, nuéewida iyá ya nuíicha irrú bácainaa yáajcha.

³² “Ne chóque'e, nuéenajinai, iwína iwówa lícula Dios, caníinaa Dios cába iyá. Dios wáaleerri lidánaniu liwánau náa wadáwinacoo lichuáni nácu, liáminaa irrú quinínama liá irrú iyá lishínaa chóniwenai majíconaanica. ³³ Jócái nuwówai nulíwoo nuyá, liá'a warrúwaca ya liá'a íbalashica jiní shínaa; ³⁴ jócái cha, ne iyá yáine léenaa nuyá tráawajairri nucáajiyu nuínu'inaa quinínama liá'a nurrúnaani jinánica ya náa'a yáainai nuájcha. ³⁵ Séewirri nuéewidani iyá nácu léquichoo cháwa wéewa watráawajaaqui jírra, wayúdaque'e náa'a carrúni jináatanica, wédacanique'u linácu liá'a wawácali Jesúsca: ‘Dios túyerri liá'a yáairri lishínaa'eenau báqueerrirru.’ ”

³⁶ Ne liáwinaami limá'inaa léji liáni, Pablo litúyau liúrrui juátayu lisáta Dios liúcha náajchau quinínama. ³⁷ Jáiwa'ee quinínama náichai, ya jáiwa'ee nashíquia yáacawai nashíshi'e Pablo wídani nácu. ³⁸ Jáiwa'ee máashii nawówai, jiníwata limáca'ee nalí jóca néejoo nacába liyá mawiá. Jáiwa'ee náau liájchai lancha néerrai.

21

Pablo yáairriu Jerusalén néerra

¹ Liáwinaami wamáaca'inaa náa'a wéenajinaica, jáiwa wáurrucoo lancha rículai machácani Cos néerra, áabai éerri liáwinaami jáiwa wáawai Rodas néerra, ne néenee jáiwa wáau báaniu Pátara néerra. ² Pátara néenee jáiwa wáiiinu áabai lancha yáairriu Fenicia néerra, jáiwa wáurrucoo lirrículai. ³ Wabésuna'inau wáacoo wacába liwówai jí'ineerri Chipre, wamáaca'inaami béema waná apáulicue sáica, wabésunau machácani Siria néerra. Liá'a lanchaca, arrúnaaca limáaca shínaashi liájba lícu Tiroca, jáiwa warrúniu néeni. ⁴ Jáiwa wáiiinu néeni áabibi máaquenai nawówau Dios nácu, jáiwa wamáacau náajchai siete éerri. Espíritu Santo má'ee nalí, jócubeecha Pablo yáau Jerusalén néerra. ⁵ Jái'inaa libésunawai siete éerri, jáiwa wajiáwai. Quinínama náiiinu ya néenibi yáajchau lécchoo, jáiwa náau wáajchai bináawala chacáalee yúcha, chaléeni cáina ítala, jáiwa watúyawai wasátacoo Dios yúcha. ⁶ Jáiwa wáiiwa wanáwau nalí ya wáurrucoo lancha rículai wáawai néeni, nayá éejoo nábana néerra.

⁷ Jáiwa wanísa washínaa iníjbaawai manuá yáacu yáaineu Tiro néenee, Tolemaida néerra, watáaniactala'inaa náajcha náa'a wéenajinaica, jáiwa wamáacau náajcha áabai éerri. ⁸ Áabai éerri liáwinaami, jáiwa wajiáwai wáiiinu Cesarea néerra. Jáiwa wáawai Felipe íbana néerra, liá'a éewiderri Dios chuáni, liyáwa'ee néenaa náa'a siete cayúdacanica apóstolubini, wamáacau liájchai. ⁹ Liá'a Felipeca wáliierri cuatro miyácanai máanirri, íiwadedenai Dios chuáni. ¹⁰ Íchaba éerri'inaa wayáca néeni, jáiwa báqueerri íinu chésaini Judea íiwadedeerri Dios chuáni jí'ineerri Agabo. ¹¹ Líinu'inaa wáiibirrai, jáiwa liwína wálibeshi Pablo shínaa, jáiwa libáji lináu ya jicáaji ya líiba chámajianaa, limá'ee:

—Espíritu Santo ma Jerusalén néeni, náa'a judíobinica nabájidaminaa chá'a léquichoo liwácali liéni wálibeshica, ya néejuedaminaajoo nacáaji rícuni náa'a chóniwenai báawatanica.

¹² Wéemi'inaa léji liéni, wayá ya náa'a Cesarea néenee sánaca, jáiwa wamá Pablorry jócubeecha liáu Jerusalén néerra. ¹³ Ne Pablo éeba'ee nachuáni:

—¿Tánda ícha iwánaque'e máashii nuwówa? Nuyá yáairri sáica, jócaita bácai nabáji nuyá, nuyá yáairri sáica máanalique'e nuyá Jerusalén néerra Jesús Nuwácali nácue.

¹⁴ Jóca'inaa wéena wáayabeda liyái, wamáaca liyái, wamá'ee:

—Máta Dios méda liájcha léjta liwówau.

¹⁵ Ne liáwinaami liáni, jáiwa wáchúndadaniwai wáque'iniu Jerusalén néerra. ¹⁶ Jáiwa náau wájcha náa'a wéenajinaica Cesarea néenee sánaca, jáiwa natée wayái liibana néerra liá'a báqueerri washiálicuerri Chipre sái, jí'ineerri Mnasón, máaquerri'e liwówau báinacu wérri, yáirri'inaa walí cuíta wamáctala'inaa.

Pablo yáairriu licába Santiago

¹⁷ Wáinu'inaa Jerusalén néerra, náa'a wéenajinaica narríshibia wayá saíctacta nawówa yájchau. ¹⁸ Cajójchanaami Pablo yáau wájcha licába Santiago, néerra nayá léquichoo quinínama náa'a salínaica. ¹⁹ Pablo tá'ee nalí, jáiwa líiwa nalí quinínama liá'a Dios médani lirrícueji náajcha, náa'a jócani judíobini. ²⁰ Néemi'inaa jíni, jáiwa'ee náa sáicai Diosrui. Namá'ee Pablorry:

—Wée, nuéenajirri, náiiibi náa'a judíobinica íchaba máaquenai nawówau, quinínama nayá yáaineu namáca rúnaa wamédaque'e Moisés shínaa ley. ²¹ Náiiwani nalí, jiyá éewidenai quinínama náa'a judíobinica náa'a yéenai déecuche áabai cáinabi ítee, jócubeecha naméda Moisés wánacaala, limá'ee nalí jócubeecha iméda iwíchua nachíipi íimanaa dácu, jócubeecha nasíguia liá'a wawíteeca. ²² ¿Tána jimá linácucha jiliéni? Ne chóniwenai yáine léenaa jinácu jíinucala'inaa.

²³ Cájbamiminaa jimédaque'e saícai chá'a: Áani wáiiibi, cuatro washiálicuenai rúnaa namédaca liá'a namáni nácucha ínuerri'inaaca.

²⁴ Jitée jiájcha wáni, jichúni jiwíteu náajcha, jipáida nashínaa arrúnai páida nalí, quéewique'e néewa nabíchu nawíta báinau. Cháwa jáni quinínama nacábaque'inini jócai yáawaiyini liá'a namáni jinácucha, jócai báawacha jiyá éewiderrri liá'a ley Moisés máacánica. ²⁵ Náa'a wéenajinai jócani judíobini, máaquenai nawówau, wayájani nisa watánacai liá'a waméda'inaaca: jócubeecha íya inaashi náani lirrú liá'a jóca Dios, ya írrai léquichoo jócai wéewa wáayaca, ya liá'a inaashica cuéshinai sácumenaicoo, cáwique'e nacába náuchau naméda máashii náinaayu.

Nawína Pablo templo rícu natéeni cuíta manúmai rícula

²⁶ Néenee Pablo téé nayái cuatro washiálicuenaica, cajójchanaami, jáiwa'ee lichúni libádeda liwówawau náajchai; jáiwa liwárroo templo rículai líiwaque'e nalí linácu liá'a chacálishia éerdi néewa naméda liá'a namáni nácucha, liwówai limáca, chacálishi éerri néewa bácaínaa natée nashínaa náni'inaa Diosru.

²⁷ Jái'inaa nawówai nanísa nayáca siete éerrica, áabi judíobini cáinabi jí'ineerri Asia néenee sána, nacába'ee Pablo templo rícu, jáiwa'ee nacáarralia chóniwenai. Jáiwa'ee náau Pablo júnta, ²⁸ máidadenai náacoo: “¡Israelítabini, iyúda wayá! Liéni washiálicuerrica jínaneerri

quinínama éerri rícu, léewida chóniwenai máashii lijúnta liá'a wíteeshi washínaa chacáaleerru, táanierrri máashii linácucha liá'a ley Moisés shínaa, ya linácucha liáni temploca. Áawita mawí, jáiwa'ee liwárrueda áabi griégobini, jóca cawáunta liéni templo santoca.”

²⁹ Namá'ee liáni, jiníwata nanísaca'ee nacábate liájcha liá'a Trófimo Éfeso néenee sái, nayá máinai naliwoo jáica'ee Pablo téé liyái templo rícula.

³⁰ Quinínama chóniwenai chacáalee ísanaca íwirrini wówa, cánaqueneu Pablo néerra. Nawína'ee Pablo'ee, jáiwa'ee nárda bináawala templo yúcha, jáiwa'ee nabáya madéjcanaa templo númai. ³¹ Atéwai náinuaca, liá'a nawácalica batallón romanoca, léemi'inaa'ee líiwanaa náiiwa lirrú jini quinínama chóniwenai Jerusalén ísanaca íwirrini wówa.

³² Liá'a wánacaleerri liáawaqueda'ee lishínaa soldádobini ya náa'a áabica licánaca'ee náau chaléeni chóniwenai yáctalaca. Nacába'inaa'ee liá'a wánacaleerri ya náa'a soldádoca, jóca'ee nabáseda Pablo mawiá.

³³ Néenee'e liá'a wánacaleerrica lirrúniu nalí, liwína preso Pabloi, liwána nabáji Pablo chámai cadénayu. Néenee lisáta léemi chóniwenai tána washíalicuerriqui jini ya tána limédai. ³⁴ Ne áabi namáidada matuínaami náibeji wáacoo, tándawa linácueji, liá'a wánacaleerrica jócai léewa liá léenaa jini, bájjialacala namáidada matuínaami; tándawa liwána natéequi jini nayáctalaca. ³⁵ Náiiinu'inaa ásacaleera númami soldado íbana rícu, jáiwa'ee nanácuda jini nawárruedaqui'inini, chóniwenai yúcha; ³⁶ jiníwata quinínama máidadenai náacoo líshiirricu “¡máanali jiyá!”

Pablo táanierrri liwícaubaliu chóniwenai náneewa

³⁷ Jái'inaa natée chaléeni náawacactalacoo soldado íbana néerra, Pablo sáta léemi liá'a wánacaleerri soldado:

—¿Nuéewa nutáania yáajcha íchaitaa rími?

Liá'a wánacaleerrica léeba'ee:

—¿Jéewa jitáania griégoyu? ³⁸ ¿Jócaita jiyá liá'a egipcio méderri máashii báinacumi jijíá'inaamiu áabai cáinabi ítala waunamactalaca cuatro mil washíalicuenai máashiini wérri yáajcha?

³⁹ Pablo má'ee nalí:

—Nuyá judío, nuyá Tarso shínaa Cilicia sái, jiáirriu áabai chacáalee máanui wérri; ne nusáta jiúcha sáicai jída nutáania chóniwenairru.

⁴⁰ Liá'a wánacaleerrica jáiwa línca litáaniacai, Pablo bárrua'eewau á'a ásacaleera númami yáctaca licáajiyu liwána manúma náa'a chóniwenai. Manúmata'inaa nayácai, jáiwa'ee litáania chuánshi hebreoyui, limá'ee:

22

¹ “Nuéenajinai ya nusálijinaanai, éemi liéni núiiwani'inaa irrú nuwícaubaliu, jócaita yáawaiyi liá'a éeminica.” ² Néemi'inaa litáania chuánshi hebreoyu, jáiwa'ee mawí néemi lirrú. Pablo Mamáarraca'ee litáaniaca:

³ “Nuyá judío. Nuyá jiáirriu Tarso shínaa Cilicia, ne nuyá dáwinerriu Jerusalén rícu. Nuyá éewiderriu liájcha liá'a Gamaliel, nuyá áabenai wítee náajcha náa'a wawérrinaimica. Ne nuyá séewirri wówai nushírrueda Diosru quinínama nuwówa yáajchau, chaléjta imédanica chóque'e éerri. ⁴ Nuyáte quéecha nucánacaida wérri náa'a chóniwenai wínenai liáni wálii iníjbaaca, nuwína nayá nuwárruedaque'ini cuíta

manúmai rícula, ya washiálicuenai ya íina lécchoo. ⁵ Liá'a nawácali sacerdotébinica ya náa'a salínaica yáine léenaa linácu liáni bésuneerricoo. Nayá tánenai nulí cáashta nuéewaqué'e nuwína náa'a wéenajinai judío yéenai Damasco rícu, néerrate nuáu numúrru nayái náa'a éebidenáica Jesús nácu, nuíndaqué'e nayá áani Jerusalén rícu cacástigaaqué'e nayá.

Pablo úiwerri chítashia Jesús lináawidau liyá jíni

⁶ “Nuá'inau nuáacoo iníjbaa lícu urrúni'inaa nuyá Damascorru, újnita wíyaicumi, nucába áabai cámarashi quéneerri áacaiji nuyáctaca ya nutééji, ⁷ jáiwa nucáu cáinabi rículai. Nuéemi áabai chuánshi mérrí nulí: ‘Saulo, Saulo, ¿tánda jicánaqueda nuyá?’ ⁸ Nusáta nuéemiu liyá: ‘¿Tána jiyái, nuwácali?’ Liá'a táaneerri liyá nulí limá nulí: ‘Nuyáwa Jesús Nazaret sái, nuyáwa liá'a jicánaquedanica.’ ⁹ Náa'a chóniwenai yáainecoo nuájcha, nacába'ee áabai cámarashi quéneerri, Jáiwa'ee nacáarrudawai, ne jócai néemi liá'a chuánshi táaneerri liyáca. ¹⁰ Nusátai nuéemiu: ¿Tána nuéewa numédacai nuwácali Jesús? Nuwácali Jesús ma nulí: Jibárruó jiá namówai iníjbaa yáairricoo Damasco néerra. Néerraminaajoo náiiwau jirrújóo liá'a jimédani'inaaca. ¹¹ Liá'a cámarashi máaquerri nuyá matuí, náa'a nujúnicaica natée nucáaji nácu Damasco néerra.

¹² “Néerra báqueerri washiálicuerri jí'ineerri Ananías, saícai wérrí washiálicuerrica máaquerri liwówau Moisés shínaa ley máyu'uca; quinínama náa'a judíobinica yáainai Damasco rícu, natáania'ee linácu saícai wérrí washiálicuerrica. ¹³ Ananías íinu licába nuyá, líinu'inaa limá nulí: ‘Nuéenajirri Saulo, jirríshibia wáalii jituí.’ Liyáalimi nucábai jucámarranaa, nuéewa nucába Ananías. ¹⁴ Néenee Ananías ma nulí: ‘Wawérrinaibimi shínaa Dios, liwína jiyá jicúnusiaque'inini léjta liwówau'u, jicábaque'e liá'a Jesús machácani wérrí, jéemique'e jiwíbayu limáni linúmayu chúnsai Jesúsca. ¹⁵ Jiyá yáairri'inau jiiwa lichuáni quinínamai chóniwenairru, jiiwaminaa nalíjoni liá'a jicábanica ya liá'a jéeminica. ¹⁶ Ne chóque'e, ujinénda mawiá. Jibárruó, jibáutisau, jimánu lícu Wawácali jí'inaa quéewique'e libádeda jijíconaa.

Pablo úiwa chítashia liáyu'u nalí náa'a jócani judíobini

¹⁷ “Nuéejoo'inau Jerusalén néerra, jáiwa nuáu templo néerra nu'óraca, nucábani nutuírricu. ¹⁸ Nucába Jesús, limá nulí: ‘Madéjcalicunaa, jijiáú Jerusalén rícuca, jiniwata jóca néebida jirrújoni liá'a jiiwani nunácu.’ ¹⁹ Numá lirrú: ‘Nuwácali, nayá yáine léenaa, nuyá yáairriu quinínama sinagoga ya nutée cuíta manúmai rícula náa'a máaquenai nawówau, nabásedaqué'e nayá. ²⁰ Quéecha'inaa náiinua jishínaa cashírruedacai jirrú Esteban, liyá táanierrimi saíca jinácu, nuyáwa yéerri náajcha néeni, nuyá áabenai wówa náiihuaque'e Esteban, néenee nutúya náabala náa'a íinuenaicani.’ ²¹ Ne nuwácali Jesús ma nulí: ‘Jiáu iníjbaa rícula, nubánuaminaa jiyájoo bájirra cáinabi ítala déecuchala nalí náa'a jócani judíobini.’ ”

Pablo yáirri cáaji rícu liá'a wánacaleerri

²² Atanúma ája'arra léemi lirrú jíni; né'e jáiwa namáidada cadánani: “¡Liéni washiálicuerrica jócai saícanata cáwica! ¡Jimárdani lítacha liáni cáinabica!” ²³ Ya léjta mamáarraca namáidadaca, nacúsuda'ee náabalau, nawína'ee pucúpucubee náuca'ee áacairrani. ²⁴ Liá'a wánacaleerrica liwána'ee nawárrueda Pablo soldado íbana rícula, liwána'ee nabásedacani, líiwaque'e nalí ne tándashia

chóniwenai máidadai linácuchai. ²⁵ Jái'inaa'ee nabájida nayáqui jíni nabásaidaque'inini, Pablo sáta'ee léemiu liá'a wánacaleerrica liá'a yéerri náajcha néeni:

—¿Iwáaliaminaa liá'a wánacaalashi, libásedaque'e liá'a báqueerri washiálicuerri cháí cábacanaa léjta náa'a romanobinica, ya mawí jóca isátadani éemiu yáawacta cajíconaajani?

²⁶ Léemi'inaa liá'a wánacaleerrica, jáiwa'ee liáwai líiwa lirrú liá'a wánacaleerri liúcha mawí, limá'ee:

—¿Tána'inaa jimédai? Liáni washiálicuerri cháí jicá'a náa'a chóniwenai Roma shínaa cáinabi ítesanaca.

²⁷ Néenee liá'a wánacaleerrica lirrúniu Pablorru, lisáta léemiu liyá:

—¿Jiyá yáawai Roma shínaa cáinabi ítesai?

Pablo éeba'ee:

—Jajá.

²⁸ Liá'a wánacaleerrica limá'ee:

—Nuyá cawéni wéerri jiácoo nulí warrúwayu quéewique'e éewa romano sái nuyá.

Ya Pablo éeba'ee lichuáni:

—Nuyá jiáirriu cháí cábacanaa léjta náa'a chóniwenai cáinabi Roma ítesana.

²⁹ Ne linácue, náa'a wówenaica nabáseda Pablo, jáiwa náawai; liá'a wánacaleerrica, liá'inaa léenaa linácu romano néenee saícalani, jáiwa'ee cáarru liyái liwánaca nabájida Pablo.

Pablo yáairri nanáneewa náa'a wánacaleenai judíobinica

³⁰ Cajójchanaami, liá'a chúnsai wánacaalaca, wówairri liá léenaa saíca tándashia náa'a judíobini náa Pablo jíconaa, jáiwa liwáseda liúcha cadena licáaji nácuchai, jáiwa'ee liwána náawacacoo náa'a wánacaleenaica sacerdotébini, ya quinínama néenaa wánacaleenaica jí'ineenai Junta Suprema. Jáiwa najéda Pablo limáaca nanáneewa jíni.

23

¹ Pablo cába nalí náa'a wánacaleenaica limá'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá yáairri saíca machúnuca nuwítee chóque'e Dios náneewa.

² Néenee liá'a Ananíasca, nawácali sacerdotébinica, libánua'ee náa'a yéenai urrúni Pablorru nabásaque'e linúma. ³ Ne Pablo éeba'ee lirrú:

—¿Dios básairri'inaa jiyájoo, chámainsi wítee! Jiyá wáairricoo árra, jiáque'e nujíconaa léjta limáyu liá'a ley, ¿tánda jiwána nabáseda nuyá, jócai ley bánua imédaca?

⁴ Náa'a yéenai néeni namá lirrú:

—¿Chá'a máashii jinúma lirrú, liá'a sacerdote wácali Dios shínaaca?

⁵ Pablo má'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá jócai yáa léenaa liyáshia wánacaleerri sacerdotébini; ne limá liá'a Dios chuánica limá: 'umáashii jinúma linácucha liá'a wánacaleerri jishínaa chacáalee'.

⁶ Ne, liá'a'inaa léenaa náa'a áabi néenaa náa'a wánacaleenaica náa'a saduceobinica, áabi mawí néenaa náa'a fariséobinica, Pablo má'ee máanui chuánshiyu:

—Nuéenajinai, nuyá fariseo, wéenajinai fariséobini shínaa; iyá múrruenai nujíconaa méducta máashii nuéebida linácu liá'a nacáwiactacoo náa'a máanalimica.

⁷ Néenee Pablo má'inaami léji liéni, náa'a fariseo ya saduceo nachánau najútacoo nalíwaacoo, jáiwa nashírrida náucha wáacuwai. ⁸ Jiníwata

náa'a saduceo máinai jócala máanalini éejoo nacáwíaco, jinícala'ee ángelbini ya wówanaashi; ne náa'a fariséobinica éebidenai quinínama liáni. ⁹ Quinínama namáidadaca; ya áabi quéewidacani ley shínaabinica, néenaa náa'a fariséobinica, nabárruau namá'ee:

—Liáni washiálicuerrica jiní médani máashiica, cájbami báqueerri wówanaashimi jócta báqueerri ángel táania lirrú.

¹⁰ Ne nacáarraliacalau mamáarraca, liá'a wánacaleerrica cáarru liyá, carrúnataca nasúberreda Pablo, jáiwa libánua namáida lishínaa soldado quéewique'e lijéda néeneeni ya liwárrueda soldado íbana rículani. ¹¹ Áabai táayebee rícula, liá'a Wawácali líyadau Pablorry limá'ee: “Cadánani, Pablo, léjta jitáaniau'u nunácu áani Jerusalén rícu, chacábacanaa arrúnaa jitáania Romala.”

Nabáulidacta chítashia néewau'u náiinua Pablo

¹² Áabai éerri rícula, áabi judíobini nachánau áabenaawítée quéewique'e náiinua Pablo, jáiwa najúrau máashii máashiinaa wéerri jócu náaya, jiní náiierraca shiátai cáashia náinuacani. ¹³ Namánabaca cuarenta washiálicuenai náa'a máaquenaicoo naméda cháí jiliéni. ¹⁴ Jáiwa náau nayáctala náa'a nawácanai náa'a sacerdotébinica ya náa'a salínai judíobinica, namá'ee nalí:

—Wayá júrenai máashiinaa jócubeecha wáaya nácula wáiinua Pablo. ¹⁵ Chóca já'a, iyá ya náa'a áabi ijúninai, isátau liúcha liá'a wánacaleerrica soldado, quéewique'e náinda cajójchani ináneewa, iwówai yútaa yáque'e léenaa linácu arrájuata; ya wayáminaaajoo nénda wayácojoni quéewique'e wáinuacani jóctanaa linísau irrú.

¹⁶ Ne Pablo éenajetoo cúulee, jáiwa liá léenaa linácu jiliáni, jáiwa liáu soldado íbana néerrai líiwa Pablorry. ¹⁷ Jáiwa Pablo máida báqueerri néenaa wánacaleenaica, limáa'ee lirrú:

—Jitée liéni samálitaca lirrú liá'a wánacaleerri soldado, jiníwata wáalierrri chuánshi líiwani'inaa lirrú.

¹⁸ Liá'a wánacaleerri litée samálitamica lirrú liá'a wánacaleerri soldado, limá'ee lirrú:

—Liá'a preso Pabloca limáida nulí quéewique'e nuínda jirrú liáni samálitaca wáalierrri áabai chuánshi jirrú.

¹⁹ Liá'a wánacaleerri soldado liwína samálita licáaji nácu litée báawachalani lisáta léemiu wáni:

—¿Tána jiwówai jíiwa nulí?

²⁰ Samálita má'ee lirrú:

—Náa'a judíobinica áabenaani wówa quéewique'e nasáta jíiucha cajójcha jitéeque'e Pablo nalí náa'a wánacaleenai nanácu, nawówai yútaa'ee náa léenaa linácu mawí. ²¹ Ne jócu jéebida nalí jóni, jiníwata mawí cuarenta washiálicuenai néndenai nayá liájaba cabáyainta, jiníwata júrenai máashiinaa jócu náaya, jiní náiierraca shiátai cáashia náiinua'ee Pablo; chóca já'a néndenai nayá jichuáni tánashia jimá nalí.

²² Néenee liá'a wánacaleerrica soldado, libánua samálitami limá lirrú jócu béecha líiwadeda liá'a líiwani lirrú.

Nabánua Pablo lirrú liá'a Félix wánacaleerrica

²³ Liá'a wánacaleerri soldado limáida chámata wánacaleenai liájabata, libánua nachúndadanica doscientos soldado náiiibayu sána, ya setenta éema ita'aa, ya doscientos cuélaleyú sána, quéewique'e náacoo liá'a chacáalee jí'ineerri Cesarea las nueve táayebeeca. ²⁴ Ya mawí liwána nachúni éema Pablo yáni'inou ita'aa ya liwána natée sáicani cáwi lirrú

liá'a wánacaleerrica jí'ineerri Félix. ²⁵ Náajcha libánua áabai cáahsta máirri liliácoo:

²⁶ “Nuyá Claudio Lisias, nutána jirru nuédacánica jinácu jiyá chóniwerri cawénica Félix cawánacaalacai: Nutáa jirru: ²⁷ Náa'a judíobinica nawína preso liáni washiálicuerrica quéewiquinicta náinuacani, ne quéecha'inaami nuá léenaami cháí cábacanaa léjta náa'a chóniwenai cáinabi Roma ítesana, jáiwa nuáu nushínaa soldado yáajchawai, jáiwa nuéda náucha jini. ²⁸ Ne nuwówaicala nuá léenaani tánashia nácueji náa lijíconaa, jáiwa nutée liyái nanáneewa náa'a judíobini wácanai. ²⁹ Cha nuá léenaa náani nayá jíconaa linácueji liá'a ley nashínaaca; ne jócai cajíconaa náinu'inaacani, jini saícanata liyá cuíta manúmai rícula. ³⁰ Ne nuáca léenaa náa'a judíobini nawówai náinaucani, liarra nubánua jirru; ne nusáta náucha náa'a yáinai lijíconaa, quéewique'e namá jináneewa liá'a arrúnai'inaa namáni'inaaca”.

³¹ Náa'a soldado, léjta nawácali bánua nayá, nawína Pablomi, jáiwa natée táayee jini áabai chacáalee jí'ineerri Antípatris rícula. ³² Áabai éerri rícula náa'a soldado yáainemicoo náibayu néejoo nárrui licúla báaniu, ne náa'a éema ítanacaa náau Pablo yáajcha. ³³ Ne náinu'inaami Cesareala, jáiwa néjueda lirrú cáashta lirrú liá'a wánacaleerri néeni ya néjueda lirrú lécchoo Pablomi. ³⁴ Liáwinaami liliá cáashtaca liá'a wánacaleerri néeni, lisáta léemiu Pablo chítashia saí jiníni; ne liá'inaami léenaa Cilicia saícani, ³⁵ limá'ee Pablorry:

—Nuémiminaajoo jichuáni cáashia náinu náa'a yáinai jíconaa. Néenee liwánacaala nácu liwána natúya lirrícuni liá'a Herodes íbana wéerri rícu, jócubeecha limániu.

24

Pablo táanierrri liwícaubaliu Félix náneewa

¹ Cinco éerri liáwinaami, Ananías sacerdotébini wácalica, línu Cesareala áabi salínai yáajcha ya báqueerri catáaniacai saíca, quéewique'e liá Pablo jíconaa, jí'ineerri Tértulo. Náinu náyadacoo Félix cawánacaalacai náneewa, quéewique'e náa Pablo jíconaa. ² Quéecha'inaami náinda Pablo, Tértulo chánau liá lijíconaa, limá Félixru:

—Saícai wéerri jiwítee, jiyá wánacaleerrica, wayá saícta wawówa, ya jiwítee rícueji jiméda saícai wéerri washínaa cáinabirru. ³ Liáni warríshibiani wawówa yáajchau séewirrinaa ya quinínama wayáctaca, jiyá cawítee Félixca, saícai wéerri wáa jirru. ⁴ Ne quéewique'e jócu nuéda jiúcha bájjala éerri, nusáta jiúcha nuwówa yáajchau jéemique'e walí íchaitaa. ⁵ Wáinu linácu liáni washiálicuerri carrúnataica, quinínama cáinabi íta'aa jínaneerriu léewida liwána máashii nacába yáacacoo náa'a judíobinica, léewa'ee nawíta náa'a éewiderrri áabai witeeshi jí'ineenai nazarenos. ⁶⁻⁷ Ya jini wéni licába lirrúwoo liá'a Dios íbanaca, tándawa linácueji wawína natée cuíta manúmai rícula jini. Ne wawówaini wáa léenaa quinínama liá'a limédanica, quéewique'e wacástigaacani léjta washínaa ley; ne liá'a wánacaleerrica jí'ineerri Lisias, jáiwa léeda wáucha danáanshiyu jini; ne limá'ee náa'a yáine nayá lijíconaa arrúnaa náacoo náayadacoo jiyáctala. ⁸ Jiyá éewa jisáta jéemiu jani, tánashia nácue yáawaa wáa lijíconaa.

⁹ Náa'a judíobinica yáaine néeni chacábacanaa namá lécchoo. ¹⁰ Liá'a Félix wánacaleerrica limá'ee licáajiyu Pablorry litáaniaque'e, jáiwa'ee Pablo má'ee:

—Sáicta nuwówa nutáania nuwícaubaliu irrú, nuácala léenaa jiyá yáirri léenaa jéemica saíactani o máashiiquictani; jiyá wánacaleerri líta'aa liáni cáinabica báinacu wérri. ¹¹ Létja jiyá jájiu éwerri jisátada jéemiu, walícanama doce éerri néenee nuínu Jerusalén néeni, quéewique'e nuá saícai Diosru. ¹² Jiní náinuucta nunácu nucáita yáacacoo áabi yáajcha, jiní nucáarraliaca numácoo chóniwenai Dios íibana rícuha, jiní sinagoga rícuba, jiní báawachala chacáalee yúcha. ¹³ Náani chóniwenai jócani éewa náyada yáawaaca cajíconaa nuyá. ¹⁴ Ne ta liyá nuúiwani nusírbia Diosru létja nuwérrinaibimi, áabena liájcha liá'a wáalii iníjbaaca liá'a namáni linácuha jáicala nuéewidacala jócai yáawai, jiníwata nuéebidacala liá'a ley tánerricoo cáahsta ley íta'aa, létja namáyu'u náa'a éewidenai Dios chuáni báinacu. ¹⁵ Ya nuwáalia, chalétja nayá, nuéebida Dios nácu nacáwia'inaacalau náa'a máanalínimica, létja náa'a saícanica ya náa'a máashiinica. ¹⁶ Tándawa linácueji séewirrinaa nuéeneda nuyá masácula nuwítee Dios náneewa ya washiálicuenai náneewa.

¹⁷ “Liáwinaami nujínanicoo íchaba camuí matuúinaami cáinabi íta'aa, nuéejoo nushínaa cáinabi ítala, quéewique'e nuá warrúwa nalí náa'a carrúni jináatanica ya nuá ofrendaca. ¹⁸⁻¹⁹ Numédacta nuyá liáni, liáwinaami nuchúni nubádeda nuyá létja wawítee médau'u séewirri, áawita áulaba chóniwenai yáajcha, jiní wíta cáitadedeerri nuyá, quéecha'inaami áabi judíobini chésanani Asia náinu nunácu templo rícu. Nayáwa éewenai náinu áani náyadacoo náaque'e nujíconaa, yáawacta nawáalia nunácula jíconaashi. ²⁰ Ne jócta, náani yáaine áani namáque'e yáawacta náinu nujíconaa quéecha'inaami nuyá nanáneewa náa'a wánacaleenai judío. ²¹ Ne jócuminaa nuyá'inaami náibi numá cadánani chuánshiyu: ‘Wáalee yáa iyá nujíconaa nuéebidacala nacáwia'inaacoo náa'a máanalínimica.’

²² Félix éemi'inaami liéni, liáca léenaa linácu liá'a wáalii iníjbaaca, limáaca léji liéni léejo'inaacoo litáania linácu báaniu, limá'ee nalí:

—Jáicta línu léju liá'a Lisias wánacaleerri soldado, líiwaminaa nulí saíca léju liá'a ichuánica.

²³ Félix bánua liá'a wánacaleerri liájbata quéewique'e nawáalia cuíta manúmai rícula Pablo újnibi, ne quéewique'e línda máayaba nacábacani náa'a lijúninaica nashírruedaque'e lirrú.

²⁴ Liáwinaami áabata éerri rícula léejoo báaniu néerra liá'a Félixca, ruájcha ruá'a línu Drusila, judíobini éenaa. Félix bánua namáida Pablo, léemiu Pablo chuáni linácue saí liá'a léebidau'u Jesucristo nácu. ²⁵ Ne Pablo táania'inaami linácu liá'a cáwicaishi machácanica, ya wéewau'inaa wawánacaalacoo wayá jájiu, ya carrúnatabee ínuerri'inaaca, Félix cáarrudau léemicani, limá'ee lirrú:

—Cái jiá namówai. Nuéejoominau numáida jiyájoo jáicta nuwáalia éerrijoo.

²⁶ Ne limédacalau, Félix néndacta Pablo yáa lirrú warrúwa, quéewiquinicta liwásedacani; tándawa íchabachu limáida áji éerri náani litáaniaque'e liájcha. ²⁷ Cháji'i chámai camuí bésunacuwai; néenee jócu Félix wánacaala mawiá, ne liárrumirra báqueerri wáaroo jíineerri Porcio Festo. Ne Félix wówaica saíca limáacacoo judíobini yáajcha, limáaca preso Pablo.

25

Pablo lináneewa liá'a Festoca

¹ Festo ínu quéewique'e liwína yáarruishi liwánacaalacta'inaaca, matáli éerri yáawinaami lijiáu Cesarea néenee Jerusalén néerra. ² Néerra sacerdotébini wácanaica ya náa'a judíobini cawénini mawí náiiwa lirrú Pablo jíconaa nácue sái. ³ Nasáta liúcha cáiwinaa, quéewiquinicta libánua Pablo Jerusalénra. Nawówa licuéjiu quéewiquinicta náinua iníjbaa licué jíni. ⁴ Ne Festo éeba'ee nachuáni Pabloca yáairri cuíta manúmai rícula Cesarea néerra, ne liyá jájiu éejuerri'inau áulaba éerri rícula. ⁵ Limá nalí:

—Tándawa, náa'a iwácanaica, éewenai náacoo nuájcha Cesareala, ne liarra washiálicuerrica yáawacta ái limédau lijíconau, já'a néeniminaa éewa yáa lijíconaa.

⁶ Festo máacau Jerusalén néerra újni ocho o diez éerri mawí, néenee léejoo Cesareala. Áabai éerri rícula liwáu liárrubai ita'aa liwánacaalacta'inaaca, jáiwa liwána náinda lirrú Pablo. ⁷ Quéecha'inaami Pablo wárruacoo, náa'a judíobini ínuenai Jerusalén néenee narrúniu nawárruacoo, náa lijíconaa cáiwinaa, áawita jócu néewa náa léenaa yáawaitani. ⁸ Pablo, liyája, táania liwícaubaliu:

—Nuyá jócai méda nujíconau, jíní linácula liá'a ley judíobini shínaaca, jíní templo nácula lécchoo, jíní linácula liá'a wánacaleerri Roma.

⁹ Ne Festo wówaica sáica limáacacoo judíobini yáajcha, lisáta léemiu Pablo:

—¿Jiwówai jiácoo Jerusalénra quéewique'e néerra nucába tánashia jijíconaa?

¹⁰ Pablo éeba'ee:

—Nuyá yáairri lináneewa liá'a wánacaleerri Roma, néeniwa néewa náa nujíconaa. Léjta jéewau'u jiá léenaani, jíní máashii numédani nanácula náa'a judíobinica. ¹¹ Ne yáawacta ái nujíconaa cáiwíica já'a sáicanatai náinua nuyá nácueji, jócu cáarru máanali nuyá; ne jinícta yáawaiyii liá'a náayu'u nujíconaa, jíní yáirri léejueda nuyá nalí. Nusáta quéewique'e liyá yáa nujíconaa léja liá'a wánacaleerri quinínama cáinabi Roma shínaaca.

¹² Néenee Festo sáta léemiu náa'a yáainai'inaa liwítee, néenee limá'ee:

—Ne jáicala jisáta liáque'e jíconaa liá'a wánacaleerri quinínama cáinabi Roma shínaa, néerraminaa jiáu lirrújoo.

Pablo lináneewa liá'a rey jí'ineerri Agripa

¹³ Liáwinaami áabi éerri bésunau, liá'a rey Agripa ya Berenice náau Cesareala nacába Festo néerra. ¹⁴ Ne nayácala néerra íchaba éerri, Festo líiwa linácu liá'a reyca, linácue sái liá'a Pabloca. Limá'ee lirrú:

—Ái báqueerri washiálicuerri ája áani Félix máacanitee cuíta manúmai rícula. ¹⁵ Quéecha'inaamite numáacoo Jerusalénra, náa'a sacerdotébini wácanaica ya náa'a salínai judíobinica, náyada nulí áabai jíconaashi linácula, nasáta núcha quéewique'e náinuacani. ¹⁶ Nuyá nuéeba nachuáni náa'a wánacaleenai Roma rícu, jócani ísadau náinua cháji'i cáashia najéda nanániu áani náa'a yáine lijíconaa, quéewique'e léewa litáania liwícaubaliu. ¹⁷ Tándawa, náiiu'inaami áani, jócu núcha éerri, jáiwa cajójchanaami nuwáu nuárrubai ita'au nuwánacaalacta'inaaca, jáiwa nuwána náinda léji liá'a washiálicuerrica. ¹⁸ Ne náa'a ínuenai náa lijíconaa, jócu natáania máashii wéerri linácula, léjta jíconaashi máanui léjta numáyu'u nulíwau. ¹⁹ Liyárrimi namáni linácucha liá'a léjta nawítee éebidau, ne ya báqueerri cáiwanaí jí'ineerri Jesús máanalimi, ne Pablo máirri cáwicalani. ²⁰ Ne jócala nuá léenaa numéda linácueji liéni,

nusáta nuéemiu Pablo liwówaicta liácoo Jerusalénra quéewique'e náiiwa lijíconaa méenaami. ²¹ Ne liyá sáteerri quéewique'e liyá yáa lijíconaa liyá máanui wánacaalaca, tándawa linácue nuwána nawáalia preso cáashia nuéewa nubánua lirrúni.

²² Néenee Agripa ma lirrú liá'a Festoca:

—Nuyá wówerrieta nuéemi lichuáni lierra washiálicuerri léchchoo.

Néenee Festo éeba'ee lichuáni:

—Cajójchaminaa jéemi lichuánijoo.

²³ Áabai éerri ricúla, Agripa ya Berenice ínu nawáaroo cacábacanani wéerri líibana ricúla liá'a wánacaleerrica, náajcha náa'a soldado wácanaica ya náa'a wánacaleenai chacáalee rícu. Festo bánua natéequ'e lirrú Pablo, ²⁴ Festo limá'ee:

—Rey Agripa ya iyá wánacaleenai yáawaquenai wáajcha áani: lierra iwáalia árra washiálicuerrica. Quinínama judíobini yáa nulí lijíconaa, léjta Jerusalén néenee, ya chacábacanaa áani Cesarea rícu, jócu íyabau imáidada nulí quéewique'e máanalicani. ²⁵ Ne nulí jiní médacta lijíconau cáiwii quéewique'e máanalicani. Ne liyá jájiu, sáta núcha quéewique'e liyá yáa lijíconaa liá'a máanui liyá wánacaleerrica, jái nuwówai nubánua lirrú jini Romala. ²⁶ Ne jinícala nuá léenaa yáawaiyíi nutána jirrú lijíconaa nácue sái, liyá máanui wánacaleerrica linácue sái, nuínda ináneewani, ya jináneewa jiyá, rey Agrípaca, jáicta quéewique'e jisátada éemi wáni nuwáalia chuánshi nutánani'inaa lirrú, liá'a máanui wánacaleerri quinínama Roma. ²⁷ Ne nucába jócu sáicta nubánua lirrú preso, jócai náiiwa tánashia lijíconaa.

26

Pablo úiwa tánashia nácueji náa lijíconaa rey Agríparru

¹ Néenee Agripa ma Pablorru:

—Jéewa jitáania jiwícaubaliu.

Pablo nácuda lináu, jáiwa lichánau litáania chá'a: ² Sáicta nuwówa nuéewacala nutáania wáalee jináneewa jiyá cawéni wánacaalaca, oh jiyá rey Agripa, quéewique'e nutáania nuwícaubaliu linácueji liá'a nujíconaa náani núta'a judíobinica. ³ Jiníwata jiyá máanui wánacaalaca, yáirri léenaa jicába nawítee quinínama náa'a judíoca ya léewa wacáita yáacaniu nácueji. Tándawa nusáta jiúcha quéewique'e jéemi nulí arrájuata jiwówa yáajchau.

Pablo cáwica jócu léejueda liyáu újnibii

⁴ “Quinínama judíobini yáine léenaa chítashia nucáwicami jini náiiibi, nucáinabi íta'aa ya Jerusalén rícu, icúlirrijui'inaate nuyái.

⁵ Chái náa léenaa, néewani náiiwaca nawówaicta náiiwadedacai, nuyá séewirrinaa fariséoca, léewa máanabacashi mawíyíi machácani wéebidani nácu. ⁶ Ne chóque'e náa nujíconaa nuéebidacala liá'a Dios mánimi wawérrinaimirru. ⁷ Washínaa doce tribu Israel shínaaca, nanénda licúmpliacoo liá'a limáni liá walí, tándawa náa sáicai Diosru nashírrueda lirrú éerrinacu ya táayee. Linácue liéni wanéndani wayáca, oh rey Agripa, náa'a judíobini náa nujíconaa chóque'e. ⁸ ¿Ne tánda jócu éebida Dios éenaaca licáwedaca náa'a máanalinimica?

Pablo úiwadeda licánaqueda náa'a éebidenaica

⁹ “Nuyá jájiu numáte nulíwoo quéecha nuéebacta'ee numéda íchaba méenaami lijúnta liá'a Jesús jí'inaaca Nazaret néenee sáica, ¹⁰ ne

cháwa numéda Jerusalén néeni jini. Nawánacaala nácu náa'a sacerdotébini wácanaica, nawárrueda íchaba cuíta manúmai rícula, náa'a éebidenai Jesús nácu; jáicta náiinua nayái, nuyá áabenai wówa náajcha.

¹¹ Íchabachu numéda nalí máashii quéewiquinicta nuwána namáaca néebidauca. Liéni numédani quinínama sinagoga rícu, áawita nuyá camáashiicai wérrí náajcha núcánacaida nayá áabata chacáalee rícula báawachala.

Pablo úiwa báaniu chítashia léejuedau liyáu jini

¹² “Linácue jiliérra nuáteu nuáacoo chacáalee jí'ineerri Damasco rícula, nawánacaala nácu nuáu náa'a sacerdotébini wácanaica. ¹³ Ne iníjbaa lícu, oh rey, núcába wíyaicumí áabai jucámarrabee éerri rícueji, mawí cadánani cáiwia cámarra yúcha, liquéna nutéeji náajcha náa'a yáainecoo nuájcha. ¹⁴ Quinínama wacáu cáinabi ricúla, jáiwa nuéemi áabai chuánshi mérrí nulí hebreoyu: ‘Saulo, Saulo, ¿tánda jicánaqueda nuyá? Jiyá jájiu máashii jiméda jirruwoo, jicá'a liá'a jidúrruchucoo jicúshtau.’ ¹⁵ Néenee numái: ‘¿Tána jiyái, nuwácali?’ Jáiwa Wawácali éeba nuchuáni: ‘Nuyáwa Jesús, léja liá'a jicánaquedani jimáacoo. ¹⁶ Ne jibárrroo, jíiba ita'au, ne jiníwata núyadau jirru quéewique'e shírrueda nulí ya jíiwaque'e quinínama liá'a jicábani wáalee, ya liá'a jicábani'inaa nuájcha mawí. ¹⁷ Nujéda'a jiyá náucha náa'a judíobinica, ya náucha náa'a jócani judíobini, chóque'e nubánua jiyá nalí. ¹⁸ Nubánua jiyá nalí quéewique'e jiméecu natuí, jócubecha najínaniu catácta, quéewique'e najínanicoo jucámarrabee rícu, jócubecha náinda Wawásimi wánacaala nayá mawiá, quéewique'e náaque'iu Diosru; ya néebidaque'e nunácu ya nawínaque'e liá'a numéetuau'u najíconaa, ya áabai saícabee náibi náa'a chóniwenai majíconaana Dios shínaaca.’

Pablo méda liwánacaala liá'a licábanica

¹⁹ “Cháwa jini, oh rey Agripa, jáiwa nuéebida linácu liá'a nucábani áacaiji, ²⁰ quéechanacu núiwa nalí chuánshi náa'a yéenai Damasco rícu, liáwinaami nalína náa'a Jerusalén rícu sánaca, ya quinínama cáinabi Judea shínaaca, ya nalí lécchoo náa'a jócani judío, numáida néejooocoo, néejueda nayáu Diosru, ya namédaque'e liá'a saícaica iyadenai nayá yáawaaca néejueda nayáu. ²¹ Linácueji liáni nawína nuyá templo rícu náa'a judíobinica, nawówai náiinua nuyá. ²² Ne Dios yúdacala nuyá numédau cabálininaa újnibi wáalee, nutáania Dios nácu quinínamarru, júbinica ya máanui namánirru. Jócu náiiwa báawachala náucha náa'a táanianaimi Dios wítee rícueji, Moisésca arrúnai'inaa bésunacoo; ²³ liá'a Dios wínanica arrúnaacala máanalicani, ne liáwinaami máanalicani lé'e nawáa quéechanacu saí cáwiacoo liérra, ne líiwaminaajoni nawásedacoo jucámarranaa, léjta washínaa chóniwenairru ya áabata cáinabi ítesana.”

Pablo éenedau liwána Agripa náawacoo cristiánoyu

²⁴ Linísa'inaami litáania linácu liáni Pabloca, Festo máidada cadánani: —¡Báawa jiwítee, Pablo! Bájalacala jéewidacoo jináwau jiyáca báawa jiwítee.

²⁵ Ne Pablo éeba'ee:

—Nuyá jócai báawa wítee, jiyá cawénica Festo; jócai cha léjta jimáyu'u, liá'a numánica cawíteeyui numáca yáawaiyica. ²⁶ Liérra yáa árra rey Agrípaca, yáirri léenaa saíca quinínama liáni, tándawa nutáania chawítemija'a lináneewa; náucala léenaa yáawaa liá léenaa quinínama

linácu liáni, jiniwata jócala watáania wayá cabáyainta liúcha liáni.
²⁷ ¿Jéebida jiyá máanui wánacaleerri, namánimi náa'a éewidenaimi Dios chuáni báinacu? Nuáni léenaa jéebidaca.

²⁸ Agripa éeba'ee lichuáni Pablorru:

—Atéwata jiwána nunáawacoo cristiánoyui.

²⁹ Pablo má'ee:

—Áawita atéwa áulabacani ya manuába, Dios wówaicta, jócai jiyá bácai máanuica wánacaalaca, áawita quinínama náa'a éemenai nayá nulí wáalee, néenaaquinicta namédacoo léjta nuyá, áawita jócu liájcha liáni cadena nubájica.

³⁰ Néenee libárroo liá'a reycá, ya lécchoo liá'a wánacaleerri liájbata, ruájcha ruá'a Bereníseca ya quinínama náa'a wáainecoo nayá náajcha,
³¹ ya ta náacoo báawachalai natáania linácu liáni. Namá'ee nalí wáacoo:
 —Liáni washíalicuerri jiní médani máashiica éewaque'e máanalicani; jócaita sáicanata nabáya cuíta manúmai rícula.

³² Agripa má'ee Festorru:

—Sáica natái iwáseda liáni washíalicuerri, jóctata liyá jájiu sáta quéewique'e liyá yáa lijíconaa liá'a máanui wánacaleerri Roma.

27

Pablo nabánuani Romala

¹ Quéecha'inaami namácacoo nabánua wayá Italiala, Pablo ya áabi presobini, jáiwa'ee néējueta jini báqueerrirru wánacaleerri jí'ineerri Julio, néenaa náa'a soldado yáarruica jí'ineerri Emperador shínaa.
² Wáurrucoo lancha rícula, áabai lancha chánactacoo jí'ineerri Adramitio jái jiácoo liyácai iyaberri'inou liácoo chaléeni áabi lancha chánactacoo liá'a cáinabi jí'ineerri Asia. Yáairri wájcha lécchoo báqueerri jí'ineerri Aristarco, che sáini Tesalónica néenee sái, áabai chacáalee yáairri Macedonia shínaa cáinabi ita'aa. ³ Cajójchanaami wáinu áabai chánactacoo lijí'inacta Sidón, néenee Julio sáica limédacoo Pablo yájcha, línca Pablo yáacoo licába náa'a lijúnica quéewique'e nashírrueda lirrú. ⁴ Wajíáu Sidón néenee, jáiwa wanáwau liwójuna íteeji liá'a liwówaica jí'ineerri Chipre, jiniwata liá'a cáulica cánaquerriu wajúnta. ⁵ Wachuáu manúá lirrícu lijúntamirra liá'a litácoowa jí'ineerri Cilicia ya Panflia, ya ta wáinu chalée jini Mirala, áabai chacáalee Licia shínaa.

⁶ Liá'a wánacaleerri soldado línu áabai lancha mawíyii máanuica nácu che sáini Alejandría sái, yáairri'eewoo liyáca Italiala, jáiwa liwána wáurrococoo wawína washínaa iníjbau úniacu. ⁷ Íchaba éerri wáau arrájuata, ya carrúni jináatayu wáinu lijúntamirra liá'a jí'ineerri Cnido. Ne áicala újnibii cáuli cánacau wajúnta já'a, wabésunau lijúntami liá'a jí'ineerri Salmón, warríjcocoo liwówai íteeji liá'a Crétaca; ⁸ wachuáu carrúni jináatayu litácoowala, wáinu áabai yáarruishi jí'ineerri Buenos Puertos, urrúni lirrú liá'a chacáalee jí'ineerri Lasea.

⁹ Jái wáuca íchaba éerri, jái carrúnata wamáacacoo manúá yáacoo, jiniwata jái urrúni wárruacoo liá'a uniábica. Linácueji Pablo yáa nawítee:

¹⁰ —Washíalicuenai wánacaleenai, nucába liáni wáctacoo carrúnatai wérrinaa, ya wáucaminaajoo liá'a lanchaca ya liá'a quinínama watéeni lirrícu, ya carrúnata wáuca wacáwicau.

¹¹ Ne liá'a soldado wácalica, léewida lirrú mawí liá'a lancha wácalica ya liá'a wánacaleerri litée lancha, Pablo yúcha mawí. ¹² Ne jócala sáica

liá'a nachánactacoo nabésunedau'inaa uniábi néeni, jáiwa quinínama namá'ee naliwoo saícanata najiácoo néenee, néenedaquinicta náiiinu Fenice néerra, áabai náiiinucta nachánacoo Creta shínaa yáairri lijúntami liá'a cáiwia wárruactalacoo ya léemalawoo báchairra, ya néeni wawówaicta wabésuneda uniábi.

Cáuli wérri manúa yáacu

¹³ Namá naliwoo najínacoo báaniu machúnuca lijiáu áabai cáuli arrájuata chéni sur néenee, najiá'eewoo nachuáu litácoowa liá'a liwówai jí'ineerri Creta. ¹⁴ Ne arrájuata rími liáwinaami áabai cáuli wérri ínuerri léemamiyu, báseerri cadánani lancha nácula, ¹⁵ jáiwa lichánau liwátanedaqui jíni. Jócu wéena wamáchiquinia cáuli júnta liá'a lanchaca, arrúnaa wáida litée wayái. ¹⁶ Wabésuna'inau liwójuna ítee áabai liwówai píitui rími jí'ineerri Cauda, jiníwata liá'a cáuli jócai énjta bása néenee cadánani, ya jócai suti tráawajo wéenaque'e wáawaqueda liá'a ída éenibi natéenica. ¹⁷ Néenee náirda'inaa lirrícula, narrúnaa nabájiqui jíni jócubecha liájoo dujívula liá'a lanchaca. Néenee'e cáarru náiiinu lítala liá'a cáina jí'ineerri sirte, náaca'ee léena limícheda nayá, náinda'ee cáuli téé nayá. ¹⁸ Cajójchanaami, liá'a cáuli wérri áí újni cadánani já'a, cháwa'ee nachánaa náuca manúa yáacula liá'a shínaashi natéeni lancha rícu. ¹⁹ Matáli éerri ricúla'inaami, náuca nacáajiyu quinínama yáairri lancha rícu saíca ²⁰ Íchaba éerri jócai wéewa wacába cáiwia ya náa'a sáliica, liyú liá'a cáuli wérri básairri wayá, wayá walíjani yúacuwai.

²¹ Jiníwata wabésunau íchaba éerri jiní wáayani, Pablo libárruacoo béewami nalí, limá nalí:

—Nuwácanai, imédactata saíca nuwánacaalai jócu wajiáu chéni Creta; jócuminaata wabésunau cháiji'i, jiní wáuquedaca washínau yáairrimi lancha rícu. ²² Ne wáalee, áawita wabésunacoo cha, oyúrruqueda iwówa, jiníwata íbicha éena máanali'inaa, áawita liúcacoo liá'a lanchaca. ²³ Ne táayee báqueerri ángel iyadau nulí Dios bánuani, nuyá Dios shínaa léchoo nusírbia lirrú, ²⁴ limá nulí: —Ocáarru jiyá, Pablo, jiníwata arrúnaa jíyadacoo lináneewa liá'a máanui wérri wánacaalaca Roma néenee saíca, ne jinácueji Dios jócu línda máanali jiyá ya náa'a yáainai jiájcha lancha rícu. ²⁵ Tándawa, nuwácanai, o'éjueda iwówau, jiníwata nuéebida Dios nácu nuyá yéerri yáawaiyi quinínama liá'a bésuneerricoo limá'ee nulí liá'a ángel. ²⁶ Ne arrúnaa wachánacoo áabai liwówai nácula.

²⁷ Áabai táayebee, libésunau chámai semana nácu, jáiwa wáiiinu manúa, áabai jí'ineerri Adriático, litéecala bajíalanaa liá'a cáulica, ne liyáali béewami táayebee, ne náa'a téeni'inaacoo lancha náa léena warrúnicoo wáacoo cáinabirru. ²⁸ Néeneda lidujívaca liá'a shiátaica, ne liwáalia treinta y seis metros, ne mawí libéechala néeneda báaniu, liwáalia'ee veintisiete metros. ²⁹ Ne cáarrucala nayá carrúnataca náiiinuacoo íiba wérrica nácula, jáiwa náuca cuatro náa'a gámibia wérrinai chéni líishii néenee liá'a lanchaca, nácula nasáta Dios yúcha quéewique'e jucámarraca. ³⁰ Ne náa'a téene nácu lancha namá'ee naliwoo quéewique'e namánicoo lancha rícuca, jáiwa nachánau náurrucueda náa'a ída éenibirrimica, namédacala'eewoo nayáca jicá'a náa'a yúquenai'inaa gámibia wérrinai lancha béecha. ³¹ Ne Pablo líiwa'ee lirrú liá'a wánacaleerrica ya lishínaa soldádorru léchoo, limá'ee:

—Ne jócta namácau lancha rícu, iyá jócai'inaa cáwi.

³² Néenee náa'a soldádoca, nawíchua nabáji náa'a fida éenibirrimica, jáiwa náida licáacoo shiátai yáacula.

³³ Ne wówai'inaa jucámarracai, Pablo íiwa nalí quinínama quéewique'e náaya máayabaca, limá'ee nalí:

—Jái chámai semanacai wanénda wacábaca libésunau'u, iyá jócaini íya léjta iwítee séewirrinaa. ³⁴ Nusáta yúcha íyaque'e máayabaca. Sáicabee'inaawa irrú lierra quéewique'e cáwi iyá, jiní'inaa yúquerriu yúcha, jiní áabai iwíta báinaa.

³⁵ Linísa'inaami limá liéni, Pablo wína licáaji rícuu áabai páani, liá saícai Diosru quinínama nanáneewa. Lishírridani jíni, jáiwa lichánau líyaqui jíni. ³⁶ Jáiwa liá nadánani quinínamai nachánau náaya léccchu.

³⁷ Wayá'ee wamánaba lancha rícu doscientas setenta y seis chóniwenai quinínama. ³⁸ Liáwinaami nanísa'inaa'ee náaya liá'a nawówainica, náuca'ee liá'a trigo manúá yáacula jéewique'e lijínacoo madéjcalicu liá'a lanchaca.

Lancha yáajuerriu

³⁹ Jái'inaa jucámarrai, náa'a téenai nácu lancha jócu náa léenaa táshia nayá jíni, ne nacába áabai libéerrricula liwáalia'ee cáina; nawówai narrúnda lancha néerra. ⁴⁰ Nawíchueda licuábai náa'a gámbera wérrinaimica, namáaca'ee manúá yáacu jíni, ne nawáseda jíni náa'a téenaca sírbierrri litée lancha. Jáiwa nanácuda cáulirru liá'a vela libéechala saíca, jáiwa liá'a lanchaca lichánau lirrúnicoo cáina nácula. ⁴¹ Ne liáu cáina ítala macáshtairra, limáacactala'inau liá'a barco machúnucunaa. Liá'a libéechala saíca cháneerri júchananaa cáina íibirra, jócta néewa nachúnidacani, nácula liá'a líishiicaa néenee saíca lichána'eewoo lisúbirriedacoo lidánaniyu'e liá'a marrádacaca.

⁴² Náa'a soldádoca nawówai'e náiinua náa'a presobinica, jócubeecha náindata namánicoo náamarracoo. ⁴³ Ne liá'a nashínaa wánacaleerri soldado, liwówai lijédacani liá'a Pablocá, jócu línca namédacani, jiníwata liwánacaala nayá, tánashia éewerri liámarracoo shiátai yáacu quéecha mawí íinu litácoowala. ⁴⁴ Ne náa'a áabica náa'eewau líta'aa liá'a tabla lancha shídanaamica. Cháwa'ee wáiiinu quinínama cáwi cáinabi ítala.

28

Pablo yáairri liwówai íta'aa jí'ineerri Malta

¹ Quéecha'inaa cáwi wayá quinínama, wáa léenaa liá'a liwówai jí'ineerri Malta. ² Náa'a chóniwenai néeni sánaca narríshibia wayá saíca wérrri quinínama, jiníwata yúwairriu liyáca ya casálini léccchoo, natúculia chichái wérrri, jáiwa namáida wayá warrúnicoo néerra. ³ Pablo yáawaquederri chichába máacarraí liníquini liyá libówanaa, ne bácuá áai cánacau lijiácoo líbicha liá'a amóeyica, jáiwa'ee liwówanau licáaji nácu liámuacani. ⁴ Nacába náa'a chóniwenai nacába áai cuácoo licáaji nácu liá'a Pablocá, namá'ee nalí wáacoo: “Ta liá'a washiálicuerri cájbami cáiiuacai léji liéni, ne áawita jócu lisácumawai manúá yúcha, ái áabai wíteeshi cadánani jócai'inaa índa cáwi liyá.”

⁵ Ne Pablo licúsuda liúcha liá'a áaica chichái ricúla, ne jiní libésunawai.

⁶ Quinínama nanénda nayáca limúrracacoo, jócta licáu máanalina; néenee íchaba liáwinaami nanénda jiní'e libésunawai, nanáawida'ee nawíteu yá'ee nachánau namáca Pablo cála'ee dios.

⁷ Urrúni lirrú liá'a áabai cáinabi lishínaa liá'a chóniwerri wánacaleerri liwówai néeni, jí'ineerri Publio, ríshibia wayá saíca ya licába wanácu

matáli éerri. ⁸ Ne bésuneerriu liá'a lisálijinaa liá'a Publio yéerri liárrubaiu ita'aa, bálínerri'eewoo cáiwinaa, licámuna nácu ya sulíá wéerri nácu. Pablo yáa'eewoo licábaqui jíni, néenee liáwinaami lisáta Dios yúcha jíni licháana'ee licáajiu linácu, jáiwa'ee sáica jíni. ⁹ Ne linácueji, náiiinu náa'a áabica bálínenecoo náa'a yáaine liwówai ita'aa, jáiwa'ee sáica nayá léchho. ¹⁰ Jáiwa'ee náa walí quinínamai ne liáwinaami jái'inaa wáirrau wayá báaniu náa walí quinínama liá'a warrúni jinánica washínaa wáni'inou yáajcha.

Pablo ínu Roma néerra

¹¹ Libésunau'inaa matáli quéerri nayá liwówai ita'aa, wáirrau áabai lancha rícula néeni bésuneda uniábi; lishínaa lancha áabai chacáalee jí'ineerri Alejandria, téerri linácu licábacanaa liá'a nashínaa diosca jí'ineenai Cástor ya Pólux. ¹² Wáiiinu chaléeni nachánactalacoo jí'ineerri Siracusa, néeni wamáacau matáli éerri. ¹³ Néeni wáau báaniu urrúni litácoowala cáashia wáiiinu áaquirra chacáalee jí'ineerri Regio. Cajójchanaami cáuli cánacau sur néenee, áabai éerri táicala mawí wáiiinu áabai chacáalee jí'ineerri Puteoli, néeni wabárruau. ¹⁴ Wáiiinu áabi wéenajinaiu nawána wamáacacoo áabai semana náajcha; cháji'i wanísacoo walíwoo Roma néerra macáshtai. ¹⁵ Náa'a wéenajinai Roma néenee sánaca, jái nawáalia chuánshi wáiiwanaa néerrai; ne jái najiáu najúnteda wayái Foro de Apio, néerra liá'a liyáctaca jí'ineerri Matáli Tabernas. Pablo licába'inaa, liá'ee sáicai Diosru ya liá'ee léenaa cadánani liyá. ¹⁶ Ne wáiiinu'inaa chaléeni Roma néerra, namáaca'ee Pablo liyáaque'e báawachala, bácairrimi soldado túyajani jócubeecha limániu.

Pablo Roma rícu

¹⁷ Matáli éerri liáwinaami línucai, Pablo bánua namáida nachúnsanaca judíobini Roma rícu. Jái'inaa náawacawai limá'ee nalí:

—Nuéenajinai, nuyá jiní médani nanácula náa'a judíobinica, jiní linácula liá'a nawíteemi wawérrinaiimi shínaa, ne báawachata Jerusalén néeni nawína nuyá néejueda nuyá nalí náa'a romanobinica. ¹⁸ Néenee liáwinaami nunísa nutáaniaca nawówai nawáseda nuyá, jiníwata jiní náiiinuni nunácue, éewaqué'e náiinua nuyá. ¹⁹ Ne náa'a judíoca jócu nawówai nawáseda nuyá, arrúnaacala nusáta liúcha liá'a máanui wéerri wánacaalacai libánua náiinua nuyái, o nawásaidawee nuyá, áawita jiní máashii nuwáaliani linácueji liá'a nushínaa cáinabica. ²⁰ Tada linácue, numáida iyá quéewique'e nucába ya nutáania irrú, tánda linácueji wawáaliaque'e wéebidaca wayá israelítabinica, jicába nuyáyu cabáji áani.

²¹ Namá'ee lirrú:

—Wayá jiní ríshibiani áabai cáashta Judea néenee sái jinácue, jiní áabi wéenajinai judío ínuenai néenee, jiní'e namá jinácucha máashii jinácue. ²² Wawówai wéemica chítashia jiwíteee jíni, jiníwata wáa léenaa quinínama cáinabi natáania linácucha liáni wáalii éewidacalashica.

²³ Tánda namáca áabai éerri, liá'a lijíáctemicoo íchaba chóniwenai liá'a Pablo yáctamica. Néenee manúlacaiba cáashia táicala, Pablo táania Dios wánacaalactaca. Liwówai'e líiwa nalí Jesús nácu, táda béewami ley Moisés shínaa, natána náa'a íiwadedenai Dios chuáni báinacu. ²⁴ Áabi éebidenai liá'a Pablo íiwanica, ne náa'a áabica jócani éebida. ²⁵ Ne jócu áabenaawawá naliwoo, nachána'eewoo náacoo. Ne jóctanaa náawai, Pablo má'ee nalí:

—Sáicai litáania Espíritu Santo nalími náa'a iwérrinaibimica ibéechala sánamica, linúma rícue liá'a íiwadedeerri Dios chuáni Isaías, limá'ee:

²⁶ 'Jiá namówai jíiwa nalí náa'a chóniwenaica:

Ne áawita mawí néemica, jócai'inaa néewa néemica;
áawitaque'e mawí nacábaca, jócai'inaa nacába.

²⁷ Ne liwítee liéni chóniwenai cabálini wérri,
nawíba báyau,

ya liá'a natuí báyeerri lécchoo,

jócubeecha néewa nacábaca,

jiní néewaca néemica,

jiní néewaca náa léenaani;

quéewique'e jócu néejoo nulí,

jócubeecha nuchúni nayá.'

²⁸ Yáaque'e léenaa iyá, chóque'e ibéechalau, liéni liwásedauca Dios shínaa, liáni nalí áawita náa'a jócani judíobini, ta nayá éemenajani.

[²⁹ Quéecha'inaa Pablo máirri liáni, náa'a judíobini náawai nacáita yáacacoo nayáwacoo.]

³⁰ Pablo máacau chámai camuí machácani á'a lijédacta lirrúwoo cuíta, liwínau liyá nayá, náa'a quinínama yáainecoo nacába liyá.

³¹ Cha liwíteemi íiwa Dios wánacaalactaca, léewidacala urrúnica liá'a wawácali Jesucristo, jiní cáarrucalani jiní namáshidacalani.

Carta de San Pablo a los EFESIOS

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, léjta Dios wówau'u, nutáa irrú iyá yáainai chacáalee jí'ineerri Éfeso, iyácala chóniwenai Dios shínaa, éebidacala áabenaá iwówa Cristo Jesús nácu. ² Ya Dios Wasálijinaa ya Wawácali Jesucristo, yáa irrú mawéni saícaica ya saíctaque'e iwówa.

Dios yáa walí Cristo nácu

³ Wáa saícai Dios lisálijinaa liá'a wawácali Jesucristoca, Dios Cristo nácu liá walí saícaica áacairra, quinínama saícabee cábacanaa Espíritu nácu. ⁴ Dios wína wayá Cristo nácu jócu'inaami liquénuda cáinabi újnibii, quéewique'e majíconaa wayá lirrú, jiní'inaa máashii wawítee lináneewa. Quéechami caníinaa licába wayá, ⁵ liwínanite quéewique'e liméda léenibiyu wayá Jesucristo nácu, áabenaá léjta liwówau'u naméda liwánacaala. ⁶ Linácue jiliéni wáa saícai séewirrinaa Diosru, saícacala liwítee carrúni jináata licába wayá, liá walí saícai licúulee nácuu caníinaaca licábaca. ⁷ Níwata Dios caníinaa licába wayá bájjialanaa quéechami, Cristo nácueji ya lírranaa jíerricoo máanali'inaa cruz nácu, wawáalia liwásedaque'e wayá, ya liméetua wajíconaa. ⁸ Dios íiyada walí canínau'u licába wayá, liá quinínama wawítee ya wáaque'e léena wéemica, ⁹ ya liwána wáa léena Wacába liwánacaala báyeerrimicoo. Léjta limáyu'u liá'a yáairrimi liwíta lícu, cháwa limédaqui jini. ¹⁰ Liéni léjta limáyumi, limédaminau machácani wérri, quéecha'inaami línu léerdicai. Dios bánua liáawacacoo liwánacaalaque'e quinínamani liá'a Cristoca, léjta náa'a áacai sánaca ya náa'a cáinabi íta'aa sánaca.

¹¹ Dios wína wayá quéechai quéewique'e wayá macáishita Cristo nácu, wawáalia lirrícua éena, léjta áabenaá Dios wówaumijani, quinínama liméda léjta saícai liwówau'u licábacani. ¹² Limédani cháji'i, quéewique'e wayá quéechanacu wamáaca wéebida Cristo nácu, quéewique'e wayá quinínama wáa lirrú saícai liwítee dánani nácueji. ¹³ Saícacajani Cristo, iyá lécchoo éemenai chuánshi yáawaiyica, liá'a saícai chuánshi liwásedau'inaa iyá, ya iwárruacala éebidaca, Dios yáa irrú lishínaa Espíritu Santo léjta áabai marca, cháwa limá liáacani quéecha. ¹⁴ Liéni Espíritu Santoca léewa libéecha sái lierra yáawacaala'inaa Dios yáa walí lirrícua éenau, jáicta wanísa wawásedacoo quinínama yúcha, ya ta liméda wayái lishínaa chóniwenai liyáni'inaa yáajcha, quéewique'e quinínama wáa lirrú saícai liwítee dánani nácueji.

¹⁵ Linácueji liéni, nuá léena éebida wawácali Jesús nácu, ya Caníinaaca icába náa'a chóniwenai Dios shínaaca. ¹⁶ Jócu numáaca nuá saícai Diosru inácueji, nuédacaniu inácu jáicta nusátau Dios yúchai. ¹⁷ Nusáta Dios wawácali Jesucristo shínaaca, liwítee dánani liá'a wasálijinaaca liáque'e irrú wíteeshi áacai saí, quéewique'e yáa léena liá'a Dios íyadani, quéewique'e yáa léena Dios mawí mawí. ¹⁸ Nusáta Dios yúcha quéewique'e liméecu iwítee ya jucámarranaa, quéewique'e yáa léena liá'a inéndani iyáca linácueji limáida iyá, saíctacala wérri liwítee ya cawénii liá'a Dios yáani nalí lishínaa chóniwenai.

19 Yáawaiyii máanuica ya jiní nómami liá'a jiwítee dánanica, liá'a yáairri wadánani wayá éebidenaica. Léewa wíteeshi máanui Dios íyadanimi lidánaniyu ya liwítee dánani yáajcha, 20 quéecha'inaami licáweda Cristo ya liwána liwáacoo sáicaquictejica léema nácu áacairra. 21 Dios limáacani quinínama wíteeshi dánani íta'aa, Dios yáirri Cristorru liwíteu máanui mawí, ya Cristo wánacaleerri quinínama náucha mawí náa'a wánacaleenai áacairra nácu ya áani cáinabi íta'aa, léjta liáni léerdica ya liá'a ínuerri'inaaca. 22 Limáaca Cristo íiba yáajba quinínama, ya Cristoja limáacani nawíta quinínama náa'a éebidenai Dios chuáni. 23 Ne liá'a iglésiaca léwa Cristo náanai, tándawa liá'a iglésiaca Cristo rícueji liwáalia quinínama, Cristoca liá'a téerri quinínama sáicai wérricalani.

2

Cristo wáseda wayá canínaaca Dios cába wayá

1 Quéecha iyá léjta máanaliniimi yáca linácueji liá'a jíconaashica ya máashiica, 2 liá'a iyánimi rícu, imédacala léjta éerri wówau'u, ya liwánacaala liá'a espíritu máashii wánacaleerri cáuli rícu, yáairri nadánani náa'a jócani méda Dios wánacaala. 3 Cháwate wayámi jírra léchchoo quinínama wayá'inaa báinacumi wawíteeyu, wamédacaalami máashii léjta wawówau'u, ya waméda licábacanaa liá'a wawítee cajíconaica, ya waméda liwánacaala liá'a wawítee máashiica. Linácueji, lierra máashiica sáica natá'inaata línu wátala liá'a cacháninabeeca Dios, máashiicaca áabena náajcha náa'a áabi jócani éebida. 4 Ne liá'a Dios carrúni jináatai cába wayá ya canínaa wérrí licába wayá bájalanaa. 5 Liyá yáirri wacáwica áabena Cristo yáajcha, quéecha'inaa léjta máanali wayá újnibii liwánaca liá'a wajíconaaca. Jiníwata Dios caníinai cába iyá éewani iwáseda ijíconaa ya éewani yáacacoo áacairra. 6 Dios cáweda wayá Cristo Jesús yáajcha, ya liwána wawáacoo liájcha áacairra. 7 Liméda liáni quéewique'e líiyada liá'a éerri wabéecha, canínaa licába wayá bájalanaa ya liá'a sáicai wérrí liyá wáajcha Cristo Jesús nácu. 8 Ne sáicai wérrica liá'a Dios, iyá éewenai yáacoo áacairra, inísaca éebida Jesús nácu. Liéni jócai ínu iyá jájiu, níwata liáni wíteeshica Dios yáani irrú. 9 Jócai ínu liwánaca liá'a imédanica, jiní béecha éewerri sáicta licábacoo, 10 ne Dios méderri wayá; liyá quénuderri wayá Cristo Jesús nácu, quéewique'e waméda sáicai cábacanaa; Dios quéechanacu lichúni walí wamédani'inaa.

Liá'a sáictaica wawówa Cristo yáani walí

11 Ne cháí'inaa, iyá, náa'a jócani judíobini, náa'a náani jí'inaa “jócani náiju nachíipi dácu íimanaa”, náa'a judíobini (náiju washiálicuerri tácai sáica, ne nayá jájiu nají'inaa náiju nachíipi dácu íimanaa). 12 Édacaniteu áabata éerrimite iyá jócani yáa léenaa Cristo nácu, shírreneu chóniwenai Israel shínaa yúcha, ya jócani yáa néeni á'a Dios litáania'inaa nalí náa'a chóniwenai Israel shínaaca, ne liá'a limáni liméda lishínaa chóniwenai yáajchau. Iyá líta'aa liáni cáinabica jiní irrú Dios ya jiní inéndacala línu liá'a éerrica Dios wásedactala'inaa iyájoo. 13 Ne chóque'e, iyá yáainemi Dios yúcha déecuchejijani, nísá irrúnicuwai lirrú, yáaine macáishita Jesucristo nácu, linácueji liá'a lírranaa jíérricoo máanali'inaa cruz nácu.

14 Cristo yáirri walí sáictaque'e wawówa. Liyá'ee méderriu judíobinica ya jócani judíobini áabai chacáalee néenee sána, licáarralia liá'a báyeerrimi nayá wáacoo ya licáarralia lináanaiyu liá'a íwirri nawówa nayá wáacoo. 15 Cristo méderri amáarra leyca, liá'a ley wáaleerri

liwánacaalau'u ya limá'ee chítashia nayáyu'inaa náa'a chóniwenaica; linácueji liméda chámai chacáalee áabai rími chacáalee wáalii. Cha liméda léji liéni saíctacta'inaa nawówa. ¹⁶ Cristo máanali cruz nácu amáarra jíni jócu náinua yáacau mawiá náa'a chámai chacáalee, limáaca nayái saíctaica nawówa Dios yáajcha, liméda nayá áabai rími nanáishija.

¹⁷ Cristo íinu líná nali saícau chuánshica saíctaque'e nawówa quinínama, chaléjta iyá yáainai déecucha Dios yúcha, chaléjta lécchoo náa'a yáainai urrúni. ¹⁸ Cristo nácueji, náa'a áabica ya náa'a áabi, wéewa warrúnicoo wasálijinaa Diosru áabai rímii Espíritu nácueji. ¹⁹ Tándawa, iyá jócani áabai cáinabi íta'ai sána mawiá, jócani yáa báawachala ishínaa cáinabi yúchau, ne chóque'e ishírrida liá'a chacáalee Dios shínaa áabena, cháni léjta Dios éenibi. ²⁰ Iyá éebidenaica chaléjta áabai cuítaca, méderri líta'aa liá'a íbaca cabálininaaca, iyá nayáwa néewidani náa'a apóstolubínica ya náa'a éewidenai Dios chuáni, liyáwa Cristoca léjta íba cawénii. ²¹ Chaléjta liá'a cuítaca yáairri linácula wáacoo nácuderri liácoo quinínama áabena, cáashia línu limédacoo léjta templo majícona ya wáni Wawácalirru. ²² Chacábacanaa iyá lécchoo, yáainai Cristo yáajcha macáishita, yáawaaca yáaqueneu éewaqué'e iyá chaléjta áabai templo, Dios yáaque'e néeni linácueji lishínaa Espírituyu.

3

Pablo éewida litée Dios chuáni nali náa'a jócani judíobini.

¹ Linácueji liéni, nuyá Pablo, nuyá cuíta manúmai rícula, Cristo Jesús nácue, saícabee'inaa irrú iyá jócani judíobini. ² Iyá jáini arrúnaa yáa léena saícaca liá'a Diosca limáaca nulí liáni tráawajuca, nuíwaqué'e irrúni linácue liá'a canínaabeeca lichúnicau. ³ Chítashia Dios wánau'u nuá léena linácu liá'a jócaimi chóniwenai yáa léena nácu quéecha, léjta nunísau'u nutána irrú áabai chuánshi píitui rími. ⁴ Áicta iliá éemiujoni, néenee yáa léenaajoo nuá léena saíca linácu liá'a jócaimi chóniwenai yáa léena báinacumi, ne chóque'e Cristo limédani'inaa. ⁵ Dios jócai íiwa nali liáni náa'a chóniwenai yáainai wabéecha, ne chóque'e liwána lishínaa Espíritu íiwa nalíni náa'a majíconaica apóstolua, náajcha náa'a íiwenai Dios chuáni, liwínani namédaqué'e lirrú saícai léjta liwówau'i. ⁶ Néenee, liéni cabáyainta Dios wána nuá léena linácu: Jáicta náa'a judíobini ya náa'a jócani judío éewidenai náa'a saícai chuánshica Dios bánuanaica urrúni Cristo, Dios yáani nali náa'a quinínama náa'a saícabeeca. Liwówai limá, quinínama nayá áabenaani lináanaija, liyá léjta Cristo lináanai, nayá náa'a jócani judíobini narríshibia lécchoo liá'a Dios limánimi liáca léjta nája náa'a judíobínica. ⁷ Dios yúderri wérri nuyá nutráawajaqué'e lirrú, nuéwaqué'e nuíwadedá chóniwenairru liáni chuánshi saícaica wásedeerri'inaa nayá. Báawita jócai saíca nuyá, nuéewa numéda quinínama liáni liyú liá'a Dios wíteeca liáni nulí.

⁸ Áawita nuyá mawéni mawí Diosru náucha náa'a quinínama chóniwenai Dios shínaa, liyúda nuyá nuéwaqué'e nuíwadedá nali náa'a jócani judío liáni chuánshi saícaica cawénii wérrica Cristo shínaa. ⁹ Dios, liá'a quénuderri quinínama éerri, bánuerri nuyá nuíwaqué'e lichuáni mamáarraca, quéewique'e quinínama chóniwenai yáa léena Dios wásedeerri lécchoo náa'a jócani judíobini. Dios quéecha jócai índani quinínama chóniwenai yáa léena linácu liáni chuánshica. ¹⁰ Liméda

liáni, quéewique'e náa'a chóniwenai Dios shínaaca, náyadaque'e nalí náa'a ángelca, wánacaleenai áacairra, náyadaque'e nalí léchchoo náa'a espíritu máashiinica, saíctai wérrica Dios wíteeca méderri saícai quinínama ¹¹ Dios méda liáni léjta liwówau'u liméda áabena quéechanacu éerrite, liméda liáni lirrícue liá'a Wawácali Jesucristo. ¹² Cristo nácue wawáalia wawáseda wajíconau wéewa que'e warrúnicoo Diosru, tádawa jócu cáarru warrúnicoo waléenaca wéebida linácu. ¹³ Tádawa nusáta yúcha jócubecha yúrrucueda iwówau inácueji carrúni jináata nuyáca, jiníwata liáni yáawaiyi numá irrú saícai wérrica.

Cristo canúinaa wérrica cába wayá

¹⁴ Nuédacaniu'inaa linácu liáni, chítashia Dios méda'u iyá jócani judíoca áabenaani náajcha náa'a judíoca, nutúyau nu'óraaque'e lirrú liá'a Lisálijinaa liá'a Wawácali Jesucristoca. ¹⁵ Tánashia ríshibianai jí'inaa quinínama chóniwenai chaléjta yáainai áacairra, cha náa'a náani yáainai cáinabi ita'aa. ¹⁶ Nusáta liúcha liá'a Diosca, wálierrri quinínama saícai áacairra, quéewique'e liá irrú danáanshi iwówa lícu linácueji liá'a Espíritu Dios shínaa. ¹⁷ Nusáta Dios yúcha Cristo yáaque'e iwówa lícu éebidau linácu. Nuyá sáteerri léchchoo quéewique'e quinínama liá'a imédanica canúinaaca icába liá'a Diosca ya quinínama náa'a chóniwenai. ¹⁸ Ya chacábacanaaque'e yáa léenaa náajcha náa'a quinínama chóniwenai Dios shínaa, chítashia manújirrau, limáchenica ya liáacaica ya lidujíwaca liá'a níinaashica Cristo shínaa. ¹⁹ Nusáta icúnusiaque'e canúinau Cristo cába iyá, mawíyi máanui liúcha liá'a quinínama wéewa wacúnusianica, chacábacanaaque'e cashiámu iyá Dios wíteeyu.

²⁰ Ya chóque'e, wáa saícai wérrica Diosru, liwáaliaca danáanshi limédau'inaa íchaba mawí liá'a wasátani o liá'a wapénsani, linácu liá'a lidánani tráawajairri'inaa wanácu. ²¹ Wayá yéenai iglesia rícu, wayá macáishita Cristo Jesús yáajcha, arrúnaa séewirrinaa wáa saícai Diosru mamáarraca. Chácajani.

4

Iyá macáishita liyú liá'a Espírituca

¹ Táda linácue nuyá cuíta manúmai rícula, linácueji liá'a Wawácalica, nusáta yúcha imédaque'e saíca léjta náa'a Dios máidanica, chacábacanaa léjta iyá. ² Imíya iyá ya saíca iyá; u'urrúni iwówa ya iwánta yáajcha wáacoo canúinaabeeyu. ³ Éeneda iyá séewirrinaa yáajcha wáacoo, lidánaniyu liá'a Espíritu Santo, ya lirrícueji liá'a saícta iwówa liwána saíca iyá áabena. ⁴ Ái bácai rímija náanaishi, ya bácairrimi Espíritu, chaléjta Dios máidau'u inénda áabai rímii. ⁵ Ái bácai rímija Wawácalija, wéebida áabai rími chuánshija, ái áabai rími bautímoja. ⁶ Ái bácai rími Diosja, liyáwa Wasálijinaa'inaa quinínama; Dios wájani wawácali wayá'inaa quinínama. Dios méderri quinínama inácueji; Dios méderriu quinínama wanácu. ⁷ Ne wayá bácainaa ái ríshibia wíteeshi Espíritu yáanica Cristo wówaini liáca. ⁸ Tándawa limá liá'a tánerrimicoo: "Lírrau áacairra lítée liájchau náa'a yáainemi preso, ya liá nalí wíteeshi áacai saí washialícuenairru."

⁹ ¿Ya tána liwówau limáca lírracalau áacairra? Wówerri limáca quéechanacu liúrrucoo líta'aa liéni cáinabica. ¹⁰ Ne liá'a yúrrucuerimicoo liyáwajani léja liá'a írrerimicoo mawí áacairra

quinínama éerri wícau, quéewique'e licámusheda macájirra éerrimi liwánaca. ¹¹ Ya liyája yáa áabi quéewique'e apóstolu nayá, ya áabi íiwadedeerri Dios chuáni, ya áabi íiwenai Dios chuáni nalí náa'a jócani éebida, áabi pastorbini ya quéewidacánica. ¹² Cháwa lichúni náa'a chacáalee majíconaanica, áabai tráawajo lirrú machácani, quéewique'e lidáwinacoo liá'a Cristo náanaica. ¹³ Cáashia quinínama wáinu áabebata wayá wéebidaca ya cawítee wayá linácu liá'a Dios cúuleeca, ya wéena wáinuca salírriicta wayá, áabenaaque'e wamáanuibaca léjta Cristo. ¹⁴ Ne jócuminaa léjta sáamanai wayá mawiá, jócani déecuna wanáawida wítee wapénsaca, ya jócani déecuna wáardaca áabai wáalii néewidauca, ya waínda wachálujueda nayá nayú náa'a chóniwenai canúma yúwicanica, náa'a jínenaicoo iníjbaa yúquerriu rícu. ¹⁵ Mawí saícaca, watániaca liá'a yáawaiyica ya liá'a canínau'u wacába yáacacoo, arrúnaa wadáwinacoo quinínama Cristo nácu, liyáwa liwíta liá'a iglésiaca léjta lináananai. ¹⁶ Ya Cristo nácu liá'a náanaishica quinínama licháanacoo lirrúnicoo saíca, liyú liáwacau quinínama litánai saíca; ya jáicta quinínama léewawai saíca, lidáwinau liácuo linácu liá'a canínau nacába yáacacoo.

Liá'a wáalii cáwicaishica Cristo nácu.

¹⁷ Léwa numáni irrú liáni ya nucárgueda irrú Wawácali jí'inaa nácu, jócubecha imédau mawí léjta náa'a jócani yáa léena Dios nácu. Náa'a yáainai áabena léjta mawítee mawéni máyu nalí, ¹⁸ nayá catáwacai wítee, jócani yáa léena néemica. Nayá jócani wáalia cáwicaishi Dios yánica, jiníwata mawíteeni, cháni járra jiníwata nawówa náawerriu cabálini ya jócani nasíntia. ¹⁹ Cabálinini wérri médacoo ya náijueda nayáu éerri shínanaarru, nasíguia naméda quinínama máashii jócani bárroo. ²⁰ Ne iyá nisenai icúnusia Cristo, néenee u'iyá léjta náa'a jócani cúnusia Cristo. ²¹ Ne yáawacta éemi chuánshi linácuha ya éewidau iyáca chaléjta liwówau'u, chaléjta liá'a yáawaiyiica yéerri Jesús nácu. ²² Ne léjta iyáyumi báinacu, ijiáyu liúcha liérta wíteeshi ajuítaimica, ijiáque'iu liá'a iyánimi rícu quéecha, máashiiderricoo, chálujuedeerri nawówau'u naméda máashii. ²³ Iyá arrúnaa iméda wáalii iwíteu ya iwówa. ²⁴ Iyá arrúnaa ináawidacoo quinínama iwíteu, quenuerricoo léjta Dios wówau'u, qéewique'e quinínama chóniwenai éewa nacába iyá machácani, majíconaa ya báruerricoo lirrícueji liá'a yáawaiyiica.

Chíta arrúnaa wayáyu'u chóqueji'i.

²⁵ Tándawa, jóca iméda inúma yúwicau mawiá, ne itáania yáawaiyiica iyácachuirru, jiníwata wayá quinínama léjta bácai rími wanáanaija.

²⁶ Íiwirriicta iwówa áabi yáajcha, u'iméda ijíconau, ya iméda idánaniu jócubecha íwirri iwówa éerri yájinna. ²⁷ O'imáaca yáarrushi lirrú liá'a Wawásimica.

²⁸ Liá'a néduerrica, jimáaca jinédiu, jichánau jitráawajaaca, jiméda saíca tráawaju jicáajiyu, quéewique'e éewa jíá narrúnijinaa náa'a carrúni jináatanica.

²⁹ U'imá chuánshi máashii, ne imá bácai chuánshi saícai ya léerdi rícu, iyúdani dáwinacoo ya línca saícabee nawíba licúla náa'a éemenaicani.

³⁰ U'iwána máashii liwówa Espíritu Santo Dios shínaaca, Dios yáaca irrú lishínaa Espíritu liáque'e léena lishínaa iyá, liyáli éerri'inaa liá irrú quinínama liwásedaque'e iyá.

³¹ Idána yúchau liá'a máashiu'u iwówa, ya liá'a iwówau'u iméda máashii, ya íwirriu iwówa, ya imáidadau'u nawítee, ya máashiu inúma, ya quinínama méenaami máashiica. ³² Sáicai iyá, carrúni jináata icába yáacacoo yáajcha wáacoo, ya imíya máecha ijíconaa wáacoo, léjta Dios méetuau ijíconaa Cristo nácu.

5

Chítashia quéewo'u nayáqui jíni náa'a Dios éenibica

¹ Iyá léjta Dios éenibi caníinaani'inai licábaca, éeneda imédacoo léjta liyá. ² Caníinaa icába yáacacoo quinínama, léjta caníinaa Cristo cába wayá léentregau quéewique'e natáata cruz náculani wanácueji. Liá'a Cristo máanalicaca, léjta áabai ofrenda ya carrúni jináata limédacoo, saítaque'e Dios wówa.

³ Iyáwa chóniwenai Dios shínaa, jócani saícanata táania linácu liá'a éerri shínanaa namédau náinaayu máashii, jíní méenaami casáculai, jíní yawíquica. ⁴ U'imá chuánshi máashii, jíní chuánshi mawénii, jíní chuánshi jócai saícanata itániaca, jíníwata líeni jócai saíca irrú; mawí yáa saícai Diosru. ⁵ Ne yáani léenaayii liá'a méderri máashii línayu, áabata jíconaashi casáculai, o yawíquicani, (cháí léjta liá'a yáirri saícai jócai Dios), jócai éewa liwáalia lishínau chaléeni Cristo wánacaalactalaca ya Dios.

⁶ Jiníbeechea chálujueda iyá linácu liá'a chuánshi mawéniica, jíníwata yáawaiyi linácueji líeni línu liá'a carrúnatai wéerri Dios shínaaca, nanácula náa'a jócani méda léjta Dios máyu'u. ⁷ U'iníquiú náajcha nárra chóniwenai chánicarra. ⁸ Iyá quéechanacu yáainaimi léjta wajínani'inaamiu catáwacai jirrúcu, ne chóque'e, wayácala warrúnicoo Wawácalirru, yáainai léjta wamáctau éerrinacu, iyáyu léjta náa'a wáalianai jucámarrabee, ⁹ ne liá'a Espíritu Dios shínaa wáneerri saíca wayáca, wáneerri wayá machácani ya wáneerri watáania yáawaiyii. ¹⁰ Éeneda iméda liá'a saícaica Wawácalirru. ¹¹ U'iméda iwówau áabena náajcha náa'a jócani cúnusia Dios, ne liá'a namédani nayá jíní wéni. Máajiani, iwána nacába najíconau ya liá'a máashiica. ¹² Ne yáawaiyi báinatai watáania linácu liá'a namédani cabáyainta. ¹³ Ne jáicta jucámarrái, wéewa wacába quinínama, wéewa wacába chítashia yáawai jiníni. ¹⁴ Jíníwata liá'a jucámarrabeeca méecuerri liwícau quinínama. Tándawa litánau:

“Jicáwiau, jiyá máairrica;
jibárrroo liúcha liá'a léjta náa'a máanalínica,
ya Cristo quéena jiyá”.

¹⁵ Tándawa, itúyau iyáyu'uca. U'iyá mawíteeta, iyá cawíteeyu. ¹⁶ U'índa léerdi bésunacoo cháji'i, jíníwata líani éerrica chóniwenai médacta íchaba máashii. ¹⁷ Jócu imédau mawíteeta; éenedau éemica tánashia Wawácali wówai imédacai. ¹⁸ U'icáma mawíá, líerra téerri iyá chaléeni jócai saícanata imédaca; báawachata, índa Espíritu Santo cámuisheda iyá. ¹⁹ Itáania irrú wáacoo salmoyu, himnos ya shímashi Espírituyu, ya irrábau yáa saícai iwówa yáajchau Wawácalirru. ²⁰ Yáa mamáarraca saícai quinínama nácu liá'a Dios wasálijinaaca, lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesucristo.

Liá'a cáwicaishi léenajinai liá'a éebiderri Cristo nácu.

²¹ Iméda iwánacala yáacau, cawáunta Cristo nácu.

²² Iyá náinuca éewenai iméda íinirri wánacaalau, chaléjta imédau Cristo wánacaalacta iyá. ²³ Níwata liá'a rúnirrica wánacaleerri ruá'a línucóo, léjta Cristo wánacaalau chóniwenai iglesia rícu sána, liá'a iglesia chaléjta lináanai liá'a Cristoca; ya liyá lécchoo téerri ruyá áacairra. ²⁴ Chaléjta náa'a chóniwenai yéenai iglesia rícu néebida Cristo nácu, cha lécchoo náa'a náinuca arrúnaa néebida náanirri chuániu quinínama.

²⁵ Iyá náanirri, caníinaa icába íinu, chaléjta caníinau Cristo cába náa'a chóniwenai iglesia rícu sána, máanali liyá nanácueji. ²⁶ Liméda liáni saícai'inaa lirrú jájiu, libádedaque'e liyú liá'a lichuánica ya libádedaque'e nayá shiátaiyu, ya líiwa nalí libádedacala nayái, ²⁷ quéewique'e líyada liyá jájiu, léjta áabai iglesia saíctai wérri, jiní jíconaa ya íiwirribee, jiní wérri máashii, jócta majíconaa ya machácani. ²⁸ Chaléjta rúnirri caníinaa licába lináananai liyá jájiu, chacábacanaa caníinaa licába línuu. Liá'a caníinai cába línuu, caníinaa licába liyá jájiu. ²⁹ Níwata jiní máashii cába liyá jájiu, ne litúyani wérri saíca, léjta Cristo médau chóniwenai iglesia rícu sána, ³⁰ níwata liá'a iglésiaca léjta lináanai. Wayá léquichu léjta léenaa liá'a lináananaica. ³¹ Tánerriwai: “Néenee, liá'a washiálicuerrica limáacaminaajoo lisálijinau ya litúwa, quéewique'e cáinu liyá, nayáminaa chámatanaa léjta áabai rími náinaa.” ³² Léja liáni áabai chuánshi máanui wérri cabáyainta ya manúmata, ne nuyá nutáania nuyáca Cristo nácu ya náa'a iglesia ísanaca. ³³ Ne tándawa, iyá bácainaa arrúnaa caníinaa icába ruá'a ínucoo, léjta caníinau jicába jiyá jájiu, ya náa'a inínaica, bácainaa cawáuntaque'e nayá náanirrirru.

6

¹ Iyá néenibi, éebidau isálijinaarru caníinaa icába liá'a Wawácalica, níwata liéni machácani. ² Liá'a quéechanacu saí liwánacaalauca Dios shínaaca limánica méderri saícai nalí náa'a éebidenai lirrú, léwani liéni: “Cawáuntaque'e ya jitúyau jisálijinaarru ya jitúwarru lécchoo; ³ quéewique'e saíca jiwówa ya iyáque'e machéni jicáwica líta'aa liáni cáinabica.”

⁴ Ya iyá nasálijinaa, u'iwána íwirri nawówa náa'a éenibicoo, mawí saícaca idáwinani iwána naméda saícai, éewidani léjta liá'a éebiderri wawácali nácu arrúnaa limédacani.

⁵ Iyá wáalianai iwácanai, éebidau iyá líta'aa liáni cáinabica nalí náa'a ishínaa iwácanaica. Iméda nalíni cawáuntani, cáarructani ya iméda yáawaiyi iwówa yáajchau, léjta imédau Cristorru. ⁶ Ishírrueda, jócaita á'a nacábacta nayá iyá, quéewique'e saíca imáacacoo náajcha, chaléjta náa'a shírruedenai Cristorru, iméda yáawaiyi liá'a Dios wówainica. ⁷ Imédau jishínaa tráawaju saíca iwówa yáajchau, léjta Wawácalirru jócaita chóniwenairru. ⁸ Ne jái yáa léenaa bácainaa, wánacaala yáarru, jócaita liwánacaala, lirríshibiaminaa Wawácali yúcha liá'a léjta jáni limédanica saícaica.

⁹ Ya iyá, nawácanai, imédau saíca náajcha náa'a iwánacalanica, jiní ibáulidacala nayá. Édacaniu tándawa iyá ya nayá yáaine licáaji rícu liá'a Wawácalica yéerri áacai, ya liyá jócai níwa liyá chóniwenai, liyá cáberri áabena a quinínama.

Lishínaa arma liá'a éebiderri Cristo nácu.

¹⁰ Ya chóque'e, nuéenajinai, iméda idánaniu macáishita Wawácali yáajchau, linácula cabálininaa jiní éenaa liméda liájchaa. ¹¹ Itúyau quinínama liyú lierra ármaca Dios yáni irrú, quéewique'e éewa iyáca

cabálininaa liúcha liá'a lichálujedau liá'a Wawásimica. ¹² Jiniwata jócani íinua yáacau wayáca chóniwenai júnta náa'a wáalianai náinau ya iyájii, báawachata, najúnta náa'a demonio jócani wáalia náinaa ya nayájideu lécchoo, ne wáalianai danáanshi máanui nawánacaalau'inaa líta'aa liáni cáinabica catáwacaica rijcuederri wayá. ¹³ Tándawa, iwínau quinínama liá'a arma Dios yáni irrú, quéewique'e éewa iwántaca liá'a éerri jáicta Wawásimi línu ináculai, ya liáwinaami néenee lichúniu sáica, iyáque'e cabálininaa.

¹⁴ Tándawa, nuéenajinai, iyáyu cadánani, isúwa íibalau liá'a yáawaiyica, léjta áabai íibalashi, itúyau iméda quinínama liá'a machácanica. ¹⁵ Iyá séewirrinaa sáica ijiáque'iu íiwadeda liá'a lichuáni sáictaica wána iwówa. ¹⁶ Quéechanacu sái quinínama, lishínaa liá'a léebidauca léjta áabai escudo túyerri iyá lipúyani túculerricoo chicháiyu, Wawásimi yúcani inácula. ¹⁷ Liá'a ishínaa wásedeerri iyá cháí léjta áabai casco túyerri iwíta nácu, ya liá'a Dios chuánica léjta liá'a espadaca Espíritu Santo yáni irrú. ¹⁸ Iyá u'imáaca liá'a isátaucoo, isátau wérri Dios yúcha mamáarraca, yáau Espíritu Santo yáajcha. Iyá cawíteenyu, uyúrrucueda iwówau, ya isáta Dios yúcha lécchoo quinínama lishínaa chóniwenai nácu. ¹⁹ Isáta Dios yúcha nunácu, quéewique'e Dios yáa nulí chuánshi numáni'inaa, ya nuéewaqué'e nutáania jócai cáarru, ya nuyá éewerri núiwacani liá'a Dios máanimi cabáyainta liyácala sáicai chuánshi nácu. ²⁰ Dios bánua nuyá lijí'inaa lícuu nutée liáni lichuánica, chóque'e linácueji liáni lichuánica nawáalia nuyá cuíta manúmai rícula. Isáta Dios yúcha quéewique'e nutáania linácu liá'a lichuáni jócubeecha cáarru nuyá.

Litácta liájumirrau

²¹ Tíquico, washínaa wéenajirri caníinai wacábaca, ya séewirri yúda wayá tráawaju Wawácalirru, litéeminaa quinínama liá'a chuánshica nunácu ya liá'a numédani nuyáca. ²² Tándawa nubánua irrúni, quéewique'e líiwa irrú chítashia wayáyu jíni, chacábacanaa liá idánani. ²³ Liá'a Dios Wasálijinaa ya Wawácali Jesucristo, liáque'e irrú iyá wéenajinaica sáitaque'e iwówa yáca ya caníinaaque'e icába yáacacoo, liyú liá'a éebidauca. ²⁴ Dios liáque'e lishínaa sáicai nanácu quinínama caníinaani cába Wawácali Jesucristo caníinaiyu mamáarraca.

Primera carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo liájcha liá'a Silvano ya Timoteo, nutána liáni cáashtaca iyá'inaa nuéenajinai iglesia ísanaca liá'a chacáalee jí'ineerri Tesalónica, yáainai áabenaawówa Dios Lisálijinaa yáajcha ya Wawácali Jesucristoca. Dios yáa irrú sáicai wérri ya sáictaque'e iwówa iyáca. Liá'a nawítee sáicaica nanácu náa éebidenai náa'a chóniwenai yáainai Tesalónica rícu.

² Séewirrinaa wáa sáicai Diosru inácueji quinínama, ya wédacaniu inácu jáicta wasátau Dios yúcha. ³ Éerri jútainchu wédacaniu inácu lináneewa liá'a Dios Wasálijinaaca, linácu liá'a éebidani nácu itráawajaacala, iwówa yáajchau isírbiacala lirrú bájjalanaa ya liá'a máanui wérrica inéndanica Wawácali Cristo nácu, quinínama lierra liyúda iyá liá'a idánani ya danáanshi iwántaque'e liá'a carrúni jináatabeeca. ⁴ Nuéenajinai, Dios canínai cába iyá, ya wáa léenaa liwína iyá. ⁵ Ne jáicta wayá wáiiwadede irrú liá'a chuánshica wásedeerri'inaa, jócai báabajuta chuánshiyu, lécchoo liá'a lidánaniyu liá'a Espíritu Santoca ya quinínama yáawai wérri liáni chuánshi yáawaiyiica. Yáani léenaa chítashia wayáyu jíni íibi, wamúrri sáicai irrú.

⁶ Iyá inácueji, iwína wawítee, ya liwítee liá'a Wawácali, ya irríshibia liá'a chuánshica sáictai wówashiyu Espíritu Santo yáani irrú, báawitate nawána carrúni jináata iyáca, náa'a jócani éebida Cristo nácu. ⁷ Chacábacanaa íinu imédaca sáicai iwítee nalí náa'a quinínama náa'a éebidenai Dios nácu, náa'a yáainai cáinabi jí'ineerri Macedonia ya Acaya. ⁸ Jíerriu inácueji, liá'a Wawácali chuánica cáarralerriu jócaita bácai Macedonia rícu ya Acaya rícu, ya quinínama liáni cáinabica lécchoo, ya náa léenaa éebida Dios nácu, tánda wayá jócu arrúnaa watáania mawí quinínama linácu jiliáni. ⁹ Ne báawachata, nayája táanianai linácue liá'a wamá'inau néerra, ya sáicai wérri irrú iwína wayá, ya chítashia imáacau'inaa náji náa'a ídoloca, quéewique'e isíguia liá'a Dios cáwiica yáawaiyiica ya quéewique'e ichánau isírbi lirrú. ¹⁰ Cha lécchu náiiwacani inéndaca iyá quéewique'e léejocoo áaqueji liá'a Jesúsca, Dios Cúuleeca, liá'a Dios cáwedanica máanalini íibicha. Jesús liyá'inaa wáseda wayá liúcha liá'a máanui wérri carrúnataica ínuerri'inaaca.

2

Liá'a tráawajuca Pablo shínaa Tesalónica rícu

¹ Iyá jájiu, nuéenajinai, yáine léenaa liá'a wéewidau iyá jócai'inaa mawéni. ² Mawí sáica, áawita yáa léenaa jíni, báawita quéechami nacáitadede wayá ya náiiwacani wayá lirrú liá'a chacáalee jí'ineerri Filipos, Dios yúda wayá wáiiwaque'e irrú liá'a lichuánica wásedeerri'inaaca iyá, jócu cáarru wayá béewami lirrú liá'a danáanshi carrúnataica. ³ Níwata wayá jócani yúcau wayáca linácu liá'a wéewidani nácu, jíní watáaniacala máashii wíteeshiyu, jíní wawówaicala wachálujueda wamácoo áabi. ⁴ Báawachata, Dios nisa léeneda wayá, ya limáaca wayá quéewique'e wáiiwa liá'a chuánshica wásedeerri, cháwa cábacanaa watáaniaca. Jócaita wawánaque'e sáicta chóniwenai wówa wáajcha,

Diosru wáa wamédani, léewa cáberri wawówa. ⁵ Léjta yáayu léenaa, jócai cáji watáania irrú chuánshi saíctaica, jiní wachálujedaca wamácoo iyá wéedaque'e yúcha warrúwa. Dios yáirri léenaa quinínama liáni. ⁶ Jócai cáji wamúrru saícai walíwau wayá jájiu, jiní yúcha, jiní áabi yúcha. ⁷ Báawita wéewa waméda wawánacaalau inácu, jiníwata wayá wánacaleenai chaléjta apóstolubini Cristo nácuji, wayá wéewacta caníinaa wérri wacábacoo íibi. Chaléjta báquetoo íinetoo dáwinechocta ya rutúya chúnsai ruéenibiu. ⁸ Chái cábacanaa caníinaa wérri wacába iyá, wawówaicta wáa irrú saícai chuánshi Dios shínaa, jóctacala wáa irrú wacáwicau inácueji lécchoo. ¡Caníinaacala wérri wacába iyá! ⁹ Nuéenajinai, éedacaniu chitashia watráawajaayumi jini ya yáacaliyu wérri quéewique'e wéewa wawáalia quinínama liá'a warrúnaanica wacáwicarru. Watráawajaa éerrinacu ya táayee, quéewique'e jócubecha imá iyáca jáicala itúya wayá nácula wáiiwadedanimi irrú Dios chuánica, tándawa waméda chámai tráawaju báitanacu.

¹⁰ Iyá éewenai yáa léenaa saícaica, ya Dios lécchoo, wayáca jiní máashii wamédani, wayácala machácani, jiní éewerri lijútacoo wanácu iyá éebidenai Dios nácu. ¹¹⁻¹² Ya iyá yáine léenaa lécchoo, wayácala yáine idánani ya saícta iwówa bácainaa iyá, léjta lisálijinaa yáayu'u léenibi wíteu. Wamánimi irrú quéewique'e saíca iyáca léjta náa'a Dios shínaaca, limáidacaalami iyá quéewique'e iwáalia ishínau liwánacaalactaca cadánani wíteeshiyu balíbalictalaca.

¹³ Linácueji wáa saícai Diosru séewirrinaa, quéecha'inaami éemi liá'a Dios chuánica liá'a wáiiwadedani irrú, irríshibiani yáawai wérri léjta Dios chuáni, ne jócai chaléjta washiálicuenai chuáni. Ne yáawaiyi Dios chuánicaa, liáni chuánshica saícai wérri méda irrú éebidenaica.

¹⁴ Quéecha'inaami iyá nuéenajinai, carrúni jináata nacánaqueda iyá nacáaji rícueji náa'a chóniwenaica éenaaca, ibésunau léjta náa'a iglesia Dios shínaaca yánai Judea cáinaberra íta'aa, Jesucristo shínaaca, nayá lécchoo cháni cábacanaa nacánaqueda nacáaji rícueji náa'a chóniwenai néenaaca, judíobinica. ¹⁵ Náani judíobini náiiunate Wawácali Jesús, léjta quéecha náiihua náa'a éewidenai Dios chuáni báinacu, náwa nabánua bináawala wayá. Jócai naméda saícai Diosru yáaine lijúnta quinínama. ¹⁶ Wawówaicta watáaniaque'e nalí náa'a jócani judío, quéewique'e nawásedacoo lécchoo, náa'a judíobini jócai náinda wamédaca. Chacábacanaa jáica cashiámu jini najíconauyu jini. Ne chóque'e, ya ta, línu cáí liá'a máanui wérri carrúnatabee Dios shínaaca ínuerri nátala.

Pablo wówerri liácoo baniu náa'a Tesalónica ísanaca

¹⁷ Nuéenajinai, quéecha'inaa wadánacoo yúcha íchaitaa, báawita jóca wacába iyá, séewirrinaa wédacanicoo wawáalia iyá wawówa lícuu ya wawówai iyá bájjalanaa wáacoo wacába iyá. ¹⁸ Wawówai metá, wáacajau chaléjta nuyá Pablo, íchabachu nuwówai numédacani, ne liá'a Wawásimica jócu línda wamédaqui jini. ¹⁹ Ne ¿tána léji liá'a washínaa wanéndanica, washínaa saíctai wérri wawówa, saícta wérri wawówa bájjalanaa, ya saícta wawówa cábacoo wayá jájiu? ¡Iyáwajani jáicta léejocoo washínaa Wawácali Jesucristo! ²⁰ Jajá, iyáwa wánenai saícta wawówa bájjalanaa, éewauna saícta wawówa.

3

¹ Néenee quéecha'inaa jócu nuwánta mawí, jáiwa nuwówai numáacacoo nuyá bácai, chacáalee jí'ineerri Atenas. ² Nubánua

washínaa wéenajirri Timoteo, liyá cayúdacaica Dios chuáni nácu, quéewique'e líiwa sáicai chuánshica Cristo nácue sái. Nubánuani quéewique'e líácoo licába iyá, liáque'e idánani quéewique'e néebida mamáarraca Dios nácu. ³ Quéewique'e jócu yúrrucueda iwówau áawita líinu wátala liá'a máashiica. Ne iyá jájiu yáine léenaa arrúnaaca carrúni jináata wamédacoo quinínama líáni. ⁴ Ya mawí, quéecha'inaate wayá yáajcha újnibii, wáiiwa irrú jini wawáaliacala'inaa máashii wawówau, cháwa libésunacuwai, léjta yáayu léenaa. ⁵ Tándawa, jócu nuwánta mawí, nubánua lisáta léemiu chítashia iyáqui jini éebidau Dios nácu, ne cáarru nuyá jócubeecha Wawásimi dáana iyá máashictalaca ya washínaa tráawaju yúcacoo.

⁶ Ne chóque'e Timoteo éejuerriu Tesalónica néenee, línda walí sáicai chuánshica éebidauca, ya caníinaa icába yáacacoo. Limá walí séewirrinaa édacanicoo nácu caníinaiyu, ya iwówai icába wayá, léjta wawówai wacába iyá lécchoo. ⁷ Táda líáni chuánshica, nuéenajinai, áawita íchaba carrúnataica ya máashii wówa, ne sáicta wawówa hájjalanaa wáaca léenaa yáaineu cabálininaa éebidauca Dios nácu. ⁸ Ne wáa léenaa iyá sáica Wawácali chuáni nácu, wáne cadánani wawówa. ⁹ ¿Chítata wéewa wáa sáicai wérrí mawí washínaa Diosru inácue ya le sáicta wérrí wawówa iwánaca lináneewa liá'a Diosca? ¹⁰ Éerrinacu ya táayenaa wasáta líúcha liá'a Diosca, quéewique'e léejueda wayá báníu wacábaque'e wanáni wáacoo, wachúnique'e wáa irrú liá'a cháuctai irrú liá'a éebideni Dios nácu.

¹¹ Wawówai liyáque'e Diosja Wasálijinaaca ya Wawácali Jesúsca, liyúda wayá quéewique'e wáacoo wacába iyá, ya watráawajaaque'e yáajcha mawí. ¹² Quéewique'e Wawácali liwána idáwinaacoo, ya iwáaliaque'e mawí canínaabee icába yáacacoo yáajcha wáacoo, ya quinínama yáajcha, léjta canínau'u wacába iyá. ¹³ Quéewique'e liyá cabálininaa iwówa rícu, ya majíconaa lináneewa liá'a Diosca Wasálijinaa, jáicta léejocoo Wawácali Jesús quinínama náa'a éebidenai linácu. Chácajani.

4

Liá'a cáwicaishica sáictai Dios cábaca

¹ Chócojoo, nuéenajinai, wasáta irrú ya numá irrú líáni lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesúsca: Quéewique'e iyá sáica imédaque'e (léjta séewirrinaa iméda yáacuwani) léjta wéewidau'u iyá, quéewique'e sáicta Dios cába iyá.

² Iyá yáine léenaa liá'a wéewidani iyá nácu, liwánacaala nácu liá'a Wawácali Jesúsca. ³ Liá'a Dios wówaini yúcha quéewique'e iyá lirrú majíconaa, jiníbeechea méderri máashii lijíconaa línaayu. ⁴ Quéewique'e bácainaa náa léenaa sáicaque'e liyá líinu yáajchau, jiní jíconaa cawáuntai líinu yáajchau. ⁵ Jócaita lijíconaa yáajcha ya máashii wówashi yáajcha, léjta náa'a chóniwenai jócani yáa léenaa Dios nácu. ⁶ Jiní chóniwenai méderri máashii, jiní lichálujedacala áabi linácu líáni, jiníwata Wawácali carrúnatai wérrí quinínama líáni jíconaashi, léjta wanísau'u wáiiwami irrúni. ⁷ Ne Dios jócai máida wayá quéewique'e wayá wajíconaa rícuu, máiderri wayá quéewique'e wayá sáica lirrú. ⁸ Cháwajani, liá'a cháaneerri líáni wéewidacala, jócai cháani washíalicuerri bácai, cháaneerri liyá quéechanacu Dios, liá'a yáirri lishínaa Espíritu Santo irrú.

⁹ Ne linácu liá'a caníinaabee icába yáacacoo, éenajinai wáacoo, jócu rúnaa watána irrú, jiníwata Diosja liyá éewida caníinaa icába yáacacoo. ¹⁰ Ne léji liáni imédani náajcha quinínama náa'a éenajinai yáainai liá'a cáinabi jí'ineerri Macedonia. Ne wasáta yúcha, wéenajinai, caníinaaque'e icába yáacacoo mamáarraca. ¹¹ Éenedate iyá machúnuca ya iméda chúnasai ishínau, itráawajaa icáajiyu, léjta wawánau imédacani. ¹² Quéewique'e cawáunta nacába iyá náa'a yáainai, bináawe jócani éebida, ya quéewique'e jiní cháucta irrú.

Liá'a léējuacta'inaacoo Wawácalica

¹³ Nuéenajinai, jócai wawówai imáacacoo jócta yáa léenaa liá'a bésuneerri náacoo náajcha náa'a máanalinimica, quéewique'e iyá jócu máashii wówa léjta náa'a áabica, jiníni nénda nayáca. ¹⁴ Léjta wéebidau quéecha'inaa máanali Jesús, ya liáwinaami licáwiawai máanalicai yúcha, cháwa wéebida lécchoo, Dios cáwedeerri'inaa Jesús yáajcha, náa'a máanalinimica éebidenai linácu. ¹⁵ Tándawa wamá irrú, léjta Wawácali éewidau'u, wayá máaquenaicoo cáwi cáashia léejocoo liá'a Wawácalica, jócuminaa wáau nabéecha náa'a máanalinimica. ¹⁶ Jiníwata wéemiminaa áabai chuánshi cadánani wérri, lichuáni liá'a ángel wánacaleerri ya liwítama liá'a trompetaca Dios shínaaca. Liyáminaaja Wawácali Jesús yúrrucuerrri'inau áaqueji. Ya náa'a máanalinimica éebidenaimi Cristo nácu, nacáwiauminau quéechanacu; ¹⁷ liáwinaamijoo, wayá cáwininaica, litéeminaa wayá liájchaujoo, áabenaaque'e wacába yáacacoo náajcha sánai íbirra, quéewique'e wajúnteda Wawácaliu cáuli íibi; cháminaa wayá liájcha liá'a Wawácalica mamáarraca éerri. ¹⁸ Ya idánani yáacau liyú liáni chuánshica.

5

¹ Ne linácu liá'a éerrica ya léerdi'inaaca, nuéenajinai, jócai arrúnaa nutána irrú. ² Iyá yáine léenaa sáica, liá'a éerri léejoc'ta'inaacoo, liá'a Wawácalica ínuerri'inaa jócacta wanénda wayácani, léjta báqueerri canédi ínuerri táayee linéduca. ³ Jáicta namá náa'a chóniwenaica: “Quinínama yáairri sáica wérri, jiní bésuneerri”, néeneeminaa línu cawíquinta náta'aa limárdactana nayá, léjta línu rulí cáiwibeeca ruá'a ínetooa cúlicuecho'inaaca, jiníminaa náctalau liúcha. ⁴ Ne iyá, nuéenajinai, jócai yáa mawítee mawiá, quéewique'e liá'a éerrica línuacta'inaa liá'a Wawácalica licáarruda iyá léjta báqueerri canédi. ⁵ Iyá quinínama éebidenai Wawácali nácu, léwa iyáyu'u léjta jucámarrabee, cámarra lícuu, jócaita léjta táayebee catáwacabeeca; ⁶ tándawa jócu wéewa mawítee wayáca léjta náa'a áabica, arrúnaa wayá cáwi ya wawítee sáicaque'e wayáca. ⁷ Náa'a mawíteenica cháni léjta náa'a máainai éerri nácu, chaléjta náa'a cámadedenai éerri nácu; ⁸ ne wayá yáainai jucámarrá jirricu, arrúnaa wayá séewirrinaa sáicai wíteeshiyu. Wayá éebidenaica, arrúnaa wamúrruca watúya'inau wayáu sáica, jócubecha waméda máashii wajíconaacoo. Táda arrúnaa wéebidaca Jesucristo chuáni sáica, ya jéewique'e caníinaa wacába yáacacoo, ya jéewique'e wamáaca wawówau Jesucristo nácu, liwásedaque'e wayá Dios shínaa carrúnatai yúcha. ⁹ Jiníwata Dios jócai shírri wayá quéewique'e warrishibia carrúnatabee, Dios shírri wayá quéewique'e wéenaa wáacoo áacairra linácueji liá'a Wawácali Jesucristo. ¹⁰ Jesucristo máanali wanácueji, quéewique'e báawita cáwi wayá, o máanali wayá, quéewique'e wayá liájcha mamáarraca. ¹¹ Tándawa, yáa idánani

wáacoo, ya danáanshiyu icába inácu wáacoo, cháí léjta imédau iyácajani.

Pablo yáa nawítee náa'a éebidenai Dios nácu

¹² Wéenajinai, wasáta yúcha cawáuntaque'e icába náa'a tráawajenai íibi, náa'a yáaine iwítee ya éewidenai sáicai chuánshi Wawácali nácu.

¹³ Arrúnaa iwówaica ya canínaa wérri icába nayá, linácueji liá'a tráawaju namédanica. Sáictaque'e iwówa iyá wáacoo.

¹⁴ Wéenajinai, Wamá irrú lécchoo, yáarraque'e náa'a jiníni wówai namédaca. Yáa nadánani náa'a máajinaani Dios chuáni nácu, iyúdaque'e náa'a madánaninica ya iwántaque'e chaijwítemija'a quinínama yáajcha.

¹⁵ Icábawa yúchaujoo jócubeecha éejueda júnibai irrú wáacoo. Báawachata, arrúnaa iméda mamáarraca liá'a sáicaica, chacábacanaa yáajcha wáacoo ya quinínama chóniwenai yáajcha.

¹⁶ Sáicta iwówa éerri jútainchu. ¹⁷ I'óra éerri jútainchu. ¹⁸ Yáa sáicai Diosru quinínama nácu, jiníwata léwa liwówaini yúcha, léjta éebidenai Cristo Jesús nácu.

¹⁹ Ujóca imá jáicta Espíritu Santo wána imédaqui jíni. ²⁰ Ujicháani liá'a chuánshica Dios wánani natániaca. ²¹ Éenedani quinínama ya iwína liá'a sáicaica. ²² Ishírriu quinínama méenaami máashii yúcha.

²³ Ne Diosja, liá sáicaica, liméda iyá sáica wérri majíconaanica lijí'inaa nácu, ya litúya iyá quinínama inácu sáica, iwówa, icáwica ya inánai jiní cháucta irrú libéecha liá'a línucta'inaa Wawácali Jesucristoca. ²⁴ Liá'a Dios máiderri iyá machácani wérri, ya licúmpliaminaa quinínama liáni.

Litáa irrú ya liá nalí sáicai liájumirrau

²⁵ Nuéenajinai, isáta Dios yúcha wanácu lécchoo. ²⁶ Itáa nalí quinínama náa'a wéenajinaica áabai ishíshicani majíconaiyu. ²⁷ Numáca irrú, Wawácali jí'inaa nácu, iliá'que'e liáni cáashtaca quinínama wéenajinai éebidenaicarru. ²⁸ Quéewique'e Wawácali Jesucristo yáa irrú sáicabeeca quinínama irrú.

Segunda carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Nuédacaniu inácu

¹ Nuyá Pablo, liájcha liá'a Silvano ya Timoteo, nutána liáni cáashtaca iyá'inaa nuéenajinaica iglesia ísanaca liá'a chacáaleeca jí'ineerri Tesalónica, yéenai áabenaá nawówa Dios Wasálijinaa ya liá'a Wawácali Jesucristoca. ² Nusáta Dios Wasálijinaa yúcha ya Wawácali Jesucristo yúcha liá irrú mawénii ya liáque'e irrú sáitau'i iwówa inácu.

³ Nuéenajinai, séewirrinaa warrúnaa wáa sáicai Diosru inácue, níwata rúnaaca wamédacani, níwata liá'a éebidanica dáwinerriu liácoo ya liá'a caníinaabee icába yáacacoo, mawí máanui éerri jútainchu. ⁴ Táda, wayá jájiu watáania inácu sáica wérrí iglesia rícu Dios shínaaca, linácue liá'a danáanshica ya liá'a éebidauca iyadani, béewami lirrú liá'a quinínama nacánaquedaniyu iyá, ya máashiica nawána ya carrúni jináatabee íibi. ⁵ Liáni Dios iyada liyáu machácani léjta liyá limédanica, liwáliaca iyá sáica iwárrua'inau liwánacaalactalaca, linácueji liá'a carrúni jináata iyáca.

⁶ Ne Dios méderri machácaniyuni liwánaca carrúni jináata namédacoo náa'a wánenai carrúni jináata iyá; ⁷ Ya iyá náa'a carrúni jináatanica, liáminaa irrú iwówa iyabacta'inaacoo léjta wayá. Liáni bésuneerri'inau liyáli éerri, jáicta Wawácali Jesús ínujoo lishínaa ángelbini cadánaninica, línuminaa áaqueji íibi liá'a chichái cámarra. ⁸ Ínuerri'inaa liméda nayá carrúni jináata náa'a jócani wówai Dios, jiní namédacala Wawácali Jesús chuáni wánacaala, wásedeerri'inaata wayá máashii yúcha. ⁹ Náani carrúni jináataminaa liméda nayájoo cáiwinaa jóctala éewa amáarra nayá, ya táminaa liúca nayá déecuchala lináneewa yúchau liá'a Wawácali, ya lidánani ya licámarra yúchau. ¹⁰ Jáicta línu liá'a Wawácalica liyáli éerriminaa, náa lirrú sáicai náa'a lishínaaca, ya sáicta wérrí nawówa náa'a quinínama éebidenaica, ne iyájani éebida linácu liá'a wamáni irrú Jesús nácue sáica.

¹¹ Wayá sátenai Dios yúcha inácu séewirrinaa, quéewique'e liméda iyá sáica éewaqué'e iméda liá'a tráawaju limáidani iyá nácu. Wasáta Dios yúcha quéewique'e liyúda iyá imédaqué'e liá'a sáicaica iwówaini imédaca, ya éewaqué'e iméda náa'a tráawaju éebidauca idánani yáajchau Dios nácu. ¹² Chacábacanaa, lijí'inaa nácu liá'a Wawácali Jesúsca náaminaa lirrú sáicai inácueji, ya liyá liáminaa irrú sáicai léjta licábacanaa caníinaabeeca washínaa Dios, ya Wawácali Jesucristo shínaaca.

2

Lichúni líiwa linácueji liá'a léējuacta'inaacoo liá'a Wawácalica

¹ Chóque'e, nuéenajinai, ne linácu liá'a léējuacta'inaacoo Wawácali Jesucristoca ya wáawacacta'inaacoo liájcha, wasáta yúcha, ² quéewique'e jócu ináawida iwíteu madéjcanaa, jiní índaca nacáarruda iyá, áawita báqueerri máca espíritu táaniacala lirrú, jócta máirri jáicala wéewida jini, o watánaca lirrú áabai cáashta, jáicala wamá Wawácali éerri jái ínu cá. ³ ¡O'índa nachálujueda iyá jiní wérrí nácuejoo! Libéechajoo liá'a éerrica chóniwenai náasacalaminaajoo liá'a Dios máni'inaacucha, jáicta

lijiáujoo liá'a washiálicuerri máashiicai wérrica, liá'a yúqueerri'inaacoo amáarraca. ⁴ Léwa lijínai bárruerriu lijúnta náa'a quinínama téenai Dios jí'inaa, o arrúnaa náa saícai wérrí liúcha, ya lécchoo línuminaa limáaca liárrubaiu Dios íibana rícu, limáminaajoo liyá waliá Dios, liá lirrú saícai.

⁵ ¿Jócu édacaniu nutáania'inaami irrú linácu liáni nuyá'inaami yáajcha? ⁶ Ya chóque'e iyá yáine léenaa tánashia chá'a bárrueda liyácani, quéewique'e jócu líiyadau jóctanaa léerdi ínuu. ⁷ Ne liá'a limédani cabáyainta máashiica, jái naméda nayácai liérra méenaami máashiica yáairri cabáyainta; cháucta bácai já'a léedacoo béewami liá'a wíneerri liyácani. ⁸ Néenee líyadaminau liá'a máashiicaica, liá'a Wawácali Jesús línuani'inaa linúma cálesayu, ya limárdani'inaa jáicta léejojoo lidánani cárrayu. ⁹ Ne liárra máashiicaica, ínuerri'inaa Wawásimi dánaniyu; línuminaa wíteeshi dánaniyu, ya limédaminaa chóniwenai náneewa jócai nacába cáji, quéewique'e lichálujueda nayá. ¹⁰ Ya limédaminaa quinínama máashiica, quéewique'e lichálujueda náa'a yáaine'inaacoo náucacoo, jócala nawówai néebidaca, ya jócu nawówai naméda Dios chuáni wánacaala, quéewiquinicta néenaa náacoo áacairra. ¹¹ Tándawa, Dios índa nachálujueda nayá ya néebidaque'e liá'a nómashi yúwicaca. ¹² Quéewique'e náucacoo quinínama náa'a jócani wówai néebida liá'a yáawaiyiica, báawachata saícta nawówa méda liá'a máashiica.

Dios wínani quéewique'e náacoo áacairra

¹³ Ne wayá séewirrinaa arrúnaa wáa saícai Diosru inácue, wéenajinai caníinaa licába iyá liá'a Wawácalica, jiníwata Dios wíneerri iyá quéewique'e iyá quéechanacu éenaaque'e ínu icáwicau Dios yáajcha, lirrícueji liá'a Espíritu wáneerri majíconaa iyá, ya liá'a yáawaiyii éebidani nácu. ¹⁴ Tándawa, Dios máida irrú lirrícueji liá'a chuánshi saícai wayái íwadedada irrú: Quéewique'e ínu iwáalia léenaa liá'a licámarra liá'a Wawácali Jesucristoca. ¹⁵ Tándawa, nuéenajinai, yáau machácani ya jócu imíya máecha liá'a wéewidau'u iyá wanáanacaiyu ya cáashta rícueji. ¹⁶ Wayá sáta Wawácali Jesucristocaja, ya Dios Wasálijinaa, caníinaaca licába wayá ya liá walí saíctaque'e wawówa mamáarraca, ya áabai saícai wanéndani wayáca saícacala liyá, ¹⁷ saícta liméda iwówa ya limáaca cadánani iyáca, quéewique'e liá'a imánica ya liá'a imédanica saícaque'ini quinínama.

3

Isáta wanácu Dios yúcha

¹ Léwa liájumirra sái liáni, nuéenajinai, isáta wanácu, quéewique'e liá'a Wawácali chuáni línu madéjcanaa quinínama cáinabi, quéewique'e caníinaa nacábacani, léjta libésunau yáajcha. ² Isáta Dios yúcha lécchoo quéewique'e litúya wayá náucha náa'a chóniwenai máashiinica ya náa'a cajíconaanica, níwata jócai quinínama néebidaca. ³ Ne Wawácali liá'a machácanica, liyáminaa wáalia iyájoo machácani iwítee ya litúya iyá máashii yúcha. ⁴ Wawácali nácu wawáalia éebidani iyá imédacala iyáca, ya imédani'inaa mamáarraca, léjta wabánau'u imédacani. ⁵ Wawácali liyúda iyá caníinaaque'e icábaca yáacacoo, léjta Dios caníinaa licábaca, ya iwáalia carrúni jináatabee danáanshi Cristo nácu.

Arrúnau'inaa tráawajaaca

⁶ Nuéenajinai, wabánua lijí'inaa lícu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéewique'e ishírricoo náucha náa'a wéenajinai jócani wówai natráawajaaca, ya jóca áabenaawátee linácu liá'a wéewidani iyá nácu. ⁷ Iyá yáine léenaa chítashia'eewo'u iyáqui jini quéewique'e éewa iméda léjta wamédanica: Wayá séewirrinaa watráawajaaca quéecha'inaami wayá íibi, ⁸ jini wáayacala íyanibi mawéni, séewirri wapáidaca. Báawachata, watráawajaa yáacaliyu éerrinacu ya táayee, quéewique'e jócubecha wáinu waméda imánubaca quiní irrú. ⁹ Ne yáawaiyii natáa, wéewa wasáta yúcha iyúdaquinicta wayá, ne jócu cháa jini, watráawajaa quéewique'e wáa irrú wacábacanau éewani'inaa iméda yácanaa. ¹⁰ Quéecha'inaa wayá yáajcha, wáa irrú chítashia arrúnaa iyáqui jini: Liá'a jócai wówai litráawajaaca, chacábacanaa jócu líiya. ¹¹ Ne wáa léenaa áabi éenaa, yáainai cháji'i jócani tráawajaa, níwata awátuini wérri, naníquicoo jóctalata néewa naníquicoo. ¹² Náarra chóniwenai wabánua nalí ya wamá nalí, liwánacaala nácu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéewique'e natráawajaa cha nawíteemi já'a, néewaqué'e nawáalia narrúnijinau.

¹³ Nuéenajinai, osámu iméda liá'a saícaica. ¹⁴ Jóca áabi éenaa jócani méda wawánacaala liá'a watánani líta'aa líani cáashtaca, éeda lituínaa tánashiajoni, ya u'iwína yáacau liájcha, quéewique'e báicani. ¹⁵ Ne jócu iwáalia ijínaiyu wáni, yáa liwíteé léjta éenajirri.

Sáicai liá nalí liájumirrau

¹⁶ Ya liyá jájiu Wawácali saíctactaca nawówa yáca, liá irrú saíctacta iwówa quinínama éerri ya matuínaami. Liá'a Wawácali yáa yáajcha quinínama. ¹⁷ Nuyá, Pablo, nutána irrú nutáayu irrú, chúnasai nucáaji yá nushínaa letrayu. Cháwa nutána nuji'inau quinínama nushínaa cáashta nácu, cháwa nutánacani'i. ¹⁸ Ya Wawácali Jesucristo yáa irrú saícai quinínama irrú.

Primera carta de San Pablo a TIMOTEO

Nuédacaniu jinácu

¹ Nuyá, Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, bánuerriu Dios wánacaala nácu wáseerri wayá, Wawácali Jesucristo, washínaa wanéndani wayáca. ² Nutána jirru líani cáashta Timoteo, yáawayi nucuulee éebidani nácu, nuwówai Dios Wasálijinaa ya Cristo Jesús washínaa Wawácali yáa jirru liwíteu, jishínaa carrúni jináatai ya saíctactaca jiwówa yáca.

Nuíwani jirru lijunta náa'a éewidenai jócani yáawaiyii

³ Léjta jinísa numá jirruí quéecha'inaa jóctanaa nuáu chaléeni cáinabi jí'ineerri Macedonia, quéewique'e jimáacacoo chacáalee jí'ineerri Éfeso, quéewique'e bánua nalí chóniwenai quéewique'e jócu néewida báawatai wíteeshica, ⁴ u'éemi nachuáni náa'a náiiwadedanimica ya chuánshi jócai amáarra nanácu náa'a nawérrinaibimica. Líani wíteeshi téenai bácai nacáita yáacaque'iu, jócai éewa liwána liwáalia néebidauca liá'a Dios wówaini limédaca.

⁵ Liá'a Dios wówaini liméda liájcha líani rúnaa canínaa wacába yáacacoo, liájcha liá'a canínaabee ínuerri áabai wówashí masáculai, áabai wíteeshi saícai, ya áabai wéebidani yáawaiyica. ⁶ Áabi jíeneu báawachala liúcha líani ya yúqueneu cáita yáaqueneu, jócai áanama nácueji. ⁷ Nawówaini namédacoo quéewidacani liá'a ley Dios shínaa, ne jócai néemi liá'a namánija, ne jiní liá'a néewidani jicá'a liá'a yáawaiyii namáca.

⁸ Wáa léenaa liá'a ley saícai wérri, chácta waméda léjta liwówai limédaca, léjta liyáyu'u. ⁹ Rúnaa wédacanicoo, jiní ley náa nalí náa'a médenai saícaica. Liá'a ley náani quéewique'e náa léenaa náa'a médenai máashii ya náa'a jócani éemi, ya náa'a máashiicanica ya cajíconaanica, náa'a jócani cawáunta Diosru ya liá'a éebidani nácu, ya náa'a ínuenai nashínaa nasálijinau ya natúwa, quinínama ínuenaica. ¹⁰ Ya náa'a médenai máashii náinaa yáajchau, ya náa'a washiálicuenai médenai máashii náajcha wáacoo, ya náa'a ínaca médenai máashii nayá wáacoo lécchoo, ya náa'a nawénda ya nawéni chóniwenai, ya náa'a canúma yúwicanica; ya náa'a júrenaiu mawéni; líani liwówaiyu limáca, náa'a médenai liá'a yáirrico éewidenai saícai júnata. ¹¹ Ya líani saícai éewidani léewa wáinuni saícai wérri chuánshi, léewidani wayá nácu wéewaunaa wáacoo áacairra, liá'a Dios saícai wérri máacani nulí.

Yáirri saícai nácu liá'a carrúni jináatai Dios shínaaca

¹² Nuá saícai washínaa Wawácali Jesucristo, liyá yáirri nulí danáanshi, níwata cáberri nuéebida linácu limáaca nuyá nuyúdaque'e lishínaa tráawaju nácu, ¹³ báawita nuyá quéecha numá chuánshii máashii linácula, núcanaquedani ya nucáitani. Ne liyá Dios carrúni jináata licába nuyá, níwata nuyá únibi jócai éebida linácu ya jócu nuá léenaa liá'a numédanica. ¹⁴ Cháwa jáni washínaa Wawácali yáa nulí liwíteu máanui wérri, ya liá nulí liá'a nuéebidani nácu, ya liá'a canínaabee wawáalianica washínaa rúneerriu Cristo Jesúsru.

¹⁵ Liéni yáawaiyii wérri, quinínama rúnaa néebidacani: liá'a Cristo Jesús ínuerri cáinabi ítala quéewique'e litée náa'a cajíconaanica

áacairra, náucha nárra nuyá quéechanacu sái. ¹⁶ Tándawa, Dios wáalia carrúni jináata licába nuyá; quéeewique'e Jesucristo iyada nunácu quinínama sáica wíteeshica. Nuyá íinue numédacoo núyadacoo nalí náa'a rúnaa néebida linácu, quéeewique'e wéewa nawáalia liá'a cáwicaishi jócai amáarra. ¹⁷ ¡Wáa lirrú máanui licábacoo, ya cadánanibee wérri mamáarraca éerri, lirrú liá'a rey jócai amáarra, liá'a jócai éewa máanalica, jócai wéewa wacábaca liyá bácai Dios! Chácajani.

¹⁸⁻¹⁹ Timoteo, nucúulee, nuá jirrú liáni tráawajuca quéeewique'e jínua yáacacoo sáica liáni ínua yáacashica jéebidani nácu, ya sáicai wíteeshiyu, léjta liá'a namáni quéecha náa'a éenajinai náa'a táanianaimi jinácu lijí'inaa lícu Diosca. Áabi jócta néemi jiwánacaala nashínaa nawíteu yúqueneu nashínaa néebidani nanácu. ²⁰ Liéni bésuneerriu nalí náa'a Himeneo ya Alejandro, náani néejueda Wawásimirru quéeewique'e néewidacoo jócubecha namá máashii chuánshi Dios júnta.

2

Chítashia arrúnaa isátacoo Dios yúcha.

¹ Quéechanacu numáca irrú iméda isáta Diosru, isáta Dios yúcha, isáta íchaba ya yáa sáicai Diosru quinínama nanácu náa'a chóniwenaica.

² Arrúnaa wasáta Dios yúcha nanácu náa'a wánacaleenaica, ya náa'a bánuenaica, quéeewique'e wéewa sáicta wawówa ya wacáwica machúnua, ya jiní ínua yáaquenaiu, cawáunta wayá Diosru, ya cawáuntaque'e quinínama licábacanaa. ³ Liáni sáicai ya licába sáictai liá'a Diosca téerri wayá áacairra. ⁴ Liyá wówerri quéeewique'e quinínama náiiinu náa léenaa yáawaiyiica, ya náaque'iu quinínama áacairra.

⁵ Ái bácai rími Dios já'a; ái báqueerri Washiálicuerri éeneerri litée quinínama washiálicuenai quéeewique'e nayá Dios yáajcha, lijí'inaa liá'a Washiálicuerrica Jesucristo. ⁶ Níwata Jesucristo éejuederri licáwicau quéeewique'e quinínama chóniwenai éewa náacoo áacairra, léjta liáyu chuánshi liyáali léerdimi rícu. ⁷ Tándawa nuyá Dios máacani téerri'inaa lichuáni ya apóstolu, ya namáaca nulí quéeewique'e éewiderriu linácu éebidani, ya liá'a yáawaiyiica náa'a jócani judío. Ne liéni numáni yáawaiyi walierra; jócaita númashi yúwica.

⁸ Cháwa jáni, nuwówai náa'a washiálicuenaica nasáta Dios yúcha quinínama matuínaami, ya nanácuda nacáajiu Diosru wówashí masáculai, jiní íwirri wówa ya jiní cáiteerri ⁹ Ya nuwówai quéeewique'e náa'a ínaca nasúwa nábalau léjta ína íbala cábacanaa, imíyaiyu ya sensíyuiyu lécchoo; quéeewique'e nachúnicoo ne jócai jiérri ruwítu quéeewique'e nacába ruyá, jiní óroyu, ya íiba cawénini, jiní íbalashi cawéni wérri, ¹⁰ arrúnaa iméda sáicai, léjta arrúnaa naméda náa'a ínaca máaqueneu nayáu Diosru. ¹¹ Ruá'a ínetoo rúnaa ruéemi liá'a néewidani nácu manúmata, cawáuntaque'e quinínama ruyá náajcha wánacaleenaica; ¹² ya jócu nuínda quéeewique'e ruá'a ínetoo éewida íchaba chóniwenai náneewa, ya jócaque'e ruwánacala liá'a washiálicuerrica. Nuwówai ruyáque'e manúmata, ¹³ níwata Dios méderri quéechanacu Adán, liáwinaami ruá'a Évaca; ¹⁴ ya Adán jócaite Wawásimi chálujueda, ruyáwani ruá'a ínetoooca, lichálujuedate ruyá rucáu jíconaashi rículate. ¹⁵ Dios méetuaminaa rujíconaa ruá'a ínetoooca ya táminaa litée ruyá áacairra, rumédacta quinínama sáica

léjta túwashi, ya ruéebidacta mamáarraca, canínaabee nácu, jiní rujíconaa ya imíya ruyá.

3

Chítashia rúnaa namédacoo náa'a wánacaleenaica iglesia rícu

¹ Liéni yáawaiyii waliáni: Báqueerri wówerriicta liárru iglesia rícu liwánacaalacue'e, wówerri áabai tráawajo saícai. ² Tádawa, liá'a licábacanaa liá'a wáaleerri liá'a wánacaalashica léjta wánacaleerri jiní jíconaa. Arrúnaa liwáalia bácau rími línuwa, ya liyáque'e áabai cáwicaishi cawáuntai, áabai chuánija, catráawajaacai ya jóca liséwica yáarru. Arrúnaa léewa liwína chóniwenai líibana rículau mamáarraca; arrúnaa léewa léewidaca. ³ Jócai arrúnaa cáirracalaicani, jiní liwówaica línuwa yáacacoo, arrúnaa saícai wérru liyá, machúnucai ya jócai máaca liwówau warrúwa nácu. ⁴ Arrúnaa léewa liwánacaala líibana rícu sána, ya léewidacue'e léenibiu juménani nayá ya cawáuntani quinínama. ⁵ Ne jóctacala léewa liwánacaala chúnsai líibana rícu sánaca, ¿chítate quéewau'u jini litúya liá'a iglesia Dios shínaaca? ⁶ Tándawa, liá'a wánacaleerri jócai éewoo báqueerri wáalii éebidaca, carrúnataca máanui licábacoo, ya licáacoo léjta Wawásimi cáayu'u lirrícua liá'a cacháninaica. ⁷ Arrúnaa cawáunta nacábacani náa'a jócani éebida Dios nácu, quéewique'e jócu licáu báinabee rícula nanáneewa náa'a chóniwenai, ya licá'echau Wawásimi shínaa máashii rícula.

Chítashia rúnaa namédacoo náa'a nayúdenai pastor iglesia rícu

⁸ Chacábacanaa, náa'a yúdenai pastor iglesia rícu, rúnaa washiálicuenaicani cawáuntani, ya séewirrinaa naméda liá'a namánica, ya jócani cáirracalani, jiní nawówaicala nawáalia shínaashi méenaami naméda máashii chóniwenairru. ⁹ Arrúnaa nacháanacoo lirrú liá'a yáawaiyi náyadanica, liá'a wéebida nácu ya nawáaliaque'e masáculai wíteeshica. ¹⁰ Quééchanacu arrúnaa néeneda nayá, ya liáwinaami, ya jócta nawáalia najíconau néewaminau namédacoo léjta nayúdenai pastor iglesia rícu. ¹¹ Chacábacanaa, náa'a ínaca cawáuntani wérru, jócani cáiiwadedacani chuámshi shínanaa, cawáuntani ya machácani quinínama nácu. ¹² Báqueerri yúderri pastor iglesia rícu, rúnaa liwáalia bácau rími línuja, ya léewa liwánacaala saíca wérru léenibiu ya lishínaa quinínama líibana rícu sána. ¹³ Níwata náa'a yúdenai pastor iglesia rícu, médenai saíca nashínaa tráawajo, náiinuni'inaa nalíwoo áabai yáaruishi cawéni, ya chawíteemi wérru já'a néewaminaa natáaniaca néebidauca Cristo Jesús nácu.

Liá'a yáawaiyiica úyaderricoo linácueji liá'a wéebidani nácu

¹⁴ Nunénda nuáacoo nucába jiyá; ne nutána jirrú liáni, ¹⁵ quéewique'e, báawita nudécudau, jiáque'e léenaa chítashia jini rúnaa jimédacoo Dios shínaa éenajinai íibi, léwa liáni iglesia Dios cáwiica, liá'a iglesia wíneerri ya túyerri yáawaiyica. ¹⁶ Yáawaiyii atéwai jócu wéewa wáiiwadedaca liá'a wéebidani nácu bájjalalí máanui wérrica:
 “Cristo ínuerri cáinabi itala limédacoo washiálicuerriyu,
 néenee Espíritu Santo úyada majíconaiyu,
 ya náa'a ángelbini nacábani.
 Náiiwa nalí chóniwenai yáaine quinínama cáinabi ita'aa,
 náa'a éebidenai linácu quinínama cáinabi,
 ya narríshibiani saícai wérru áacairra.”

4

Náa'a shírruedenai nawíteu liúcha liá'a néebidani nácujuo

¹ Ne liá'a Espíritu Santo limá'ee jucámarranaa, cha lé'e amáarractala'inaa liyáca liá'a éerrica, áabiminaa dánaujoo liúcha liá'a néebidani nácu, nasíguiaminaa náa'a espíritu cachálujuedacánica ya néewidani nanácu náa'a ínuenai demonio néenee. ² Namédaminaa nawánacaala náa'a chóniwenai chámainsi wíteeshi ya canúma yúwicani, nashínaa nawítee márquerriu nashínaa jíconaashi újni jírruyucani. ³ Náani chóniwenai jócu naínda néda yáacacoo, ya jócu naínda náaya matuínaami íyacaishi, ne Dios quénudanica quéewique'e náa'a éebidenaica ya lécchoo náa'a yáine léenaa liá'a yáawaiyica náayaque'ini, náaque'e saícai Diosru. ⁴ Ne quinínama liá'a Dios quénudanica saícai wérris; ya jiní wéewani wadánaa jíucha warríshibiactani wáa saícai Diosru, ⁵ níwata liá'a Dios chuánica ya isáta Dios yúcha limédani majíconaa.

Báqueerri saícai catráawajaacai Jesucristorru

⁶ Ne jéewidacta quinínama liáni nalí náa'a jéenajinai, ya jíya liá'a Dios chuánica ya liá'a saícai jéebidánica nácu séewirrinai jíyá nácu, jíyá bácai cashírruedacai saícai Jesucristorru.

⁷ Ne jócai jiméda liwánacaala náa'a chuánshi éerri rícu sánaca ya mawíteeca. Jimáaca jicáwicau Dios cáaji rícu mamáarraca; ⁸ áawita liá'a ejercicio saícai wanánairru máayabaca, jimáaca jíyá Diosru saícai quinínamaru, níwata índa walí saícai liáni wacáwicaca, ya liá'a wacáwica wabéechala saíca. ⁹ Liáni yáawaiyis waliáni, arrúnaa quinínama néebidacani. ¹⁰ Tándawa liáni, watráawajaa ya waméda wadánani, níwata wamáaca wanéndaca liáni liá'a Dios cáwiica, liá'a wásedeerri quinínama chóniwenai, nalí chúnsai náa'a éebidenai linácu.

¹¹ Liáni arrúnaa jibánua ya jéewida áabi mawí. ¹² Ujicába jíyá jiníca jíwéni, báawita icúlirrijui jíyá, mawí jíyada jíwíteu nalí chaléjta éebiderri Dios chuáni nácu, chaléjta jítaaniacala, chaléjta jíyáyu'u jíwówa yáajchau, ya jéebidacala ya jicáwica jiní jíconaa. ¹³ Nácula nuínu jíchána jíliá nalí náa'a chóniwenai liá'a Dios chuánica, jíá nadánani náa'a jéenajinai ya jéewida nayá. ¹⁴ Ujinda amáarraca liá'a saícabee Dios yáni jírrú, quéecha'inaami Dios wána salínaica iglesia ísanaca nachánaa nacáajiu jinácu.

¹⁵ Jimáaca quinínama jíwíteu linácu liáni, néewaqué'e nacába quinínama léjta jídáwinacoo jinácu. ¹⁶ Jitúyau jíyá jíjiu, liá'a jéewidau'u áabi, jíáu cabálininaa quinínama nácu. Ne jimédacta cháni'i, jéewaminaa jíacoo áacairra jíyá jíjiu, ya chacábacanaa náa'a éemenai jírrú, néewaminaa náacoo áacairra lécchoo.

5

Chíta éewau'u jíyá náajcha náa'a éebidenaica

¹ Ujicáitadedá liá'a salírranica, báawachata, jéewida líwíteé chaléjta újni jísalijinaa, jíyá náibi náa'a icúlinaica ya jíá nawíteé léjta jéenajinai.

² Náa'a salítuenica, jíyá ruájcha chaléjta jítuwa; ya náa'a míyácanai, chaléjta jéenajinai íina, wíteeshi majíconaiyu.

³ Jiyúda máanirrinica náa'a jócáni wáalia tánashia yúderri nayái. ⁴ Ne báquetoo máanirriuctani ruwáalia rucúuleu jócta rutáqueerri, nayáwa quéechanacu éewenaa néewidacoo naméda nacábacanau náajcha náa'a

chúnsana néenajinaica, caníinaaque'e nacába nasálijinau léjta canínaa nacába nayá lécchoo, léwa sáicai líeni, sáicai Dios cába lécchoo. ⁵ Ne ruá'a yáawaiyii máanirriuca, ruá'a máaquechooca bácai, máaquechoo ruwówau Dios nácu, jócau íiyabau rusátacoo Dios yúcha éerri jútainchu ya táayee lécchoo, quéewique'e Dios yúda ruyá. ⁶ Ne ruá'a máanirriuca médechoo léjta éerri wówau, máanaliu yáca rucáwica yáajchau. ⁷ Jibánua nalí náa'a quinínama líani, quéewique'e jócubeecha arrúnaa nacáida íiwanaa. ⁸ Ne liá'a jócaita túya léenaaca, mawí'inaa chúnsana léenajinaica, jócai méda nacábacanaa náa'a éebidenai Dios chuáni, cháí jicá'a liá'a mawí cacháninai wítee náucha náa'a jóca éebida Dios nácu.

⁹ Táshia natánacta nají'inaa náa'a máanirrinica, arrúnaa nayáca bácai nája náa'a wáalenai mawí sesenta camuí, ne ruá'a wáalechoomi bácairrimi rúnirrijau. ¹⁰ Néewani náa léena nácu liá'a sáicai rumédanica: Dáwinechoo sáica ruéenibiu, sáica wítee náiinucta rúbana rícula, bádedeechoo náiba náa'a éebidenaica, ruyúdacta náa'a carrúni jináatanica; ne lécchoo, ruwówa rumédaca quinínama sáicai. ¹¹ Ne jócu tána nají'inaa néeni náa'a máanirrinica wáalianai píitui camuí, níwata ruíinaa wána rushírricoo Cristo yúcha, wówainai nawína yáacacoo wáaliyu baniu, ¹² nawáalia najíconaa nayá jájiu, jóca naméda léjta namáyu nalí quéechanacu. ¹³ Ne lécchoo najinaniu cuíta jútainchu, ya naméda nánuniu lécchoo, ne jócanita íinu bácai canúma yúwicani lécchoo, níqueneu quinínama nácu ya náiiwadede jócai sáicanata náiiwadedaca. ¹⁴ Tánda nuwówai náa'a máanirrini miyácanaica ruéewa ruéda yáacacoo wáaliyu, nawáaliaque'e néenibiu, natúyaque'e nábanau léjta íina, jócubeecha náa lirrú yáarrushi liá'a najínaica. ¹⁵ Ne áabi náa'a máanirrinica najiáu Jesucristo yúcha, jáiwa náawai Wawásimi yáajcha.

¹⁶ Ne báquetoo íinetoo éebidechoo Cristo nácu, ruwáaliacta ruéenajinai máanirrini íbiu, arrúnaa iyúdacani, jócubeecha cadúcuni liyá iglésiaru; cháminaa iglesia éewa liyúda nayá náa'a máanirrinica jiníni yúda mawí.

¹⁷ Náa'a salínaica wánacaleenai sáica iglesia, éewenai cawáunta icába mawí, náa'a yáawaiyinica íiwa ya éewidenai Dios chuáni. ¹⁸ Ne liá'a Dios chuáni limá'ee: "U'ibáji linúma liá'a pacáaca jáicta litráawajaa liyá cáí". Né'e limá'ee lécchoo: "Liá'a tráawajeerrica iglesia rícu, éewerri lirríshibia liwénui lécchoo".

¹⁹ Ujiméda nawánacaala náa'a táanianai lijúnta liá'a salírrani éewiderrri iglesia rícu, jócta liwáalia chámata jócta matálitai cábenai liyá. ²⁰ Náa'a médenai náacoo najíconau, arrúnaa náarracani quinínama náneewa, quéewique'e chacábacanaa cáarru náa'a áabica.

²¹ Nubánua jiyá Dios náneewa, Jesucristo náneewa ya náa'a ángelbini Dios wínani lécchoo, jiméda quinínama liá'a nuwánani jimédaca, ya machácani jiyá quinínama yáajcha, jicába quinínama áabena. ²² Ujichánaa jicáajiu áabi nácu jóctanaa jiá léena liwítee sáica, jócubeecha jiméda jijíconau náajcha. Jitúyau liúcha liá'a quinínama máashiica.

²³ Níwata éerri jútainchu bálinao jíawai nácu, ujíirra shiátai bácai liyáwoo, jéewa jíirra píitui vino lécchoo.

²⁴ Najíconaa náa'a áabica, nacábani jucámarranaa jóctanaa náau liyáctala cáberri yáawacta cajíconaajani, ne áabata náani léena liáwinaami. ²⁵ Ne chalécchoo, liá'a sáicai namédani lécchoo nacábani

jucámarranaa; ya liá'a jócai nacába, jóca'inaa máacau libáyacoo séewirrinaa.

6

¹ Naa'a arrúnaani tráawajaaca nawácanairru mawéni, arrúnaa náa'a nacáarruni'inau nawácalirru, arrúnaa cawáunta nayá, jócubeecha licáida náiiwanaa Dios jí'inaa nácuha, jiní natáaniacala máashii linácu liá'a wéewidani nácu. ² Ne áabi wáaliacta nawácanai éebidenai Dios chuáni, néewaqué'e cawáuntaqué'e nayá, níwata néenajinaiwajani éebiderri Jesucristo chuáni nácu; tádawa, arrúnaa iyúda nayá saícai wérrí mawí, tándawa náa'a ríshibianai nashínau saícai tráawajuca, éebidenai lécchoo, ya éenajinai caníinaa icába nayá.

Rícucaishi yáawaiyica

Jéewida ya jíiwa nalí liáni: ³ Ne áabi éewidacta iyá báawatai liúcha liá'a léewidani iyá nácu, ya jócu áabena liyá liájcha liá'a yáawaiyica néewidani nácu, Wawácali Jesucristo nácue saíca, ne jócani éewida léjta wawítee, ⁴ ne báqueerri saíctai cábacoo liyá jájiu liwítee rícuejiu, ne jiní yáani léena. Íserrí litáania nanácu náa'a chuánshi jócani saíca licábaca, ne yáairri linácu chaléjta bálínacaalashi; ne léwa línuceji liá'a cadéni nacába yáacacoo, jócu áabena nawítee, máashii linúma, jócu léebida linácu, ⁵ ya línuwa yáacau éerri jútáinchi áabi yáajcha, náajcha náa'a chóniwenai máashii wítee, ya jócai liá léena liá'a yáawaiyica, wíneerri liá'a wíteeshica cháji'i warrúwa nácueji. ⁶ Ne jucámarrá yáaca liá'a wawíteeca, yáawaiyíi cawéni wérrica, ne bácai lirrú liá'a saíctai wówa liájcha liá'a liwáalianica. ⁷ Táda jiní waíndani lítala léji líeni cáinabica, jiní'inaa wéewani watéecojoo. ⁸ Áicta wáayanijaa ya áí wábalajaa, ta éewa saícta wawówai liájcha liáni. ⁹ Naa'a wówenai nawáalia máanui wérrí warrúwaca, jócu néena nawánta liá'a máashii méda nawówa lícu, ya liwána napénsaa áabata matuínaami mawíteeyu, ya liá'a máashiica téerri washiálicuenai carrúni jináatactala'inaa nayá, ya chaléeni náucaquictala'inaacoo. ¹⁰ Níwata lináinaa liá'a warrúwaca, náawiderri nawítee náa'a washiálicuenaica, namédaqué'e máashii liyú liá'a warrúwaca, náa'a saíctani cábacani liá'a warrúwaca, lináawida nawítee liúcha liá'a néebidauca. Jáiwa carrúni jináata naméda nacáwica nayá jájiu.

Liá'a saícai únua yáaquerricoo linácu liá'a léebidauca

¹¹ Ne jiyá, washiálicuerri Dios shínaa, jimáaniu liúcha liáni quinínama máashiica. Jitée cáwicau machácani, máaquerri jiwówau Dios nácu, jiwáaliaca jéebidauyu, caníinaaca jicábacani, u'ínu jiyá nuchuáni nácu mamáarraca, jáu jibéechalau, imíyaiyu jiwówa yáajchau. ¹² Jínua yáacoo linácue liá'a saícaica jéebidau Dios nácu, ujínda líacoo jíúcha liá'a cáwícashí jócai amáarra, linácuejiwa Dios máida jiyá, tánda linácueji líiwa jirrú quinínama nanáneewa náa'a chóniwenai. ¹³ Chócaja'a, Dios náneewa, yáairri nacáwica quinínama yáanai lirrúcu líáni éerrica, ya Jesucristo náneewa, cha lécchoo liméda áabai líiwa nalí saícai, ya líiwa saícai chuánshica lináneewa liá'a Poncio Pilatoca; nubánua jiyá, ¹⁴ jimédaqué'e chaléjta nubánua, jócai jéewa jiwána nanáawidaca, jócubeecha arrúnaa nucáita jiyá. Jiméda cháni cáashia línuactala liá'a Wawácali Jesucristoca. ¹⁵ Dios méda quinínama áabena licábacanaa chaléjta limáyu, liyáwa bácai Dios saícai wérrí yáairri quinínama íta'aa, náibicha náa'a reyebinica liyá mawí máanui náucha

ya náibicha náa'a wánacaleenaica, liyá mawí máanui náucha. ¹⁶ Liyáwa bácai jócai máanali, yáairri áabai camarrashiyu jinícta éena lirrúnicoo. Jiní báqueerri washiálicuerri éeneerritee licábacani, jócai'inaa léena licábacani. ¡Bácai Dios yáairri'inaa mamáarraca éerri! Cháwajani.

¹⁷ Náa'a wáalianai warrúwa líta'aa liáni cáinabica, jibánua nalí jócubeecha máanui nacábacoo, jócubeecha namáaca nawówau linácu liá'a nanéndani nayáca warrúwa nácu, níwata liá'a warrúwaca éewerri amáarraca, jiní wéni. Imáaca iwówau Dios nácu, liyáminaa yáa walí quinínama liá'a warrúnaani'inaa walíwoo, quéewique'e liméda walí saícai. ¹⁸ Jiwána naméda liá'a saícaica, quéewique'e namédacoo rí cubiniyu naméda saícaica. Jíiwa nalí nanéndaque'e nayúdau'inaa náa'a carrúni jináatanica. ¹⁹ Cháwaminaa nawáalia rí cubinique'e nayá, liáminaa nalí nadánani, yáairri'inaa nalí cabálininaa nabéechalau, náinuminaa liá'a nacáwica jócai amáarra.

Líiwa lirrú báitaa liá'a Timoteoca

²⁰ Timoteo, túya saíca liáni nuáni jirrú jicáaji rícu. Ujéemi chuánshi matuínaami éerri rícu saí mawéniica, jiní jiácala liwíbanaa nalí náa'a chóniwenai máinai náacala léena, ne jiníni yáani léena; ²¹ ne áabi náa'a nanáawida nawíteu, líúcha liáni nawíteu jócai yáawaiyi, shírreneu líúcha liáni léebidauca. Nusáta Dios yúcha irrú'inaa liáque'e irrú saícabee inácu'inaa.

Segunda carta de San Pablo a TIMOTEO

Nuédacaniu jinácu

¹ Nuyá Pablo, apóstolu Jesucristo shínaa, bánuerriu Dios wánacaala nácu, chaléjta Dios máyu'u liá'a cáwícashii Cristo Jesús nácu. ² Nutána jirru liáni cáashtaca liá'a Timoteoca, caníinai nucábaca jicá'a nucúulee. Nuwówai Dios wasálijinaa ya Wawácali Jesucristo liá jirru jidánani ya carrúni jináatau ya saícai wérri jinácu.

Wáiwadedau Cristo nácu

³ Nuédacaniu'inaacu séewirrinaa jáicta nusáta nuyáwai Dios yúcha, ya nuá saícai Diosru éerrinacu ya táayee, liá'a nushírruedanirru saíca nuwítee, léjta nashírruedaumi náa'a nuwérrinaibimi lécchoo. ⁴ Nuédacaniu séewirrinaa jituí yáabi nácu, ya nuwówaiyu ta nucába jiyá, quéewiquinicta saícta wérri nuwówa. ⁵ Níwata nuédacaniu jéebidau machácani, quéechanacumi ruéebida ruwáalia ruá'a jirruída Loidaca ya jítúwa Eunice, ya nuyá éebiderri lécchoo jiyácala cháí wáaliacajani jéebidauca.

⁶ Tándá linácue nuárta jiyá, quéewique'e ujínda liácoo jíúcha liá'a jiwítee saícaica Dios yáani jirru, quéecha'inaami nusáta jinácu nuchánaa nucáaji jinácu. ⁷ Ne Dios jócai yáa liyá walí áabai wíteeshi cáarruica, yáairriu walí áabai wíteeshi cadánani, caníinaa wacábaca ya wéewa watúyaco wayá jájiu. ⁸ Ubái jiyá jíiwadeda saícai wawácali nácu, ubái jiyá nunácueji lécchoo, nuyá naníquini cuíta manúmai rícula linácu liá'a Jesús bánuani wamédaca; báawachata, liá'a danáanshi Dios yáani jirru, jiwánta liá'a carrúni jináatabee ínuerri'inaaca linácueji liá'a chuánshi saícaica. ⁹ Dios wásedeerri wayái ya limáida wayá quéewique'e wamáacaque'e licáaji rícu quinínama wacáwicau, jócaita linácu liá'a wanísani wamédacai, níwata léwa liwówau jáni ya caníinaaca licába wayá Cristo Jesús nácueji. Dios caníinaa licába wayá quéecha'inaa jiní éerri únibii. ¹⁰ Dios íyaderri walí caníinaa licába wayá chóque'e, quéecha'inaa línu Jesucristo téerri'inaa wayá áacairra, liá'a mánderri máanalicai dánani, ya lirrícueji liá'a Dios chuánica lijéda jucámarranaa liá'a cáwicaishica jócai amáarra.

¹¹ Dios máaquerri nuyá nuíwaque'e liáni chuánshica, ya libánua nuyá léjta apóstolu ya qéewidacaica. ¹² Tándá linácueji liáni carrúni jináata nuyá quinínama. Ne jócu báí nuyá linácueji, níwata nuá lénaa tánashia nácu nuéebidai, ne nuyá yáairri lénaa liyá wáalierrri liwítee dánani quéewique'e nuíwa lichuáni mamáarraca, cáashia línuuctala'inaa liá'a amáarracta cáinabi.

¹³ Jéewidau léjta jicábau nuéewida liá'a chuánshi yáawaiyiica, liá'a jinísani jéewidacoo nácu nuájcha, ya jéebidaque'e mamáarraca, ya liá'a níinaashi wawáalianica wayáyuca macábaita Cristo Jesús nácueji. ¹⁴ Espíritu Santo dánaniyui yáairri wanácu, jítúya linácu liá'a chuánshi machácanica liá'a Dios máacani jirru.

¹⁵ Léjta jíáyu lénaa, quinínama cáinabi Asia shínaa ítesana, namáaca nuyái bácai, náibicha náa'a Figelo ya Hermógenes. ¹⁶ Wawácali carrúni jináataque'e licába náa'a léenajinai liá'a Onesíforo, níwata liyá íchabachu línu liyúda nuyá, ne jócu báí línu licába nuyá yáairri

cuíta manúmai rícula. ¹⁷ Báwachata, jái'inaami línu Romalai, lichánau limúrru nuyái jócai wówa íyabau cáashia línu nunácu. ¹⁸ Wawácali carrúni jináataque'e licábacani, liyáli éerri jáicta amáarra cáinabijoo. Jiyá jái yáa léenaa íchabachuca liyúda wayá Éfeso rícu.

2

Báqueerri soldado saícai Jesucristo shínaa

¹ Ya jiyá, Timoteo, nucábani jicába nucúulee, jéderri danáanshiyu liá'a Jesucristo yáani jirru. ² Liá'a jéeminica numáca íchaba chóniwenai náneewa, jéewidani náa'a washiálicuenaica jísainica, náa'a éeneenai néewidaca áabi.

³ Jiyá saícai wérri léjta soldado Jesucristo shínaa, éewerri jiyá saícai áawita carrúni jináata naméda jiyá linácueji. ⁴ Jiní báqueerri soldado éewerri liwína áabai tráawaju, arrúnaa liyá linácuja éewaqué'e saícta liwácali cábacani. ⁵ Chacábacanaa, liá'a caséwicacaica, jócai éewa lirríshibia liá'a premioca, jóctacala liséwica léjta licábacanaa liséwicau'inaa. ⁶ Liá'a tráawajeerri bacháida lícu, quéechanacu arrúnaa litráawajaaca, quéewique'e liáwinaami léewa liáwaqueda líta liá'a liáabanica. ⁷ Jédacaniu linácu liáni numánica jirru, liá'a wawácalica liwánaminaa jiá léenaaca quinínama.

⁸ Jédacaniu Jesucristo nácu, cáwerrimicoo máanalicai yúcha, David táqueerrimi; léwa chuánshi léewidani wayá nácu, wéewaunaa wáacoo áacairra ya núiwadedani. ⁹ Linácu liáni chuánshica nuwánta carrúnatabee, ya nabáji nuyá léjta báqueerri cáinuacai; ne liá'a Dios chuánica jócai bájiu. ¹⁰ Tándawa nuwánta quinínama, quéewique'e numédaque'e saícai nalí náa'a Dios wínanica, quéewique'e nayá néenaaque'e náacoo áacairra, liá'a saíctai wérrica, ya jócai amáarra Cristo Jesús nácu.

¹¹ Liáni yáawaiyii wérri:

Máanalicta wayá linácu, cáwiminaa wayá liájcha lécchoo;

¹² Carrúni jináatacta wayá linácu, wawáaliaminau washínau liájcha liwánacaalactalaca;
ya wabáyacta lináwa wáa léenaa linácu, chacábacanaa libáya wanáwa lécchoo;

¹³ jócta machácani wayá, liyá mamáarracai méda machácanii,
níwata jócai éewa limáaca licábacanau, le licábacanaaja lierra.

Báqueerri catráawajaacai saícai wérri

¹⁴ Jédacaniu séewirrinaa nalí linácu liáni: Limá nalí Dios náneewa u'icáita yáacau linácu jilierra chuánshi. Náa'a cáitenai jócai saícai, méderri máashii nalí náa'a éemenai nayácani. ¹⁵ Jiméda quinínama tánashia jéewani jimédaca, Dios náneewa jicá'a báqueerri washiálicuerri catráawajaacai méderri saícai, jócai éewa báica, éewiderri saíca léjta licábacanaa liá'a Dios chuánica yáawaiyiica. ¹⁶ Ujitáania chuánshi máashii cáinabi íta saí, jiní wéni, léca liá'a natáaniani nácu cha, yúquerri nayá mawí máashiiquictala, ¹⁷ ya liá'a néewidacalaca cáarralerriu chaléjta liá'a bálinaacalashi cachánaninica. Léwa libésunau liáni náajcha náani washiálicuenai nají'inaa Himeneo ya Fileto, ¹⁸ náawa yáainiu náani báawachala liúcha liá'a yáawaiyiica; namá'ee linácuha liá'a wacáwiactacoo jái bésunacuwai, ya jínaneneu nacáarraleda chacábacanaa náa'a áabi éebidenaica. ¹⁹ Ne Dios máaca áabai liárrubai cadánaniyaca, tánda litánaa nali: "Liá'a wawácali yáirri léenaa náa'a

lishínaaca”, ya “Quinínama náa'a sátenaicoo Dios yúcha, arrúnaa nashírique'iu liúcha liá'a jíconaashica”.

²⁰ Waméda áabai cuíta máanui cábacanaa: Áabai cuíta máanui, jócai báabajuta oro yáca ya warrúwa ái néeni já'a, lécchoo áicuba ya bádánicaishi, áabi namédaniyu saícai, ya áabata mawí cuíta lícu saí. ²¹ Cháwa libésunacoo á'a cuíta wawácali shínaaca. Ne wayácta majíconaa quinínama máashii yúcha, cháiminaa léjta liá'a cawéninamaica, yáairri saíca wawácali cáaji rícu, méderri'inaa quinínama méenaami saícaica.

²² Jidánau liúcha liá'a máashiica icúlinai wíteeca. Jimúrru jiyá machácaniyu ya jéebida mawí, caníinaa jicába, ya saíctaque'e jiwówa, náajcha náa'a quinínama chóniwenai wáalianai nawówau masácula nasátacoo Wawácali yúcha. ²³ Ujiméda liwánacaala náa'a cáitenai matuínaami, jicá'a náa'a chóniwenai mawíteeni, jái já léenaa índeerri ínua yáacashi. ²⁴ Báqueerri washiálicuerri tráawajeerri wawácalirru, jócai jínaniu línua yáacacoo, báawachata, arrúnaa saíca limédacoo quinínama yáajcha, arrúnaa éeneerri léewida saíca, ya arrúnaa liwántaa quinínama. ²⁵ Ya jíarra imíyayu jiwówa yáajchau náa'a médenai lijúnta máashii, jínda Dios náawida nawíteejoo náaque'e léenaa liá'a yáawaiyiica. ²⁶ Nawítee cáwiaque'iu, néewaque'e najiácoo liúcha liá'a cachálujuedacaica Wawásimi wáliierri nayá mawítee, limédaque'e náajcha léjta liwówainica.

3

Chítashia nacábacanaa náa'a chóniwenai urrúnictala amáarra cáinabi

¹ Ya lécchoo arrúnaa já léenaa, liá'a éerdi éenamicojoo línuminaajoo éerri carrúnatai'inaa. ² Náa'a chóniwenai cadéniminaa nayájoo, caníinaaminaa wérri nacá'a nawárruanu, wachósuni ya cábadedeenaicoo nayá jájiu. Natáaniaminaajoo máashii Dios nácu, jócuminaajoo néewidajoo nasálijinaarru; nayáminaa quiní'inaajoo máj nalí, quiní nabústaniijoo, jóca'inaa náa'a licáarruninaa liá'a Dios máni nácuca. ³ Jiní caníinai nacábacoo, jiní carrúni jináataca nacába áabi, nayá catáaniacani, nanúma yúwicau, jócuminaa néenaa nawánacaalacojoo liúcha liá'a máashiica; nayá liyájurricani, najínai'inaa quinínama liá'a saícaica. ⁴ Nayá cachálujuedacani, jócani cawáunta, nayáminaa cashiámuni wítee wachósuni, namúrruminaa léjta nawítee máashii wówau'u, méewanita múrru Dios. ⁵ Namédaminaa újni jicá'a náa'a éebidenaica ne újni namá nayáca, ne íyada nayá léja liá'a máashii namédanica. Níwata nayá jócai néebida Dios chuáni dánani. O'iwína yáacoo náajcha náarra chóniwenai. ⁶ Níwata nayá néenaa náa'a wárruenai lirrícula liá'a cuítaca nachálujueda náa'a májinani ínaca, cashiámuni jíconaa, líárdanica quinínama wíteeshi máashiica, ⁷ nayá séewirriini éewidacoo, ne jócu néenaa náa léenaa linácu liá'a yáawaiyiica. ⁸ Chaléjta náa'a camálicai jí'ineenai Janes ya Jambres, jáiwa naméda máashii Moisés júntai, léquichoo náa'a chóniwenai jócu néewida liá'a yáawaiyiica. Jiníwata washiálicuenai nawítee máashii wérri najíconaiyu, máashiderru, jócani éebida linácu. ⁹ Ne quiní'inaa namédani bájjalajoo, níwata náa'a quinínama náa léenaaajoo chóniwenai mawíteeni, chaléjta nabésunaucoo náa'a chámataca Janes ya Jambres Moisés júnta.

Pablo íiwa Timoteorruni liá'a limédani'inaaca

¹⁰ Ne jiyá Timoteo, jái éewidacuwai linácu liáni nuéewidau chóniwenai, léjta nucábacanaa yáayu, nuwówaini numéda séewirrinaa, nuéebidanica, nuyá jócai íiwirri wówa áawitate naméda nulí máashii, ne caníinaa nucába chóniwenai, ya nudánani nuwántaque'e quinínama, ¹¹ léjta nacánaquedau nuyá ya carrúni jináata numácoo. Jiá léenaa quinínama liá'a nubésunaucóo á'a Antioquía, ya Iconio, ya Listra, nacánaquedau nuyá carrúni jináata, ne nuyá liá'a wawácali túyerri nuyá quinínama yúcha. ¹² Yáawaiyii waliáni, quinínama náa'a wówenai nayáca saícai wérri Cristo Jesús yáajcha, nabésunedaminaa carrúni jináatabee. ¹³ Ne náa'a máashiinica, ya náa'a cachálujuedacanica mawíminaa máashii náacojoo, nachálujuedaminaa ya áabi chálujueda nayá léchhoo.

¹⁴ Jiyá yáairri cabálini quinínama linácu liá'a jéewidanicoo nácu, yá jéebidau'uni. Jiniwata jiyá ái yáa léenaa tánashia éewida jiyái. ¹⁵ Jédacaniu samálita'inaami jiyá yáirri léenaa Dios chuáni, jái éewa léewida jiyá ya litée jiyá áacairra, jéebidauca Cristo Jesús nácu. ¹⁶ Quinínama liá'a Dios chuáni tánerricoo saícai wérri, ya Dios yáani walí, saícai léewidaca ya liarra wayá, quéewique'e lichúni wayá, léewidaque'e wayá, áabai wíteeshi machácaniyu, ¹⁷ quéewique'e liyá washiálicuerri Dios shínaaca, éeneerri limédaca quinínama, wáaleerri quinínama liwíteu ne yáirri léenaa léewaque'e liméda quinínama méenaami saícai.

4

¹ Dios náneewa ya Cristo Jesús náneewa, línuminaa jicá'a reyjoo, líiwa najíconaajoo, náa'a cáwinica ya náa'a máanalínica ne numá jirru bájjala, ² jíiwa Dios chuáni liá'a saícaica, ya mamáarraca jiyáca jáicta léerdi ya jócta léerdi, jiwána léewidaca, jíarrani, ya jiá jidánani, jéewidau cawáunta ya u'íiwirri jiwówa. ³ Línuminaa léju liá'a léerdica, náa'a chóniwenai jócu nawánta néewida saícai chuánshicojoo, namédaminaa nawíteeyu liá'a nawówaini namédaca; namúrruminaa manuába qéewidacani néewidaminaa léjta nawówau néemicani. ⁴ Nanáawida nawójunaa lirrú liá'a yáawaiyiica, namédaminaa quinínama liwánacaala liá'a chuánshica. ⁵ Ne jiyá wálierri séewirri liá'a saícai wíteeshica, jiwántaque'e carrúni jináatabeeca, jiméda mamáarraca jíiwa Dios chuánica, jiméda machácani jishínaa tráawaju.

⁶ Jái urrúni náiinua nuyái, nucáwica nuáni Dios cáaji rícu. ⁷ Nuyá yáairri machácani nuéebidaca mamáarraca, áawita cacháninabee ínu nútala, léjta báqueerri washiálicuerri ínu yáaquerriu jináwiu rícu. Nunísa nuínu chaléeni nuéewactala nuínuca, nuyá jócai numáaca nuéebidauca Dios chuáni nácu. ⁸ Chóque'e nushínaa premio nénda nuyá, nugáananica, ne liá'a nuwácali liá'a chóniwerri éewerri licábaca liá'a máashii o liá'a saícaica, liyáli éerri líaminaa nulíjoni. Léeminaa liá'a nulí ya nalí náa'a quinínama náa'a caníinaani cába liyá, néndenai liyá cáashia línuca.

Pablo éewidacala bácai Timoteo

⁹ Jiméda quinínama jíinuque'e madéjcanaajoo jicába nuyá. ¹⁰ Ne liá'a Demas caníinai cába mawí liá'a éerri shínaaca, jáiwa limáaca bácai nuyái, jáiwa liáwai Tesalónica néerra, Crecente liáu déecuchala Galacia, ya Tito yáa Dalmacia néerra. ¹¹ Bácai Lucas yáa nuájcha, jimúrri nulí Marcos ya jindani jíajchawoo, níwata yúderri'inaa nuyá tráawajorru. ¹² Liá'a Tíquico nubánuani Éfeso néerra. ¹³ Jáicta jíinujoo

jínda nushínaa capa, numáacani Troas tána íbana néeni liá'a Carpo. Lécchoo jínda nushínaa cáashta, ya náa'a cáashta báinacu sánami, jí'ineenai pergamino.

¹⁴ Alejandro jíarru shínanaa, máashii wérri médacoo nuájcha. Liyá wawácali lipáida liyájoo, léjta linácu liá'a limédanica. ¹⁵ Jitúyau jiyá liúcha, níwata máashii médacoo wajúnta linácue liáni wéewidanicoo nácu.

¹⁶ Quééchanacu nutáania nubícaubaliu nanáneewa náa'a wánacaleenaica quini yúda nuyá, quinínama namáaca bácai nuyá. Nunénda Dios jócubeecha licóbra liúcha liá'a máashii namédanica. ¹⁷ Ne liá'a nuwácalica liyúdawa nuyái, ne liá nudánani quinínama nutéeque'e liéni núiwa Dios chuáni, liá'a chuánshi sáicaica wásedeerrica, quéewique'e néemicani quinínama náa'a jócani judíobini. Cháwa wawácali túyerri nuyá liúcha liá'a carrúnatai újni cháawi quírrai núma rícuha. ¹⁸ Liá'a nuwácali litúyaminaa nuyá quinínama liúcha liá'a máashiica, liwáaliaminaa nuyá lishínaa liwánacaalactaca éerri ítala. Wacábactala balíbalibee ne liyá yáawaiyii, chá'inaa.

Nutáa jirru ya nuá jirru saicai nuájumirrau

¹⁹ Nuédacaniu Prisca nácu ya Aquila nácu, ya náa'a tána éenajinaica Onesíforo. ²⁰ Erasto liá'a máacau Corinto néeni ya Trófimo numáaca bálinerriu á'a Mileto néeni. ²¹ Jimédawa jidánijoo jíinu uniábi béechajoo. Nabánua jirru nédacani'eewoo jinácu Éubulo, Pudente, Lino, Claudia ya quinínama éenajinai éebidenaica Cristo nácu. ²² Liá'a Wawácali Jesucristoca liyá jíájcha. Dios cámuisheda iyá liwíteeyu quinínama irrú.

Carta de SAN JUDAS

Nuédacaniu Inácu

¹ Nuyá, Judas, cashírruedacai Jesucristo shínaa ya Santiago éenajirri, nutána liáni cáashtaca nalí náa'a chóniwenai canínaani Dios wasálijinaa cábaca ya limáida nayá, náa'a Jesucristo túyanica. ² Irríshibia iyá máanui bájjiala carrúni jináata, saíctacta iwówa ya canínaabee.

Náa'a éewidenai númashi yúwica

³ Nuéenajinai canínaani nucábaca, nuwówai nutána máanui wérri linácu liá'a wásedeerri iyá ya chacábacanaa nuyá lécchoo, ne chóque'e nucába rúnaacala irrú, quéewique'e ínua yáacacoo linácu liá'a éebidauca quéechamite léejueda nalí náa'a Dios shínaaca. ⁴ Níwata linácu nachálujueda nawárruacoo íbirra áabi chóniwenai, nalí liá'a chuánshi Dios shínaa líyadanica quéechamite linácula liá'a náucaquictalacoo. Náa'a washiálicuenai máashiicanica, náa'a pénsenaica canínaaca Dios cába wayá bájjiala, jócuminaa carrúni jináata licába wayájoo quinínama liá'a máashii wamédanica, ya namá Jesucristocala jócai wánacaala wayá jiní wawácalicalani.

⁵ Báawita iyá ái yáa léenaa, nuwówai édacanicoo liá'a Wawácalica, liáwinaami lijéda náa'a chóniwenai Israel shínaaca Egipto lícucha, limárda nayái náa'a jócanimi éebida. ⁶ Ya nalí náa'a ángelbini jócani máacau saíca, jiníwata néechate chúnsai náarru, Dios wáaliani cuíta manúmai catáwacai ya jócani amáarra, liyáli éerri máanui Dios mácta'inaa tánashia yáau áacairrai ya tánashia yáau infierno rículai. ⁷ Chacábacanaa léjta náa'a ángelbinica, lécchoo náa'a chacáalee jí'ineenai Sodoma ya Gomorra ya náa'a chacáalee léema nácu sánaca, naméda'inaa náa'a rúmbabini médanica, ya naínda natée nayá máashiiquictala lijúnta liá'a licábacanaa. Tándá nasúfria carrúni jináatami liá'a chichái jócai amáarra ya namáaca náiiwanau chacábacanaa quinínamarru.

⁸ Báawitate náa léenaa liérri, náarra washiálicuenai lécchoo, nayá léjta dajuíshi rícula, nasáculéda nanáanaiu, nacháani liá'a wánacaleerri wawácali chuánica ya nacáitadedá nanáawa náa'a wánacaleenai mawí. ⁹ Liyája liá'a ángel Miguel, liá'a wánacaleerri máanui mawí náucha náa'a áabi ángelbinica, quéecha'inaami línua yáacacoo lijúnta liá'a Wawásimica quéewique'e léda liúcha Moisés máashiicaimi, jócu léenaa liúca chuánshi máashiiyu, léerrimi'e limáni lirrú: “¡Liá'a Wawácali liárri jiyájoo!” ¹⁰ Ne náarra washiálicuenai natánia máashii linácu liá'a jócai náa léenaa; ya liá'a náani léenaa cábacanaa, léjta náa léenau'u cuéshinaica jiníni wítee, namédani chúnsai'inaa náucacooyu.

¹¹ ¡Áchunu carrúni jináata nayá! Quéewique'e wínenai léjta chacábacanaa liá'a Caínca. Linácu nagána warrúwa nanáawawai, léjta liá'a washiálicuerri jí'ineerri Balaam, ya léjta liá'a jí'ineerri Coré, máanalini jócala léemi nalí namáni nácuca. ¹² Náa'a báinatánica shímashi caníinacta nacábacoo náibi éenajinai ya ijúnicaí saíctacta naméda nawówau. Liyáli éerri náayactaca ya náirra saíctai wérri nawówa, jócu náyada nayáu cawáunta. Cháni léjta pastorbini

natúyenaicoo nayá jájiu. Cháni léjta liá'a sáanai jinírriu shiátai, litéeni liá'a cáulica. Cháni léjta banácali jócai yáa lítau léerdi rícuu, máanali chámaichu ya lijíchu éerruau. ¹³ Cháni léjta marrádaca carrúnatai wérri manúá shínaaca, náucani léjta licáli náa'a máashii namédanica, wáneerri báinata nayá. Cháni léjta sáalii yúquenaiu nájabaa yúchau, yéenai yúquenai'inau lirricula liá'a mawí cataáawacabee jócai amáarra.

¹⁴ Lécchoo liá'a washiálicuerri jí'ineerri Enoc, liyá sietechu, Adán yáawinaami, litáania Dios lijí'inaa nácu, limá'ee nanácucha náa'a chóniwenai: “Nucába wawácali, ínuca íchaba wérri ya íchaba wérri lishínaa ángelbini yáajchau, ¹⁵ licábaque'e cajíconaani ya jiní jíconaa quinínama washiálicuenai, ya liúcaque'e quinínama náa'a máashiinica, quinínama máashii namédanica nalíwoo, ya liá'a quinínama chuánshica jócai saícanata namáca, léjta máashiicani cajíconaani namánimi linácucha.” ¹⁶ Quinínama najútau, quinínama náasacala, bácai namúrriu nalíwoo saícaque'e nayá. Natáania wachósuniyu, ya natáania áabi nácu újni saíca néedaque'e náucha saícabee nalíwoo.

Liárrani náa'a éebidenaica

¹⁷ Ne iyá, caníinaani nucába nuéenajinaiu, édacaniu linácu náa'a apóstolubini wawácali Jesucristo shínaa ¹⁸ mánimi nácuca: “Liá'a éerri éenamictala'inaa nayáminaajoo náa'a chóniwenai cásacalacani, nayáminaa áabenaá náajcha náa'a wówenai naméda liá'a máashiica.”

¹⁹ Nayáwa náarra wówenai nashírredacoo; naméda nawíteu léjta nawówau ya jinínirru Espírítu Dios shínaa. ²⁰ Ne iyá, caníinaani nucábaca nuéenajinai, iyá saíca cabálininaa majíconaa linácu liáni éebidani nácu. Isáta Dios yúcha índa litée iyá liá'a Espírítu Santo.

Isáta Dios yúcha índa litée iyá liá'a Espírítu Santo.

²¹ Iyá caníinaani icába Dios mamáarraca ya inénda liá'a éerrica linácu liá'a Wawácali Jesucristoca, carrúni jináata wayá linácueji, liá walí licáwica jócai amáarra. ²² Carrúni jináata icába náa'a jócani éenajta éebidaca. ²³ Áabibi iwáseda ijéda nayá néenee chichái yúcha, ya carrúni jináata icába náa'a áabica, áawita itúyacoo náucha ya máashii icába lécchu liá'a náabala natéenica casáculaica máashiica nayá.

Liá saícai Diosru liájumirrau

²⁴⁻²⁵ Liyá Dios bácai rími, liá'a wásedeerri wayá, wáaleerri danáanshi litúyaque'e iyá jócubecha iméda ijíconau, ya quéewique'e líyada iyá jiní wérri jíconaa ya saícta wérri iwówa lináneewa balíbalibeeca. Liyája liá'a balíbalibeeca, máanui wérrica, liá'a cadánanica ya liwánacaalauca, linácu liá'a Wawácali Jesucristoca, quéecha'inami, chóque'e ya mamáarraca. Chácajani.